BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
1 şi 15
ianuarie
Nr. 1—4
2001

2001 - LA MULŢI ANI! NOUL MILENIU CREŞTIN - 2001

La cumpăna dintre milenii

Ne-a ajutat Dumnezeu să mai facem un pas pe scara vieţii şi de a păşi în Anul Nou 2001 şi mileniul trei. Se cuvine să-i dăm slavă lui Dumnezeu că am ajuns această zi, cu sănătate şi fiecare, cu reînnoită speranţă pentru viitor. Nu este un lucru obişnuit, să fii şi să ajungi până la sfârşitul veacului acestuia. Adică am ajuns la sfârşit de secol, la sfârşit de mileniu al doilea, din viaţa creştină. E lucru mare. Nu-l putem noi încă cataloga, nu-l putem încă măsura, la adevăratele lui dimensiuni.

Iată că ne-a ajutat Dumnezeu să ajungem noi aceştia la sfârşit de veac şi să începem odată cu ziua de astăzi, al treilea mileniu. E mare lucru acesta. Mare lucru într-adevăr să fim tocmai noi aceia care să asistăm la trecerea dintre un mileniu în altul. Eu vă spun drept că în ceea ce mă priveşte, nu am crezut că o să ajung să intru în acest nou mileniu creştin. Pentru că va fi creştin.

Noul An este în viaţa oamenilor, în viaţa societăţii, **un moment de bilanţ.** Se fac bilanţuri în cultură, în artă, în progresul economic şi social, în viaţa bisericească şi, în general, în viaţa lumii. Ar trebui însă, în această zi de cumpănă între ani şi milenii, să mai facem un bilanţ: anume un bilanţ al conştiinţei, un bilanţ a ceea ce am realizat cu noi înşine, ce am reuşit să facem din noi, ce am reuşit să facem cu viaţa noastră, cât am făcut pentru semenii noştri aflaţi în suferinţe? Cât am crescut sufleteşte, cât ne-am făcut mai buni şi cât ne mai trebuie să fim oameni de omenie, buni capi de familie, copii buni, dacă suntem la vârsta copilăriei, oameni folositori semenilor şi societăţii. Să nu ne trezim la sfârşit că am trăit degeaba.

Iisus Hristos, Care este „Calea, Adevărul şi Viaţa", ne-a dat modelul, ne-a dat jaloanele prin care viaţa noastră, fie ea cât de scurtă, poate fi umplută cu tot ce este bun, frumos şi adevărat.

În taina inimilor, a sufletelor şi a cugetelor noastre, într-o zi ca aceasta, într-o zi de veselie, de bucurie, de întâmpinare a unui Mileniu de nădejde, pentru noi, pentru ai noştri, pentru cei din jurul nostru, să ne punem aşadar, în gând, să facem şi din fiinţa noastră ceva. Să dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate.

Să avem în faţa noastră, în Anul Nou, în Mileniul trei în care intrăm, un permanent „azi" armonic, senin şi liniştit pe care îl vom realiza doar ajungând pe treptele cele de sus ale unei vieţi morale, creştine, după îndemnul Celui a Căruia naştere am sărbătorit-o de curând.

Fie ca Dumnezeu să dea fiecăruia dintre noi, puterea şi marea înţelegere a iubirii Sale faţă de noi, cei care am ajuns în acest mileniu. Este un mare moment în viaţa Bisericii şi ar trebui să-l preţuim cu toţii aşa cum se cuvine.

Eu vă felicit pe toţi pentru acest mare şi important eveniment din viaţa creştinilor.

Să-L rugăm pe Dumnezeu, Tatăl nostru cel din ceruri, să ne dea sănătate, să ne dea putere ca să trecem mai departe cu conştiinţa că noi suntem acum din veacul trecut şi că ne bucurăm de o mare dragoste a lui Dumnezeu, pentru aceea că am păşit în mileniul viitor, al treilea al erei creştine.

Să-l rugăm pe Dumnezeu, să ne facă parte tuturor de un mileniu fericit, de un an cu pace şi îmbelşugare, şi să ne trimită de sus îndurările şi harul Său.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea Lui Dumnezeu-Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toţi, acum şi pururea şi-n vecii vecilor. Amin.

La mulţi ani!

† **Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ**
Mitropolitul Transilvaniei

Cuvânt rostit de Anul Nou în Catedrala mitropolitană.

CHEMARE LA RUGĂCIUNE

Mulţumind lui Dumnezeu pentru că ne-a învrednicit să întâmpinăm slăvita Întrupare a prea iubitului Său Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos în acest an jubiliar 2000, se cuvine ca la trecerea în cel de al treilea mileniu, acest moment unic din viaţa noastră şi a omenirii, să ne aflăm în rugăciune.

De aceea, cu părintească dragoste, chemăm pe toţi binecredincioşii creştini şi pe slujitorii sfintelor altare de la parohii şi mânăstiri ca, sub binecuvântarea şi îndrumarea Ierarhilor, Ajunul Noului An să ne afle pe toţi în sfintele locaşuri, ca la miezul nopţii în rugăciuni şi laude să întâmpinăm Noul Mileniu creştin. Păşind astfel în lumina şi iubirea Prea Sfintei Treimi, ne vom înarma sufleteşte cu pavăza credinţei şi a nădejdii sfinte în noua noastră călătorie în slujirea Bisericii, Ţării şi lumii însetată de pace şi bunăvoire.

Împărtăşind tuturor fiilor şi fiicelor Bisericii noastre, înalţilor Ierarhi şi preoţi dragostea noastră în Domnul Hristos, rog pe Dumnezeu să binecuvinteze cununa Noului An şi Mileniu.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

Al tuturor părinte duhovnicesc,

† **TEOCTIST**
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Comunicat de presă

În spiritul hotărârii Comisiei Panortodoxe de organizare a marelui jubileu cu prilejul praznicului Naşterii Domnului 2000, Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a invitat la Constantinopol pe toţi Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe. Delegaţia Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Patriarh Teoctist, a avut în componenţă pe Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei şi P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos.

Cu acest prilej, au avut loc celebrări liturgice şi întruniri de lucru, la care şi-au adus contribuţia toţi reprezentanţii Bisericilor Ortodoxe, în legătură cu problemele specifice Ortodoxiei şi mărturiei ei în lumea contemporană, în viitorul mileniu.

Celebrările liturgice s-au desfăşurat la Catedrala „Sf. Gheorghe" a Patriarhiei Ecumenice şi la Iznik (Niceea de odinioară), locul de desfăşurare a primului Sinod Ecumenic (325), care a precizat învăţătura despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu şi a formulat primele şapte articole ale Crezului, conturându-se încă de atunci ideea unităţii europene, prin prezenţa reprezentanţilor Bisericii din Răsăritul şi Apusul conti-

(Continuare în pag. a 2-a)

Sectorul Relaţii Publice Bisericeşti
al Patriarhiei Române
Biroul de Presă
şi Comunicaţii
al Patriarhiei Române

Anul 2001 – Anul noului mileniu

Cu ajutorul Părintelui ceresc am intrat în anul de graţie 2001, anul unui nou secol şi al unui nou mileniu, cel de al treilea al erei creştine.

La miezul nopţii, la cumpăna dintre ani am retrăit cu toţii sentimentul de bucurie şi de speranţă pentru noul an în care am intrat dar şi cel de regret şi de nostalgie pentru timpul scurs şi care nu se mai întoarce niciodată.

La miezul nopţii credincioşii au umplut, la chemarea Bisericii, până la refuz sfintele locaşuri de rugăciune din Sibiu, dar şi din alte localităţi ale Arhiepiscopiei şi în rugăciune şi în laude duhovniceşti au întâmpinat, aşa cum se cuvine, sosirea noului an şi intrarea într-un nou mileniu şi l-au rugat pe Dumnezeu să binecuvinteze cu pace, cu har şi belşug cununa anului ce a sosit.

Pe feţele tuturor se putea citi bucuria de a fi părtaşi unui eveniment crucial al istoriei omenirii şi anume acela de a intra în cel de al treilea mileniu.

Şi într-adevăr generaţia actuală poate fi bucuroasă şi mândră de acest fapt, căci el este *o împlinire* şi *o speranţă* pentru noi toţi şi în acelaşi timp *un dar* pe care ni l-a făcut Dumnezeu tuturor.

Am încheiat un an şi un secol zbuciumat cu multe împliniri şi bucurie dar şi cu multe neajunsuri, încercări şi suferinţe.

Anul 2000, Anul Jubiliar, s-a retras deja în colbul istoriei, dar va rămâne ca un punct central al istoriei în general şi al celei creştine în special, pentru că a fost marcat de bucuria împlinirii a 2000 de ani de la întruparea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, întreaga lume creştină participând activ la acţiunile jubiliare iniţiate de Bisericile creştine pentru marcarea acestui fericit eveniment.

Anul 2001, Anul noului mileniu îşi deschide, în faţa noastră, filele albe ale curgerii vremii şi căutăm de pe acum să scrutăm şi să ne întrebăm de cele ce ni le va aduce pe aripile trecătoare ale zilelor lui. Ca şi creştini nădejdea noastră toată este la Dumnezeu, Cel care guvernează lumea şi istoria şi în mâna căruia este viaţa şi suflarea noastră şi Cel care ne poartă fiecăruia dintre noi de grijă.

El, Părintele nostru se îngrijeşte de întreaga suflare şi trimite de sus, din cer harul şi binecuvântarea Sa peste toată lumea, dar şi încercări şi suferinţe pentru a ne încerca credinţa sau pentru a ne readuce pe calea cea dreaptă.

Cât de înălţătoare sunt rugăciunile din slujba de Te-Deum rânduită a se face în biserici în această zi. Cât de pătrunzătoare sunt cererile pe care i le adresăm lui Dumnezeu pentru a ne ierta greşelile din anul trecut, pentru a ne da spor trupesc şi duhovnicesc întru lucrarea faptelor bune şi a mântuirii, pentru a da

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar al Sibiului

Cugetare creştinească la începutul de an 2001

Este un adevăr recunoscut chiar şi de învăţaţii adepţi la curente contrare, că orice fiinţă tinde spre starea de mulţumire, precum şi faptul, că scopul omului este fericirea spre care el tinde. O primă grupă de oameni îşi caută fericirea în diferite bunuri materiale, pământeşti şi relative. Cei din această grupă etică, chiar dacă îşi caută fericirea în bunuri spirituale, nu depăşesc existenţa lor mărginită; caută izvorul fericirii în propria lor natură de om.

A doua grupă, religios-morală, caută fericirea deasupra domeniului existenţei mărginite; se ridică spre existenţa absolută, spre Dumnezeu. Caracterul absolut al lui Dumnezeu este conceput fără margini, în spaţiu, supratemporal şi independent; nu este dependent de nimic, pretutindenea prezent, veşnic şi atotputernic. Caracterul absolut al lui Dumnezeu este cuprins în numele ebraic, Iehova, din Vechiul Testament, al lui Dumnezeu: „Eu sunt cel ce sunt" (Ieşire 3, 14). El „Alfa şi Omega ... cel ce este, cel ce era şi cel ce vine, Atotţiitorul" (Apoc. 1, 8) este izvorul existenţei şi al adevăratei fericiri

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

61467

(Urmare din pag. 1)

nentului. Tot la Niceea s-a desfăşurat şi ultimul Sinod Ecumenic (787), când a fost formulată învăţătura despre cinstirea Sfintelor Icoane.

În semn de cinstire a acestui loc, după Sfânta Liturghie celebrată în biserica în care s-a desfăşurat, cu mai bine de douăsprezece secole în urmă, ultima întrunire ecumenică, Întâistătătorii şi reprezentanţii Bisericilor Ortodoxe au lansat Mesajul Ortodoxiei către lume în pragul celui de-al III-lea mileniu creştin.

Între credincioşii prezenţi la aceste momente liturgice s-au aflat credincioşi ortodocşi din întreaga lume, între care şi un grup de 50 de pelerini români sosiţi din ţară, prin intermediul Biroului de Pelerinaje al Patriarhiei Române, precum şi din străinătate, ca şi mulţi credincioşi musulmani din localitate, care au urmărit cu deosebit interes şi simpatie aceste manifestări.

Redăm, în continuare, textul acestui Mesaj semnat la Constantinopol, la Sărbătoarea Naşterii Domnului 2000 şi proclamat la sfârşitul coliturghisirii de la Niceea:

Mesajul Întâistătătorilor Bisericii Ortodoxe cu ocazia întâlnirii lor de la Constantinopol (Naşterea Domnului 2000)

1. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi la invitaţia binevoitoare a Patriarhului Ecumenic şi Arhiepiscop al Cetăţii lui Constantin Împăratul, de a veni la reşedinţa sa din Fanar, noi, Întâistătătorii Prea Sfintelor Biserici Ortodoxe din toată lumea, ne-am întrunit să coliturghisim Domnului în Sfânta Biserică istorică a Înţelepciunii lui Dumnezeu din slăvita Cetate a Niceei, unde Părinţii noştri, mişcaţi de Prea Sfântul Duh, au formulat dogme de neclintit ale Credinţei noastre Ortodoxe. Cu acest prilej, adresăm binecuvântare de la Dumnezeu şi îmbrăţişarea dragostei şi a păcii credincioşilor ortodocşi de pe cuprinsul întregului pământ, fraţilor noştri creştini din lumea întreagă şi tuturor oamenilor de bine. Bucuraţi-vă pururi întru Domnul, fraţilor! Şi iarăşi vă zicem: *„Bucuraţi-vă!"* (v. Filip, 4,4).

2. Prin această întrunire se ajunge pe culmea plinătăţii manifestărilor sărbătoreşti dedicate jubileului sfânt al împlinirii a două mii de ani de viaţă a Bisericii. Prin aceste manifestări, întreaga Biserică Ortodoxă din lume a înălţat laudă şi slavă lui Dumnezeu Cel în Treime, a Cărui neţărmurită dragoste şi milă nemăsurată au binevoit ca Fiul şi Cuvântul lui *„să Se sălăşluiască între noi"* (Ioan 1, 14) prin întruparea Sa, mulţumită căreia *„am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr"* (Ioan 1, 14).

3. Plecându-se cu gândul şi cu inima asupra acestui nepreţuit dar, prin care Domnul nostru S-a deşertat de slava Sa şi, smerindu-Se, a luat asupra Sa pe omul cel căzut, pentru noi făcându-Se *„Emanuil, Dumnezeu cu noi"* (Mat. 1, 24), Biserica lui Hristos, ca trup al Său ce se continuă în veci, conştientizează înălţarea misiunii şi amploarea răspunderii ce îi revine în istorie. Cu teamă sfântă, cât şi spre provocările vremurilor care îi stau înainte.

4. Şi, în ceea ce priveşte cursul ei în istorie, Prea Sfânta Biserică Ortodoxă a lui Hristos, cu toată mulţumirea înalţă glas, odată cu Părintele cel cu graiurile de aur, zicând: *„slavă lui Dumnezeu pentru toate"*. Din prima zi de viaţă şi până în ceasul de acum — *„şi chiar până când Domnul va veni"* (I Cor. 11, 26) —, Biserica înalţă crucea Lui şi primeşte harul Lui, har care *„în slăbiciune se săvârşeşte"* (I Cor. 12, 9). De aceea, ori de câte ori este prigonită de tot felul de vrăjmaşi, ea biruieşte şi, în fiecare zi mu-

Comunicat de presă

rind, iată, trăieşte! (v. II Cor. 6, 9). Aducându-şi aminte de cuvintele Domnului că, *„porţile iadului nu o vor birui"* (Mat. 16, 18) şi întărindu-se cu puterea Învierii Lui (v. Filip, 3, 10), Biserica nu se înspăimântă în faţa celor ce se războiesc împotriva ei, oricât de puternici ar fi ei în cele ale acestei lumi. Ea se îngrijorează, se străduieşte şi se sileşte pentru un singur lucru: să transmită şi să dea în mod credibil expresie concretă dragostei lui Dumnezeu, Care S-a întrupat şi S-a descoperit în Hristos tuturor oamenilor din toate veacurile, aşa încât până şi cel mai dispreţuit şi părăsit om din lume să fi simţit şi să simtă că pentru el Dumnezeu este *„Emanuil"*, că în primul rând şi mai ales pentru el S-a făcut om. S-a răstignit şi a înviat, dăruind lumii trupul Său. Astfel, fiecare simte şi înţelege că Biserica adună laolaltă pe cei împrăştiaţi (v. Ioan 11, 52), împacă pe cei despărţiţi şi cuprinde în braţele sale, ca la sânul lui Dumnezeu, pe toţi cei *„osteniţi şi împovăraţi"* (Mat. 11, 28), pe cei drepţi şi pe cei păcătoşi, pe cei săraci şi pe cei bogaţi şi întreaga Creaţie.

5. Adunându-se împreună în Dumnezeiasca Euharistie, Biserica realizează şi arată în lume şi istorie faptul că toţi suntem cuprinşi în Hristos ca într-un trup, şi astfel sunt depăşite toate discriminările şi contradicţiile, realizându-se comuniunea de dragoste adevărată, în care *„nu mai este elen şi iudeu, tăiere împrejur şi netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber"* (Col. 3, 11 şi Gal. 3, 18). Aşa, ea se face icoana Împărăţiei lui Dumnezeu, dar în acelaşi timp, şi imaginea ideală a societăţii umane, ea devine pregustare a biruinţei vieţii asupra morţii, a nestricăciunii, asupra stricăciunii, a dragostei asupra urii.

6. Acest Mesaj de unitate şi reconciliere este păstrat şi purtat de către Biserică de-a lungul veacurilor ca o adevărată comoară sfântă. De aceea, Biserica socoteşte că cea dintâi şi cea mai mare şi de folos grijă este să vegheze la păstrarea unităţii proprii. Se înţelege pentru ce ea simte o adâncă tristeţe şi suferă amar ori de câte ori, din diverse motive, cămaşa cea fără cusătură a Domnului este ruptă sau unitatea ei este sfâşiată, chiar dacă în firea ei, Biserica rămâne întotdeauna neîmpărţită. Iată de ce, întorcându-ne cu gândul spre cele două milenii care s-au scurs până acum, ne exprimăm durerea pentru faptul că, în timp ce în primul mileniu după Hristos, Biserica Lui trăia în duhul tradiţiei comune şi nedespărţite, în al doilea mileniu, lumea creştină s-a împărţit şi s-a dezbinat în chip jalnic. Acest fapt a provocat o mai mare scandalizare a întregii lumi şi a dus la slăbirea puterii mesajului dragostei şi reconcilierii încredinţat nouă de către Domnul. Fără să căutăm şi să imputăm în clipa de faţă răspunderi istorice pentru această separare, îi chemăm pe toţi să lucreze prin dialogul adevărului şi al dragostei la unirea şi unitatea celor ce cred în Hristos, neprecupeţind osteneli şi trudă, *„ţinând adevărul în iubire"* (Efes. 4, 15) şi *„necăutând numai ale sale, ci fiecare şi ale altuia"* (Filip. 2, 4). Numai prin dialogul sincer şi fără urmă de rea credinţă, întemeiat pe tradiţia comună şi nedespărţită din primul mileniu după Hristos, se va zidi unitatea atât de mult dorită şi astăzi. Astfel, va deveni credibilă şi propovăduirea dragostei şi a împăcării în Hristos înaintea lumii contemporane. Acelaşi lucru dorim să subliniem şi în ceea ce priveşte toate eforturile de restabilire a unităţii creştinilor prin aşa-numita *„mişcare ecumenică"* la care Biserica noastră Ortodoxă a luat parte încă de la începuturile acesteia.

7. Purtând de grijă de unitatea tuturor celor ce cred în Hristos şi ostenind, sârguindu-ne şi silindu-ne pentru ea, noi, cei cărora ne-a fost încredinţată oblăduirea Prea Sfintei Biserici Ortodoxe, nu trecem nicidecum cu vederea trebuinţa şi datoria de a lua aminte cu grijă şi a veghea la păstrarea şi creşterea unităţii însăşi a Bisericii noastre Ortodoxe. Am primit această unitate de la Părinţii noştri ca unitate în aceeaşi credinţă, viaţă cultică comună — şi mai ales în Sfintele Taine între care un loc de excepţie deţine Sfânta Euharistie — precum şi în comuniunea Sfinţilor. Ei ne-au lăsat pildă şi dreptar ca să păşim pe urmele lor. Într-adevăr, este minunat faptul că, în ciuda varietăţii limbilor, neamurilor, culturilor şi civilizaţiilor, această unitate străbate trupul Ortodoxiei în întregimea sa, făcând ca Sfintele Biserici Ortodoxe locale să alcătuiască un singur trup neîmpărţit, adică Biserica lui Hristos cea Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească. Cu smerenie recunoaştem că, în aceasta avem darul Sfântului Duh şi păzim unitatea noastră ca pe lumina ochilor noştri.

8. Ca nişte apărători, păstrători şi păzitori ai acestei unităţi, noi, cei ce săvârşim slujirea păstoririi bisericeşti, simţim o grea răspundere ori de câte ori apar primejdii şi tendinţe scizioniste în trupul Ortodoxiei. De altfel, şi în alte întruniri am condamnat cu hotărâre schismele care se luptă să le cadă pradă unitatea Prea Sfintei Biserici Ortodoxe. Acum, chemăm încă o dată pe toţi cei care din felurite motive s-au rupt de la structura canonică a Bisericii să se întoarcă la ea. Socotim că, la prezenta Întrunire (Synaxă), este de datoria noastră să ne aducem aminte nouă înşine şi să amintim unii altora că n-ar trebui sub nici o formă ca modelul şi structurile Bisericilor Ortodoxe Autocefale moştenite din istorie să constituie pricină sau temei pentru creşterea peste măsură a neatârnării, în detrimentul unităţii noastre. Deşi existăm sub forma multor Biserici locale, totuşi nu încetăm să constituim Biserica cea Una.

9. În mod cu totul special, această aducere aminte se impune ori de câte ori autocefalia este corelată cu identitatea şi specificitatea naţională a popoarelor. Varietatea neamurilor, a culturilor şi civilizaţiilor este îndreptăţită şi binecuvântată de Dumnezeu. Sfânta noastră Biserică Ortodoxă o sfinţeşte şi o binecuvântează cu harul şi puterea ce de sus îi sunt date. Cu toate acestea, Biserica nu poate ca, prin natura ei, să constituie un factor de urmărire şi promovare a scopurilor şi intereselor oportuniste politice, naţionaliste sau rasiale. De o importanţă majoră este condamnarea de către Biserica Ortodoxă a ereziei naţionalismului şi rasismului în anul 1872, la Constantinopol. Orice ingerinţă în altă jurisdicţie canonică prin instalarea de episcopi nedependenţi de Biserica locală şi de păstorii canonici de acolo pune în pericol unitatea Bisericii şi contravine unor principii fundamentale ale eclesiologiei ortodoxe.

10. La fel de inacceptabilă şi condamnabilă trebuie să fie considerată orice tentativă de rupere a unităţii Bisericii pe motivul păstrării obiceiurilor, datinilor şi tradiţiilor sau al pretinsei apărări a purităţii Ortodoxiei. După cum dă mărturie întreaga viaţă a Bisericii Ortodoxe, diferenţele în ceea ce priveşte obiceiurile şi datinile nu împiedică comunitatea euharistică a Bisericilor Ortodoxe, în timp ce păstrarea credinţei Ortodoxe curate se asigură prin instituţia sinodală, care de la început a fost în Biserică instanţa ultimă în materie de credinţă.

11. Împărtăşim aceste gânduri despre unitatea Bisericii tuturor celor ce cred în Hristos, dar mai ales celor ce poartă numele de *„credincioşi ortodocşi"*. Cu acest măreţ prilej istoric ne exprimăm convingerea fermă că fără unitatea în credinţă, cult, sfinţenia vieţii, dar şi în structura episcopală canonică a Bisericii, mărturia noastră în faţa lumii contemporane nu este deloc posibilă şi accesibilă omului de astăzi.

12. Pentru Biserică această unitate nu constituie un lux, ci un element constitutiv al existenţei şi mărturiei ei în lume. Unitatea Bisericii nu priveşte numai Biserica în sine însăşi, ci şi unitatea întregii umanităţi şi a lumii întregi. După învăţătura Sfântului Maxim Mărturisitorul, Biserica înfăţişează ca într-o icoană şi cuprinde *in nuce* întreaga creaţie, deoarece este trupul lui Hristos *„Celui ce plineşte toate întru toţi"* (Efes. 1, 23). Prin urmare, purtând de grijă şi străduindu-ne cu zel sfânt pentru unitatea Bisericii, avem în minte căutările mai adânci ale oamenilor pentru depăşirea diferitelor dezbinări, contradicţii, ciocniri conflictuale şi războaie, setea de pace şi colaborare a oamenilor şi dorul lor după o societate în care toţi să trăiască în armonie, îngăduindu-se unii pe alţii în iubire, după îndemnul Apostolului (Efes. 4, 2). Astfel, unitatea Bisericii se oferă ca exemplu valabil pentru unitatea oamenilor, pentru acea unitate care să respecte specificul propriu fiecărei persoane şi fiecărui popor într-o perioadă de evoluţii şi dezvoltări impetuoase ale diferitelor tendinţe şi forme de *„globalizare"*.

13. De aceea chemăm pe toţi cei ce cred în Hristos să lucreze cu sârguinţă şi neobosit pentru restabilirea unităţii pierdute a creştinilor, purtând dialog unii cu alţii în duhul adevărului şi al dragostei. Pe cei care aparţin Sfintei noastre Biserici Ortodoxe îi chemăm să rămână uniţi în jurul episcopilor lor canonici, pururi aducându-şi aminte cuvintele de Dumnezeu insuflate ale Sfântului Ignatie Teoforul: *„unde este episcopul, acolo este şi Biserica"*.

14. Încă o dată vă încredinţăm pe toţi că noi, ca nişte păstori responsabili şi Întâistătători ai Bisericii lui Hristos, ne îngrijim fără dormitare pentru păstrarea ei şi pentru împlinirea în lume şi istorie a misiunii ei sacre, că luăm aminte cu toată atenţia la neliniştile omului, la aşteptările, dar şi la temerile lui acum, la trecerea în cel de al III-lea mileniu după Hristos. Regulat întrunindu-ne, personal sau prin reprezentanţii noştri, vrem să facem tot ce depinde de noi ca, asigurând şi promovând unitatea nepreţuită a Bisericii lui Hristos, pentru întreaga lume să devină înţeles, perceptibil şi cât se poate de evident faptul mântuirii: în Hristos şi prin Biserică, Dumnezeu nu se află departe de om, ci, pretutindeni prezent, El este pentru toţi *„Emanuil"* *(Dumnezeu este cu noi)*.

15. Pe toţi, pe cei de departe şi pe cei de aproape, vă îmbrăţişăm cu dragostea Domnului şi Dumnezeului nostru, Care S-a întrupat pentru mântuirea lumii şi tuturor Vă dorim şi ne rugăm ca harul şi mila Lui să se reverse din belşug peste toţi.

Anul 2001

(Urmare din pag. 1)

pământului cele de trebuinţă pentru hrana noastră cea de toate zilele.

Poate că niciodată rugăciunea nu este mai folositoare şi mai fierbinte decât la cumpăna dintre ani, când de pe culmea timpului înălţăm cereri şi mijlociri pentru noi, pentru Sf. Biserică şi pentru întreaga creaţie. Căci toate au nevoie de harul şi ajutorul lui Dumnezeu, iar omul ca şi stăpân al creaţiei are datoria sfântă de a o proteja şi de a se ruga pentru ea Creatorului suprem.

Anul 2001, anul noului secol şi al noului mileniu a intrat deja pe răbojul vremii şi nădăjduim că va aduce din veşnicie adierea binecuvântării cereşti şi a păcii care covârşeşte toată mintea unei lumi însetate de pace şi de adevăr. Se cuvine să ne rugăm lui Dumnezeu să *„binecuvinteze cununa Anului Nou"* ce a sosit cu pace, cu sănătate şi cu mântuire şi să ne străduim fiecare ca în noul an să fim mai buni, mai iertători, mai apropiaţi de Dumnezeu şi între noi, mai rugători şi mai iubitori de podoaba şi de cinstea Casei Domnului.

Se cuvine ca întrarmaţi cu armele cele duhovniceşti să pornim încrezători în lupta noastră cu răul şi cu păcatul spre a deveni biruitori asupra lor şi a ne preface în *„fapturi noi"*, aşa cum ne este chemarea şi menirea noastră.

Se cuvine ca în Noul An să cercetăm mai des Cuvântul Domnului şi să ne adăpăm din izvorul cel viu şi de viaţă dătător al Evangheliei Mântuitorului Hristos, pentru a dobândi prin împreună lucrarea noastră cu tot binele *„comoara cea nefurată în ceruri"*.

Făcând aşa şi lucrând aşa încă din prima zi a Noului An, cu siguranţă că *„Anul nou cel care vine"* ne va aduce pace şi linişte şi mai ales ne va hărăzi tuturor clipe de aleasă bucurie duhovnicească întru slujirea sf. noastre Biserici, a Patriei şi a semenilor noştri.

Fie ca anul mântuirii 2001 să fie un an binecuvântat iar noul mileniu al erei creştine în care am intrat să fie sub semnul păcii şi al harului lui Dumnezeu Cel în Treime mărit şi închinat.

La mulţi ani!

O importantă vizită a unui militant pentru drepturile copilului

În zilele de 25—28 noiembrie a.c., Facultatea de Teologie din Sibiu a fost gazda cunoscutului militant pentru drepturile copilului nenăscut, dr. Antun Lisec din Croaţia. Aflat de mai bine de 3 săptămâni în ţara noastră, dl. dr. Lisec a ţinut să viziteze din nou Sibiul pentru a ne transmite un mesaj extrem de actual. În cele patru zile cât a stat în Sibiu, Domnia sa a susţinut mai multe conferinţe la Facultatea de Teologie şi una la Spitalul Judeţean.

Mesajul central al dl. dr. Lisec s-ar putea rezuma în cuvintele „Iubeşte copilul şi lasă-l să trăiască". S-ar putea întreba cineva: Chiar este nevoie să vină cineva să ne spună acest lucru? Oare nu ştim noi să ne iubim copiii? Din nefericire, realitatea din ţara noastră confirmă un răspuns pozitiv la aceste întrebări. Ne-am prea obişnuit cu ideea că suntem pe primul loc în Europa în ce priveşte numărul de pruncucideri (peste 1.000.000 pe an), că suntem cunoscuţi în toată lumea pentru fenomenul „copiii străzii" sau că avem peste 100.000 de copii instituţionalizaţi. Poporul român trăieşte o dramă teribilă dar este prea puţin conştient de acest lucru. În zilele pe care le-a petrecut alături de noi la Sibiu, dl. doctor Lisec ne-a dovedit cu prisosinţă că trăieşte cu intensitate această dramă a României. În cele ce urmează vom încer-

(Continuare în pag. a 7-a)

Asist. drd. DANIEL MIHOC

În amintirea şi spre pomenirea duhovniciei părintelui arhimandrit CLEOPA ILIE

Lacrimi de dor, pe cetini de gânduri

Înlăcrimat, Decembrie, ninge pe o geană de dor, sub o streaşină de Sihăstrie, în tânguiri de clopote şi buciume, ţesând giulgiu din dalbe stele cereşti, din mirifice ninsori, în însoţiri de îngeri şi prohodiri mânăstireşti, celui ce rămâne în memoria ORTODOXIEI, LUMINĂ PURĂ înălţată întru smerire, părintelui duhovnic ILIE CLEOPA, fiindu-i pod de trecere de pe pământ în VEŞNICIE, albul drumului de nea, aşternut de ceruri, ţesut din strălucirile neîmpătimirii, purităţii şi probităţii morale, iubirii lui DUMNEZEU pe care a avut-o în suflet şi a sporit-o printr-o neostenită dăruire.

Precum apele izvoarelor în munţi, uneori domoale, alteori repezi, dar întotdeauna limpezi, precum bolţile cerurilor, uneori senine, alteori brăzdate de fulgere, rostirile duhovniciei Sale, curg din înălţimi dumnezeieşti spre sufletele noastre, uneori repezi, de cele mai multe ori molcome, uneori line, alteori fulgerânde spre risipirea înnourărilor, înrourându-le cu lumina harului inepuizabilei IUBIRI spre continuă luminare şi benefică rodire din neam în neam.

Afirmaţiile: „a fost", „va fi" nu pot cuprinde intensitatea, imensitatea şi incandescenţa rugului arderii întru dăruire şi nemistuire a duhovniciei părintelui ILIE CLEOPA.

Gândind, vorbind, scriind despre dânsul, nu poţi rămâne la marginile lui „a fost" sau „va fi", putându-se afirma însă, părintele CLEOPA ESTE o LUMINĂ PURĂ, ce nu poate rămâne sub bolţile cereşti, nu se sfârşeşte nicicând ci le transcede, reîntorcându-se în clipe de comuniune haric la tainica CINĂ a gândurilor, sub bolţile cereşti ale multor suflete.

Adevăratele comori, nepieritoare ale unui neam sunt VALORILE DUHOVNICEŞTI, nu cele evaluate în carate sau alte unităţi de măsură acordate materiei.

Comorile duhovniceşti nu emit sunete metalice ori foşniri valorice trecătoare şi nu au efigiile unor efemere chipuri.

În ele se află luminile, strălucirile darurilor Duhului Sfânt, având neştearsă efigie chipul IUBIRII jertfelnice al ÎMPĂRATULUI VIEŢII VEŞNICE — HRISTOS.

Valorile duhovniceşti pot fi asemănate cu aluatul ce dospeşte frământătura şi creşte pâinea unui neam spre coacere în focul luminii jertfelnice din care se întrupează, se jertfeşte şi învie CUVÂNTUL sub bolţile de har ale bisericilor străbune, într-o continuă dăruire în altarele sufletelor.

Lumina pură a unui duhovnic, a trăirii HRISTOCENTRICE, a acestuia este dăruită tuturor de iubirea-i părintească, într-o continuă sporire, din grăuntele biblic al credinţei în DUMNEZEU din care creşte şi se înalţă ARBORELE MÂNTUIRII pe ale căror ramuri sunt sufletele ce le înalţă şi le susţine spre dincolo de ceruri, spre marea, nerepetabila şi inefabila întâlnire cu „ — PĂRINTELE LUMINILOR — de la care vine toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit."[1]

Marile valori duhovniceşti, le numim întru smerire. Daniil Sihastrul, Ioan Hozevitul, Dumitru Iubitorul de ÎNŢELEPCIUNE, Ilie Eremitul, Constantin Binecuvântătorul şi numirile valorilor duhovniceşti vor continua din mila lui DUMNEZEU, cât va fi lumea, fără rostiri emfatice, fără sonorizări decibelice ori false rezonanţe, vor continua prin trăiri intense, mistuitoare, în DUHUL IUBIRII şi ADEVĂRULUI.

Luminile duhovniceşti ale neamului, candele cereşti ale ORTODOXIEI, în altarele inimilor, rămân nestinse străluciri în rostul şi rostirea ancestrală.

Numai prin prisma smereniei poate fi numită duhovniceasca trăire a Părintelui CLEOPA ILIE — un strop de lumină — neexagerându-se cu nimic afirmându-se despre dânsul că este o LUMINĂ PURĂ în coroana de foc a ORTODOXIEI.

Perlele duhovniceşti ale neamului, sunt bunurile întregii lumi pe pământ şi în veşnicie, nu pot fi furate pentru că şi-au dăruit luminile lor în lume şi prin lume lui DUMNEZEU, nu pot fi împuţinate, aflându-se într-o continuă sporire în sufletele şi prin sufletele semenilor.

Părintele DUMITRU STĂNILOAE, Părintele CLEOPA ILIE, ca existenţe trupeşti, nu mai sunt în viaţa pământească însă luminile sufletelor lor, coloane infinite, stâlpi neclintiţi ai ORTODOXIEI, ne veghează, ne ocrotesc şi ne călăuzesc în înaintarea noastră spre DUMNEZEU.

Anin în bradul de CRĂCIUN lacrimile celor ce l-au ştiut, cunoscut ori auzit pe Părintele CLEOPA, celor ce au primit cu bucurie îndrumările şi binecuvântările duhovniciei sale şi lacrimile aninate devin globuri de doruri pe cetini de gânduri şi văd în oglinzile lor chipul smereniei sale ale cărui graiuri şi priviri ne îndeamnă a stărui în sfintele osteneli ale desăvârşirii în înaintarea spre PORŢILE RAIULUI.

De ce numai până acolo?

Ne dă răspunsul părinteasca-i jertfelnică iubire întru neclintită nădejde.

— Fiindcă dincolo de ele (de PORŢILE RAIULUI) ne va trece îndurările MAICII DOMNULUI, mâinile-I rugătoare, mijlocitoare, ne vor călăuzi, ne vor duce înaintea lui DUMNEZEU.

Ne închinăm ÎMPĂRATULUI CERESC, MÂNGÂIETORULUI, DUHULUI IUBIRII, PĂRINTELUI LUMINILOR, prezent în CUVÂNT, SFINTEI TREIMI prezente în rugăciunile, îndrumările şi binecuvântările Părintelui duhovnic ILIE CLEOPA şi spunem împreună cu dânsul, aşa să fie!, AMIN!

Pr. COSTICĂ MOROIANU

1. Sf. Ioan Gură de Aur — rugăciunea amvonului în dumnezeiasca liturghie — Liturghier — Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti — 1974, pag. 141.

Moment aniversar

Împlinirea a trei decenii de la hirotonirea întru arhiereu a Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei

Miercuri, 27 decembrie 2000 — a treia zi de Crăciun şi Praznicul Sfântului Arhidiacon Ştefan, într-o atmosferă de bucurie duhovnicească, s-a sărbătorit, la mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, împlinirea a trei decenii de la hirotonirea întru arhiereu a Î.P.S. Antonie, mitropolitul Transilvaniei.

Evenimentul s-a derulat în continuarea Sfintei Liturghii, oficiată în noua biserică a mânăstirii, cu participarea P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a membrilor Permanenţei Consiliului Eparhial, a decanilor facultăţilor de Teologie din Sibiu şi Oradea, a vieţuitorilor aşezământului monahal şi a credincioşilor, care au cercetat în ziua respectivă Sfânta Mânăstire.

P.S. Episcop vicar Visarion a omagiat personalitatea Î.P.S. Sale, marcând principalele momente ale slujirii ca arhiereu a întâistătătorului Mitropoliei Transilvaniei.

Astfel, P.S. Sa a subliniat vrednicia cu care sărbătoritul a purtat agendele sectorului Relaţii externe bisericeşti, în calitate de episcop vicar patriarhal, în vremea păstoririi patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina, de la a cărui naştere tocmai se împlineşte un secol şi a succesorului acestuia, patriarhul Justin Moisescu. Tot în această etapă s-a circumscris şi onorarea, timp de doi ani, a funcţiei de rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti. A urmat apoi slujirea ca episcop al Buzăului, între decembrie 1979 şi februarie 1982, cu refacerea bisericilor şi monumentelor eclesiale din eparhie, afectate grav de cutremurul din 1977.

Partea cea mai importantă a lucrării pastoral-misionare a Î.P.S. Sale este desigur, etapa actuală, a conducerii destinelor Mitropoliei Transilvaniei. Este mai presus de orice îndoială că Î.P.S. Sa a continuat şi sporit în demnitate şi împliniri, marea responsabilitate de părinte duhovnicesc a românilor de pe plaiurile transilvănene. Realizări remarcabile pot fi menţionate pe toate planurile: pastoral-misionar, teologic, cultural, administrativ-gospodăresc.

Demn de remarcat este climatul de ordine şi disciplină a clerului, implicarea slujitorilor Bisericii în lucrarea de construire şi renovare a locaşurilor de închinăciune (numai în municipiul Sibiu se află în curs de construire 7 noi biserici, dintre care unele în faza finală), sprijinirea şi iniţierea de către ei a unor acţiuni caritabile, etc.

Ca realizare personală de excepţie a Î.P.S. Sale se înscrie desigur construirea incintei mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta, lucrare ce a transformat aşezământul mânăstiresc într-o adevărată lavră a Ortodoxiei transilvănene. Când se va încheia şi construirea Academiei duhovniceşti din imediata vecinătate a incintei mânăstirii, se va putea concretiza acea năzuinţă de care a fost însufleţit şi mitropolitul Nicolae Bălan, de a face din mânăstirea Brâncoveanu un centru de cercetare teologică, şi de nevoinţă şi zidire duhovnicească.

Pe plan teologic, literar şi cultural, sunt de reţinut cele peste 30 de volume publicate de Î.P.S. Sa, ca şi cele peste 350 de articole şi studii publicate în ţară şi străinătate.

Prea Sfinţitul Episcop vicar Visarion a punctat şi alte aspecte ale activităţii Î.P.S. Sale, precum remarcabila implicare în mişcarea ecumenică din această perioadă de trei decenii.

Un cuvânt de fiască ascultare, dragoste şi recunoştinţă faţă de Î.P.S. Sa a rostit şi Prea Cuviosul Părinte Stareţ Ilarion Urs.

În final, a luat cuvântul Î.P.S. Mitropolit Antonie, mulţumind lui Dumnezeu pentru darurile hărăzite şi pentru ocrotirea şi întărirea de care s-a bucurat.

Rememorând şirul anilor care s-au scurs de la hirotonirea ca arhiereu, Î.P.S. Sa a dat expresie satisfacţiei de a fi putut sluji, cu dăruire Biserica şi poporul drept credincios, în cea mai mare parte a acestei perioade, în condiţii de restricţii şi adversitate din partea regimului ateu de tristă amintire.

Momentele de încercare prin care trece, ca urmare a deteriorării stării de sănătate, Î.P.S. Sa le-a primit fără de cârtire, încredinţat că fiecare om are datoria să-şi poarte crucea, şi să fie răbdător, urmând pilda Mântuitorului Hristos, care s-a jertfit pentru noi şi care s-a împovărat cu păcatele şi neputinţele noastre.

Toţi cei prezenţi la Sfânta Liturghie au dat expresie sentimentelor lor de dragoste fidelă şi de respect faţă de Î.P.S. Sa, cântând „Mulţi ani trăiască".

A urmat apoi, într-un cerc foarte restrâns, o agapă.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Martirajul protopopului Aurel Munteanu

— La 60 de ani de la asasinarea sa —

În desfăşurarea evenimentelor istorice pe pământul românesc al Transilvaniei, nu întotdeauna liniştite, ci adesea pline de zbucium, preoţimea românească s-a dovedit a fi aceea care a ţinut mereu trează, în sufletele păstoriţilor, credinţa în Dumnezeu şi dragostea faţă de pământul strămoşesc. Preoţii s-au identificat întru totul cu năzuinţele credincioşilor, le-au împărtăşit toate necazurile şi suferinţele ajungând uneori la jertfa supremă.

S-au împlinit recent 60 de ani de la ruşinosul dictat de la Viena când o parte din Transilvania de nord a fost cedată Ungariei. Anul 1940 a însemnat o prigoană barbară pentru populaţia românească din partea ocupanţilor unguri. Cruzimile, omorurile, vandalismele, distrugerile au fost armele — civilizatorilor — care au pângărit pământul sfânt al patriei. Barbaria a cuprins tot teritoriul Transilvaniei de nord. Au fost ucişi preoţi şi ţărani. Pe unii i-au spânzurat de crucile bisericilor. Mii de intelectuali şi ţărani au fost trimişi peste graniţă cu vagoane de vite plumbuite. Au fost evacuate sate româneşti, au fost închise şcoli, pângărite bisericile românilor. Au fost ucişi copii din leagăn, fapte incredibile, fără pereche pentru istorie. Aceasta a fost opera civilizatoare a ocupanţilor horthyşti în teritoriul cedat prin Dictatul de la Viena.

Un exemplu concludent în acest sens este martirajul protopopului Aurel Munteanu ucis mişeleşte, la 10 septembrie 1940 de către o bandă de asasini horthyşti, în văzul mulţimii adunate la târgul săptămânal din Huedin. Evocarea personalităţii lui, aducerea acestor evenimente în actualitate este un imperativ moral-creştin.

Protopopul Aurel Munteanu a văzut lumina zilei la 2 mai 1882 în comuna Merghindeal — judeţul Sibiu. Şcoala primară a făcut-o în comuna natală iar clasele liceale le-a făcut la Sibiu. După absolvirea studiilor liceale, a urmat Institutul Teologic Andreian (1903—1906). A funcţionat ca învăţător în satul natal. În 1907, a fost ales preot în comuna Valea Drăganului, jud. Cluj, unde a păstorit până în 1923, când a fost ales protopop al Protopopiatului nou înfiinţat cu sediul la Huedin.

Pentru a fi cât mai bine pregătit spre a-i putea ajuta pe români s-a înscris la Facultatea de Drept din Cluj, luându-şi examenele în primii doi ani, iar restul n-a mai putut continua din cauza războiului şi a deportării sale.

Popularitatea preotului Aurel Munteanu era atât de mare printre moţi, încât pentru cel dintâi Parlament a României întregite, în vara anului 1918 a fost ales deputat în circumscripţia electorală Sebeşul Mare. Pe linie bisericească a fost deosebit de apreciat de episcopul Nicolae Ivan. În 1921 este deputat în circumscripţia electorală Călata Mare, pentru Adunarea eparhială. În 1921 episcopul Nicolae Ivan l-a distins cu brâu roşu. A zidit biserica din plin centrul oraşului Huedin, care s-a sfinţit în 14 octombrie 1934. Drept răsplată şi recunoştinţă pentru merite deosebite episcopul Nicolae Ivan i-a conferit protopopului Aurel Munteanu crucea pe care a purtat-o el ca arhimandrit.

Deosebit de valoroasă este contribuţia protopopului Aurel Munteanu la ridicarea nivelului cultural şi economic al românilor moţi din Huedin şi din jur. În timpul erei maghiare n-a existat în Huedin nici o instituţie românească. După venirea protopopului Aurel Munteanu s-au înfiinţat un gimnaziu, o şcoală de arte şi meserii, o şcoală primară cu nouă cadre didactice şi o grădiniţă de copii. Sub conducerea sa au apărut gazetele „Sfătuitorul" şi „Huedinul". A mai înfiinţat Banca Populară „Fântânele" şi cooperativa „Horia".

Ca un vaşnic apărător al moţilor şi al pământului străbun, l-a găsit la datorie odiosul dictat de la Viena din 30 august 1940. A rămas pe loc, stâncă în mijlocul furtunii, când trupele de honvezi şi bandele de derbedei restaurau teroarea maghiară în Ardealul românesc. Ziua de 10 septembrie 1940, „Marţia cea neagră", devine pentru protopopul Aurel Munteanu, ziua muceniciei, ziua în care a fost asasinat în chip barbar, în centrul urbei căreia i-a dăruit întreaga sa viaţă şi iubire creştină.

Tocmai atunci era la o înmormântare. Argaţii „sfintei coroane" l-au sechestrat şi schingiuit 4 ore în şir. L-au lovit cu ciomege, i-au smuls barba, i-au jupuit pielea de pe cap şi apoi unul din cei doisprezece ucigaşi, ca să se convingă că l-au răpus, i-a vârât un par în gură, scoţându-l prin ceafă. Trupul lui sfârtecat de bestii, a zăcut multă vreme la o margine de şanţ.

Moartea protopopului Aurel Munteanu este moarte de mucenic căzut la datorie. El trebuie pus în galeria oamenilor aleşi, pe care Biserica şi istoria nu trebuie să-i uite. Rămăşiţele pământeşti ale mucenicului protopop Aurel Munteanu au fost strămutate în

(Continuare în pag. a 5-a)

Preot EUGEN GOIA —
Sohodol, Ţara Moţilor

61467

Între confesionalism şi obiectivitate în scrierea istoriei bisericeşti

Încă de pe vremea strămoşilor noştri romani se cerea ca istoria „să nu îndrăznească a scrie nimic fals, neadevărat, dar nici să îndrăznească a **nu** scrie nimic din ceea ce e adevărat" (Ne quid falsi audeat, ne quid veri non audeat historia) (Cicero, **De oratore,** II, 15). Sintagma vizează sarcina obiectivităţii scrisului istoric. Dacă această sarcină stă în faţa tuturor istoricilor, ea se cere urmată, cu deosebire, în scrierea istoriei bisericeşti în care scrisul vizează credinţa religioasă, în speţă credinţa creştină, aşa cum a fost trăită şi realizată de-a lungul secolelor. Istoricul bisericesc este chemat să se desprindă de confesionalism, de sentimentele, atât de firesti, ale ataşamentului său faţă de confesiunea pe care o mărturiseşte, spre a înfăţişa **faptul istoric,** aşa cum s-a petrecut. Firesţe, lucrul acesta e destul de greu, dar numai în măsura în care istoricul reuşeşte să se ridice deasupra pasiunii confesionale, scrisul său poate fi numit istorie. E trist că în loc de a se căuta apropierea dintre confesiunile creştine şi punctele de credinţă care le unesc, istorici de profesiune sau diletanţi, mai ales, scriu lucruri şi comentarii care uimesc atât prin falsul şi netemeinicia lor, cât şi prin ura şi reaua credinţă care emană din astfel de scrieri.

Socotim că este necesară lămurirea unor termeni bisericeşti şi a unor fapte istorice nu în de-ajuns de bine înţelese, conducându-ne după un vechi adagiu latin care spune: „în necesariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus autem caritas", ceea ce într-o traducere liberă ar suna aşa: „în lucrurile trebuincioase e nevoie de unire, în cele îndoielnice, de libertate, în toate însă de iubire".

*

Pentru început, socotim că este necesar să se cunoască sensul cuvintelor **ortodox** şi **catolic, protestant** şi **neoprotestant,** deoarece sensul unora dintre acestea a evoluat în cursul secolelor. Confuzia, voită sau nu, între sensul actual şi cel originar al acestor cuvinte poate duce la concluzii false.

Se ştie că, de la început şi vreme de unsprezece secole, Biserica creştină a fost una şi nedespărţită în toată lumea cunoscută atunci. Cu toate numeroasele schisme şi erezii, unitatea Bisericii a fost păstrată. În focul luptelor cu ereziile, s-a cristalizat acel tezaur al credinţei creştine, **Simbolul credinţei,** numit şi niceo-constantinopolitan, deoarece la sinoadele ecumenice din aceste două oraşe (Niceea, 325; Constantinopol, 381) şi-a primit forma deplină. Schima de la 1054 a fost determinată de o serie de factori, între care un loc deosebit îl ocupă scindarea imperiului roman în două, cel de Răsărit - unde domina limba greacă, limba Noului Testament şi a unora dintre Sfinţii Părinţi din „epoca de aur" a Bisericii - şi unul de Apus, unde predomina limba latină (alături de cea greacă), limba unora dintre Sfinţii Părinţi Apuseni. Trebuie avută în vedere şi situaţia politică a celor două imperii. Cel de Răsărit avea să sufere stăpânirea unor invadatori arabi, perşi sfârşind cu otomanii care, păşind în Europa (1071), vor ajunge să supună pe rând popoarele din Răsăritul şi Centrul Europei. Aceste popoare vor ajunge să trăiască în condiţii de robie. În acest timp, popoarele din Apus, cu luptele ce se dădeau între statele ce luau atunci fiinţă, inclusiv Statul papal, au cunoscut o dezvoltare aparte, care a condus la apariţia Reformei religioase din secolul al XVI-lea (precedată de câţiva prereformatori), din care s-au născut curentele religioase din secolul al XIX-lea şi următorul, cunoscute sub numele de neoprotestante. Astfel, „Cămaşa lui Hristos", - simbolizând Biserica - pe care răstignitorii n-au îndrăznit să o sfâşie, ci au tras sorţi a cui să fie, a fost sfâşiată cumplit de creştini, spre

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. prof. Dr. GHEORGHE LIŢIU

Ecclesia Domestica

După cum este binecunoscut în Ortodoxie, icoana are un loc special în sufletele credincioşilor, în Biserică, în casele lor. Rolul icoanelor şi poziţia credincioşilor faţă de ele este descoperit în mod semnificativ şi în casa acetora. În Tradiţia ortodoxă, cum se ştie, se găsesc icoane în toate casele, şi de cele mai multe ori, nu doar în casă, în general, ci chiar în fiecare cameră. Icoanele sunt fixate pe pereţi în direcţia răsăritului. Nu departe de acel loc, credinciosul are un colţ unde ţine aprinsă o candelă, o lumânare, unde păstrează biblia, cărţi de rugăciuni, tămâie, agheazmă şi alte lucruri legate de viaţa spirituală.

În fiecare dimineaţă şi seară, sau şi la alte momente potrivit rânduielii personale a fiecăruia, credinciosul vine în faţa altarului domestic şi se roagă, aprinde o candelă, face metanii, etc. Această practică este ca o extensiune a Sf. Liturghii în viaţa obişnuită a omului, ca o liturghie după Liturghie. Mulţi oameni au acasă, aşa cum se află şi în Biserică, un perete întreg de icoane. Acest lucru scoate în evidenţă rolul comunitar al icoanei. În mica biserică de acasă, omul devine un preot, un celebrant, un liturg de dimensiune universală, în mijlocul creaţiei, deoarece oriunde e Biserica, acolo e centrul. Potrivit vechii tradiţii creştine, bisericile erau mereu zidite în mijlocul satului, al oraşului, de obicei pe o colină, după modelul plasării templului din Ierusalim pe Muntele Sion. Şi chiar dacă cu timpul, pentru motive administrative sau de alt ordin bisericile n-au mai stat în centru ci la margine, sau chiar afară din cetate, acest lucru n-a fost regula. Spiritual şi simbolic Biserica este totuşi şi oricând în centru, pentru că viaţa credincioşilor gravitează în jurul ei.

Aşadar, **Ecclesia domestica,** fiind o prelungire a Bisericii, iar credinciosul un celebrant al liturghiei de după Liturghie, este înţeleasă ca înscriind pe credincios într-o poziţie adecvată în faţa lui Dumnezeu.

În contextul devoţiunii pentru icoană, trebuie menţionat că mulţi credincioşi obişnuiesc să păstreze icoane în buzunar, în portofele, poşete şi alte locuri, pentru a fi la îndemână în caz de nevoie de rugăciune, pentru protecţie şi ajutor, ca semn eclesial de integrare în comuniune.

Există un obicei vechi şi puternic în Tradiţia ortodoxă potrivit căruia atunci când se naşte un copil, părinţii îi dau numele unui sfânt din calendarul Bisericii. De aceea este uşor de găsit în casele oamenilor icoane cu sfinţii ce au împrumutat numele lor celor din familie, sau cu sfinţi ce au dat nume altor membri de familie, ce au trăit înainte ca strămoşi, rude, prieteni etc. Persoana de pe icoană, în acest caz, este patronul spiritual al persoanei din familie ce poartă acelaşi nume cu sfântul. Pentru acest motiv ziua numelui este sărbătorită mai mult decât data naşterii. Unele nume sunt atât de populare în unele ţări ortodoxe că data celebrării unui sfânt - de exemplu Sf. Gheorghe - arată aproape ca o sărbătoare naţională.

În legătură cu evlavia pentru icoane şi cu celebrarea sfinţilor după ziua onomastică a lor trebuie amintit aici şi cultul morţilor, foarte dezvoltat în Biserica ortodoxă.

În ziua celebrării numelui unui sfânt, credincioşii ce au în familie morţi cu numele acelui sfânt vin la Biserică cu daruri speciale pentru parastase în memoria celor plecaţi. După slujbă apoi, ei împărtăşesc ofrandele cu cei prezenţi. În multe locuri memorialul este continuat acasă unde alţi oameni sunt invitaţi la o masă memorială binecuvântată de preotul ce săvârşeşte mai întâi un serviciu religios de pomenire. Această lucrare de caritate se face şi la cimitire.

Acest mod de a fi în viaţa spirituală este strâns legat de folosirea icoanelor şi evlavia pentru ele. Practica menţionată este una din implicaţiile icoanelor în experienţa spirituală a omului. Acesta e modul în care credincioşii - icoane vii - trăiesc icoana în viaţa zilnică în puternică şi permanentă solidaritate şi comuniune reciprocă.

De fapt, cuvântul „icoană" înseamnă şi sugerează comuniunea. **„Icoana"** este chip, asemănare, reprezentare, model, arhetip. Cuvântul este însă legat de verbul **„eiko"**, ce înseamnă a ceda, a face loc, a se retrage, a se supune, a urma, a oferi, a permite. În toate aceste sensuri ideea de comuniune e prezentă. O imagine, un chip, o asemănare este legată de realitatea pe care o reflectă. De asemenea a ceda, a urma, a se supune etc., toate acestea presupun o altă persoană. Cu alte cuvinte icoana e o verigă de legătură prin care credinciosul intră în comuniune cu realitatea, persoana pe care icoana o indică.

În acest context, mai ales însă considerând rolul liturgic şi sacramental, cel de comuniune al icoanelor se înţelege de ce în venerăţia lor credincioşii sărută icoanele. Faptul în sine arată importanţa deosebită a lor pentru credincioşi. Când se roagă, aceştia îngenunchează în faţa icoanelor câtă vreme Hristos, prototipul lor e prezent în ele. Acest tip de evlavie rezidă în profunzimea învăţăturii despre icoane elaborate de Biserică şi predate membrilor ei. Şi chiar dacă se găsesc credincioşi care nu ştiu să explice sensurile icoanei aşa cum Biserica o face, aceasta nu impietează cu nimic asupra valorii lor deoarece valoarea unui lucru nu constă necesarmente în abilitatea de a-l explica. În plus, venerarea icoanei e un act de credinţă şi cel ce nu ştie să explice icoana, o venerează totuşi în baza apartenenţei sale la Biserica ce a iniţiat şi fundamentat această practică.

Gesturile, semnele de care este însoţită venerarea icoanelor nu apar ciudate celor ce fac parte din familia cinstitorilor lor. Ele, gesturile, sunt o expresie a puterii şi autenticităţii implicării credincioşilor în viaţa Bisericii, a tezaurului spiritual al acesteia, o expresie a trăirii de către ei în mod autentic a misterului credinţei creştine.

Prin această venerare, icoana ajută omul şi-l însoţeşte în procesul şi pe drumul devenirii asemenea lui Hristos, al devenirii unui Hristofor. Ea ajută pe cel ce crede să-şi modeleze chipul interior după forma lui Hristos, câtă vreme, dincolo de orice în icoană se află prototipul Hristic. În acest proces continuu de modelare a fiinţei interioare rezidă scopul suprem al Sf. Liturghii, al oricărui serviciu divin; în acest sens deci, sfinţii sunt intermediari pentru că ei sunt oameni şi au trecut prin experienţa păcatului. Şi dacă ei l-au depăşit, acesta dă curaj şi credinciosului să purceadă la drumul autodepăşirii. Sfinţii ne transmit mesajul esenţial că sfinţenia vieţii, aşa cum au înţeles-o ei, urmarea lui Hristos este posibilă.

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

(Urmare din pag. 1)

(Andrutos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 58).

Cei din grupa religios-morală caută condiţiile de reflectare şi de primire a luminii Aceluia, care este lumina şi viaţa noastră. „Dragostea lui Dumnezeu s-a arătat către noi, că pe Fiul său . . . l-a trimis în lume, ca prin el viaţă să avem". „În el avem viaţă - a zis Ap. Pavel în Areopag - în el ne mişcăm şi suntem, precum au spus şi unii dintre poeţii voştri" (Fapte 17, 28). Prin însăşi originea sufletului său, omul zidit fiind după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu (Sirah 17, 3), cu toată fiinţa sa, tinde spre Dumnezeu, ca o scânteie care tinde spre cer.

Concepţia creştinismului, despre scopul omului, este exprimată cu claritate, de Fer. Augustin, prin cuvintele: „Fecisti nos ad Te, Domine, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in Te! (= Ne-ai făcut spre Tine, Doamne, şi neliniştită - adică nefericită - este inima noastră, până când se va odihni în Tine!) (Confesiuni, cartea I, cap. 1). Noi tindem cu dragoste spre Dumnezeu şi numai în măsura în care realizăm această tendinţă, ajungem să fim fericiţi. Fericirea omului este condiţionată de perfecţiunea lui internă, dovedită prin dragostea faţă de Dumnezeu şi prin slujirea lui Dumnezeu de către om.

Simţul religios nealterat presupune ideea adevărată despre religiune şi despre pronia cerească, adică purtarea de grijă a lui Dumnezeu faţă de lume şi - implicit - faţă de om, coroana creaţiunii sale. Dacă religiunea este legătura omului cu Dumnezeu, prin rugăciune omul tinde să intre în legătură vie cu Dumnezeu. „Domnul este aproape de toţi cei ce îl cheamă, de toţi cei ce-l strigă din toată inima. El plineşte voile celor ce se tem de El, aude strigătul lor şi-i mântuieşte. Domnul păzeşte pe toţi cei ce-l iubesc . . ." (Psalm 146, 18-20).

Prin pronia sa, Dumnezeu păstrează creaţiunea sa. Pe fiecare om îl îndreaptă spre scopul destinat al său, prin susţinerea binelui şi împiedicarea răului, transformând în bine consecinţele răului şi prin altele necunoscute şi neînţelese de noi oamenii. Domnul Hristos a mărturisit despre această activitate providenţială, prin cuvintele: „Tatăl meu până acum lucrează, şi eu lucrez" (Ioan 5, 17), Dumnezeu fiind izvorul şi sprijinitorul a toată existenţa.

În mod invizibil, Dumnezeu asistă în lume, cu putere de viaţă şi lumină. A asistat Dumnezeu în lume, chiar şi atunci când marele întuneric al răului a învăluit lumea (Svetlov P., Învăţătura creştină în expunere apologetică, trad. de Bejan S. şi Tomescu C., vol. I, Chişinău, 1935, p. 544). Dumnezeu, mai presus de spaţiu, este pretutindenea prezent. El cel veşnic, afară de timp, este prezent în toate momentele timpului. După cum arborele de pe malul fluviului coexistă cu apele, fără să curgă cu ele, tot aşa şi veşnicia coexistă cu momentele succesive ale timpului.

Cugetare creştinească

În desfăşurarea timpului, toate se schimbă şi curg (panta rei - a afirmat Heraclit); singur Dumnezeu nu e supus schimbării. Dumnezeu nu are o istorie a vreunei dezvoltări sau a unui progres al său. După cuvântul psalmistului: „Tu acelaşi eşti şi anii tăi nu se vor sfârşi" (Psalm 102, 28). Dumnezeu este principiul devenirii şi al schimbării din lumea mărginită; Dumnezeu însă rămâne totdeauna acelaşi. Dacă Dumnezeu se arată ca favorabil, faţă de cel bun şi ca nefavorabil faţă de cel rău, acestea nu se referă la Dumnezeu, ci la om. Omul se prezintă în respectivele stări faţă de Divinitate şi - ca urmare - el este vrednic de iubire, respectiv de dezaprobare. La fel stau lucrurile şi cu lumina, care este mereu aceeaşi, dar cu efecte diferite, după cum ochiul este sănătos sau bolnav. Dumnezeu rămâne acelaşi în hotărârile şi făgăduinţele sale. Nu se împlinesc proorociile exprimate condiţionat, datorită comportării incorecte a oamenilor, dar nu din voia lui Dumnezeu. La Dumnezeu au fost prevăzute toate stările de lucruri, ce aveau să se desfăşoare în viaţa oamenilor.

Deplin cunoscător al sufletului omenesc, Domnul Hristos a sesizat, că la temelia tuturor aspiraţiilor şi al sârguinţelor omeneşti stă dorinţa tainică după condiţiile de mulţumire cât mai deplină, adică după fericire. Aceasta l-a determinat pe Iisus să-şi arate recunoştinţa faţă de mulţimile care l-au urmat pe Muntele fericirilor şi să le satisfacă năzuinţa lor tainică după fericire. Reţeta oferită de Iisus este cuprinsă în cele nouă sentinţe, numite fericiri, pe care Biserica le pune la inima credincioşilor la fiecare Sf. Liturghie. De împlinirea recomandărilor făcute prin aceste sentinţe depinde fericirea în veacul de acum şi în cele ce va să vină. Hristos le-a dorit fericire tuturor celor cu credinţă într-Însul şi împlinitori ai îndemnurilor Evangheliei sale.

La sfârşit de an 2000, care va să încheie veacul al XX-lea şi mileniul al II-lea al erei creştine, pare-se că lumea se întreabă - mai mult decât în anii precedenţi - ce îi va fi hărăzit la finele acestui mileniu şi la trecerea în mileniul al III-lea. A fost prea frecvent repetată întrebarea emisă de scriitorul francez, Malraux (n. 1901), de pe poziţie de necredinţă, dacă mileniul al III-lea va fi al credinţei în Dumnezeu sau nu va fi deloc. Spre a da un răspuns cât mai plauzibil, ne vine în sprijin istoria ca dascălul competent al vieţii (= historia est magister vitae). Cunoaşterea trecutului înlesneşte analiza prezentului şi apoi desprinderea liniilor diriguitoare pentru viitor.

Din sondajele de opinii, făcute în ţara noastră, a reieşit că Biserica şi Armata se bucură de cele mai favorabile aprecieri.

Pe plan internaţional s-a realizat un sondaj, în 60 de ţări, care a avut ca scop şi constatarea importanţei pe care Divinitatea o are în viaţa de familie a naţiunilor. Calculul s-a făcut pe o scară de la 1 la 10, între „deloc important" şi „foarte important". Pe baza opiniilor exprimate, naţiunile: română cu 8,9 şi americană cu 8,5, s-au situat în frunte. Reiese deci, că pentru Români, rolul divinităţii, în viaţa de toate zilele, este foarte important (ziarul „Adevărul", din 29-XII-1999, p. 15).

Este de netăgăduit, că în condiţiile de lipsuri şi grele încercări ale veacului care se va încheia la finele anului 2000, creştinii bine credincioşi din ţara noastră şi-au găsit cea mai bună liniste sufletească, în ambianţa serviciilor divine, din locaşurile de închinare.

S-a remarcat afluenţa mereu crescândă a pelerinilor la zilele de hram ale aşezămintelor monahale. De la mii şi zeci de mii, s-a depăşit şi suta de mii de pelerini la unele mânăstiri.

Păşirea în astfel de condiţii, în primul an al celui de al treilea mileniu de la naşterea lui Hristos, ne îndreptăţeşte să fim optimişti. În anii zbuciumaţi ai istoriei, Dumnezeu a vegheat asupra Bisericii sale şi a ajutat-o să învingă marile furtuni ce i-au stat în cale. Cu putere s-a străduit comunismul ateu să-l scoată pe Dumnezeu din viaţa poporului, fără a-şi fi atins scopul propus. Cu tâlc s-a pus întrebarea, dacă nu-şi vor putea realiza acest obiectiv, în mileniul următor. Diavolii alungaţi din cei îndrăciţi, nu renunţă la silinţele lor împotriva împărăţiei lui Dumnezeu; ei sunt gata să încerce din nou, cu forţe sporite, acelaşi obiectiv. Pentru cei ce au trăit în anii comunismului, întunericul ateu le-a fost o lecţie suficientă, spre a se feri de a-l retrăi, ca să nu fie rătăcirea de a doua mai rea decât prima.

La miezonoptica de la cumpăna dintre ani, protopopul zonei de sud a judeţului Alba, le făcea păstoriţilor săi urarea tradiţională, desprinsă din acea zonă: pace-n lume, mană-n câmp şi sănătate. Se cuvine, ca la început de an, să-l rugăm pe Părintele luminilor, de la care vine toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit (Iacob 1, 17), să verse din harul său asupra obştei binecredincioşilor săi ca „să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină" (I Tim. 2, 4).

IN MEMORIAM

Victor Emanuel Tordăşianu

— 80 de ani de la moartea sa —

VICTOR TORDĂŞIANU s-a născut în ziua de 18 martie 1860 în localitatea Ilia Mureşană, comună situată pe malul Mureşului, în apropierea oraşului Deva.

A fost fiul lui AMOS TORDĂŞIANU, avocat şi jude, care la 3/15 mai 1848, în calitate de „cancelist din Ofenbaia", reprezintă, alături de AVRAM IANCU, ION BUTEANU, ION PATIŢA şi alţii, pe Moţii din Apuseni. Coleg de şcoală şi de facultate, la Cluj, cu AVRAM IANCU, AMOS TORDĂŞIANU, îl ajută pe acesta, să evite un atentat, pus la cale de cei ce voiau să-l extermine. Participă la revoluţia din 1848 în calitate de „tribun" al oştilor lui Avram Iancu, iar în 14 octombrie 1848, ca pretor, a înfăptuit în judeţul Alba, „cea dintâi reformă agrară în Ardeal". Ca reprezentant al românilor, în adunarea judeţeană din Deva din 1836, el apără „dreptul limbii române", („Cartea de Aur", vol. II de Teodor Păcăţianu), atitudine ce i-a atras ura prefectului ungur care l-a otrăvit.

Rămasă singură, fără avere, Ecaterina Lupşa, văduva lui Amos Tordăşianu, împreună cu cei 4 copii minori dintre care Victor avea atunci numai 3 ani, a cunoscut toate tribulaţiile unei strivitoare sărăcii.

În astfel de condiţii Victor Tordăşianu absolvă şcoala sătească. Dornic de învăţătură, dârz şi curajos, depăşeşte dificultăţile unei adolescenţe şi tinereţi pline de privaţiuni, îşi ia bacalaureatul la liceul din Alba Iulia şi apoi absolvă seminarul teologic din Sibiu.

Ajuns în mediul sibian, deja în calitate de seminarist, dar în special ca funcţionar consistorial, începe să cunoască şi să aprecieze munca şi aspiraţiile meseriaşilor români, pe care îi considera, după cum se exprima chiar el: „tovarăşii mei de muncă", oameni de omenie „care îşi agonisesc cu sudoarea frunţii lor pâinea amară".

Atunci când în faţa lui se deschideau porţile maturităţii, Victor Tordăşianu, personalitate plină de generozitate şi omenie, îşi închega obiectivele vieţii în dragostea faţă de cei lipsiţi şi în patriotism înflăcărat.

Lucid cunoscător al necesităţilor economice naţionale, dotat cu o sensibilă înţelegere faţă de aspiraţiile profesionale ale ţărănimii sărace şi ale meseriaşilor români din Transilvania, şi-a orientat toată activitatea, atât ca preşedinte al Reuniunii sodalilor români din Sibiu, cât şi ca exponent al altor funcţii sociale pe care le-a deţinut, spre crearea şi consolidarea condiţiilor economice şi culturale de afirmare profesională şi naţională a elementului românesc.

Dintre funcţiile sociale pe care le-a deţinut amintim: Preşedintele Reuniunii Sodalilor din Sibiu; Secretar al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu; Preşedinte onorar al Sindicatului industriaşilor şi comercianţilor români din Sibiu, membru onorar al Societăţii România jună din Viena; membru al Reuniunii meseriaşilor din Blaj; Director al Reuniunii de înmormântare din Sibiu.

De profesie Victor Em. Tordăşianu a fost executor arhidiecezan la Mitropolia din Sibiu.

Întreaga perioadă de activitate, desfăşurată între anii 1887—1920, reflectă preocuparea lui V. Tordăşianu de realizarea operei de organizare şi emancipare socială, economică şi culturală a meseriaşilor din Transilvania. În acest sens:

— este delegat al cercului electoral Vinţul de Jos, la conferinţa electorală a Partidei naţionale din Ungaria şi Transilvania (mai 1877);

— salvează şi trimite Academiei Române din Bucureşti, prin filieră clandestină, acte de valoare istorică pentru românii din Transilvania; organizează: întruniri agricole, expoziţii de vite cornute, cursuri de pomicultură, prelegeri pe teme de agronomie, distribuiri şi împrumuturi gratuite de materiale şi unelte agricole; iniţiază şi contribuie la înfiinţarea unor organisme de credit, de profil rural-agricol.

Din anul 1897 este preşedintele Reuniunii sodalilor români din Sibiu, instituţie pe care o dezvoltă şi consolidează prin atragerea fiilor de ţărani români la meserii. Totodată a căutat ca Reuniunea să devină o posibilitate reală pentru ridicarea ţărănimii române sărace, ca şi un sprijin material şi moral pentru consolidarea organizatorică şi profesională a firavelor începuturi meşteşugăreşti din Sibiu.

Una din primele măsuri organizatorice luate de Victor Tordăşianu a fost alegerea unei insigne pentru membrii Reuniunii.

Comisia instituită în vederea realizării acestei măsuri, la data de 22 septembrie 1897, prezintă Comitetului o serie de modele din care a fost ales cel care se prezenta potrivit protocolului din 7 octombrie 1897, astfel: „Pielea albastră şi roşie iar ciucuri de aur, la mijloc cu medalion de bronz cu inscripţia pe margine „Reuniunea Sodalilor Români din Sibiu, iar la mijlocul medaliei două mâini împreunate". (ASS ARMRS vol. I/111).

Simbolul mâinilor împreunate exprimă plastic ceea ce Victor Tordăşianu a preconizat în toată viaţa şi activitatea sa: unirea profesională şi naţională a celor lipsiţi şi asupriţi de împilarea naţională şi socială a imperiului austro-ungar.

Dobândirea unui local propriu al Reuniunii a fost opera lui Victor Tordăşianu. Aşa după cum el se exprimă în lucrarea sa „Agoniseala bănească": „În lucrările noastre eram împiedicaţi de gândul, care mereu, mereu ne urmărea că la ţinta dorită nu vom putea ajunge mai înainte de a avea casa noastră, căminul nostru propriu.

M-am grăbit a pune temei la fondul de 20 de bani pentru cumpărarea unei case cu eventuală hală de vânzare pe seama meseriaşilor români, cu coroane 140 dăruită de 7 inşi în sume de câte 20 de bani".

Cu sumele obţinute prin donaţiile făcute de sodali şi susţinătorii acestora ca şi prin garanţia pe care fondul respectiv a constituit-o Consistoriului Arhidiecezan în vederea notării Creditului de care a avut nevoie Reuniunea pentru achitarea preţului imobilului ce va deveni localul şi proprietatea Reuniunii. Astfel s-a putut achiziţiona imobilul din Sibiu str. Poplăcii Mici Nr. 17, (la data tranzacţiunii) astăzi Xenopol, între timp denumindu-se şi Bruchenthal. (ASS ARMRS vol. II/120).

Preşedintele Victor Tordăşianu, împreună cu membrii Reuniunii au organizat expoziţii de produse şi utilaje industriale, de artă populară, de copii frumoşi, de produse casnice; au stabilit legături cu alte asociaţii similare româneşti, săseşti şi maghiare; au constituit fonduri şi legate în favoarea copiilor săraci aplicaţi la meserii.

Reuniunea în timpul preşedinţiei lui V. Tordăşianu a desfăşurat şi o bogată activitate culturală, care a cuprins: şedinţe literare (săptămânale) cu program variat: literatură, muzică, cursuri de iniţiere teoretică şi practică (în diferite meserii şi profesii) ce urmau să se transforme în „Universităţi populare"; manifestări publice: concerte, producţii corale; dansuri naţionale, piese de teatru; publicaţii: „Unele date de la întemeierea Reuniunii până la 31 Decembrie 1899" şi „Agoniseala bănească".

El a fost al doilea preşedinte al Reuniunii, prezidând după Nicolae Cristea.

S-a afirmat despre V. Tordăşianu că, „a fost acela care a ştiut să lecuiască şi să vindece toate neajunsurile şi greutăţile întâmpinate de aceştia". (Traian Chirilă — Reuniunea la 80 de ani — Sibiu 1946).

Printre multele scrisori primite de la foştii sodali au rămas şi aceste rânduri: „Dumnevoastră aţi ştiut mai bine ca oricare altul, aceea ce ne lipseşte, aţi ştiut ce ne doare şi ca un adevărat părinte ne-aţi dat ajutor mângâindu-ne, povăţuindu-ne şi sădind în sufletele noastre necultivate, dragostea spre tot ceea ce e bun şi folositor pentru cultivarea inimii şi a minţii". (Un grup de meseriaşi ASS ARMRS vol. V/20).

Ultimii ani ai vieţii sale poartă amprenta dureroasă a primului război mondial.

Una din ultimile fotografii ni-l arată în faţa unui sfârşit prematur: obosit, slăbit, cu privirea vie, caldă şi plină de înţelepciune a celui care are conştiinţa datoriei împlinite.

Bărbatul impunător, cu umeri largi şi faţa hotărâtă, care cu 23 de ani înainte preluase conducerea Reuniunii, era după două decenii de luptă, extenuat dar nu înfrânt. De aceea ultimile lui cuvinte au valoarea unui mesaj transmis urmaşilor:

„Am muncit cinstit şi în bună credinţă. Am muncit pentru o idee care azi a pătruns o clasă întreagă a poporului nostru. Am luptat din greu pentru că oamenii nu m-au înţeles. Am avut mulţi duşmani, dar am avut şi prieteni. Prietenii vor susţine ideea mea şi în viitor, iar duşmanii vor fi siliţi să tacă, pentru că duşmanii mei sunt duşmanii neamului".

În ziua de 1/14 februarie 1920, Victor Em. Tordăşianu — „NOBILUL CERŞETOR" a murit.

Declarat decedat al Reuniunii; a fost depus în cripta din cimitirul Sibiu, de mâinile asprite de muncă ale meseriaşilor.

Inscripţia lapidară dăltuită la mormântul său de sodalii care l-au iubit, aminteşte urmaşilor că acesta „Este locul de repaus al muncitorului fără repaus VICTOR Em. TORDĂŞIANU

Prezidentul Reuniunii Meseriaşilor Români din Sibiu".

Sibiul îi păstrează memoria prin strada care îi poartă numele — în oraşul de jos.

Merită să menţionăm şi faptul că, nepotul lui V. Tordăşianu (după mamă) — cel care a fost prof. dr. avocat GHEORGHE V. ILIESCU — trecut la cele veşnice şi el, acum cinci ani, la 19 dec. 1995, a lăsat prin TESTAMENTUL său deosebit de generos, demonstrând şi prin acest mod, cât de mult şi-a idolatrizat bunicul, ca în cadrul Mitropoliei Sibiu să se creeze din donaţia făcută patrimoniului acesteia „FONDUL VICTOR TORDĂŞIANU": „... organele competente vor stipendia studiile unui student Teolog-Jurist (care urmează atât cursurile Fac. de Teologie şi pe cele ale Fac. de Drept), ori ale unui viitor meseriaş (pentru pregătirea profesională). Beneficiarul stipendiului trebuie să fie: cinstit, corect, muncitor, lipsit de mijloace materiale, iubitor de carte şi adevăr".

De asemenea „conducerea Mitropoliei Sibiu (din bunurile donate) va mobila o încăpere din clădirea principală a Mitropoliei, care va purta denumirea de „CAMERA TORDĂŞIANU", TESTAMENT OLOGRAF din 24 august 1995 GHEORGHE V. ILIESCU.

Prof. MIOARA TIPURIŢĂ

Sărbătoare la închisoare

Sărbătoarea Naşterii Domnului este evenimentul creştin ce alimentează, în cel mai înalt grad, bucuria omului de viaţă şi de comuniunea cu cei dragi, speranţa lui de bine, dar şi în măsura unei autentice înţelegeri, credinţa în Dumnezeu fie manifestă, fie simţită nostalgic prin amintirea copilăriei pierdute. Amplitudinea ei socială, mergând de la pacificul colind ce răsună în cătunul din munte şi până la tumultul reverberaţiilor citadine în care Moş Crăciun, cu recuzita lui orbitoare, tinde să ia locul lui Hristos, este dată atât de caracterul multiplu al evenimentului în sine, fiind vorba mai degrabă de „sărbătorile de iarnă", cât şi de infuzia laică festivă ce i se alocă. Astfel, cu mic cu mare, participăm la o bucurie ce ne inundă pe toate planurile dar din care păstrăm ce dorim: pentru suflet sau pentru trup.

Bucuria aceasta venită din Cer dar răsărită nouă din crăpăturile pământului, căci astfel poate fi văzută peştera din Betleem, a poposit şi în penitenciarul Codlea, în ziua de 23 decembrie 2000. Chiar dacă până la Naşterea Domnului mai erau două zile, nu a fost nepotrivit să anticipăm puţin trăirea acestei bucurii pentru că în acea sâmbătă, am primit aici vizita **P. S. VISARION**, Episcopul vicar al Sibiului. Programul vizitei a constat mai întâi în săvârşirea Sfintei Liturghii arhiereşti la capela unităţii, la care au participat 60 de deţinuţi. Răspunsurile de la strană au fost date de un grup vocal format din alţi şapte deţinuţi. La predică, **Prea Sfinţia Sa** le-a adresat celor prezenţi un bun îndemn la îndreptare, încurajându-i în ideea că orice încercare de schimbare în bine are finalitate prin credinţa în Dumnezeu şi prin ajutorul ceresc pe care-l mijloceşte această credinţă şi faptele ei şi sensibilizându-i, în acelaşi timp, asupra relaţiei cu familiile lor. După slujba religioasă a urmat apoi, în clubul mare al unităţii, un spectacol pe tema sărbătorii Crăciunului. În faţa unui public format aproape în exclusivitate din părinţii şi rudele minorilor din penitenciar, aceştia au prezentat o scenetă adecvată situaţiei lor, scrisă şi montată de deţinutul Viorel Soloi. După scenetă, a urmat un program de colinde, susţinut alternativ de corul capelei şi de femeile aflate în detenţie la Codlea. În încheiere, **P. S. VISARION** a adresat un cuvânt tuturor, insistând pe aceeaşi notă de optimism şi responsabilizare faţă de viaţa şi faptele proprii.

Privite din afară lucrurile acestea nu spun nimic deosebit. Este firesc să se oficieze Liturghia în biserică, este firesc pentru un Episcop să fie în mijlocul păstoriţilor săi, chiar deţinuţi fiind, este, de asemenea, firesc programul special de sărbători. Ce nu se vede şi nu se simte de afară - nici nu ar avea cum - este greutatea şi tensiunea locului datorită încărcăturii de păcat, suferinţă şi disperare prezente într-o închisoare. Aşa că, atunci când un lucru bun se mai întâmplă şi pe aici, amplificat de o prezenţă deosebită, cum a fost cazul în preajmul Naşterii Domnului, strălucirea pozitivă iscată luminează iadul exorcizând mulţi demoni, până atunci nestingheriţi. Şi dacă pentru Fiul lui Dumnezeu, asumarea istoriei a însemnat exerciţiul umilinţei desăvârşite, peştera din Betleem nefiind decât anticamera „celor mai de jos ale pământului" de la celălalt pol, înviere pentru noi, adunarea întru rugăciunea lui Iisus în locul decăderii şi degradării umane maxime, este şansa de-a asuma Cerul, înălţându-ne dincolo de unde se află potrivit spusei unui deţinut, „bastionul terminal al civilizaţiei umane".

Preot DORIN ŞERBAN,
Penitenciarul Codlea

Între confesionalism şi obiectivitate

(Urmare din pag. a 4-a)

marea durere a creştinilor, spre marea sminteală a celor din afara Ei.

*

Încă din primele secole ale mileniului creştin, pentru denumirea Bisericii lui Hristos, a fost folosit termenul de **ortodoxă** (cuvânt format - se ştie - din cele două cuvinte greceşti orthos=drept, şi doxa=credinţă), vizând **calitatea credinţei**, adică conformitatea cu învăţătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Sfinţilor Apostoli şi a urmaşilor lor, Sfinţii Părinţi ai Bisericii. Mai târziu, această numire s-a atribuit creştinismului răsăritean, subliniind **dimensiunea verticală** a credinţei. În partea de Apus a imperiului roman s-a folosit mai mult termenul de **catolică**, (format tot din grecescul **Kath' olin** = ceea ce este pretutindeni), vizând **universalitatea credinţei creştine.** Trebuie subliniat faptul că în aceste timpuri, până la Schisma cea mare, cele două numiri, perfect valabile, erau folosite pentru a determina fiinţa întregii Biserici, cu însuşirile ei, una, sfântă, sobornicească (sau catolicească) şi apostolească, precum mărturisim în Credeu.

Unii istorici afirmă că tendinţa spre universalitate, dimensiunea orizontală, deci, o moştenea Biserica Apuseană din vechea tradiţie a Cezarilor din Roma, pe care un poet o cita prin cuvintele: **„Tu regere imperios, romane, haec tua est ars"**, adică, a stăpâni peste popoare, romane, asta e arta ta.

Dacă între cele două Biserici istorice, Ortodoxă şi Catolică, refacerea unităţii pierdute la 1054, este posibilă şi mai uşor de realizat azi în epoca dialogului ecumenic, ambele având ca temelie continuitatea apostolică, Sfintele Taine, Sfânta Liturghie şi întreaga Tradiţie patristică; între cele două Biserici istorice, pe de o parte, şi toate cele ieşite din Reforma religioasă, refacerea unităţii creştine este mai greu de realizat lipsind acea **bază comună** care constă în acceptarea Sfintei Tradiţii, alături de Sfânta Scriptură, care nici ea nu e altceva decât o Tradiţie consemnată mai demult în scris de către Sfinţii Prooroci şi Sfinţii Apostoli. S-a spus - şi se pare că e adevărat - că se încearcă a se întinde un curcubeu cu un capăt în Cincizecime şi cu altul în secolele apariţiei în Evul Mediu şi în cele următoare a o puzderie de secte, trecându-se cu vederea peste întreaga existenţă a Bisericii în cursul istoriei ei. Nu se poate admite ca lucrarea Duhului Sfânt să fi fost absentă în primul mileniu, ca şi în cel următor, atunci când roadele acestei lucrări s-au arătat în mii de vieţi de sfinţi, de popoare creştinate, de contribuţia Bisericilor istorice la formarea şi dezvoltarea culturii naţionale şi universale. Spre bucuria noastră a tuturor creştinilor, chiar în sânul unora dintre aceste Biserici există o activitate lăudabilă în cadrul dialogului ecumenic, în cercetarea, studierea şi publicarea operelor Sfinţilor Părinţi ai Bisericii. Se cercetează vechile manuscrise păstrate la Sfântul Munte Athos, în căutarea unei **baze puternice** pentru dialogul intercreştin, pentru apropierea şi cunoaşterea reciprocă.

În aceste condiţii ni se pare că este nepotrivit şi absurd chiar, a se face dispute confesionale asupra unor teme controversate, ca şi lupta pentru clădiri, pământ şi alte bunuri, când preocuparea noastră, a tuturor creştinilor, trebuie să fie aceea de a cuceri cerul pentru sufletele noastre, a ne aduce contribuţia la instaurarea împărăţiei lui Dumnezeu, „precum este în cer aşa şi pe pământ". Deşi fiecare istoric este liber şi îndreptăţit să-şi iubească Biserica, aşa cum îşi iubeşte neamul, şi să-i arate meritele, atâtea câte le are, totuşi această iubire nu trebuie să-l facă să dispreţuiască pe celelalte. Interesul pentru Biserica sa nu trebuie să-l facă să depăşească limitele adevărului istoric.

Studiul istoriei, lipsit de prejudecăţi şi de idei preconcepute, întemeiat pe obiectivitate, este un mijloc important în opera de apropiere şi reconciliere între Biserici. „O adevărată întoarcere la tradiţiile liturgice şi patristice, comoara pe care voi (uniţii) o împărtăşiţi cu Biserica Ortodoxă, va contribui la reconcilierea cu celelalte Biserici... În acest spirit de reconciliere... atât la nivel naţional cât şi la nivel local, în speranţa că toate punctele controversate vor fi clarificate cât mai curând în spirit de dreptate şi dragoste frăţească" - sunt cuvintele Sanctităţii Sale Papa Ioan Paul al II-lea.

Sfânta noastră Biserică Ortodoxă, în Sfânta ei Liturghie, de veacuri ne invită şi ne cheamă, **„Să ne iubim unii pe alţii ca într-un gând să mărturisim Pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea de o Fiinţă şi nedespărţită".**

„Asociaţiunea" la actul Unirii de la 1 Decembrie 1918

(III)

Din punct de vedere organizatoric în 19 octombrie 1918 este angajată, cu un salariu de numai 100 k. pe postul de funcţionar Letiţia Iosif, fiica lui Nicolae Iosif, funcţionarul Astrei din 1912, decedat de curând. De asemenea prin revenirea din armată a casierului I. Banciu, care a lipsit diferite perioade de timp, mai ales în 1917, apoi din 18 septembrie 1917 până în 23 noiembrie 1918, R. Simu e absolvit de funcţia de casier „suplinitor".

Mici informaţii din procesul verbal din 23 noiembrie 1918 vin să completeze starea de spirit a momentului, astfel dispare Alexandru Lebu, „mare proprietar" din Sibiu şi membru fondator al Astrei, la ale cărui funeralii au participat conducerea asociaţiei în frunte cu preşedintele ei, iar „pe Muzeul «Asociaţiunii» s-a arborat drapelul de doliu". Procesul verbal din 30 decembrie 1918 consemnează înscrierea între membrii fondatori a generalului Traian Moşoiu din Sibiu, a căpitanului Bucur Boleta din Sibiu şi a familiei Ileana şi medicul Aurel Iustian din Armenişul de Câmpie, iar ca membru ordinar pe locotenentul colonel Corneliu Bardoşi tot din Sibiu.

Mai consemnăm din această perioadă de sfârşit de an şi un dar mai puţin obişnuit: „o farfurie mare pe care este pictată emblema Ţării Româneşti", un semn al noii epoci pentru românii de la vest de Carpaţi de la anticarul sibian I. Candrea.

Odată cu încheierea anului 1918, Astra îşi permite o reîntoarcere la normalitate. Astfel sediul asociaţiei nu a fost încălzit timp de „5 ani", cu excepţia sălii de lectură, sălii de şedinţă a comitetului şi a biroului secretarului administrativ, cu ajutorul a „3 cuptoare" şi renunţarea la calorifere. Regimul de austeritate lua astfel sfârşit odată cu terminarea războiului şi cu eliberarea de sub jugul maghiar.

Andrei Bârseanu, împreună cu membrii Comitetului Central, în calitate de astrişti şi conducători ai noului organism emanat de evenimentele de la începutul lunii noiembrie 1918, a organizat primirea trupelor române conduse de generalul Traian Moşoiu, a generalului francez Berthelot şi a Consiliului Dirigent, „căruia Comitetul i-a promis a-i da tot concursul întru împlinirea marilor şi grelelor probleme ce şi-a asumat". Spaţiile din imobilele Astrei au fost puse la dispoziţia celor care au organizat congrese, şedinţe ş.a.

Nu au fost singurele acţiuni în prima parte a anului 1919. La propunerea lui A. Bârseanu, Congresul profesorilor de la şcoalele superioare, secundare şi speciale a hotărât să serbeze ziua de 8/21 ianuarie 1919 în toate şcolile româneşti din Transilvania printr-un „ciclu de *conferinţe publice* asupra unor teme de cuprins naţional şi de actualitate". Astra, cu sprijinul R.F.R. din Sibiu şi a unor particulari a prezentat „un *festival* cu program variat, în sala cea mare a teatrului orăşenesc". Alte festivaluri patronate de Astra au avut un sprijin solid în Reuniunea Română de Muzică locală, o parte a beneficiilor au fost destinate orfanilor de război şi monumentului ostaşilor români căzuţi în 1916 la Orlat. La 31 mai 1919 regina Maria şi regele Ferdinand au vizitat Muzeul „Asociaţiunii", iar în 8 aprilie Astra a primit vizita principelui moştenitor Carol.

Continuăm incursiunea noastră în evenimentele anului 1918/19 prin reproducerea a două articole din revista Astrei, revistă care nu şi-a permis din 1868, anul apariţiei ei, să riste atât desfiinţarea sa cât şi a asociaţiei sibiene de către autorităţile maghiare pe motivul publicării unor articole politice.

„După adunarea dela Alba-Iulia. / Scriem aceste şire în zile de bucurie, în zile de înălţare a sufletelor. / Prin hotărâre epocală, adusă în 1 l.c. la Alba-Iulia, de a ne împreuna pentru toate timpurile cu fraţii noştri de peste Munţi, s-a înfăptuit visul de veacuri al Neamului nostru, s-a dat cea mai firească soluţie nizuinţelor noastre politice. / De aici înainte Românimea din aceste părţi nu va mai fi un vas mânat de valuri şi ameninţat în fiecare clipită de furtunile duşmane, ci, împreună cu fraţii din celelalte ţinuturi în care ne-a sădit marele Traian, va forma o stâncă puternică, destoinică a ţinea piept cu toate valurile şi cu toate furtunile, şi care-şi va ridica falnic creştetul său în mijlocul talazurilor, privind cu încredere la orizontul, ce se deschide senin înainte-i. / De aici înainte Neamul nostru, liber de cătuşile ce-l ţineau până acum, se poate desvolta neîmpiedicat pe toate terenele şi poate dovedi lumei, cu cât este în stare a contribui la progresul general al omenimei, în urma însuşirilor preţioase, cu care e înzestrat. / Vulturul priponit în lanţ până acum, de aici înainte îşi poate lua sborul în înaltul cerului, spre soare, spre lumină, de care era atât de dornic. / Ce soarte va avea Asociaţia noastră în nouăle împrejurări, ce ni se deschid pentru viitor?... Va mai avea ea rostul de până acum?... Se mai potrivesc nizuinţele ei cu cadrele largi, ce ni se deschid pe toate terenele? / Răspunsul nu poate fi decât afirmativ şi cât se poate de îmbucurător. / Da, Asociaţia noastră priveşte cu toată încrederea în viitor! — Liberă de zăgazurile ce-i stau în cale, liberă de rezervele de tot felul ce trebuia să-şi impună spre a nu-şi periclita existenţa, de aici înainte ea-şi va putea împlini cu mult mai bine menirea sa de luminătoarea păturilor largi ale poporului, de cultivătoarea năravurilor bune, de susţinătoarea şi propagatoarea sentimentului naţional. / Alăturea de celelalte surori ale ei, ea va contribui de aici înainte, în măsură cu mult mai mare ca până acum, la ridicarea materială, morală şi intelectuală a Nemului nostru, şi mai presus de toate, la înfrăţirea sufletelor, care va forma pentru vecie, pe lângă unitatea politică, legătura cea mai puternică a tuturor celor de o limbă şi de un sânge. / Câmpul ei de activitate s-a lărgit deodată cu delăturarea graniţelor meşteşugite ce ne despărţiau, şi de aici înainte oricare fiu al României întregite poate fi membru al ei, oricare Român cu simţ şi cu râvnă pentru binele obştesc se poate înşirui sub steagul ei biruitor, care va fâlfâi din ce în ce mai falnic în tot cuprinsul moşiei strămoşeşti: „dela Nistru pân'la Tisa'''". / Înainte, deci, la lucru, cu deviza: *lumină, virtute, frăţie în România întregită!*".

„O toamnă rodnică. Mişcările din noiembrie, urmate de memorabila adunare de la Alba Iulia din 1 Decembrie n.a.c., a produs o viaţă nouă în toate straturile poporului nostru. Peste tot organizări, peste tot semne de viaţă, de energie, chiar şi acolo unde până acum se părea că domneşte cea mai completă letargie. Parcă un suflu de primăvară s-a pornit acuma, în preajma iernii, în bătrânul nostru Ardeal. Din toate părţile vin veşti de constituire a consiliilor naţionale şi a legiunilor de voluntari; aproape în toate centrele au început să răsară organe nouă de publicitate, care vestesc libertatea şi unitatea noastră naţională. De sine înţeles, că noul curent a trebuit să aibă urmări însemnate şi asupra învăţământului. În urma consultării profesorilor de la şcoalele secundare, ţinută în Alba Iulia în ziua de 2 Dec. n. s-au delăturat din planul de instrucţiune toate materiile, impuse de guvernul străin şi asupritor, şi s-au înlocuit cu materii menite să dezvolte într-adevăr sufletul tinerimei şi să întărească într-însul sentimentul naţional. Nu ne îndoim, că acest exemplu va fi urmat în curând şi de celelalte categorii de şcoale. Astfel se va înfăptui în scurtă vreme, pe lângă desrobirea politică şi desrobirea şi înălţarea sufletelor".

Reducerea drastică a activităţii în timpul perioadei belice, obligaţia impusă de autorităţi de a evacua o parte a valorilor proprii în 1916 la Budapesta, re-

(Continuare în pag. a 8-a)

Dr. DORIN GOŢIA

Reînvierea mănăstirii Râmeţ

12 octombrie 1940 — 12 octombrie 2000

Un lăcaş de cult şi de propăşire a credinţei strămoşeşti, de-a lungul istoriei, l-a avut Mânăstirea de la Râpa Râmeţului, din judeţul Alba. Construită prin secolul al XIII-lea, din cauza vitregiei vremurilor, a rămas mult timp în paragină.

În anul 1940, vrednicul de amintit Ieromonahul Evloghie Oţa, originar din Geoagiul de Sus, jud. Alba, venit de la Sf. Munte Athos, Grecia, episcop eparhiot fiind pe atunci P.S. Episcop Nicolae Colan al Clujului, a reînfiinţat Sfânta mânăstire a Râmeţului, care timp de peste 250 de ani a fost pustie. În ultimul timp a fost folosită ca biserică parohială pe Valea Mânăstirii Râpa Râmeţ.

Tot în anul 1940, luna octombrie, ziua 12, părintele Evloghie Oţa îşi alege primii ucenici ai săi la lucrările de reînfiinţare şi înjghebare a primei obşti monahale la Râmeţ, pe numiţii fraţi Traian Cioara, mai târziu protos Teodosie Cioara, şi Nicolae Dărămuş, în prezent Ieromonahul Nichifor Dărămuş, octogenar. Ambii fiind din Gioagiul de Sus, jud. Alba.

În acea vreme singura posibilitate de cazare era casa veche, alături de biserica veche monument-istoric al Mânăstirii, care de demult a servit şi ca şcoală pentru localnici, deşi era improprie pentru aceasta.

Totuşi cazarea mai susnumiţilor s-a făcut în condiţii destul de grele, în casa zisă cantorală, care era o căsuţă mică, constând dintr-o cameră şi tindă acoperită cu şindrilă (a se vedea poza veche din lucrarea părintelui Ştefan Meteş (1936) şi broşura preotului Mihail Manolache, Mânăstirea Râmeţ, jud. Alba).

Între timp obştea mânăstirii s-a înmulţit şi a fost nevoie de spaţii. Astfel, în primăvara anului 1941, au început lucrările de restaurare a clădirii, fostă şcoală, de lângă biserică, cu lucrări de amenajare şi desfundare a acestei clădiri, care până la jumătate a fost îngropată în pământ, din cauza pâraielor şi viiturilor din împrejurimi. S-a clădit zid de piatră de jur-împrejur, cu trepte (scări) de ciment şi piatră pentru intrare şi ieşire în şi din curtea bisericii.

În interiorul clădirii, tot în anul 1941, a fost amenajată astfel încăperea mai mare — trapeza, care în lipsă de spaţiu folosea şi de dormitor comun pentru obşte. Iar în încăperile mici, o chilie a stareţului servind şi de birou, a doua chilie a celor doi ucenici, Teodosie şi Nichifor, şi a treia bucătăria obştii.

La subsolul clădirii, cu intrarea din curtea bisericii, au mai fost amenajate încă două chilii şi pivniţă. În acelaşi an am înlocuit şi acoperişul clădirii, în loc de şindrilă folosind ţiglă.

În 1942, am construit coridorul cu ferestre şi uşi, lucrate de credinciosul Gheorghe Urban, crâsnicul din comuna Deal, jud. Alba (zis moş Gheorghe, cum îi ziceam noi), sub formă de donaţie.

Tot în 1942, am săpat o fântână în partea de apus a clădirii cu acoperiş în stil ţărănesc românesc.

În 1942, s-a construit şi amenajat altarul din curte, pe care întâia oară s-a săvârşit slujba arhierească, cu ocazia vizitei canonice a P.S. episcop eparhiot al Clujului, însoţit fiind de P.S. episcop Policarp Moruşca, al românilor ortodocşi din America. În partea de răsărit a altarului, în aer liber, a fost aşezată o troiţă precum şi sădirea unei sălcii plângătoare de mâna subsemnatului Ieromonah Nechifor Dărămuş.

În anul 1945 am desfundat biserica mânăstirii de jur împrejur, care era inundată de viituri, ca şi casele de alături, până la nivelul ferestrelor. Cu acest prilej am deschis şi actuala curte a bisericii, cu drenaj de piatră mărunţită pentru scurgerea apei, care piatră a fost cărată cu găleţile şi o targă. Pardosirea cu beton de ciment precum şi săparea fântânii actuale din curtea bisericii şi amenajarea ei.

De jur-împrejurul bisericii am clădit zid de piatră pentru susţinere. Totodată s-a ridicat un monument cu cruce în amintirea ctitorilor pe ruinele vechilor clădiri, care au fost distruse în timpul de restrişte a anilor 1762—1785.

În anul 1943, interiorul bisericii a fost pardosit cu ciment. Totodată în sf. altar, sub sfânta masă am amenajat izvorul ce este canalizat în exteriorul bisericii, cu ieşire la crucea de piatră ridicată de părinţii călugări de la Catedrala din Alba Iulia...

S-au construit strănile din lemn, arhierească, stăreţească şi a cântăreţilor, şi s-au înlocuit uşile vechi cu două uşi din lemn de stejar sculptat.

S-au confecţionat sfintele uşi şi cea diaconească, cu icoane pictate: Izvorul tămăduirii, Naşterea Maicii Domnului, Sf. Mina etc., s-a înzestrat cu candele argintate, cădelniţe, veşminte, chivot etc.

În anul 1944 s-a construit casa fratelui Aurel (zis Arsenie Praja), zisă şi casa pustnicului, cu trei chilii din bârne de lemn cioplit cu soclu de piatră, în mare parte lucrată manual de fratele Aurel Praja Arsenie.

Tot în acest an 1944 s-au început lucrările de reconstruire şi extindere a casei de sus, cu scări şi stâlpi de piatră şi balustrade de lemn tip vilă, transformând vechea casă ţărănească, acoperind-o cu ţiglă în loc de şindrilă.

În spatele acestei case s-au construit grajdurile şi şura pentru atelaje agricole şi fânaţ.

În anul 1944, s-au construit ziduri de protecţie, unul în spatele şurii şi grajdurilor, contra pârâului Pleaşă, altul în continuarea zidului dinspre vale, contra revărsării văii Mogoşului, până la izvor, în partea de est.

Pe parcurs am amenajat loc de grădină de zarzavat precum şi pentru pomi fructiferi, pentru care am cărat pământ peste terenul de prundiş de lângă sfântul altar al bisericii până la izvor.

Pe coastă, deasupra casei pustnicului, am întors pământ şi am sădit viţă de vie. Tot acolo, mai sus, în coastă, a fost săpat în pământ şi piatră o peşteră de nevoinţă pustnicească.

În perioada anilor 1944—1946, s-a construit corpul de chilii împreună cu paraclisul, în partea de sud, cu parter, etaj şi cerdac.

Menţionăm că în anul 1946, în 14 octombrie, s-a săvârşit la altarul de afară slujba arhierească cu sfinţirea pietrii fundamentale a noii biserici a mânăstirii Râmeţ, de către P.S. episcop Partenie Ciopron din Alba Iulia, pe atunci episcop al armatei.

În vara anului 1943, au vizitat mânăstirea Râmeţ şi preacucernicul preot iconom stavrofor Olimpiu Căciulă, pe atunci inspector în Ministerul Cultelor, precum şi domnul profesor Victor Brătulescu din comisia monumentelor istorice (vezi consemnarea în registrul de vizite al mânăstirii Râmeţ).

Din personalul mânăstiresc nevoitor la mânăstirea Râmeţ, în perioada 1940—1947, menţionăm pe următorii:

1. fratele Traian Cioara, în prezent potos Teodosie, primul ucenic în 1940,
2. fratele Nicolae Dărămuş, în prezent Ieromonah Nechifor, al doilea ucenic din 1940,
3. fratele Stelian Achim, în prezent arhimandrit Sofronie, închinoviat în anul 1942 la mânăstirea Râmeţ,
4. protos Mihail Toma,
5. monah Nicanor Duşescu, înmormântat la Râmeţ,
6. ierodiacon Teofilact Ciobâcă (fost fratele Traian),
7. ieromonah Macarie Nicolae,
8. ieromonah Mitrofan Negruţ,
9. protos Longhin Pop,
10. arhimandrit Sava Cimpoca,
11. protos Marţian...,
12. protos Calistrat Haidamac,
13. protos Clement Priboianu,
14. ieromonah Damaschin Rotaru (fost fratele Dumitru),
15. ieromonah Silvan Coştiuc (fost fratele Sava),
16. fratele Ioan Nemeş,
17. ieromonah Arsenie Praja (fost fratele Aurel)
18. fratele Simion Doboş,
19. ieroschimonah Nil Grip.

MIJLOC DE ÎNTREŢINERE

Munca manuală

Pe lângă îndatoririle duhovniceşti, prevăzute tipiconal, în rânduiala mânăstirească, sub ascultare, munca zilnică se efectua la construcţia mânăstirii, dar şi la terenurile agricole ale mânăstiriii.

Donaţii benevole de la credincioşii închinători:

Animale, o pereche de boi (Mojar şi Cinoş) şi un cal (Bubi), precum şi păsări şi alte animale domestice. Cu animalele de tracţiune, boii şi calul, făceam toate transporturile necesare în condiţii deosebit de dificile de zi şi noapte, din motive precum lipsa căilor de comunicaţie (fără şosea), intemperii de tot felul, vara şi iarna, urcuşuri, coborâşuri anevoioase, ca şi trecerea prin vale de aproximativ de 30 de ori, din lipsă de drum.

În felul acesta am înţeles a ne face o datorie sfântă prin obolul de jertfă în mod personal şi obştesc, pentru propăşirea acestui monument istoric, cu însemnătate atât pentru Biserica ortodoxă străbună cât şi pentru patria noastră ocrotitoare a trecutului românesc.

Consemnăm cele de mai sus, pe această perioadă 1940—1947, perioadă cât am vieţuit şi am muncit în această sfântă mânăstire a Râmeţului.

Aşa a fost începutul reînfiinţării mânăstirii Râmeţ.

Ieromonah
NECHIFOR DĂRĂMUŞ

Schitul Sf. Ipatie — tărâm monahal atonit al călugărilor ardeleni

Dacă se spune că valoarea este nepieritoare, aceasta înseamnă că și oamenii care o clădesc sunt atinși de ethosul perenității, aceasta fiind cu atât mai evident cu cât se desfășoară în perimetrul transcendenței lui Dumnezeu.

Muntele Athos, loc în care frumusețile naturale concordă cu cele spirituale a slujit de-a lungul vremii ca vatră de nevoință mai multor popoare, printre care și poporul român, care a știut într-un mod unic atunci când existența îi era periclitată din pricina porții otomane sau a diferitelor năvăliri barbare, să-i acorde ajutorul, prin plătirea datoriilor către poartă, prin nenumăratele danii, neexistând mânăstire care să nu se fi bucurat de virtutea creștinească a românilor.

Într-un loc de taină, parcă știut doar de puterile cerești, nu departe de mânăstirea Vatoped, își duc existența și câțiva călugări români, urmași vrednici ai acestui neam de filantropi, la schitul Sfântul Ipatie, sfânt cunoscut ca fiind participant la Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325).

Această vatră monahală este cunoscută ca datând de la sfârșitul secolului al XIV-lea, începutul secolului al — XV-lea și este cunoscută ca cea mai veche chilie românească din Sfântul Munte.

S-a transmis din generație în generație de către viețuitorii acestei chilii românești că încă înainte de a se fi ridicat bisericuța mică, un român aflat în suferință a ajuns în zona actualului schit și răpus de boală a căzut pe cărare și a început să plângă la Maica Domnului că nu mai poate merge și nu are apă să se răcorească, dar aude o voce care îi spune să se târască în partea stângă și va găsi apă, astfel că după ce a băut s-a ridicat de jos, fiind vindecat de neputința care îl cuprinsese.

Astfel în jurul acestui izvor binecuvântat s-a întemeiat acest schit românesc, a cărui biserică mai apoi a fost mărită de către cuviosul Orest, ucenic al sfântului Calinic de la Cernica, cu binecuvântarea mânăstirii Vatoped în anul 1873.

În această vatră a trăit și arhimandritul Dometie Trihenea, născut în 1909 la Tilișca Sibiului, ajuns în Sfântul Munte la vârsta de 14 ani, în 1923, cu gândul de a-L sluji pe Dumnezeu și de a-și purta neamul în rugăciuni chiar și aici departe de țară.

Fost duhovnic al mânăstirii Konstamonitu, între 1965 și 1975 ajunge apoi stareț al mânăstirii Zografu, demnitate nemaiîntâlnită în toată istoria monahismului atonit ca fiind acordată vreunui român.

A fost căutat de-a lungul vieții de mulți oameni atât datorită darurilor sale duhovnicești cât și cunoștințelor sale de medicină naturistă cu care îi vindeca pe mulți.

Ucenicul părintelui Dometie, părintele Ilarion spune despre dânsul că era un om care te odihnea doar privindu-l; la multele scrisori pe care le primea obișnuia să nu scrie mai mult de 5—6 rânduri, însă ele erau de o așa densitate încât te făceau să plângi.

Părintele Ilarion mărturisește că încă înainte cu un an și jumătate de a trece la cele veșnice părintele Dometie i-a dat binecuvântarea făcută de Isaac lui Iacob spunându-i: „Te binecuvântez cu binecuvântările strămoșilor noștri și darul care e în mine să fie îndoit în tine", rugămintea părintelui Dometie fiind împlinită, ucenicul dânsului fiind și el căutat de greci, ciprioți și nu numai pentru alinarea suferințelor.

Părintele Ilarion mărturisește că înainte cu trei zile de trecerea părintelui Dometie la cele veșnice, l-a trimis în Kareya spunându-i că acolo îi va vedea pe părintele Dionisie și pe părintele Ioan Guțu, cărora să le spună să vină la sfântul Ipatie pentru a le spune ultimele cuvinte, fapt petrecut întocmai.

Arhimandritul Dometie Trihenea a trecut la cele veșnice la 20 noiembrie 1985 și de atunci cei care l-au cunoscut continuă și în prezent să vină la aghiasma sfântului Ipatie, pe care părintele Dometie obișnuia să le-o recomande celor aflați în neputințe.

Patriarhul Iustinian, prezent în anul 1963 la sărbătorirea unui mileniu de existență a mânăstirii Marea Lavră, a vizitat împreună cu mitropolitul Nicolae Mladin Schitul Sfântul Ipatie, dând viețuitorilor de aici îndemnul: „Să țineți călduță vatra aceasta că e un loc tare drăguț, singura chilie ardelenească", îndemn pe care părinții de aici încearcă să-l îndeplinească și să-l transmită generațiilor viitoare.

Student masterand
ȘTEFAN TOMA

P.S. — Mulțumesc părinților Ilarion și Veniamin pentru informațiile oferite.

(Urmare din pag. a 2-a)

ca să schițăm ideile principale din conferințele pe care le-a susținut domnia sa în Sibiu.

Grija față de copii nu trebuie să se manifeste doar după naștere; ei au nevoie de dragostea și de protecția noastră mai ales înainte de a se fi născut. Pentru că existența unui copil începe în momentul concepției. Deosebirea dintre un copil nenăscut și unul născut constă doar în locul în care acesta se găsește. Însă omul este om prin ceea ce poartă în sine și nu prin locul în care se află. De aceea, indiferent de situația în care a fost conceput, indiferent de condițiile de mediu, indiferent dacă copilul a fost dorit sau nu, dacă este sănătos sau bolnav, întotdeauna suntem datori să-l iubim. Există la ora actuală o adevărată conspirație mondială îndreptată împotriva copiilor nenăscuți. La aceasta participă mascat chiar organizații care au ca scop declarat protejarea copilului. Cea mai cunoscută dintre acestea este UNICEF! La această conspirație participă conștient sau inconștient majoritatea statelor lumii, societatea în ansamblul ei și mai ales familia. Da, familia, instituția binecuvântată de Dumnezeu pentru a da naștere copiilor se face vinovată de uciderea pruncilor nenăscuți. În sânul familiei are loc „complotul" care se încheie cu uciderea pruncilor.

Pruncuciderea ne este cunoscută mai ales în forma avortului chirurgical. În afară de acesta există și alte forme de ucidere mai puțin percepute ca atare. Dintre acestea, dr. Lisec a insistat asupra *steriletului, pilulelor anticoncepționale* și *prezervativului.*

O importantă vizită...

Steriletul este folosit pe scară largă mai ales în Europa de Est. În Statele Unite nu mai este folosit de mult timp datorită efectelor secundare. Steriletul acționează ca un factor ucigaș. Femeile care îl poartă cred că împiedică fecundația, dar aceasta se produce în ciuda prezenței lui. Însă steriletul împiedică nidarea fătului, acesta murind de cele mai multe ori după una sau două săptămâni de viață. Fecundația are loc cu aproximativ două săptămâni înaintea menstruației așteptate. Steriletul ucide pruncul, cel mai adesea exact înainte de menstruația așteptată. În această situație, menstruația totuși apare, astfel încât femeia, care fusese însărcinată, poate crede că, de fapt, n-a fost. Și este la fel de grav faptul că a ucis un prunc atât de mic ca și dacă l-ar fi ucis ceva mai târziu.

Pilulele anti-baby sunt la fel de ucigașe ca și steriletul. S-a demonstrat că, indiferent ce pilule se folosesc, fertilizarea oului poate totuși avea loc. Dar folosirea pilulelor are efecte ucigătoare: ele fie deteriorează mucoasa uterină, care se subțiază și nu mai poate oferi destulă hrană pentru copil, acesta murind de foame în timp ce mama sa râde, se plimbă sau mănâncă; fie împiedică dinamica trompei, astfel încât fetița sau băiețelul conceput adeseori nu mai ajunge la timp în uter. Având în vedere faptul că fecundația are loc cu aproximativ două săptămâni înainte de începutul menstruației și că pilulele omoară copilul chiar după primele zile de viață, menstruația totuși va avea loc și femeia nici nu va observa că este însărcinată.

Prin aceste două mijloace fals numite „anticoncepționale", sunt de fapt uciși încă cel puțin tot atâția copii cât sunt omorâți prin avortul chirurgical.

S-a vorbit foarte mult în ultimul timp despre pericolul SIDA. Și știm că și aici țara noastră „se bucură" de un record la nivel european. Un timp societatea a părut îngrijorată de acest nou flagel. Dar anumiți factori de răspundere s-au grăbit să liniștească spiritele. În școli, în spitale, în cabinetele medicale, în mass-media au apărut o mulțime de materiale propagandistice care arătau cum ne putem feri de virusul HIV. Adolescenților mai ales li se spune mereu că folosirea prezervativelor îi ferește de pericolul infectării. Nimic mai neadevărat! S-a demonstrat că virusul HIV, având 0,1 microni, poate pătrunde prin microfisurile de 5—50 de microni ale prezervativelor! Mai mult, virusul se poate transmite și prin sărut. Ce să mai spunem atunci de posterele existente aproape în fiecare școală prin care adolescenții sunt informați că SIDA nu se transmite prin sărut?

Toți cei care l-au ascultat pe dl. dr. Antun Lisec au putut înțelege că societatea noastră este decimată de o mulțime de rele de nedescris. La toate acestea soluțiile nu sunt de natură economică, legislativă, organizatorică etc. Lumea în care trăim poate scăpa de toate aceste rele și de consecințele lor doar întorcându-se la Dumnezeu și împlinind poruncile Lui. Biserica are de îndeplinit o mare misiune în lumea în mijlocul căreia se află. Ea are mijloacele prin care poate să vindece toate rănile omenirii: are Sfintele Taine. Creștinii nu trebuie să uite că Hristos i-a trimis să-L vestească tuturor. Chiar și celor ce ucid cele mai nevinovate ființe — copiii. Hristos poate să-i schimbe și pe aceștia. Dar pentru aceasta are nevoie și de conlucrarea noastră.

Să nu uităm că numai oamenii buni, numai familiile bune și numai popoarele care au un număr destul de mare de oameni morali vor supraviețui.

Să ne rugăm lui Dumnezeu, cerându-i să ne arate ce putem face pentru protecția vieților amenințate ale copiilor nenăscuți. Să ne rugăm pentru buna creștere a copiilor. Să ne rugăm pentru convertirea păcătoșilor și pentru încetarea războiului dus de către forțele întunericului împotriva copiilor născuți și nenăscuți.

Acesta a fost, în linii mari, mesajul pe care — cu dragoste și compasiune — l-a adus dl. dr. Antun Lisec poporului român. De la Sibiu, domnia sa a plecat la Alba Iulia unde, în seara zilei de marți, 28 noiembrie, a susținut două conferințe, una la Facultatea de Teologie romano-catolică (între orele 17—19) și una la Facultatea de Teologie Ortodoxă (între orele 19—22).

Arhimandritul Artemon Bortnic

— 140 ani de la moarte —

Unul dintre vrednicii egumeni ai Voievodalei Mânăstiri Putna, din timpul încorporării Bucovinei la imperiul habsburgic Austro-Ungar, a fost Arhimandritul Artemon Bortnic.

Acesta s-a născut la 14 noiembrie 1799, într-o familie de buni creștini, din localitatea Dviniace lângă Cernăuți. Educația din familie cu substrat religios adânc, i-a produs în suflet o puternică vocație de a sluji Domnului cu trup și suflet, determinându-l încă de mic, să intre ca novice în Mânăstirea Dragomirna, ctitoria mitropolitului Anastasie Crimca (1608-1617).

De aici, episcopul Bucovinei Isaia Baloșescu (1823-1834), îl va trimite bursier la Facultatea Teologică din Lemberg (Lvov), capitala Galiției. După terminarea cu succes a studiilor teologice, este numit directorul Seminarului Clerical din Cernăuți (1831-1843), înființat în 1827, unde fără îndoială a funcționat și ca profesor.[1]

La 7 noiembrie 1830, a fost tuns în monahism, la Mânăstirea Dragomirna. Din Sfântul Botez s-a numit Andrei. În anul următor la 20 aprilie 1831 a fost hirotonit ierodiacon, ca numai după 2 ani să fie hirotonit ieromonah, de episcopul Isaia Baloșescu în 1833.

Întrucât mânăstirea de metanie a rămas fără egumen, Centrul Eparhial din Cernăuți, l-a însărcinat cu conducerea Mânăstirii Dragomirna, de unde la 19 ianuarie 1848, a fost transferat la Mânăstirea Putna, în aceeași ascultare și grea răspundere. Tot aici la 24 octombrie același an, a fost hirotesit arhimandrit.[2]

În timpul egumeniei sale s-au construit din temelie trei pavilioane de chilii din cărămidă, un rând pe latura incintei de nord, altul la sud și un rând cu etaj la vest, de care este atașat și paraclisul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, peste ale căror fundații solide, s-au refăcut cele din zilele noastre (1977). Vechile construcții: reședința egumenului și chiliile călugărilor precum și paraclisul, erau din lemn.[3]

S-a extins spațiul incintei, restaurat și acoperit zidurile înconjurătoare ale curții, turnul de la intrare și turnul tezaurului. La paraclis s-a executat un nou iconostas, pictat de ieromonahul Nicandru din Mânăstirea Neamțu, în baza unui contract, care a fost montat la 9 septembrie 1856.[4] Astăzi acest iconostas este transferat la Parohia Gura Putnei, comuna Putna.[5] Paraclisul astfel înnoit a fost sfințit de Arhimandritul Artemon Bortnic, delegat chiriarhal la 22 noiembrie 1856,[6] la care o contribuție substanțială a adus-o acest egumen.

Tot în timpul său și din inițiativa sa s-a pus bazele cimitirului monahal din Mânăstirea Putna (1852), pentru a nu se mai înmormânta monahi în curtea mânăstirii sau la Biserica lui Dragoș Vodă din apropiere, devenită parohie.

Dintre toți cei 18 egumeni care au fost numiți la conducerea Mânăstirii Putna, în cei 143 de ani de ocupație habsburgică, Arhimandritul Artemon Bortnic are la activul său cele mai importante realizări culturale și gospodărești. Deși cu toții s-au străduit să fie la înălțimea chemării lor, dorind să facă mai mult, dar n-a fost cu putință, dat fiind că vremelnicii stăpânitori erau străini de tradițiile locale românești și de credința ortodoxă a băștinașilor.

La vârsta de 61 de ani, a trecut la cele veșnice în ziua de 4 noiembrie 1860, fiind înmormântat în noul cimitir al monahilor din Mânăstirea Putna, pe care a condus-o cu dăruire 12 ani, cu pasiune și cu multă înțelepciune, căci era înzestrat cu o bogată experiență didactică, teologică, cu simț de bun gospodar și talentat slujitor al Bisericii strămoșești.

În cimitir se poate vedea și astăzi o frumoasă piatră de mormânt, cioplită artistic, cu inscripție în limba română, dar cu litere chirilice, însemnând datele personale, încadrată de un chenar, reprezentând un vrej de viță cu struguri și cruci pe vrej.

Din lungul șir a celor ce au stat cu vrednicie în fruntea obștei putnene, vreme de 534 ani, am ales pe acest talentat egumen, care s-a străduit pe cât a fost cu putință să meargă pe drumul tradițional, într-un timp, când Biserica Ortodoxă și monahismul au fost grav afectate în această perioadă.

Noi, urmașii și obștea putneană, îi aducem astăzi pe această cale un prinos de vie recunoștință, pentru ostenelile depuse în viață, iar pe mormântul său lăsăm să cadă o lacrimă caldă.

ANEXA

Epitaful egumenului Artemon Bortnic, de pe piatra funerară:

Supt acest monument odihnește robul lui Dumnezeu Arhimandritul Artemon Bortnic, născut la 14 noiembrie 1799, iar după absolvirea teologiei în Lvov, vreme de 30 ani ostenindu-se în eparhia Bucovinei întâi ca rector seminariei în Cernăuți, apoi igumen în Sfânta Mânăstire Dragomirna, mai pe urmă arhimandrit și igumen în Sfânta Mânăstire Putna, unde în vârstă de 61 ani întru Domnul au răpausat la 4 noiembrie 1860. Vecinica lui pomenire.

Pe crucea funerară:

Din fiescul simțământ, făcut acest monument Pimen Danievici monah în Sfânta Mânăstire Putna, ca semn de mulțămire, cu o mică răsplătire și aducere aminte de bun unchiu și părinte.

Pe reversul crucii funerare:
Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului, așa va înflori. Ps. 102, v. 17.

Urmează:

Muritorule citește văzând acest monumet. Adu-ți aminte că și tu vei muri curând. Rugând pe Dumnezeu, să te sârguiești sufletul să-l mântuiești. Omule, adu-ți aminte de Cel ce te-au zidit, că și tu ai să te cobori în pământ.

Ierodiacon TEOFILACT CIOBÂCA

1 Isidor Onciul, „Ceva despre mersul și dezvoltământul culturii teologice și clericale în Bucovina", rev. „Candela", Cernăuți, 1833, pag. 227, 231 și 238.
2 Arhiva Mânăstirii Putna, „condica călugărilor pe anii 1827-1868, filele 33 și 42.
3 Claudiu Paradais, „Comori ale spiritualității românești la Putna" Iași, 1988 pag. 145.
4 Arhiva Mânăstirii Putna, dosar nr. 1/1856, fila 35.
5 Idem, dosar nr. 1/1978 fila 324.
6 Anuarul Arhidiecezei Ortodoxe a Bucovinei, Cernăuți, 1934, pag. 24.

Martirajul protopopului

(Urmare din pag. a 3-a)

toamna anului 1965 în incinta bisericii ridicate de vrednicul protopop.

În cuvinte modeste am căutat să evoc personalitatea protopopului Aurel Munteanu. Un om de mare omenie, corect care a făcut cinste Ardealului. Un protopop luminat, care și-a pus „sufletul său" pentru păstoriții săi până la jertfa supremă. Omul care s-a dăruit total slujirii lui Dumnezeu și oamenilor.

El va trăi de-a pururi în fața veșnicului Dumnezeu și în credința vie a moților din generație în generație.

Jertfa lui trebuie să fie călăuza noastră prezentă și viitoare.

Să rămână o candelă aprinsă pururea în sufletele noastre!

Bibliografie selectivă

1. Teroarea Horthysto-fascistă în nord-vestul României. Coordonatori: Mihai Fătu și Mircea Mușat, București, 1985.
2. Conferențiar univ. Mihai Fătu, Biserica românească din nord-vestul țării în timpul prigoanei horthyste. Editura Inst. Biblic, București 1986.
3. Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu, Biserica românească din nord-vestul țării în timpul prigoanei horthyste. Editura Inst. Biblic — București 1986.
4. Părintele Partenie Pop. Să nu uităm martirii. Credința străbună. Alba Iulia august 2000.
5. Părintele prof. Ioan Bunea, Protopopul martir Aurel Munteanu. Telegraful Român. Sibiu 1982.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 DECEMBRIE 2000,** — **Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului** — A primit pe Dl. Onoriu Parente din Milano - Italia.

● **4 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe P.C. Arhid. *Ezechil Oancea,* consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **6 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe Dl. Col. Ioan Dumitru Arsenie, comandantul Poliţiei Jud. Sibiu. A fost de faţă **P. S. Visarion Răşinăreanu** şi *P.C. Consilier Ezechil Oancea.*

● **7 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe Dl. Gheorghina Coriolan din Sibiu.
— A primit pe dl. Gliga din Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs de la mânăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus.
— A primit pe P.C. Consilier ad-tiv bisericesc, Pr. *Simion Săsăujan.*

● **8 DECEMBRIE, 2000** — A primit din partea Preşedintelui României, Dl. Emil Constantinescu şi a Preşedinţiei „Ordinul Naţional — pentru merit în grad de Mare Cruce"; distincţia a fost înmânată din încredinţarea Î.P.S. Sale, **Prea Sfinţitului Visarion Răşinăreanu,** Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **9 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe P.C. Sa Pr. Pavel Borşevschi din Chişinău, împreună cu teologul Petrică Talpă.

● **11 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe Dl. Klaus Werner Johannis, primarul Municipiului Sibiu, însoţit de dl. Marius Constantin — consilier. A fost de faţă **P. S. Visarion Răşinăreanu,** Episcop-Vicar şi permanenţa Consiliului Eparhial.
— A primit pe P C. Pr. Ioan Comşulea din Braşov.

● **12 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe **P.S. Episcop Laurenţiu Streza** al Caransebeşului.
— A primit pe P.C. Ierom. Luca Valeriu de la Schitul Păltiniş.
— A primit pe P.C. Pr. Hârşan Nicolae de la Parohia Fântânele — Cacova care împreună cu „Junii" au colindat la Reşedinţă. A fost de faţă **P.S. Visarion Răşinăreanu şi Permanenţa Consiliului Eparhial.**

● **14 DECEMBRIE 2000.** — A primit pe Director Ing. Deac Ioan, Ing. Opriţoiu Dumitru şi pe Dl. Ion Gheorghe, cărora le-a înmânat diplome de apreciere pentru colaborarea şi ajutorarea Arhiepiscopiei Sibiului.

● **15 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe P.C. Consilier ad-tiv bisericesc P.C. Pr. Simion Săsăujan.

● **17 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe P.C. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe D-ra Valerica Vărărean, angajată a Arhiepiscopiei.

● **19 DECEMBRIE 2000.** — A primit pe P.C. Pr. Ramf Ioan, Paroh la Parohia Şoard prot. Sighişoara.
— A primit pe dl. Marius Marinescu, Directorul Bibliotecii private „Biblion" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. prof. dr. Stelian Manolache din Braşov.
— În după-masa aceleiaşi zile a participat ca invitat la Consiliul profesoral al Facultăţii de Teologie.

● **21 DECEMBRIE 2000,** — A prezidat Permanenţa Consiliului eparhial Sibiu unde s-au rezolvat numirile, transferările şi alte probleme administrativ-gospodăreşti ale acestui sfârşit de an.
— A primit pe: Dr. Liviu Telea, Dr. Gh. Ghişe şi pe Prof. Dr. Marius Telea din Sibiu.

● **22 DECEMBRIE 2000,** — A acordat interviuri pentru Radio Contact Sibiu, Transilvania Jurnal - Cluj şi Studioul Teritorial de Radio - Cluj.
— A primit colinda angajaţilor Centrului Eparhial, de faţă fiind **P S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar şi Permanenţa Arhiepiscopiei.**

● **24 DECEMBRIE 2000 — Ajunul Crăciunului** — A primit la reşedinţa mitropolitană grupurile de colindători în prezenţa **P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar şi a Permanenţei Consiliului Eparhial.**

● **25 DECEMBRIE 2000, — Naşterea Domnului** — A participat la Sfânta Liturghie în Catedrala mitropolitană şi a adresat tuturor celor prezenţi un cuvânt de învăţătură, după care **P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar,** a dat citire **Pastoralei** adresată de **Î.P.S. Mitropolit ANTONIE al Transilvaniei** tuturor credincioşilor din Eparhia Sibiului.

● **26 DECEMBRIE 2000** — S-a deplasat la Mânăstirea Sâmbăta unde a efectuat o vizită la Şantierul de construcţii a noii Academii Teologice.
— A primit grupuri de colindători de la Mânăstirea Cârţişoara, Mânăstirea Predeal şi Obştea Mânăstirii Sâmbăta împreună cu starețul Mânăstirii P.C. Arhim. Ilarion Urs.

● **27 DECEMBRIE 2000, — Sf. Arhid. Ştefan** — A participat la Sf. Liturghie în noua biserică a Mânăstirii cu ocazia împlinirii a 30 de ani de arhierie. Au fost de faţă **P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu,** care a rostit un cuvânt despre activitatea **Î. P. S. Sale,** P C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, care a rostit predica zilei, P. C. Arhidiacon Prof. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, Permanenţa Consiliului Eparhial, obştea Mânăstirii Sâmbăta împreună cu P.C. Arhim. Ilarion Urs. starețul mânăstirii, care a rostit un cuvânt de mulţumire pentru prezenţa **Î.P.S. Mitropolit ANTONIE** la Sf. Liturghie, alţi credincioşi prezenţi la Mânăstire.
La încheierea festivităţilor, **Î.P.S. Mitropolit ANTONIE** a adresat tuturor celor prezenţi un cuvânt de învăţătură, dar şi de mulţumire.

● **28 DECEMBRIE 2000** — A primit în audienţă pe P.C. Consilier economic *Arhidiacon Ezechil Oancea* şi pe Pr. Petru Oltean de la Parohia Viile Sibiului, Prot. Sibiu.

● **29 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe P.C. Pr. Damian Mircea de la Parohia Cristian, prot. Sibiu, împreună cu soţia.
— A primit pe P C. Pr. Ioan Coşa de la Parohia Sibiu-Lazaret IV, împreună cu soţia.
— A primit pe Prof. Univ. Dr. Victor Grecu de la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, împreună cu Ioan Spineanu din Braşov în legătură cu terminarea lucrărilor de la Biserica Ortodoxă din Poiana Braşov.
— A primit pe P.S. Irineu Slătineanul, Episcop-vicar al Râmnicului.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU **— Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârşit urmatoarele:**

● **16 DECEMBRIE 2000,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Dragoş Chiţu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **17 DECEMBRIE 2000,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Azilului de bătrâni din Sibiu (Pr. paroh Cătălin Dumitrean), rostind cuvânt de învăţătură. C. diacon Dragoş Chiţu a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Şirnea, prot. Braşov.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi a participat la spectacolul „Tradiţii româneşti de Crăciun" organizat la Cercul Militar de către ASCOR - Sibiu.

● **19 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa s-a întâlnit cu studenţii teologi aparţinători ai Arhiepiscopiei Sibiului.

● **20 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a primit un grup de colindători de la Liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu.
— Seara, a participat la Cercul Militar, la un Concert de colinde al Coralei studenţilor teologi.

● **21 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a primit colindători din Ocna Sibiului, conduşi de primarul oraşului şi de P.C. Pr. Savu Popa.
— Seara a participat la Concertul de Colinde al Facultăţii de Teologie din Sibiu şi a rostit cuvânt de învăţătură.

● **23 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela Penitenciarului din Codlea şi a rostit cuvânt de învăţătură. A luat parte la Serbarea de Crăciun oferită de deţinuţii penitenciarului.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **24 DECEMBRIE 2000, — Ajunul Crăciunului** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
— Seara a luat parte la Concertul de Colinde al Coralei catedralei mitropolitane şi a predicat.

● **25 DECEMBRIE 2000, — Naşterea Domnului** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană iar seara a slujit Vecernia tot acolo.

● **26 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în noua biserică „Buna Vestire" din Mediaş (Pr. Doru Gâdea) şi a predicat. În aceeaşi zi a cercetat bisericile parohiale din Târnava, prot. Mediaş şi a predicat la slujba Utreniei.
— Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.

● **27 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus rostind cuvânt de învăţătură. A slujit un Te-Deum cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la hirotonia întru arhiereu a **Î. P S. Sale ANTONIE. Mitropolitul Transilvaniei.**

● **29-30 DECEMBRIE 2000** — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană iar seara Vecernia în Catedrală.

● **31 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură. A fost hirotonit întru diacon teologul Ioan Stelian Raicu.
— Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.

● **1 IANUARIE 2001,** — P.S. Sa a săvârşit la miezul nopţii Acatistul Mântuitorului în Catedrală, iar dimineaţa, Sf. Liturghie arhierească.
— Vecernia a slujit-o tot în Catedrală.

● **2 IANUARIE 2001,** — P.S. Sa a săvârşit Slujba Vecerniei şi Acatistul Sf. Vasile cel Mare în Catedrală.

● **4 IANUARIE a.c.** — P S. Sa a vizitat şantierul noii biserici aflate în construcţie, în Sibiu-Lazaret II.

● **6 IANUARIE a.c.,** — P S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană şi slujba de Sfinţire a Apei, rostind cuvânt de învăţătură.
— A slujit şi predicat în biserica „Sf. Nicolae" din Râşnov, prot. Braşov, la înmormântarea Pr. Nicolae Băşa, parohul bisericii.

● **7 IANUARIE a.c.,** — P S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Grui-Sălişte, prot. Sălişte rostind cuvânt de învăţătură cu prilejul hramului. În aceeaşi zi a cercetat şi biserica mare din Sălişte, predicând la slujba Utreniei.

Arhid. VASILE AVRAM

Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu şi Andrei Nicolescu, PREOŢI ÎN LUPTA PENTRU MAREA UNIRE, 1916—1919, Bucureşti, 2000, XXIII + 448 pagini.

După lucrarea preotului profesor Grigore N. Popescu, **Preoţimea română şi întregirea neamului** (2 vol., Bucureşti, 1940), iată că acum după 60 de ani, apare o nouă lucrare consacrată acestei teme, azi prea puţin cunoscută. Cei trei autori, cercetători la Centrul de Cercetare şi Păstrare a Arhivelor Militare Istorice „Radu Rosetti" din Piteşti, dau la lumină 257 de documente inedite din „fondul Inspectoratului Clerului Militar", pentru anii primului război mondial, 1916-1919. Din lectura acelor documente, se desprinde cu claritate rolul covârşitor îndeplinit de confesorii militari în cursul primei conflagraţii mondiale, în acordarea unei asistenţe religioase corespunzătoare tinerilor ostaşi români care şi-au jertfit viaţa pentru întregirea neamului. Din lectura acestui volum de documente, se reliefează, în primul rând, personalitatea preotului - Colonel Constantin Nazarie, profesor de Morală la Facultatea de Teologie din Bucureşti, care a fost numit de Sfântul Sinod încă din 15 mai 1915 protopop militar, devenit apoi şef al Serviciului Religios de pe lângă Marele Cartier General al Armatei Române, funcţie pe care a îndeplinit-o până în 1922. Sunt remarcabile regulamentele întocmite de el, ordinele date preoţilor militari ca şi privaţiunile suferite în anii războiului. Din lectura documentelor, se desprinde că au fost mobilizaţi 252 de preoţi, cinci şi-au pierdut viaţa, câţiva au fost luaţi prizonieri şi deportaţi în Germania şi Bulgaria. Câţiva preoţi ardeleni refugiaţi în Vechea Românie în septembrie 1916, s-au înrolat apoi ca voluntari în armata română: Andrei Gâlea, mai târziu consilier arhiepiscopesc la Sibiu, Iosif Comănescu, Ilarie Reit, Ioan Nanu şi scriitorul Ion Agârbiceanu, greco-catolic Mulţi preoţi (inclusiv ardeleni) au activat în Basarabia, după unirea acestei povincii cu România; alţii au participat şi la „campania de la Tisa" din primăvara anului 1919. Deosebit de interesant este raportul preotului Constantin Nazarie, întocmit după încheierea războiului asupra activităţii preoţilor din armată, cu aprecierile sale, dar şi ale unor comandanţi militari; sunt prezentate 165 de asemenea caracterizări, din cele mai laudative. În chip deosebit trebuie să-l notăm pe protosinghelul Iustin Şerbănescu de la mânăstirea Cernica, care a cerut să fie încadrat ca preot la Regimentul 4 Ilfov, în care slujise în tinereţe ca soldat, apoi ca sergent, care a preluat conducerea unităţii sale în luptă, după moartea comandantului luat prizonier, evadat după opt luni, reuşind după multe zile să ajungă în poziţiile ocupate de trupele româneşti. Exemple de acest fel sunt nenumărate.

Cartea este un adevărat omagiu adus preoţimii române care - după cuvântul generalului Constantin Prezan - „şi-au făcut mai mult decât datoria şi este o cinste pentru cler, care, alături de ostaşi, a dat mai mult decât i-am cerut noi pentru ţară şi neam".

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Valeriu Anania **„De dincolo de ape. Pagini de jurnal şi alte texte"** Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000. Ediţie îngrijită şi postfaţă de Ioan-Nicu Turcan.

Este una din cărţile, aş zice dintre cele mai inspirate, scrise de Valeriu Anania. Pentru că e scrisă pe când se afla în America, **„dincolo de ape".**

În 1966 scoate **„Amintiri la statura ceasului de acum"** şi scrie despre Tudor Arghezi. Şi tot în volumul acesta scrie iarăşi despre Tudor Arghezi, de data aceasta la moartea poetului în vârstă de 87 de ani. „Vestea, adusă de vânt peste Ocean, atâta este.

Ştiam că e bătrân şi e bolnav. Mai aflasem că, de când îi plecase Parascheva, nu mai voia să trăiască. Şi, mai presus de toate, ştiam că e nemuritor".

Şi încheie scurt: „primeşte-mi-o, iubite maiestre, dimineaţa acestui meridian! Şi lasă-mi inima să se pătrundă de fiorul veşniciei româneşti!"

Printre paginile de amintiri publică la pag. 143 Acatistul Sfântului Mucenic Ioan Valahul, pe care îl încheie la pag. 154.

Am lăsat la urmă 2 pagini (30-31) scrise despre romanul „Trei ceasuri în iad", 1970. Cred că a sesizat în el ceea ce era de fapt valoarea lui: era o carte scrisă pentru mult mai târziu când, poate, cineva o va descoperi. Căci e o carte scrisă dintr-o durere adevărată, pentru care îţi trebuie timp îndelungat ca să o sesizezi aşa cum a fost ea. În orice caz mi s-a părut atunci, şi de atunci încoace deşi au apărut trei ediţii, că încă nu a fost înţeleasă. Dar cum totul are un rost în lume îi va veni rândul şi ei.

Cartea părintelui Anania e una din cărţile mari ale acestui veac.

★

● Î. P. S. Bartolomeu Anania tălmăceşte şi tâlcuieşte **„Cartea Profetului Daniel şi ale celor doisprezece profeţi mici"** cu câte o foarte potrivită introducere la fiecare carte. Editor Sorin Dumitrescu, concepţia grafică aparţine D-nei Doina Dumitrescu, Editura Anastasia, 2000, 377 p.

În aceeaşi colecţie au mai apărut: „Cartea lui Iov, Cântarea Cântărilor, Cartea Profetului Isaia, Cartea Ieremia şi Cartea Profetului Iezechiel".

E o muncă extraordinară care aduce limba Sfintei Scripturi la înţelesuri profetice aşa cum merita.

Dumnezeu să-i dea sănătate şi ani mulţi Înalt Prea Sfinţitului Bartolomeu pentru ca să termine această muncă uriaşă şi a tot binefăcătoare.

★

● Editura Sf. Gheorghe-Vechi publică: **„Studii de Teologie Biblică"** (vol. I) de prof. Dr. Christos Voulgaris, traducere şi cuvânt introductiv de Pr. prof. Ion Buga, tipărit cu binecuvătarea **Î. P. S. Dr. ANTONIE,** Mitropolitul Ardealului (Bucureşti, 2000, 332 p.).

„Moştenitor al duhului ermineutic al Sfinţilor Părinţi ai Bisericii de Răsărit dar şi posesor al unei temeinice informaţii moderne, dobândite în urma lungilor ani de studii în Apus, opera profesorului Voulgaris se caracterizează prin simplitatea duhului Evangheliei, dar nu mai puţin prin rigurozitatea cercetătorului modern.

În exprimarea calmă a adevărului cristic, mântuitor, se trădează exactitatea omului de ştiinţă şi fermitatea afirmaţiei, calităţi îndelung exersate în mediul filosofic şi scolastic în care şi-a definit personalitatea cărturărească. Având în vedere că l-am cunoscut cândva pe marele teolog protestant Oscar Cullman (1975) sunt tentat să fac o apropiere şi o asociere între cei doi gânditori creştini. Ambii se întâlnesc în unghiul de privire din care abordează revelaţia în Hristos, ca rod al unei profunde cunoaşteri a Sfintei Scripturi şi a creştinismului primar, completată, cu un ataşament mai rar întâlnit, de gândirea patristică. Îmi amintesc că fiecare din ei mi-au spus, aproape cu aceleaşi cuvinte, că „rămânerea în duhul Sfinţilor Părinţi, în interpretarea textului sacru, este o necesitate cel puţin egală cu cercetarea ştiinţifică modernă şi actuală". Una fără cealaltă ar putea conduce la aberaţii grave şi, în ultimă instanţă, la ateism. Ambii privesc Istoria Mântuirii aşa cum au prevăzut-o profeţii: Hristos, Apostolii şi Sfinţii Părinţi. Ambii reuşesc să adune teologia de la marginile tuturor lumilor (filozofice, istorico-criticiste, sociologice, politice etc.) prin care mulţi aventurieri ai cugetării creştine o prăpăstuiseră, la filonul ei pur - Hristologia.

Asemeni lui Pavel, din opera profesorului Voulgaris se desprinde tot mai pregnant un strigăt concis: „eu nu mai cunosc decât pe Hristos, şi Acela răstignit" (I Cor. 2, 2)."

E o muncă care merită atenţia noastră.

ANTONIE P.

„Asociaţiunea..."

(Urmare din pag. a 6-a)

presiunea tot mai făţişă a autorităţilor s-a încheiat cu episodul luminos al Adunării naţionale de la Alba Iulia. Chiar şi azi, statul naţional, contestat de U.D.M.R., ori de masa de oportunişti doritori ai „federalizării", (eventual prin iugoslavizare), nu se poate lipsi de experienţa şi tradiţia militantismului etnic al Astrei.

Ideea astristă a valorificării patrimoniului etnic, în special al celui etnografic după transferarea lui la Muzeul Brukenthal în 1950, reînvie treptat şi tacit în deceniile 8—9, reuşind ulterior chiar instituţionalizarea prin apariţia şi evoluţia de excepţie a Muzeului „Astra" din Sibiu.

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2001, este de 75 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 100 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B C.R Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
1 februarie
Nr. 5—6
2001

LUMINĂ SPRE DESCOPERIREA NEAMURILOR

La 40 de zile de la Naşterea Domnului, Biserica Creştină prăznuieşte cu aleasă bucurie şi evlavie Întâmpinarea Domnului sau praznicul prezentării la Templu al pruncului Iisus.

Potrivit Legii mozaice fiecare prunc nou născut era adus la Templu împreună cu mama sa pentru a aduce jertfă Domnului *„un miel de un an pentru arderea de tot şi un pui de porumbel sau o turturea pentru jertfa de ispăşire"* (Levitic 12, 6). Pentru cei săraci Legea prevedea ca în locul mielului să fie aduse două turturele sau doi pui de porumbel (Levitic 12, 8).

La împlinirea sorocului, Iosif şi Maria au adus pe pruncul Iisus la Ierusalim *„ca să-l înfăţişeze înaintea Domnului"* (Luca 2, 22), şi au adus şi jertfa prescrisă de porunca legii. Dar acest obicei, practicat de mii de ani, are pentru pruncul Iisus o semnificaţie deosebită, şi anume că El este descoperit oamenilor ca Domn şi Stăpân al vieţii şi al morţii, ca Mântuitor şi Răscumpărător al întregului neam omenesc. Sf. Evanghelist Luca ne relatează cele întâmplate atunci în Templul din Ierusalim: *„şi iată că în Ierusalim era un om numit Simeon, şi omul acesta era drept şi temător de Dumnezeu, aşteptând mângâierea lui Israel şi Duhul Sfânt era asupra lui. Şi lui i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până ce nu va vedea pe Hristosul Domnului"* (Luca 2, 25—26).

Unii comentatori au văzut în acest bătrân Simeon pe unul dintre cei 70 de traducători ai Septuagintei, care s-ar fi îndoit asupra proorociei lui Isaia privind naşterea dintr-o fecioară a lui Mesia (Isaia 7, 14) şi că datorită necredinţei lui ar fi fost înştiinţat că nu va muri până ce nu se vor împlini cele prezise de Isaia proorocul.

Alţii însă îl consideră pe Simeon un bărbat cucernic, cu o viaţă aleasă şi sfântă şi care aştepta mântuirea poporului ales şi tocmai datorită nădejdii sale neclintite în izbăvirea promisă de Domnul, a primit această şansă de a-l primi în braţe pe Hristos în Templu. Oricum Simeon bătrânul sau *„de Dumnezeu primitorul"* (Theodohos), cum îl numesc cărţile liturgice, rămâne peste veacuri instrument al voii lui Dumnezeu şi un martor al Întrupării Logosului în lume ca şi al venirii Sale pe pământ.

Din îndemnul Duhului, bătrânul Simeon a venit la Templu exact atunci când părinţii l-au adus pe Iisus şi *„l-a primit în braţele sale şi a binecuvântat pe Dumnezeu şi a zis: Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău în pace, că ochii mei văzură mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintei feţei tuturor popoarelor, Lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă poporului Tău Israel"* (Luca 2, 28—32).

Simeon primindu-l în braţe pe Mesia *„cel din veac dorit"*, cere de la Dumnezeu eliberare, adică slobozenia de a putea muri pentru că ochii lui l-au văzut pe Hristos, Cel care va aduce izbăvirea şi Cel care va fi *„lumină"* spre descoperire neamurilor păgâne şi idolatre iar poporului ales *„slavă"*.

Rugăciunea dreptului Simeon care cuprinde în ea tot dorul desăvârşirii şi al mântuirii a intrat de timpuriu în cultul Bisericii creştine fiind rostită sau cântată la fiecare slujbă a Vecerniei. Şi aceasta nu fără un rost. Aşa precum atunci când l-a primit în braţe pe Mântuitorul, Simeon a exclamat cuvintele *„Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne"*, tot aşa şi noi la sfârşitul fiecărei slujbe de seară, rostim aceleaşi cuvinte cerând slobozenie din legăturile trupeşti pentru noaptea care se apropie şi care este un simbol al morţii.

După ce a rostit aceste cuvinte, dreptul Simeon i-a binecuvântat şi pe Iosif şi pe Sf. Fecioară Maria şi a adăugat cuvintele: *„Iată, Acesta este pus spre căderea şi spre ridicarea multora din Israel şi ca un semn care va stârni împotriviri"* (Luca 2, 34) şi a adăugat cuvintele profetice *„şi prin sufletul tău va trece sabia, ca să se descopere gândurile din multe inimi"* (Luca 2, 35). Cu ochii minţii Simeon bătrânul îl vedea pe Mântuitorul Hristos răstignit pe Crucea Golgotei şi pe Sf. Fecioară Maria cu

(Continuare în pag. a 4-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Cuza Vodă şi românii ardeleni

La 24 ianuarie, românii sărbătoresc „Unirea cea Mică", cea dintre Moldova şi Muntenia, din 1859. Sigur, dacă mai simt româneşte! . . .

Unirea Principatelor, înfăptuită şi consolidată sub Domnitorul Cuza, stă la temelia României moderne întregite, deoarece România Mare a rezultat dintr-un şir de „uniri", — uniri politice, nu prin spadă, cea din 1859 fiind începutul, iar cea din 1918 sfârşitul şi încoronarea lor.

Unirea din 1859 este indisolubil legată de numele lui Cuza, inspirat numit „Domnul Unirii", care însă a fost preocupat şi de soarta românilor din afara Principatelor.

Faţă de românii ardeleni, Domnul Cuza a manifestat un constant interes şi multă simpatie. El cunoştea situaţia românilor ardeleni, oprimaţi sub „cele şapte blesteme" ale Transilvaniei: trei naţiuni politice, patru religii recepte! Cunoştea că „jale duce Mureşul şi duc tustrele Crişuri", atât din informaţii (Al. Papiu Ilarian, procuror, ministru şi sfetnic), cât şi personal (fusese în Ardeal, participase la Marea Adunare de la Blaj).

În viziunea politică a lui Cuza, independenţa politică a românilor din Transilvania constituia o primă etapă în realizarea unirii tuturor românilor.

De aceea Cuza a ajutat pe ardeleni cu orice ocazie. A sprijinit pe emigranţii veniţi din Transilvania (Al. Papiu Ilarian, Simion Bărnuţiu, Gh. Bariţiu), a acordat burse studenţilor ardeleni, precum şi ajutoare băneşti şcolilor româneşti din Braşov şi bisericii Sf. Nicolae. (Constantin C. Giurescu: Viaţa şi opera lui Cuza, 1966, p. 433), şi-a încercat îmbunătăţirea situaţiei politice a românilor din Ardeal prin clauze incluse în convenţii politice.

O asemenea ocazie s-a ivit când emigraţia maghiară a încercat, prin emisarii săi, gen. György Klapka şi Istvan Türr să-l atragă pe Cuza de partea ei, ca să coopereze pentru reînceperea revoluţiei în Ungaria pornind din Moldova. În acest scop s-au dus tratative, între 1859—1863 (Cuza Vodă, In memoriam, Iaşi, 1973, p. 409—443).

Emigranţii unguri — şi polonezi erau ajutaţi în tranzitarea Principatelor, sau chiar în staţionarea aci, fiind consideraţi refugiaţi politici (Irina Rădulescu — Valasoglu: Al. Ioan Cuza . . . 1972, p. 15).

Acum trimişii emigraţiei maghiare îi solicitau lui Cuza să aprobe amplasarea unor depozite de arme şi de aprovizionare pe Valea Siretului, să-i ceară arme lui Napoleon al III-lea, să asigure mijloace de transport a armamentului până la graniţă (Convenţia cu Klapka în 28.03. 1859), ba chiar să accepte o diversiune maghiară pornită din Principate, care să disloce armată austriacă de la graniţa cu Italia (solicitarea gen. Türr, în 1863). Se pare că, în 9 ian. 1861, se căzuse de acord asupra transportului de arme pentru Ungaria prin Principate. (Francisc Păcurariu: Românii şi maghiarii . . ., 1988, p. 285).

În plus i se cerea lui Cuza să influenţeze pe românii ardeleni să se alieze cu insurgenţii unguri împotriva austriecilor. I se cerea în fond să se angajeze „într-o acţiune politică şi militară conspirativă de mare răspundere" (In memoriam — p. 418).

Ce i se oferea în schimb? În convenţia din 28.03. 1859, negociată de Klapka, sprijin pentru ocuparea Bucovinei, dar nici o vorbă despre Transilvania. Unul din motivele pentru care Cuza n-o va semna.

În convenţia din 20 mai 1859, Klapka învăţând din păţania anterioară, insera o serie de principii liberale şi de pomisiuni pentru românii ardeleni, toate însă la viitor: aceleaşi drepturi şi libertăţi pentru toate popoarele din Ungaria, autonomia comunelor şi comitatelor, independenţă confesională şi de instrucţie, limbă (română, sârbă sau ungară), în funcţie de numărul etnicilor, o adunare naţională în Transilvania, organizată „după război", care „va delibera" asupra unirii administrative cu Ungaria şi „dacă majoritatea decide, maghiarii să nu se opună" (In memoriam, p. 420—1).

Cuza era într-adevăr un simpatizant al ideii naţionale. El era însă mai întâi un mare patriot şi un bun diplomat, conştient de marea răspundere pe care o avea faţă de poporul care l-a ales. De aceea el nu se hazarda în nici o acţiune fără să se întrebe mai întâi ce poate rezulta bun din ea pentru ţară şi dacă respectiva acţiune are sorţi de izbândă. Propunerile emigraţiei maghiare ridicau câteva întrebări, de mare importanţă.

Cine garanta îndeplinirea promisiunilor pe care le făceau trimişii emigraţiei maghiare? Ele erau făcute de emisari care nu aveau o împuternicire legală scrisă din partea lui Kossuth, conducătorul emigraţiei. Unele erau destul de aventuriste (Păcurariu, p. 287). De aceea, la un moment dat, prin 1861, Cuza cere garantarea lor de către Napoleon al III-lea.

O a doua întrebare continua pe cea dintâi. Reprezentanţii emigraţiei maghiare şi chiar conducătorul ei erau persoane demne de încredere şi de bună credinţă?

L. Kossuth, pentru care românii erau „gunoi ingrat"

(Continuare în pag. a 2-a)

I. BUZAN

Cărturari sibieni de altădată:

Profesorul, dirijorul şi compozitorul Timotei Popovici

— La 50 de ani de la trecerea sa la cele veşnice —

Deşi era bănăţean, a trăit în Sibiu o jumătate de veac, încât a devenit „sibian". Se născuse la 20 august 1870 în Tincova, judeţul Caraş Severin, în familia preotului Dionisie Popovici şi a soţiei sale Elena, născută Achimescu. A făcut două clase la şcoala primară confesională din sat, apoi a continuat la Caransebeş patru clase la şcoala primară germană, după care a urmat cursurile „şcolii civile", apoi câte trei ani (1887-1893) în ambele secţiuni ale Institutului pedagogic-teologic, ctitorit de primul episcop de acolo, braşoveanul Ioan Popasu, trecut la cele veşnice în timp ce era elev († 1889).

Aptitudinile sale muzicale s-au vădit încă în timp ce era student teolog la Caransebeş, căci atunci a pus pentru prima oară pe note melodiile cântărilor bisericeşti din Banat (litografiată şi folosită apoi în Institutul teologic de acolo).

Îndată după terminarea studiilor, în vara anului 1893, a fost numit dirijor al corului „Societăţii Române de Muzică" din Caransebeş. Dar în toamna aceluiaşi an a plecat la Iaşi, înscriindu-se la Conservatorul de acolo. Timp de doi ani, deci până în 1895, a urmat felurite cursuri, în speţă cele de Armonie şi Compoziţie ale cunoscutului profesor şi dirijor Gavriil Musicescu. Reîntors în Banat, a fost numit învăţător la Şcoala primară ortodoxă din Lugoj şi secretar al „Reuniunii de cântări" de acolo.

În vara anului 1896 a fost ales profesor de Muzică la „Şcolile centrale române ortodoxe" din Braşov şi dirijor al corului bisericii „Sfântul Nicolae" din Şchei. S-a remarcat şi aici ca iscusit dirijor, căci în toamna anului 1898 înfiinţează corul bisericii din Braşov-Vechi, iar în 1899 corul bisericii din Braşov-Cetate; a dirijat şi corul „Reuniunii meseriaşilor români" de acolo.

La 1 septembrie 1899 se face un schimb de catedre şi anume Gheorghe Dima, până atunci profesor de Muzică la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, se reîntaorce în Braşovul natal, iar Timotei Popovici vine la Sibiu, ca profesor provizoriu de Muzică vocală şi instrumentală în ambele „secţiuni" ale Institutului sibian; a fost definitivat abia în 1906. Pe lângă disciplina sa, în anumiţi ani şcolari a fost nevoit să predea şi altele: Contabilitatea parohială în secţia teologică (1916-1918) şi Desenul în secţia pedagogică.

La Sibiu, pe lângă munca la catedră a fost angajat şi într-o serie de alte acţiuni. De pildă, din 1899 şi până în 1940 a fost dirijorul corului catedralei mitropolitane (până în 1902 fosta „biserică grecească", pe locul catedralei actuale), iniţial cu studenţi teologi şi elevi pedagogi, iar din 1922 un cor mixt, permanent, cu credincioşi din Sibiu. Prin străduaniile sale, corul catedralei a devenit unul din cele mai apreciate din ţară, ajungând la 200 de persoane. Pe lângă răspunsurile la Liturghiile din duminici şi sărbători, corul

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. dr. MIRCEA PĂCURARIU

În zorile celui de-al 3-lea mileniu la Biserica din Grui-Sălişte

Cumpăna dintre cele două milenii, pentru credincioşii din Săliştea Sibiului şi nu numai, a lăsat amintiri de suflet şi pentru suflet cu totul unice înnobilând inimile celor de azi precum şi ale celor ce vor veni după noi.

Data de 7 ianuarie 2000 a fost o zi de referinţă şi o zi sfântă pentru acest „mic şi totuşi mare" colţ din Grădina Raiului. Atunci, s-a înfăptuit prima sfinţire de biserică din Arhiepiscopia Sibiului, respectiv sfinţirea picturii interioare, care este o mare operă de artă realizată de pictorul prof. Romeo Andronic din Bucureşti, şi care a coincis cu anul sfârşitului mileniului doi.

Şi iată cum, tot de 7 ianuarie 2001, în zorii celui de-al 3-lea mileniu, la praznicul hramului, de ziua Sfântului Ioan Botezătorul, la Biserica din Grui s-a săvârşit tot prima sfinţire din aceeaşi Arhiepiscopie.

De data aceasta s-a împlinit sfinţirea ocrotitorului, respectiv icoana Sfântului Ioan Botezătorul, care, după cum l-a numit însuşi Iisus, a fost şi este cel mai mare dintre sfinţi, el fiind şi cel care acum 2000 de ani a închis uşile Vechiului Testament şi-n acelaşi timp a deschis porţile Noului Testament.

Şi iată cum, exact acum, la capătul celor două milenii, în dimineaţa celui de-al III-lea mileniu, pe creanga de aur, la această perlă sfântă s-a mai adăugat o pagină de istorie... Poate, printr-o predestinare şi cu voia Celui de Sus, aşa a trebuit să se împlinească, întocmai acum în anii 2000 şi 2001, voinţa testamentară a ctitorilor *Oprea, Dumitru* şi *Stana Cândea* care, prin dragoste, jertfă şi dezinteresaţi în mijlocul grădinii lor imense, au terminat de zidit din piatră şi cărămidă, în formă de navă, Biserica din Grui în A.D. 1742...

Şi încă o semnificaţie cerească: tocmai acum s-au împlinit două milenii de când patronul bisericii Sf. Ioan Botezătorul a închis o epocă a iudaismului pentru a deschide o epocă a creştinismului. Metaforic vorbind, tot aşa şi noi cei care iubim şi preţuim acest lăcaş din Grui, am închis în sufletele noastre în ultimii ani ai mileniului doi bucuria şi satisfacţia pentru marea reuşită a lucrărilor care s-au executat aici începând cu 1992, pentru a deschide în zorile celui de al treilea mileniu o primă mulţumire de suflet prin sfinţirea icoanei Marelui Om sfânt care a fost Înainte-mergătorul Domnului şi care, după cum spuneam mai sus, este ocrotitorul acestei biserici.

Sub un cer senin cu soare cald în miez de iarnă nu puţini au fost credincioşii din Sălişte şi numeroase autorităţi din Sibiu care au participat atât în anul 2000 cât şi-n anul 2001 la aceste slujbe arhiereşti.

Întreaga asistenţă, de fiecare dată, a trăit clipe memorabile, clipe sfinte şi de neuitat, asigurându-şi astfel hrana duhovnicească pentru următorul an bisericesc.

Aşa cum se cunoaşte, această sărbătoare a hramului la Biserica din Grui, în ultimii 17 ani, are un caracter aparte. Soborul preoţilor locali este completat de fiecare dată de un număr însemnat de alţi preoţi.

Şi în anul acesta, Înalt Preasfinţitul dr. *Antonie Plămădeală*, mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului, a încuviinţat pe Preasfinţitul părinte *Visarion Răşinăreanu*, episcop vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu, să fie în fruntea unui sobor de preoţi: P.C. prof. dr. *Ilie Moldovan*, P.C. prot. *Romul Roşca*, protopopul Protopopiatului Sălişte, P.C. pr. sachelar *Nicolae Bădilă*, parohul bisericii, P.C. pr. icon. *Ioan Ciocan* de la parohia Sălişte I, P.C. prot. stav. *Gheorghe Streza*, P.C. prot. stav. *Dumitru Munthiu*, P.C. pr. lector dr. *Aurel Pavel* şi P.C. arhidiacon *Simion Luca*, veniţi de la Catedrala Mitropolitană Sibiu. De la strană a răspuns corul bărbătesc dirijat de *Neluţu Dârdea*, fiu al satului.

Nu pot încheia aceste consemnări fără a reaminti că, în decursul celor 17 ani, credincioşii veniţi aici, au avut bucuria de a fi onoraţi de prezenţa a încă trei arhierei: Î.P.S. *Lucian Florea*, arhiepiscopul Tomisului înainte de 1990, Î.P.S. dr. *Serafim*, azi mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală şi de Est.

Începând cu 1994, acest colţ din grădina Raiului a fost onorat de a-l avea ca arhipăstor pe marele cărturar Î.P.S. dr. *Antonie Plămădeală*, mitropolitul Transilvaniei, care apoi din motive binecuvântate, în ultimii ani a delegat pe Prea Sfinţitul *Visarion Răşinăreanu*, episcopul vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, şi care de fiecare dată, la vremea potrivită a rostit un cuprinzător cuvânt de învăţătură privind importanţa praznicului şi a transmis binecuvântări arhiereşti celor prezenţi din partea Î.P.S. Antonie.

În această zi de 7 ianuarie 2001, numeroşii credincioşi au avut parte de multă mulţumire şi lumină în inimile lor şi au asistat, în dangătul clopotelor, la sfinţirea icoanei Sfântului Ioan Botezătorul, care s-a aşezat pentru veşnicie la intrarea în biserică. Lucrarea a fost executată cu multă pricepere de marele maestru *Nelu Ungureanu*, din Tg. Neamţ.

De acum, Biserica din Grui, care de acolo, de sus de sub streaşina pădurii, veghează Săliştea, are în zestrea sa şi pe ocrotitorul ei, *Sf. Ioan Botezătorul*.

În încheierea slujbelor, s-au săvârşit sfinţirea apei şi botezul credincioşilor, după obicei.

IOAN METIU,
fiu al satului

Profesorul, dirijorul şi compozitorul Timotei Popovici

(Urmare din pag. 1)

catedralei s-a manifestat şi în alt mod. De pildă, de la 19 decembrie 1926 a început, sub conducerea lui, seria de concerte de colinde, care se continuă până azi, în preajma sărbătorilor Crăciunului, unele fiind difuzate şi prin radio. Se urmărea, prin aceste concerte, „reînvierea şi cinstirea vechilor şi frumoaselor noastre cântece de Crăciun". O serie de serbări, cu caracter naţional şi bisericesc, de asemenea s-au bucurat de concursul corului catedralei dirijat de Timotei Popovici.

În câţiva ani a predat Muzica la Şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii" din Sibiu; a dirijat, de asemenea, şi alte coruri, între care citäm pe acela al „Reuniunii meseriaşilor". Apreciat şi de alţii, a fost ales membru de onoare în feluri te societăţi muzicale: Societatea corală „Carmen" din Bucureşti, Societatea muzicală română „Hora" din Craiova, „Reuniunea română de cântări şi muzică" din Reşiţa şi altele. În 30 mai/12 iunie 1915 a fost hirotonit diacon, iar la 2/15 iunie 1915 preot, de către mitropolitul Ioan Meţianu. Mai târziu, mitropolitul Nicolae Bălan l-a hirotesit protopop.

La 1 Decembrie 1918 a fost prezent la Alba Iulia, ca reprezentant al „Reuniunii române de înmormântare" din Sibiu. Sub conducerea lui, s-au dat răspunsurile la strană, din partea studenţilor teologi prezenţi la Adunare, la Liturghia oficiată în biserica ortodoxă de un sobor de preoţi, în frunte cu episcopul Ioan Papp de la Arad.

În toamna anului 1919, când cele două „secţiuni" ale Institutului sibian s-au separat, părintele Timotei Popovici a rămas profesor de Muzică vocală şi instrumentală la fosta secţie „pedagogică", devenită Şcoala normală „Andrei Şaguna". Aici a funcţionat până la 1 septembrie 1936, când a fost pensionat pentru limită de vârstă, după 40 de ani de slujire în învăţământul bisericesc.

Trebuie să notăm că preotul, profesorul şi dirijorul Timotei Popovici a avut o adevărată pleiadă de discipoli, atât la Institutul teologic, cât şi la Şcoala normală, din care notăm pe Augustin Bena, Marţian Negrea, Petru Gherman, Achim Stoia, la care se adaugă alţi numeroşi studenţi şi elevi care vor deveni ierarhi, profesori de teologie şi mai cu seamă preoţi şi învăţători.

Iată ce scria Părintele Gheorghe Şoima despre „pedagogul" Timotei Popovici: „A fost un profesor înzestrat cu deosebit simţ pedagogic. Orele sale de Muzică erau atractive, adeseori emoţionante, îndeosebi atunci când cântecul predat îmbia un comentariu însufleţitor. În lecţiile sale de Muzică predominau obiectivele educative. Câteodată, sacrifica scopul didactic al lecţiei şi transforma ora de Muzică fie într-o adevărată predică moralizatoare, fie într-o lecţie de patriotism sau de bună purtare în societate. Cuvântul său avea greutate şi forţă expresivă; propoziţiile sale se impuneau printr-o logică strânsă şi o construcţie simplă, astfel că lecţiile se desfăşurau agreabil, dar şi în atmosferă de sigură autoritate. Contribuiau la generarea acestei autorităţi, în primul rând, competenţa profesională, apoi seriozitatea expresiei feţei, statura înaltă şi, desigur, calitatea lui de „părinte", după ce în anul 1915, fusese hirotonit diacon şi preot. Vorbea în ritm rar, cu o dicţiune impecabilă, având totodată şi un plăcut timbru vocal bas-bariton". (rev. „Biserica Ortodoxă Română", an. 88, 1970, nr. 9-10, p. 1048).

A fost şi un neîntrecut dirijor, în primul rând al corului catedralei mitropolitane din Sibiu. Acelaşi Părinte Gheorghe Şoima, urmaşul său la dirijarea acestui cor, îl prezenta prin cuvintele: „S-a bucurat de aprecieri unanime pentru puterea expresivă pe care izbutea să o dea cântecelor pe care le interpreta ca dirijor. Cele patriotice însufleţeau până la entuziasm, cele idilice sau pastorale înviorau sufletul, potrivit conţinutului lor emoţional, cele religioase creau atmosferă de biserică. Gestica sa dirijorală era foarte sobră. Aproape în toată durata unei piese corale dirija numai cu o singură mână, iar uneori, după ce se definea bine tempoul unui cântec, înceta orice mişcare, stând în faţa corului ca o statuie, însufleţindu-i pe corişti - sau potolindu-i numai cu puterea privirii sale electrizante. Asigura corului un număr îndestulător de repetiţii, în care punea la punct toate detaliile interpretării, fără să-i obosească pe corişti... Astfel, bine pregătiţi, coriştii cântau cu o siguranţă deplină" (Ibidem, p. 1049).

Timotei Popovici a fost şi un apreciat compozitor, alcătuind numeroase piese laice şi bisericeşti pentru cor de copii, coruri şcolare, coruri pe trei voci şi bărbăteşti. Trebuie reţinut că a militat toată viaţa pentru o cultură muzicală românească.

Dintre compoziţiile sale menţionăm cele pentru copii, mult apreciate în timpul lui: Mămăruţă-ruţă, Melc-melc, Şcolărei şi şcolăriţe, Vine mai, Moara etc.; urmau cele „populare": De ţi-s bade dragă, Foaie verde de trifoi, Ştii mândro când ne iubeam, Cucule peană galbenă, Toarce lele, M-aş mărita, Cântec de leagăn, La oglindă, Rodica, Doină (pentru cor de bărbaţi şi cor mixt); cele bisericeşti: Hristos a înviat, Câţi în Hristos v-aţi botezat, Cuvine-se cu adevărat, Troparul Naşterii Domnului, Troparul Botezului, Irmosul Paştilor (pentru cor bărbătesc sau mixt), sau „Regele munţilor", poem pentru cor mixt cu solo de sopran şi tenor, Cântec de fluier şi semnal de tulnic.

Opera sa muzicală a apărut în următoarele colecţii, sub semnătura sa: **Douăsprezece cântece de şcoală,** pentru două şi trei voci egale (caietul I, Sibiu, 1901, ed. II 1902, caietul II, Sibiu, 1904); **Cântece bisericeşti, colinde şi cântece lumeşti,** pentru cor de copii, de bărbaţi şi mixt, în „Calendarul Amicul Poporului" pe anii 1903-1906; **Cântările Liturghiei** pentru trei voci egale (ed. I, Sibiu, 1902, ed. II, Viena, 1908, 21 p.); **Carte de cântece pentru şcoalele primare, gimnazii inferioare, şcoale reale, civile şi preparandii** (Sibiu, 1911, VI + 36 p.); **Repertor coral (cântece pentru cor de bărbaţi). Colecţie litografiată pentru uzul elevilor Seminarului „Andreian"** (Sibiu, 1914, 95 + 28 p.); **Cântece naţionale** (Sibiu, 1920, 64 p.); **Carte de cântece** (Sibiu, 1923, 168 p.); **Cântările Liturghiei pentru două voci egale** (Sibiu, 1942, 24 p.); **Cântările Liturghiei pentru cor mixt** (ed. III, Sibiu, 1943, 100 p.); **Florile dalbe. Colecţiune de colinde şi cântece de stea** pentru cor mixt şi de bărbaţi (I. Craiova, f.a., 32 p.; II. Sibiu, 1945, 52 p.).

S-a îngrijit de publicarea cunoscutei lucrări **Cântările bisericeşti după melodiile celor opt glasuri** a lui Dimitrie Cunţan (ed. IV, 1943, 96 p.) şi a cărţii **Toată suflarea să laude pe Domnul. Carte de cântări pentru „Oastea Domnului"** (Sibiu, 1937, 136 p.).

O parte din opera sa muzicală a fost reeditată la Bucureşti în 1957, la Editura de Stat, sub titlul **Coruri,** cu 35 de piese.

Dar Timotei Popovici a publicat şi o seamă de studii cu caracter teoretic şi pedagogic sau dări de seamă în periodicele sibiene „Telegraful Român", „Vatra Şcolară" şi altele. Notăm câteva din ele: **Dicţionar de muzică, cu deosebită considerare la muzica românească** (Sibiu, 1906, 160 p.), primul de acest fel la noi, **Principiul naţional în muzică** (în „Anuarul XXIII al Institutului teologic-pedagogic, 1906/1907, p. 3-16); **Ciprian Porumbescu. Viaţa şi activitatea lui** (în „Raportul Reuniunii de Muzică din Sibiu pe anul 1906/1907); o serie de articole privind cultivarea muzicii în şcolile poporale, publicate în revista „Vatra Şcolară" (nr. 6/1911, nr. 1/1912, nr. 10/1912, nr. 1/1913, nr. 9-10/1913) sau articolul **Cum se face învăţământul cântării în şcolile noastre primare** (în Anuarul X al Şcoalei Normale „Andrei Şaguna", 1929, p. 3-23).

Acelaşi Părinte Gheorghe Şoima îl prezenta ca om şi preot: „sincer şi curajos, nesfiindu-se, atunci când era cazul, să mustre pe faţă diferite abateri sau scăderi. Când era nevoit să facă o observaţie mai apăsătoare, îşi asprea cuvintele, dublând sau triplând consoanele. Dar niciodată nu l-a auzit nimeni ţipând sau vociferând; bunul simţ înnăscut, educaţia sa temeinică şi conştiinţa preoţească îi interziceau un asemenea mod de manifestare. A fost un om bun, cinstit, cu inimă cât se poate de largă, cu un caracter moral sănătos, bine definit". Era foarte darnic cu cei săraci: „Şi-a ajutat băneşte elevii săraci, dar înzestraţi muzical, pe unii până târziu, în timpul studiilor lor la Conservator" (Ibidem, p. 1051-1052).

Aşa cum spuneam, Timotei Popovici s-a pensionat la 1 septembrie 1936. Şi-a petrecut restul vieţii la Sibiu, într-una din casele Arhiepiscopiei, din Strada Bălcescu, pe care azi s-a pus o placă memorială. A trecut, însă, la cele veşnice în Lugoj, la 11 iulie 1950 la una din fiicele sale. Moartea sa a fost consemnată în „Telegraful Român" (nr. 29-31), pe atunci singurul periodic bisericesc rămas la Sibiu. Aşa cum îl caracteriza atunci Părintele Aurel Nanu, fostul său coleg de profesorat la Şcoala normală „Andrei Şaguna", Timotei Popovici a fost „o mare personalitate religioasă, şcolară şi muzicală". În istoria muzicii bisericeşti el poate fi pus alături de Iacob Mureşianu, Dimitrie Kiriac, Gheorghe Cucu sau Nicolae Lungu.

Cuza Vodă şi românii ardeleni

(Urmare din pag. 1)

şi „cirezi de bandiţi" (Păcurariu, p. 239, 258), era ostil „oricărei emancipări naţionale româneşti" (Milton G. Lehrer: Ardealul pământ românesc, 1989, p. 113). El iniţiase, duplicitar şi mişeleşte, atacarea Abrudului prin surprindere, în timpul armistiţiului pentru negocierile de pace, dintre A. Iancu şi deputatul Ion Aragoş, tratative pe care chiar el le aprobase, (Silviu Dragomir: Avram Iancu, 1965, p.129—150, 170).

Gen. Klapka susţinea deschis că în viitoarea „Confederaţie dunăreană", alcătuită din români, sârbi şi unguri, „Ungaria îşi revendică rolul de stăpână", şi că divizarea Ungariei este inadmisibilă (In memoriam, p. 424). Gen. Türr o-colea problema Transilvaniei, zicându-i lui Cuza: „Să lăsăm viitorului soluţia acestor probleme" (id., p. 434).

Rezultă deci că, din partea emigraţiei maghiare, era un interes viclean, de-a câştiga, fără a oferi în schimb nimic concret, în fond dorinţa de-a înfăptui o Ungarie Mare în locul Austriei mari, dublată de teama desfacerii Transilvaniei de Ungaria şi alipirea ei la Principate. Sesizând dedesubtul, Cuza închide tratativele, în 1863. Din toamna lui 1864, se iau măsuri de limitare a activităţii revoluţionarilor maghiari şi polonezi în Principate. (I. Rădulescu — Valaslogu, p. 166).

Am menţionat aceste tratative nu pentru rezultatul lor — aproape nul, ci pentru că ele sunt o dovadă a interesului lui Cuza pentru românii ardeleni. El a acceptat aceste tratative riscante în primul rând din speranţa că va putea obţine îmbunătăţiri politice şi sociale pentru românii din Ardeal. Independenţa politică a Transilvaniei, era pasul care făcea posibilă realizarea unirii tuturor românilor.

Idealul înfăptuirii „Daco-României" (expresia lui Papiu), îl preocupa pe Cuza în mod constant, cum mărturisea diplomatului italian Durando: „perspectiva unei măriri de teritoriu", mă va determina să sprijin o astfel de „încercare care va asigura soarta, bunăstarea şi libertatea a tot ce poartă numele de român" (In memoriam, p. 420).

Interesul şi grija pentru soarta românilor ardeleni le exprimă Cuza în mod categoric, faţă de gen. Türr: „... nu voi consimţi să contribui la ridicarea Ungariei înainte de a şti cu certitudine că maghiarii s-au pus de acord cu românii de dincolo de Carpaţi" (id., p. 434).

Omagiul pe care de 24 ianuarie, îl putem aduce acestui „om al epocii sale" (Păcurariu), acestei mari personalităţi pe care „nu greşalele l-au răsturnat ci faptele [lui] cele mari" (Kogălniceanu), este de-a ne socoti şi noi înşiruiţi pe lângă linia ferată, împreună cu miile de ţărani, care s-au descoperit, au îngenunchiat şi-au lăcrimat la trecerea trenului mortuar care îl aducea în ţară pe „părintele săracilor, văduvelor şi orfanilor", pe „slobozitorul neamului ţărănesc".

Ce poate fi mai zguduitor decât rugăciunea ţăranilor din jud. Fălciu, ca Dumnezeu „să ia din zilele noastre şi ale copiilor noştri şi să adauge pe ale Măriei Voastre"! (In memoriam, p. 355).

Sare pământului şi lumină lumii

Voi sunteţi sarea pământului; iar sarea de se va strica, cu ce se va săra...?

Mat. 5, 13.

E un moment jubiliar — 2000 de ani de la Naşterea Domnului. E prilej să ne prezentăm şi noi clerul, cu ceva nou la această Sfântă prăznuire.

La o prăznuire, ne îmbrăcăm în haine noi, iar de nu avem haine noi, le spălăm pe cele care le avem şi ne prezentăm la ziua prăznuirii cu ceva de calitate. Să se vadă o schimbare care aduce o înnoire, sau o îndreptare, un progres spre mai bine.

Să vedem cum e cu progresul în Biserică. Dacă ar veni Domnul — spre pildă în lume, ar trebui să o regăsească absolut neschimbată şi absolut intactă; noţiunile primare ale sufletului omenesc; dispozitivele de bază ale civilizaţiei; principiile morale. Acestea au caracter statornic şi permanent. Nu sunt în devenire, odată aflate, sădite, se păstrează. Adevărul Domnului rămâne în veac. Progresul constă în menţinerea lor, ba chiar în transformarea lor şi mai statornice şi mai indiscutabile reguli. Iar dacă omul progresului, omul *activus* caută să se afirme în mai multă libertate de gândire şi de creaţii, prin aceasta se cuvine să aducă mai multă ordine. Să se vadă că e un drum logic şi firesc al progresului care nu orbecăieşte, ci merge pe o linie trasată, merge mai departe, însă în aceeaşi direcţie. Progresul, în Biserică, are pe Domnul Iisus călăuză, care este calea, adevărul şi viaţa. Şi această direcţie nu alterează untdelemnul. Oare, de ar veni Domnul Iisus în lume în vremurile noastre care a lăsat ucenicii lui în Sfântă misiune i-ar găsi pe toţi sare pământului şi lumină lumii?

Da! La aceasta e bine să ne oprim şi să vedem ce avem de făcut.

La acest an jubiliar, să stăm şi să medităm asupra scăderilor noastre. Nu cumva s-a alterat untdelemnul în candela Bisericii noastre? Nu cumva şi-a pierdut sarea, calitatea ei? Şi dacă cei care sunt lumina lumii nu şi-au pierdut calitatea de a lumina?

Când se alterează untdelemnul din candela Bisericii?

R: când se stârbeşte din dogmele învăţăturii de credinţă. Când se încalcă anumite canoane ale Bisericii.

Iar de păstrăm învăţătura Domnului transmisă prin Sf. Apostoli şi urmaşii lor, Părinţii Apostolici şi Sfinţii Părinţi călăuziţi de acelaşi Duh Sfânt, suntem pe calea cea bună „cu mijloacele încinse şi cu făcliile aprinse".

Iar de ne abatem de la canoanele Bisericii, care sunt aşezare bună a Sfinţilor Părinţi de acelaşi Duh Sfânt, greşim. Sarea îşi pierde calitatea sa de a mai conserva şi a da gust mâncării, dacă se strică.

La acest capitol suntem deficitari. În parte sau mai mult. Şi anume: mai precis, când se încalcă anumite canoane. Mă refer la divorţul şi recăsătoria preoţilor. (Plus alte îndeletniciri ale clerului, dregătorii în viaţa civilă, negoţ, diferite afaceri, Canonul Apostolic 81).

Să păstrăm puritatea Ortodoxiei.

Biserica Romano-Catolică are ca ideal celibatul clerului şi-l susţine cu orice preţ. Consideră ca o cădere, revenirea la clerul căsătorit deşi e normal. Pe când Ortodoxia admite divorţul şi la clerici. Ceea ce Biserica Romano-Catolică nu o admite nici la mireni.

Facem parte organică din trupul tainic al lui Hristos. Corpul sănătos şi viguros respinge anticorpii nesănătoşi. Hai să fim mai sensibili la virusul dăunător care îmbolnăveşte Biserica lui Hristos. Hai să fim una cu El în a înlătura infecţia (corupţia) în Biserica lui Hristos. Hai să fim una cu El în care să avem aceleaşi simţăminte în inima noastră şi viaţa Lui în viaţa noastră.

Sf. Vasile cel Mare ne vorbeşte: „foarte mult mă mâhneşte faptul că în vremea din urmă a început a se neglija canoanele Părinţilor şi s-a călcat severitatea bisericească. Mă tem ca nu cumva, această neglijenţă să se întindă, încetul cu încetul şi să ducă la tulburarea tuturor treburilor bisericeşti, prin lipsa de selecţionare. Urmează să se facă din nou cercetări asupra lor de către voi (horiepiscopi) şi pe cei ce îi veţi găsi vrednici să fie primiţi prin realegerea voastră, şi astfel să curăţiţi biserica, izgonind pe cei nevrednici din ea" (După Pravila Arhim. Nicodim Sachelarie Sf. Vasile cel Mare, 89. Enciclica din anul I de arhiepiscop paragraf 871 ILT 58).

„După hirotonie nu i s-a dat nimănui voie a se însura, fără numai citeţilor şi cântăreţilor" ILT 61 şi ILT 69;

„Dacă după hirotonie se va însura, să i se ia darul..." ILT 176. Trebnic p. 514: „Căci clericul care desfrânează (şi persistă în păcat) se caterisește" ILT 125.

Nu ni se cuvine să asistăm nepăsători la astfel de lucruri care întunecă aureola Bisericii lui Hristos, Biserica noastră. Astfel de păcate aduc grave prejudicii Bisericii.

Am servit într-o parohie în care au fost vreo 30 de familii necununaţi religios, pentru că preotul lor era recăsătorit (avea găzdoaieţiitoare), care pentru credincioşi era sminteală.

A urmat în aceeaşi parohie un preot celib, care încă făcea sminteală prin comportări nepotrivite.

Iată sare stricată.

Deci să ne curăţim simţirile, ca să vedem pre Hristos strălucind în inimile şi sufletele noastre într-o Biserică statornică şi dinamică.

Şi Sinodul local e asistat de Duhul Sfânt, când ia o hotărâre în materie de credinţă. Nu zicem ca sectarii că numai în Biserica primară apostolii au fost călăuziţi de Duhul Sfânt.

În acest gând, vin cu o confirmare prin îndemnul Duhului, fără primejdia că mă voi lăuda.

Cu smerită plecăciune,

Arhim. MINA DOBZEU

Diodor I — Patriarhul Ierusalimului 1923–2000

După o lungă suferinţă, cu puţine zile înainte de Sărbătoarea Naşterii Mântuitorului, a trecut la Domnul DIODOROS I, Patriarhul Apostolic al Ierusalimului.

După cum se ştie, Patriarhul Ierusalimului, al IV-lea în ordinea canonică a patriarhilor ortodocşi ai lumii, se bucură de un mare respect în lumea ortodoxă, mai ales pentru faptul că slujeşte în locurile sfinte ale mântuirii noastre. În decursul vremurilor, adeseori vitrege, patriarhii Ierusalimului au luptat mult pentru păstrarea spiritului ortodox, şi mulţi dintre ei sunt pomeniţi în calendar ca sfinţi.

De la Sfântul Apostol Iacov, fratele Domnului (+62), patriarhul Diodoros a fost al 139-lea urmaş pe tronul Episcopal al Ierusalimului. Patriarhul Diodoros I, după numele de familie Damianos Karivalis, s-a născut în insula Hios din Grecia la 14 august 1925, şi a venit la Ierusalim în octombrie 1938. A urmat cursurile Seminarului până în 1941. La 4 martie 1944 devine monah în timpul păstoririi Patriarhului Timotei, iar la 22 septembrie este hirotonit ierodiacon la Sf. Mormânt al Mântuitorului de către Arhiepiscopul Vasile Ascalonos, dându-i-se ascultarea de a sluji la Betleem - locul Naşterii Domnului.

La 5 octombrie 1947 a fost hirotonit ieromonah la Golgota de către Arhiepiscopul Irinarhos al Diocezareei încredinţându-i-se ascultarea de egumen la Pretoriu şi Secretar al Patriarhiei Ierusalimului. Cu hotărârea Sinodului Bisericii Ierusalimului a fost trimis la studii, la Facultatea de Teologie din Atena, între anii 1952-1957. În 1957 devine profesor la Şcoala Patriarhiei, şi bibliotecar. La 10 noiembrie 1962 a fost hirotonit Arhiepiscop de Ieropolis, în biserica „Sf. Apostoli" de pe Muntele Eleon. În acelaşi an a fost trimis de Patriarhul Benedict, epitrop patriarhal în Iordania, cu reşedinţa la Aman. Aproape 20 de ani a dus o bogată activitate: a refăcut numeroase biserici a înfiinţat o şcoală ortodoxă arabă etc.

La 3/16 februarie 1981 a fost ales Patriarh al Bisericii Ierusalimului, numită „Mama Bisericilor". În vremea patriarhatului său a iniţiat o amplă lucrare de consolidare şi înfrumuseţare a bisericii „Sf. Învieri" şi a sfintelor locaşuri din preajmă. Au fost realizate deja mai multe mozaicuri cu Mântuitorul Pantocrator, cu Sf. Apostoli, scena ungerii Mântuitorului cu aromate ş.a., lucrări de mare valoare şi frumuseţe, al căror ctitor va rămâne Patriarhul Diodoros. A ctitorit în incinta Patriarhiei o modernă şi frumoasă sală de primire şi mai multe anexe.

De asemenea, a continuat legătura frăţească cu Bisericile Ortodoxe surori, cu Patriarhiile Constantinopolului, Alexandriei, Antiohiei, Rusiei, Serbiei, României, Bulgariei, Georgiei, cu Arhiepiscopiile Atenei şi Ciprului.

A făcut numeroase vizite şi a întâlnit mulţi şefi de state sau personalităţi importante ale lumii contemporane. A vizitat de mai multe ori România. În 1982 a slujit la Suceava, la 24 iunie, Liturghie la care a fost hirotonit întru arhiereu P. Cuv. Arhim. Pimen Zainea. A vizitat Catedrala din Iaşi şi mânăstirile Neamţ, Agapia, Văratec. A participat, de asemenea, la instalarea P.F. TEOCTIST, ca Patriarh al României, în noiembrie 1986.

Ierarhii şi Frăţia Sfântului Mormânt l-au iubit mai ales pentru bunătatea sa şi pentru pacea ce o răspândea în jur.

În anul 2000 a primit la Ierusalim pe majoritatea patriarhilor şi întâistătătorilor ortodocşi şi pe conducătorii ţărilor majoritar ortodoxe cărora le-a conferit Ordinul Sfântului Mormânt.

* * *

Slujba înmormântării s-a oficiat Vineri, 22 decembrie 2000, în biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din incinta Patriarhiei.

Datorită tensiunii politice din zona Ierusalimului vechi, ceremonia de înmormântare a fost destul de restrânsă.

La prohod au luat parte reprezentanţi ai Bisericilor Ortodoxe surori care l-au cinstit alături de ierarhii şi clericii ierusalimiteni. Între aceştia s-au remarcat P.F. Petru, papă şi patriarh al Alexandriei şi a toată Africa, P.F. Hristodoulos al Atenei şi a toată Elada Î.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei şi Arhimandritul Ieronim Creţu din partea Bisericii Ortodoxe Române şi a P.F. Patriarh TEOCTIST.

Numeroase feţe bisericeşti şi şefi de state şi-au exprimat regretul pentru decesul Patriarhului Diodoros I. După slujba prohodului şi procesiunea până pe Muntele Sion, trupul neînsufleţit a fost dus şi îngropat în Paraclisul „Sf. Nicolae" de pe Muntele Eleon (Mica Galilee), alături de patriarhii Timotei şi Benedict.

Veşnica lui pomenire.

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare bisericeşti, Î.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, în calitate de Preşedinte, a convocat Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în sesiunea anuală de lucru în ziua de 21 ianuarie 2001.

Ea a fost precedată de o şedinţă a Consiliului Eparhial. Şedinţa a avut loc la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu, sâmbătă, 20 ianuarie 2001.

Sub preşedinţia Î.P.S. Mitropolit Antonie, Consiliului i-au fost prezentate Rapoartele de activitate pe anul 2000 şi anume:

Raportul sectorului adtiv. bisericesc, întocmit şi susţinut de P.C. Pr. Consilier Simion Săsăujan; Raportul sectorului economic, întocmit şi susţinut de P.C. Arhid. consilier Ezechil Oancea; Raportul sectorului cultural întocmit şi susţinut de P.S. Visarion Răşinăreanu; Raportul sectorului juridic, întocmit şi susţinut de Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca. După prezentarea lor şi în urma discuţiilor purtate, rapoartele au fost promovate la cele 4 comisii ale Adunării Eparhiale pentru a fi prezentate în plenul acesteia a doua zi. Consiliul Eparhial a rezolvat totodată şi alte probleme, cu caracter administrativ, bisericesc şi misionar, legate de viaţa bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului.

A doua zi, duminică, 21 ianuarie a.c., împreună cu un sobor alcătuit din Consilierii eparhiali şi din protopopii eparhiei, P.S. Visarion Răşinăreanu a oficiat Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Răspunsurile liturgice au fost date de către un grup de studenţi teologi sub conducerea teologului Mircea Filip din anul I.

A fost săvârşită apoi slujba de Te-Deum cu invocarea Sf. Duh.

În sala de şedinţă din noua Reşedinţă s-au desfăşurat apoi lucrările Adunării Eparhiale.

După rostirea rugăciunii „Împărate Ceresc" se face apelul nominal al membrilor Adunării Eparhiale după care se trece la alegerea Secretariatului. Din încredinţarea Î.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Episcop vicar Visarion Răşinăreanu a deschis lucrările printr-o cuvântare în care, după ce a mulţumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul dat în viaţa şi activitatea Centrului nostru eparhial, a punctat cele mai importante aspecte ale vieţii bisericeşti din ţara noastră şi din Arhiepiscopia Sibiului în anul 2000.

P.S. Sa a subliniat faptul că şi în decursul anului trecut, Centrul eparhial şi întreaga preoţime din Arhiepiscopie a fost la înălţimea chemării Sale şi şi-a adus un aport deosebit la buna desfăşurare a activităţii pastorale şi filantropice a Arhiepiscopiei Sibiului.

În continuare s-a trecut la prezentarea rapoartelor întocmite de către cele patru comisii menţionate mai sus şi anume.

Raportul sectorului economic, prezentat de Dl. Dr. Nicolae Suciu, care după ce a supus aprobării contul de execuţie bugetară pe anul 2000, precum şi bugetul veniturilor şi cheltuielilor pe anul 2001 a evidenţiat sursele de venituri, subvenţii de la stat, contribuţii benevole, etc., oprindu-se apoi asupra activităţii atelierului de lumânări, a librăriei eparhiale, a tipografiei diecezane, a caselor de odihnă ale Centrului, cât şi asupra altor activităţi cu caracter economic etc.

Raportul sectorului canonico-juridic, raportor dl. avocat Ioan Moraru, care a scos în evidenţă activitatea desfăşurată pe plan juridic şi concretizată în diverse procese susţinute în anul 2000, pe planul redobândirii unor bunuri aparţinând Bisericii noastre, pe planul consultărilor juridice, precum şi pe planul cercetării şi soluţionării unor reclamaţii şi sesizări.

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, raportor P.C. Prot. Grigorie Cernea care a subliniat activitatea pastoral-misionară a Î.P.S. Mitropolit Antonie şi a P.S. Visarion Răşinăreanu, lucrarea caritativ — socială şi filantropică în spitale, azile, penitenciare, orfelinate, precum şi în armată, colecta anuală a F.C.M. şi a Fondului Filantropic Eparhial, viaţa bisericească şi misionară din Arhiepiscopie.

Raportul sectorului cultural, raportor dl. dr. Vasile Iacob, din care reţinem aspecte legate de învăţământul teologic, unde s-a insistat asupra activităţii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi a celor două Seminarii Teologice Liceale din Braşov şi Făgăraş, a activităţii corpului profesoral şi a studenţilor teologi, apoi la predarea religiei în şcoli şi licee, a activităţii editoriale a Centrului Eparhial, a conferinţelor preoţeşti precum şi asupra altor activităţi cu caracter cultural-bisericesc.

Pe marginea rapoartelor au luat cuvântul P.C. prot. onorar Luca Dănilă, P.C. Arhid. prof. dr. Constantin Voicu, dl. dr. Suciu Nicolae, P.C. pr. Prof. dr. Ilie Moldovan, P.C. Pr. Codrea Corneliu, Dr. Ilie Crăciun, dl. Lup Alexandru, P.C. Prot. Zenovie Moşoiu, P.C. Pr. Mircea Creţu, Dl. av. Ioan Morariu.

Cuvântul de încheiere a fost rostit de către P.S. Visarion Răşinăreanu, care a mulţumit tuturor ostenitorilor Centrului Eparhial şi de la Centrele protopopeşti pentru munca depusă în anul 2000, tuturor C. preoţi care şi-au înţeles chemarea, deputaţilor eparhiali pentru participarea la lucrări, făcând tuturor cele mai bune urări.

P.S. Sa a supus la vot cele patru referate, care au fost aprobate în unanimitate.

La agapa oficială de la Reşedinţa Mitropolitană a fost prezent Î.P.S. Mitropolit Antonie, care a rostit un ziditor cuvânt de învăţătură adresat tuturor celor prezenţi, luând astfel sfârşit lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 2001.

PARTICIPANT

† Preot icon. stavr. Nicolae Băşa

În primele zile de an nou, o veste tristă s-a răspândit cu iuţeală în parohiile din Protopopiatul Braşov — că vrednicul şi distinsul Pr. NICOLAE BĂŞA de la Parohia Râşnov I a trecut la cele veşnice. În ziua de 4 ianuarie 2001 s-a stins faclia vieţii acestui destoinic slujitor al Sf. Altar. O grea suferinţă l-a încercat mai bine de cinci ani, suferinţă ce a dus-o cu bărbăţie fără să întrerupă activitatea. La sărbătoarea de an nou a săvârşit Sf. Liturghie ţinând un cuvânt de învăţătură credincioşilor ce se aflau în număr mare în Sf. biserică.

Adormitul întru Domnul Pr. NICOLAE BĂŞA s-a născut la 8 octombrie 1948, în Com. Fundata-Bran, jud. Braşov dintr-o familie de vrednici credincioşi (tata Pîrvu — cântăreţ bisericesc şi mama Elena casnică).

A urmat şcoala primară în satul natal. Între anii 1963-1968 urmează Seminarul Teologic din Cluj. Apoi se înscrie la Institutul Teologic din Sibiu (1968-1972), terminând ca şef de promoţie cu media 9.97.

Acum absolvent şi licenţiat se căsătoreşte cu tânăra Ghiorghiţa Bangăla din Bran-Centru. La scurt timp (la 1 sept. 1972) este numit preot în Parohia vacantă Bran-Centru. Înzestrat cu calităţi morale şi intelectuale, în această parohie cu două Culte neoprotestante foarte active a reuşit în mare măsură să tempereze elanul lor, reuşind să aducă în „staul" pe mulţi dinte ei. Pr. NICOLAE BĂŞA s-a afirmat şi ca bun gospodar, reparând biserica în interior şi exterior, a pictat-o în tehnică frescă a făcut o hotă pentru ars lumânări în afara bisericii, pentru a proteja pictura, a extins cimitirul... Biserica a fost apoi binecuvântată de Mitropolitul Dr. Nicolae Mladin, care i-a acordat distincţia de „iconom".

Între timp a urmat cele două cursuri preoţeşti obţinând şi aici note maxime...

Devenind vacantă Parohia Râşnov I, în anul 1986 este transferat la această parohie. Aici împreună cu colegul său Pr. Nicolae Puchianu a realizat lucrări deosebite reparând biserica mare ca o catedrală în exterior, curăţirea picturii, încălzirea centrală, reparaţii la casa parohială. Tot împreună cu Pr. Nicolae Puchianu au reparat biserica veche (monument istoric). Pentru toate aceste merite Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ i-a acordat distincţia de Iconom stavrofor.

Slujba prohodirii a avut loc în ziua de marele praznic al Botezului Domnului — 6 ianuarie 2001, de către un sobor de circa 30 preoţi având în mijlocul lor pe Prea Sfinţitul Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU, în prezenţa a câtorva mii de credincioşi.

Şirul cuvântărilor îl începe P.S. Episcop-vicar, îmbărbătând familia şi pe credincioşii prezenţi pentru greaua pierdere a Părintelui Nicolae Băşa, tot Prea Sfinţia Sa citeşte telegrama de condoleanţe a Î.P.S. Părinte Mitropolit Dr. ANTONIE Plămădeală. P.C. Pr. Zenovie Moşoiu vorbeşte în numele preoţilor din Protopopiatul Braşov. În numele credincioşilor din cele patru parohii din Râşnov a vorbit Pr. N. Puchianu. Au mai vorbit preoţii: Ioan Sumedrea şi Vicenţiu Băşa. Cuvânt de apreciere a adus în numele Consiliului Parohial Dl. Epitrop. Datele personale sunt rostite cu demnitate de către P.C. Pr. Lector Dr. Ieremia Marga.

Pe braţe de preoţi sicriul cu trupul neînsufleţit al distinsului preot NICOLAE BĂŞA, a fost purtat în jurul Sf. biserici în dangăt de clopote. Acest sicriu, înconjurat de soţia Ghiorghiţa, de fiul Nicuşor de părinţi, socri rudenii şi o mulţime de credincioşi, toţi cu lacrimi pe feţe, este aşezat pe un „car" mortuar, plecând spre cimitirul din Bran-Centru unde a fost depus până la obştească înviere şi judecată.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii.

Pr. ZENOVIE MOŞOIU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 IANUARIE 2001 — Î.P.S. Sa Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană cu ocazia începutului de an şi a Sărbătorii Sf. Vasile. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit cuvânt de învăţătură şi a adresat cuvinte de felicitare tuturor credincioşilor cu ocazia începutului unui nou mileniu şi a unui nou an.

— **Î.P.S. Sa** a oferit o Recepţie la Reşedinţa mitropolitană unde au participat: **P.S. Visarion Răşinăreanu** împreună cu membrii Permanenţei Arhiepiscopiei, P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, P.C. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, Prof. Dr. Ilie Crăciun, Decanul Facultăţii de Medicină din Sibiu şi membru al Consiliului Eparhial Sibiu, Preoţi şi diaconi slujitori ai Catedralei mitropolitane, profesori de teologie, angajaţi ai Centrului eparhial, membrii corului Catedralei mitropolitane şi alte persoane.

● **3 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, împreună cu Ierom. Irineu Duvlea de la aceeaşi mânăstire.

● **4 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Pr. Mircea Damian din Sibiu.

— În aceeaşi zi a primit pe Monahia Eliseea Papacioc, Stareţa Mânăstirii Cârţişoara prot. Avrig, Sibiu şi pe Dl. Sorin Joantă, angajat la Serviciul C.A.R. al Arhiepiscopiei.

● **5 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Dl. Lucian Călin, Prefectul Judeţului Sibiu, însoţit de Dl. Ioan Ghişoiu, primarul comunei Cristian, însoţiţi de 3 membri ai Consiliului parohial, în legătură cu rezolvarea numirii preotului paroh.

— La discuţii au participat: **Î.P.S. Mitropolit ANTONIE, P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar** şi Permanenţa Arhiepiscopiei.

● **10 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus în legătură cu continuarea lucrărilor la viitoarea Academie.

● **11 IANUARIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană pe prof. Alexiu Tatu, Directorul Inspectoratului Judeţean pentru Cultură Sibiu, împreună cu Dl. Inspector prof. Aurelian Dinulescu.

— A primit pe P.C. Pr. Dănilă Luca, fost protopop al Protopopiatului Sibiu.

— A primit pe Pr. Ioan Avram de la Parohia Săcădate, Protopopiatul Avrig.

● **12 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, Consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **15 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Mihai Manolache din Braşov, împreună cu P.C. Pr. Prof. Dr. Stelian Manolache din Braşov şi pe Pr. Ioan Manolache de la Parohia Holbav, Prot. Braşov.

● **16 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Prof. Victor Neamţu, Directorul Seminarului Teologic Liceal din Braşov.

— A primit pe Ierom. Daniel Stoenescu, stareţul Mânăstirii Densuş, judeţul Hunedoara.

— A primit pe Monahia Veronica Matrica, stareţa Mânăstirii Predeal, împreună cu Pr. Pahomie Ursuliu.

— A primit pe Pr. Ioan Trifan de la Biserica Azilului din Sibiu, împreună cu arhitecţii Guttman şi Beşliu în legătură cu continuarea lucrărilor la biserică.

— A primit pe Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

● **17 IANUARIE a.c., — „Sf. Antonie cel Mare" — Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE** a fost sărbătorit cu ocazia zilei onomastice. S-a săvârşit un Te-Deum în Catedrală, oficiat de **Î.P.S. Andrei Andreicuţ**, Arhiepiscopul Alba-Iuliei şi **P.S. Visarion Răşinăreanu**, episcop-vicar înconjuraţi de un numeros sobor de preoţi şi diaconi şi o mulţime de credincioşi din Sibiu.

— A oferit o Recepţie la Reşedinţa mitropolitană la care au participat ierarhii şi preoţii slujitori amintiţi mai sus, Permanenţa Arhiepiscopiei Sibiului, Decanii Facultăţilor de Teologie din Sibiu şi Oradea, profesori şi ostenitori ai Facultăţii de Teologie din Sibiu, alte persoane care au ţinut să-şi arate faţă de **Î.P.S. Mitropolit** dragostea şi preţuirea lor.

● **18 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

— A primit pe Ierom. Irineu Duvlea împreună cu patru vieţuitori de la Mânăstire cu ocazia încetării activităţii în cadrul Mânăstirii Brâncoveanu.

— A primit pe P.C. Pr. Alexandru Comşa, Protopopul de Rupea.

● **19 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **20-21 IANUARIE a.c.,** — A prezidat lucrările Consiliului Eparhial şi ale Adunării Eparhiale Sibiu.

● **23 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Ing. Doina Georgean şi Ec. Sanda Cheneriş.

Pr.. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU

— **Parohia Ortodoxă Română, Cristian I - la transferări**
Termen concurs: 8.I - 18.I.2001

— **Parohia ortodoxă română, Ruşi - la transferări**
Termen de concurs: 1.II - 1.III.2001

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AVRIG

— **Parohia Săcădate - la numiri**
Termen de concurs: 1.II - 1.III.2001

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV

— **Parohia Bran Poartă - la transferări**
Termen de concurs: 15.I - 1.II.2001

— **Parohia Râşnov I - la transferări**
Termen de concurs: 15.I. - 15.II.2001.

Cei care doresc să ocupe unul din aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, **Of. Protopopeşti** ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

.P.C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor, în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
ARHIEPISCOP ŞI MITROPOLIT

Consilier Ad-tiv-Bisericesc
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârşit următoarele:

● **9 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrala mitropolitană.

● **11 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a făcut o vizită canonică la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

● **12 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrală.

● **13 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **14 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Naşterea Domnului" din Sibiu - Lazaret IV, rostind cuvânt de învăţătură. A fost instalat P.C. Pr. Ioan Coşa ca nou paroh al acestei enorii.

● **17 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu-Kolarov, rostind cuvânt de învăţătură.

— La orele amiezii a săvârşit împreună cu **Î.P.S. Andrei** de Alba-Iulia un **Te-Deum** în Catedrala mitropolitană cu prilejul zilei onomastice a **Î.P.S. ANTONIE.**

— Seara a participat la Cercul Militar din Sibiu la lansarea unei cărţi a istoricului sibian Mihai Racoviţan.

● **18 IANUARIE a.c.,, — P.S. Sa** a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **20 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.

● **21 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit în Capela mitropolitană Sf. Liturghie arhierească şi slujba de Te-Deum cu prilejul Adunării Eparhiale Sibiu. A prezidat lucrările acesteia la Reşedinţa mitropolitană.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **24 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a participat la Simpozionul şi Spectacolul festiv consacrat zilei Unirii (24 ianuarie 1859) la Cercul Militar Sibiu.

● **25 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a prezidat lucrările Consiliului Profesoral de la Seminarul Teologic Ortodox din Braşov care a analizat rezultatele la învăţătură ale elevilor seminarişti.

— A cercetat noua biserică din lemn cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul" ce s-a ridicat în Poiana Braşov şi biserica „Sf. Nicolae" din Hălmeag, prot. Făgăraş.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **27 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană şi a hirotonit întru diacon pe teologul Valentin Funieru.

● **28 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii parohiale cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul" din Roşia, prot. Sibiu, recent restaurată şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.

— Diaconul Valentin Funieru a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Dejani prot. Făgăraş, iar P.C. Pr. Paroh Ioan Stancu a fost hirotesit întru Sachelar.

● **30 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.

— A participat la recepţia oferită de Decanatul Facultăţii de Teologie cu prilejul zilei Sf. Trei Ierarhi.

— Seara a slujit Vecernia în parohia Tălmăcel, prot. Avrig.

● **1 FEBRUARIE a..c.. — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **2 FEBRUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Sebeşul de Sus, prot. Avrig (pr. paroh Ioan Savu) şi a rostit cuvânt de învăţătură.

— A cercetat biserica Sf. Treime din Racoviţa, jud. Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **3 FEBRUARIE a.c., — P.S. Sa** — a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, şi a hirotonit întru diacon pe teologul Valeriu Pintilie.

● **4 FEBRUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Augustin, prot. Rupea, rostind cuvânt de învăţătură. Diaconul Valeriu Pintilie a fost hirotonit întru preot pe seama acestei parohii. În aceeaşi zi a cercetat şi bisericile parohiale din Ormeniş şi Arini, jud. Braşov.

Arhid. VASILE AVRAM

Lumină spre descoperirea neamurilor

(Urmare din pag. 1)

inima străpunsă de durere plângându-L la Cruce alături de ucenicul cel iubit şi de femeile mironosiţe. Un colind din Mărginimea Sibiului ce se cântă în Vinerea Mare şi este intitulat *„Plângerea Precestei"*, surprinde admirabil acest lucru:

„Unde-este Simeon
Să-mi spuie vre-un om
Sabia care mi-a spus
Astăzi m-a străpuns".

Tot la Templu se afla şi proorociţa Ana, înaintată în vârstă, văduvă de 84 de ani şi care slujea lui Dumnezeu *„ziua şi noaptea în post şi rugăciuni"* (Luca 2, 37), şi care venind şi ea acolo unde se afla pruncul Iisus a lăudat pe Dumnezeu şi *„vorbea despre Prunc tuturor celor ce aşteptau mântuire în Ierusalim"* (Luca 2, 38). Biserica le-a închinat celor doi bătrâni, lui Simeon şi Anei proorociţa o zi de pomenire peste an la 3 februarie când sunt veneraţi ca doi vestitori ai venirii în lume ai lui Hristos. Praznicul Întâmpinării Domnului este serbat cu o deosebită bucurie în viaţa liturgică a Bisericii. Slujbele sunt înălţătoare, imnele de la Vecernie şi de la Utrenie în special sunt pline de evlavie şi de bucurie duhovnicească şi scot în relief însemnătatea acestei zile în iconomia mântuirii. Pentru fiecare dintre noi ziua Întâmpinării Domnului sau Stretenia, cum i se spune în popor, este o zi aleasă în care îl putem primi şi noi înăuntrul nostru pe Hristos — Domnul sub chipul Sf. Împărtăşanii şi primindu-L pe El să-l vestim ca Domn şi Stăpân al vieţii şi *„Lumină spre descoperirea neamurilor"* AMIN.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Sfântul Ierarh Petru Movilă,** Mitropolitul Kievului, al Galiţiei şi a toată Ucraina, se intitulează cartea Î.P.S. Dr. Nestor Vornicescu, Monografie haghiografică. Tipărită în urma hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din anul mântuirii 1996, ziua 26, octombrie, (Craiova, 1999, pag. 325).

„Valoarea monografiei sporeşte şi prin ilustraţia bogată şi inedită care însoţeşte textul, ce constituie ea însăşi o preţioasă sursă de informaţie. Se perindă, astfel, prin faţa ochilor cititorului stampe, facsimile, fotografii vechi, desene, portrete, imagini de biserici şi mânăstiri etc., care reînvie nu numai atmosfera epocii, dar şi viaţa de sfinţenie a lui Petru Movilă.

Monografia are şi o Addenda, care relatează despre canonizarea Mitropolitului Petru Movilă, la 6 decembrie 1996, de către Biserica Ortodoxă Ucraineană şi înscrierea lui în calendarul acestei Biserici, ca sfânt cu cinstire locală".

Trecerea la Domnul, în 22 decembrie 1646, a lăsat să fie înmormântat în biserica cea mare Uspenia, din Lavra Pecersca.

A fost înmormântat fără nici o inscripţie pe mormânt, deorece timpurile erau sub influenţa uniatismului. Mai târziu totul se va descoperi, atunci când el va ajunge chemat la sfinţenie.

★

● **„Poruncile Dumnezeieşti"** este o cărticică a P.S. Irineu Bistriţeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului (Huedin, 2000, Editura Patmos).

„Cele zece porunci (Decalogul) arată condiţiile unei vieţi eliberate din robia păcatului. Decalogul este cale a vieţii (cf. Deut. 30, 16). Cele zece porunci rezumă şi proclamă Legea lui Dumnezeu. Ele conţin clauzele legământului încheiat între Dumnezeu şi poporul Său din sânul căruia avea să iasă „Izbăvitorul" care să ridice păcatele lumii. Evreii aveau chemarea să fie „rădăcină sfântă" (Rom. 11.6) pe care să se altoiască ramurile cele aducătoare de adevărată sfinţenie, naţiunile lumii. Descoperindu-Se lor, Dumnezeu Se manifestă pe Sine şi slava Sa. Dăruirea poruncilor este dăruirea lui Dumnezeu Însuşi şi a sfintei Sale voinţe.

Fidelă Scripturii şi urmând exemplul lui Hristos, Tradiţia Bisericii a recunoscut Decalogului o importanţă şi o semnificaţie primordială. Începând de la Fericitul Augustin (+ 430), cele zece porunci au un loc preponderent în cateheza viitorilor botezaţi şi credincioşi".

Mai departe sunt descrise şi analizate cele zece porunci, fără de care viaţa creştină este imposibilă. Sunt prezentate aici şi analizate cele zece porunci primite de la Dumnezeu şi promulgate de Moise pe Muntele Sinai.

★

● **„Iisus Hristos sau Logosul înomenit"** de P.S. prof. Dr. Irineu Slătineanul, România creştină, 131 pag.

„P.S. Prof. Dr. Irineu Ioan Popa Slătineanul s-a născut la 16 noiembrie 1957, în satul Spinu, comuna Perişani, judeţul Vâlcea. Părinţii, Gheorghe şi Maria (tatăl cântăreţ bisericesc şi mama agricultoare), l-au îndrumat pe calea credinţei adevărate, împreună cu ceilalţi cinci copii. După ce a absolvit primele clase în satul natal, a urmat cursurile Seminarului Teologic din Craiova. Răspunzând chemării lui Dumnezeu, a intrat în obştea Mânăstirii Frăsinei. Obţine licenţa în teologie, în 1985, la Bucureşti, cu lucrarea: „Cunoaşterea lui Dumnezeu şi ideea de epectază la Sfântul Grigorie de Nyssa". Urmează cursurile de doctorat în teologie, din cadrul Institutului Teologic din Bucureşti, iar între anii 1986-1987 studiază limba şi literatura clasică franceză la Universitatea din Grenoble, Franţa. În 1990, obţine la Paris titlul de doctor în teologie cu teza: „La personne et la communion des personnes dans la théologie de Saint Basile le Grand". Desfăşoară o susţinută activitate didactică, fiind profesor la Facultatea de Teologie din Craiova, specializat în Teologie Dogmatică şi Morală, ca şi în Istoria Culturii şi Civilizaţiei Bizantine. De asemenea, publică 12 cărţi de specialitate şi traduce din operele Sfinţilor Părinţi. Din 1991, este Episcop-vicar al Episcopiei Râmnicului".

Este o abordare a Sf. Grigorie de Nyssa făcută profund şi ingenios.

O recomandăm spre lectură întregului corp de profesori şi studenţi ai Facultăţilor de Teologie.

★

● Theodor Damian a scris o carte despre: **Roua Cărţilor, O hermeneutică teologică în context literar** (Editura „Danubius", Bucureşti, 1998, 202 pag.).

Este de fapt o carte de cronici literare printre care: Mircea Eliade, Radu Gyr, P.C. Pr. Dr. Dumitru Stăniloae, P.F. Patriarh Teoctist, Arhim. Ioanichie Bălan care scrie despre P.C. Arhim. Cleopa, Mihai Crama şi Mihai Ciobanu care scriu despre „eczistenţa morţii". Apoi subtitlul „Poetul ca preot", de George Alexe, are studii de I. Bria şi multe altele. De la pag. 195-197, are pagini în lb. engleză.

În încheiere, scrie chiar Theodor Damian următoarele: „Cineva spunea că Dumnezeu este un Cuvânt la capătul Tăcerii. Deci, când tăcerea se rupe, de fapt ea întrupează în Cuvânt, iar când Cuvântul străbate Tăcerea el ia ceva din ea cu sine şi în propria-i dăruire, dăruieşte şi o parte de Tăcere".

E foarte bine când moldovenii ţin la patria lor şi-şi aduc aminte de ea cât mai des.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B C.R Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA ARHIEP. SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 februarie şi 1 martie
Nr. 7—10
2001

LA DUMINICA ORTODOXIEI*

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

PREA IUBITULUI CLER,
CINULUI MONAHAL ŞI DREPT MĂRITORILOR CREŞTINI
DIN CUPRINSUL PATRIARHIEI ROMÂNE, HAR, MILĂ ŞI PACE
DE LA DUMNEZEU TATĂL,
IAR DE LA NOI,
ARHIEREŞTI BINECUVÂNTĂRI

Iubiţii noştri fii duhovniceşti,

Ne-a învrednicit Bunul Dumnezeu să sărbătorim, cu aleasă bucurie duhovnicească, în primul an din cel de-al treilea mileniu de viaţă creştină a omenirii, Duminica întâia a Sfântului şi Marelui Post al Paştilor, cunoscută şi sub numele de Duminica Ortodoxiei, sau a dreptei credinţe.

Duminica aceasta este plină de lumină şi de har, o zi de înălţare sufletească şi, în acelaşi timp, o zi ce se constituie într-o mărturisire vie a trecutului plin de zbucium, dar şi de slavă al Ortodoxiei, o zi menită să statornicească în suflete dreapta credinţă cu privire la cinstirea Sfintelor Icoane, pe care o propovăduieşte Sfânta noastră Biserică, cea întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos.

Sărbătorirea Duminicii Ortodoxiei a fost rânduită de Biserică în amintirea evenimentului petrecut la 11 martie 843, în Bizanţ, când Biserica a ieşit biruitoare în lupta împotriva iconoclaştilor, adică a celor ce huleau Sfintele Icoane, şi a afirmat într-un sinod ţinut atunci că icoana Mântuitorului Hristos trebuie cinstită pe temeiul că Dumnezeu, luând chip de om, poate fi reprezentat în icoană, iar cinstirea arătată icoanei se îndreaptă spre cel zugrăvit şi reprezentat de ea.

Cinstirea Icoanei lui Hristos nu ne îndepărtează de El, ci ne apropie şi mai mult de El, ea, icoana, ne întăreşte credinţa în dumnezeirea şi omenitatea Lui, şi în petrecerea Lui cu noi şi după înălţarea la Cer *„în toate zilele, până la sfârşitul veacurilor"* (Matei 28, 20). La 11 martie 843, Biserica dreptmăritoare a întărit şi hotărârile Părinţilor de la Sinodul VII Ecumenic, ţinut la Niceea în anul 787, care a stabilit învăţătura cu privire la cinstirea Sfintelor Icoane, precizând că *„Sfintele Icoane, împreună cu Cinstita Cruce - izvor de viaţă, să fie aşezate în toate bisericile lui Dumnezeu, pe zidurile acestora, pe sfintele vase şi veşminte, precum şi în casele dreptcredincioşilor"*. De atunci s-a stabilit ca prima Duminică din Sfântul şi Marele Post al Sfintelor Paşti să fie numită şi cinstită de către toţi dreptmăritorii creştini, drept Duminica Ortodoxiei. Din vremea aceea şi până astăzi, închinarea la Sfintele Icoane, precum şi cinstirea Sfintei Cruci, altarul de jertfă al Noului Legământ, a Sfintelor Moaşte, a obiectelor sacre şi a sfintelor locaşuri de închinăciune, au rămas un tezaur scump al credinţei noastre şi, în acelaşi timp, un semn al părtăşiei noastre la Biserica Mântuitorului Hristos, cea *„una, sfântă, sobornicească şi apostolească"*.

Sfintele Icoane sunt pentru noi, creştinii, ca un cer deschis, adevărate *„ferestre spre cer"* prin care noi privim spre Dumnezeu şi spre lumea nevăzută şi prin care El priveşte spre noi cu milă şi cu bunătate. Prin ele noi primim bucuria vederii duhovniceşti, vederea cerurilor deschise promise de Mântuitorul chiar în Evanghelia zilei de astăzi: *„De acum veţi vedea cerul deschizându-se"* (Ioan 1, 51), şi, în acelaşi timp, prin Sfintele Icoane ale Mântuitorului, ale Maicii Domnului şi ale Sfinţilor sporim în viaţa de zi cu zi *„în credinţă, în cuvânt, în cunoştinţă, în orice sârguinţă, în iubire"* (II Corinteni 8, 7) ca fii ai aceluiaşi Părinte Ceresc şi fraţi întreolaltă.

Prin participarea noastră la rugăciune în bisericile împodobite cu chipurile Sfinţilor, comuniunea noastră cu cerul devine şi mai vie şi mai puternică, făcând să se reverse în sufletele noastre ploaia de haruri şi de binecuvântări ale Duhului Sfânt.

Icoanele din casele credincioşilor sunt, de asemenea, prezenţe harice ale lui Dumne-

(Continuare în pag. a 3-a)

MEMBRII SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

* Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, **Către clerul şi dreptcredincioşii creştini din Patriarhia Română**, din anul Domnului 2001.

Gând de preţuire şi recunoştinţă Patriarhului Justinian Marina, la 100 de ani de la naştere

Patriarhul Justinian Marina, născut în 1901, preot din anul 1924, vicar la Iaşi între 1945—1947, mitropolit al Moldovei şi Sucevei, între 1947—1948, ales patriarh la 6 iunie 1948, este încă viu în amintirea noastră, a tuturor, şi se reactualizează ca o prezenţă copleşitoare, ori de câte ori evocăm numărul extraordinar de mare de fapte şi idei care i-au umplut cei aproape 30 de ani de arhipăstorire. Spaţiul e prea scurt pentru un portret adecvat taliei lui, şi pe cel chemat să-i reconstituie trăsăturile vieţii şi activităţii, îl cuprinde teama că nu va fi în stare să-i facă portretul aşa cum se cuvine. Prilejul e oricum bine-venit, ca să ne amintim de dânsul, fie şi numai pentru a ni-l redescoperi nouă înşine în taina sufletului nostru. Mulţi îi datorăm sinceră recunoştinţă pentru ceea ce a făcut pentru noi şi, în rugăciunile noastre, el continuă să trăiască. Dar recunoştinţă îi datorează mai ales Biserica noastră.

Despre cel de-al treilea patriarh, Justinian Marina, s-a spus destul de des că n-a excelat prin scris şi prin cultură teologică înaltă, deşi volumele de *Apostolat Social* ar putea totuşi să ne îndemne să corectăm această imagine acreditată, poate, pe nedrept. Dar corectura n-ar aduce totuşi mare lucru în plus staturii lui, bine alcătuite, poate din alte elemente de construcţie, dar cel puţin tot atât de valoroase ca şi ale înaintaşilor.

Chiar dacă atunci în 1948 nu era mare teolog, experienţa, lecturile, cuvântările, contactele, trebuinţa de a îndruma pe teologi şi pe preoţi timp de aproape 30 de ani, au putut face din el şi un teolog. De aceea odată, când un rector al Institutului Teologic din Bucureşti s-a dus să-i ofere un doctorat h.c. cu intenţia bună, dar naivă, ca să-l aducă la nivel cu doctorii şi cu ei înşişi, profesorii, Patriarhul i-a răspuns: „Nu. Mulţumesc. Eu vă dau doctorate vouă, nu voi mie!" Înainte de orice, Justinian Marina a fost arhitectul salvării preoţimii noastre şi a Bisericii, sub toate aspectele, în anii în care s-a dovedit imperios necesară şi vitală această salvare. El este acela care, s-ar putea zice, a negociat în termeni autoritativi, dacă ne e permis să folosim un termen foarte pretenţios, raporturile dintre Biserică şi stat, stabilind dreptul la existenţă al credinciosului cetăţean, căruia i-a asigurat, pe cât a fost posibil, libertatea de exprimare.

Încă de la instaurarea comunismului în România, au apărut o serie de sintagme precum *„climatul de libertate religioasă"*, sau *„larga înţelegere"* a statului faţă de culte, sau colaborarea tuturor cultelor *„la zidirea vieţii celei noi din patria noastră"*. Toate aceste expresii irealiste revelau, de fapt, starea de oprimare religioasă în care s-a ajuns atunci, oprimare faţă de care cuvântul cel mai preţios a fost *supravieţuirea*.

Ei bine, patriarhul Justinian a fost omul providenţial, care şi-a dăruit întreaga viaţă şi înţelepciune pentru supravieţuirea Bisericii noastre strămoşeşti, în vremurile de cea mai grea restrişte din istoria ei. Aşa a ajuns el să zică, atunci când şi-a aniversat 20 de ani de slujire patriarhală: *„Biserica formează un trup cu Patria" (Douăzeci de ani din viaţa Bisericii Ortodoxe Române*, Bucureşti, 1968, p. 59). El însuşi, modest, a invocat întotdeauna sinodalitatea, colaborarea cu toţi membrii Sfântului Sinod şi cu capii celorlalte Culte, când s-au căutat foloase de orientare în vederea supravieţuirii şi eliminării oprimării comuniste. Iată ce spunea: *„Nimic din împlinirile apostolatului nostru nu s-ar fi realizat în aceşti ani, dacă nu lucram laolaltă, în cel mai deplin acord, toţi membrii Sfântului Sinod... şi toţi cei aproape zece mii de preoţi ortodocşi români şi dacă nu erau milioanele de binecredincioşi ai Bisericii noastre" (Douăzeci de ani din viaţa Bisericii Ortodoxe Române*, Bucureşti, 1968, p. 58). Aşa a fost.

În acest sens, patriarhul Justinian a îndemnat toate cultele spre un efort de cooperare între ele, pe teren teologic. Această slujire, la noi s-a numit, cu o zicere bine găsită, *„ecume-*

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Un mare Patriarh al neamului — Justinian Marina

Se împlinesc în acest an, la 22 februarie, 100 de ani de la naşterea patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina, cel de-al treilea patriarh al Bisericii noastre strămoşeşti, şi cu cât timpul face să se aştearnă colbul uitării peste cele trecute, cu atât mai mult chipul luminat al patriarhului Justinian revine în actualitate şi se impune ca o piatră de hotar în istoria Bisericii noastre din acest sfârşit de secol, prin strădaniile sale în slujirea lui Hristos cât şi prin viaţa sa pilduitoare pentru clerul şi poporul său, ceea ce face din el cu adevărat un *„patriarh al neamului"*, o făclie luminoasă într-un trecut zbuciumat pentru Biserică şi pentru neam, şi o pildă vrednică de urmat pentru noi cei de astăzi.

Pomenindu-i numele *„iară şi iară"*, ca într-o ectenie lină, nu facem altceva decât să rememorăm câteva aspecte din viaţa şi activitatea sa şi să creionăm câteva jaloane care au caracterizat marea personalitate a patriarhului ce-şi doarme somnul de veci în biserica rectitorită de el de la Seminarul Teologic „Radu Vodă" din Bucureşti.

Cel de-al treilea patriarh al Bis. Ort. Române s-a născut la 22 februarie 1901 în satul Suieşti din jud. Vâlcea, într-o familie de ţărani care i-au sădit în suflet, după cum mărturisea el *„duhul unui creştinism autentic întemeiat pe faptele iubirii de Dumnezeu şi de aproapele"*.

Strămoşii săi dinspre mamă slujesc ca preoţi de peste trei veacuri, altarului străbun, unii dintre ei fiind luptători pentru dreptatea poporului, ca de pildă preotul Dumitraşcu din Dejoi, spânzurat într-o zi de Paşti în faţa bisericii sale de către ienicerii turci, pentru că îndemnase păstoriţii săi la răscoală împotriva turcilor cotropitori.

Viitorul patriarh, tânărul Ioan Marina, cum se numea din botez, a urmat şcoala primară în satul natal, apoi în 1914 se înscrie la Seminarul Teologic Sf. Nicolae din Râmnicu Vâlcea, unde s-a remarcat ca un elev eminent, însuşindu-şi o bogată şi serioasă pregătire teologică şi bisericească.

Obţinând la terminarea seminarului şi diploma de învăţător, la numai 22 de ani, şi-a început lucrarea de dascăl în mijlocul sătenilor săi ca învăţător, mai întâi în satul Olteanca (jud. Vâlcea) şi apoi după un an la şcoala din Băbeni, acelaşi judeţ.

La 14 octombrie 1924, de praznicul Cuv. Paraschiva, a fost hirotonit preot pe seama bisericii din Băbeni, unde va păstori ca paroh vreme de 8 ani.

A urmat apoi cursurile Facultăţii de Teologie din Bucureşti, iar în 1932 a fost detaşat ca preot la Catedrala Episcopală din Rm. Vâlcea fiind numit şi profesor şi director al Seminarului Sf. Nicolae, al cărui elev fusese cu ani în urmă.

Un an mai târziu, în 1933 a fost transferat la biserica Sf. Gheorghe din acelaşi oraş unde a ostenit *„cu timp şi fără timp"*, vreme de 12 ani.

A fost ales preşedinte al Asociaţiei preoţilor din Oltenia, remarcându-se în anii viitori ca un element de frunte în activitatea pastoral-misionară, în ciuda greutăţilor prin care trecea ţara în acele vremuri. Între timp rămâne văduv prin

(Continuare în pag. a 5-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

O mare personalitate a istoriei Bisericii noastre — un ierarh providenţial

La 22 februarie 1901, în casa unor credincioşi ţărani din satul Suieşti, judeţul Vâlcea, se năştea acela care avea să devină cel de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Pentru că rolul său în istoria contemporană a Bisericii româneşti a fost mult contestat de unii, este cazul să-i conturăm personalitatea, acum la acest moment aniversar. Elev al Seminarului „Sfântul Nicolae" din Râmnicu Vâlcea, apoi student al Facultăţii de Teologie din Bucureşti, tânărul Ioan Marina ajunge învăţător şi preot în Băbeni, jud. Vâlcea (1924-1932), director al Seminarului din Vâlcea, apoi preot paroh la biserica „Sf. Gheorghe" din aceeaşi localitate (1933-1945), remarcându-se ca un bun păstor de suflete. Rămânând văduv, fostul său profesor de la Bucureşti, pe atunci mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei, l-a recomandat pentru postul de arhiereu vicar la Mitropolia Moldovei în 1945. A fost tuns în monahism la mânăstirea Cetăţuia, sub numele Justinian şi hirotonit arhiereu, la Iaşi cu titlul „Vasluianul". A fost preocupat nu numai de problemele administrative şi economice specifice fiecărei eparhii, ci mai cu seamă de organizarea unor acţiuni de asistenţă socială prin Biserică, absolut necesare după încheierea războiului şi în anii cunoscutei secete care a afectat mai ales Moldova în anii 1946-1947.

În toamna anului 1947 a fost ales şi în scaunul vacant de mitropolit al Moldovei, după retragerea lui Irineu Mihălcescu. Dar la 27 februarie 1948 trecea la cele veşnice patriarhul Nicodim Munteanu, pe atunci în vârstă de 84 de ani. Potrivit Statutului de organizare al Bisericii Ortodoxe Române, mitropolitul Justinian a devenit locţiitor de patriarh; la 24 mai a fost ales patriarh, iar la 6 iunie 1948 înscăunat în noua demnitate.

Pentru a-i înţelege mai bine personalitatea, este bine să cunoaştem şi conjunctura politico-socială în care i-a fost dat să activeze. După nefericita „dictatură regală" (1938—1940), a urmat sfâşierea României Mari, în anul 1940, prin anexarea abuzivă a nord-vestului Transilvaniei la Ungaria hortystă şi a Basarabiei şi Bucovinei la Uniunea Sovietică, iar între anii 1941-1944 războiul „din est", cu urmările lui dezastruoase şi cu jertfa a sute de mii de vieţi tinere, apoi războiul „din vest", cu o contribuţie însemnată din partea României, care, din nefericire, n-a fost recunoscută pe plan internaţional. Anul 1945 aduce la putere un regim nou, care se va consolida treptat, încât din 1948 să se poată vorbi de un regim „comunist" sau „totalitar", care a adus atâtea suferinţe întregului neam românesc până în decembrie 1989. Chiar în anul înscăunării noului patriarh Justinian, au avut loc o serie de schimbări în viaţa politică, socială şi economică a ţării: abolirea monarhiei (30 decembrie 1947), votarea unei noi Constituţii, naţionalizarea marilor între-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Cum au devenit regii noştri ortodocşi

Venirea Casei de Hohenzollern în România a avut loc odată cu chemarea lui Carol ca domnitor al Principatelor Române, în 1866, în urma abdicării lui Alexandru Ioan Cuza.

După războiul de independenţă (1877—1878), România a scăpat de sub suzeranitatea otomană, fapt ce a făcut ca, în 1887, domnitorul Carol I să fie încoronat rege al României. De la această dată putem vorbi de monarhie în ţara noastră.

Regele Carol I, neavând urmaşi, l-a desemnat pe principele Ferdinand (nepot de frate al acestuia) ca să-i urmeze la tron.

La data de 29 decembrie 1892, la Sigmaringen, Principele Ferdinand s-a căsătorit cu Principesa Maria, fiica ducelui Aldfred de Edinburg — mai târziu Cobourg — şi a Marii Ducese Maria a Rusiei. Având soţia protestantă, Ferdinand a trebuit să jure în faţa altarului că îşi va creşte copiii în credinţa catolică.[1]

Primul lor copil s-a născut în castelul Peleş, în ziua de 3 octombrie 1893, şi a fost numit Carol, după numele unchiului său, regele Carol I, care urma să îi fie şi naş. Botezul principelui Carol a fost fixat pentru ziua de Duminică, 17 octombrie 1893, la Sinaia.

Colonelul Nicolae Bibescu, fostul epitrop al Aşezămintelor Brâncoveneşti, comandase în Rusia, cu acest prilej, o cristelniţă; mitropolitul primat Ghenadie (1893—1896) comandase şi el, pe propria cheltuială, o cristelniţă cu totul la fel, încă şi de la acelaşi fabricant. În ziua botezului însă, cristelniţa comandată de Ghenadie nesosind încă, acesta a donat palatului cristelniţa bisericii Domniţa Bălaşa, urmând s-o înlocuiască pe aceasta cu cea comandată în Rusia.[2]

La botez au fost invitaţi toţi ierarhii Bisericii Ortodoxe Române, care se găseau atunci în Bucureşti cu ocazia şedinţelor Sfântului Sinod[3], printre oaspeţi fiind şi o prinţesă ortodoxă rusă, spre a înşela vigilenţa mitropolitului.

Regele Carol I şi principele Ferdinand, catolici convinşi, l-au invitat la botezul micului prinţ pe arhiepiscopul romano-catolic, hotărându-se botezarea copilului în confesiunea unchiului, respectiv a tatălui; practica romano-catolică, cu toate că fusese mai indulgentă cu diferenţa de confesiune dintre soţi, a rămas intransigentă în privinţa confesiunii descendenţilor[4].

Până la acea dată, Constituţia României nu cuprindea referiri la religia monarhilor ţării, ci numai a descendenţilor acestora, Ferdinand fiind nevoit acum să nu respecte jurământul făcut la cununie, deoarece art. 82 menţiona: „Coborâtorii Majestăţii Sale vor fi crescuţi în religia ortodoxă a Răsăritului".[5]

Mitropolitul Ghenadie stăruia să se respecte prevederile Constituţiei şi copilul să fie botezat ortodox. Deşi Slujba botezului începuse în ritul nostru strămoşesc, prelatul nu-l convinsese pe regescul tată să renunţe la decizia sa. Dar, în timp ce suveranul trata încă problema cu Consiliul de regenţă, sosind momentul cufundării, cu o mişcare energică, Mitropolitul Ghenadie ia copilul şi săvârşeşte Taina Botezului în numele Sfintei Treimi, înapoindu-l apoi Majestăţii Sale. Acesta, nemulţumit de gestul mitropolitului, îl roagă pe arhiepiscopul romano-catolic să reboteze micuţul spre a fi catolic. Acesta, însă, refuză, spunându-i că botezul a fost săvârşit deja.

Astfel s-a ajuns ca, prin îndrăzneala mitropolitului Ghenadie, acest descendent al familiei de Hohenzollern să îmbrăţişeze credinţa ţării, contrar voinţei monarhului. În mâhnirea sa, regele îi retrage dârzului vlădică invitaţia de a rămâne la dejun.[6]

Nu se stinge bine acest incident, pentru ca la 29 septembrie 1894 principesa Maria să dea naştere celui de-al doilea copil, principesa Elisabeta. Aceasta avea să fie botezată tot de mitropolitul Ghenadie, pe 5 octombrie, la Sinaia.

Ferdinand nădăjduia că-şi va boteza fiica în religia catolică. O luptă grozavă s-a încins în jurul leagănului domniţei însă miniştrii nu se dădură bătuţi; de data aceasta pontiful roman condamnă abaterea şi principele Ferdinand fu excomunicat şi lipsit de Sfânta Cuminecătură.[7] Mai mult, la stăruinţa lui P. Carp, s-a hotărât botezarea în rit ortodox pentru toţi copiii casei regale, ce vor urma să se nască.[8]

Principesa Maria avea să mai aducă pe lume încă patru moştenitori: Măioara (1900), Nicolae (1907), Ileana (1909) şi Mircea (1913). Principele Ferdinand „va purta după fiecare naştere doliul credinţei sale".[9]

Acest curaj al mitropolitului Ghenadie, de a trece peste porunca regală, avea să ducă la îmbrăţişarea credinţei ortodoxe a poporului român de către toţi descendenţii familiei de Hohenzollern. Faptul nu a fost iertat de Carol I, astfel că după numai trei ani îl găsim pe mitropolitul Ghenadie Petrescu depus din scaun şi exilat ca simplu călugăr la mânăstirea Căldăruşani.

Vikentios KALLATIANOS

NOTE:

1. Principesa Martha Bibescu, *Două portrete. Ferdinand al României. Anatole France, cu un portret inedit de Jean Al. Steriadi*, Bucureşti, 1930, p. 45;

2. Constantin Bacalbaşa, *Bucureştii de altădată (1885—1900)*, vol. II, Bucureşti, 1928, p. 203;

3. *Procesele verbale ale Şedinţelor Sfântului Sinod*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română", anul al XVII-lea (1893—1894), nr. 12, Bucureşti, 1894, p. 9;

4. Titu Maiorescu, *Discursuri parlamentare cu privire asupra dezvoltării politice a României sub domnia lui Carol I*, vol. IV (1888—1895), Bucureşti, 1884, p. 25;

5. România, Constituţiune şi lege electorală. Ediţiune Oficială, Bucureşti, 1884, p. 25.

6. Pr. Nicolae Şerbănescu, *Reînhumarea osemintelor mitropoliţilor Ghenadie Dascălul şi Ghenadie Petrescu al Ungrovlahiei*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română", anul LXXIX, nr. 11—12, Bucureşti, 1961, p. 969;

7. Principesa Martha Bibescu, *op. cit.*, p. 46;

8. Titu Maiorescu, *op. cit.*, p. 80;

9. Principesa Martha Bibescu, *op. cit.*, p. 46.

Preotul Augustin Bena — compozitor, pedagog şi dirijor

Numele lui Augustin Bena este des întâlnit în viaţa culturală a românilor transilvăneni de la începutul sec. XX, viaţa sa fiind plină de realizări ca pedagog şi animator al vieţii muzicale, compozitor şi renumit dirijor. Timp de peste şase decenii a compus muzică vocală şi instrumentală, a instruit coruri şi orchestre, a scris articole şi cărţi de specialitate.

S-a născut la 29 octombrie 1880, în localitatea Pianu de Jos, judeţul Alba, într-o familie de intelectuali. Tatăl său, Ioan Bena, era preot, iar mama sa, Rahila Bena, născută Blaga, avea evidente înclinaţii artistice, moştenite de viitorul compozitor. Studiază în satul natal apoi la gimnaziul din Sebeş unde învaţă limba germană şi ia lecţii de vioară şi pian cu profesorul St. Roth. La Blaj, apoi, devine elevul lui Iacob Mureşianu, iar între 1896—1897, la Liceul din Braşov, alături de dirijorul Max Krause, îşi va fundamenta cunoştinţele de teorie şi solfegiu şi cele de armonie. În toamna anului 1900 devine student al Institutului Teologic din Sibiu şi va studia cu Timotei Popovici, iar în particular cu Hermann Kirchner cu care s-a perfecţionat în domeniul armoniei, contrapunctului şi compoziţiei. După terminarea celor trei ani de studii, în anul 1903, Consistoriul arhidiecezan îi aprobă o bursă pentru perfecţionare în muzica bisericească la Academia Superioară de Muzică din Berlin. După însuşirea artei contrapunctului şi armoniei apusene, sub conducerea lui D.G. Kiriac şi Alfonso Castaldi, la Conservatorul de Muzică din Bucureşti, în perioada anilor 1905—1906, Augustin Bena a luat cunoştinţă şi de principiile de bază ale muzicii populare româneşti şi tratarea adecvată a acesteia.

În anul 1906, după terminarea studiilor, revine la Sibiu şi va fi angajat ca profesor de muzică vocală şi instrumentală la şcoala civilă de fete a Asociaţiunii „Astra". Tot în această perioadă a fost econom şi profesor de cântări bisericeşti la Institutul Teologic-Pedagogic şi dirijor al Corului Reuniunii Române de Muzică. După trei ani, în 1909, se mută la Năsăud unde, în 1911, este hirotonit preot pentru una din parohiile gr. ort. din oraş. În anul 1919 este chemat la Conservatorul de Muzică din Cluj în calitate de profesor iar în perioada 1925—1940, director şi rector al acestei prestigioase instituţii de învăţământ muzical. A murit la Cluj, la 10 ianuarie 1962.

Augustin Bena a fost în primul rând un eminent profesor care a sădit în elevii dăscăliţi de el dragostea pentru cântecul popular. Îşi începe activitatea didactică la Sibiu, în toamna anului 1906, o continuă apoi la Năsăud şi Cluj. Viitorii preoţi sau profesori au învăţat de la el precizia, exigenţa, disciplina şi dragostea faţă de muzică. Lecţia cea mai eficace pe care a dat-o a fost, însă, propria sa activitate, bogată, diversă şi de calitate. A conceput pentru studenţii săi o serie de manuale — *Curs de dirijat*, 1920, *Teoria muzicii*, 1923, *Curs de acustică muzicală*, 1926, *Curs practic de dirijat coral*, 1958 — care au constituit multă vreme manualele de bază pentru studiu în instituţiile de învăţământ muzical românesc.

Augustin Bena a fost, însă, şi un bun dirijor. Încă în primul an de studii, la Sibiu, încurajat de Timotei Popovici a organizat cu colegii săi un cor. În anul 1906 a devenit dirijorul Reuniunii Române de Muzică, rămasă fără conducător după plecarea lui Hermann Kirchner la Bucureşti. Meritul lui A. Bena la conducerea prestigioasei Reuniuni a fost acela că pe lângă lucrările la modă în acea perioadă, de J. Haydn, L. van Beethoven, F. Mendelssohn Bartholdy, Meyerbeer etc., a valorificat noua creaţie românească. La Cluj a realizat mari spectacole cu operele *Martha* de Fr. Flotow, *O noapte în Granada* de Conradin Kreutzer şi oratoriile *Samson* de G. Fr. Händel şi *Creaţiunea* de J. Haydn.

În domeniul creaţiei muzicale, Augustin Bena s-a manifestat destul de timpuriu. Ca elev la Blaj i-a arătat profesorului său Jacob Mureşianu prima sa compoziţie, un lied pe versurile poetului Mihai Eminescu. În perioada când studia cu Max Krause, la Braşov, a scris corurile *Serenada*, *Cantoneta napolitana* şi *Ciobanul* iar în timpul studiilor de la Sibiu *Flori de nufăr*, *Horea bea la tăgădău*, *Sunt vânător* şi lucrările religioase *Lăudaţi*, *Imn*

(Continuare în pag. a 7-a)

NICOLAE SCUTEA

Gând de preţuire şi recunoştinţă Patriarhului Justinian Marina

(Urmare din pag. 1)

nism practic". Ea a avut urmări benefice deosebite, atât în planul literaturii teologice, cât şi în plan uman facilitând colaborarea tuturor teologilor din România.

Iată deci în continuarea celor evocate mai sus, o scurtă, dar foarte importantă listă, nu de cărţi, dar oricum, de idei care fac laolaltă cât o bibliotecă. Toate acestea au dus la formularea unor *principii*, care au dat preoţimii asigurarea şi siguranţa că se află într-o corabie, cu un cârmaci care ştie ce face şi încotro merge. Roadele acestor principii deveneau de la o zi la alta tot mai evidente şi limpezitoare pentru toţi. Când te declari pentru slujire, cum să nu te accepte lumea? Lumea nu te acceptă când vrei s-o stăpâneşti, să-i stingherești libertatea. Patriarhul Justinian a ştiut că scoţând în faţă astfel de principii, va convinge şi că, Sfântul Sinod, preoţimea şi credincioşii, îl vor urma. Era de altfel pe cea mai autentică linie creştină, pe care el doar o scotea din uitare. „*Vom dovedi că Hristos trăieşte în noi* — spunea preoţilor — *dacă ne vom dărui, pentru binele semenilor noştri, ... prin truda noastră de fiecare zi oamenii de pe tot întinsul pământului vor trăi în pace şi bună înţelegere*" (*Apostolat social*, VIII, p. 124). Am putea aduce în acelaşi sens sute şi sute de declaraţii şi îndemnuri. A făcut-o mereu, până ce toate s-au întipărit în conştiinţa preoţilor şi au devenit elemente firești de propovăduire şi de viaţă.

În afară de lista aceasta, un alt catalog bibliografic al înfăptuirilor patriarhului Justinian e tot atât de impresionant. Mă voi mulţumi doar să enumăr titlurile, ele vorbind de la sine.

Mai întâi, chiar în 1948, are loc reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române, prin revenirea uniţilor la Ortodoxie, după aproape 250 de ani.

Mitropolitul Olteniei, Firmilian nota odată că, printre cele dintâi opere ale Patriarhului Justinian a fost, zice el, „sinodalitatea selectivă, reprezentativă şi competentă" (*Douăzeci de ani ...*, p. 12), cu alte cuvinte s-a ocupat de *calitatea* membrilor Sf. Sinod, realizând un Sinod cu atributele de mai sus. De ce? Dar cine ar mai avea nevoie de explicaţii? A urmat la rând cartea *Legiuirilor* cu *Statutul* şi *Regulamentele*. Mai departe s-au ţinut lanţ: aducerea învăţământului teologic sub îndrumarea Bisericii, pentru ca astfel să fie salvat de la desfiinţare; organizarea cursurilor preoţeşti de reîmprospătare a cunoştinţelor teologice, la cele două Institute Teologice de la Bucureşti şi Sibiu; organizarea conferinţelor preoţeşti pe protopopiate, organizarea Casei de pensii şi ajutor reciproc, organizarea caselor de odihnă, reorganizarea tipografiei şi a atelierelor Patriarhiei, ca şi a unor ateliere mânăstireşti; festivităţile de canonizare a unor sfinţi români şi generalizarea cultului lor; introducerea muzicii omofone în parohii; câteva ediţii ale *Bibliei*, nenumărate ediţii ale *Noului Testament*, cărţi de rugăciuni, manuale pentru elevii şi studenţii teologi, trimiterea de tineri la studii peste hotare, reînfiinţarea Episcopiei de Alba Iulia şi a unui vicariat cu episcop rezident la Constanţa, restaurări de mânăstiri, organizarea Fondului Central Misionar. Şi altele şi altele. E aproape de necrezut că toate s-au putut organiza în timpul vieţii unui singur om şi sub izvorul gândului şi dragostei sale de Biserica pe care o avea sub păstorire.

Încă în timpul vieţii i s-au adus elogii nereţinute, utilizând superlative căutate anume: „*un reprezentant de seamă al conştiinţei ecumenice ortodoxe*", îl numea patriarhul academician Chiril al Bulgariei; „*unul din cei mai mari conducători ai vieţii religioase internaţionale*", aprecia dr. Franklin Clark Fry, preşedintele Comitetului Central al Consiliului Mondial al Bisericilor. Patriarhul Chiril îi aprecia îndeosebi „*limpezimea privirii sale duhovniceşti în aprecierea realităţii istorice contemporane*". Arhiepiscopul Iakovos al celor două Americi spunea că „*în legătură cu Patriarhul Justinian n-ar întreprinde nici o comparaţie, pentru că este, ca om şi cleric, incomparabil*". Patriarhul Constantinopolului, Athenagora, mărturisea că vizitând Biserica Ortodoxă Română „*a găsit peste tot întipărită fizionomia puternică a Patriarhului Justinian*".

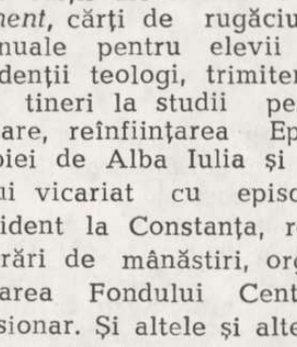

Am putea înmulţi la nesfârşit astfel de citate, care de care mai elogioase, risipite în toate publicaţiile bisericeşti — şi erau foarte multe, ca şi azi — pe tot parcursul celor 30 de ani cât a durat patriarhatul său. Se ştie că asupra vieţii, activităţii şi ideilor sale s-au scris nenumărate studii, teze de licenţă, lucrări de seminar la cursurile de doctorat, toate abundând de calificativele cele mai înalte. Se poate însă spune: în timpul vieţii unui om, şi mai ales când e de faţă, şi când e cel mai mare, se spun şi se scriu şi multe lucruri de complezenţă, pe care toţi cei care le ascultă sau le citesc, inclusiv cel în cauză, ştiu cum să le înţeleagă şi să le reducă pe loc la dimensiunile reale. Patriarhul Justinian e mort acum şi doarme în mormântul pe care, cu grijă de ţăran împăcat cu moartea, tot aşa cum a fost şi cu viaţa, şi l-a săpat în zidul interior al mânăstirii Radu Vodă, între elevii Seminarului de el ctitorit acolo. Nimeni nu mai poate folosi nimic flatându-l astăzi, nimeni nu mai are nici un motiv nici să-l supradimensioneze, nici eventual să se teamă pentru vreo urmare neplăcută.

Să ne punem întrebarea sinceră şi deschisă: rezistă oare şi acum aprecierilor elogioase de tipul celor exprimate mai sus? Oare timpul nu le-a redus din valoare? Fiecare să răspundă pentru sine. Eu cred că nu, ci dimpotrivă, timpul lucrează în favoarea lui. Abia acum avem perspectiva, detaşarea care, de la distanţă ni-l descopere parcă şi mai mare, iar numărul şi calitatea şi însemnătatea faptelor lui în slujba Bisericii noastre şi a Patriei, în orientarea Bisericii, a clerului şi credincioşilor spre cele două iubiri nedespărţite, ne obligă să-l amintim cu respect şi recunoştinţă în acest an când se împlinesc 100 de ani de la naşterea sa.

Despre originea lui Eminescu

Numele de familie al poetului nostru - „Iminovici", „Eminovici" până în 1866, alcătuit din radicalul turcesc „emin" şi terminaţia slavă „-ovici", a dat naştere la o serie de ipoteze asupra originii lui Eminescu în care a predominat imaginaţia în dauna documentului şi-a discernământului. Aşa a devenit Eminescu de origine turcă, armeană, poloneză, sârbă... în total vreo unsprezece „origini"!

Cercetarea serioasă, pe bază documentară, a originii lui Eminescu a început în 1922, când profesorul cernăuţean Vasile Gherasim a descins pentru cercetări în „satul Eminoviceştilor", în Călineştii lui Cuparencu din Bucovina. Pe baza condicilor parohiale, - completate cu informaţii orale, el a constatat existenţa strămoşilor lui Eminescu, începând de la Vasile Eminovici (n. 1780), bunicul poetului, vieţuind în acest sat ca ţărani români, bunicul poetului îndeplinind şi slujba de „dascăl" (cântăreţ bisericesc).

O nouă întrebare se ridica însă. Iminoviceştii din Călineşti sunt „opincari din moşi strămoşi" (G. Călinescu), cu „origine care se pierde în negura timpului" (I. Creţu), sunt adică de baştină sau sunt veniţi în acest sat din altă parte?

Întrebarea nu era fără temei. Familia Iminoviceştilor era „singuratică" în Bucovina (P. Rezuş), ea aflându-se numai în Călineşti. În „Conscripţia" Gen. Enzenberg din 1778, Iminoviceştii nu-s menţionaţi în Bucovina. Conform recensământului lui Rimski-Korsakov din 1774 „casa Eminoviceştilor" de la nr. 27 din Călineşti încă nu exista la acea dată. În prima condică de stare civilă din Călineşti, care acoperă perioada 1784—1802, „Iminoviceştii lipsesc cu desăvârşire". Ei vor apare doar în „conscripţia" parohială a Călineştilor din 6 nov. 1806, începând cu Vasile Iminovici şi familia sa. În fine geneza numelui „Eminovici" era inexplicabilă în Bucovina, unde n-a existat stăpânire turcească, care să-l dea pe „emin", nici influenţă slavă care să-l adauge pe „-ovici" (dependenţa bisericească de Carlovitz începe abia din 1783), iar sufixele folosite pentru rutenizarea românilor sunt „-iuc", „-ac", „-enco". Faţă de cele menţionate concluzia se impunea: Eminoviceştii nu erau localnici, ci veniţi în Călineştii lui Cuparencu din altă parte. Dar, de unde?

O nouă constatare lărgea aria cercetărilor şi a posibilităţilor. S-a constatat documentar existenţa Iminoviceştilor în Ardeal, în special în Blaj, menţionaţi aci încă din 1747, adulţi şi copii la şcoala românească. Cercetând situaţia, Vatamaniuc ajunge la concluzia că dintre „prea numeroşii Iminovici" din Transilvania, unii vor fi trecut în Bucovina, cam pe la 1760, din cauza persecuţiilor uniatiste.

În sprijinul acestei ipoteze se aduceau identitatea de nume între Iminoviceştii blăjeni şi călineşteni, raritatea numelui - în Bucovina se află numai în Călineşti, precum şi ciudăţenia alcătuirii lui turco-slave. Se invoca apoi obişnuita bejenire a ardelenilor, legându-se cu menţiunea din Topografia Bucovinei, de la 1774, despre Călineşti, că „aci s-au aşezat emigranţi ardeleni". Se reţinea faptul că în condicile de stare civilă din Călineşti, Iminoviceştii sunt menţionaţi numai din 1806, deşi prima condică se înfiinţase în 1784. La

(Continuare în pag. a 6-a)

S. BUZAN

Comunicat de presă

În perioada 19-22 februarie a.c., la Palatul Patriarhiei, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod şi ale Adunării Naţionale Bisericeşti ale Bisericii Ortodoxe Române.

Dintre problemele abordate şi hotărârile Sfântului Sinod menţionăm:

— aprobarea tipăririi BIBLIEI - *ediţia jubiliară a Sfântului Sinod* - în versiune revizuită, redactată şi comentată de *Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu Anania,* Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului;

— Sfântul Sinod a adresat clerului şi credincioşilor o *Pastorală* în legătură cu colecta pentru Fondul Central Misionar din Duminica Ortodoxiei, 2001 (4 martie);

— validarea alegerii, de către Colegiul Electoral Bisericesc, a *Prea Sfinţitului Teodosie Snagoveanul,* Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor în scaunul vacant de Arhiepiscop al Tomisului;

— examinarea situaţiei din Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America şi Canada, aprobarea retragerii din scaun a Înalt Prea Sfinţitului Victorin Ursache şi desemnarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Teofan al Olteniei ca Arhiepiscop locţiitor până la alegerea ierarhului titular;

— alegerea, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist,* a Prea Cuviosului Arhimandrit Dr. Sebastian Paşcanu ca Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor cu titulatura „Ilfoveanul";

— alegerea, la propunerea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Nicolae al Banatului, a Prea Cuviosului Protosinghel Prof. Dr. Daniil Nacu Stoenescu în postul de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei, cu titulatura „Partoşanul", cu atribuţii în coordonarea asistenţei religioase în Episcopia Ortodoxă Română din Iugoslavia;

— desemnarea Prea Sfinţitului Părinte Episcop Vincenţiu Ploieşteanul, Vicar patriarhal, ca secretar al Sfântului Sinod şi Sinodului permanent;

— aprobarea Regulamentului pentru organizarea şi funcţionarea sistemului de asistenţă socială al Bisericii Ortodoxe Române care conţine măsuri concrete de îmbunătăţire a activităţilor social-filantropice din unităţile bisericeşti în ceea ce priveşte ajutorarea copiilor instituţionalizaţi, a victimelor violenţei domestice, a persoanelor vârstnice aflate în dificultate şi a familiilor sărace;

Sfântul Sinod a hotărât ca Biserica Ortodoxă Română, prin ierarhi şi preoţii de parohie, să sprijine iniţiativele autorităţilor de stat şi ale instituţiilor neguvernamentale de soluţionare a problemei copiilor instituţionalizaţi, prin identificarea familiilor care întrunesc condiţiile legale şi morale şi doresc să se implice în creşterea, îngrijirea şi educarea copiilor aflaţi în dificultate. Această hotărâre a fost cuprinsă şi în răspunsul membrilor Sfântului Sinod la scrisoarea de apreciere a Baroanei Ema Nicholson de Winterbourne, raportorul pentru România la Parlamentul European, adresată ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române la data de 19 februarie a.c.

— aprobarea propunerii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureştilor ca Facultatea de Teologie din Bucureşti să poarte numele patriarhului Justinian Marina;

— au fost aprobate mai multe propuneri privind îmbunătăţirea calităţii învăţământului teologic şi predării religiei în şcolile publice;

Au mai fost discutate aspecte legate de comunităţile ortodoxe româneşti din jurul graniţelor ţării şi diaspora, participări ale unor membri ai Sfântului Sinod şi alţi teologi ortodocşi români la întâlniri internaţionale panortodoxe, intercreştine, ecumenice şi interreligioase, alte probleme curente ale vieţii bisericeşti interne şi externe.

Adunarea Naţională Bisericească, forul central reprezentativ al Bisericii Ortodoxe Române, a analizat şi evaluat activitatea bisericească pe plan intern şi extern în anul 2000 sub aspect pastoral-misionar, social-caritativ, organizatoric, administrativ, viaţă monahală, învăţământ teologic şi religios în şcolile de stat, patrimoniu cultural-bisericesc, activitate editorial-tipografică, construirea de noi locaşuri de cult, relaţii cu alte culte, legăturile cu românii din jurul graniţelor ţării şi Diaspora, relaţii externe bisericeşti şi ecumenice etc.

Prezenţa şi activitatea misionară a Bisericii Ortodoxe Române în societatea românească contemporană au fost apreciate, subliniindu-se în acelaşi timp necesitatea intensificării implicării Bisericii Ortodoxe Române alături de autorităţi şi societatea civilă în soluţionarea problemelor sociale grave ale ţării noastre.

Adunarea Naţională Bisericească a apro-

(Continuare în pag. a 7-a)

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

La Duminica Ortodoxiei

(Urmare din pag. 1)

zeu şi ale bineplăcuţilor Lui, şi ele, prin actul sfinţirii lor, transformă casa într-o *„mică biserică"* în care El este mereu prezent şi mereu închinat şi preamărit.

Urmând tradiţiei înaintaşilor noştri în credinţă şi în simţirea ortodoxă şi românească, noi, cei de astăzi, ne străduim să păstrăm ca pe lumina scumpă a ochilor învăţătura cea dreaptă şi să lucrăm cu *„frică şi cu cutremur"* la mântuirea noastră, îmbunătăţindu-ne sufletul şi inima pe calea Postului pe care îl străbatem acum, a rugăciunii şi a faptelor bune.

Dreptmăritori creştini,

Duminica Ortodoxiei, sărbătoarea ortodocşilor din întreaga lume, a celor ce trăiesc în comuniune de credinţă, de har şi de învăţătură sfântă cu Hristos Domnul, întăreşte unitatea dintre noi şi toţi cei ce mărturisesc aceeaşi dreaptă credinţă cu noi.

Aşadar, noi trăim prin dreaptă credinţă comuniunea deplină şi unitatea desăvârşită cu întreaga Biserică, ne împărtăşim din tezaurul ei doctrinar şi ne străduim să trăim iubirea de aproapele în viaţa noastră particulară şi în cea comunitară prin fapta cea bună, ca semn al slujirii noastre faţă de Dumnezeu şi faţă de semeni.

Cea dintâi şi cea mai mare poruncă a Legii Noului Testament este dragostea faţă de Dumnezeu, iar a doua, tot asemenea celei dintâi, este porunca iubirii faţă de aproapele: *„Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiţi unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, aşa şi voi să vă iubiţi unul pe altul"* (Ioan 13, 34).

Dragostea faţă de aproapele se arată mai ales prin faptele bune, care sunt rod al credinţei *„lucrătoare prin iubire"* (Galateni 5, 6). Despre credinţă ne spune Sfântul Apostol Iacov că este moartă dacă nu este însoţită de fapte bune, şi tot el scrie: *„eu îţi voi arăta credinţa mea din faptele mele"* (Iacov 2, 18).

Faptele bune sunt flori nevestejite şi roade ale dreptei credinţe, ele alcătuiesc comoara noastră cea nefurată din ceruri, şi tot ele vor fi martorii credinţei noastre în faţa Dreptului Judecător în ziua cea de apoi. Sfântul Ioan Gură de Aur le spunea contemporanilor săi, dar şi nouă, celor de astăzi: *„creştinul nu va avea nici un folos de credinţa lui şi de darul lui câştigat prin Botez, dacă nu are fapte bune"* (Omilia a XII-a la Epistola către Romani). Şi tot el, preamărind milostenia, spune: *„voi care daţi milostenie, voi câştigaţi, şi nu cei care primesc... Milostenia are aripi care ne înalţă până la tronul ceresc"*, iar Sfântul Ioan Casian din Dobrogea zice: *„Eşti creştin cât eşti milostiv"*. Ce este oare mai înălţător şi mai bineprimit decât a ajuta pe cei care au nevoie, pe cei care sunt în lipsuri şi în suferinţe?

Astăzi, Biserica noastră strămoşească, în condiţii de libertate, este chemată la o susţinută activitate pastorală, misionară, culturală şi, nu în ultimul rând, filantropică faţă de toţi fiii săi şi mai ales faţă de cei aflaţi în situaţii grele sau care au fost loviţi de diferite nenorociri: inundaţii, secetă, şi atâtea altele. Biserica este chemată şi la o susţinută lucrare de asistenţă socială, de ajutorare a bătrânilor lipsiţi de sprijin, a copiilor orfani sau a celor abandonaţi, a tinerilor dezorientaţi care şi-au pierdut echilibrul vieţii, a bolnavilor aflaţi în spitale, a celor întemniţaţi sau a altor categorii care au mare nevoie de ocrotirea ei. Să nu uităm nici responsabilităţile Bisericii străbune faţă de fraţii noştri de credinţă, de cuget şi de neam, de românii de dincolo de hotarele ţării, care au nevoie de ajutorul şi sprijinul ei pentru a rămâne în deplină comuniune cu noi, aşa cum am fost dintotdeauna.

Iubiţi fraţi în Hristos,

Se împlinesc în acest an 45 de ani de la înfiinţarea Fondului Central Misionar de către Fericitul întru pomenire Patriarhul Justinian Marina, fond înfiinţat tocmai pentru a răspunde nevoilor misionare şi filantropice ale Bisericii noastre. An de an dărnicia evlavioşilor creştini ortodocşi a crescut cu binecuvântat folos pentru Sfânta noastră Biserică strămoşească.

Din acest fond s-au folosit în fiecare an importante sume pentru ajutorarea parohiilor sărace, pentru repararea şi construcţia de noi biserici şi pentru înzestrarea lor cu pictură, cu obiecte de cult, veşminte şi cărţi de slujbă. N-au fost uitaţi nici fraţii români din afara graniţelor ţării, cei din Basarabia şi Bucovina, precum şi vieţuitorii români de la Sfântul Munte Athos, care, toţi, s-au împărtăşit din dărnicia credincioşilor români în urma colectei de la Duminica Ortodoxiei.

Şi în acest an ne îndreptăm cu un cuvânt de suflet către toţi preoţii şi credincioşii Sfintei noastre Biserici pentru a organiza, ca şi în anii trecuţi, colecta pentru Fondul Central Misionar, dovedind ca şi până acum *„dragostea către Dumnezeu şi către Biserica noastră"* (Romani 12, 8), şi îi îndemnăm să contribuie în această zi de prăznuire a Ortodoxiei cu darul lor, fiecare cum îl îndeamnă inima, bineştiind, după cuvântul Apostolului Pavel, că: *„pe cel ce dă cu voie bună pe acela îl iubeşte Dumnezeu"* (II Corinteni 9, 7).

Având încredinţarea că şi de data aceasta veţi dovedi generozitate şi că veţi răspunde cu dragoste chemării noastre părinteşti în această lucrare de binefacere, vă binecuvântăm şi rugăm pe Hristos *„Cel milostiv şi iubitor de oameni"* să vă răsplătească jertfelnicia şi dărnicia, în aşa fel încât, având întotdeauna îndestulare în toate, *„să prisosiţi spre tot lucrul cel bun"* (II Corinteni 9, 8).

Binecuvântarea Domnului să fie peste voi toţi cu al Său har şi cu a Sa iubire de oameni, totdeauna acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Atotputernicul Dumnezeu şi puterea noastră duhovnicească

De-a lungul veacurilor învăţătura de credinţă dreptmăritoare ne-a arătat limpede că Dumnezeu este Atotputernic, este „Tatăl Atotţiitorul, făcătorul cerului şi al pământului". Prin puterea Sa infinită Dumnezeu conservă creatura, o mântuieşte şi o conduce la desăvârşirea comuniunii cu El.

În ultimele decenii ştiinţa a demonstrat cât de supraputernic este Dumnezeu. E bine să dăm câteva exemple în acest sens. De pildă, într-un pahar de apă rece este destulă putere pentru a propulsa un vapor peste Oceanul Atlantic. Apoi omul poartă înăuntrul său o pompă care pompează neîncetat, zi şi noapte, timp de o viaţă, ridicând 280 000 tone de sânge pe an. Şi, în sfârşit, dacă ar fi posibil să adunăm un gram de electroni şi să declanşăm puterea lor, am putea trage un tren cu încărcătură grea şi foarte lung pe o distanţă de zeci de kilometri.

Cele mai puternice motoare pe care le făureşte omul sunt slabe, dacă le comparăm cu puterea lui Dumnezeu din natură. Pretutindeni natura ne vorbeşte de această forţă dumnezeiască. Dar nu numai în natură a aşezat Dumnezeu o putere atât de mare. Nu numai atomii şi electronii posedă o aşa imensă energie. Omul, coronamentul creaţiei, n-a fost lăsat de Dumnezeu fără putere. Creat după chipul lui Dumnezeu, are capacitatea să stăpânească natura (Fac. 1, 26). În acest veac modern făptura omenească a învăţat să exploreze puterea vântului, a mării, a soarelui, a atomului. Omul a atins deja suprafaţa lunii şi face alte călătorii spaţiale.

Auzind toate acestea, e bine să ne întrebăm dacă omul are puterea de a se stăpâni pe sine, bineştiind că puterea duhovnicească este mai mare decât cea fizică. De multe ori această stăpânire de sine ne lipseşte şi mulţi zic astăzi: Eu nu pot să-mi controlez mânia; Eu nu pot rezista ispitei; Eu nu pot trăi o viaţă curată în societatea actuală; Eu nu pot să mă rog; Eu nu pot fi un creştin biruitor.

Oare cum ar putea omul să biruie această insuficienţă, această neputinţă? Nu-i altă cale decât să ne atingem de Acela care-i Atotputernic: Dumnezeu în Persoana lui Hristos, Care a biruit moartea şi stă de-a dreapta Tatălui cu putere multă, ca Domn peste toate, precum ne-a zis: „Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer şi pe pământ" (Mt. 28, 18). Pentru acest motiv în multe biserici ortodoxe Mântuitorul este înfăţişat de pictor ca „Pantocrator", adică Atotţiitorul, aşezat în partea cea mai de sus a bolţii de mijloc, binecuvântând pe credincioşi şi sfinţindu-i.

Citeam undeva că un tată îşi privea fiul în timp ce acesta încerca în zadar să mute o stâncă. Oricât se căznea, el nu reuşea să o clintească. Atunci tatăl l-a întrebat: „Fiule, eşti sigur că foloseşti toată puterea ta?" Băiatul a răspuns: „Da, sunt sigur!" Şi tatăl îi zice iarăşi: „Dar tu nu mi-ai cerut să te ajut!". Tot astfel şi noi adeseori încercăm să scoatem din vieţile noastre vreun păcat sau patimă care ne-a înrobit. Încercăm mult, dar zadarnic, fiindcă ne bizuim numai pe forţa noastră slabă.

Nu trebuie să uităm că avem un Tată ceresc atotputernic, Care vrea să vină în ajutorul nostru cu nemărginita Sa putere. El aşteaptă să-I cerem ajutorul Său supranatural, fiind gata, după expresia Sfântului Apostol Pavel, „să împlinească toată lipsa voastră după bogăţia Sa, cu slavă, întru Hristos Iisus" (Filip. 4, 19). Noi suntem slabi şi păcătoşi, El are putere, slavă şi vrednicie. Dacă ne unim cu El, asemenea copilului care se cuibăreşte în braţele viguroase ale tatălui său, vom simţi căldura dumnezeirii Sale, lumina înţelepciunii Sale, vom simţi forţa Sa circulând prin venele noastre.

Greşeala omenirii de as-

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. IRINEU POP-BISTRIŢEANUL,
Episcop-vicar

Mănăstirea Iviron

Domnitorii români, în activitatea lor de ajutorare a ortodoxiei din Balcani şi-au înveşnicit amintirea şi în ajutorarea Mânăstirii Iviron de-a lungul întregii sale existenţe.

Tradiţia atonită dă mărturie despre un monah pe nume Ioan, georgian de origine, demnitar de seamă la curtea regelui georgian David, din sec. al X-lea, care şi-a părăsit toate onorurile lumeşti pentru a intra în monahism. Se călugăreşte în Macedonia, apoi trece la o mânăstire din M-tele Olimp — Thesalia, ajungând ulterior în Athos.

Părintele Teodor Bodogae, potrivit documentelor cercetate afirmă că alături de el era şi vărul său, generalul Ioan Tornikios. Potrivit istoricului Sotirios Kadas, acest călugăr Ioan este una şi aceeaşi persoană cu generalul Ioan Tornikios. Alături de acest călugăr Ioan a venit ulterior şi fiul său Euthymios şi nepotul său George, ştiindu-se că o scurtă perioadă aceştia au avut părtăşie de sfatul şi exemplul pilduitor al Sfântului Atanasie Atonitul.

Împăratul Vasile II Bulgaroctonul, cel mai important împărat din dinastia macedoneană, atât datorită victoriilor sale cât şi datorită faptului că a fost totdeauna alături de cei nevoiaşi, silindu-i pe bogaţi să plătească impozitele în locul celor incapabili să o facă, îl cheamă pe generalul Tornikios să-l sprijine în înăbuşirea revoltei conduse de generalul Bardas Skleros. Cu ajutorul său şi a regelui georgian David victoria are loc, motiv pentru care generalul Tornikios s-a întors în Athos cu o importantă sumă de bani, începând să construiască prezenta mânăstire, sau mai precis, să lărgească, să înnoiască clădirile deja existente ale unei lavre a Sfântului Clement.

Se pare că acest călugăr Ioan a rămas la conducerea Sfântului Munte după moartea Sfântului Atanasie Atonitul, el însuşi trecând la cele veşnice în 1015, fiul său fiind cel care a tradus Biblia în limba georgiană.

La actuala configuraţie s-a ajuns cu ajutorul financiar al regelui georgian Vagrate al III-lea.

Potrivit unui decret din 1357, patriarhul Kalistos dădea în grija călugărilor greci această mânăstire, datorită faptului că numărul georgienilor era mai mic decât al grecilor; potrivit aceluiaşi patriarh a rămas în grija călugărilor georgieni, doar biserica Portaitissei.

Patriarhul Chiril II, în 1635, printr-un decret confirmă drepturile Ivironului asupra Mânăstirii Vlatadon din Tesalonic.

Pentru o scurtă perioadă de timp, patriarhul Grigore V, martirizat la începutul războiului de independenţă de la 1821 din Grecia, al cărui trup se află în actuala catedrală a Arhiepiscopiei Atenei, a rezidat în Mânăstirea Iviron.

Biserica mare a mânăstirii este dedicată Adormirii Maicii Domnului. Restaurată în 1513, a fost construită în prima jumătate a secolului al XI-lea de către călugărul georgian George Varasvatzes, care pentru mult timp a fost şi stareţul acestei mânăstiri. Pe lângă această biserică se mai găsesc aici alte 16 capele, între care străluceşte aceea a Portaitissei — celebra icoană făcătoare de minuni, care a venit de la Constantinopol pe mare, până în dreptul Ivironului. Potrivit tradiţiei pe ţărmul acestei mânăstiri a ajuns şi Maica Domnului, atunci când voia să ajungă la Lazăr în Cipru.

Ivironul a suferit sub împăratul Mihail VIII Paleologul, datorită faptului că monahii de aici au refuzat unirea de la Lyon din 1280.

În sec. al XIV-lea, sub împăraţii Andronic Paleologul şi Ioan Cantacuzino, mânăstirii îi sunt garantate proprietăţile şi primeşte numeroase danii, fiind ajutată şi de despotul sârb Ştefan Duşan.

Marelui nostru istoric Nicolae Iorga, acest anahoret al unui cult — istoria românilor, după cum îl caracteriza Pamfil Şeicaru, nu i-au rămas străine nici relaţiile românilor cu Ivironul. Potrivit cercetărilor sale, domnitorul Radu Vodă Mihnea, fiul lui Mihnea Turcitul, a fost încredinţat de către mama sa în 1585 călugărilor iviriţi spre educaţie, deprinzându-se cu limba greacă, de aici fiind trimis la Veneţia şi Padova unde l-a avut ca şi coleg pe patriarhul Chiril Lukaris.

Ajuns domnitor atât al Ţării Româneşti cât şi al Moldovei, nu a uitat niciodată să-i răsplătească pe călugării iviriţi, care i-au purtat atâta grijă, închinând Mânăstirea Sfânta Treime — Radu Vodă din Bucureşti în 1613, apoi Biserica Stelea tot din Bucureşti, precum şi Biserica din Bolintin, Ivironului.

Matei Basarab în 1641 scoate Mânăstirea Dealu, Glavacioc şi Biserica din Bolintin de sub tutela Ivironului.

Neagoe Basarab, soţia sa Doamna Despina, au făcut multe donaţii icoanei Portaitissa, importante sume de bani dăruind Ivironului în 1655 şi Constantin Vodă Basarab, iar Şerban Cantacuzino în 1680 a zugrăvit bisericuţa Portaitissei.

Nicolae Iorga afirmă că în 1513, egumenul Dionisie a clădit turnul bisericii mari al mânăstirii cu bani de la Neagoe Basarab, precum şi faptul că patriarhul Dionisie şi-a lăsat moştenire biblioteca sa Ivironului în 1678.

Ajutând Mânăstirea Iviron şi în general Sfântul Munte, românii au arătat prin faptă dimensiunea universală a ortodoxiei lor, au arătat, după cum spune Nicolae Iorga, că: „Biserica României şi biserica neamului românesc este înainte de toate Biserica Ortodoxă. Că, ortodoxia este la mijloc; de jur împrejur stă însă munca şi suferinţa noastră. Că un popor poate părăsi totdeauna ce i s-a dat, dar niciodată nu se va găsi un popor care să consimtă a părăsi ceea ce şi-a dat el însuşi, suferind şi luptând".

Student masterand,
ŞTEFAN-LUCIAN TOMA

BIBLIOGRAFIE:

1. Preot Dr. Teodor Bodogae, Ajutoarele româneşti din Sfântul Munte Athos, Sibiu, 1940.

2. Sotiris Kadas, Mount Athos, Ekdotike Athenos S.A., Athens, 1994.

3. S.B. Daşkov, Dicţionar de împăraţi bizantini, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 1999.

4. Nicolae Iorga, Istoria Bisericii Româneşti, vol. 1, Ed. Ministerului Cultelor, Bucureşti, 1928.

5. Idem, Bizanţ după Bizanţ, Ed. Enciclopedică Română, Bucureşti, 1972.

6. Idem, Să părăsim ortodoxia?, Tipografia Societăţii „Neamul Românesc", Vălenii de Munte, 1912.

7. Pamfil Şeicaru, Nicolae Iorga, Ed. Clio, Bucureşti, 1990.

Icoana creştină şi comuniunea ecclesială

Icoana are un caracter eclesial, deoarece ca şi Biserica este întemeiată pe Hristos care este prototipul primar şi apoi, pentru că persoana reprezentată pe ea este numită sfântă tocmai pentru că viaţa consacrată pe care a dus-o vine din şi s-a exprimat în comuniunea de credinţă. De asemenea, icoanele sunt creaţia Bisericii, ele sunt cinstite în Biserică, mă introduc în Biserică, unde, în comuniune euharistică şi doxologică îmi realizez personalitatea integrală.

Deoarece Hristos, prototipul icoanei, este viu, venirea mea spre El este devenirea mea spre chipul meu real. Icoana mă face să fiu viu spiritual, să devin Christopher, icoană vie.

Numai ca icoană vie pot să vin în comuniune cu Hristos cel viu, prototipul. Este important să fiu viu pentru comuniunea mea cu Dumnezeu pentru că „Dumnezeu nu este Dumnezeu al morţilor, ci al viilor" (Luca 20, 38). Aceasta este o cale în care eu asum învierea lui Hristos în pelerinajul meu spiritual: icoana actualizează învierea Domnului în viaţa mea.

Acesta este şi modul în care eu trec de la starea de individual, care nu este divizibil, de la ce nu poate fi acordat, oferit, împărtăşit, spre starea de persoană care este comuniune, participare, deoarece nu individ ce persoana este chipul triunului Dumnezeu.

Noi nu avem un Dumnezeu individual, ci unul personal. Icoana mă implică ontologic în universalitatea comuniunii şi astfel formează în mine omul „catholic", cum se exprimă Ch. Yannaras; „Dieu ne se refère pas à l'individu, car celui-ci brise l'unité humaine et par là se rend opaque à la vérité trinitaire. Il se refère à l'homme 'catholique', à l'hypostase qui prend conscience, dans et par l'Eglise, de sa consubstantialité eucharistique avec tous les hommes."[1] Aceasta înseamnă a fi persoană: a trăi în mod plenar comuniunea cu alţii, având în vedere modelul armoniei supreme a comuniunii depline a persoanelor trinitare. „Je ne me définis pleinement comme homme que dans mon rapport à l'autre homme, à tous les hommes dans la totalité de leur istoire et de leur culture."[2] scrie R. Garaudy.

Contrar lui J.P. Sartre care spunea că „l'enfer, c'est les autres", în consens cu Dostoievsky, Garaudy scrie că iadul este absenţa altora, a apropierii lor, este opacitatea faţă de alţii.[3] Dependenţa mea de alţii este evidentă în necesitatea ei on-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Dr.
THEODOR DAMIAN

*

O mare personalitate

(Urmare din pag. 1)

prinderi, reforma învăţământului. În acelaşi an, la 4 august, a intrat în vigoare noua Lege a cultelor. În sectorul vieţii bisericeşti, încă din 1947, continuând apoi şi în 1948, au fost „puşi în retragere" aproape 20 de ierarhi, mai ales arhierei vicari, direct de către autorităţile de Stat, fără ca Sfântul Sinod să fie consultat. În 1948 s-a desfiinţat Episcopia Armatei, s-a interzis asistenţa religioasă în toate instituţiile de învăţământ, în armată, în azile sau penitenciare. Prin reforma învăţământului au fost desfiinţate toate Seminariile teologice din vechea Românie, ca şi Academiile teologice din Ardeal şi Banat; au rămas doar trei institute teologice, iar după scurt timp numai două, la Bucureşti şi Sibiu pentru pregătirea personalului bisericesc. Tot în 1947-1948 au fost suprimate publicaţiile bisericeşti (cu excepţia „Telegrafului Român"), iar ce se va tipări în viitor s-a putut face numai după controlul riguros şi avizul Ministerului (mai târziu Departamentul) Cultelor şi al Direcţiei Generale a Presei. S-a interzis activitatea tuturor asociaţiilor religioase pentru mireni, precum şi legăturile cu Bisericile din afara ţării. Activitatea preoţilor se va limita, în viitor, doar la slujirea la altar, dar cu un control permanent din partea autorităţilor de stat prin aşa-numiţii „împuterniciţi" (inspectori) pentru culte, creaţi după modelul sovietic. Tot după 1948 a început un control atent asupra tuturor slujitorilor Bisericii din partea organelor de securitate. În acelaşi an a început şirul nesfârşit de arestări, judecări şi condamnări de slujitori ai Bisericii la ani grei de detenţie, acţiune care a continuat cu multă duritate şi în anii următori, mai ales în 1959, continuând până în 1964 când au fost eliberaţi toţi deţinuţii politici de la noi. Se apreciază că au fost închişi peste 1800 de preoţi ortodocşi, la care se adaugă cei greco-catolici, romano-catolici, pastorii protestanţi şi neoprotestanţi.

Iată în ce condiţii a fost nevoit să activeze patriarhul Justinian timp de 29 de ani. În pofida atâtor dificultăţi, în pofida controlului permanent exercitat asupra Bisericii, patriarhul Justinian a reuşit să conducă cu demnitate Biserica şi mai ales să o ferească de situaţiile nefericite prin care a trecut Biserica ortodoxă rusă în tot decursul regimului comunist sovietic, sau ca cele din Albania şi China, două ţări comuniste în care s-a interzis activitatea tuturor cultelor.

Între realizările patriarhului Justinian trebuie să notăm, în primul rând, noul Statut de organizare al Bisericii Ortodoxe Române care avea la bază tot principiile Statutului Organic şagunian din 1868 şi ale Statutului din 1925; Este adevărat că numărul eparhiilor a fost acum mult redus (5 mitropolii, cu 13 eparhii sufragane, la care se adăugau alte două eparhii pentru „diaspora" din America şi din Europa Occidentală). Treptat, s-au înfiinţat parohii ortodoxe române în diferite oraşe din Europa Occidentală, acolo unde se găseau credincioşi români.

În sectorul vieţii culturale, începând cu anul 1949 au reapărut 8 reviste bisericeşti, deosebit de apreciate, la care se adaugă şi „Telegraful Român" de la Sibiu. Treptat, au început să reapară cărţi de slujbă, Biblia, în două ediţii, Noul Testament, teze de doctorat, lucrări privind arta bisericească, lucrări teologice. Pe lângă cele două Institute teologice, s-au mai redeschis 6 seminarii (Bucureşti, Buzău, Mânăstirea Neamţ, Cluj, Craiova şi Caransebeş). S-au restaurat zeci de biserici-monumente istorice, s-au construit şi biserici noi, mai mult în mediul rural, s-au pictat multe din cele vechi, s-au creat aproximativ o sută de muzee şi colecţii de obiecte bisericeşti, mai ales în incinta unor mânăstiri.

A purtat o grijă statornică preoţilor de mir, ca unul care provenea din rândul lor, asigurându-le salarii de la stat şi din fonduri proprii şi pensii (Casa Bisericii), a creat două cămine pentru preoţi bătrâni (Mânăstirea Dealu) şi preotese văduve şi călugăriţe bătrâne (Mânăstirea Viforâta). Tot aici este cazul să notăm că a reîncadrat la parohii pe toţi preoţii eliberaţi din închisori în 1964 şi chiar mai mult: a angajat la Patriarhie pe câţiva intelectuali de mare prestigiu care se găseau în aceeaşi situaţie. A respins propunerile făcute de organele de Stat de a accepta demolarea unor biserici din Bucureşti. În 1955 a reuşit să facă prima canonizare de sfinţi români, act de mare importanţă, invitând la festivităţi şi reprezentanţi ai altor Biserici ortodoxe surori.

A întreţinut legături permanente cu alte Biserici ortodoxe (rusă, bulgară, sârbă, greacă, Patriarhiile de Constantinopol, Alexandria, Antiohia şi Ierusalim), cu Bisericile vechi orientale (armeană, coptă, etiopiană şi „siriană" din Malabar - India), prin vizitele pe care le-a făcut el însuşi acestor Biserici sau prin vizitele reprezentanţilor acestora la noi. A iniţiat şi multe legături cu Biserica romano-catolică, prin vizitele pe care le-a făcut el însuşi în Austria, Germania şi Belgia şi prin vizitele cârmuitorilor Bisericii catolice din acele ţări, la noi (o delegaţie a Bisericii noastre, condusă de episcopul de atunci *Antonie Plămădeală* a făcut o vizită la Vatican în 1971). Se poate spune pe drept cuvânt, că patriarhul Justinian a pregătit drumul pentru noile relaţii pe care le avem acum cu Biserica romano-catolică şi care au culminat cu vizita papei Ioan Paul II în România în 1999. După 1961, Biserica Ortodoxă Română şi-a putut relua activitatea în Consiliul Mondial al Bisericilor cu ocazia celei de-a treia adunări generale care a avut loc atunci la New Delhi. De atunci, încoace, deci de 40 de ani, Biserica Ortodoxă Română îşi va avea reprezentanţii ei în Comitetul Central al acestei Mişcări, îşi trimite reprezentanţi la toate Adunările generale (de regulă odată la şapte ani) etc. Tot sub patriarhul Justinian s-au reluat legăturile cu Biserica anglicană, cu o serie de Biserici protestante locale şi altele.

Aşadar, patriarhul Justinian rămâne în istoria Bisericii noastre ca o mare personalitate - lucru recunoscut şi de reprezentanţii şi istoricii altor Biserici - ca un ierarh „providenţial", care a ştiut să conducă destinele Bisericii ortododoxe româneşti în cea mai dramatică perioadă din istoria neamului nostru. A trecut la cele veşnice la 26 martie 1977, fiind aşezat spre veşnică odihnă în biserica „Radu Vodă" din Bucureşti, în mormântul pe care şi-l pregătise din timp el însuşi. Veşnică să-i fie pomenirea!

Atotputernicul Dumnezeu

(Urmare din pag. a 3-a)

tăzi este că ea caută putere acolo unde nu este, în lucrurile amăgitoare ale lumii, în idolii veacului. Una din fabulele lui Esop ne povesteşte despre un leu care s-a încumetat cu nesăbuinţă să atace un bivol sălbatic. Atunci leul l-a rugat pe un prieten al său, pe delfin, să-l ajute. Imediat delfinul a sărit în ajutorul acestuia. Dar îndată ce s-a aflat afară din apă, delfinul era neajutorat, întocmai cum poate fi un peşte. Strigătele lui jalnice se adăugau la necazul prietenului său. Morala fabulei este aceasta: „Când ai nevoie de ajutor, să fii sigur că îl ceri cuiva care nu numai că vrea, dar şi poate să ţi-l dea".

Dumnezeu în Care credem noi nu numai voieşte, ci şi poate. Despre această putere ne vorbeşte Scriptura: „Dumnezeul nostru, căruia îi slujim, poate să ne scape" (Dan. 3, 17). „Dumnezeu poate să înmulţească tot harul la voi... ca să prisosiţi în lucrul cel bun" (II Cor. 9, 8). „Dumnezeu poate să facă, prin puterea cea lucrătoare în noi, cu mult mai presus decât toate câte cerem sau pricepem noi" (Efes. 3, 20). „Dumnezeu şi celor ce se ispitesc poate să le ajute" (Evr. 2, 18).

Înălţat la Tatăl ceresc, Mântuitorul, prin Duhul Sfânt, este cu noi în orice vreme şi pretutindeni. E cu noi, cum e respiraţia plămânilor sau bătaia inimii: când ne rugăm şi când primim Sfintele Taine, când suntem ispitiţi şi când muncim. Dacă avem această tărie, totul este minunat şi confortabil. De aceea şi Avva Amona îndeamnă: „Îmbrăţişaţi dumnezeiasca putere, ca să petreceţi toţi anii voştri în libertate duhovnicească şi să lucraţi uşor poruncile lui Dumnezeu".

Rămânând mereu în prezenţa atotputernică şi regeneratoare a lui Dumnezeu, deasupra vijelioaselor furtuni, soarele va străluci de-a pururi în privirile noastre şi, sub valurile tumultoase şi devastatoare, în sufletul nostru va domni seninătatea. E un sentiment de încredere şi siguranţă pe care-l nutreşte credincioşul ataşat de Dulcele Iisus, a Cărui putere descoperind-o în viaţa sa exclamă: „Pot totul în Hristos, Cel ce mă îmbracă cu putere" (Filip. 4, 13).

Crucea şi Cartea

„În „Rotonda Plopilor Aprinşi" a sufletului meu, Î.P.S. Sa Bartolomeu al Clujului îşi găseşte un loc aparte. Viaţa îndelung binecuvântată de Dumnezeu a acestui înalt reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române, începută în deceniul al treilea din veacul recent încheiat, acoperă evenimente numeroase şi importante din istoria Ţării şi Neamului. La vârsta noastră, ne permitem să fim uşor nostalgici, aducându-ne aminte de vremea studenţiei noastre.

Eram în Clujul românesc, după vremelnica ocupaţie hotărâtă printr-un „dictat" a unei istorii în delir. Pe studentul Valeriu Anania, de la medicină, l-am cunoscut încă din 1948, la Sibiu, în ţinută de monah, cu o figură majestuoasă, aureolată premonitoriu de curăţenia şi sfinţenia vieţii sale viitoare. L-am întâlnit şi în casa Profesorului Papilian, decanul Facultăţii de Medicină, unde venea adesea. M-am apropiat mai mult de studentul de atunci, în vâltoarea evenimentelor istorice, care după război n-au fost puţine. În Clujul în care am revenit, la mai bine de un an după încheierea armistiţiului, nu eram cei mai aşteptaţi. Dimpotrivă, populaţia maghiară majoritară în Cluj ne-a fost ostilă. La fel şi administraţia instalată. Evenimentele ce au urmat au demonstrat această stare de spirit. În pofida rezistenţei crâncene a maghiarilor care sperau că Ardealul va reintra pe cale diplomatică în posesia Ungariei (perioada Conferinţei de la Paris), noi, studenţii am înfruntat cu demnitate şi curaj această stare de lucruri, precum şi manevrele mârşave ale unor elemente străine de neam şi ţară, de tradiţiile româneşti. Toţi tinerii eram dornici de studiu, să începem normal învăţământul fără a ne antrena într-un eventual conflict. Pentru a ne apăra drepturile noastre de cetăţeni studioşi ai Universităţii Regele Ferdinand I, am fost nevoiţi, provocaţi fiind, să ieşim în stradă deoarece nu aveam condiţii de trai decente, cămine, masă, casă, laboratoare, condiţii de studiu, biblioteci etc., acestea fiind încă în administraţia vechilor autorităţi.

Studenţimea română, greu încercată după anii de refugiu, era sensibilă la marile evenimente din istoria naţională. Astfel, la 24 ianuarie 1946, au fost primele manifestaţii în Clujul încă paşnic. Nouă ni s-au alăturat şi cadrele didactice universitare. Pentru a remedia situaţia, studentul de anul II medicină, Valeriu Anania, preşedinte de an, ales majoritar, se ocupa de strângerea unor fonduri pentru studenţii săraci, organizând şi formarea unor orchestre, trupe de teatru studenţesc, dând spectacole. Alături de „Părintele" a fost în această acţiune şi preşedintele „Centrului Studenţesc Petru Maior", studentul din anul şase Marcel Bănică. În ciuda acestor eforturi, situaţia lui s-a ameliorat şi, câteva luni mai târziu, oraşul devine un „câmp de luptă" între studenţimea clujeană şi muncitorii unguri organizaţi în echipe de şoc de la C.F.R. şi fabrica „Dermata". Acţiunea agresivă a muncitorilor a pornit cu un asediu la căminul „Avram Iancu", şi s-a extins în toate celelalte cămine studenţeşti. Tânărul student, „Părintele Anania", care preluase ca „interimar" conducerea Centrului Studenţesc Clujean, a avut un rol hotărâtor, esenţial, în aplanarea acestui conflict, care s-a soldat cu exmatriculări de studenţi, arestări, condamnări şi ani mulţi de închisoare la Piteşti, lagăre şi canal, temniţele din Gherla, Aiud, Jilava etc.

După aceste evenimente tragice, a fost declarată grevă generală, cu închiderea cursurilor universitare.

Calvarul tânărului student Valeriu Anania se aseamănă întru câtva cu supliciul la care au fost supuşi primii creştini. Arestat în Cluj, a fost transportat în lanţuri pe jos, din post în post, până la Sf. Mânăstire Topliţa. Între timp, şi-a finalizat studiile teologice, luându-şi licenţa şi funcţionând la Patriarhie ca bibliotecar şi asistent universitar la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

Mai face ani de puşcărie la Aiud, eliberându-se în 1964. Aici îl va întâlni pe chestorul poliţiei din Cluj — Gheorghe Crăciun, colonel, directorul închisorii, cel care cu ani în urmă arestase foarte mulţi studenţi români.

Iată, că, acum, studentul de altă dată, aflat în fruntea colegilor grevişti, împlineşte vârsta de 80 de ani. Vârsta patriarhilor biblici. Acest moment aniversar îl găseşte în scaunul Arhiepiscopal al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, care i-a fost încredinţat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în anul 1993.

Î.P.S. Bartolomeu Anania îşi dedică viaţa păstrării enoriaşilor dreptcredincioşi dar şi provocării turmelor de cuvinte ale Limbii celei româneşti între care se nevoieşte de peste 20 de ani să transpună înţelepciunea vie — când dulce ca mierea şi laptele, când acră ca agurida şi aspră ca lumina fulgerului, pe care Septuaginta o revarsă asupra credincioşilor şi a cunoscătorilor de texte sacre, înţelepciunea dumnezeiască a Bibliei. Această mare OPERĂ a Î.P.S. Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul şi Poetul ca doi slujitori ai Cuvântului şi ai Crucii, deopotrivă şi laolaltă — este adevărată minune a transformării minţii şi sufletului nostru, plumbuite şi cenuşii de atâta beznă şi disperare, din Tribulaţiile zilnice în aurul cel vechi şi bun al învăţăturii celei eterne.

Dr. GHEORGHE TELEA

Un sfeşnic pentru biserica ortodoxă din Sălişte

Căutând prin colecţia de manuscrise a Bibliotecii Brukenthal, am găsit, într-un dulap rezervat *Arhivei* pe 1919, două scrisori — adrese oficiale, mai degrabă — ce ne-au stârnit curiozitatea, cu certitudine încă nepublicate. Prima dintre ele este scrisă în limba germană, fiind adresată de către Dr. Michael Csaki, custodele Muzeului Brukenthal, Consiliului Dirigent, mai precis Resortului Cultelor şi al Instrucţiunii Publice *(An das hohe Ministerium für Kultus u. Unterricht)*.

După cum bine se ştie, Consiliul Dirigent, cu sediul la Sibiu, a avut rolul unui adevărat Guvern Provizoriu al Transilvaniei până la oficializarea Unirii cu Patria-Mumă. Şeful Resortului Cultelor şi al Instrucţiunii Publice — adică ministrul de resort — a fost Dr. Ioan Lupaş. Pentru că aşa se semna el pe actele oficiale din acel timp, nu-i adăugăm nici unul din titlurile teologice şi academice pe care le-a obţinut pe parcursul întregii sale vieţi.

Revenind la acea primă adresă, din ea aflăm că, „de mai mulţi ani", Muzeul Brukenthal păstra în custodie un sfeşnic, donat de o persoană necunoscută, prin intermediul unor soldaţi „ruso-polonezi". Când li s-a comunicat soldaţilor că respectivul obiect nu poate fi de muzeu, ţinut într-un depozit ce prin natura lui este ferit de ochii lumii, aceştia au răspuns că n-au făcut altceva decât să-şi îndeplinească misiunea şi nimic mai mult. Conducerea muzeului, intrată astfel în custodia — nu în posesia — sfeşnicului, şi-a păstrat intenţia de a-i găsi, când se va ivi momentul, adevărata întrebuinţare.

Sfeşnicul este confecţionat — afirmă, în continuare, scrisoarea-adresă — din porţelan şi alarmă, având lăcaşe pentru 3 lumânări mari, pentru 18 lumânări mijlocii şi pentru 12 lumânări mici. În felul său, el este un obiect de paradă *(Prunkstück)* pentru o biserică reprezentativă. „Intenţia noastră" — spune custodele Muzeului Brukenthal — este de a oferi sfeşnicul unei Biserici Ortodoxe care nu are un asemenea obiect. „Supunem spre aprobare Ministerului oferta noastră, ofertă ce presupune şi desemnarea (nominalizarea) *unei Biserici Ortodoxe din Transilvania* [s.n. — C.I.]

În adresa de răspuns către Curatoriul Muzeului Brukenthal, din 4 noiembrie 1919 — adresă ce este, în acelaşi timp, cea de-a doua scrisoare de care ne ocupăm —, Şeful Resortului (Ministrul), Dr. Ioan Lupaş arată că „Luând act de cuprinsul adresei D-Voastre, din 30 Oct. a.c. Nr. 286, cu onoare vă încunoştiinţăm, că sfeşnicul cu 33 lumânări, despre care ne-aţi comunicat ... am decis a-l da în folosinţă uneia dintre bisericile ortodoxe-române din Sălişte./ Veţi binevoi deci a preda sfeşnicul acesta reprezentantului parohiei ortodoxe române din Sălişte:" [după care se continuă, scris de mână] *parohului Dr. Dumitru Borcia.* Urmează, un rând sub altul: „Şeful resortului/ Dr. Ioan Lupaş/ secr[etar] general/", ultimele două rânduri fiind, de fapt, semnătura olografă a ilustrului sălişteanu.

Sub întregul text, aproximativ la mijlocul acelei pagini, întâlnim ştampila rotundă cu legenda „Consiliului Dirigent * Resortul Cultelor şi Instrucţiunii Publice * România", iar sub ea, însemnarea lui Csaki, în germană, „sfeşnicul a fost preluat în 15 XI 1919/ Semnează pentru aceasta Dr. Dumitru Borcia".

Dr. CONSTANTIN ITTU

Un mare Patriarh al neamului — Justinian Marina

(Urmare din pag. 1)

decesul soţiei sale Lucreţia. Dar Dumnezeu rânduieşte celor ce-l iubesc pe el toate cele spre folos şi spre mântuire.

În martie 1945 a fost ales vicar-administrativ la Mitropolia din Iaşi, pentru ca peste câteva luni la propunerea mitropolitului cărturar Irineu Mihălcescu să fie ridicat la treapta de arhiereu cu titlul de *„Vasluianul"*. La 11 august 1945 a fost tuns în monahism la Mânăstirea Cetăţuia de lângă Iaşi, primind numele de Justinian, iar a doua zi, 12 august a fost hirotonit întru arhiereu în Catedrala Mitropolitană din Iaşi.

S-a remarcat printr-o susţinută activitate filantropică, mai ales că erau anii grei de după încheierea celui de-al doilea război mondial, iar ţara, în general, şi Moldova în special, trecea prin situaţii dramatice. A ajutat orfanii, văduvele de război, oamenii fără de adăpost, aşa încât s-a făcut *„un adevărat părinte al săracilor"*, cum îl numea un contemporan al său.

În urma retragerii mitropolitului Irineu, din motive de sănătate, a fost numit de către Patriarhul Nicodim ca locţiitor de mitropolit tânărul arhiereu vicar Justinian Vasluianul.

La 19 noiembrie 1947, a fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc ca mitropolit al Moldovei şi Sucevei, fiind înscăunat la 28 decembrie acelaşi an în Catedrala din Iaşi.

Dar la numai două luni, în 27 februarie 1948, octogenarul patriarh Nicodim trece la cele veşnice, astfel că mitropolitul Justinian Marina devine locţiitor de patriarh.

La 24 mai 1948, marele Colegiu Electoral Bisericesc l-a ales pe mitropolitul Justinian în scaunul vacant de arhiepiscop al Bucureştilor, mitropolit al Ungro-Vlahiei şi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat la 6 iunie 1948.

A devenit astfel cel de al treilea patriarh al României, după patriarhii Miron şi Nicodim şi a căutat în acele vremuri tulburi, când regimul totalitar comunist instalat la conducerea ţării căuta cu tot dinadinsul să împileze Biserica şi activitatea ei, să o scoată în afara societăţii, a căutat deci cele mai bune soluţii pentru ca Biserica, clerul şi credincioşii ei să-şi poată desfăşura activitatea potrivit tradiţiei ei milenare, canoanelor şi normelor stabilite de sfinţii părinţi.

Într-o epocă de cruntă teroare, când *„ciuma roşie"* ajunsese la apogeu în fosta Uniune Sovietică, când în toate ţările aşa-zise de *„democraţie populară"* mii de biserici erau închise, altele dărâmate, mii de preoţi, călugări, ierarhi şi credincioşi erau arestaţi şi maltrataţi, patriarhul Justinian, prin tenacitatea şi robusteţea sufletească a reuşit să facă în aşa fel încât să găsească un „modus vivendi" dintre Biserică şi noul stat comunist, în care Biserica, e drept cu multe privaţiuni, să-şi poată face datoria.

Aşa se face că în ţara noastră prin strădania Patriarhului Justinian, şi a altor ierarhi legaţi de Biserica neamului lor, n-a fost închisă nici o biserică, decât cele existente în instituţii de stat, capele militare, capele din spitale sau din penitenciare etc., unde educaţia ateistă devenise obligatorie iar activitatea Bisericii fusese interzisă.

Dintre marile realizări ale patriarhului Iustinian, amintim doar câteva:

În octombrie 1948, în primul an de activitate ca Patriarh al României a fost săvârşit actul de Reîntregire a Bisericii Româneşti din Transilvania, reparându-se pentru totdeauna samavolnicul act din 1698—1701, când o parte a românilor transilvăneni au fost rupţi de la sânul Bisericii Mame.

În acelaşi an, vrednicul de amintire patriarhul Justinian a trecut la o nouă organizare şi legislaţie bisericească, care a corespuns pe deplin cu învăţăturile dogmatice şi canonice ale Bisericii Ortodoxe în general şi ale Bisericii Ortodoxe Române în special.

Sub atenta sa îndrumare a fost întocmit Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, statut rămas în vigoare până astăzi, şi care a avut la bază Statutul şagunian.

Acest statut, precum şi celelalte statute privitoare la învăţământul teologic, la viaţa monahală etc., au fost semnate şi aprobate la insistenţele patriarhului Justinian şi de către Conducerea statului de atunci, în aşa fel încât atunci când organele statului totalitarist din acea vreme voiau să ia unele măsuri împotriva Bisericii, patriarhul le arăta întotdeauna Statutele arătându-le faptul că şi ei — adică Puterea — le-au semnat.

A acordat o grijă deosebită învăţământului teologic, care a revenit sub directa îndrumare a Bisericii. Într-o epocă în care în U.R.S.S. erau doar două Academii teologice şi două seminare, iar în alte ţări comuniste învăţământul teologic era aproape inexistent, Biserica noastră avea două Institute Teologice, recunoscute prin prestigiul profesorilor săi, şi şase seminarii teologice.

Mii de preoţi au absolvit cursurile seminariilor şi ale celor două institute, aproape toţi dintre ei ca bursieri ai Bisericii care într-o vreme atât de cruntă a avut grijă deosebită, pentru formarea slujitorilor săi.

O grijă deosebită a fost arătată monumentelor istorice bisericeşti care au fost în întregime restaurate, apoi tot sub îndrumarea directă a patriarhului Justinian au fost restaurate sute de mânăstiri şi biserici de pe tot cuprinsul Patriarhiei Române. În timpul păstoririi sale, s-au zidit din nou aproape o sută de biserici în toată ţara.

Nu putem uita apoi grija patriarhului Justinian pentru preoţimea Bisericii noastre, grijă concretizată prin strădania sa de a-i crea acesteia condiţii satisfăcătoare de viaţă, prin înfiinţarea Casei de Pensii şi ajutorare a clerului, prin înfiinţarea de case de odihnă pentru clerici şi familiile acestora, precum şi pentru clericii şi călugării pensionari şi bolnavi.

Literatura teologică şi presa bisericească, cu toate obstrucţiile defunctului regim, a cunoscut o adevărată renaştere. S-au publicat numeroase cărţi de teologie, manuale didactice, studii de specialitate, cărţi de cult iar două dintre cele opt reviste teologice din vremea patriarhului Justinian şi anume „Ortodoxia" şi „Studii Teologice" au apărut la iniţiativa lui.

Numeroşi tineri teologi au fost trimişi la studii de specializare în alte ţări prin grija patriarhului Justinian care s-a preocupat îndeaproape de formarea viitoarelor cadre ale Bisericii. Din rândul lor s-au recrutat mulţi ierarhi şi profesori de teologie care fac cinste astăzi Bisericii noastre.

O realizare deosebită a patriarhului Justinian a fost cu siguranţă canonizarea solemnă a unor sfinţi de neam român şi generalizarea cultului unor sfinţi ale căror moaşte se găsesc în ţara noastră, actul acesta din 1955 constituindu-se ca act de adâncă pietate ortodoxă ce a sporit prestigiul Bisericii noastre în ţară şi peste hotarele ei.

Să amintim apoi şi noile relaţii în duh de credinţă şi dragoste dintre cultele din ţara noastră: *„ecumenismul local"*, promovat tot la iniţiativa patriarhului Justinian, precum şi amplificarea şi diversificarea relaţiilor frăţeşti dintre Biserica Ortodoxă Română şi alte biserici creştine din lumea întreagă.

Din toate cele arătate până acum, reiese clar că patriarhul Justinian Marina, în cei peste cincizeci de ani de slujire a Bisericii strămoşeşti ca preot, arhiereu, şi ca patriarh, a dat dovadă permanent de râvnă cu adevărat apostolică în slujirea lui Dumnezeu şi a Bisericii sale. Personalitatea sa a dominat şi domină încă întreaga viaţă a Bisericii noastre, iar numele său s-a înscris pentru totdeauna în lungul şir al *„dascălilor de cuget şi simţire românească"* şi va fi pomenit cu pioşenie de generaţiile de azi şi cele viitoare ale slujitorilor Bisericii Ortodoxe Române.

De la înălţimea celor 100 de ani de la naştere chipul patriarhului neamului Justinian Marina apare majestuos, impunător, călăuzind Biserica şi pe credincioşii ei în chip nevăzut spre cărările Împărăţiei lui Dumnezeu.

— Pomenirea lui în neam şi în neam!

Cei curaţi cu inima

(Gânduri la începutul Postului Paştilor)

Este îndeobşte ştiut, că ochiul, organ al vederii, este luminătorul trupului. „Dacă ochiul tău va fi curat - a spus Mântuitorul - tot trupul tău va fi luminat; iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat“ (Matei 6, 22-23). Atâta vreme cât sunt sănătoşi, ochii sensibili luminează trupul. Tot aşa inima omului, organ de vedere al sufletului, vede şi simte cele ce sunt ale lui Dumnezeu, atâta vreme cât este curată. Inima desemnează lăuntrul omenesc, fiinţa internă a omului, în totalitatea ei şi chiar omul însuşi (Grigorie T. Marcu, Antropologia paulină, Sibiu, 1941, p. 39). Prin darul său inteligibil, inima sănătoasă, neviciată de păcate, este în stare să deosebească gândurile cele bune din propria conştiinţă - originea lor fiind de la Dumnezeu - faţă de cele rele, trimise de la cei răi, de către demoni. Inima dreaptă, apreciată ca identică fiind cu conştiinţa dreaptă sau cugetul drept, îl desemnează pe omul drept. O astfel de inimă este în stare să aprecieze valoarea bunurilor netrecătoare ale vieţii veşnice şi se doreşte să le dobândească. „Aceasta este viaţa cea veşnică, să te cunoască pe tine, singurul, adevăratul Dumnezeu, şi pe Iisus Hristos, pe care l-ai trimis“ (Ioan 17, 3). În schimb, inima bolnavă, nedreaptă, nu are nici o înţelegere pentru bunurile netrecătoare, a căror valoare nu o poate sesiza, şi nici nu se doreşte a le dobândi, pierdută fiind pentru viaţa veşnică.

Cartea psalmilor ne oferă bogate mărturii aduse în sprijinul inimii curate. Propunându-şi să ne arate, cum putem să ne apropiem de Domnul, ne zice: „Cel ce umblă fără prihană în calea vieţii, face fapte bune şi din inima lui grăieşte adevărul“ (Psalm 15, 2). Şi iarăşi: „Cel ce are mâinile nevinovate şi inima curată . . . acela este din neamul celor ce umblă după Domnul, al celor ce caută faţa ta, o, Dumnezeule . . .!“ (Psalm 24, 4 şi 6).

În îndemnurile susţinute, pentru cei ce se năzuiesc pe scara înnoirii morale, Sf. Ioan Scărarul a recurs mereu la îndrumările oferite de Psaltire. Cei iubitori de isichie (adică de linişte sufletească), veghind fără dormitare la poarta inimii, grăiesc cu încredere, ca şi psalmistul (56, 10): „Gata este inima mea, Dumnezeule!“ (Scara raiului, trad. de mitropolit N. Corneanu, ed. a II-a, Timişoara, 1997, p. 474). Cei ce îşi cârmuiesc viaţa pe calea cea sfântă cu pricepere, după conştiinţă, potrivit voinţei lui Dumnezeu, pot grăi împreună cu psalmistul (49, 4): „Gura mea va rosti lucruri înţelepte, căci socotinţele inimii mele sunt pline de pătrundere“ (Sf. Ioan Scărarul, Scara, p. 485-486).

În predica sa de pe munte, Domnul Hristos a clasat curăţia inimii ca a şasea cale care duce la fericire, prin sentinţa: „Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu“ (Matei 5, 8). Oamenii cu viaţă sfântă, deci fără vicleşug, fără păcat, văd pe Dumnezeu, chiar şi în această viaţă, pentru că au inima curată.

Recomandând curăţenia inimii şi sublimitatea vieţii morale, Domnul Hristos a oferit celor ce l-au ascultat pe el, exemplul desăvârşit al vieţii sale. Fără sforţare a atins El înălţimi, greu de atins de către ascultătorii săi şi cu atât mai mult de a se menţine la astfel de înălţimi ale vieţii morale. „Cine dintre voi poate să mă dovedească de păcat?“ (Ioan 8, 46), le-a zis Iisus fariseilor care l-au interpelat în templu. Despre curăţia inimii lui Iisus avea să aducă mărturii Sf. Ap. Pavel, prin cuvintele: „Pe El, care n-a cunoscut păcatul, pentru noi l-a făcut păcat, ca să dobândim întru El dreptatea lui Dumnezeu“ (II Cor. 5, 21). Acelaşi Apostol le grăia în scris Iudeilor despre Iisus, ca „arhiereu ispitit întru toate, după asemănarea noastră, afară de păcat“ (Evrei 4, 15). Cu o iubire - greu de înţeles - s-a rugat Iisus pe cruce, pentru cei ce l-au dat pe El suferinţei fără margini şi morţii. Aşa după cum râurile şi fluviile pline de nămol ale pământului nu sunt în stare să tulbure oglinda limpede a mărilor şi oceanelor, tot astfel răutatea oamenilor n-a fost în stare să-i tulbure curăţia inimii şi liniştea sufletului divin al lui Iisus (Huonder A., La picioarele Mântuitorului, vol. II, trad. de I. Moşoiu, Sibiu, 1937, p. 197).

Dintre cei 12 Apostoli ai lui Iisus, prin duioşie, blândeţe şi curăţia inimii şi prin noblеţea sufletului său, se detaşează Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan. Acesta este „ucenicul pe care-l iubea Iisus, acela care la Cina cea de taină s-a rezimat de pieptul lui (Iisus) şi l-a întrebat: Doamne, cine este cel ce te va vinde?“ (Ioan 21, 20).

Răstignit pe cruce fiind, a văzut Iisus pe maica sa şi ucenicul pe care îl iubea, stând alături. A zis atunci Iisus maicii sale: „Femeie, iată fiul tău. Apoi a zis ucenicului: Iată mama ta. Şi din ceasul acela, ucenicul a luat-o în casa sa“ (Ioan 19, 26-27).

Prin curăţia inimii sale, proorocul Isaia, evanghelistul T.V., s-a învrednicit ca în viaţa pământească să-l vadă pe Domnul Dumnezeu, stând pe tron înalt. Serafimii, câte şase aripi având, stăteau înaintea lui şi zburând, exclamau: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de mărirea lui!“ (Isaia 6, 1-3).

Sf. Arhidiacon Ştefan, acuzat de sinedriu a fi călcător de lege, s-a apărat printr-o cuvântare, plin fiind de Duhul Sfânt. Neînfricat în faţa morţii şi cu inima curată, „căutând la cer, a văzut mărirea lui Dumnezeu şi pe Iisus stând de-a-dreapta lui Dumnezeu.“ Înainte de obştescul sfârşit, asemeni Mântuitorului, s-a rugat pentru cei ce l-au bătut pe el cu pietre, zicând: „Doamne, nu le ţine în seamă acest păcat!“ (Fapte 7, 55 şi 60).

Pe drumul spre Damasc, Saul din Tars, prigonitor al creştinilor, a fost învăluit de o lumină şi a auzit glasul care i-a zis: Saule, Saule, de ce mă prigoneşti? Cu inimă de asupritor al creştinilor, n-a fost vrednic a vedea faţa lui Iisus, care i-a grăit. Mai mult decât aceasta, timp de trei zile, Saul a fost fără vedere. Convertit la creştinism, ca Apostolul Pavel, a dus numele lui Iisus înaintea păgânilor. Umplut fiind de Duhul Sfânt, în plină activitate misionară, le scrie Corintenilor despre răpirea sa până la al treilea cer. „Răpit fiind în rai, a auzit cuvinte de nespus, pe care nu-i este iertat omului să le rostească“ (II Cor. 12, 4).

Sf. Ioan Scărarul a atras atenţia asupra celor care din gânduri de mândrie, şi-au atribuit pretinsa curăţie a inimii sârguinţei şi osârdiei lor proprii. Aceştia n-au cugetat la cele spuse de Ap. Pavel, care a zis: „Ce lucru ai pe care să nu-l fi primit“ (I Cor. 4, 7), fie de la Dumnezeu, fie din ajutorul şi rugăciunea altora? (Sf. Ioan Scărarul, op. cit., p. 320).

Pentru păcatul săvârşit asupra lui Urie, cu implicaţiile sale, regele David a fost mustrat de Domnul, prin proorocul Natan. David a plâns pentru fărădelegea sa, prin psalmul 50, de pocăinţă: „Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila ta . . .“ şi - mai cu osebire - i-a cerut Domnului: „inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele . . .“. Nu prin puterile sale proprii aşteaptă David reînnoirea sa morală, ci prin darul lui Dumnezeu şi prin mulţimea îndurărilor lui.

Istoria Bisericii ne arată biruinţa nevinovăţiei inimilor curate ale miilor de sfinţi, în faţa duşmanilor credinţei creştine. Până în sfârşit, vrăjmaşii Bisericii au trebuit să-şi recunoască neputinţa, prin exclamarea: Ai învins, în sfârşit, Galileene!

Apa de izvor îşi păstrează limpezimea câtă vreme alunecă pe albia curată de piatră, dar se tulbură, de îndată ce iese din albie şi se scurge prin mărăciniş. Tot aşa, sufletul omului se bucură de inima curată, cât timp sunt împlinite poruncile morale. Se tulbură însă inima omului, dacă sunt încălcate poruncile lui Dumnezeu şi se întunecă sufletul, prin săvârşirea de păcate.

Un împărat a descins din palatul său, să vadă în ce condiţii vieţuiesc supuşii săi. Ajuns în faţa unei case arătoase, a unuia dintre ei, a pornit să intre spre a o vizita. Din pragul casei, a privit spre interiorul ei, şi şi-a dat seama de starea de necurăţenie care contrasta cu exteriorul. În astfel de condiţii, împăratul a renunţat să intre într-însa. Tot aşa, nici Dumnezeu nu va intra în casa sufletului nostru, dacă o va găsi în stare necuviincioasă şi cu inima întunecată.

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

Despre originea lui Eminescu

(Urmare din pag. a 3-a)

acestea se mai adăuga faptul că Vasile Iminovici, primul atestat documentar în Călineşti, în 1804, era şi „dascăl“ (cântăreţ bisericesc), calificare pe care o putea obţine relativ uşor în Blaj, unde exista o „şcoală de obşte“, în care se învăţa scrisul, cititul şi cântările bisericeşti. Aşadar, ipoteza emigrării unor Iminoviceşti din Blaj în Bucovina avea destul de multe puncte de susţinere, mai ales că Iminoviceştii din Blaj sunt menţionaţi documentar cu peste o jumătate de secol înaintea celor din Bucovina.

De această ipoteză se lega însă, imediat o altă întrebare. Poate fi considerat Blajul „vatra originară“ a Iminoviceştilor, deci locul unde aceştia să fi vieţuit de mult timp şi unde să li se fi format „ciudatul“ lor nume?

Răspunsul este negativ. Din „sat unguresc şi calvinesc“, Blajul devine localitate românească numai după 1738, când episcopul unit Inocheţiu Micu îşi aşează reşedinţa aci şi cheamă în el „români de pretutindenea“. Iminoviceştii nu-s menţionaţi în urbariul Blajului din 1726, ci numai în cel din 1747. În acest urbariu, primul Iminovici menţionat, pe nume Iovul, este trecut între „taxalişti“, adică între noii veniţi, care plăteau o taxă pentru lotul de pământ pe care se aşezau. În fine nici Blajul - şi în general Transilvania, nu pot explica geneza numelui „Eminovici“, pentru că aci n-a existat stăpânire turcească cu influenţă în limbă, iar cancelaria a fost latină, nu slavă. Urmează deci că Iminoviceştii nu sunt de baştină din Blaj, ci au venit aci din altă parte şi numai pe la începutul sec. al XVIII-lea. Dar de unde au venit Iminoviceştii în Blaj?

D-l Ion Roşu în „Legendă şi adevăr în biografia lui Eminescu“, în 1989 susţine că Iminoviceştii au venit în Blaj din Banat, bazându-se pe atestări documentare şi pe deducţii logice mânuite cu onestitate, pe care le prezentăm în continuare.

În 1771, un legător de cărţi din Blaj, într-o însemnare manuscrisă de pe un penticostar, îşi menţiona numele sub forma „Vasile Iminovici Raţi“. Ungurescul „racz“ înseamnă „sârb“, deci acest „Iminovici-Sârbul“ era fie sârb, ipoteză la care se opune neaoşul românesc „Vasile“, fie venit dintr-un teritoriu românesc de sub influenţă sârbă, - administrativă, politică sau bisericească. Un astfel de teritoriu era Banatul.

În Banat se putea explica geneza numelui Eminovici. De la turcii care au stăpânit Banatul 164 de ani (1552—1716), cuvântul „emin“, însemnând un fel de comisar pentru strângerea dărilor, a putut pătrunde în limbajul comun ca ocupaţie - emin (imin), a ajuns poreclă - Imin(u) şi-a pătruns în onomastică sub forma - Imin(u).

Pe de altă parte, sârbii se bucurau de „privilegii ilirice“ încă din 1690, adică de dreptul de-a fi conducători spirituali ai tuturor ortodocşilor din Imperiul habsburgic, deci şi a românilor ortodocşi din Banat, care intră sub stăpânirea Austriei din 1718. Sârbii s-au aşezat în Banat prin imigrări succesive şi-au încercat deznaţionalizarea românilor, sârbizându-le numele prin adăugarea sufixului „-ovici“, care însemna „al lui“, prin extensie „fiul lui“. Aşadar uşor s-a ajuns la „Eminovici“ în înţelesul de „Fiul lui Emin“.

Sârbizarea avea în vedere în primul rând pe preoţii români ortodocşi, adăugarea lui „-ovici“ la numele românesc făcându-se uşor cu ocazia hirotonirii sau numirii lor.

Între viitorii Eminovici din Banat exista un preot al cărui fiu, Iosif, este menţionat, la 1755, ca elev în Blaj, cu specificarea, în protocolul şcolar, „fiu de preot“. Este posibil ca acest preot să fie primul căruia i s-a confecţionat, în cancelaria bisericească sârbă, numele de „Eminovici“, prin adăugarea sufixului „-ovici“ la numele iniţial de „Emin(u)“, şi cu acest nume să fi venit apoi în Blaj.

Aşa cum rezultă din atestări documentare (urbarii, protocoale şcolare) unii Eminovici din Banat au venit în Blaj, la începutul sec. al XVIII-lea. De aci unul din ei, Vasile Eminovici, a trecut în Bucovina, pe la 1804, ca ţăran şi „dascăl“ de biserică, fondând ramura bucovineană a Eminoviceştilor. El este strămoşul poetului nostru şi înaintea sosirii lui în Bucovina nu se află atestaţi documentar alţi Eminoviceşti în Călineştii lui Cuparencu.

Deci, tot „Banatu-i fruncea“?!

Icoana creştină

(Urmare din pag. a 4-a)

tologică câtă vreme transcendenţa mea e aproapele meu.[4]

Icoana, într-adevăr, în cadrul acestor reflecţii, este transcendenţa mea.

Un alt nivel al comuniunii spirituale prin icoană, îl constituie venerarea directă. Icoana mă introduce în comuniunea verticală cu toţi cei care înaintea mea au avut aceeaşi înţelegere şi devoţiune pentru ea, mă integrează de asemenea în comuniunea acelora care după mine vor venera icoana şi care mă vor întâlni în spaţiul venerării.

Dar icoana mă menţine şi în comuniune orizontală cu toţi contemporanii care fac acelaşi lucru ca şi mine. Astfel prin cele două dimensiuni, icoana devine cruce a comuniunii universale, ca spaţiu unde credincioşii se întâlnesc şi cu toţii îl întâlnesc apoi pe Hristos cel răstignit, ca-ntr-o liturghie cosmică jertfelnică, aşa cum Sf. Liturghie a Sf. Ioan Gură de Aur şi a Sf. Vasile cel Mare specifică: „Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm“.

Când venerez icoana ştiu, uitându-mă la ea, că atâţia oameni au făcut şi fac acelaşi lucru. În icoană pot să întâlnesc mistic toate privirile lor ca şi cum acestea ar reflecta spre mine ca dintr-o oglindă. Această conştiinţă a comunităţii în rugăciune prin icoană mă vindecă de toate crizele, mă scoate din singurătatea existenţială, din izolarea bolnavă şi disperantă atunci când aceasta mă cuprinde, şi îmi dă certitudinea că Dumnezeu este cu mine, că haric şi doxologic aparţin lui Dumnezeu.

Când în momente de criză întreb: „De ce am nevoie de icoane, de ce am nevoie de Dumnezeu?“, icoana în mod tăcut îmi răspunde cu cântarea întreit sfântă din sfânta şi dumnezeească liturghie: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi“, în care am toată consolarea, vindecarea şi sensul apartenenţei de care am nevoie.

Credinţa nestrămutată a persoanei de pe icoană, siguranţa pe care această persoană o iradiază, pacea interioară îmi arată că toate acestea vin de dincolo de persoana în sine, dintr-o relaţie mai puternică decât orice altceva pentru care sfântul a murit, îmi arată că Dumnezeu este în adâncul fiinţei sale ce aparţine lui Dumnezeu. Nevoia de apartenenţă nu este o construcţie a minţii umane, este o condiţie ontologică, ea vine din filiaţie. Noi aparţinem deja, de aceea simţim nevoia de a aparţine, de a fi ai cuiva.

Comunitatea şi comuniunea pe care aceasta o reprezintă dă putere icoanei. Astfel, dincolo de puterea harică pe care icoana o are prin faptul că reprezintă şi prin binecuvântarea liturgică pe care a primit-o într-un serviciu divin special de consacrare prin epicleză, prin invocaţia Bisericii şi harul Sf. Duh, icoana este investită cu putere din puterea spirituală a tuturor celor ce au intrat în comuniunea ei şi s-au deschis ei.

În acest sens, icoana creează un tip de personalitate: omul ferm, curajos, smerit, credincios, onest, confident, ca şi cel reprezentat pe ea ce devine credinciosului patron, protector, prieten, duhovnic, model.

Uneori icoana trezeşte în mine calităţi de mult uitate, şi de aici caracterul creator, înnoitor al ei. Astfel, icoana coboară din ideal în real, în viaţa mea concretă, face din mine un nou tip de om şi prin mine generează un nou tip de societate cu un mod de viaţă iconic ce nu exclude dimensiunile istorică şi eshatologică ale trăirii. Istorică şi eshatologică, pentru că Hristos şi sfinţii ne fac să privim înapoi dar şi înainte în acelaşi timp. Realul şi idealul se întâlnesc în icoană şi astfel mă ajută să trăiesc în ambele în mod eficient.

Vorbind despre aceste două dimensiuni ale sale, istoria şi eshatologia, icoana dă un răspuns la întrebarea lui Nechifor Crainic: „Unde sunt cei ce nu mai sunt?“ Răspunsul este: „Când marele-ntuneric va cădea, vei vedea“.[5]

Icoana îndepărtează valul de întuneric de pe ochiul minţii. Ea ne aminteşte despre taina vieţii şi a luminii, despre taina tăcerii, despre liniştea Împărăţiei; ne aminteşte că venim dintr-o tăcere adâncă, de faptul că naşterea noastră este o explozie în tăcere, că atâta timp cât trăim facem atât de mult zgomot în jurul nostru, şi că pe măsură ce îmbătrânim devenim tot mai tăcuţi, până ce îmbrăţişăm tăcerea totală, până ce mergem în marea tăcere unde ne aşteaptă cei pe care i-am venerat.

Mergând cu sfinţii în aceeaşi direcţie, ei înaintea noastră, putem să-i înţelegem mai bine, pe ei, viaţa lor, motivul pentru care au decis să aleagă o astfel de viaţă. Înţelegem viaţa de pionierat pe care au avut-o, drumul pe care ni l-au deschis, cu sacrificii, ca orice deschidere a unei noi căi. Proverbul japonez zice: „Înaintea mea n-a fost nici un drum; în urma mea, rămâne unul“. Ei au creat o cale, ba chiar mai mult, în urmarea lui Hristos, cele mai multe atunci când lucrul acesta părea imposibil, aşa cum zice semnificativ P. Evdochimov: „Ils ont bien compris l'esprit de l'Evangile: ce n'est pas le chemin qui est impossible, c'est l'impossible qui est le chemin, et ils l'ont parcouru.“[6]

---

1. Christos Yannaras, De l'Absence et de l'Inconnaissance de Dieu, Paris, 1971, p. 14.
2. Roger Garaudy, Parole d'Homme, Paris, 1975, p. 53.
3. Ibidem, p. 143.
4. Ibidem, p. 148.
5. Nechifor Crainic, Unde sunt cei ce nu mai sunt (orice ediţie).
6. Paul Evdokimov, Les Ages de la Vie Spirituelle, Paris, 1964, p. 108.

O întrunire ecumenică a studenţilor teologi ai diferitelor confesiuni, la Sibiu

În zilele de 9—11 martie 2001, a avut loc o întrunire ecumenică a studenţilor teologi ai diferitelor confesiuni, la Sibiu. Astfel, vineri, 9 martie, a avut loc deschiderea programului manifestărilor la ora 16,00 la capela Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", cu un program de rugăciune. Un cor studenţesc a cântat cu această ocazie câteva piese religioase deosebite, iar Arhid. Conf. Dorin Oancea a făcut prezentarea teologico-simbolică a locaşului de cult ortodox şi a Liturghiei răsăritene bizantine. Au participat şi alţi părinţi profesori ai facultăţii. A urmat vizitarea facultăţii, o gustare în Aulă, vizitarea Catedralei Mitropolitane şi apoi, la ora 18,00, vizitarea Bisericii Reformate, cu prezentarea istorico-teologică a locaşului de cult, făcută de un student aparţinând acestei confesiuni şi un program de rugăciune alcătuit de studenţii ortodocşi.

Mesele de prânz şi — parţial — cina le-au oferit ortodocşii, ajutându-ne material, în acest sens şi Arhiepiscopia Sibiului. Sâmbătă, 10 martie, la Facultatea de Teologie Ortodoxă, a avut loc în Aulă Sesiunea de Comunicări, care s-a desfăşurat între orele 9,00—13,00, cu o pauză de 20 de minute.

Au participat şi părinţi profesori ai facultăţii noastre, decanul Institutului Protestant din Sibiu şi reprezentantul rectorului Institutului Greco-Catolic de la Blaj, alături, bineînţeles, de studenţii de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, de la Institutul Protestant din Sibiu, de la Institutul Reformat din Cluj, Greco-Catolic din Blaj şi Romano-Catolic din Alba-Iulia. Discuţiile au fost mai reuşite decât ne-am fi aşteptat, a fost aproape tot timpul o atmosferă deschisă, prietenească, comunicativă. La ora 17,00 a avut loc vizitarea Bisericii Romano-Catolice „Sfânta Treime", cu prezentarea istorică şi teologico-simbolică a locaşului de cult catolic şi a Liturghiei apusene şi participarea la celebrarea Sfintei Liturghii. La ora 19,30 ne-am întors la Aula Facultăţii de Teologie, unde s-a desfăşurat un program artistic coral. A fost o atmosferă destinsă, prietenească.

Duminică, 11 martie, la ora 9,30, am participat la celebrarea Sfintei Liturghii Ortodoxe, la Catedrala Mitropolitană. La ora 14,00 a fost vizitată Biserica Evanghelică, făcându-se şi prezentarea istorico-teologică a locaşului de cult. La ora 15,30 s-a vizitat Institutul Protestant, iar la ora 16,30 s-a vizitat Biserica Română Unită „Sf. Ursula" cu prezentarea istorică a bisericii „Sf. Ursula" (aparţinând Romano-Catolicilor), prezentarea teologico-simbolică a locaşului de cult şi a Sf. Liturghii şi participarea la celebrarea unei Liturghii pentru tineret.

La ora 18.00 am participat la slujba de seară a Bisericii evanghelice „Sf. Ioan", alături de profesorii şi studenţii Institutului Protestant din Sibiu.

Despărţirea a fost cu părere de rău, dar şi cu speranţe de viitor.

PARTICIPANT

Duminica Izgonirii lui Adam din Rai

Sinceritatea, în post. Nu fi ipocrit; fii tu însuţi, dar curat.

2 feluri de a posti:

1. ipocriţii trişti, *afanizousin ta prosopa ... opos fanosin.* Se ascund de Dumnezeu ca să se arate oamenilor. Greşeala lor — Dumnezeu vede şi în ascuns.

Sf. Ambrozie:

De Helia et ieiunio: 10,35 „În timpul postului ... faţa este, ca să spun aşa, un arbitru al propriilor gânduri, un tălmaci tăcut al inimii ... Înţelepciunea spune în Evanghelie: „când postiţi nu fiţi trişti, precum ipocriţii" (Mt 6, 16). Spune „ipocriţi", deoarece aceştia simulează, îşi pun masca unui alt personaj, precum fac pe scenele de teatru cei care joacă în tragedii ... aceştia caută doar să pară postitori, dorind să fie aprobaţi mai degrabă de oameni decât de Dumnezeu".

2. „Să-ţi speli faţa, să-ţi ungi capul" ca să nu te arăţi oamenilor postitor, ci Tatălui tău, Care este în ascuns, căci El vede în ascunsul sufletului tău. Pe Dumnezeu nu poţi să-L păcăleşti. Fii sincer, dar în *curăţia* ta. *Sf. Ambrozie:* De Helia et ieiunio: 10,37, spune: „spală-ţi faţa" (Mt. 6, 17), purifică-ţi sufletul păcătos, spală-ţi conştiinţa. Fiindcă, faţa este de obicei o imagine a conştiinţei, e ca un cuvânt secret al sufletului ... Nu-ţi arăta faţa abătută, tristă, ci spal-o făcând să dispară toată murdăria din suflet. Îşi arată faţa abătută doar cel care are ceva pe suflet, dar prezintă altceva în exterior. Să nu ne acoperim ca şi cu un văl, ci să lăsăm ceea ce e în interior să strălucească (răzbată) şi în exterior, iar ceea ce este în exterior să influenţeze interiorul. Nimeni să nu ascundă vreo greşeală în timpul postului, ci să-şi poarte nevinovăţia curat, căci postul cauzează moartea păcatului". Parcă auzim Scriptura despre Cain şi Abel: „... Şi a căutat Domnul spre Abel şi spre darurile lui, iar spre Cain şi spre darurile lui n-a căutat. Şi s-a întristat Cain tare şi faţa lui era posomorâtă. Atunci a zis Domnul Dumnezeu către Cain: „Pentru ce te-ai întristat şi pentru ce s-a posomorât faţa ta? Când faci bine, oare nu-ţi este faţa senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la uşă şi caută să te târască, dar tu biruieşte-l!" (Gen 4, 4—7).

Astăzi ne aflăm la începutul Postului. Scriptura ne învaţă astăzi *cum* trebuie să fim, să ne purtăm în timpul postului.

Să fim deci *sinceri faţă de Dumnezeu,* căci El vede în ascuns.

Să fim *curaţi* şi să ne curăţăm sufletele de păcate, să ne spălăm prin Sf. Taină a Spovedaniei.

Cei curaţi cu inima

(Urmare din pag. a 6-a)

La judecata dumnezeiască, cei cu inima curată şi curaţi la suflet, vor privi cu încredere în faţa lui Iisus, a dumnezeescului judecător. Cei cu inima întunecată şi sufletul încărcat de păcate, nu vor avea tăria de a privi în faţa dreptului judecător.

Cei cu inima curată, contemporani cu Cuvântul întrupat, „au văzut mărirea lui, mărire ca a unuia născut din Tatăl, plin de dar şi de adevăr" (Ioan 1, 14). Având inima curată, unii dintre sfinţi au văzut pe Dumnezeu chiar în această viaţă, dar numai „ca prin oglindă, în ghicitură". În Biserica triumfătoare, sfinţii împreună cu îngerii formează trupul mistic al lui Hristos (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 446-447). Atunci vor avea privilegiul de a vedea mărirea lui Dumnezeu, „faţă către faţă" (I Cor. 13, 12).

În biserică, la lumina adevărului evanghelic, i se oferă fiecărui credincios prilejul curăţirii inimii, pentru o cât mai fructuoasă viaţă în Hristos.

Pr. Augustin Bena

(Urmare din pag. a 2-a)

religios şi *Priceasnă*. Pentru formaţiile corale pe care le-a condus de-a lungul timpului, A. Bena a prelucrat din folclorul românesc şi din literatura clasică universală aproape trei sute de cântece. Piese cum ar fi *La fântână, Foaie verde lămâiţă, Eu mă duc codrul rămâne, Ce vii bade târzior, De-ar fi mândra-n deal la cruce,* au avut o largă circulaţie în epocă, unele dintre ele găsindu-şi şi azi un loc preferat în repertoriul corurilor de amatori şi profesioniste. Prospeţimea lor melodică şi poetică, limbajul armonic simplu dar aromat de evocările modale, le asigură o îndelungată tinereţe. Cu priceasna *Lăudaţi* şi *Imn religios* (1902), *Agnus Dei* şi *Sanctus* (1905), *Liturghia* I *pentru cor mixt* (1912), şi *Liturghia a II-a pentru voci egale* (1914), A. Bena îşi înscrie numele în galeria muzicienilor preocupaţi să consolideze muzica religioasă. În muzica pentru voce şi pian a excelat prin *Sboară-al nopţii negru flutur* şi, mai ales, prin *Nu m-abandona,* piesă a cărei paternitate i-a fost ani în şir contestată.

Augustin Bena şi-a încercat puterile şi în domeniul muzicii de cameră — *Nu m-abandona, pentru vioară şi pian* (1901), *30 de piese uşoare pentru pian* (1950), *Fugheto pentru pian* (1958) — şi în domeniul muzicii simfonice — *Serenadă pentru orchestră de coarde* (1906) şi *Uvertura naţională* (1908). Consemnăm şi câteva încercări în creaţia pentru scenă — *Maica cea tânără* (1920) şi *Ţiganiada* (1962) — şi în muzica vocal simfonică — *Ave Maria* (1906), *Suspine* (1910) şi *Furtuna pe mare* (1912).

Prin întreaga sa activitate A. Bena s-a impus ca o personalitate de marcă a vieţii muzicale din ţara noastră, realizând în domeniul pedagogiei muzicale, al dirijatului coral şi al compoziţiei valori morale pozitive de care nu se poate face abstracţie.

Comunicat de presă

(Urmare din pag. a 3-a)

bat afilierea Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia la Mitropolia Banatului şi schimbarea titulaturii Episcopiei Oradiei în Episcopia Oradiei, Bihorului şi Sălajului;

Un moment deosebit al lucrărilor forurilor supreme de conducere ale Bisericii Ortodoxe Române l-a constituit aniversarea a 100 de ani de la naşterea vrednicului de pomenire patriarh al României Justinian Marina.

Miercuri, 21 februarie a.c., în Rotonda Palatului Patriarhiei a avut loc sesiunea solemnă comună a Sfântului Sinod şi Adunării Naţionale Bisericeşti - la care au particpat şi personalităţi ale vieţii publice româneşti - consacrată aniversării centenarului naşterii patriarhului Justinian Marina.

În cadrul sesiunii solemne, personalitatea patriarhului Justinian a fost evocată de Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului şi a fost vizionat un film documentar despre diferite aspecte din perioada de păstorire a celui de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Joi, 22 februarie a.c., Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, înconjurat de membrii Sfântului Sinod, a oficiat Sfânta Liturghie şi slujba parastasului şi a rostit un cuvânt de aducere-aminte întru pomenirea patriarhului Justinian la biserica mânăstirii Radu Vodă din Bucureşti, unde se află înmormântat.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârşit următoarele:

- **6 FEBRUARIE 2001, — P. S. Sa** a participat la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **7 FEBRUARIE a.c., — P.S. Sa** a primit o delegaţie de preoţi militari din Bucureşti.
- **8 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a Capelei cu hramul „Sf. Vasile cel Mare" de la Spitalul de Neuropsihiatrie din Sibiu, recent restaurată şi pictată şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. A fost acordat un Act de apreciere P.C. Pr. paroh iconom Mihai Petian.
  — În aceeaşi zi, **P. S. Sa** a slujit şi a predicat la înmormântarea credincioasei Lupescu Maria din Boiţa, jud. Sibiu.
- **9 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a primit pe Moise Velescu şi pe prof. Gheorghe Precupescu din partea Asociaţiei Oastea Domnului.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrală.
- **10 FEBRUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi a rostit cuvânt de învăţătură participanţilor la Adunarea anuală a Oastei Domnului.
- **11 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Vasile cel Mare" din Colonia Feltrinelli - Tălmaciu II, prot. Avrig, recent restaurată şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ilie Gusan a fost hirotesit întru sachelar.
- **12 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a slujit şi a predicat la înmormântarea credincioasei Lucia Ştefan în biserica „Sf. Arhangheli" din Sibiu.
- **14 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a luat parte la seara cultural-literară organizată la Cercul Militar Sibiu cu prilejul lansării unui nou număr al revistei „Transilvania".
- **17 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Orlat, prot. Sălişte şi pomenirea morţilor (Moşii de iarnă), rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi apoi a primit pe P.C. Pr. Georgios Apostolachidis, şeful clerului militar din Grecia, împreună cu o delegaţie de preoţi militari din Bucureşti şi Sibiu.
- **18 FEBRUARIE a.c.. — P. S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a noii biserici parohiale din Dobârca, prot. Sălişte şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură creştinească. P.C. Pr. paroh Nicolae Topârcean a fost hirotesit întru sachelar.
- **19-22 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod.
- **23 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a vizitat Mânăstirea Ciorogârla, judeţul Ilfov iar seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **24 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **25 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în paraclisul Mânăstirii Valea Hârtibaciului, rostind cuvânt de învăţătură şi a sfinţit apoi un clopot nou al mânăstirii.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală, inaugurând săptămâna de rugăciune pentru Unitate Creştină, la care au participat reprezentanţii Bisericilor istorice din Sibiu.
- **27 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit în sobor slujba înmormântării **Arhim. Sofronie Achim** la Mânăstirea Orlat, prot. Sălişte, şi a rostit cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit în Catedrală Pavecerniţa şi Canonul cel Mare.
- **28 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrală.
- **1 MARTIE a.c., — P. S. Sa** a prezidat examenul de capacitate pentru candidaţii la preoţie din Arhiepiscopia Sibiului.
  — Seara a luat parte la un serviciu divin ecumenic în Catedrala Evanghelică C.A. din Sibiu şi a rostit un cuvânt de învăţătură cu tema: **„împreună cu Hristos în Postul Mare".**
- **2 MARTIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală şi apoi în sobor taina Sf. Maslu de obşte.
  — Seara a slujit Acatistul Maicii Domnului în Catedrală şi Pavecerniţa Mică.
  — În aceeaşi zi a primit o delegaţie de consilieri a oraşului Lansburg din Germania, oraş înfrăţit cu Sibiul.
- **3 MARTIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — La orele amiezii a săvârşit în Catedrală parastasul anual pentru binefăcătorii Mitropoliei.
- **4 MARTIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, cu prilejul Duminicii Ortodoxiei.

Arhid. VASILE AVRAM

† Pr. Mircea Remus

Părintele Remus s-a născut în satul Augustin la data de 9.02.1912, fiind unul din cei şapte copii pe care Pr. Ioan şi soţia sa Victoria i-au avut.

De la o vârstă fragedă a îndrăgit cultul Bisericii, ceea ce l-a determinat să urmeze cursurile seminarului teologic, iar mai pe urmă cursurile Academiei Teologice din Sibiu, al cărei absolvent va deveni în anul 1935.

În luna noiembrie a anului 1937 se căsătoreşte cu tânăra Boeriu Melania din satul Văleni. La puţin timp după acest eveniment, în 25 decembrie 1937, este numit şi hirotonit preot de către mitropolitul Nicolae Bălan pe seama parohiei de gr. I, Şinca Nouă. Pe credincioşii acestei parohii i-a păstorit cu multă dăruire şi efort până în decembrie 1945, când hotărăşte să se mute pe propria sa răspundere şi fără acordul Arhiepiscopiei, în parohia de gr. III, Văleni (satul natal al soţiei). În această parohie a slujit trup şi suflet la altarul Domnului, înfiinţând şi o cronică a satului şi a parohiei, care se păstrează până în ziua de astăzi.

Dar în anul 1960, datorită pensionării tatălui său Pr. Ioan, cere transferul la parohia Augustin, care se aprobă, localitate în care va fi păstor sufletesc al turmei celei cuvântătoare, timp de 30 de ani, până în anul 1990 când se pensionează.

Împreună cu soţia, care l-a întărit în clipele grele, s-a bucurat de cei trei copii cu care a fost binecuvântat de Dumnezeu: Marcel, Ceciiia şi Nicolae. Pentru predicile sale anticomuniste, din anii 1959—1960 şi mai ales pentru că nu era de acord cu colectivizarea forţată, de nenumărate ori a fost chemat la interogatoriu în Braşov, dar Dumnezeu l-a apărat de fiecare dată.

Pentru meritele sale în buna păstorire a credincioşilor şi administrarea bunurilor parohiale, a primit din partea Arhiepiscopiei de la Sibiu în anul 1979, distincţia de iconom stavrofor.

După anul 1990, datorită pierderii vederii s-a retras în satul Văleni, unde a avut parte de un sfârşit creştinesc, la data de 19.01.2001. Slujba de înmormântare a avut loc în Văleni, duminică 21.01.2001, la care a participat un sobor de şapte preoţi şi un mare număr de credincioşi.

Trupul neînsufleţit al celui ce a slujit o viaţă întreagă la altarul Domnului a fost îngropat în curtea bisericii din Văleni. Dumnezeu să-l odihnească!

Pr. Paroh PAUL LUPU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **25 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Aurel Jivi de la aceeași Facultate.
— A primit pe Dl. Constantin Oprean din Sibiu.
— A primit pe Dl. Boghian Mihai, responsabilul lucrărilor de construcție de la Mânăstirea Orlat.

● **28 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Paisie, starețul Mânăstirii Ciolanu.
— A primit pe P.C. Pr. Ștefan Vișan, protopopul Buzăului și pe Maica Eusebia.

● **29 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Ilie Moldovan din Sibiu.

● **1 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Reședința Mitropolitană pe **P.C. Arhid. Ezechil Oancea,** consilier economic.
— A primit pe Pr. Mircea Damian din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Protopop Ioan Covalciuc și pe P.C. Pr. Vasile Covalciuc din Cernăuți-Bucovina.
— A primit pe Pr. Aurelian Nicu Reit împreună cu soția, de la Parohia Tohan, Protopopiatul Brașov.

● **6 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial ședință în care s-au rezolvat probleme administrativ-gospodărești și de personal.
— A primit pe maica Ierusalima Ghibu, stareța Sf. Mânăstiri Râmeț.

● **7 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe D-na Dr. Corina Tudor și pe D-na Maria Gabor din Sibiu.

● **8 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Reședința Mitropolitană o delegație de preoți de la Parohia Noul Peram din Grecia, care au adus pentru expunere la biserica Sibiu-Inferior, moaștele Sf. Gheorghe.

● **13 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. Prof. Univ. Dr. Mircea Tomuș, Directorul Revistei „Transilvania" și pe dl. ec. Ioan Mețiu, contabil șef la aceeași publicație, cu ocazia prezentării Revistei „Serie Nouă".
— A primit pe P.C. Arhim. Ioan Iovan și pe maica stareță Cristina de la Sf. Mânăstire Recea, Tg. Mureș.

● **14 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Pr. Ioan Lupescu cu soția din Chicago, S.U.A.
— A primit pe Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, jud. Brașov.
— A primit pe Ing. Daniel Sabău, din Alba-Iulia.

● **15 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

● **18 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a plecat spre București pentru a participa la lucrările Sf. Sinod și ale Adunării Naționale Bisericești a Bisericii Ortodoxe Române.

● **19 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Palatul Patriarhal la ședința Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— S-a întâlnit cu **P.F. Patriarh TEOCTIST,** cu **Î.P.S. Teofan Savu,** Mitropolitul Olteniei, cu **Î.P.S. Bartolomeu Anania,** Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, cu **P.S. Epifanie,** Episcopul Buzăului și cu **P.S. Casian Crăciun,** Episcopul Dunării de Jos.

● **20 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la ședința Adunării Naționale Bisericești. În după-masa aceleiași zile, a primit pe **P.S. Episcop-vicar Gherasim Putneanu,** pe **Arhim. Grigorie Băbuș,** Directorul Bibliotecii Patriarhale și pe **Dl. Ec. Gheorghe Bistriceanu,** contabilul șef al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

● **21 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la ședința Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— A participat la Simpozionul **„100 de ani de la Nașterea Patriarhului Justinian Marina"** și la conferința susținută pe această temă de **Î.P.S. Bartolomeu Anania,** Arhiepiscopul Clujului.
— A primit pe Dl. Teodor Răpan, Director în Ministerul de Externe, și pe Dl. Dr. George Stan din București.

● **22 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la ședința Sf. Sinod.

● **23 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** s-a întors la Reședința Mitropolitană din Sibiu.

● **27 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe **Arhim. Ilarion Urs,** Starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus în legătură cu lucrările de amenajare interioară și de instalații de la noua Academie Teologică a Mânăstirii.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU

— **Parohia Sibiu Inferior IV** — Concurs examen pentru oraș. Termen de concurs: **15.III — 15.IV.2001.**

— **Parohia ortodoxă română Rușii**
Termen de concurs: **7.III — 22.III.2001.**

Se primesc dosare cu vechimea în preoție de 5 ani.

Cei care doresc să ocupe acest post își vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopești anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară examene absolvite, situația socială (domiciliul, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier Ad-tiv Bisericesc
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Pe treptele Slujirii Creștine,** vol. X, de Prea Fericitul TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2001, 707 pag.

Cartea cuprinde mai multe titluri:
1. Biserică și slujire;
2. Slujire sobornicească și ecumenism;
3. Slujire Ortodoxă în Societatea Românească de azi.
4. Din vistieria înaltei slujiri arhierești;
5. În Țara Sfântă.

„Întotdeauna când slujim Sfânta Liturghie ca slujitori ai Bisericii și nu ca servitori noi trebuie să arătăm devotamentul, dăruirea și smerenia noastră, pentru a fi primită jertfa pe care o aduce Hristos prin mâinile noastre" (Prea Fericitul Teoctist).

E agenda Patriarhală a **Prea Fericirii Sale** și merită să fie citită cu tot interesul.

★

● Editura „Renașterea", Cluj-Napoca, publică volumul: **„Logos",** la împlinirea vârstei de 80 de ani a Î.P.S. Arhiepiscop BARTOLOMEU al Clujului.

Acest volum cuprinde șase capitole: I. Arhiepiscopul; II. Teologul; III. Scriitorul; IV. Părintele; V. Ecumenica; VI. Miscellanea și de asemenea numeroase studii și articole închinate sărbătoritului, având ca autori: ierarhi, profesori de teologie, scriitori, oameni de cultură și preoți.

Volumul se deschide cu mesajul *Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST,* și se continuă cu cele ale Î.P.S. DANIEL al Moldovei, Î.P.S. ANTONIE al Ardealului, Î.P.S. TEOFAN al Olteniei și mulți alți membri ai Sfântului Sinod și nu numai.

Acum la ceas aniversar îl felicităm în numele ierarhilor, al părinților profesori, al părinților protopopi și al tuturor preoților, al monahilor și monahiilor și credincioșilor din Mitropolia Ardealului, rugând pe Dumnezeu să-i sporească zilele și înțelepciunea întru Slava Sfintei noastre Biserici și a poporului nostru celui binecredincios.

Îi urăm încă pe atâta.

★

● **Hoțul de mărgăritare,** parabolă în patru acte, ediția a II-a, de *Valeriu Anania,* Editura „Renașterea", Cluj-Napoca, 2001, 86 pag.

Este o carte care arată geniul creator al autorului.

★

● Editura „Roza Vânturilor" publică cartea: **„Procesul lui Iisus în lumina noilor documente și descoperiri arheologice"** de Ioan Fruma, doctor în drept - avocat, București, 2000, 373 p.

Cartea se bucură de o postfață de Dan Zamfirescu, licențiat în teologie și doctor în litere, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Valahia" din Târgoviște.

Este una din cărțile mari asupra lui Iisus. Iată ce scrie în 1999 Mag. în teologie Ekkehart Lebouton: „L-am cunoscut pe Dr. I. Fruma când lucra la manuscris și m-a impresionat nu numai ca strălucit jurist ci și ca un creștin profund credincios.

Întrucât părerile noastre asupra temei corespundeau - eu tocmai studiam viața lui Iisus în lumina noilor descoperiri arheologice - am ținut legătura și i-am trimis literatura actuală referitoare la procesul lui Iisus.

Cartea sa **Procesul lui Iisus** este un tratat esențial pentru teologii români și sper că se va bucura de atenția cuvenită".

Și Dan Zamfirescu, care este și directorul Editurii „Roza Vânturilor", adaugă câteva cuvinte despre această carte:

„Publicăm această carte rod al unei vieți întregi de cercetare și meditație, cu certitudinea că oferim culturii române de azi și conștiinței intelectuale românești cea mai importantă carte despre Iisus Hristos apărută sub semnătura unui român în a doua jumătate a secolului XX".

Cartea merită cu tot dinadinsul să fie citită, mai ales de către studenții în teologie, dar nu numai.

★

● Sfântul Ioan Iacob Românul - Hozevitul: *„Hrană duhovnicească",* carte cu cele mai minunate și umilincioase cugetări care suie pe om cu sufletul la cer. Scrisă în versuri de Ieroschim. Ioan Iacob care a sihăstrit la Schitul Sfintei Ana din Mânăstirea Hozeva, în pustiul Iordanului.

Apare cu binecuvântarea *P. S. Galaction* al Alexandriei și Teleormanului, Editura „Lumină din Lumină", București, 2000, 624 pag.

Cartea cuprinde: pilde, cugetări și imnuri în versuri, cu privire la viață, moarte, și despre rostul omului în viața pământească.

Mai cuprinde un Acatist al Sf. Ioan Iacob de la Neamț-Hozevitul (pag. 27-35), compus de părintele Clement, starețul Sf. Mânăstiri „Sfinții Trei Ierarhi" din Iași.

Dacă bine am observat mai sus Sf. Ioan Iacob de la Neamț e numit Hozevitul. De ce de la Neamț? Ei bine. Trebuie spus că este născut la 23 iulie 1913, cu numele de Ilie în satul Crăiniceni, comuna Păltiniș, jud. Botoșani, din părinți - Maxim și Ecaterina -, țărani cu frică de Dumnezeu și iubitori de cele sfinte.

În 1933 tânărul Ilie intră în monahism la Mânăstirea Neamț. În toamna anului 1936, pleacă definitiv în Țara Sfântă și așa se face că a rămas la Hozeva și cu numele de Hozevitul.

Aș mai aminti câteva titluri de versuri, spre exemplu: Paza sufletului, Glasul Păstorului celui bun, Semnul Sfintei Cruci, Dorul bunicii și multe alte versuri, toate închinate credinței în Dumnezeu. Apoi are multe cuvinte: despre patima beției, despre sufletele care ies din trup, descoperire pentru Sfânta Liturghie, despre folosul bolilor și felul cum se înțelege boala trupească, mânăstirea „Sf. Gheorghe" din Valea Hozevei, despre Sfânta Cruce, despre însemnătatea rugăciunii și care este vremea ei, un leac pentru răbdare, cum trebuie să înțelegem rugăciunea lui Iisus, Viața Sf. Daniil, Sihastrul de la mânăstirea Voroneț, etc. . . .

Este o carte care se citește cu interes de către toți creștinii.

Îndemnăm pe cei iubitori de lectură să o caute și să o citească.

★

● P. S. Irineu Pop Bistrițeanul, Episcop - vicar al Arhiepiscopiei Clujului, publică cartea **Sfântul Ioan Iacob, Sihastrul român de la Hozeva,** Colecția Homo Religiosus, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000, 143 p.

Sfântul român Ioan Iacob a trăit între anii 1913-1960. El era de fapt Ieroschimonah și a mers din tinerețe în Țara Sfântă. După ce a absolvit liceul s-a dus la mânăstirea Neamț. Aici a fost primit de către Episcopul Nicodim Munteanu, care era stareț la Neamțu. De aici a vizitat câteva mânăstiri din Oltenia și a rămas o vreme la Mânăstirea Turnu, din Episcopia Argeșului. De aici s-a reîntors la Mânăstirea Neamțu de unde a fost luat în armată. După ce și-a terminat serviciu militar a fost tuns în monahism de către Arhiereul Valerie Moglan, noul stareț al Mânăstirii Neamțu. A fost infirmier și bibliotecar, apoi intendent la stăreție și prof. de lb. română la școala monahală.

În toamna anului 1936, plecă în Țara Sfântă și se închinovie la Lavra Sfântului Sava pe Valea Cedronului. La această Mânăstire viețuise în trecut și Sf. Ioan Damaschin (+ 749).

Acolo părintele lui duhovnicesc a fost Ieroschimonahul aromân Sava Cuțovlahul. De aici a plecat la Qumran, lângă Marea Moartă, iar de acolo a plecat într-o peșteră de la Colomna, la un kilometru depărtare de Mânăstirea Sf. Gherasim de la Iordan.

În 1941, după ce trece printr-o reținere într-un lagăr englez se reîntoarce la Mânăstirea Sf. Sava.

În 1945, Patriarhul Timotei al Ierusalimului l-a prohirisit schimnic, iar apoi a fost egumen al Schitului românesc de la Iordan.

În timpul liber el scria versuri. În noiembrie 1952, a intrat în Mânăstirea Sf. Gheorghe Hozevitul, mânăstire fondată la sfârșitul sec. V, de către Gheorghe Hozevitul. Din vara anului 1953, el se retrage la Chilia Sf. Ana. Numai la praznicele împărătești cobora la Mânăstirea Hozeva.

A trecut la cele veșnice în 1960.

Cartea mai cuprinde: Acatistul Sfântului Ioan de la Neamțu și câteva poezii.

Moaștele intacte ale Sfântului Ioan Iacob se află într-o raclă la Mânăstirea Hozeva.

★

● În Editura „Dosoftei" a apărut cartea lui C. Gh. Marinescu **„Quo vadis medicina?" Interviuri cu personalități ale medicinii românești pe teme medico-sociale,** vol. I, Academia de științe medicale, filiala Iași, 1998, 368 pag.

„Am primit scrisoarea dvs. în care este expusă o incredibilă **„aventură"** în viitor, prin care a trecut propunerea dvs. atât de interesantă și actuală ce se numește „Quo vadis medicina?".

Într-adevăr este una din întrebările fundamentale pe care și le pune orice gânditor în problemele medicale și eu sunt printre aceștia.

Ținând seama de descoperirile uimitoare ce apar în cele mai diferite domenii ale științelor și tehnicii, ele nu pot să nu influențeze și medicina în dezvoltarea ei viitoare. Exemplele sunt numeroase. Accept să vă dau prefață".

Academician Ștefan Mihu

Este o carte foarte valoroasă. Iată ce spune Acad. Constantin Bălăceanu Stolnici: „Medicul și farmacistul să nu uite, niciodată, că nu sunt numai profesioniști. Medicina este știință indiscutabil, este o artă (căci folosește mult intuiția), dar este și apostolat. Aceste două profesiuni au ca scop videcarea bolnavilor sau / și alinarea suferințelor lor. În actul medical există ceva liturgic.

De aceea, am considerat, totdeauna, drept „patron al medicinei" pe Asclepios (și nu Hippocrat)".

Autorul în persoana prof. univ. dr. doc. C. Gh. Marinescu este foarte abil în tot interviul său. Pune întrebări esențiale care scot în evidență uimitor ceea ce gândește intervievatul.

Sperăm să fie un bun exponent al științei epocii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149

SIBIU

15 martie şi 1 aprilie

Nr. 11—14

2001

„Osana, Fiul lui David"

Cel dintâi praznic împărătesc dintre cele cu dată schimbătoare din cuprinsul anului liturgic este Duminica Floriilor, zi în care prăznuim Intrarea triumfală a Mântuitorului Hristos în Ierusalim.

Este îndeobşte cunoscut şi sub numele de **Duminica Stâlpărilor** sau a **Floriilor** şi este sărbătorită cu o săptămână înainte de Sf. Paşti. Grecii o numesc *„Kiriaki ton vaion"*, apusenii latini *„Dominica in palmis"* sau *„Dies palmarum"*, francezii *„Dimanche de rameaux"* iar neamurile slave *„Nadelia vaii"*.

Toate aceste denumiri provin de la cuvântul **„Stâlpări"**, ramurile verzi, ce sunt sfinţite în biserică în această zi şi care sunt purtate în mâini de credincioşi ca semn al biruinţei, în timpul slujbei şi a procesiunii liturgice mai ales la Locurile Sfinte.

Numele de **Florii** provine, în limba română, de la sărbătoarea romană **„floralia"** care cădea întotdeauna primăvara, când florile erau înverzite şi înflorite, această sărbătoare fiind apoi încreştinată, suprapunându-se peste ea amintirea *Intrării Domnului în Ierusalim*.

Este o sărbătoare străveche încă din secolul IV al erei creştine, fiind amintită de Sf. Epifanie, episcopul Salaminei din Cipru care îi şi închină două omilii rămase până la noi, de Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Ambrozie şi Sf. Chiril al Alexandriei, iar în Apus ea este menţionată pentru prima dată de Isidor de Sevilla.

Pe larg este descrisă ceremonia şi procesiunea din Ziua de Florii la Ierusalim în *„Jurnalul peregrinei Aeteria"* datând din secolul IV. Sf. Ev. Matei, în capitolul 21 al Evangheliei Sale, ne istoriseşte momentul Intrării în Ierusalim a Domnului: *„Iar când s-au apropiat de Ierusalim şi au venit la Betfaghe la Muntele Măslinilor atunci Iisus a trimis pe doi ucenici, zicându-le: «Mergeţi în satul care este înaintea voastră şi îndată veţi găsi o asină legată şi un mânz cu ea, dezlegaţi-o şi aduceţi-o la Mine . . .»"* (Mt. 21, 1-2).

„. . . Mergând deci ucenicii şi făcând după cum le-a poruncit Iisus, au adus asina şi mânzul şi deasupra lor şi-au pus veşmintele, iar El a şezut peste ele. Şi cei mai mulţi din mulţime îşi aşterneau hainele pe cale, iar alţii tăiau ramuri din copaci şi le aşterneau pe cale, iar mulţimile care mergeau înaintea Lui şi care veneau după El strigau zicând «Osana, Fiul lui David; binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus!»" (Matei 21, 6-9).

Acest lucru este istorisit şi de Ev. Ioan în cap. 12 al Evangheliei ce-i poartă numele. Evenimentul acesta s-a petrecut a doua zi după Învierea lui Lazăr în Betania iar mulţimile entuziasmate de această minune l-au primit pe Hristos în Sfânta Cetate ca pe un Împărat, motiv pentru care i-au şi făcut o primire triumfală şi strigau cuvintele: *„Osana, Osana"* ceea ce înseamnă *„mântuieşte-ne, mântuieşte-ne"*, cuvinte adresate ca unui împărat pământesc. Cărturarii şi fariseii văzând mulţimile şi pe prunci strigând aceste cuvinte s-au umplut de pizmă şi căutau ca să-l dea în mâinile arhiereilor şi a bătrânilor pen-

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-Vicar
SIBIU

La o sută de ani de la naşterea unui strălucit profesor de teologie

Cred că nu există om care să nu-şi amintească cu emoţie şi cu recunoştinţă de câte un învăţător sau profesor care i-a îndrumat paşii în anii copilăriei şi ai tinereţii.

Părintele Sofron Vlad, fost profesor şi rector al Institutului teologic universitar din Sibiu timp de peste două decenii, face parte din categoria acelor profesori care nu sunt uitaţi uşor de către foştii lor studenţi. Nu poate fi uitat, căci ştia să fie atât de apropiat şi de iubit de studenţii săi, încât era considerat ca un adevărat părinte al lor.

Una din formulele sale de adresare către studenţi: „măi, tată", cuprindea un adevăr de netăgăduit, căci, ştia să fie tată pentru toţi, atât pentru cei buni, cât şi pentru cei mai puţin buni, pe care ştia să-i ierte, să-i îndrume şi să-i facă buni. Viaţa Institutului teologic în deceniile şase şi şapte ale secolului în care a trăit nu se putea concepe fără rectorul Sofron Vlad. Institutul a fost casa lui, studenţii copiii lui, iar el era „păstorul cel bun" care-şi punea sufletul pentru ei. Aşa se explică şi faptul că sub îndrumarea lui, Institutul a prosperat - în pofida condiţiilor vitrege impuse de un regim ateu, - iar atmosfera de viaţă din cadrul lui era caldă, intimă, de bună înţelegere, corectitudine, încredere în viitor, muncă şi rugăciune.

Viaţa Părintelui Sofron Vlad n-a fost uşoară, ci dură, ca şi a locuitorilor din satul Inuri, de la poalele Munţilor Apuseni, sat în care s-a născut la 20 martie (2 aprilie st. n.) 1901. Deşi făcea parte dintr-o familie numeroasă de ţărani, a fost trimis la şcoala primară şi la gimnaziul inferior din Alba Iulia, ambele cu limba de predare maghiară. În anii primului război mondial, a urmat cursurile de 4 ani ale „secţiei pedagogie" a Institutului teologic-pedagogic sibian (1916-1920), completate ulterior cu examene de diferenţă şi bacalaureat la Liceul „Gheorghe Lazăr", tot în Sibiu. A făcut apoi studii teologice tot la Sibiu, continuând la Facultatea de Teologie din Bucureşti, unde şi-a susţinut şi examenul de licenţă. Cu mari greutăţi materiale, a putut face apoi studii de specializare pentru Noul Testament la Facultăţile de Teologie protestantă şi catolică din Strasbourg (1925-1927), Münster şi Berlin (1929-1930). În 1937 va obţine doctoratul în Teologie la Bucureşti, la profesorul Haralambie Rovenţa, cu teza „Prologul Evangheliei a patra. Studiu critic-exegetic" (Cluj, 1937, 206 p.).

Cu o astfel de pregătire, cunoscând mai multe limbi străine, şi-a început îndelunga activitate didactică.

La început, a fost profesor de Religie la Liceul de băieţi din Alba Iulia (1923/1924 şi 1928/1929), apoi la Şcoala normală de băieţi din Cluj (1930-1939), din 1934 încredinţându-i-se şi conducerea Seminarului pedagogic universitar pentru pregătirea profeso-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Pioasă comemorare a unui ilustru rector

Se împlinesc 100 de ani de la naşterea unui eminent dascăl de Teologie: pr. prof. dr. Sofron Vlad. Întrucât, din cei 31 de ani cât a funcţionat în învăţământul teologic universitar, 17 ani a onorat funcţia de rector la două instituţii teologice universitare: Academia Teologică din Oradea — Timişoara (1942—1945) şi Institutul Teologic Universitar din Sibiu (1952—1969), vom stărui, în rândurile ce urmează, mai ales asupra acestui aspect al activităţii sale de purtător al agendelor acelei înalte funcţii de conducere. De altfel, în această ipostază de diriguitor al destinelor celor două şcoli teologice a rămas mai bine întipărit în memoria celor care l-au cunoscut. Generaţii de studenţi îl ştiu veghind, cu o dăruire totală, la bunul mers al instituţiilor cu care şi-a identificat fiinţa.

Atât scurta perioadă în care a fost hărăzit să se afle la cârma Academiei Teologice din Oradea — Timişoara, cât şi cea mai lungă, când a fost rector la Sibiu, au fost dintre cele mai grele, pe care le-a străbătut poporul român, în secolul care tocmai s-a încheiat. Războiul şi comunismul deopotrivă au însemnat vremuri de restrişte şi constrângeri pentru ţară şi Biserică. Numai o fire robustă şi un caracter ferm, cum a fost pr. prof. dr. Sofron Vlad a putut face faţă situaţiilor dificile de atunci.

În cazul ambelor şcoli de Teologie, problema prioritară a fost supravieţuirea. Precum se ştie, Academia Teologică din Oradea, spre a se salva ca instituţie românească, s-a refugiat la Timişoara, după cedarea Ardealului de Nord. Chiar dacă a rezistat, în condiţiile grele ale războiului şi refugiului, a fost desfiinţată, odată cu celelalte Academii teologice transilvănene de la Arad, Caransebeş şi Cluj, după instaurarea comunismului. Academia Teologică din Sibiu, devenită între timp Institut Teologic Universitar, şi-a perpetuat existenţa, deşi şi ea s-a aflat în momente de cumpănă când s-a pus problema desfiinţării. Dacă n-a fost totuşi desfiinţată şi este cu siguranţă un merit al rectorului Sofron Vlad, că nu s-a întâmplat o astfel de nedreptate, i s-a aplicat permanent un tratament restrictiv. Numărul de locuri a fost drastic limitat, deşi, mai ales în Ardeal, parohiile vacante erau foarte multe. În unele dintre ele nici în ziua de Paşti nu era cine să facă slujbă. Spre a contracara astfel de limitări abuzive, rectorul Sofron Vlad şi-a asumat riscul de a recurge la o stratagemă: a primit, la admitere, peste numărul aprobat de stat, un număr echivalent de audienţi, care după ce absolveau anul I,

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. dr.
DUMITRU ABRUDAN

● **În editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut recent o nouă ediţie a OCTOIHULUI MIC, solicitat foarte mult de către cântăreţii de strană din Transilvania.**

Preţul unui exemplar legat este de 100 000 lei.

Comenzile se pot face pe adresa: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24, 2400 SIBIU.

„Fie mie după cuvântul tău!"

La 25 martie, Biserica Dreptmăritoare cinsteşte Sărbătoarea Bunei-Vestiri, zi de mare bucurie, care face parte din praznicele închinate Preacuratei Născătoare de Dumnezeu.

De demult, în Paradis, printr-o femeie a intrat păcatul în lume. La „plinirea vremii", tot printr-o femeie, păcatul trebuia biruit. „Potrivnica şarpelui" şi „fecioara îmbrăcată în lumină" trăia în Nazaretul Galileii. Era o copilă curată şi smerită, cu o credinţă autentică şi o iubire sfântă care se îndrepta numai către Dumnezeu. Trăise la Templu. Învăţase acolo Legea cea veche. Ştia proorociile. Era pildă celor din preajmă. Trăia smerit şi-şi punea nădejdea numai în Dumnezeu. Există astăzi la Nazaret ruinele casei în care a trăit Preacurata Fecioară. Se află acolo, în apropiere, un izvor de unde Fecioara aducea apă.

Acolo, la Nazaret, trimis a fost Arhanghelul Gavriil să-i aducă vestea că va naşte pe Fiul celui Preaînalt: *Bucură-te ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei. Iar ea văzându-l s-a tulburat de cuvântul lui şi cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta? Şi îngerul i-a zis: Nu te teme Marie, căci ai aflat har de la Dumnezeu. Şi, iată, vei lua în pântece şi vei naşte fiu şi vei chema numele Lui Iisus* (Ev. Luca I, 28-31). Sfântul Grigore Palama spune că Arhanghelul se desfăta de curăţenia gândurilor Fecioarei.

Ca una care voia să-şi păstreze neîntinată fecioria, Maria rămâne uimită de vestirea adusă de Arhanghel: *Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?* (Ev. Lc. I, 34).

Sfântul Iacob Monahul, referindu-se la aceasta spune: *„Maria n-ar fi primit să fie Maica Mântuitorului, dacă prin aceasta urma să-şi calce făgăduinţa de feciorie. De aceea, îngerul o linişteşte, spunându-i felul naşterii şi cine va fi Cel ce se va naşte"*.

Încredinţată de cuvintele Arhanghelului, curata Fecioară acceptă cu smerenie: *„Fie mie după cuvântul tău!"* (Ev. Luca I, 38). Părinţii Bisericii afirmă că acesta a fost momentul când S-a zămislit Fiul lui Dumnezeu. *Fiul lui Dumnezeu, Fiu Fecioarei Se face şi Gavriil harul bine-l vesteşte* (Troparul Bunei-Vestiri).

Sfântul Ioan Damaschin observă că în Sfânta Scriptură este spus de două ori cuvântul *Fie*. La început, când Dumnezeu a poruncit să fie lumină, prin acest *Fie* s-a iniţiat zidirea lumii materiale. Când Fecioara rosteşte la Nazaret *Fie*, s-a început restaurarea lumii stricate prin păcatul strămoşesc. Se ştie foarte bine că a restaura este mai greu decât a face din nou.

Tot Sfântul Ioan Damaschin spune că, după ce Fecioara Maria a rostit cuvântul *Fie*, Cerul şi nenumăratele oşti îngereşti au săltat de bucurie că de acum neamul omenesc va avea un Răscumpărător. Dacă Fecioara n-ar şi accep-

(Continuare în pag. a 6-a)

Protos.TIMOTEI AIOANEI

Bunavestire

Lumină, mai multă lumină,
Adevărului netedă cale,
Uleiul în candela plină
Smerit ardă-n mirare.

Lumină, mai multă lumină,
Viaţa e unicul sens,
De nimic nu vă temeţi mai mult
Decât de al maiestăţii Sale revers.

Lumină, mai multă lumină
În totul şi toate ce sunt
Sus inimile! Privire senină
Duhul înfloreşte-n Cuvânt.

Lumină, mai multă lumină
Cuvântul trup s-a făcut
Viaţa rodeşte deplină
Fără sfârşit şi fără-nceput.

Pr. GHEORGHE POP

Reflexii la sfârşit şi început de mileniu

Teologie sau/şi teologii

Împrumutat din gândirea greco-romană unde apăruse pentru prima dată la Platon (Republica 379 a), termenul *teologie* va primi un înţeles specific, ca adevărata învăţătură despre Dumnezeu, în creştinism unde va face o veritabilă carieră. Evitat de primii creştini probabil pentru că era folosit de păgâni, începe a fi uzitat mai ales după triumful asupra păgânismului fiind pus iniţial în legătură cu profeţiile Vechiului Testament şi cu „mărturiile" Sfinţilor Apostoli Ioan şi Pavel. Ulterior toţi marii Părinţi au fost numiţi teologi, însă conceptul de teologie ca disciplină de studiu şi ca expunere sistematică a învăţăturii de credinţă, aparţine Evului Mediu şi scolasticilor. În altă ordine de idei, forma cea dintâi a teologiei creştine a fost propovăduirea mântuirii prin şi în Hristos (kerygma - praedicatio). A urmat „mărturisirea" lui Hristos la „neamuri", tălmăcirea conţinutului revelaţional cu ajutorul Logosului divin, apoi „teologia" în sensul unei formulări sistematice cu ajutorul raţiunii, fără a ignora dimensiunea ei spirituală, ea desemnând dăruirea cu toată fiinţa lui Dumnezeu, adeziunea supremă la El şi unirea întru iubire. Dintru început trebuie să remarcăm similitudinea existentă între „a face misiune" şi „a face teologie", prima generând şi deschizând perspectivele celei de a doua.

Se afirmă azi tot mai mult că nu există o *teologie universală* - chiar dacă învăţătura Mântuitorului este una singură - ci de mai multe teologii (chiar în Noul Testament se poate constata o diversitate de elaborări teologice). Această diversificaţie a gândirii creştine s-a accentuat cu putere începând cu secolul al II-lea, deodată cu diferenţierea ariilor culturale atinse de propovăduirea Bisericii. Impropierea de către neamuri a Evangheliei, determină intrarea în acţiune a unor factori cum sunt cultura, tradiţiile, mentalităţile, evanghelizarea neputându-se realiza într-un vid cultural şi spiritual (conţinutul revelaţional, creator de unitate, se exprimă în exterior ţinând cont de o serie de factori etnici, sociali, culturali, politici, religioşi, generatori de diversitate). Şi această realitate este cât se poate de firească, întrucât adevărul eclesial nu e un „depositum" static, ci unul dinamic, deosebit de actual, cu o diversă specificitate, redescoperit printr-o ermineutică teologică a Tradiţiei sub iluminarea Sfântului Duh. Iată că receptarea sa prin *inculturaţie* şi *contextualizare,* face parte din definiţia sa. Se ajunge astfel la o *autohtonizare* a teologiei, *aclimatizarea* ei la mediul geografic, cultural şi intelectual respectiv. Dacă spre sfârşitul primelor secole se poate vorbi de „Biserici", fiecare cu identitatea ei specifică de cultură, tradiţie, de limbă proprie, cu atât mai mult se poate vorbi şi de teologii elaborate de aceste Biserici şi care ţin cont de aceleaşi specificităţi. Iar această polifonie reflectă marea diversitate, dar şi frumuseţe a teologiei creştine.

Vorbind bunăoară de *teologia ortodocşilor arabi,* ne ducem cu gândul la Biserica Antiohiei întemeiată de Sf. Ap. Pavel şi Petru care e anterioară celei a Romei, Constantinopolului sau Alexandriei. (Acest lucru spune mult!) Acolo ucenicii lui Iisus s-au numit pentru prima dată „creştini" (F. Ap. 11, 26). În acest spaţiu s-a dezvoltat o teologie specifică cu origini în vechea „şcoală antiohiană" avându-i ca exponenţi pe Diodor de Tars, Teodor de Mopsuestia şi Ioan Hrisostom şi în „şcoala siriană" a Edesei, reprezentată prin Efrem Sirul. Ulterior au apărut şi teologi de expresie arabă. Creaţia lor a început a fi azi revalorizată prin publicarea azi a două colecţii renumite: „PATROLOGIA ORIENTALIS" şi „CORPUS SCRIPTORUM CHRISTIANORUM ORIENTALIUM". Deşi o istorie tragică a împărţit, apoi a condamnat la încremenire spaţiul creştin - antiohian, astăzi se remarcă tendinţa afirmării teologilor de limbă arabă şi chiar de limbă siriană, promovând o teologie care potrivit spuselor P.F. Patriarh Ignatie al IV-lea: „nu e nici grecească, nici slavă, ci pur şi simplu arabă!" Observând-o cu atenţie remarcăm că nu şi-a improvizat nici subtilităţile limbajului bizantin, nici simplificările de gândire ale latinilor, nici avânturile necontrolate ale spiritualităţii slave; ea se vrea doar antiohiană. Mai reţinem şi tinderea spre un alt mod unitar de teologhisire, ce depăşeşte confesionalismul îngust, tindere ce-şi găseşte corespondentul în visul refacerii Patriarhiei Apostolice a Antiohiei de odinioară. Apoi, prin poziţie şi antecedente, teologia arabă este cea mai aptă să contribuie la apropierea creştinismului de marile religii monoteiste: iudaismul şi islamismul . . .

Referindu-ne la *teologia asiatică,* amintim că, numeric vorbind, creştinismul este insignifiant în Asia, continentul dinspre soare-răsare. Există un pluralism confesional creştin în majoritatea ţărilor acestei zone a globului predominantă hindusă, budistă, confucianistă, taoistă şi musulmană. Cu toate acestea se articulează un mod specific de teologhisire. Particularitatea constă că el se grefează pe fondul cultural oriental de care credincioşii acestui continent nu se pot dezice. Matricea lor culturală, tradiţiile lor religioase în care s-au format, îi influenţează imprimându-le un anume fel de a gândi. Revelaţia nu s-a adresat doar gândirii greco-latine, ci accepţiunea ei prin credinţă trebuie să se poată realiza chiar acolo unde cade sămânţa, cu resursele care există la faţa locului. Pe lângă aceasta, minoritatea creştină (doar 2%), impune ideea Sf. Iustin Martirul (+ 165) că „seminţe" de adevăr religios se află şi la necreştini. Apoi, în raportarea la divin, mai distingem o latură interioară (e cunoscută aplecarea spre meditaţie a asiaticilor!), dar care e pusă în legătură cu realităţile sociale pe care teologia nu le poate ignora (eforturi de abolire a injustiţiei, a discriminărilor de orice nuanţă, a sărăciei şi foamei, de eradicare a bolilor endemice, de lichidare a analfabetismului etc.). În zone ca Japonia şi Oceanul Pacific, relaţia cu socialul îmbracă un aspect suplimentar, preocupându-se de problema păcii şi a războiului (teologia păcii pusă în contextul dialogului cu alte religii).

Când vorbim de *teologia negrilor africani,* vorbim de capabilitatea acestora de a aduce un aport nu doar inedit, ci şi deosebit de valoros în ceea ce priveşte modul de a teologhisi. Ei se străduiesc să improprieze învăţătura lui Iisus fără intermediari şi s-o încopcieze în cultura cu care se mândresc. Această teologhisire se vrea autentic africană, să fie ea însăşi, să se mişte pe coordonate potrivite genului cultural propriu, să recurgă, dar nu să se întoarcă la valorile ancestrale (să găsească acolo deschideri şi potenţialităţi creştine). În ceea ce priveşte religiile autohtone, africanii creştini acuză misionarii de lipsa de supleţe şi înţelegere faţă de acestea, deci teologul creştin trebuie să cerceteze centrul de gravitate al tradiţiilor autohtone şi să grefeze acolo mesajul creştin. Africanii nu trebuie să simtă creştinismul ca fiind străin de firea lor, de mentalitatea lor. În acest sens, spre exemplificare, o idee principală de care trebuie să se ţină cont, e cea de „participare" - „fihavanana" (= sentiment profund al unei legături intime cu toţi „fraţii", vii sau morţi). În lumina acestei teorii poate fi expusă doctrina despre harul sfinţitor care ne uneşte cu Hristos şi Trinitatea şi ne face fraţi între noi. Păcatul strică acest curent vital al comuniunii şi exemplele ar putea continua. Iată că Evanghelia nu trebuie să devină sinonimă cu cultura, dar până când viaţa lui Hristos nu găseşte expresia în termenii culturali locali, evanghelizarea şi catehizarea, ca să nu mai vorbim de formarea propriului mod de teologhisire, nu pot să progreseze. HRISTOS NU POATE SĂ VINĂ ÎMBRĂCAT ÎN MIJLOCUL AFRICANILOR ÎN HAINE STRĂINE! Teologia africană va căuta să interpreteze pe Hristos africanului, în aşa fel încât acesta să se simtă ca acasă în credinţa cea nouă, rezultă că, credinţa cea una a Mântuitorului trebuie interpretată pentru a se putea potrivi cu limba, stilul, genul, caracterul şi cultura popoarelor africane. Mai precizăm că *„teologia creştină africană"* nu e aceeaşi cu *„teologia neagră"* care e cea a creştinilor de culoare din America de Nord şi într-o anumită măsură a creştinilor din Africa de Sud, vizând *înlăturarea rasismului, lichidarea apartheidului.* Iată că teologia africană *e strâns legată de popor,* de problemele acestuia (o „teologie a săracilor").

Dacă ar fi să vorbim despre o *teologie nord-americană,* nu putem ignora pluralismul confesional aproape unic în lume sub semnul căruia se desfăşoară viaţa religioasă americană. Din această constatare rezultă cele două elemente ce-şi pun amprenta asupra modului lor de a teologhisi: a) apartenenţa la grupul confesional şi b) strânsa dependenţă de mentalitatea şi mediul în care trăiesc. Cu totul diferit se creionează *teologia latino-americanilor.* Ea trebuie plasată în contextul serioaselor probleme economice, al crizelor sociale, a numeroaselor contradicţii şi tensiuni, ce caracterizează ţările continentului sud-american. Pentru teologii de aici, esenţialul este a fi alături de popor şi a merge împreună cu el spre eliberarea economică, politică, culturală şi chiar religioasă (?!). Teologia lor se concretizează în a fi o TEOLOGIE A ELIBERĂRII.

(Continuare în pag a 5-a)

Stud. CRISTIAN ALMĂJANU
Teologie-Pastorală, an IV, Sibiu

★ ★ ★

„Osana, Fiul lui David"

(Urmare din pag. 1)

tru a fi condamnat la moarte. Intrarea Domnului în Ierusalim a fost de fapt o împlinire a celor prezise de proorocii Vechiului Testament care cu sute de ani înainte au vestit evenimentul acesta petrecut atunci în Ierusalim. Zaharia proorocul inspirat fiind de Duhul Sfânt zicea: *„Nu te teme fiica Sionului! Iată Împăratul tău vine, şezând pe mânzul asinei",* iar proorocul şi psalmistul David grăia: *„Din gura pruncilor şi a celor ce sug ai săvârşit laudă"* (Psalmul 8, 3).

Mântuitorul Hristos, - spun Sf. Părinţi -, şezând pe asin, arăta prin aceasta îmblânzirea neamurilor şi aducerea lor la Biserica noului Legământ, iar purtarea Lui pe animalul cel necuvântător era aidoma purtării Lui pe scaunul heruvimilor şi al serafimilor.

Admirabil a surprins imnograful creştin acest lucru când glăsuieşte: *„Pe mânz încălecând Împăratul tău, Sioane, Hristos a venit ca să strice înşelăciunea idolilor cea necuvântătoare şi să oprească pornirea cea neoprită a tuturor neamurilor"* (Canon, peasna a 8-a). Duminica Floriilor este începutul Săptămânii Patimilor Domnului, căci prin venirea Sa în Cetatea lui David Mântuitorul se pregăteşte pentru patima Sa cea preacurată. Aceiaşi oameni care strigau acum: *„Osana, Osana",* doar peste trei zile aveau să strige: *„Răstigneşte-L, răstigneşte-L!"* şi să-i ceară condamnarea la moarte.

Duminica Floriilor va fi preambulul prinderii Domnului, a Judecării şi a Crucificării Lui dar şi o pregustare a Învierii celei de a treia zi. *„Îngropându-ne împreună cu Tine prin botez, Hristoase Dumnezeul nostru, vieţii celei fără de moarte ne-am învrednicit cu Învierea Ta",* glăsuieşte unul din troparele prazniculuisubliniind tocmai aspectul recapitulativ al mântuirii realizate de Hristos Domnul.

Să prăznuim aşa cum se cuvine acest cinstit şi dumnezeiesc praznic al Floriilor şi să-l primim şi noi în Cetatea sufletelor noastre pe Mântuitorul Hristos şi să-i strigăm din adâncul inimilor *„Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului".*

Să ne străduim să-I aducem în locul ramurilor de finic toată fapta cea bună *„milă, omenie, virtute, postire, lacrimi, rugăciuni, privegheri şi tot felul de cinstire",* cum ne îndeamnă Sf. Ioan Gură de Aur în cuvântul rostit în această zi (P.G. t. LV, col. 520).

Să ne bucurăm duhovniceşte de măreţia acestui praznic, să ne împărtăşim cu Hristos în taina Sf. Euharistii şi să ne pregătim cum se cuvine pentru Săptămâna Patimilor care urmează, şi toţi luându-ne crucea să zicem *„Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului! Osana, întru cei de sus".* AMIN!

Pioasă comemorare

(Urmare din pag. 1)

fără a fi înscrişi în foile matricole, deveneau treptat studenţi ordinari, în urma unor stăruitoare intervenţii ale sale. Astfel s-au mai putut completa unele parohii, care începuseră a fi asaltate de prozelitismul sectar, în urma lipsei îndelungate a unui slujitor bisericesc legitim.

Un alt risc pe care şi l-a asumat profesorul Sofron Vlad a fost şi cel al primirii în Institut a studenţilor cu probleme politice, care nu se puteau apropia de nici o instituţie de învăţământ laic. Copiii multor deţinuţi politici şi chiar tineri care au fost ei înşişi sancţionaţi cu închisoare, pe considerente politice, şi-au găsit adăpost şi şi-au putut finaliza studiile în Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

Dar, o apreciere aparte a meritelor rectorului Sofron Vlad se cuvine a fi făcută în legătură cu priceperea şi zelul cu care s-a dăruit sarcinilor administrativ-gospodăreşti. În lipsa totală a oricărei subvenţii de la stat, profesorul Sofron Vlad a înscris totuşi înfăptuiri care dăinuiesc şi azi. Aşa a fost, spre exemplu, buna întreţinere a clădirilor facultăţii, modernizarea cantinei şi confecţionarea unui mobilier foarte rezistent pentru sălile de curs şi seminarii.

Hrana studenţilor a fost mereu îndestulătoare, iar disciplina şi seriozitatea activităţii instructiv-educative s-au înscris la cel mai înalt nivel.

Formarea duhovnicească a reprezentat o constantă a conducerii şi întregului corp profesoral, ceea ce a determinat constituirea unei tradiţii echilibrate şi autentice.

Biblioteca a reprezentat un adevărat laborator, unde a fost prezentă efectiv toată suflarea academică: personalul angajat pentru acest sector, profesorii şi studenţii. La alcătuirea fişierului şi-au adus contribuţia toţi cei menţionaţi mai sus. Recunoaştem până azi scrisul unora dintre profesorii şi duhovnicii Institutului, alături de cel al angajaţilor din acel sector şi acea perioadă precum Mircea Scorobeţ, Prot. Ioan Beju, D-şoara Ileana Leucă-Colan.

Pentru recondiţionarea cărţilor uzate s-a organizat un atelier de legătorie-compactare, în care au activat mai mulţi studenţi.

Privind retrospectiv acea perioadă din istoria Facultăţii noastre, putem afirma, cu toată convingerea, că a fost marcată profund de marea personalitate a rectorului şi profesorului dr. Sofron Vlad.

Amintirea sa va rămâne vie şi în secolele următoare.

La o sută de ani

(Urmare din pag. 1)

rilor de Religie. În 1930 a fost hirotonit preot de către episcopul Nicolae Ivan. Din 1939 va activa în învăţământul teologic superior, ca profesor de Noul Testament la Academia teologică din Oradea, dar care, - în urma Dictatului de la Viena şi a evenimentelor care au urmat -, îşi va continua activitatea la Timişoara (1941-1948; în 1940/41 a fost detaşat la Caransebeş). Abia în 1948 s-a reîntors în Sibiul anilor de studii, la Institutul teologic universitar, unde a fost încadrat ca profesor de Noul Testament (1948-1952), apoi de Istoria Bisericii Române (1952-1970). Timp de 17 ani i s-a încredinţat şi conducerea şcolii, în calitate de rector (1952-1969).

În decursul celor 40 de ani de activitate didactică, a publicat o serie de lucrări de Noul Testament şi de Istoria Bisericii româneşti. În afară de teza de doctorat, mai reţinem cărţile: *Mărturia Sfântului Apostol Pavel despre viaţa şi învăţătura Mântuitorului* (Caransebeş, 1941, 70 p.), *Adevăruri vechi pentru zidire nouă. Tălmăciri biblice pentru tineret* (Sibiu, 1941, 90 p.), *Şcoala mitologică. Studiu istoric-critic* (Sibiu, 1943, 83 p.) etc. Se adaugă la acestea diferite studii de Noul Testament în revista „Studii Teologice" de la Bucureşti, articole şi recenzii în „Renaşterea" de la Cluj, „Legea Românească" de la Oradea, „Telegraful Român" de la Sibiu, „Biserica bănăţeană" de la Timişoara şi alte periodice. A fost coautor al manualului de *Noul Testament* publicat în 1954 şi reeditat în 1977.

Ca profesor de Istoria Bisericii Române, a publicat o serie de studii în revista „Mitropolia Ardealului" de la Sibiu: despre mitropoliţii Varlaam al Moldovei (1957), şi Antim Ivireanul al Ţării Româneşti (1967), despre ecoul Unirii Principatelor în presa bisericească de la Sibiu (1959), un studiu vast referitor la istoria şcolii teologice sibiene până după unirea din 1918 (1961), un studiu despre reînfiinţarea Mitropoliei Ardealului sub Andrei Şaguna (1964), altul despre prezenţa vechilor tipărituri de la Râmnic în Ardeal (1979) etc.

Aşa cum spuneam, Părintele Sofron Vlad a condus Institutul timp de 17 ani într-o perioadă critică a existenţei sale. Dar prin tactul şi înţelepciunea sa, Institutul a fost ferit de situaţiile neplăcute prin care au trecut alte instituţii de învăţământ de la noi.

Este bine să notăm acum, când fosta „cenzură a presei" nu mai funcţionează, că Părintele Sofron Vlad a avut curajul ca după 1964, când au fost eliberaţi din închisori şi mulţi tineri, o parte dintre aceştia au fost primiţi în Institutul pe care-l conducea, fiind hirotoniţi apoi ca preoţi; unii din ei mai trăiesc încă. Trebuie notat de asemenea că - alături de colegii şi prietenii săi Spiridon Cândea şi Iorgu Ivan - a ştiut să salveze însăşi existenţa Institutului teologic sibian, într-o vreme când un fost ministru al Cultelor voia să-l „contopească" cu Institutul Teologic din Bucureşti.

În sfârşit, nu poate fi trecută sub tăcere grija lui statornică pentru formarea unor noi cadre pentru Institutul teologic, îndemnurile permanente date celor buni ca să-şi continue studiile la doctorat sau chiar peste hotare, când se putea. Numai aceste trei fapte îl îndreptăţesc la un loc de cinste în istoria Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna".

La împlinirea a o sută de ani de la naşterea sa, gândurile noastre şi recunoştinţa noastră se îndreaptă din nou înspre profesorul şi rectorul nostru de altădată, rugând pe Dumnezeu să-i facă parte de veşnică odihnă în împărăţia Sa, să-l răsplătească cu fericirea veşnică în cer pentru tot ce a făcut pentru Biserică şi studenţii lui aici, pe pământ.

Spiru Haret (1851—1912)

Omul. Marele Ministru. Strategul politicii cultural-educative

S-au împlinit, la 15 februarie, 150 de ani de la nașterea lui Spiru Haret, omul de știință, arhitectul politicii școlare și reformării învățământului, strategul politicii cultural-educative, inițiatorul unor măsuri benefice reorganizării și întăririi Bisericii Naționale, Marele Ministru, Omul care și-a imprimat numele pe o epocă, intrată în istorie ca Epoca haretiană.

Spiru Haret s-a născut la 15 februarie 1851 la Iași, într-o familie cu puternice rădăcini macedo-române, fiind primul din cei șase copii născuți, dintre care au supraviețuit patru, ai lui Costache și ai Smarandei. Școala primară a început-o la Dorohoi, a continuat-o la Iași, apoi la București. A urmat cursurile Colegiului „Sfântul Sava" din București ca bursier și l-a absolvit ca premiant de onoare. Și-a luat bacalaureatul în mai 1869 după care, cu întreruperi, din cauza greutăților materiale, a urmat cursurile Facultății de Științe, secția fizică-matematică la Universitatea din București. Și-a luat licențele la matematici și la fizică în anii 1874 și 1875.

Având o bursă de studii la Sorbona, tânărul Haret a susținut licențele la matematici și la fizică, s-a înscris la doctorat și, în anul 1878, a susținut teza de doctorat cu tema: „Despre invariabilitatea marilor axe ale orbitei planetare". Ideile tezei celui ce a fost primul doctor în matematici din țara noastră și primul străin care susținea un doctorat în Franța au surprins audiența prin inedit, unul dintre martorii acestui eveniment a fost Henri Poincaré, viitor mare matematician și filosof. Dat fiind valoarea științifică a tezei, ea a intrat în bibliografia de specialitate din domeniul mecanicii cerești.

După succesul debutului științific prin susținerea doctoratului, tânărului Haret i s-a propus un post la Universitatea din Grenoble. A refuzat, s-a întors la București, și, la 27 de ani, a devenit profesor universitar suplinitor la București, apoi titular la Iași. Din anul 1879 a fost membru corespondent al Academiei Române. În anul 1882 s-a înscris în partidul liberal. Haret a ocupat funcții administrative în învățământ: inspector general, secretar general al Ministerului de Instrucțiune, ministru al Instrucțiunii Publice și Cultelor timp de zece ani: 1897—1899; 1901—1904; 1907—1910. A fost cel mai longeviv și fecund ministru al învățământului.

În anul 1911, la împlinirea vârstei de 60 de ani, Spiru Haret, *Marele Ministru*, cum l-a numit Nicolae Iorga, a fost sărbătorit cu fastul meritat, i s-a oferit un volum omagial intitulat „Lui Spiru Haret. Ale tale dintru ale tale" ce cuprinde discursuri elogioase a 151 de colaboratori.

La 17 decembrie 1912, Spiru Haret a trecut în lumea veșnică, după o suferință grea cauzată de cancer. Funeraliile au fost impresionante și deplin meritate pentru omul de știință, omul de cultură, pedagogul și înaltul demnitar Spiru Haret.

Activitatea reformatoare în învățământ a fost principala direcție de acțiune a lui Spiru Haret ca administrator școlar și înalt demnitar. Plecând de la constatarea lipsurilor și deficiențelor școlii, surprinse în urma efectuării inspecțiilor și studierii amănunțite a legislației în vigoare, Haret a ajuns la concluzia că legislația în vigoare trebuia corectată și că erau necesare legi noi. Principalele legi adoptate în timpul ministeriatului său au fost: *Legea învățământului secundar și superior din 1898, Legea învățământului profesional din 1899 și Legea învățământului privat din 1907*. Măsurile legislative au dus la ridicarea școlii la nivelul instituțiilor fundamentale cu menirea de a contribui la construirea identității etnice și naționale a românilor.

S-au înființat, în timpul ministeriatului lui Haret, 168 de grădinițe, 1980 de școli noi. Învățământului primar și secundar li s-a imprimat o orientare realistă; în planurile de învățământ s-a acordat importanța cuvenită lucrului manual (în învățământul primar), disciplinelor fizico-chimice și matematice (în învățământul secundar). S-a impus obligativitatea întocmirii programelor de învățământ și respectarea lor. S-a instituit un număr rațional de examene. Pregătirea viitorilor dascăli se asigura prin școli normale și prin Seminarul pedagogic universitar. S-a accentuat rolul școlii în educația patriotică, „națională", prin disciplinele de învățământ: limba și literatura română, istorie, geografie, prin organizarea serbărilor cu prilejul sărbătorilor naționale, în special cu ocazia zilei de 24 Ianuarie, Ziua Unirii, a excursiilor școlare. S-a impus obligativitatea orelor de muzică, desen și educație fizică. A intrat în practica școlară organizarea expozițiilor cu obiecte create de elevi și valorificarea lor, concursurile sportive școlare și interșcolare. S-a impus obligativitatea de a saluta drapelul țării, de a asculta și intona imnul țării. S-au luat măsuri pentru întărirea disciplinei școlare, atât pentru elevi cât și pentru dascăli; portul obligatoriu al uniformei pentru elevi era un semn de distincție; s-au interzis întreruperile nejustificate ale programului școlar și s-a redus numărul de vacanțe.

Școala secundară a fost organizată pe două niveluri — inferior (gimnazial) și superior (liceal) cu trei secții: clasică, reală, modernă. S-a instituit rolul profesorului diriginte. Promovarea profesorilor se făcea nu prin concurs, ci prin sistemul tabelelor de capacitate stabilite în urma exemenelor de capacitate. Prin Legea din 1899 s-a impus organizarea învățământului profesional pe trei niveluri: elementar, inferior și superior. S-au înființat, în timpul ministeriatului lui Haret, 60 de școli profesionale: agricole, de meserii și comerciale. S-a creat, astfel, o categorie socială-profesională distinctă, aceea a meseriașilor. Învățământul superior a fost organizat pe catedre. Perfecționarea profesorilor universitari se recomanda a se face în străinătate. S-au instituit titlul științific de docent științific și cel de profesor agregat. S-a legiferat autonomia universitară și înființarea Seminarului pedagogic universitar.

Valoroasa activitate reformatoare în învățământ a fost permanent corelată cu *activitatea extrașcolară*, ale cărei performanțe justifică considerarea lui Spiru Haret ca strateg al politicii cultural-educative. Amintim principalele realizări ale lui Spiru Haret în acest domeniu. O dominantă a activității extrașcolare a lui Spiru Haret a fost crearea oportunităților pentru emanciparea țăranilor, învățătorilor și preoților, ridicarea nivelului lor de trai. Haret a luptat pentru împroprietărirea categoriilor amintite, pentru *organizarea obștilor sătești* de producție, de vânzare și de arendare, a *băncilor populare*. Învățătorii au fost investiți cu datoria de a lumina mintea țăranilor și de a-i stimula pentru a-și construi un mod de viață prosper. Prin *cercurile culturale* se făcea propagandă pentru alfabetizare, pentru educația economică, morală și artistică a tuturor categoriilor de vârstă. S-au înființat și au funcționat *școlile pentru adulți, bibliotecile populare*, în scopul unei propagande culturale eficiente. *Cantinele școlare*, datorate tot lui Haret, ofereau facilități elevilor din familii sărace pentru a urma școala.

Politica culturală a lui Spiru Haret a fost orientată spre susținerea creației științifice, tehnice și artistice, *susținerea activității editoriale-publicistice*, sprijinirea materială și morală a creatorilor de cultură. La solicitarea Marelui Ministru, scriitori ca: Alexandru Vlahuță, George Coșbuc, Panait Cerna, Șt. O. Iosif, Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga ș.a. au realizat lucrări cu mesaj patriotic cu largă adresabilitate. Fondurile Casei Școalelor (înființată în anul 1886), cu aprobarea lui Spiru Haret, au fost îndreptate spre publicarea cărților și revistelor. S-au editat lucrări ale clasicilor pedagogiei universale — J. Amos Comenius, John Locke, J.H. Pestalozi, lucrări de muzicologie, de folclor, reviste ca: Albina, 1897, Sămănătorul, 1901, Revista generală a învățământului 1905. Pentru cumpărarea unei viori Stradivarius oferite lui George Enescu, Spiru Haret a solicitat o colectă în bani în rândul elevilor. Eroul de la Binținți, Aurel Vlaicu, a beneficiat de sprijinul material pentru executarea aeroplanului său. Spiru Haret s-a implicat în organizarea societății „Steaua", a societății și revistei „Liga Deșteptarea", a Universității Populare București, în reorganizarea Conservatorului de muzică și artă dramatică, în susținerea mișcării teatrale.

Spiru Haret a lăsat drept moștenire opera cuprinsă în 11 volume, publicată în perioada 1934—1940, ce evidențiază multiple direcții de preocupare din domeniile fizico-matematice, sociologice, istorice, pedagogice, din domeniul activității de politică școlară și extrașcolară. Amintim câteva lucrări de larg interes: „Chestiuni de învățământ", 1877, „Chestia țărănească", 1905, „Pagini de istorie", 1906, „Școala naționalistă", 1907, „Mecanica socială", 1910, „Învățătorii și politica", 1911, un volum (al XI-lea) de corespondență, 1940. Studiile din domeniile mecanicii cerești, mecanicii fluidelor, matematicilor sunt recunoscute drept contribuții la dezvoltarea științelor fizico-matematice și astronomice și certifică vocația lui Spiru Haret ca om de știință.

Spiru Haret și-a înscris numele în istorie și pentru *politica în favoarea întăririi Bisericii Naționale*. In concepția sa, „cultivarea sentimentului național și religios trebuie să fie preocuparea de căpetenie a învățătorilor și preoților care să lucreze uniți pentru realizarea acestui măreț ideal național, sădind în inima săteanului iubirea de Dumnezeu, iubirea de neam, de moșie și solidaritatea morală între individ și națiunea din care face parte... învățătorul și preotul să fie icoana vie a dragostei de țară, de muncă și a datoriei în fața consătenilor lor".

Spiru Haret a recomandat și a susținut *înființarea corurilor religioase*, organizarea serbărilor și petrecerilor duminicale. A militat pentru colaborarea preoților și învățătorilor pentru atingerea scopurilor de emancipare culturală a poporului, pentru prosperitate economică, pentru înălțarea lui spirituală. În perioada 1908—1909, în timpul ministeriatului lui Haret, s-au înființat *noi seminarii teologice*. S-au întocmit *regulamente* pentru ocuparea catedrelor de învățământ teologic, s-a încurajat *tipărirea manualelor* pentru disciplinele religioase și laice din învățământul seminarial. S-au întocmit regulamente pentru școlile de cântăreți, s-au elaborat *programe analitice*. S-au luat măsuri ca în școlile catolice să se angajeze preoți ortodocși pentru fetele ortodoxe, pentru ca orele să se țină în limba română. S-au acordat *burse* pentru specializarea studenților teologi în străinătate. Bibliotecile au fost înzestrate cu fonduri de carte corespunzătoare. Au fost folosite fondurile pentru *retipărirea Bibliei* în trei ediții, pentru *publicarea unor lucrări* precum: „Creștinismul daco-roman" de Vasile Pârvan, „Andrei Șaguna" de Ioan Lupaș, lucrarea în trei volume a lui Teofilact, „Trimiterile cele patrusprezece ale slăvitului și prea lăudatului Apostol Pavel", „Istoria Bisericii române" de Nicolae Iorga în două volume ș.a.

În anul 1902, în timpul ministeriatului lui Haret, s-a înființat, prin lege, *Casa Bisericii Naționale*, instituție administrativă centrală cu atribuții multiple legate de conservarea și administrarea averilor deținute de biserici, mânăstiri și schituri. Din fondurile proprii, Casa Bisericii Naționale a construit biserici și catedrale (în Galați, Sulina) și a reparat numeroase biserici. S-a construit

(Continuare în pag. a 6-a)

Conf. univ. dr.
ELENA MACAVEI

În legătură cu intenția guvernului României anilor '40 de a înființa o parohie ortodoxă română la Roma

Fondul *Ion Matei*, care se găsește la Secția „Patrimoniu" a arhivei Bibliotecii Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, mi-a oferit ocazia de a descoperi câteva documente inedite în legătură cu înființarea unei parohii ortodoxe române la Roma, în anul 1941, și care ar fi putut duce, probabil, la o colaborare frumoasă atât între România și Italia, cât și între ortodoxie și catolicism, dacă n-ar fi intervenit Pr. Aloisie Tăutu, parohul român unit al bisericii din Roma și consilier bisericesc al Legației Statului Român pe lângă Sfântul Scaun.

Vestea înființării unei parohii ortodoxe române în Cetatea Eternă, anunțată de Decretul-Lege nr. 3281 și publicat în Monitorul Oficial nr. 285, din 1 decembrie 1941, l-a determinat pe preotul Bisericii Române Unite din Roma să întocmească un memoriu pe care l-a prezentat Legației României la Vatican și a cărui copie a fost transpusă Ministerului Cultelor și Artelor din România, împotriva acestei hotărâri considerând că „înființarea unei biserici ortodoxe române în Italia și în special la Roma, nu este oportună din punctul de vedere al Guvernului Italian și al italienilor în general, întrucât italienii sunt 99,99% catolici, ..., și ei văd în religia ortodoxă, fie ea de nuanță grecească, slavă sau română, ..., un element și un factor de despărțire între Orient și Occident, ..., în religie ei văd un factor important de uniune, de coeziune și de afinitate spirituală și culturală chiar și cu popoarele care nu sunt de aceeași rasă, dar sunt de aceeași religie cu dânșii"[1].

Faptul că nu avea dreptate i-l demonstrează însuși secretarul general al Ministerului Cultelor și Artelor în „mustrarea" ce i-o trimite la 5 februarie 1942. „... Nici vom căuta să dovedim cât este de greșită teza ce susțineți că nu s-ar putea crea o coeziune spirituală și culturală decât între neamuri ce mărturisesc același crez religios, căci realitatea este elocventă: Franța catolică și Italia catolică se războiesc între ele, iar Germania protestantă și Italia catolică sunt aliate nu numai de arme, ci mărturisesc aceleași concepții sociale și vitale în lupta de apărare a creștinismului împotriva celor fără Dumnezeu. Tot astfel germanii catolici și protestanți trăiesc într-o desăvârșită unitate spirituală, fiindcă în afara credinței religioase, s-au găsit alte puncte de reazim și contopire sufletească a întregului popor"[2].

În Italia, spunea același preot unit, Aloisie Tăutu, „ortodoxia orientală nu poate fi considerată «ca un element sau factor care să poată contribui la stabilirea unor legături cât mai strânse de colaborare și în domeniul spiritual»"[3] — cum dorea statul român — întrucât „elemente disparate, ca ortodoxia și catolicismul apusean, cum sunt ele considerate încă astăzi, nu pot constitui factori de colaborare în domeniul spiritual. Motivul sus-amintit, adică ceea ce dorea statul român — se potrivește mai bine ortodoxiei române unite, pe care din fericire o avem în sânul neamului nostru și care singură poate constitui, ca religie, factor de colaborare în domeniul spiritual și religios, în formă românească, cu popoarele catolice ale Apusului"[4]. Această absurditate este de-a dreptul uimitoare, iar tonul plin de îngâmfare prezent în aceste rânduri este specific uniatismului. Neamul și legea românească fiind ortodoxe de la origini, nu credem că pot fi reprezentate mai bine de „alții" nicăieri, nicidecum de românii care trecând la uniatism

(Continuare în pag. a 7-a)

Maria Magdalena IONAȘCU

Preotul Nicolae Topolog din Turnișor

Ultimul deceniu al veacului al XIX-lea a fost destul de încărcat în evenimente pentru bătrâna cetate de pe malurile Cibinului. În această perioadă, în care numărul locuitorilor s-a apropiat de douăzeci de mii, au fost inaugurate liniile ferate către Avrig, Cisnădie, Turnu Roșu — până la granița cu România — și Vințu de Jos, înlesnindu-se mult legătura între oraș și localitățile rurale din această zonă, s-a deschis Muzeul societății ardelene pentru științele naturii și noua clădire a hotelului „Împăratul Romanilor", s-a pus în funcțiune telefonul și s-a deschis uzina electrică iar în sala vechiului teatru de pe strada Cetății a avut loc prima proiecție cinematografică.

În această atmosferă ce prevestea un pașnic sfârșit de veac, la 11 septembrie, 1891, la marginea orașului, în actualul cartier Turnișor, în familia lui Nicolae și Ana Topolog, născută Munteanu, harnici și cinstiți agricultori, se năștea cel de al treilea copil, Nicolae. Primele clase le face în școala din Turnișor, după care urmează gimnaziul la Sibiu (1904—1910) și Liceul greco-ortodox român din Brașov (1911—1912). De mic a dovedit că posedă deosebite calități muzicale astfel că a reușit cu mare ușurință să învețe să cânte la fluier, flaut, pian și vioară. Natura l-a înzestrat cu o plăcută voce baritonală, o ureche muzicală fină și simț al compoziției. Cu o astfel de zestre părinții l-au îndrumat spre cariera preoțească și, în toamna anului 1912, îl găsim pe Nicolae Topolog elev în primul an al Institutului Teologic din Sibiu.

În anul 1912, când Institutul pășise în al doilea veac al existenței sale, școala teologică sibiană beneficia de o garnitură de cadre didactice de o înaltă probitate profesională. Acum își încep o fructuoasă carieră didactică tinerii doctori în teologie Pavel Roșca, Silviu Drago-

(Continuare în pag. a 5-a)

Nicolae SCUTEA

Un succint apel la o „cenzură" a limbajului

Cuvântul este modalitatea comunicării interpersonale; el stă la temelia existenţei noastre.

Din Cartea Genezei sau Facerii, aflăm că lumea a fost adusă din neexistenţă la existenţă prin „Cuvânt", prin puterea cuvântului lui Dumnezeu: „El a zis şi s-a făcut, El a poruncit şi s-a zidit" (Facere I. ş.u.).

Omul ca şi coroană a Creaţiei, creat după chipul lui Dumnezeu, înzestrat cu raţiune, sentiment şi voinţă devine purtător şi propovăduitor al cuvântului. Prin cuvânt el dobândeşte un statut cu totul aparte în rândul făpturilor create de Dumnezeu şi în acelaşi timp în ordinea Creaţiei. El este singura fiinţă care prin grai viu, printr-un limbaj articulat, poate să-L mărturisească pe Dumnezeu. Întreaga Creaţie, întreg Universul dă mărturie despre Dumnezeu, dar numai omul poate da expresie acestei mărturii, numai el prin cuvântul său poate aduce ofranda rugăciunii de laudă şi de mulţumire.

Aşadar, cuvântul este darul lui Dumnezeu sădit în om, prin care omul dă mărturie despre lume şi despre sine înaintea Părintelui Ceresc, prin care poate aduce sau nu slavă Creatorului său.

Când Dumnezeu o creează pe Eva, Adam face următoarea constatare: „Iată acesta-i os din oasele mele şi carne din carnea mea. Ea se va numi femeie pentru că este luată din bărbatul său" (Gen. II, 23). Cuvântul lui Adam este un cuvânt de bucurie, de dragoste, de comuniune, de preamărire a Creatorului Ceresc.

Episodul biblic despre Cain şi Abel evidenţiază tocmai contrariul. Când în urma uciderii fratelui său, Dumnezeu îl întreabă pe Cain unde îi este fratele acesta răspunde: „Sunt eu oare păzitorul fratelui meu?" (Gen. IV, 9). Iată cum dintr-o dată cuvântul primeşte sens peiorativ, el vine să ascundă egoismul, invidia, ura, răzbunarea, crima şi minciuna.

Deci, cuvântul poate fi constructiv sau distructiv, pozitiv sau negativ, poate să dea viaţă sau poate să omoare, poate mărturisi adevărul sau minciuna, dreptatea sau nedreptatea, dragostea sau ura, comuniunea sau individualismul egocentrist ori dezbinarea. Cuvântul poate fi pus în slujba lui Dumnezeu sau, din nefericire, cum s-a întâmplat în atâtea împrejurări ale istoriei, împotriva lui Dumnezeu şi implicit a semenilor. El poate promova moralitatea şi în acelaşi timp imoralitatea, valoarea sau nonvaloarea.

Experienţa şi realităţile cotidiene de la sfârşit şi început de mileniu, fac dovada faptului că, cuvântul, limbajul sau vorbirea noastră se regăseşte pe coordonatele negative şi mai puţin pe cele pozitive. Sub influenţa multitudinii de informaţii mai puţin selective venite pe diferite căi: televiziune, ziare, reviste cu imagini obscene etc., se poate constata în rândul tinerilor şi din păcate chiar al şcolarilor un limbaj de o indecenţă de neînchipuit. Şi din nefericire nici părinţii nu sunt străini de un astfel de limbaj, neputând fi absolviţi de vină. Exemplul lor este crucial. Mediul în care trăieşti îţi formează concepţiile: „trăieşti în pădure cu lupii, vei urla ca şi ei". Cum vorbesc părinţii aşa vor vorbi şi copiii.

Mai mult decât atât, asistăm azi la apariţia unor pretinse formaţii de muzică al căror repertoriu fără nici cea mai mică reverenţă poate fi definit ca execrabil. Obscenităţile şi expresiile de-a dreptul scandaloase promovate în muzica lor trec peste orice normă a decenţei şi a bunului simţ creând o imagine degradantă societăţii în care trăim. Din păcate acest gen de muzică este gustat cu savoare de „copiii noştri".

Permisivitatea unui astfel de gen de muzică dovedeşte faptul că democraţia a fost înţeleasă pe deandoaselea, iar moralitatea desconsiderată în cel mai înalt grad.

Iată cum cuvântul devine sclavul imoralităţii. Cu siguranţă inspiraţia acestui gen de muzică nu aparţine tradiţiilor poporului român. Bunul simţ şi evlavia nu i-au permis ţăranului român în toată simplitatea lui un astfel de limbaj. Şi aceasta pentru că muzica lui s-a inspirat din tradiţiile populare ce aveau la bază credinţa şi buna cuviinţă.

Durerea este însă cu atât mai mare cu cât un distins om de cultură contemporan, încearcă un criteriu cu totul de neînţeles pentru a justifica existenţa unui astfel de gen de muzică: „gustul cetăţeanului". Dar despre ce fel de cetăţean este vorba? Cred că făcând parte dintr-o comunitate trebuie să te supui unor principii care stau la fundamentul bunului mers al comunităţii. Şi chiar dacă supus unui secularism acerb ignori normele unui minim de moralitate, totuşi nu poţi ignora principiul „bunului simţ". O societate oricât de „democratică" s-ar dori cred că are nevoie de o selecţie a limbajului, de o „cenzură" ce are la bază ideea bunului simţ. Este adevărat că ne-am săturat de cenzură, dar nu şi de moralitate. Gustul sau plăcerea nu pot deveni norme ale moralităţii.

Şi atunci se pune întrebarea: reflectă această stare normalitatea? Cu siguranţă că nu. Din păcate ierarhia valorilor a fost inversată în aşa fel încât am ajuns să spunem „binelui-rău şi răului-bine" (Isaia V, 20). Ceea ce era anormal a devenit normal, iar ceea ce era imoral a devenit dintr-odată firesc, obişnuit, resemnându-ne să spunem „asta-i realitatea". Dar, ce fel de realitate este aceasta? Se îndreaptă ea spre progres? Cu siguranţă că este o realitate mutilată de păcat ce se îndreaptă spre un adevărat, dar trist regres moral.

(Continuare în pag. a 5-a)

Diac. Drd.
IOAN CODOREAN

„O viaţă" pentru un muzeu

Cu o zi înainte de Ajunul Crăciunului, la Inspectoratul pentru Cultură din Sibiu, a fost lansată o lucrare de referinţă pentru Sibiu şi nu numai. Prin grija Ministerului Culturii şi a Muzeului Ţăranului Român a prins viaţă o lucrare ce încununează munca plină de curaj, răbdare şi voinţă a preotului Zosim Oancea care timp de peste 30 de ani a fost părintele spiritual al vrednicilor locuitori din satul Sibiel, localitate ce face parte din salba de nestemate a Mărginimii Sibiului. Lucrarea intitulată: „O viaţă, un destin, o icoană" pe lângă prezentarea vieţii luminoase dar şi întunecate din unele perioade a preotului Zosim Oancea, cuprinde în peste 200 de planşe color cele mai reprezentative icoane pe sticlă aflate în muzeul din Sibiel.

Cu tenacitatea omului care a supravieţuit grelelor privaţiuni îndurate în închisorile comuniste, părintele a reuşit să adune de peste tot sute de icoane pictate pe sticlă, operă a unor meşteri cunoscuţi, dar şi a unor anonimi, care altfel poate s-ar fi pierdut ori ar fi luat drumul străinătăţii.

Spuneam că preotul Zosim Oancea a păstorit în Sibiel peste 30 de ani. Cred că, după anii de detenţie, părintele nu a ajuns întâmplător la Sibiel. Şi iată de ce Sibielul l-a dat pe Moise Măcinic, care în urmă cu 250 de ani a cunoscut prigoana şi temniţa pentru curajul de a apăra şi lupta pentru păstrarea credinţei strămoşeşti. Sibielul l-a avut pe preotul Popovici, care în data de 15 august 1916 — de Sf. Maria — împreună cu protopopul din Săliştе Ioan Lupaş, au fost ridicaţi din mijlocul familiilor şi al credincioşilor de către stăpânitorii acelor vremuri şi întemniţaţi dincolo de Tisa, pentru marea vină, de a fi buni români. Şi iată, după ani, i-a fost dat altui preot, lui Zosim Oancea, care şi el a cunoscut temniţele, să păstorească la Sibiel. A fost o întâmplare?. Nu. Un destin. El va lăsa în urmă un miraculos muzeu. Să răsfoim puţin lucrarea. Iată, numeroase icoane o înfăţişează pe Maica Domnului. Unele cu pruncul în braţe, altele cu chipul îndurerat văzându-şi fiul răstignit. Durerea nemăsurată dar şi iertarea sunt deosebit de bine zugrăvite de către meşterii iconari. Privind acest chip, este bine să ne reculegem, să medităm şi acum la sfârşit de veac să ne întrebăm: la ce slujeşte ura, răzbunarea, duşmănia, violenţa, judecata strâmbă? Supremă este doar credinţa, iar icoanele cuprind în ele credinţa celor care le-au făurit dar şi a celor care se reculeg în faţa lor cerând îndurare şi iertare. In încheierea confesiunii sale, părintele Zosim Oancea spunea: „Credinţa zice că atunci când ceri iertare cuiva, îi arzi pe draci".

Cu prilejul lansării acestei frumoase lucrări a fost prezent şi Ion Caramitru, ministru în exerciţiu la Ministerul Culturii, care în cuvinte calde l-a omagiat pe părintele Zosim Oancea. El s-a referit şi la faptul că doar cu câteva zile mai înainte, la Tg. Jiu a fost reînălţată Coloana fără de sfârşit. Muzeul de icoane pe sticlă din Sibiel este şi el o Coloană fără de sfârşit. Este coloana credinţei, coloana ortodoxismului fără de sfârşit.

Au trudit la realizarea lucrării: Irina Nicolau, Ioana Popescu şi nepoata preotului Zosim Oancea, Raluca Alexandrescu.

NICOLAE DĂDÂRLAT

Nasc în Mărginime oameni

Mărginimea Sibiului, zonă cu potenţial deosebit sub aspect cultural a dat patrimoniului naţional valori însemnate, de la anonimi ce s-au călătorit în eternitate după ce cuminţi şi-au făcut rostul pe pământ, la cei care prin puterea minţii, talent şi trudă au intrat în conştiinţa neamului binemeritând recunoştinţa noastră a tuturor celor care beneficiem de roadele creaţiei spiritelor vii din Mărginime.

Între cei care cinstesc printr-o activitate de o viaţă leagănul ivirii în lume se află Doamna scrisului românesc Ioana Postelnicu, ce va mai adăuga la 18 martie un ghiocel la buchetul generos al unei vârste pe deplin împlinită prin creaţie.

Creaţia este atributul spiritelor alese, asigurând neuitarea pentru cei ce au pus la temelia existenţei lor munca, talentul, curajul de a pune în imagini artistice tot ce au considerat demn pentru urmaşi.

După mărturia ilustrei sărbătorite, prozatoarea a văzut lumina zilei în Ardeal în timpul domniei lui Franz Joseph, având şansa de a fi martora Marii Uniri, apoi de a-l cunoaşte pe reputatul mentor Eugen Lovinescu în cenaclul căruia a intrat cu manuscrisul romanului „Bogdana" în 1927, romanul văzând lumina tiparului doi ani mai târziu, aducându-i primirea în Societatea Scriitorilor Români.

Publică în Revista Fundaţiilor Regale, proză scurtă şi romanul „Beznă", pentru care în 1943 primeşte Premiul Academiei Române.

După război publică în paginile revistelor „Viaţa Românească" şi „Iaşul literar", iar în 1953 publică romanul „Pădurea Poenari", pentru ca în 1957 să-i apară „Oraşul minunilor" — o evocare plină de farmec a Sibiului văzut cu ochii copilului.

Romanul „Adolescenţii", apărut în 1962, dezbate probleme ale tinerei generaţii aflată în căutarea propriei identităţi.

Anul 1964 este unul memorabil pentru cariera literară a prozatoarei pentru că îi apare romanul epopeic „Plecarea Vlaşinilor" apreciat de critici, dar mai ales de cititori, cartea fiind una de mare succes.

În 1977 publică un alt roman „Roată gândului, roată pământului", pentru ca în 1979 să publice „Întoarcerea Vlaşinilor", premiat de Academia Română.

La împlinirea a trei sferturi de veac, pana sa veşnic tânără dăruieşte cititorilor scrierea memorialistică „Seva din adâncuri", urmată de volumul de nuvele „Eternele iubiri".

Anul 1995 înseamnă încununarea activităţii scriitoarei cu premiul Uniunii Scriitorilor Români şi al Editurii „Ion Vinea", după apariţia romanului „Remember".

Înainte de sfârşit de veac şi mileniu, prozatoarea le face o mare bucurie admiratorilor ei statornici publicând al treilea roman al ciclului dedicat oierilor din Mărginime — „Urmaşii Vlaşinilor".

Despre valoroasa scriitoare, fiică a Mărginimii au exprimat opinii pertinente critici, istorici literari, personalităţi de mare anvergură spirituală — Dan Zamfirescu, Şerban Cioculescu, Ion Negoiţescu, Teodor Vârgolici, Ion Dodu Bălan, ş.a.

La ceas aniversar îi dorim doamnei literelor multă sănătate, energie şi poate alte pagini pentru suflet.

CORNELIA CRAMARENCO

Ignatie Monahul, Prof. Gheorghe Vasilescu, ROMÂNII ŞI ŢARA SFÂNTĂ. LA DOUĂ MILENII DE CREŞTINISM, CULEGERE DE STUDII ŞI ARTICOLE, Ed. a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, 1999, 317 p.

Rodul tipografic enunţat încununează eforturile cărturăreşti depuse de cei doi autori pentru a aduce în faţa cititorilor, într-un an jubiliar, la ceas aniversar, cel mai râvnit pământ al creştinismului: Ţara Sfântă, locul în care, cu 2000 de ani în urmă, se năştea, — minune negrăită între minuni —, în ieslea Betleemului, Fiul Celui Preaînalt.

Apărută cu binecuvântarea P.F. Părinte Teoctist, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care i-a alcătuit şi prefaţa, cartea evidenţiază legăturile permanente ale românilor cu „pământul făgăduinţei". Sub motto-ul „Domnul este plin de râvnă pentru ţara Sa şi se îndură de poporul Său" (Ioil 2, 18), autorii au înmănunchiat studii şi articole elaborate minuţios, cu acrivie documentară şi cu suflet creştin luminat de chemarea divină pe care o exercită asupra fiinţei Locurile Sfinte, de către ierarhi, profesori de teologie, preoţi, monahi, dar şi mireni, unele preluate din publicaţiile bisericeşti, altele inedite.

Cartea este structurată pe şase capitole. Primul dintre acestea introduce cititorul în atmosfera Ţării Sfinte, în spiritualitatea care pulsează în acel loc de confluenţă a celor trei mari religii monoteiste: creştinism, mozaism, mahomedanism, în istoria — rezumativă — a celor trei patriarhii creştine aflate acolo, oferind totodată şi sumare coordonate geografice.

O serie de studii înfăţişează „Legăturile istorice ale românilor cu Ţara Sfântă", (scrise de Marcu Beza, Pr. Ilie Georgescu, Diac. Ioan Ivan şi Pr. Prof. Mircea Păcurariu), care pot fi detectate din vremuri străvechi şi care impresionează prin trăinicia lor. Ele dovedesc cu prisosinţă faptul că românii, — fie domnitori, înalte feţe bisericeşti, preoţi, monahi sau pelerini laici —, au fost însufleţiţi de o dragoste profundă faţă de acest pământ sacru, pe care nu au declamat-o doar, ci şi-au asumat-o, materializând-o în ajutoare substanţiale care au contribuit la apărarea Ortodoxiei şi la consolidarea solidarităţii între popoare. Mărturie în acest sens stau numeroase opere de artă, manuscrise, icoane şi odoare sfinte de sorginte românească, care împodobesc lăcaşurile de cult ortodoxe din Ţara Sfântă.

Este semnalată în continuare prezenţa masivă a nevoitorilor români la Locurile Sfinte, între care la loc de frunte este cinstit şi pomenit în veşnicie cuviosul Ioan Iacob Hozevitul, sfântul originar din binecuvântata Moldovă, ascet desăvârşit şi stihuitor talentat.

Capitolul al IV-lea trece în revistă schimburile repetate de vizite întreprinse de întâistătătorii celor două patriarhii ortodoxe, — de la Ierusalim, respectiv Bucureşti —, fiind reproduse discursurile rostite de aceştia. toate contribuind la „afirmarea unităţii şi viabilităţii Ortodoxiei în lumea contemporană".

Nu puţini au fost pelerinii români la Locurile Sfinte, care i-au atras asemenea unui miraj ce odată atins însă, s-a transformat în realitate, potolind dorul după meleagurile impregnate de „sfintele urme de lumină, de suferinţă şi de biruinţă ale Mântuitorului". Majoritatea pelerinajelor au fost iniţiate şi îndrumate de ierarhi sau preoţi, menirea lor fiind aceea de-a cultiva anumite laturi ale sensibilităţii religioase. În cele din urmă suntem invitaţi să poposim cu gândul la aşezămintele româneşti din Ţara Sfântă, din Ierusalim, Iordan sau Ierihon, cunoscând totodată şi superiorii acestora.

Cartea prezentată se constituie într-un îndemn adresat cititorilor de a se adăuga la rândurile numeroşilor pelerini spre Ţara Sfântă, iar pentru cei ce nu au această bucurie, într-un îndemn la conştientizarea faptului că Ierusalimul trebuie şi poate fi găsit în adâncul sufletului fiecărui creştin. Meritul incontestabil al volumului este acela de a releva ataşamentul poporului nostru faţă de Locurile Sfinte, reuşind să transpună cititorul în lumea mirifică şi sacră reprezentată de Ţara Sfântă — leagănul creştinismului.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

Manuscrisele de muzică psaltică — un inestimabil tezaur

O evidență completă a tuturor manuscriselor muzicale psaltice românești și bilingve (greco-române), existente chiar și numai într-un spațiu restrâns precum cel al unor biblioteci publice și colecții particulare din Brașov, nu a fost tocmai ușor de realizat. Lipsa unor cataloage generale sau cu o tematică adecvată, apoi conlucrarea specialiștilor din domeniul respectiv și publicarea, cu o anume ritmicitate, de bibliografii de profil, sunt, încă, tot atâta situații ce pot să-ți îngreuneze finalizarea unui demers muzicologic concret.

Aplicând în cercetarea noastră unele dintre recomandările codicologice, existente în literatura de specialitate (Titus Moisescu, Sebastian Barbu-Bucur, Gabriel Strempel sau Gregorios Stathis de la Atena), credem că am reușit să punem în evidență atât valoarea de document a manuscriselor respective (cu neume) cât și, indubitabil, pe aceea de ordin repertorial și de creație, datorate protopsalților români din veacurile XIX și XX. Evident, acolo unde investigațiile ne-au permis, am lămurit și unele date cu privire la circulația unei astfel de muzici, la particularitățile și modelul ei de realizare artistică.

Din cele 24 de manuscrise de muzică psaltică aflate în Brașov, 16 dintre ele aparțin Muzeului Bisericii „Sf. Nicolae" din Șchei și reprezintă, în întregul lor, munca unor copiști și compozitori cunoscuți cu numele de: Protosinghelul Varlaam Barancescu, Nicolae Brătescu, George Ucenescu, Neculai Odor, N. P. Charalampiu, Timotei Popovici sau cei doi elevi sau studenți teologi transilvăneni care și-au notat în caietele lor de școală, variante ale cântărilor după *Colecția de la 1890*, a lui Dimitrie Cunțan (1837-1910).

Dar, după cum vom observa, manuscrisele respective nu cuprind doar cântările copiștilor nominalizați ci și numeroase alte creații psaltice semnate de Macarie Ieromonahul (1770-1836) Anton Pann (1796-1854), Dimitrie Suceveanu (1816-1898), Filotei Episcopul (1805-1860), Visarion Nemțeanu sau Protopsaltul (sec. XIX), Iosif Monahu (sec. XIX), Dionisie Fotino Moraitul (1777-1821), Petru Efesiu (m. 1840) sau cele ale protopsalților greci, Gheorghe Cretanul, Grigorie Protopsaltul și alții cântările celor menționați în acest loc constând din *axioane, heruvice, polielee, chinonice, slavoslovii* precum și unele răspunsuri liturgice cu importanță specială în rânduielile tipiconale bisericești.

Din sumarul celor 16 manuscrise psaltice, din care unele în notație guidonică (liniară), se poate observa că Protosinghelul Varlaam Barancescu (1808-1894) a ocupat, atât prin *Cinstitul Paraclis* (ms. nr. 47, 48 și 55) cât și prin axioanele *Îngerul a strigat* (glas III) sau *Vrednică ești cu adevărat* (glas V), un loc important între ceilalți creatori de muzică ai veacului XIX: Macarie Ieromonahul și Anton Pann. Faptul că *Paraclisele* au fost tipărite la București, în anul 1863, de către Oprea Demetrescu (1824-1912), sau că unele cântări, de genul celor menționate, sunt interpretate și în acest sfârșit de mileniu, ne îndreptățește a spune că Varlaam Barancescu ne-a lăsat ca moștenire o creație psaltică inspirată și binefăcătoare sufletului nostru și bisericii pravoslavnice, deopotrivă.

De la un alt creator de marcă, George Ucenescu (1828-1896) ni s-au păstrat, în manuscris, 54 de cântări răzlețe, notate pe foile de forzaț ale unor cărți de practică bisericească din Șchei (*Minei*, nr. inv. 448, 904, 905, 906, 910, 911, 912, 915, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116; *Octoih*, nr. inv. 919; *Triod* (Triodion), nr. inv. 1117, 1118; *Penticostar*, nr. inv. 1119).

Abordarea și reușita cântărilor de structură miniaturală îl situează pe iscusitul protopsalt George Ucenescu, între cei mai dotați slujitori ai stranei de la Biserica „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului, iar ucenicii lui, George Ionescu, Nicolae Poppu, Ioan Crețu, Ioan Moldovan, George Moldovan, frații Constantin și Dimitrie Irimia, I. Ciurea, Bucur Cristea și Alexandru Odor, Florea Roncea, Iacob Adrian și Ioan Bobeș, fiind remarcați atât în Țara Bârsei (Săcele, Tărlungeni, Zărnești), dar și pe Olt, la Făgăraș.

Că George Ucenescu a fost un cunoscător al tradiției cântării psaltice profesioniste, cât și un împătimit al culegerii melosului de factură populară (*Manuscrisul Ucenescu. Cânturi*, 1979) se poate observa și din *Aliluia (Minei*, nr. inv. 1114-4, fila 1-v), compus în *modul vechiu*, în care țesătura melodică pendulează într-un evident paralelism major-minor dar de o altă nuanță (lucrare): din glasul VIII se trece la glasul I.

Chiar dacă la jumătatea sec. al XIX-lea erau deja în circulație mai multe tipărituri cu muzică psaltică «românită» (Macarie, Anton Pann, Nectarie Frimu, Dimitrie Suceveanu, Filotei Episcopul) Nicolae Brătescu, psaltul Mitropoliei București și apoi al Capelei din Groaveri - Șchei, și-a demonstrat puterile, cu succes, în compunerea a numeroase pagini de cântări bisericești, rămase însă în manuscris: *Rânduiala sfintei și dumnezeeș ti[i] Liturghii* (1859), ms. nr. 49; *Ecstract care cuprinde în sine toate cântările cele de peste tot anul* (1857), ms. nr. 50; *Privigheri sau Mânecător care cuprinde rânduiala dimineților* (1857), ms. nr. 51; *Calofonicon care cuprinde în sine toată floarea cântărilor* (1859), ms. nr. 53; *Heruvico-Kinonicar* (1859), ms. nr. 54; *Antologie sau Heruvico-Kinonicarul* (1861), ms. nr. 61.

În acțiunea de «românire» și, evident, de îmbogățire a repertoriului psaltic autohton, Nicolae Brătescu *a tradus* și *a creat* în spirit *„original"* sau *„în chipul grecesc"*; apoi *a prescurtat* în sistema introdusă de Macarie

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. Dr. CONSTANTIN CATRINA-ȚIU

De vorbă cu pr. Macarie Simonopetritul*

— *Prea Cuvioase Părinte Macarie, vă rugăm să ne dați câteva date biografice.*

— M-am născut într-o familie catolică, în anul 1952, și pot să spun că inițial nu am prea avut multe în comun cu biserica. Se știe că odată cu Conciliul al doilea de la Vatican din 1964, Biserica Catolică a demarat o serie de reforme, printre care și redimensionarea vieții liturgice, astfel ca cei care erau cât de cât atașați de viața liturgică au încercat să-și caute alte limanuri, producându-se anumite convertiri, respectiv catolici care au îmbrățișat tradiția liturgică răsăriteană.

În ceea ce mă privește, am intrat la Universitatea din Paris în anul 1968 ca să studiez sociologia, într-o vreme în care toată lumea era înnebunită de comunism. În loc să fac politică am început să mă refugiez în teatru, am căutat felul cum e înțeles, cum se face teatru în răsărit și am ajuns la concluzia că teatrul are un scop liturgic.

În acea criză adâncă în care se găsea atunci Occidentul, care era de fapt o criză a întregii civilizații, foarte puțini înțelegeau că substanța teatrului și a artei este liturghia, slujirea. Intelectualii voiau să se zidească fără nici o legătură cu Dumnezeu, și astfel, fiecare sector al civilizației nu avea legătură cu celălalt, devenind astfel autonom, pe când societatea trebuie să fie un întreg și ele, sectoarele, să aibă legătură între ele.

— *Cum v-ați convertit la ortodoxie și cum ați ajuns în Athos?*

— Încetul cu încetul am înțeles că ceea ce a pierdut Occidentul și care era de fapt sursa tuturor neajunsurilor sale existențiale era dimensiunea liturgică răsă-

(Continuare în pag. a 7-a)

* Interviu realizat la Sf. Munte Athos de către Masterand
ȘTEFAN-LUCIAN TOMA

Pr. Nicolae Topolog

(Urmare din pag. a 3-a)

mir și Ioan Felea, alături de mai vechii Onisifor Ghibu, Ilie Beu, Nicolae Ittu, Eugen Todoran etc. Gândul lor permanent a fost acela lansat încă în anul 1908 de profesorul Nicolae Bălan „de a reforma din temelii întreaga organizație a Seminarului „Andreian" sporindu-i cursurile de la trei la patru ani și de a întocmi viața de internat a studenților conform cu învățăturile care li se propun". Acest deziderat, din păcate, nu a putut fi pus în aplicare decât mult mai târziu când cel care l-a propus s-a aflat în scaunul de mitropolit al Ardealului. Așa că, între anii 1912—1915, Nicolae Topolog se pregătește în institutul sibian pentru a deveni preot, perfecționându-și totodată cunoștințele muzicale cu Ioan Felea și Aurel Popovici. După terminarea cursurilor, în baza deciziei Consistoriului Arhidiecezan din 7 septembrie 1915, susține examenul de absolvire, obținând calificativul „Foarte bine" și, totodată, dreptul de „a concura la un post de paroh conform calificațiunii sale". După căsătorie, în anul 1917, este hirotonit pentru parohia Turnișor dar greutățile cauzate de prima mare conflagrație mondială nu-l ocolesc nici pe el și, în același an, îl găsim pe frontul din Apus, în calitate de căpitan în armata maghiară unde va rămâne până la sfârșitul războiului. În toamna anului 1918, prin Viena și Budapesta, se întoarce în țară și, alături de întreaga suflare românească, participă la marea sărbătoare de la Alba Iulia.

După doi ani de pașnică slujire la altarul bisericii din Turnișor, în anul 1920 se afla la Cluj, student la recent înființatul Conservator de Muzică. Vocea lui frumoasă de bariton l-a impresionat pe profesorul său Juliu Crișan care i-a și propus să rămână solist în cadrul operei. La Conservatorul clujean a beneficiat de o temeinică pregătire din partea primei pleiade de profesori conduși de directorul Gheorghe Dima — Romulus Cionca, vioară, Augustin Bena, teorie și solfegii, Ana Voileanu, pian, Marțian Negrea, armonie. Deși i se prevedea o frumoasă carieră artistică, nu rămâne la Cluj și, în toamna aceluiași an, se întoarce la credincioșii săi din Turnișor primiți spre păstorire și la familia care, între timp, se îmbogățise cu o fetiță.

Întors acasă, Nicolae Topolog se angajează cu toate forțele într-o vastă activitate la altar dar și pe linie culturală. Pentru început pune bazele unui cor bărbătesc și unui cor mixt și înființează Reuniunea femeilor ortodoxe a cărei conducere o va prelua soția sa. Datele referitoare la activitatea celor două coruri sunt foarte puține dar se știe că ele s-au încadrat întregii mișcări culturale și artistice a localității în centrul căreia se afla forul confesional și școala. Corul bărbătesc cânta în biserică dând răspunsurile la Sf. Liturghie, frumos și nuanțat, realizând momente de adevărată înălțare sufletească. De asemenea, s-au realizat și concerte la care au participat un mare număr de spectatori, repertoriul acestor programe fiind compus, în special, din lucrări ale compozitorilor ardeleni — Timotei Popovici, Gheorghe Dima, Tiberiu Brediceanu, Augustin Bena etc. De fiecare dată, părțile solistice erau susținute de el, în special doinele interpretându-le cu multă însuflețire, vocea sa caldă și plină de simțire imprimând în sala de spectacol o atmosferă de lirism și de poezie ce nu se putea uita curând. Avea o plăcere deosebită pentru interpretarea doinelor *Floare fui, floare trecui, Pădure, dragă pădure, Dorurile mele, Pe marginea Dunării* etc., lucrări ce exprimau stări sufletești deosebite dar și realități sociale specifice unei anumite epoci din istoria românilor transilvăneni. Prin programele sale, Nicolae Topolog urmărea să evidențieze valoarea culturii naționale, puterea de creație a geniului popular dar și capacitatea de interpretare a lucrărilor la un înalt nivel artistic.

Pe parcursul anilor cât a fost preot în Turnișor, Nicolae Topolog a funcționat ca profesor suplinitor la Institutul Teologic, Școala de cântăreți bisericești și Școala normală „Andrei Șaguna" din Sibiu predând, pe rând, *Cântări bisericești și Tipic, Muzică vocală* și *Ansamblu coral*. Pentru a da tinerilor posibilitatea afirmării talentului lor interpretativ, în special în concertele corului studenților teologi, a introdus un repertoriu bogat, colorat și cu multă muzică laică. În afara compozitorilor români — Gheorghe Dima, Timoteî Popovici, Gavril Musicescu, Ion Vidu etc. — el apelează la lucrări aparținând creației muzicale universale, coruri celebre din opere de G. Verdi, Ch. Gounod sau cantate de J. S. Bach, Claudio Monteverdi, Ludwig van Beethoven, J. Haydn, etc. contribuind, astfel, la valorificarea culturii și artei universale.

În anul 1940, pentru a fi împreună cu fiica sa, se mută la București unde, timp de treisprezece ani, slujește ca preot în parohia Mavrogheni și la capela Avrig. Spre sfârșitul vieții, dornic de mai multă liniște, părăsește capitala și se mută la Vălenii de Munte, slujind timp de doisprezece ani la biserica „Sf. Nicolae" și la capela „Sf. Ioan Botezătorul" din cartierul Tabaci.

Se stinge din viață la 6 mai 1975, amintirea lui neputând fi desprinsă de frumusețea omului, noblețea spiritului și rigurozitatea slujitorului bisericii strămoșești.

Teologie

(Urmare din pag. a 2-a)

Aceasta e înainte de toate o tendință, un curent, un ethos, ține de „teologia politică", fără a se confunda cu aceasta. Accentul cade mai mult pe acțiune (praxis) decât pe interiorizare; sunt vizate cu precădere aspectele practice, fără a degenera într-un moralism simplist.

În cele din urmă ajungem și la *teologia europeană*. Pentru că a găsit un mediu propice teologia s-a dezvoltat în Europa până la a se confunda vreme îndelungată cu teologia creștină propriu-zisă. Veacuri de-a rândul teologia creștină a fost eminamente europeană. Problema e că la ora actuală e greu să se vorbească de o teologie creștină europeană, pur și simplu, aceasta fiind ori Răsăriteană, ori apuseană, ori ortodoxă, ori romano-catolică sau protestantă și dacă vrem: germană, franceză, română, greacă etc., fiecare cu specificul ei. Reținem că teologia europeană și-a pierdut întâietatea de odinioară pentru că însuși creștinismul a încetat să mai fie exclusiv european.

În acest context încadrăm și *teologia țării noastre*, ce are un profund specific ortodox și român. Ea e credincioasă izvoarelor Revelației, este profund eclesială, locul ei găsindu-se în centrul vieții Bisericii, ea manifestându-se nici autonom, nici paralel, ci identic cu aceasta; teologia românească îmbină și organic spiritualul și socialul, credința și viața, religia și lumea; ea este atașată profund istoriei și mentalității neamului românesc, dar manifestă o extraordinară deschidere spre dialog (dimensiune ecumenică). Dezvoltarea teologiei românești a cunoscut, cronologic, mai multe perioade, dar cu siguranță că acestea vor constitui subiectul unui studiu ulterior. Cert este că ea răspunde realist și specific la problemele majore ale vieții interne și externe și a căutat să dea expresie identității sau caracterului ei original în contextul Bisericii lui Hristos de pretutindeni. Maturizându-se pe planul cercetării și orientării, teologia ortodoxă română a purces astăzi să definească structurile și spiritul care formează etosul specific spiritualității Bisericii noastre.

În loc de concluzii, mărturisind poate că am păcătuit prin simplificare în redarea prezentei expuneri, reproduc cuvintele Mântuitorului: „Cine are urechi de auzit, să audă!"

BIBLIOGRAFIE:

1. Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Tratat de teologie dogmatică și ecumenică*, Ed. „România Creștină", București, 1990.

2. Î.P.S. Dr. Nicolae Corneanu, *Quo Vadis?*, Studii, note, comentarii teologice, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1990.

3. Diac. Ioan Pulpea, *Configurația actuală a creștinismului*, Studii Teologice, nr. 3-4; 1949.

4. Pr. Conf. Ștefan Alexe, *Curente și tendințe noi în teologia contemporană*, Ortodoxia, an XXIX, nr. 1, 1977.

5. Comité National des Noirs Responsables d'Eglise, *Théologie noire*, în „Lumière et Vie", vol. XXIII, 1974, nr. 120.

6. Lect. Dr. Remus Rus, *Iisus Hristos în gândirea asiaticilor indieni*, Studii Teologice, an XXXIII, nr. 5-6; 1981.

7. Diac. Prof. Emilian Vasilescu, *Probleme ale creștinismului african*, Studii Teologice, an XV, nr. 9-10; 1963.

8. + Dr. Antim Nica, *Negrii ortodocși africani și lupta lor pentru autonomie*, Ortodoxia, an XIX, nr. 1; 1967.

9. Diac. Asist. Ion Bria, *Teologia Ortodoxă română contemporană*, „Glasul Bisericii", an XXX, nr. 1-2; 1971.

Un succint apel

(Urmare din pag. a 4-a)

Sfântul Apostol Iacob surprinde foarte sugestiv această pervertire a cuvântului, a limbajului. „Prin cuvânt binecuvântăm pe Dumnezeu și Tatăl și tot prin cuvânt blestemăm pe oamenii care sunt făcuți după asemănarea lui Dumnezeu. Din aceeași gură iese și binecuvântarea și blestemul" (Iacob III, 9—10).

Și tot Sfântul Apostol Iacob merge mai departe și dovedește că această situație vine în contradicție nu numai cu principiile credinței ci și cu cele ale firescului și ordinii lucrurilor: „Nu trebuie fraților mei să fie așa. Oare izvorul aruncă din aceeași vână și apă dulce și pe cea amară? Nu cumva poate smochinul să facă măsline și vița de vie să facă smochine? Sau izvorul sărat să dea apă dulce?" (Iacob III, 10—12). Sunt întrebări care cer reflecția și meditația noastră, atâta vreme cât știm că pentru orice cuvânt pe care-l vom rosti, vom da socoteală în Ziua Judecății.

Numai privind spre Dumnezeu, cuvântul nostru poate redeveni ceea ce a fost de la început: un cuvânt al mărturiei adevărului, moralității, evlaviei și de ce nu al lui Dumnezeu.

Preotul, apărător şi administrator al averii bisericeşti

Pentru a putea aprecia importanţa exercitării unei supravegheri asupra felului cum se gospodăresc bunurile Bisericii ca şi a rolurilor conştiinţei în cinstita agonisire a acestor bunuri, trebuie să subliniem de la început că problema administrării bunurilor Bisericii este o chestiune de permanentă actualitate tocmai din pricina caracterului ei spiritual.

Biserica este un aşezământ de origine divină întemeiat de Mântuitorul nostru Iisus Hristos al cărui scop este mântuirea credincioşilor. Scopul acesta şi-l atinge prin activitatea pe care o desfăşoară în lume, în mijlocul celor care o alcătuiesc. În calitatea sa de comunitate umană, Biserica se aseamănă cu celelalte societăţi omeneşti posedând ca şi acestea elementele caracteristice oricărei societăţi, adică: un număr de membri, un scop către care să fie conduşi membri, o autoritate care să asigure îndrumarea membrilor către adevăratul scop al societăţii, şi anumite mijloace, cu ajutorul cărora să se poată ajunge scopul ce-l are. În folosirea bunurilor materiale Biserica nu-şi pierde caracterul ei supranatural, după cum nici slujitorii ei prin administrarea acestor bunuri, nu-şi pierd rolul lor sacerdotal.

Mijlocul cel mai de seamă prin care primele comunităţi creştine îşi strângeau cele necesare cultului şi întreţinerii clerului şi ajutorării săracilor l-a format daniile credincioşilor, sub formă de ofrande şi colecte. Mai târziu, prin veacul al IV-lea, Biserica îşi sporeşte patrimoniul şi prin donaţii. Toate daniile se făceau de bună voie, respectându-se întru totul libertatea credincioşilor de a dispune de ceea ce au. Patrimoniul acesta era administrat la început, fără prea multe reguli contabile, ci numai cu multă cinste. Potrivit canonului 38 apostolic, episcopul trebuia să poarte de grijă tuturor bunurilor bisericeşti şi să le rânduiască pe ele ca şi când Dumnezeu i-ar sta de veghe. În momentul când au apărut parohiile cu patrimoniul lor propriu, această purtare de grijă a trecut pe seama preoţilor, episcopului rămânându-i dreptul de control asupra acestora.

Pe măsură ce a sporit patrimoniul Bisericii, episcopii şi-au luat ajutători în problemele de administrare şi sporire a acestuia, realizând şi un control mai eficace asupra activităţii preoţilor. Faptul că iconomii trebuiau să dea socoteală episcopului de felul cum se chivernisesc veniturile bisericeşti, a dus la stabilirea în colecţiile de canoane a unor dispoziţii referitoare la buna chivernisire a averii.

Datorită evoluţiei vremurilor, Biserica a trebuit să-şi stabilească cât mai exact reguli şi norme cu caracter obligatoriu după care slujitorii ei să se conducă în toate problemele administrative. La fel a procedat şi Biserica noastră.

Sfântul Apostol Pavel stabileşte o serie de calităţi care trebuie să caracterizeze pe un preot. Apostolul scoate în evidenţă calităţi care constituie o problemă de conştiinţă privind buna chivernisire a casei lui Dumnezeu. Astfel, el trebuie să fie drept, cinstit şi deschis cu oamenii în toate problemele legate de administrarea bisericii. Aceste calităţi vizează tocmai condiţia morală şi juridică a păstorului.

Actualele noastre legiuiri bisericeşti fundamentate pe dragoste de Biserică şi naţiune, vin în ajutorul conştiinţei preotului în toate problemele care privesc bunul mers al treburilor bisericeşti, inclusiv în problemele administrative. Statul acordă şi el atenţie felului cum îşi chiverniseşte Biserica bunurile, participând material dar şi exercitând controlul asupra unor aspecte din activitatea administrativă. Această legătură dintre Stat şi Biserică realizată de-a lungul timpului funcţionează şi astăzi prin însăşi existenţa instituţiilor statului care au ca scop asigurarea acestei relaţii cu dublu sens dintre Biserică şi Stat.

Permanent preotul trebuie să aibă conştiinţa limpede de marele tezaur pe care îl chiverniseşte şi de care trebuie să dea seama în primul rând lui Dumnezeu şi apoi oamenilor, asemenea slugii cu talanţii. În colecţiile de legi bisericeşti, bunurile Bisericii se întâlnesc sub denumirea de sfinte şi sfinţite. Sfinte sunt lucrurile destinate serviciului divin şi consacrate, cum sunt vasele liturgice, antimisele şi bisericile, iar sfinţite sunt lucrurile care se găsesc în afară de biserică şi se folosesc numai indirect pentru scopul Bisericii. Aşa sunt toate bunurile mobile şi imobile care stau în legătură cu lucrurile sfinte. Prin ele se face faţă nevoilor Bisericii, se cumpără vasele şi obiectele folositoare serviciului divin, se repară bisericile şi se ajută cei nevoiaşi, de asemenea se întreţin clericii. Toate aceste bunuri provin din jertfa credincioşilor, a celor care sunt apropiaţi Bisericii, care înţeleg că fără posibilităţi materiale nu poţi exista şi lucra în lume. Este ceva înălţător în faptul de a avea grijă deosebită de bunurile care-ţi foloseşc slujirii, prin aceasta mulţumind şi pe Dumnezeu şi obştea credincioşilor.

Trebuie, de asemenea, să fim cu toată atenţia la chivernisirea bunurilor Bisericii şi pentru motivul că deşi au un caracter specific, ele rămân totuşi bunuri obşteşti. Cu cât în conştiinţa oamenilor se va impune mai temeinic respectul averii bisericeşti, cu atât vor interveni mai rar şi mai blând sancţiunile prevăzute de legi împotriva celor care vor cauza prejudicii acestor averi.

Preotul trebuie să aibă convingerea că bunurile nu sunt ale lui, ci ale tuturor şi să le respecte. Să aibă ocazia să se convingă că îngrijirea de bunurile Bisericii, nu-i întinează cu nimic elementul sacerdotal. Felul cum au fost chivernisite bunurile de către clerul veacurilor primare să fie o permanentă povaţă şi ghid pentru toată vremea. Împreună cu toate îndrumările şi îndemnurile date, să lucrăm „cu bunăvoinţă, ca şi cum am sluji Domnului, nu oamenilor". (Efeseni 6, 7).

Drd. JOANTĂ S. SORIN

BIBLIOGRAFIE:

1. Belea Nicodim, Calea către preoţie, Sibiu, 1946.
2. Idem, Contribuţii la problema conducerii credincioşilor de la sate, Sibiu, 1964.
3. Idem, Gânduri despre rolul conştiinţei în chivernisirea bunurilor bisericeşti, în rev. Mitropolia Ardealului, an. 1965, nr. 7—8.
4. Floca Ioan, Drept canonic ortodox, legislaţie şi administraţie bisericească, vol. I—II, Bucureşti, 1990.
5. Idem, Canoanele Bisericii Ortodoxe, note şi comentarii, Sibiu, 1993.

Preoţii şi rolul lor social

În viaţa poporului român, Biserica a jucat întotdeauna un rol foarte mare, de cele mai multe ori fiindu-i singura mângâiere şi singurul sprijin. După 1989 toate sondajele de opinie efectuate timp de peste un deceniu au arătat clar un lucru pe care toată lumea îl ştia: *Biserica este instituţia care se bucură de cea mai mare încredere din partea românilor.*

În acest context, rolul social al preoţilor este foarte important, ca slujitori ai Bisericii preoţii trebuind să fie conştienţi că prin tot ceea ce fac ei pot strica sau îmbunătăţi felul în care populaţia percepe Biserica.

Răsfoind o veche cronică bisericească scrisă de părintele Ioan Moşoiu din Bran, am dat peste o însemnare datând din 1924 referitoare la rolul social al preoţilor, pe care o redau mai jos: „Trăind în mijlocul societăţii, preotului îi revine o mulţime de îndatoriri şi după felul în care le va îndeplini va fi judecată întreaga tagmă preoţească, dar şi Biserica căreia el îi slujeşte. Poate de la nici un alt factor social nu se cer atâtea servicii ca de la preot. Preotul trebuie să-şi răscolească sufletul cât mai adânc, ca să nu se depună pe el cenuşa nepăsării. Nimeni nu poate să cunoască mai bine decât preotul poporul cu însuşirile lui, nimeni nu se poate interesa mai mult de lipsurile lui, fiindcă nimeni nu se află într-un contact mai strâns cu poporul şi nu trăieşte clipele de sinceritate şi intimitate pe care le trăieşte preotul prin taina spovedaniei.

În vremuri în care nivelul moral este atât de scăzut, preoţii au datoria sfântă de a contribui cu experienţa şi cu sfaturile lor la ridicarea nivelului moral al credincioşilor, ajutând la progresul societăţii şi la aşezarea pe temelii solide a statului nostru.

Deşi nu au puterea Mântuitorului de a face minuni, preoţii pot sprijini poporul desfăşurând o activitate social-caritabilă. Multă dezamăgire aduce un preot când se retrage cu indiferenţă de pe terenul vieţii publice izolându-se de credincioşi şi lăsând Biserica singură. Un preot harnic se interesează îndeaproape de lipsurile credincioşilor săi, ca să-i poată conduce pe calea vieţii acesteia şi a celei veşnice.

Preotul trebuie să fie asemeni unui tată care nu-şi iroseşte energia aiurea, pentru lucruri străine, ci care se grăbeşte la odrasla lui pentru a-i oferi toată dragostea şi înţelege-

(Continuare în pag. a 7-a)

DUMBRAVĂ AL.-PETRU,
Student T.P., anul I

Spiru Haret

(Urmare din pag. a 3-a)

localul propriu împreună cu cel al Casei Şcoalelor. Fonduri ale instituţiei administrative centrale a Bisericii au fost folosite pentru construirea sediului pentru Sinod şi pentru Consistoriul superior bisericesc, pentru Palatul Mitropolitan din Iaşi. În cadrul Casei Bisericii Naţionale s-au înfiinţat un muzeu de icoane vechi şi obiecte bisericeşti, o bibliotecă cu tipărituri de valoare, o secţie de iconografie, o tipografie. Prin *Legea din 1909* s-au adus modificări Legii sinodale din 1872 privind lărgirea cercului eligibililor la demnităţile ecleziastice şi extinderea posibilităţii de exprimare a preoţilor în privinţa chestiunilor bisericeşti. În anul 1909 s-a adoptat *Legea pentru înfiinţarea Consistoriului superior bisericesc.*

Spiru Haret a fost un om puternic, un om integru. Nu numai că nu şi-a uitat originea ţărănească, dar a fost un consecvent şi tenace luptător pentru interesele economice ale ţăranilor. Spiru Haret a fost un excelent profesor, un apropiat al dascălilor pentru a căror condiţie socială şi stabilitate profesională a militat. A fost, în ciuda aparenţelor severe, un om sensibil şi generos, dovadă fiind *opera sa de filantropie culturală.*

Era firesc ca un om cu performanţele ştiinţifice, profesionale, politice, un om integru, puternic şi voluntar ca Spiru Haret să aibă adversari şi admiratori. Adversarii l-au atacat pentru ideile reformatoare îndrăzneţe, pentru stăruinţa cu care acţiona în favoarea emancipării economice şi culturale a ţăranilor şi dascălilor, l-au acuzat de instigare la revoltă în anul 1907, l-au acuzat de aderare la ideile socialiste, de folosirea învăţătorilor şi preoţilor ca agenţi ai politicii liberale. Admiratorii i-au creat marelui Haret imaginea de om exemplar al şcolii, profesor eminent, administrator exigent al învăţământului, înalt demnitar integru, mare patriot, liberal luminat, sfetnic al dascălilor, luptător consecvent pentru emanciparea economică şi culturală a ţăranilor, învăţătorilor şi preoţilor.

Manuscrisele

(Urmare din pag. a 5-a)

şi Anton Pann; şi în toate cazurile, mai ales pentru cântările oferite şcolilor de psaltichie, organizate în mânăstirile de maici, Nicolae Brătescu a consemnat: „în sistema noo" (hrisantică).

Spre deosebire, însă, de alţi creatori de muzică bisericească, din secolul al XIX-lea, Nicolae Brătescu a avut în vedere şi rezolvarea unor probleme legate de specificul muzicii bizantine: „Când să cântă «Axionul» - menţionează protopsaltul - trebuie băgare de seamă la lucrarea gorgoanelor şi mărturiilor"; sau: „Să să ştie că ftoralele puse printre toate cântările au lucrarea lor greu în ascuţime, pentru aceea nu trebuie pronunţate în diftong" (ms. nr. 50, p. 156). De asemenea, cunoscând foarte bine desfăşurarea (tipicul) slujbelor religioase, atât din mânăstiri cât şi din bisericile de mir, Nicolae Brătescu grupează atât *axioanele, heruvicele* cât şi *chinonicele* în *cântări săptămânale, duminicale* şi pentru *sărbători împărăteşti.*

Alte două manuscrise din Şcheii Braşovului *(colecţii de cântări psaltice în notaţie liniară),* provin din Fondul Tiberiu Brediceanu şi conţin cântări pentru *Vecernie, Utrenie* şi *Sfânta Liturghie.* Comparând cele două culegeri (caiete de muzică) cu manuscrisul lui Timotei Popovici (1870-1950) - *Cântările bisericeşti după Dimitrie Cunţan* (Braşov, 1898), trebuie observat că numai şi după un deceniu de la apariţia culegerii de la Sibiu (1890), vor intra în repertoriul psaltic din zonele Sibiu-Blaj-Braşov şi unele inflexiuni de ordin armonico-tonal răspândite, în mod prioritar, prin sistemul de învăţământ al veacului XX.

Un mănunchi de alte cinci manuscrise de muzică psaltică (româneşti şi greceşti), între care şi unul în *notaţie armeană* (ms. nr. 42), sunt păstrate la Biblioteca „George Barijiu" - Secţia Colecţii Speciale Braşov. Din unele însemnări marginale aflăm, de pildă, că *Irmologhionul* (ms. nr. 4) conţine „... podobiile celor opt glasuri întocmite precum se văd, de sfinţia sa Părintele Ghelasie Ieromonahul (n. Basarabia - m. 1851, Curtea de Argeş), pentru trebuinţa Seminarului Sfintei Episcopii Argeş la care am început eu, cel mai jos iscălit, a le prescrie în anul 1842, mai 3, după trecerea unui an de la venirea întru acest seminar" (Sub formă de *Exlibris,* urmează semnătura copistului: *Dintr-ale lui Dimitrie Protopsaltul). Melissa,* un alt manuscris (greco-român, nr. 3), de Ilie Fotino conţine creaţii psaltice semnate şi de Petru Lampadarie, Grigore Protopsaltul, Petru Vizantiu, Daniil Protopsaltul şi alţii. De ştiut, însă, că manuscrisul nr. 3 (Ilie Fotino, *Melissa)* nu este unitar; la alcătuirea acestui exemplar contribuind, în timp, şi alţi copişti precum: Petre Cântăreţul, B. Marinescu.

În legătură cu numele lui Ilie Fotino (1806-1850), creatorul multor pagini de muzică psaltică de până la 1850, trebuie spus că aceasta s-a bucurat de o notabilă apreciere din partea protopsalţilor români. Deşi, de exemplu, „prenumeraţii cărţilor de psaltichie aveau la îndemână — în această vreme — cele două tomuri ale lui Anton Pann intitulate *Heruvico-Chinonicar,* în practica cultului din Biserica ortodoxă se cântau şi „Heruvice[le] D[omnului] Ilie Fotino, traduse din greceşte de Petre Cântăreţul Mânăstirii Kâmpulung".

Din colecţia inginerului Gheorghe Conţu din Braşov am studiat un *Anastasimatar* (cu Propedie); o *Carte de cântări bisericeşti* pentru Ştefan Moldovan (1866) şi o *Antologie* (ms. greco-român, ante 1850) din care am extras şi următoarea însemnare: „Caietul lui Ioan George Berescu, luat de la George Oldean ... fost mare cântăreţ la şcoala de la Buzău şi a primit acest caiet de la Anton Pann".

Menţionăm că cele trei manuscrise aparţinând ing. Gheorghe Conţu (Colecţia de manuscrise şi carte veche), provin din fosta bibliotecă a episcopului Nicolae Popea (1826-1908), originar din Săcelele Braşovului.

Investigaţiile întreprinse pe marginea celor 24 de manuscrise de muzică psaltică (notaţie hrisantică şi guidonică), din care unele nu le-am menţionat în rândurile de faţă, ne dau prilejul să formulăm următoarele consideraţii:

- Şcoala şi Biserica voievodală din Şcheii Braşovului, prin slujitorii lor devotaţi (preoţi şi dascăli), s-au constituit de-a lungul timpului în adevărate centre de studiu şi creaţie, de interpretare a muzicii de tradiţie bizantină;
- Răspunzând nevoilor directe, legate de strană şi de şcoala de psaltichie, atât Varlaam Barancescu, George Ucenescu, Nicolae Brătescu şi alţii, au pus în valoare nu numai creaţia de muzică psaltică, adaptată principiilor ei de «românire», dar au şi implementat o serie de elemente teoretice şi practice corespunzătoare continuităţii învăţământului românesc de specialitate.

În esenţă, manuscrisele psaltice şi bilingve, existente în unele biblioteci publice şi colecţii particulare din Braşov, răspund cu claritate ideii de unitate şi de perpetuare inconfundabilă a muzicii ecleziastice în Biserica noastră pravoslavnică.

„Fie mie după cuvântul tău"!

(Urmare din pag. 1)

tat să fie Maica Mântuitorului, poate că nici acum nu am fi fost răscumpăraţi.

Sfântul Grigorie Palama spune că Buna-Vestire s-a petrecut într-o zi de *vineri,* la ceasul al şaselea, adică în ziua şi-n ceasul în care au păcătuit primii oameni şi în care avea să se întâmple jertfa Crucii.

Buna-Vestire *„este începutul mântuirii noastre şi arătarea tainei celei din veac"* (Troparul Sărbătorii). Este ziua bucuriei şi a speranţei împăcării noastre cu Dumnezeu, prin întruparea Dumnezeiescului Său Fiu.

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că *„oştile îngerilor au numit-o cu adevărat fericită, ca şi neamurile oamenilor, iar cei ce nu o numesc fericită şi nu o preamăresc nu sunt număraţi împreună cu oamenii, ci sunt fiii pierzaniei şi partea diavolului, însă toate neamurile adevăraţilor oameni o numesc fericită şi o preamăresc, şi o au drept ajutor şi mijlocire la Domnul".*

Evenimentul Buneivestiri, depăşind hotarele timpului şi ale spaţiului, rămâne mereu proaspăt în viaţa Bisericii. Crearea lumii - întru începuturi - şi recrearea ei - prin întruparea Domnului binevestit de înger cer o a treia schimbare - de această dată personală - a fiecăruia dintre noi. Căpătăm starea de *om nou* în momentul în care şi noi, în smerenie şi ascultare, răspundem chemării, ca carecând Fecioara: **Fie!**

(Urmare din pag. a 5-a)

riteană, echilibrul Tradiției. Înaintând în cunoaștere am lăsat teatrul și am ajuns la substanța Tradiției, la un creștinism diferit de cel al catolicismului. M-au impresionat părinții Bisericii, în special Sf. Dionisie Areopagitul, Sf. Maxim Mărturisitorul la care am găsit cheia existenței.

Am văzut mai apoi că ceea ce reprezintă cultul nu e numai în cărți, ci că este o experiență vie, experiența care mi-a fost împărtășită de niște oameni aleși. Între 1970—1972 am găsit un grup de călugări catolici, care însă primiseră de la Vatican binecuvântarea să trăiască în tradiția liturgică răsăriteană, în fruntea căruia era pr. Placide Desseille, grupare care mai apoi a renunțat cu totul la catolicism.

Pr. Placide vorbea totdeauna de Mt. Athos și de România, pe care a vizitat-o în 1971, când i-a cunoscut pe pr. Andrei Scrima, pe mitropolitul Antonie Plămădeală, pe pr. Dumitru Stăniloae.

În 1975 am vizitat și eu cu pr. Placide România și Athosul; atunci i-am cunoscut și eu pe pr. Paisie și pe pr. Cleopa, cu care am avut o discuție de opt ore fără oprire. Pentru mine Biserica și poporul român au fost o adevărată descoperire. Roadele acestei vizite și a următoarelor s-au concretizat în 1979, când am devenit călugăr în Mânăstirea Simonos-Petras din Sfântul Munte.

De vorbă cu...

— Ce personalități ale vieții teologice românești ați cunoscut?

— Aici la mânăstire și mai apoi, timp de trei ani cât l-am însoțit pe arhimandritul Emilianos în Franța, l-am cunoscut pe mitropolitul Serafim Joantă, care pe atunci era la Saint Serge și care m-a impresionat prin trăirea și cultura pe care o răspândea. L-am cunoscut și pe pr. Vasile Mihoc; în ceea ce privește relația mea cu pr. Ioan Ică jr., ea se datorează prezenței manuscrisului lucrării mele — Triodul explicat — în limba franceză în biblioteca Facultății de teologie din Sibiu, găsirii acestuia și dorinței părintelui de a-l tipări. Îl cunosc pe pr. Ică doar din corespondență și îmi doresc foarte mult ca într-o zi să îl cunosc și personal.

— Ce ne puteți spune despre relațiile românilor cu Athosul și despre renașterea monahismului atonit?

— Al doilea cititor al mânăstirii noastre este Mihai Viteazul, pe care îl pomenim la toate slujbele; el ne-a dat metocul Mihai Vodă din București și alte proprietăți, prin care mânăstirea noastră a supraviețuit între sec. 16—18. Dar ce mânăstire atonită nu s-a bucurat de filantropia poporului român?...

După al doilea război mondial, până în 1970, Athosul s-a aflat într-o perioadă de decădere, tinerii nu mai veneau, preferau să meargă să muncească în Occident și apoi nu pe mulți îi interesa monahismul. Dar nu numai monahismul a fost în criză, ci și teologia, ca o consecință a faptului că teologii erau influențați de mediile catolice. După 1970 situația se schimbă, Sfinții Părinți sunt redescoperiți în Grecia, aceasta și datorită *faptului că o serie de teologi greci au studiat în Occident și au avut legături cu diaspora rusească, respectiv cu Evdokimov, Lossky, Florovsky* și astfel au revenit la vechea redescoperire. Redescoperirea Sfinților Părinți a însemnat evident și o redescoperire a monahismului atonit. În 1959 pr. John Meyendorff își da doctoratul pe o temă legată de activitatea Sf. Grigorie Palama, teologul grec Panaghiotis Hristu întemeiază Ydrima Vlatadon, cu preocupări de palamism și teologie mistică, fiind firească o reîntoarcere spre Mt. Athos.

În epoca de decădere erau părinți care au trăit ca asceți, cum ar fi Sf. Siluan sau Gheronda Iosif, a căror artă duhovnicească trăiește prin ucenici până astăzi, producând o înviorare a isihasmului.

Între 1970—1980 numărul tinerilor a crescut și imaginea Sf. Munte s-a schimbat, atunci mulți și-au dat seama că Athosul e cel mai mare tezaur al Greciei și al lumii ortodoxe.

— Dacă aveți câteva cuvinte către cititorii dvs. din România?

— Trebuie să spun că m-am bucurat foarte mult pentru apariția „Triodului explicat" în limba română, e de altfel prima ediție, nu a mai fost tipărită până acum și îmi exprim convingerea că ea va folosi și oamenilor simpli care trăiesc într-o modestie sfântă duhul liturgic ortodox, și nu numai celor care o privesc ca o lucrare științifică și doar atât.

Să fie fiecare încredințat că cel ce trăiește viața liturgică a Bisericii, trăiește ca un om deplin, întreaga dimensiune a existenței având de fapt pentru el o conotație liturgică.

Trăind viața liturgică, creștinul dobândește, așa cum spune Sf. Maxim Mărturisitorul, acel — tropos iparxeos — acel mod de existență al Împărăției Cerurilor. Tot simbolismul actelor de cult este ca o icoană mișcătoare, credinciosul participă la acea nouă viață, trăiește aici ca în ceruri.

Să nu uităm niciodată că teologia, cultul și viața duhovnicească alcătuiesc un întreg ce constituie ethosul liturgic ortodox.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

- **5 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a făcut o vizită canonică la biserica monument istoric din Turnu-Roșu și la mânăstirea de la Valea Caselor.
- **7 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană.
- **8 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Pavecernița Mare și Litia în Catedrala mitropolitană.
  — Seara participă la Conferința „Femeie de ce plângi" susținută în Aula Facultății de Teologie din Sibiu de D-na Lidia Popița Stoicescu, scriitoare.
- **9 MARTIE a.c., — P. S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul la Schitul „Sf. 40 de mucenici" din Berivoi, prot. Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură, cu prilejul hramului.
  — În aceeași zi a cercetat bisericile parohiale din Voivodeni, Recea și Pojorta, prot. Făgăraș.
- **10 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — A săvârșit taina Sf. Botez pruncei Andreea-Maria Seician.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **11 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească, în Capela „Sf. 40 de mucenici" din Cisnădioara, prot. Sibiu (pr. paroh Ciprian Gașpar) rostind Cuvânt de învățătură.
  — A cercetat apoi Șantierul noii biserici parohiale ce se construiește aici.
  — A oficiat în sobor, în biserica mare din Rășinari, slujba de înmormântare a preotului Crăciun Poplăcean de la parohia Jina II, prot. Sălișteși a rostit cuvânt de învățătură.
- **13 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a făcut o vizită protocolară la Casa de Editură „Tribuna" din Sibiu.
  — A primit pe dl. Ilie Carabulea în legătură cu situația juridică a Hotelului Bulevard aflat în proprietatea Arhiepiscopiei.
- **14 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană.
  — A primit pe dl. Cristian Costescu de la Camera Deputaților - București.
  — Seara a slujit și a predicat la Taina Sf. Maslu de obște în parohia Săcel, prot. Sălișteși.
- **16 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a prezidat examenul pentru postul de preot militar la Garnizoana Brașov.
  — În aceeași zi a cercetat canonic bisericile parohiale din Râușor, prot. Făgăraș.
- **17 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A vizitat mânăstirea Râmeț și cea din Feleac.
  — A participat la Spectacolul festiv de la Teatrul Național din Cluj-Napoca, organizat în cinstea **Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu** al Clujului.
- **18 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care a oficiat Sf. Liturghie arhierească în Catedrala arhiepiscopală din Cluj-Napoca, în frunte cu **P.F. Patriarh TEOCTIST** al României.
  — A luat parte la recepția oferită de Consiliul Eparhial Cluj, cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani, de către **Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu.**
- **20 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Pavecernița Mare și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **21 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
  — A săvârșit în sobor Taina Sf. Maslu de obște la biserica „Sf. Arhangheli" din Brașov și a rostit cuvânt de învățătură.
- **22 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a primit pe dl. Hans Rüttimann, secretar general al Federației Internaționale a Crucii Albastre din Berna - Elveția, însoțit de o delegație a acestei organizații din România.
- **23 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană din Sibiu.
  — Seara a săvârșit tot acolo Pavecernița Mică și Acatistul Bunei Vestiri.
- **24 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — A săvârșit slujba sfeștaniei la Liceul Textil din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.
- **25 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la biserica „Buna Vestire" (din Groapă), din Sibiu (pr. paroh C-tin Mitea) rostind cuvânt de învățătură.
  — La vremea potrivită C. diacon Dr. Călin Sămărghițan a fost hirotonit întru preot pe seama U.M. din Predeal - Brașov.
  — Seara a săvârșit Vecernia și Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrala mitropolitană.
- **26 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit în sobor slujba de înmormântare a credincioșului Ilie Scorțaru din Tălmaciu, rostind cuvânt de învățătură.
- **27 MARTIIE a.c., — P.S. Sa** a participat la Casa de Cultură a Sindicatelor din Sibiu, la întrunirea festivă consacrată actului istoric al Unirii Basarabiei cu România.
- **28 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a participat la Ședința de deschidere a celei de a 8-a Adunări Generale a AIDROM, desfășurată la Sediul Episcopiei Evanghelice C.A. din Sibiu.
  — Seara a săvârșit Denia Canonului Mare în Catedrală.

Arhid. VASILE AVRAM

(Urmare din pag. a 3-a)

s-au lepădat de legea noastră strămoșească, căci orice neam înseamnă moșii și strămoșii acelui popor, în cazul nostru pentru legea străbună s-a luptat până la ultima picătură de sânge. Poate cineva ignora un Constantin Brâncoveanu, Horia, Moise Măcinic, Sofronie de la Cioara, Ilie Iorest sau Sava Brancovici? Nu credem; altfel sângele lor va striga din pământ.

Faptul că Biserica Română Unită „se simțea în drept mai mult ca oricine să reprezinte în fața latinității neamul și legea românească" adevereste încă o dată afirmația noastră de mai sus.

Ceea ce nu înțelegea Pr. Aloisie Tăutu, când afirma că înființarea unei parohii ortodoxe la Roma nu este oportună, ..., nici pentru păstrarea unității și solidarității românilor din Roma, deoarece ea va fi prilej de dezbinare și despărțire a fraților care cu ocazia celor mai sfinte și mai înțelegătoare sărbători ale neamului, vor fi siliți a se închina la altare deosebite și despărțite, este chiar faptul că „și românii neuniți din Roma, întocmai ca și frații lor uniți, țin să-și satisfacă nevoile lor spirituale în sânul bisericii în care au fost botezați și crescuți"[5].

Nu putem trece cu vederea nici insinuările cum că Biserica Ortodoxă Română ar putea deveni o „biserică unealtă" a unor „regimuri subversive", spre deosebire de Biserica Blajului, care nu s-ar preta la acte de trădare a Statului Român:

„Nu era cazul să se dea urmare unei asemenea măsuri (înființarea parohiei ortodoxe române la Roma — n.n.), cerute de aici pe vremea unui regim revoluționar și subversiv a valorilor tradiționale și probate ale neamului, care voia să aibă la dispoziția lui o biserică unealtă, în care să poată dispune cu prepotență cu privire la toate serviciile trebuincioase ritualului lor de mistică revoluționară și de imitație străină sufletului tradițional al poporului nostru, ceea ce evident nu putea să obțină cu ușurință de la Biserica Blajului..."[6].

Deși memoriul trimis încearcă să ne inducă în eroare prin cuvinte lingușitoare: „aș dori ca să fiți convins că ceea ce mă face să vă prezint această întâmpinare în chestiunea parohiei ortodoxe române..., nu este nici invidia între frați, nici interesul personal, ci dragostea de patrie și neam care mă face să mă bucur când văd că organele noastre în drept iau cele mai potrivite măsuri ca acest neam și această patrie să fie cât mai bine și cât mai drept cunoscute în străinătate, și mă întristez, când văd că măsurile luate nu sunt cele mai potrivite în acest scop. Nu invidia, căci ca român și creștin nu pot decât să mă bucur văzând că fiii Neamului, aparținători bisericii ortodoxe române sunt doritori de a păstra și deprinde cât mai mult principiile religiei creștine"[7].

„Cântărit după spiritul și forma lui, acest memoriu arată o pornire, care n-a putut fi ascunsă cu nici o abilitate, față de credința noastră strămoșească și cultura noastră națională, puternic legată de ortodoxism"[8].

Este de mirare cum acest preot român, deși unit, ca reprezentant al intereselor Statului nostru în slujba de consilier al Legației Române de la Vatican își permite să tragă la răspundere conducerea Statului Român:"... pentru serviciul presei noastre de aici nu se găsesc fonduri,..., pentru înființarea unei parohii ortodoxe, cu totul improprie pentru orice propagandă românească utilă, se găsesc numaidecât sute de mii de lei"[9], și să-i dea lecții de diplomație afirmând că „înființarea unei parohii ortodoxe române la Roma ar fi nu numai inoportună în momentul de față, dar de-a dreptul inutilă, inoperantă, improprie și chiar dăunătoare apropierii sufletești de factorii politici cu care ținem raporturi diplomatice..."[10].

În legătură cu intenția guvernului României anilor '40 de-a înființa o parohie ortodoxă română la Roma

În contrast cu tonul memoriului trimis de preotul unit, răspunsul Ministrului Ioan Petrovici este scris într-o manieră delicată, deloc obraznică, deși mustrătoare:

„Nici nu stăruim asupra faptului că Ministerul crede că rolul Prea Cuviosiei Voastre ar fi fost, mai curând, să arătați Vaticanului largheța cu adevărat creștină, cu care Statul Ortodox Român a înțeles să sprijine înființarea unei parohii și biserici italiene în chiar centrul capitalei, deși sunt atâtea biserici catolice, cât și greco-catolice, în care s-ar putea săvârși slujbele pentru italienii din București. Nu vă întrebăm nici ce ați făcut, ca, consilier eclesiastic, al Legațiunii noastre pe lângă Sfântul Scaun, pentru a contrabalansa o propagandă dușmană și mincinoasă și pentru a lămuri Vaticanul asupra rosturilor neamului nostru — ortodox sau unit — ca stâlp al civilizației apusene pe care au apărat-o voievozi necatolici ca Ștefan cel Mare, căruia Sfântul Scaun i-a conferit titlul de «atlet al lui Hristos».

Pentru că vă permiteți să trageți la îndoială oportunitatea înființării unei parohii ortodoxe, justificată printr-o «necesitate de ordin național religios» și să dați lecții conducătorului statului de felul cum ar trebui întrebuințate fondurile publice"[11], ministerul îi face o aspră mustrare în nădejdea că va căuta să adâncească cu mai multă pătrundere rostul ședерii Prea Cuviosiei Sale la Roma pentru a onora situațiile ce i s-au încredințat din generozitatea Statului Român[12].

Acest schimb de memorii între preotul român unit Aloisie Tăutu, parohul bisericii române unite din Roma, și ministrul Cultelor și Artelor, I. Petrovici, din România, evidențiază „intensitatea" iubirii fraților noștri uniți, la mijlocul secolului al XX-lea, și credem că orice comentariu ar fi de prisos.

NOTE BIBLIOGRAFICE:

1. **Fondul Ioan Matei,** doc. 206, p. 1; Fondul **Ioan Matei** se găsește în secția Patrimoniu a Facultății de Teologie „A. Șaguna" din Sibiu.
2. Idem, doc. 209, p. 2.
3. Idem, doc. 206, p. 2.
4. Ibidem.
5. **Fondul Ioan Matei,** doc. 209: **Răspunsul Ministrului Culturii Naționale și al Cultelor către preotul unit Aloisie Tăutu, din 2.II. 1942.**
6. **Fondul Ioan Matei,** doc. 6, p. 4.
7. Ibidem, p. 1.
8. **Fondul Ioan Matei,** doc. 207, p. 1.
9. Idem, doc. 206, p. 4.
10. Ibidem.
11. **Fondul Ioan Matei,** doc. 209, p. 2.
12. Ibidem, p. 3.

Preoții

(Urmare din pag. a 6-a)

rea. Mântuitorul nu i-a disprețuit nici pe săraci, nici pe robi, ci i-a ajutat pe toți deopotrivă. Preotul să nu se lase răpit de aparițiii externe când este vorba să-și aprecieze credincioșii, pentru că într-un om simplu se poate ascunde un suflet nobil, precum o coajă urâtă ascunde un sâmbure bun.

Un mare rol de îndeplinit are preotul pe terenul asistenței sociale. Îngrijirea de copii, mai ales de cei orfani, trebuie să fie una dintre principalele preocupări pentru un preot, pentru că ei sunt făuritorii viitorului și purtătorii nădejdilor noastre. Preotul își va îndeplini cu succes rolul său social dacă între fapte și vorbe va fi cea mai deplină armonie.

Chemarea preoțească cere de la preot multă abnegație, lepădare de sine și de propriul egoism și lucrare pentru binele altora. Jertfirea pentru alții și lepădarea de sine este dovedirea harului divin pe care-l are preotul. Tagma preoțească se va impune și astăzi dacă se va dovedi un element viu și activ al societății noastre. Floarea virtuții creștinești nu crește decât mângâiată de lumina și căldura sufletului senin. Numai preotul care și-a pironit pe cruce patimile poate să zică: *Dacă mă voi înălța voi trage la mine pe toți.* Să nu uităm că poporul ține minte binefacerile primite și răsplătește munca depusă pentru binele și înaintarea lui prin rostirea mângâietoarelor cuvinte: *Și s-a sculat prooroc mare între noi".*

În acest început de mileniu în care pentru mulți români preoții și Biserica reprezintă singura rază de soare din viața lor, singura lor alinare și ultima speranță, aceste cuvinte din trecut sunt cât se poate de actuale.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **2 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
  — A primit pe Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, consilierul juridic al Arhiepiscopiei.
- **3 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a vizitat sfânta Mânăstire cu hramul „Sf. Treime" din localitatea Orlat, prot. Săliște.
- **5 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilerul ad-tiv-bisericesc.
  — A primit pe Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, consilierul juridic al Arhiepiscopiei.
  — A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, în legătură cu continuarea lucrărilor la „Academia Teologică".
- **6 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial ocazie cu care s-au rezolvat numeroase probleme administrativ-gospodărești și de personal, de pe raza Arhiepiscopiei.
- **8 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a efectuat o vizită la șantierul „Academia Teologică" de la Mânăstirea Sâmbăta de Sus.
- **9 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Reședința mitropolitană pe D-na Prof. Lidia Popița-Stoicescu din București, soția fostului Ministru al Cultelor și Ambasador al României în Grecia, regretatul profesor Dr. Nicolae Stoicescu.
- **10 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. Dr. Ionel Druc din București.
- **13 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a cercetat Schitul Păltiniș unde s-a interesat de lucrările de refacere a Așezământului de acolo.
- **15 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a efectuat o vizită la șantierul de la Schitul Păltiniș, fiind însoțit de P.C. Arhid Ezechil Oancea consilier economic și P.C. Pr. Valentin Sicoe, secretar eparhial.
- **19 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe D-na Aurelia Nicola din Alba Iulia.
- **20 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
- **21 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe D-șoara Maria Motronea din Sibiu.
  — În după-masa aceleiași zile a primit pe Pr. Prof. Dr. Vasile Grăjdian, titularul Catedrei de muzică și cântare bisericească de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
- **27 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe d-l Mihai Boghian împreună cu soția D-na Maria Boghian, responsabili ai lucrărilor de construcție de la Mânăstirea Orlat.
- **28 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit o delegație formată din **Înalt Prea Sfințitul Dr. Nifon Mihăiță**, Arhiepiscopul Târgoviștei, dl. Christian Teodorescu, Secretar general AIDROM și pe Ierom. Ciprian Zaharia, Consilier patriarhal cu probleme de asistență socială din cadrul Patriarhiei Române care s-au aflat la Sibiu cu ocazia lucrărilor anuale ale Organizației AIDROM, ținută la Episcopia Evanghelică. A fost de față **P.S. Visarion Rășinăreanu**, Episcopul vicar al Arhiepiscopiei.
- **29 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a vizitat Mânăstirea Recea, de lângă Tg. Mureș, unde a fost întâmpinat de Maica Stareță Stavrofora Cristina, de părintele duhovnic P.C. Arhim. Ioan Iovan și de întreg soborul Mânăstirii.
- **30 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit o delegație formată din d-l jurist Cornel Florea din Ministerul de Externe, d-l jurist Titus Serediuc de la Consiliul Jud. Sibiu și Pr. Lector Dr. Pavel Aurel de la Facultatea de Teologie din Sibiu în legătură cu rezolvarea unor probleme privitoare la „Fundația Gojdu".
- **31 MARTIE a.c., — Î P S. Sa** a primit pe D-l Prof. Univ. Dr. Cornel Sigmirean, însoțit de P.C. Pr. lector Dr. Aurel Pavel.
  — A primit pe Dl. Dan Banciu de la Radio Cluj, „Vocea Transilvaniei", acordându-i un interviu de Paști.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

IOANA CRISTACHE PANAIT, ARHITECTURA DE LEMN DIN JUDEȚUL HUNEDOARA, BUCUREȘTI, 2000, 254 p.

Artă, tradiție, măiestrie — iată trei definiții ale arhitecturii de lemn, pe care doamna Ioana Cristache Panait le surprinde în vasta lucrare enunțată. Riguzitatea și înalta ținută științifică sunt însemnele acestui rod tipografic, rezultat al unor intense, minuțioase și îndelungate cercetări de teren.

Incursiunea în arhitectura de lemn din județul Hunedoara începe cu prezentarea unei istorii a construcțiilor de acest gen, a evoluției lor. Arhitectura laică se îngemănează cu cea bisericească, foarte dezvoltată în această parte a pământului românesc, bisericile hunedorene reprezentând actualmente singura dovadă materială a unei străvechi civilizații a lemnului. Cercetarea arhitecturii de lemn întâmpină numeroase dificultăți: locurile greu accesibile, — din cauza configurației reliefului —, unde au fost durate aceste monumente, structura așezărilor, extrem de răsfirate. Acestea sunt depășite însă, când pasiunea pentru istoria artei și respectul față de tradiție însoțesc cercetătorul.

O mare parte din monumentele reprezentative în acest sens au dispărut mistuite în incendii sau au trebuit să facă loc construcțiilor din piatră, meșterii pietrari aflând în arhitectura lemnului o inepuizabilă sursă de inspirație. În pofida mulțimii bisericilor de lemn dispărute, „lotul celor existente susțin cu succes frecvența și domnia, de altădată, a ctitoriei de lemn". Cele care dăinuie și astăzi prezintă „semnele necruțătoare ale vremii". Restaurarea lor este o datorie de conștiință.

Nu este neglijată nici pictura, fiind evocat „momentul hunedorean" în istoria acesteia.

Remarcabilă este unitatea arhitecturii de lemn de-a lungul timpului, evidențiată prin elemente specifice, tipologie, decor, unitate detectabilă nu numai la nivelul județului, ci și în cadrul mai extins al Transilvaniei.

Autoarea ne invită la un periplu imaginar prin 149 de localități, — pitorești așezări încărcate de o tradiție seculară —, realizând o descriere a monumentelor, acordând importanță detaliului. Acest vast repertoriu este însoțit de 30 ilustrații și 245 fotografii reprezentative pentru conturarea unei fizionomii a arhitecturii și picturii hunedorene.

Istoria artei românești a consemnat cu siguranță această certă și valoroasă contribuție în domeniu.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

Pr. dr. IOAN CHIRILĂ, Qumran și Mariotis, două sinteze ascetice — locuri ale îmbogățirii duhovnicești, Presa Universitară Clujeană, 2000, 141 p.

Cartea părintelui Ioan se înscrie nu numai în contextul propriilor cercetări qumranite ci și în cel al specialiștilor români care au căutat să pună în valoare textele descoperite în Nordul Mării Moarte.

Dacă în lucrarea anterioară (Mesianism și Apocalipsă în scrierile de la Qumran), autorul ne propune ca temă mesianismul și eshatologia regăsită în importantele texte qumranite, în cartea de față abordează segmentul liturgic al imnelor și sfera ispititoare a tainelor originilor, care reflectă preocupările liturgice și spirituale ale comunității oferind cititorului posibilitatea distingerii faptului că în acest stadiu al omenirii tentația spirituală se putea detașa de literalismul steril dar și faptul că în substanța sa ritualistică, doxologică și doctrinară comunitatea revenea la notele definitorii ale teologiei Sionului. Aceasta nu însemna un regres în domeniul vieții religioase ci o regăsire a sinelui liturgic, o restaurare a viziunii mesianice proprii profetismului iudaic. Cadrele liturgice qumranite au o notă distinctă față de forma tradițională a cultului iudaic fiind marcate de un exercițiu ascetic pronunțat ce scoate slujirea din cadrele automatismului impus de literalism.

Cartea surprinde formele liturgice prin care se exprimă dimensiunea duhovnicească a mesianismului celor două comunități: de la Qumran și Mariotis, insistând pe două stadii aparent succesive: cea a plinirii rituale — mecanice și cea a vederii, a trăirii în cel Unul ca Cei Trei. Comunitatea qumranită și cea de la lacul Mariotis vestesc acest tip de trăire încă înainte de venirea revelării desăvârșite.

În prima parte autorul readuce în discuție imnele qumranite de factură liturgică ce exprimă o stare existențială de tip profetic cu valență spre misteriologie. După cum ne sugerează analiza textelor, perioada qumranită în care au fost redactate principalele documente, a fost un timp foarte dinamic în sfera trăirii liturgice, practicându-se rugăciunea și cântarea comunitară, de care omul se atașează prin curățenie.

Partea a doua și cea mai consistentă ne aduce date importante despre o altă grupare religioasă care punea accent pe viața contemplativă — terapeuții, de pe marginea lacului Mariotis, în împrejurimile Alexandriei Egiptului. Este, după știința mea, primul text românesc, de o întindere considerabilă, care pune în discuție principiul vieții contemplative a terapeuților din perspectiva scrierilor eruditului Filon din Alexandria.

Filon vorbește despre acest grup în termeni admirativi. Casele modeste ale acestor oameni aveau o odaie rezervată pentru meditație, pentru studierea textelor sacre și pentru alte activități evlavioase, practicate de la răsăritul până la apusul soarelui. Părintele Chirilă aduce detalii importante cu privire la modul de viață al terapeuților (vezi capitolul B: Date concrete privind terapeuții) bazându-se pe lucrarea filoniană: „De Vita Contemplativa", care încununează cariera literară a lui Filon reprezentând o sursă prețioasă de învățături istorice despre diaspora alexandrină.

Filon pune viața contemplativă a terapeuților în opoziție cu cea a esenienilor, „care urmăreau cu persistență o viață activă". După mărturia autorului, punerea în paralelă a celor două grupări, de la Qumran și lacul Mariotis, rămâne defectuoasă. Cele două mișcări sunt ieșite poate dintr-o nevoie interioară a iudeilor pioși, „săracii lui Yahwe". Dar ei sunt distincți și profund divergenți. Concluzia părintelui Ioan ne face să înțelegem mișcarea alexandrină mai interioară și spirituală, mai flexibilă față de cea din deșertul lui Iuda.

În ciuda acestor delimitări cele două „sinteze ascetice" conturează cadrul de meditație și asceză din primul veac creștin, specific lumii iudaice reprezentate prin Palestina și Alexandria, chiar dacă nu există o identitate de cadru istoric sau religios.

Paradoxal, punctul de convergență al celor două comunități este evreul, mentalitatea iudaică și civilizația tradițională iudaică centrată pe Torah și în chip deosebit axată pe ideea mesianică.

Qumran și Mariotis pot fi considerate tipuri ale monahismului creștin pentru că au structura voturilor acestuia dar le lipsește mesianismul realizat ca fapt istoric și transcendent.

Cu toată această lipsă, părintele Ioan ne provoacă la o îmbogățire duhovnicească prin cele două sinteze ascetice pe care le însumează Qumran și Mariotis. Dacă a reușit ne putem convinge fiecare prin bucuria lecturii.

Pr. drd.
CRISTIAN MUNTEAN

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

❁ *Sfinții Daco-Romani și Români*, ediția a doua, de *Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu.* Această carte apare la Editura „Trinitas" a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, cu binecuvântarea *Î.P.S. Daniel*, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Iași, 2000, 243 pag.

Cartea se bucură de un bogat *Cuvânt înainte* al *Î.P.S. Daniel* și de Cuvântul autorului.

„Cartea Părintelui Prof. Dr. Mircea Păcurariu, pe care o publică acum Editura „Trinitas" a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, este o mărturie, o pomenire și o cinste adusă sfinților daco-romani și români.

Totodată, ea este și un îndemn de a urma pilda sfinților iubitori de Hristos, apărători ai dreptei credințe și binefăcători milostivi față de semenii lor. Într-o lume confruntată cu necredința și necurăția inimii, cu rătăciri sectare și egoiste, care întunecă chipul lui Dumnezeu în om, sau cu deznădejdea și lipsa de sens a existenței, felul de viețuire și ajutorul sfinților sunt totdeauna lumină în candela credinței, izvor de viață și prietenie pentru mântuirea noastră". († *Daniel*, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei).

Cartea se citește cu folos atât de preoți cât și de credincioșii de rând.

★

❁ Pr. Prof. univ. Dr. Mircea Păcurariu, *„Predici la duminici și sărbători, la praznice împărătești și ale Maicii Domnului, ale Sfinților și la Sfinții români; predici ocazionale și la înmormântări"*. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000, 632 p.

„Coborâtor dintr-o familie cu tradiție preoțească, Părintele Profesor MIRCEA PĂCURARIU este cunoscut în Biserica noastră și în istoriografia română, în primul rând, datorită lucrărilor cu care Prea Cucernicia Sa a înzestrat sau îmbogățit domeniul atât de atrăgător, dar și întins, al studiilor și cercetărilor de *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*. Numele acestei importante discipline a învățământului nostru teologic se asociază deja, în chip spontan, cu numele Părintelui profesor Mircea Păcurariu. Iată însă că profesorul de istorie bisericească a fost adânc preocupat de împlinirea unei slujiri preoțești și predicatoriale pilduitoare, din care a rodit și volumul prezent".

Este din *cuvântul înainte* al *Prea Fericitului* TEOCTIST, *Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*, care a și dat binecuvântarea de editare.

Este o carte de Predici bune, scurte în general, care pot fi folosite de către slujitorii Bisericii. E într-o ediție care se înfățișează frumos legată și bună de utilizat.

O recomandăm din toată inima, tuturor preoților și studenților teologi.

★

❁ *Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș* de Prof. dr. Nuțu Roșca, lucrare tipărită cu binecuvântarea *P.S. Justinian al Maramureșului*, Baia Mare, 2000, 213 pag.

Iată ce spune Părintele *Prof. Dr. Mircea Păcurariu* despre această carte: „Cartea profesorului *Dr. Nuțu Roșca* aduce multe date noi din viața și lucrarea duhovnicească a episcopului IOSIF, pe care trebuie să-l considerăm ca un adevărat ocrotitor spiritual al credincioșilor ortodocși din Maramureșul românesc. Temeinic documentată, într-un stil atrăgător, în multe locuri cu iz de cazanie românească, cu suflet de bun creștin ortodox și fiu vrednic al Maramureșului, cartea profesorului Roșca poate fi folosită - în egală măsură - și de cercetătorii trecutului nostru, dar și ca o carte de lectură pentru credincioșii de azi ai Maramureșului, descendenții fiilor duhovnicești ai episcopului IOSIF de acum trei veacuri. Drept aceea, socotim că Episcopia Maramureșului și Sătmarului ar face un lucru deosebit de util dacă ar da la tipar această nobilă osteneală a *Profesorului Dr. Nuțu Roșca*".

Prea Sfințitul Justinian Chira spune în *Cuvântul înainte:* „Numele acestui sfânt a răzbătut prin negura timpurilor. Dl. *Prof. Dr. Nuțu Roșca* i-a consacrat o monografie ancorată în contextul problematicii românilor din Transilvania de-a lungul secolelor. Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș este prezent în această lucrare cu toate darurile și virtuțile unui ierarh, care a trăit din plin întru Iisus Hristos și s-a jertfit pentru Biserica Sa.

Binecuvântăm strădania autorului și publicarea lucrării sale, care poate fi de folos tuturor celor care vor să cunoască adevărul, despre felul cum s-a păstrat credința în nordul românesc".

★

❁ *Iaroslav Pelikan* publică cartea: *Iisus de-a lungul secolelor*. Locul lui în istoria culturii, traducere din engleză de Silvia Palade, Editura „Humanitas", Seria Religie coordonată de Vasile Răducă, București, 2000, 308 pag.

„Fecioara Maria de-a lungul secolelor (Humanitas, 1998), scrisă ca pandant al cărții de față, a prilejuit o primă întâlnire a publicului român cu istoricul și teologul Jaroslav Pelikan.

Apărută în 1985 și devenită bestseller în U.S.A., Iisus de-a lungul secolelor reconstituie modul în care fiecare epocă și-a creat, după chipul și asemănarea sa, propria imagine a Mântuitorului. Impactul acestei imagini încetează să fie unul strict religios, extinzându-se asupra culturii, politicului, economicului și socialului din ultimele două milenii.

Cartea se deschide cu imaginea lui Iisus ca învățător al secolului I, trece prin imaginea omului universal al Renașterii și ajunge la eliberatorul secolelor al XIX-lea și al XX-lea, oferind o cheie esențială de decriptare a vârstelor omenirii".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S U.A. (cont nr. 2,11.1 -61 15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Biblioteca „A[illegible]TRA"
- SIBIU -

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 aprilie
Nr. 15—16
2001

HRISTOS A ÎNVIAT!

VIAŢĂ ŞI ÎNVIERE

HRISTOS A ÎNVIAT!

Iată-ne din nou împreună în gând, în rugăciune şi meditaţie, cu bucurie întâmpinând Sărbătoarea sărbătorilor, evenimentul cel mai mare din istoria creştinismului şi anume *Învierea Domnului.*

Ziua Învierii Domnului - sărbătoarea vieţii fără de moarte - a venit din nou ca să bucure inimile noastre şi să dea încredinţare minţilor noastre, că toate în lume îşi au rostul lor. Toate îşi au rostul lor pentru că, de la Dumnezeu sunt rânduite, şi atunci când le înţelegem, şi atunci când nu le înţelegem. Din vechea tradiţie creştină răsăriteană, ni s-a transmis, din generaţie în generaţie cântarea: *„Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le".*

Am cântat-o toţi în această zi a Învierii, şi ne vom saluta în această vreme, vestindu-ne unii altora că: HRISTOS A ÎNVIAT!

Iată, chiar astăzi, ni se face vestire mare de bucurie şi încurajare, că nu moartea este ultimul cuvânt al destinului omenesc, ci învierea şi viaţa. Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel care, aşa cum am auzit istorisindu-ni-se în săptămâna ce a trecut, pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire, a fost răstignit în zilele lui Ponţiu Pilat, şi a pătimit, şi s-a îngropat. Acest Iisus Hristos dat morţii, a înviat după trei zile, aşa precum şi promisese că va face, cât fusese în viaţă, şi aşa cum scriseseră despre El profeţii. De aceea în Simbolul Credinţei mărturisim, că *„a înviat a treia zi după Scripturi".*

De la El ştim că moartea e doar trecerea din această viaţă la altă viaţă. De la El ştim că mor doar trupurile, dar sufletele rămân vii pentru totdeauna, în lumea de dincolo. De la El ştim că ne vom întâlni acolo unii cu alţii şi, că vom avea parte acolo de comuniunea cu Dumnezeu.

Sfântul Evanghelist Matei ne spune că cel dintâi cuvânt pe care l-a adresat Mântuitorul înviat, mironosiţelor care veniseră duminică dis-de-dimineaţă la mormânt, într-o Duminică şi o dimineaţă întocmai ca aceasta, la această

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al românilor ortodocşi din Ardeal, Crişana şi Maramureş

VENIŢI DE LUAŢI LUMINĂ!

De aproape 2000 de ani, în fiecare noapte a Paştilor răsună ca un ecou prelung ce vine din adânc de istorie chemarea sfântă *„Veniţi de luaţi lumină!"*

De aproape 2000 de ani suntem chemaţi la ceas de noapte sfântă şi mântuitoare să ne apropiem de *„Lumina cea neînserată"* ce a izvorât din mormântul cel gol pentru a ne umple de strălucirea ei, prin cuvintele pline de har şi de înţelepciune *„Veniţi de luaţi lumină".* Suntem invitaţi aidoma unor aleşi oaspeţi să ne aprindem candela sufletului nostru, poate stinsă de la ultima zi a Paştilor din anul ce a trecut, de la izvorul vieţii şi al nemuririi, de la Hristos Domnul, Cel ce a înviat şi a luminat toate şi luminându-ne pe noi înşine să ducem şi celor de aproape ca şi celor de departe vestea cea bună a Învierii lui Hristos şi să le oferim lumină din lumina primită în noaptea cea mântuitoare a Sf. Paşti.

„Veniţi de luaţi lumină" se aude mereu chemarea adresată fiecăruia dintre noi, cei care încă, asemenea fecioarelor neînţelepte, ne-am trezit poate la miez de noapte şi am ieşit întru întâmpinarea Mirelui preaiubit dar din păcate cu candelele noastre stinse.

Nemaiavând timp să alergăm *„la cei ce vând pentru a ne cumpăra"*, Hristos Mirele ne oferă în dar lumina cea necreată ce a izvorât din El şi ne face părtaşi la slava Lui şi ne îndeamnă pe toţi să um-

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Icosul Învierii

Pe Soarele cel mai înainte de soare, care a apus oarecând în mormânt, căutându-L mironosiţele femei, au mers la mormânt când se lumina de ziuă, şi una către alta striga: O, prietenelor, veniţi să ungem cu miresme trupul cel de viaţă purtător şi îngropat, trupul care a înviat pe Adam cel căzut, şi care zace în mormânt; să mergem, să ne sârguim ca magii şi să ne închinăm, şi să aducem miruri în loc de daruri, Celui ce nu în scutece, ci în giulgiu este înfăşurat, şi să plângem, şi să strigăm: O, Stăpâne, scoală-te, Cel ce dai celor căzuţi învierea.

★

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, şi sfântă Învierea ta o lăudăm şi o slăvim, că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele tău numim. Veniţi toţi credincioşii să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin Cruce bucurie la toată lumea, totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat.

Învierea Domnului, temei al comuniunii noastre

Învierea Mântuitorului, ca începătură a învierii noastre corespunde celei mai adânci dorinţe a sufletului omului: viaţa veşnică. Acest dor primordial şi constant întreţinut în sufletul nostru, atât la nivel conştient cât şi de inconştient sau subconştient, a constituit obiectul principal al mai multor religii, al legăturii omului cu Dumnezeu în diversele forme istorice pe care această legătură le-a putut avea; centrat în mod direct pe Învierea lui Hristos („Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică este şi credinţa voastră" (I, Cor. 15, 14) creştinismul reprezintă în mod culminant atât dorul după înviere, după viaţa veşnică, după cum şi calea cea mai directă pentru împlinirea acestuia.

Învăţătura Mântuitorului Hristos Îl arată deci pe Fiul lui Dumnezeu ca Domn al vieţii şi al morţii, dar în acelaşi timp validează şi dă consistenţă credinţei în înviere, în general, şi în El ca cel de care depinde învierea noastră, în special.

În acest caz, de Învierea lui Hristos, ca eveniment ce consolidează dorul vechi şi pune la temelie o nouă speranţă, trebuie să ne apropiem doxologic, iar doxologia, ce implică o realizare clară a locului omului în faţa lui Dumnezeu, duce nemijlocit la închinare. De aceea, în acest sens ne îndeamnă şi Biserica atunci când cu bucurie

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. Dr. THEODOR DAMIAN

Î.P.S. Bartolomeu, la ceas aniversar

Aniversarea împlinirii a 80 de ani de viaţă a Înalt Prea Sfinţitului Bartolomeu, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului şi Clujului, ne oferă plăcutul prilej de a-i adresa cele mai alese urări de sănătate, de fericire şi de noi împliniri arhiereşti în ogorul Domnului din de Dumnezeu păzita Eparhie a Clujului.

Omagiem astăzi în persoana Înalt Prea Sfinţiei Sale pe cărturarul, pe poetul şi dramaturgul, pe misionarul peste mări şi ţări, cum frumos spune vorba românească, şi apoi pe omul care a suferit pentru credinţă şi pentru iubirea de neam, care, prin tot ceea ce a înfăptuit şi împlineşte încă, se înscrie deja în galeria marilor ierarhi pe care i-a avut Biserica Ortodoxă Română din Transilvania de-a lungul vremii.

L-am cunoscut pe Î.P.S. Bartolomeu încă de pe vremea când era ierodiacon şi cunosc râvna deosebită pe care o avea pe plan bisericesc ca ucenic devotat al vrednicului de pomenire Patriarh Justinian Marina, cât şi pe plan cultural în aşa fel încât de pe atunci i se prevestea o carieră strălucită.

Şi iată că Dumnezeu l-a învrednicit să urce toate treptele ierarhiei bisericeşti până la cea de arhiereu, treaptă de pe care s-a dedicat cu toată fiinţa Sa întru apărarea credinţei străbune şi a povăţuirii turmei duhovniceşti încredinţate lui spre păstorire, la 7 februarie 1993, fiind hirotonit şi instalat în scaunul de Arhiepiscop al Arhiepisco-

(Continuare în pag. a 3-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Monahia Teofana sau doamna Tudora, mama lui Mihai Viteazul

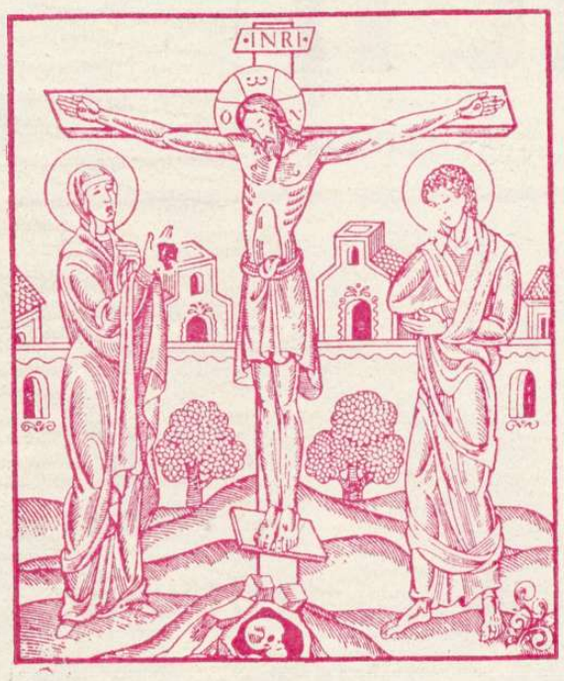

Din hronicile de demult ori de la istoricii de ieri şi de azi aflăm că Mihai Viteazul a fost fiul postum al voievodului Pătraşcu cel Bun (+ decembrie 1557). Unii dintre contemporani i-au contestat ascendenţa domnească, ca, spre pildă, Mustafa Selaniki, autor al unei istorii otomane între 1563 şi 1599/1600, contemporan cu multe din evenimentele relatate, care scrie, cu vădită ostilitate, despre *Mihai Kassab oglanî* („Mihai fiu de măcelar"). Mama lui Mihai Viteazul se numea Tudora şi era soră cu Iane Epirotul, ban al Olteniei şi, în acelaşi timp, capuchehaie (sol, trimis) al Ţării Româneşti la Înalta Poartă.[1]

Pătraşcu cel Bun a fost fiul domnitorului muntean Radu Paisie (1535-1545), mort în exil la Alexandria Egiptului, precum şi al doamnei Stana. Indirect, Radu Paisie are legături cu Sibiul şi iată cum: după moartea lui Radu de la Afumaţi (1529), văduva acestuia, Ruxandra - fiica lui Neagoe Basarab 1512-1521) şi a doamnei Elena Despina - s-a ntors la Sibiu, unde vieţuia maica sa. De aici, din Sibiu - unde Elena Despina s-a călugărit, devenind monahia Platonida şi unde a rămas până ce a trecut la cele veşnice, în 30 ianuarie 1554 - a purces din nou Ruxandra în Ţara Românească, în calitate de soţie a voievodului Radu Paisie.[2]

Tudora a apărut târziu în viaţa lui Pătraşcu cel Bun, dar din momentul apariţiei a rămas la curte până la finalul domniei acestuia. În schimb, la scurtă vreme după urcarea pe tron a fiului ei, ea s-a retras la Cozia, unde s-a călugărit, devenind astfel monahia Teofana. În călugărie s-a rugat pentru viaţa celui care îi era ei fiu şi ţării domn, ca şi pentru cei care îi alcătuiau familia. Este ştiut că, după înfrângerea de la Mirăslău, Mihai a fost separat de familie - trimisă drept zălog în Ardeal - şi părăsit de Buzeşti, astfel că el părea să nu mai aibă pe nimeni dintre pământeni în jurul lui. Chiar nimeni? Era, într-un colţ de ţară, cineva care aştepta cu înfrigurare veşti de la proscris, care, în genunchi în faţa icoanei, se ruga cu lacrimi fierbinţi să-şi întoarcă Dumnezeu iarăşi faţa către voievodul fugar - o sărmană călugăriţă bătrână, monahia Teofana, mama lui Mihai.[3]

A lăcrimat venerabila călugăriţă luni întregi, gândindu-se atât la durerea ei, cât şi la exilul transilvan al norei şi al nepoţilor, Nicolae Pătraşcu - copil de 14 ani - şi Florica. După ce s-au întors, toţi aceştia s-au dus la Cozia să-şi vadă soacra şi bunica. Această jalnică întâlnire - după decapitarea lui Mihai Viteazul - a fost descrisă, în documentul din 8 noiembrie 1602 (7111), de însăşi maica Teofana, cu atâtea amănunte şi într-o românească arhaică, încât înduioşează + *În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, amin.* „Eu roaba Domnului Is. Hs. călug(ă)riţa Theofana, muma răposatului Mihail voevoda di în Ţeara Rum(â)neascâ, vieţuit-am viiaţa ceştii lumi deşartă, cum zice şi prea mândru Solomon: 'Deşarta deşartelor şi de toate deşartă şi înşelâtoare şi furâtoare de suflete'. Şi am petrecut lumeşte destul în tot chipul în viaţa mia până ajunşu şi la neputinţa bătrâneţelor mele şi la slăbiciunea mea în svânta mănăstire în Cozia... Şi trâiiu de ajunşu de luaiu şi svântul cin călug(ă)rescu dereptu plângerea păcatelor mele. Aciiş mă ajunse şi vestea svrăşirea zilelor drag fiiuluiu mieu Mihail voevod şi de sărăcia doamnâ-sa şi a coconilor domniei lui pri în ţări streine. Fuiu de plângere şi de suspine zua şi noaptea". Maica, de acord cu nora şi nepoata, decide să dăruiască două sate din Romanaţi - „doao sate di în Romanaţi Frăsinetul şi Studenita" - sfintei mănăstiri „pentru sufletul răposatului Mihail vod(ă) şi pentru sănătatea fiiu-său Nicolei vod(ă)".[4]

De altfel, hrisovul acesta de donaţie, din 8 noiembrie 1602, confirmă o hotărâre mai veche a monahiei Teofana, hotărâre întâlnită într-un act din 8 noiembrie 1601.[5] Sigiliul folosit de maica lui Mihai pentru validarea documentelor pomenite este un sigiliu mic cu două faţete. Cele două amprente sigilare sunt prinse sub un singur timbru. Una din amprentele sigilare, cea din dreapta, are în câmp o cruce care, în partea inferioară, este înconjurată de un ornament floral, iar cea din stânga are ca element central un înger.[6]

Din dorinţa de a face accesibilă descrierea sigilografică de mai sus, ne permitem un demers de „decriptare" al acesteia. Astfel, prin *timbru,* limbajele sigilografic şi heraldic înţeleg un element exterior amplasat deasupra unuia sigilografic sau deasupra unui scut, în aşa fel încât partea superioară a piesei timbrate să atingă marginea sau partea inferioară a timbrului. În cazul în care piesa din partea superioară nu numai că nu o atinge pe cea plasată inferior, dar lasă o distanţă între ele, atunci spunem că cea de deasupra o *asupreşte* pe cealaltă, bineînţeles, fără a ne fi permis să mai folosim termenii *timbru* şi *timbrat*. Prin *amprentă sigilară* se înţelege urma rămasă pe un act - scris pe hârtie, pergament etc. - în ceară, tuş, soluţie de aur sau fum, în urma aplicării matricei sigilare. *Matricea sigilară,* la rându-i, este un obiect confecţionat dintr-un material dur - fier, alamă, aur, argint sau din pietre preţioase - care poartă gravată pe suprafaţa sa, în negativ, un text sau o reprezentare grafică, iconografică, heraldică etc., menite să individualizeze posesorul. De reţinut faptul că matricea sigilară se compune din două părţi: a) suprafaţa metalică, de obicei rotundă, pe care se află gravată emblema împreună cu legenda sau fără aceasta din urmă; b) mânerul, din metal, os, lemn, nestemate chiar, nu de puţine ori realizat artistic.

Gravarea matricelor sigilare se putea face în excizie pentru sigiliile cu chinovar, tuş şi fum şi în incizie pentru sigilarea cu ceară sau cocă. Matricele cu pricina se puteau executa manual, prin lovire cu ciocanul, dar se puteau obţine şi prin turnare. Unele dintre ele, sub formă de inel ori de breloc, au fost confecţionate din aur şi ornate cu pietre preţioase. Dacă despre tuş, fum şi ceară nu credem că ar fi ceva de adăugat, despre *chinovar,* în schimb, se pot spune multe. Este o substanţă roşie, obţinută din plante sau sulfură roşie de mercur, utilizată la scrierea - mai ales a literei iniţiale majuscule, ornamente şi miniaturi - şi la sigilarea actelor. Fiind culoarea care exprimă suveranitatea şi măreţia a fost intens folosită la validarea actelor domneşti.[7] Cum maica Teofana a fost mamă de voievod, a recurs şi ea la atributele sigilografice specifice rangului său şi tipice epocii în care a trăit.

La mai puţin de un an de la hrisovul din noiembrie 1602 - hrisov ce ne-a îngăduit excursul sigilografic -, Stanca s-a îmbolnăvit de ciumă şi după câteva zile de chin şi-a dat duhul. Trei ani mai târziu, în 1606, Teofana s-a stins blând şi cucernic, aşa cum se cade unei maici. Cât despre boierii de neam şi despre boieroaicele din vremea lui Mihai, aflăm dintr-un zapis dat Govorei, în 1633, că: *Din boierii cei bătrâni, am mai rămas doar eu* - adică Sima Buzescu, nepoată de frate a lui Dobromir, banul Craiovei, şi a Neacşei, mama doamnei Stanca, soţia lui Mihai Vodă Viteazul.

Dr. CONSTANTIN ITTU

1 C. C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, **Istoria românilor**, vol. II, Bucureşti, 1976, p. 325.

2 C. Ittu, **Soţii de voievozi munteni din secolul al XVI-lea refugiate sau călugărite la Sibiu**, în „Îndrumătorul bisericesc", Anul 148, Sibiu, 2000, pp. 176-180, la pp. 179-180.

3 C. Gane, **Trecute vieţi de doamne şi domniţe**, vol. I, Iaşi, 1971, pp. 128-129.

4 **Documente privind istoria României** [DIR], B., Ţara Românească, veacul XVII, 1601-1610, Bucureşti, 1951, pp. 65-66, nr. 78.

5 **Ibidem**, p. 22, nr. 25.

6 Arhiv. Stat. Buc., fond m-rea Cozia, XXIV/5.

7 **Dicţionar al ştiinţelor speciale ale istoriei**, Bucureşti, 1982, p. 69; E. Vârtosu, **Din sigilografia Moldovei şi a Ţării Româneşti**, în „Documente privind istoria României", Introducere, vol. II, Bucureşti, 1956, pp. 333-537, la pp. 371-372.

(Urmare din pag. 1)

VIAŢĂ ŞI ÎNVIERE

vreme a anului, a fost cuvântul *„Bucuraţi-vă"* (Matei XXVIII, 9). Bucuraţi-vă că a fost învinsă moartea. Nu mai plângeţi. Moartea nu e definitivă şi veşnică. Moartea aceasta a fost învinsă, fiindcă a fost învinsă teama de ea, după ce a înviat Hristos. *„Unde-ţi este, moarte, boldul?"* întreba satisfăcut Sfântul Pavel (I Cor. XV, 55), care se temuse şi el de dânsa, ca de marele şi *cel din urmă vrăjmaş* al existenţei, al omului (I Cor. XV, 26). Sfârşitul e înviere şi viaţă veşnică. Sfârşitul e de fapt un nou început.

„Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul ca să ne bucurăm şi să ne veselim întrînsa" — aşa cântăm în cântările Paştilor, şi inimile noastre se simt într-adevăr cuprinse de o sfântă bucurie. Pentru că înviind Hristos, ne dă şi nouă siguranţa învierii. Învierea Domnului ne arată că suntem nemuritori, că viaţa de aici are rostul de a fi trăită frumos, în iubire şi înţelegere, deoarece toţi suntem fiii lui Dumnezeu şi fraţi între noi. Suntem creaţia Sa cea mai iubită, pentru că totul, cerul şi stelele, şi pământul cu toate frumuseţile şi darurile lui, pentru om au fost create, *„spre desfătarea noastră"*, cum spun textele bisericeşti. Viaţa este cel mai mare dar pentru că, numai Dumnezeu o poate da.

Şi iată că înviind Iisus, El ne arată că, chiar dacă, aparent, la un moment dat ne pierdem viaţa, de fapt n-o pierdem. Ea continuă dincolo, acolo de unde Iisus s-a putut întoarce. Această întâlnire cu Hristos cel înviat, le-a dat ucenicilor temeiul, îndreptăţirea şi îndatorirea de a mărturisi ceea ce au văzut, dar le-a dat şi ceva mai mult, le-a dat încredinţarea că tot ceea ce le propovăduise Iisus cât fusese cu ei, era de la Dumnezeu, era *adevărul* în care trebuiau să creadă, *calea,* pe care trebuiau să meargă, *viaţa* pe care trebuiau s-o ducă. Viaţa a căpătat sens înalt şi fiind veşnică, impune răspundere pentru felul cum o trăim pe pământ. Nu mai poţi trăi la întâmplare, când ştii că eşti nemuritor. Nimic nu-ţi mai este indiferent, când ştii că trăieşti sub ochiul lui Dumnezeu.

Învierea Domnului e temeiul moralei, a faptei bune. Şi viaţa şi moartea au căpătat înţelesuri noi, pline de rosturi care, fără Învierea Domnului, ar fi rămas ascunse omenirii şi ar fi dominat ca şi până atunci în lume, neştiinţa şi întunericul. Ar fi domnit filosofiile imaginate după mintea fiecăruia, religiile idolatre lipsite de sens, sau cele care erau nedesăvârşit descoperite, formaliste, învechite, lipsite de cea mai elementară legătură dintre moarte şi viaţă. Moartea era privită ca o catastrofă inevitabilă şi absurdă, şi din perspectiva ei, tot aşa de absurdă apărea în cele din urmă şi viaţa. Numai Învierea Domnului a dat sens ultim şi definitiv vieţii şi morţii, căci a convertit moartea în viaţă, a dat sens non-sensului, a dat înţeles neînţelesului.

Dacă Iisus a înviat, şi noi vom învia, şi vom avea de dat socoteală de felul cum i-am urmat învăţăturile. Se cuvine să le urmăm în aşa fel, încât învierea noastră să fie înviere spre viaţă, nu spre judecată. Să fim buni şi drepţi, să stăruim în fapta cea bună, să ne iubim unii pe alţii ca fraţii, să ne purtăm cum ne îndeamnă Sfântul Pavel *„într-un chip vrednic de Evanghelia lui Hristos"* (Filipeni I, 27). Să avem toţi *„aceeaşi iubire, un suflet, aceeaşi cugetare"* (Filipeni II, 2).

În această zi a învierii *„să ne luminăm cu prăznuirea şi unii pe alţii să ne îmbrăţişăm; să zicem „fraţilor" şi celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru înviere"*, în aşa fel încât, cum ne povăţuieşte Sfântul Ioan Gură de Aur în ziua aceasta, *„să intrăm toţi în bucuria Domnului nostru"*. Şi mai ales să rămânem tari şi uniţi întru dreapta credinţă, aşa cum ne povăţuieşte din nou Sfântul Pavel: Rămâneţi *„statornici într-un Duh, împreună luptându-vă într-un suflet pentru credinţa Evangheliei"* (Filipeni, I, 27). Să păstrăm neschimbată credinţa aşa cum ne-a fost transmisă prin Sfinţii Apostoli, şi prin întreaga tradiţie ortodoxă, aşa cum au ţinut-o veacuri după veacuri strămoşii noştri, poporul nostru românesc cel născut ortodox pe aceste meleaguri, ale noastre de când ne ştim români pe lume.

Strămoşii noştri au adormit întru credinţa ortodoxă şi, de acolo unde sunt, veghează asupra noastră, aşteaptă de la noi să le fim urmaşi credincioşi, să le aprindem candela pomenirii la biserica şi cimitirul, în care au fost prohodiţi după legea ortodoxă. Să nu le dăm niciodată prilejul să nu mai recunoască în noi pe fiii şi urmaşii lor, înstrăinându-ne de credinţa în care au fost botezaţi şi în care au adormit întru nădejdea învierii, pe care ne-au lăsat-o ca pe o moştenire sfântă.

Să nu ne lăsăm ademeniţi de cei care răstălmăcesc Sfintele predanii, care încearcă să ne rupă credinţa noastră ortodoxă, de trecutul nostru şi de moşii şi strămoşii noştri, descoperindu-se ei acum *„învăţători"* mai buni decât au fost de două mii de ani preoţii noştri ortodocşi, legaţi de sufletele credincioşilor prin toate fibrele fiinţei lor, propovăduindu-le dreapta credinţă cea de la Mântuitorul şi de la Apostoli, prin Biserică învăţată şi păstrată. *„Nimeni să nu vă înşele cu vorbe deşarte"*, îndemna Sfântul Pavel, adică cu alte învăţături străine de credinţa şi tradiţia ortodoxă.

Vestindu-vă bucuria învierii, vreau să vă ştiu pe toţi uniţi în acelaşi cuget şi în aceleaşi simţiri, ca să aveţi parte la vremea cuvenită de răsplata cea bună a învierii în comuniune cu toţi cei de dinaintea noastră. Credinţa în înviere să ne unească în tot gândul, şi în toate aspiraţiile noastre.

Învierea lui Hristos ne echilibrează existenţa, gândirea, speranţa, comuniunea cu cei dragi, punând pe ambele talere ale balanţei destinul nostru, viaţa aici şi dincolo, acum şi în vecii vecilor. De aceea primul cuvânt pe care îl pronunţă Iisus după Înviere este: *„Bucuraţi-vă!"* (Matei XXVIII, 9). Am dat sens vieţii voastre. Înviind, *„Eu sunt cu voi până la sfârşitul veacurilor"* (Matei XXVIII, 20), deci nu mai sunteţi singuri şi, *„v-am dat şi voua viaţă veşnică şi în veac nu veţi pieri, şi nimeni nu vă va răpi din mâna Mea"* (Ioan X, 28).

Ne-a făcut Dumnezeu parte de o iarnă şi o primăvară frumoasă. Să-l rugăm să dea ploaie la vreme, şi tot ce mai trebuie pământului pentru a da roadă bogată. Iar noi să facem tot ce se cere de la noi, pentru a-l lucra cum trebuie, căci scris este că *„suntem împreună-lucrători cu Dumnezeu"* (I Cor. III, 9).

În această sfântă şi mare zi a Învierii, sărbătoare a sărbătorilor şi praznic al praznicelor, *„zi purtătoare de lumină"*, să ne bucurăm şi să ne veselim duhovniceşte. Să ne înnoim sufletele, curăţindu-le în nădejdea învierii. Să ne luminăm viaţa, prin hotărârea de a fi mai buni şi drepţi. Să cântăm lui Dumnezeu cântare nouă, din inimi noi, renăscute într-o credinţă şi mai puternică. Să plecăm acasă împăcaţi în cugetul nostru, cu noi înşine, cu aproapele şi cu Dumnezeu.

Învierea lui Hristos să ne întărească în dreapta credinţă şi în toată fapta cea bună. În dimineaţa învierii, în ziua duminicii, mironosiţele care au aflat cele dintâi de înviere, plecând de la mormântul gol, au vestit ucenicilor şi tuturor celor pe care i-au întâlnit, că: *„HRISTOS A ÎNVIAT!"* De atunci a rămas salutul acesta între creştini, în aceste zile. Cu această veste mă adresez şi eu Dumneavoastră, şi vă îndemn s-o duceţi mai departe, fraţilor, întru credinţa noastră ortodoxă: „HRISTOS A ÎNVIAT!"

Să petreceţi sărbătorile în pace şi bucurie!

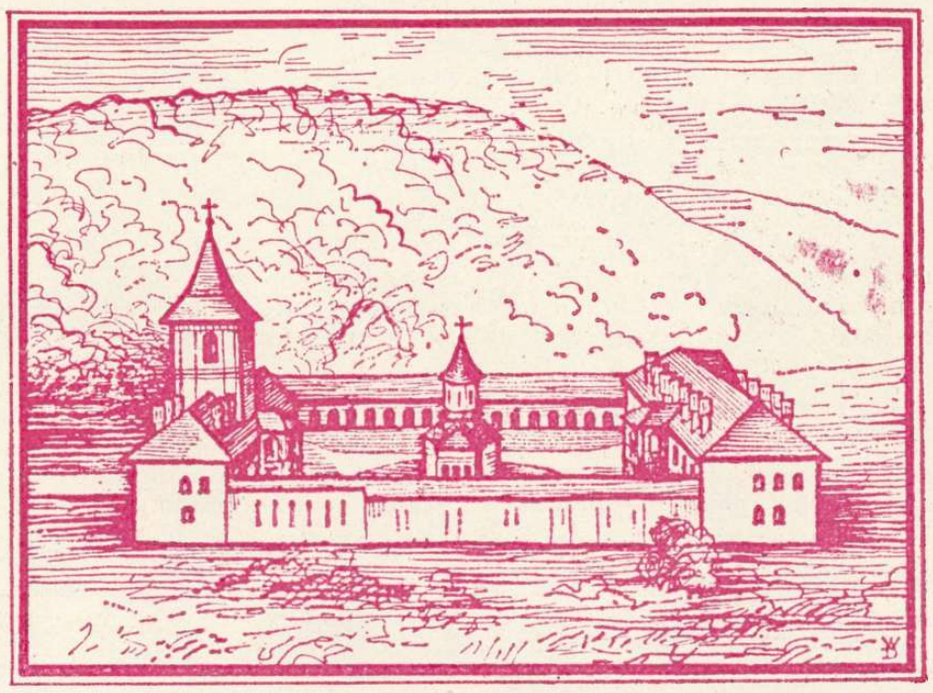

Sfânta Maria Egipteanca, exemplu desăvârşit de pocăinţă

Biograful de mare influență duhovnicească Sfântul Sofronie al Ierusalimului (633—638), determinat de „soarta celui ce a îngropat talanul în pământ, fără să scoată un folos din el ca ceilalți“ (Matei, XXV, 30), s-a hotărât să scrie viața Sfintei Maria Egipteanca.

Convins că face „o faptă bună prin aceasta“ (Limonariu 1991, p. 28), a cules datele ce circulau prin viu grai în vremea sa, prin vechile mânăstiri din eparhia sa și le-a așternut în scris, pentru folosul generațiilor următoare și așa a ajuns până în zilele noastre, una din cele mai popularizate și mai frumoase pagini, din literatura aghiografică, din perioada Sfântului și Marelui Post.

Negreșit că marele ierarh știa și de povața îngerului Rafael dată lui Tobie din seminția lui Neftali, care a trăit pe vremea regelui asirian Salamanasar (727—722) î.d.H. (Tobit XII, 7), „Taina regelui se cuvine să o păstrezi, iar lucrurile lui Dumnezeu, este de laudă să le vestești“. Căci a divulga taina regelui este primejdios și vătămător, iar a tăcea faptele minunate ale lui Dumnezeu și ale sfinților Săi, aduce primejdie sufletului. (Triod, 1970, p. 729).

În fine un motiv de a face cunoscut posterității exemplara viață a Sfintei pe drumul anevoios al pocăinței, putea fi și dorința Sfântului Apostol și Evanghelist Luca „doctorul“ (Col. IV, 4), care scrie „despre faptele deplin adeverite“... așa cum ni le-au lăsat cei ce le-au văzut“ (Luca I, 1—4).

În una din mânăstirile vechi ale Palestinei, se nevoia un monah în vârstă de 53 ani din copilăria sa, foarte îmbunătățit, ajuns la o înaltă treaptă de trăire duhovnicească, la care veneau mulți pentru sfat și binecuvântare, cu numele Zosima, (prăznuit la 4 aprilie). Într-una din zile pe când se ruga, a avut o vedenie, când i s-a poruncit să plece din mânăstirea de metanie, la Mânăstirea Sfântului Gherasim de la Iordan și acolo va vedea „și alte căi care duc la desăvârșire“.

Aici, era obiceiul ca în Postul Mare, părinții să plece în pustie din duminica I-a din post, până la duminica Floriilor, pentru a se pregăti prin aspre nevoințe întru întâmpinarea marelui praznic creștinesc „Învierea Domnului“.

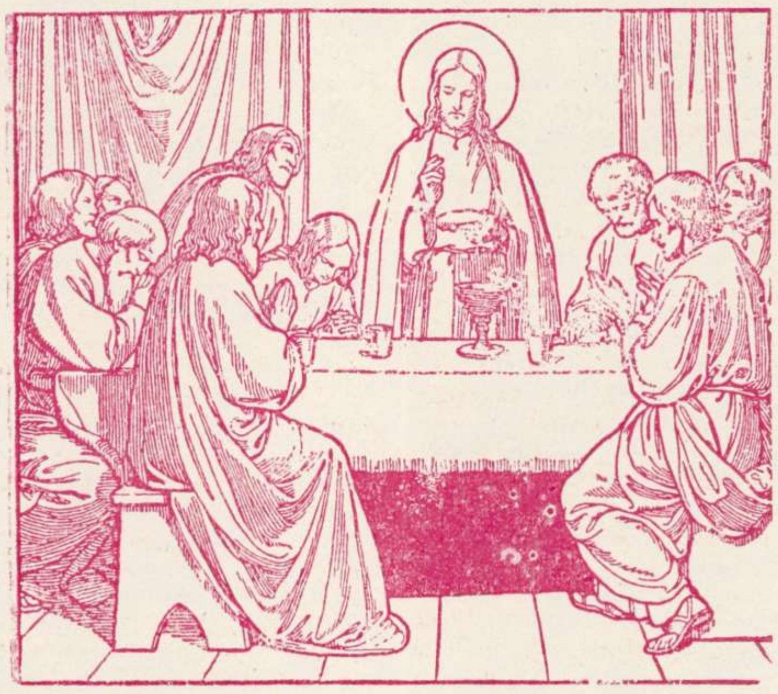

Deci sosind vremea respectivă, a plecat și acest bătrân monah, preot și duhovnic, odată cu ceilalți părinți, pentru a se îndeletnici cu postul, tăcerea și cu aspre osteneli, neștiuți de nimeni, decât de unul Dumnezeu. Nu aveau voie să se întâlnească, ci fiecare să-și păstreze taina nevoințelor pentru sine.

După un timp de multe nevoințe și rugăciune Zosima, din purtarea de grijă a lui Dumnezeu se întâlnește cu Sfânta Maria Egipteanca, care ca o umbră fugea din fața lui, fiind cu trupul gol, lipsit de orice îmbrăcăminte, care s-a distrus după mulți ani de petrecere în pustie, din care n-a ieșit niciodată.

După ce bătrânul îi aruncă o haină să se acopere, s-au apropiat atât cât să se poată auzi unul pe altul și după multă insistență din partea marelui bătrân, i se destăinuie, cine este, care i-a fost viața în lume și ce a determinat-o să vină în pustie. De la început îi atrage atenția părintelui că, „dacă voi începe să-mi povestesc viața, vei fugi de mine, cum fuge cineva de șarpe și nu vei suferi să auzi cu urechile faptele făcute de mine“. Bătrânul totuși a stăruit să-i descopere taina vieții ei.

Din spusele ei rezultă că Sfânta Maria Egipteanca s-a născut în anul 335 în Egipt. La vârsta de 12 ani a venit în Alexandria, unde a început să trăiască în desfrânare 17 ani, nu pentru a se îmbogăți, căci era săracă, ci pentru a-și satisface dorințele nestăvilite ale trupului ei, prin care pe mulți îi atrăgea la păcat. Din când în când, se mai oprea din mărturisirea ei și oftând îl ruga pe Zosima să nu o silească să-și dezvăluie grozăviile faptelor ei, ca să nu se „smintească și să pângărească văzduhul“ cu vorbele sale. Ce fel de limbă le va rosti, sau ce auz va primi faptele mele săvârșite în acești ani, până a fi venit din Alexandria la Ierusalim, cu multă lume din Libia și Egipt, pentru sărbătoarea „Înălțării Sfintei Cruci“.

În ziua respectivă, lume de pe lume, intra în Biserică spre a se închina și a săruta Sfânta Cruce pe care s-a răstignit Iisus Hristos. Vrând să intre și ea cu toată lumea, „o putere nevăzută o oprea, neîngăduindu-i să intre“. De patru ori, s-a sârguit cu toată puterea și a fost respinsă.

Bunul Dumnezeu, care „nu voiește moartea păcătosului“ (Iezechiel XVIII, 23) i-a venit în ajutor. Sleită de puteri stătea singură în pridvorul bisericii, unde a început să plângă și să se bată în piept, scoțând suspine din adâncul inimii (Ps. 129, v. 1—2), recunoscându-și hâdoșenia fărădelegilor ei. Rugându-se și-a ridicat ochii, a văzut icoana Maicii Domnului, căreia (se mai păstrează și astăzi) i-a cerut să-i ajute să vadă lemnul Sfintei Cruci ca toată lumea și a implorat-o să-i fie chezășuitoare de mântuirea ei, căci s-a hotărât în sinea ei să nu se mai întoarcă la păcat, ci „să mă las în voia Ta, cum mă vei povățui Tu“.

Acum a încercat să intre în Biserică. N-a oprit-o nimeni. S-a închinat și a sărutat Sfânta Cruce. S-a întors înapoi în pridvor și s-a rugat din nou la icoana Maicii Domnului, cerându-i ajutor în reînnoirea vieții ei de până atunci. A trecut Iordanul cu 2,1/2 pâini, nevoindu-se 47 ani, cu omorârea patimilor păcătoase, a gândurilor necurate, cu setea, foamea, golătatea, frigul și zăduful. Ajunsese o umbră. Era numai oase acoperite cu piele arsă de frig și de arșiță și n-a dat înapoi, fiind întărită de harul lui Dumnezeu, care o păzea de fiare

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierodiacon
CIOBÂCĂ TEOFILACT
Mânăstirea Putna

Veniţi de luaţi lumină!

(Urmare din pag. 1)

blăm *„în lumină“* ca *„niște fii ai luminii“* (Efeseni 5, 8) și mărturisind tuturor bucuria ce am primit-o, căci *„întru lumina Ta vom vedea lumină“*.

Lumina ce apare ca și crepuscul la întemeierea lumii, simbolizând prin ea însăși viața și existența, apare și acum la *recreerea lumii* prin Învierea lui Hristos ca *viață*, ca *putere* și ca *tărie* prin excelență.

Întreaga slujbă a Utreniei Paștilor este străbătută ca un fir roșu de ideea de lumină.

„Veniți de luați lumină din lumina cea neînserată a lui Hristos Cel ce a înviat din mormânt“ este formula completă a chemării din noaptea Paștilor, și așa este rostită ea în Bisericile de limbă greacă. Este momentul culminant al slujbei când Hristos *„lumina lumii“* ieșind biruitor din mormânt a luminat pe cei dintru întuneric și a pus bazele unei noi entități ontologice și anume Împărăției Sale celei veșnice.

„Ziua Învierii, să ne bucurăm popoare“ — ne îndeamnă cu bucurie primul imn din Canonul Învierii, punând accent pe luminarea noastră întru bucurie și întru viața cea nouă ce începe acum, pentru ca apoi prin curățirea simțirilor să-l vedem pe Hristos strălucind *„cu neapropiata lumină a Învierii“*.

„Acum toate s-au umplut de lumină“, continuă imnograful, atât cele de sus cât și cele de jos, iar Avacum proorocul este îndemnat să stea împreună cu noi și să ne arate pe *„îngerul cel purtător de lumină“*, prototip al lui Hristos cel înviat. Învierea ca act existențial aduce izbăvire celor legați în temnițele iadului, care văzând *„milostivirea cea nemăsurată ... la lumină au mers“*, binevestind *„cu picioare vesele“* împreună cu noi, cei de astăzi, *„cei purtători de lumină“*, care prăznuim Paștile Domnului cele mântuitoare.

Măreția zilei de Paști covârșește măreția și însemnătatea oricărei alte zile căci ea este ziua a opta, ziua întâia a creației din nou a lumii și a întregii făpturi.

„Cât este de sfântă cu adevărat, strălucită și mult prăznuită această noapte de mântuire. Ea este vestitoare zilei celei purtătoare de lumină a Învierii întru care Lumina cea fără de ani din mormânt, trupește tuturor a strălucit“, glăsuiește imnograful arătând importanța copleșitoare a *luminii* în semnificația *Zilei Învierii*, pentru ca mai apoi amintind de cuvintele proorociei lui Isaia să exclame majestuos: *„Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit!“*

Învierea așadar este concentrată în *„lumina cea neapropiată“* care este Hristos Domnul, Paștile devenind la toate confesiunile și în Biserica Ortodoxă în special o sărbătoare a luminii celei neînserate.

Să răspundem și noi în noaptea Paștilor acestei chemări sfinte și mântuitoare *„Veniți de luați lumină“* și să primim în sufletul nostru lumină din lumina lui Hristos pe care apoi și noi *„ca niște făclii de Dumnezeu luminate“* să o transmitem și altora și silindu-ne să o păzim nestinsă în candela sufletelor noastre până la Paștile viitoare.

Să ne îmbrăcăm deci în lumină și să umblăm ca *„fii ai luminii“*, săvârșind fapte care să lumineze înaintea oamenilor și vom trăi de-a pururi în lumina feței Domnului Cel care a înviat din mormânt. Tuturor credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului și tuturor cititorilor „Telegrafului Român“ un sincer salut pascal: *Hristos a înviat!*
Adevărat a înviat!

Î.P.S. Bartolomeu

(Urmare din pag. 1)

piei Vadului, Feleacului și Clujului.

Arhiepiscopul Bartolomeu este un simbol al Ortodoxiei românești în Transilvania și un cărturar de renume pentru spiritualitatea și cultura românească.

Îmi îngădui să rezum și să cuprind totul în tipul ideal de ierarh ortodox pe care Sfântul Pavel îl numește *„omul lui Dumnezeu“* (2 Tim 3, 17).

Să fiți la Cluj „omul lui Dumnezeu“!

Acum la ceas aniversar îl felicităm în numele ierarhilor, al părinților profesori, al părinților protopopi și al tuturor preoților, al monahilor și monahiilor, și al credincioșilor din Mitropolia Ardealului, Crișanei și Maramureșului, rugând pe Dumnezeu să-i sporească zilele și înțelepciunea întru Slava Sfintei noastre Biserici și a poporului nostru celui binecredincios.

Întru mulți și fericiți ani Înalt Prea Sfințite Bartolomeu!

Învierea Domnului, temei al comuniunii noastre

(Urmare din pag. 1)

cântă: „Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Unuia Celui fără de păcat“.

Învierea Domnului nostru este un act personal: are ca subiect persoana Sa divino-umană și are în vedere totodată ființa umană în general.

Această dimensiune personală a Învierii este legată implicit și duce în mod direct la comuniune. Ideea de comuniune, așa cum se degajează ea din învățătura lui Hristos, a produs o mutație la nivelul conștiinței umane și a revoluționat lumea în mai multe feluri.

Deci învierea și comuniunea nu pot fi înțelese pe deplin una fără cealaltă. Mântuitorul este în strânsă comuniune cu Tatăl și cu Sfântul Duh în momentele grele ale răstignirii. „În mâinile Tale încredințez duhul Meu“, zice Iisus Tatălui, pe cruce fiind (Luca 23, 46), după ce exprimase durerea părăsirii omului de către Dumnezeu din cauza păcatului.

Această comuniune este activă, lucrătoare, eficientă, căci Tatăl căruia Mântuitorul I s-a încredințat, Îl înviază pe Fiul Său din morți (Gal. 1, 1).

Comuniunea duce la înviere, iar învierea exprimă și validează comuniunea în relația cu Tatăl, iar în cea cu oamenii o și generează. Așa cum în moarte, Iisus încredințează sufletul Său Tatălui, arătând legătura indisolubilă dintre ei („Eu și Tatăl una suntem“, Ioan 10, 30), și noi, în moartea noastră, în întunericul ce caracterizează trăirea noastră aici, ne încredințăm sufletul Fiului lui Dumnezeu pentru a învia, știind legătura indisolubilă pe care El a creat-o cu noi și către care ne cheamă pe toți, atunci când vorbește despre prezența Tatălui în Sine și a Sa în noi (Ioan 17, 21—24).

Suntem ridicați aici la treapta cea mai înaltă de comuniune ce ne plasează în brațele deschise ale lui Dumnezeu Cel în Treime slăvit, suntem puși astfel pe drumul îndumnezeirii ce urcă direct în sânul Treimei celei de o ființă și nedespărțite.

Este de la sine înțeles însă că, așa după cum armonia Sfintei Treimi este desăvârșită, și a noastră, pentru a fi compatibilă cu aceea, trebuie să fie la fel. Nu poți să fii în cercul dragostei divine, la cel mai înalt nivel existențial și încă să mai urăști pe cineva, să mai disprețuiești, să mai judeci.

Din acest punct de vedere vorbind, putem spune că Învierea lui Hristos implică un program social. Ea devine relevantă și se aplică din momentul în care înțelegem implicațiile ei în viața cotidiană. Cu alte cuvinte ea ne cere să ne dezvoltăm creșterea pe orizontală și pe verticală în același timp, înțelegând că în acest context creșterea pe verticală depinde de cea pe orizontală: „Dacă ați făcut unuia dintre acei prea mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut“ (Matei 25, 40).

Învierea este deci și un dar, însă este și o chemare la lucru sacrificial, pentru că este un sacrificiu și o cruce să renunți la tine, să te pui pe tine însuți pe cruce, dorințele egoiste, pornirile împotriva aproapelui ce ne par uneori atât de „naturale“ și să te dedici misiunii hristice de a răspândi în jur pace și iubire: „Întru aceasta vă cunoaște lumea că sunteți ucenicii mei, de veți avea dragoste întru voi“ (Ioan 13, 35).

După o astfel de cruce vine și învierea.

În aceasta constă adevărata lumină pe care ne-o aduce Învierea lui Hristos. Întru această lumină sălășluind și așezându-ne creșterea pe temelia Învierii suntem chemați a privi la ceruri, dar a întinde mâinile unii către alții zicându-ne unii altora „fraților“ și preaslăvind pe Dumnezeu împreună, cântând cu negrăită bucurie: „Hristos a înviat din morți cu moartea pre moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le“.

(Urmare din pag. a 3-a)

sălbatice și de a fi văzută de oameni.

După toate aceste destăinuiri, l-a jurat cu numele Mântuitorului, să nu spună nimănui nimic, decât după moartea ei. Apoi l-a rugat pe bătrân să nu vină în pustie în Postul Mare, după obiceiul acelei mânăstiri, în anul viitor, „chiar dacă vei vrea, nu vei putea", ci să stea liniștit până miercuri seara din Săptămâna Sfintelor Patimi și să-i aducă aici în pustie Sfintele Taine, pentru a se împărtăși, lucru de care nu a avut parte din ziua în care a intrat în pustiul Iordanului.

În următorul Post Mare, iarăși au ieșit monahii în pustie după obicei, iar marele bătrân nu a putut ieși, fiind bolnav, care lucru l-a silit să rămână în mânăstire. La timpul potrivit a pregătit totul pentru împărtășirea sfintei, a pus ceva smochine, finice și linte într-un paner și a plecat noaptea târziu, să mai vadă încă o dată pe îngerul cel în trup, la locul stabilit.

În fine, o vede venind, trece Iordanul ca pe uscat și se roagă stând în văzduh ca la un cot de la pământ. După împărtășire,

Sf. Maria Egipteanca

îl roagă din nou să vină la anul viitor, la locul unde s-au întâlnit prima dată.

După trecerea anului s-a dus bătrânul iarăși în pustie și a găsit-o moartă. Pe când se ruga în jurul trupului ei, vede scris pe pământ o însemnare: „Îngroapă părinte Zosima în acest loc trupul smeritei Maria. Dă țărânei, țărâna. Roagă-te mereu către Domnul pentru mine. M-am săvârșit în luna lui Farmuti, după numărătoarea egiptenilor, iar după romani aprilie, chiar în noaptea patimilor celor mântuitoare, după împărtășirea Cinei celei de Taină și Dumnezeiești". Deci s-a pristăvit la 1 aprilie 411, în vârstă de 76 ani.

Neavând uneltele necesare pentru îngropare, pământul fiind uscat, munca i-a fost zadarnică. Dar din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a venit un leu căruia marele bătrân i-a poruncit să sape în pământ o groapă, cât să încapă trupul sfintei.

Apoi s-a întors în chinovia sa și a dezvăluit cele petrecute în acești trei ani cu Sfânta Maria Egipteanca. De la el se istorisea prin viu grai printre monahi, până ce biograful a așternut în scris viața acesteia, spre folosul cel mare, care îl produce lectura ei cu atenție.

Bătrânul Zosima a mai trăit până la vârsta de 100 ani, povestind tuturor celor ce voiau să-l asculte viața, nevoințele, luptele ei cu gândurile, intemperiile și diavolii, pentru a se urca pe calea despătimirii și a desăvârșirii creștine.

Râvna față de Dumnezeu și regretul pentru hâdoșenia păcatului, a făcut-o neînfrântă, i-a întărit firea femeiască și s-a ridicat la o petrecere duhovnicească mai presus de puterea omenească. Mulți și mari nevoitori, mulți postitori, mulți iubitori de fapte mari creștinești și osteneli călugărești au fost în decursul erei creștine, dar nici unul n-a atins treapta de înaltă înfrânare, răbdare, de dragoste creștină și de adâncă smerenie spre culmea desăvârșirii, ca această fiică sfântă a Bisericii Ortodoxe.

Sfântul Andrei Arhiepiscopul Critului (660—740), autorul Canonului celui Mare, îl completează cu câteva tropare dedicate sfintei, de umilință și de mare mângâiere celor ce greșesc și păcătuiesc, numai dacă și ei vor voi cu adevărat să se depărteze de rele.

Viața acestei sfinte, plăcute a lui Dumnezeu este un stimul pentru orice creștin, indiferent de starea sa morală, îl îndeamnă să nu mai cadă și în special să nu se desnădăjduiască, chiar dacă a căzut mai înainte în unele păcate. Aici se arată cât de mare este iubirea de oameni și dragostea lui Dumnezeu (Luca XV, 7), față de cei ce doresc din tot sufletul să se întoarcă de la faptele lor rele de mai înainte.

Când ne gândim la viața acestei sfinte, la luptele și răbdarea ei ne cuprinde spaima și cutremurul. Dar altă cale nu este. Otrava păcatului trebuie tratată cu doctorii puternice. Trebuie să te hotărăști ferm să rupi cu păcatul, să rabzi ispitele, să te împotrivești celui rău (Iacob IV, 7) și să iei aminte să nu cazi în luptă, cerând ajutorul lui Dumnezeu și a Maicii Domnului cum a făcut această sfântă.

Fără luptă, fără efort continuu, nu se poate scăpa de păcat. Ceea ce am stricat cu voia noastră, singuri trebuie să îndreptăm.

Așadar, viața Sfintei Maria Egipteanca ne întărește și ne dă nădejde spre a păși și noi pe calea cea bună a pocăinței. De aceea Biserica în grija pentru folosul fiilor ei a așezat-o în imnologia creștină în perioada cea mai propice, rânduită curățirii sufletelor noastre.

† Pr. icon. stavr. Crăciun Poplăcean

În ajun de Sfinții 40 de Mucenici din Sevastia, în ziua de 8 martie, moartea a răpit pe neașteptate din această viață pe vrednicul preot CRĂCIUN POPLĂCEAN de la Parohia Ortodoxă română Jina II, din cadrul Protopopiatului Ortodox Român Sălișteo, destoinic slujitor al Sfântului Altar.

Adormitul întru Domnul Pr. CRĂCIUN POPLĂCEAN s-a născut în ziua de 25 Decembrie, ziua Nașterii Domnului, ziua de Crăciun a anului 1945 în Sibiu, din familia Nicolae și Paraschiva Poplăcean, fiind al patrulea fiu, de aceea purtând și numele de botez Crăciun.

Primește o educație aleasă din familie, fiind crescut într-o viață creștinească ortodoxă, pe care a îmbrățișat-o de mic.

Școala primară o face în Sibiu, după care urmează școala de meserii IPAS și apoi Liceul Economic, obținând bacalaureatul, apoi se înscrie la Institutul Teologic Universitar Sibiu.

Se căsătorește în anul 1970 cu tânăra Rafila Hila, originară din satul Boz, județul Alba.

În anul 1974 termină Facultatea de Teologie și este numit ca preot în Parohia Jina II care era vacantă, unde s-a mutat cu soția și cei doi copii: Nicolae și Maria-Mihaela. A păstorit Parohia Jina II timp de 27 de ani. Viața și misiunea sa au fost ca un far aprins, fiind plină de virtuți, iar împreună cu bunii credincioși a pictat marea catedrală a munților primind distincția de iconom cu dreptul de a purta brâu roșu.

Mai târziu înălțând și frumosul monument al eroilor primește din partea **Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală** cea mai înaltă distincție de iconom stavrofor.

Slujba prohodirii a avut loc în ziua de 11 martie 2001, duminica a doua din post, a Sfântului Grigore Palama de către un sobor de 25 de preoți având în fruntea lor pe **Prea Sfințitul Episcop Vicar Visarion Rășinăreanu**, în prezența a câtorva sute de credincioși din Jina, Sibiu și Rășinari, în biserica mare din Rășinari.

Șirul cuvântărilor îl începe **Prea Sfinția Sa Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanu**, îmbărbătând familia și pe credincioșii prezenți, în special pe Jinari, pentru greaua pierdere a părintelui Crăciun Poplăcean. Tot **Prea Sfinția Sa** citește cuvântul de condoleanțe al **Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului.** P C protopop Roșca Romul a vorbit în numele preoților din Protopopiatul Sălișteo, prezentând și biografia adormitului. În numele credincioșilor din cele două parohii Jina I și Jina II a vorbit colegul lui, P.C. preot Oltean Pavel, preot paroh la Parohia Ortodoxă Română Jina I.

Din partea colegilor au vorbit preoții Oprean Nicolae de la Biserica grecilor din Blaj, Bârsan Traian - Sibiu Cibin, Sârbu Ioan de la Parohia Hipodrom - Sibiu și Jianu Nicolae - Rășinari.

Sicriul cu trupul neînsuflețit al adormitului întru Domnul preot Crăciun Poplăcean a fost purtat în jurul Sfintei Biserici în dangăt de clopote, fiind apoi depus în mormântul proaspăt din Cimitirul bisericii mari din Rășinari.

Dumnezeu să-l odihnească cu drepții!

Pr. ROMUL ROȘCA
— Protopop de Săliște —

În Editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a apărut recent ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC **pe anul** 2001.

Prețul unui exemplar este de 30 000 lei, iar comenzile se pot face pe adresa: *Arhiepiscopia Sibiului, str. Mitropoliei nr. 24. 2400 - SIBIU.*

În editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut recent o nouă ediție a OCTOIHULUI MIC, solicitat foarte mult de către cântăreții de strană din Transilvania.

Prețul unui exemplar legat este de 100 000 lei.

Comenzile se pot face pe adresa: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24, 2400 SIBIU.

Hristos a înviat!
Adevărat a înviat!

Cu această bunăvestire și cu acest răspuns, plini de bucurie, întâmpinăm pe toți colaboratorii, cititorii și pe cei care se ostenesc să asigure apariția neîntreruptă de 149 de ani a foii șaguniene de la Sibiu!

Redacția

Semnalăm • Semnalăm

• *Omul, ființă spre îndumnezeire* de P. S. Dr. Irineu Slătineanul, Ed. „Reînvierea" Alba-Iulia, 2000, 227 p.

„P.S. Prof. Dr. Irineu Ioan Popa Slătineanul s-a născut la 16 noiembrie 1957, în satul Spinu, com. Perișani, jud. Vâlcea. Părinții, Gheorghe și Maria (tatăl cântăreț bisericesc și mama agricultoare), l-au îndrumat pe calea credinței adevărate, împreună cu ceilalți cinci copii. După ce a absolvit primele clase în satul natal, a urmat cursurile Seminarului Teologic din Craiova. Răspunzând chemării lui Dumnezeu, a intrat în obștea Mânăstirii Frăsinei. Obține licența în teologie, în 1985, la București, cu lucrarea: *Cunoașterea lui Dumnezeu și ideea de epectază la Sfântul Grigorie de Nyssa.* Urmează cursurile de doctorat în teologie în cadrul Institutului Teologic din București, iar între anii 1986-1987 studiază limba și literatura franceză, la Universitatea din Grenoble, Franța. În 1990, obține la Paris titlul de doctor în teologie cu teza: *La personne et la communion des personnes dans la théologie de Saint Basile de Grand.* Desfășoară o susținută activitate didactică, fiind profesor la Facultatea de Teologie din Craiova, specializat în Teologie Dogmatică și Morală, ca și în Istoria Culturii și Civilizației Bizantine. De asemenea, publică 12 cărți de specialitate și traduce din operele Sfinților Părinți. Din 1991, este arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului".

E o carte care își merită numele, vrednică de toată lauda.

• Editura „Tyrageția", Chișinău publică cartea *„Biserici și Mânăstiri medievale în Basarabia"* de Vlad Chimpu, Chișinău, 2000, 217 p.

Această carte se ocupă cu descrierea Bisericilor și Mânăstirilor medievale în Basarabia, în mod științific, carte care merită toată atenția și grija din partea noastră.

„*Vlad Chimpu* s-a născut în com. Colonița, municipiul Chișinău, în anul 1957. Urmează școala generală din Colonița și școala profesional-tehnică nr. 36 din Chișinău, pe care o absolvește în anul 1975. Între anii 1981-1986 își face studiile la Facultatea de Istorie a Universității din Chișinău.

În 1992-1996 își face studiile de doctorat, fără frecvență, la Universitatea „Al. Ioan Cuza" din Iași, iar în 1999, luna aprilie susține doctoratul. Are peste 20 de lucrări de specialitate, publicate în ediții științifice din România și Republica Moldova".

• Editura „Humanitas" scoate printre alte valoroase cărți religioase: *Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii, vol. 5,* sau „Culegere din scrierile sfinților părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși", de Dumitru Stăniloae, Membru de onoare al Academiei Române, traducere din grecește, introducere și note, toate aparținând Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae (București, 2001, 359 p.). Seria Religie, coordonată de Pr. Vasile Răducă.

Este o carte foarte bună, și ziditoare pentru toți. Începe cu *Sfântul Petru Damaschin* de la pag. 7, și apoi continuă: *Din dumnezeiești învățături duhovnicești ale cuviosului Părintelui nostru Petru Damaschin, Cartea întâi,* pag. 31, apoi *Cartea a doua,* pag. 179. *Sfântul Simeon Metafrastul,* pag. 257. Mai găsim la pag. 275: *„Parafraza în 150 de capete a Sfântului Simeon Metafrastul la cele 50 de cuvinte ale Sfântului Macarie Egipteanul".*

Merită citită cu tot interesul.

• *Evanghelia după Toma,* tradusă și comentată de Vasile Andru, Colecția Sapiența, Editura „Paralela 45", (2000, 94 pag.).

„Manuscrisul *Evangheliei după Toma* a fost descoperit în 1945, în Egipt. Face parte din biblioteca în limba coptă a unei comunități creștine din secolul al II-a după Hristos. Este un text apocrif. Mai bine de jumătate din capitolele sale vădesc paralelisme cu Evangheliile canonice. Sunt însă și diferențe, precum insistența pe „cuvintele secrete" și pe experiența mistică.

Textul aparține curentului gnostic. Gnoza insistă pe aspectul mental al salvării, al trăirii misterului divin. Cultura religioasă din România are destulă maturitate ca să recepteze acest text fără exaltare (cum fac moderniștii mai ales), dar și fără prejudecăți.

Evanghelia după Toma este tradusă în toate limbile importante ale planetei. În engleză și în franceză există zeci de versiuni și exegeze. O vastă literatură de specialitate, comentarii și controverse au apărut pe seama acestui text. El face parte din istoria mântuirii și, în mod cert, din istoria culturii religioase". (Vasile Andru).

• *Mihai Vasile* publică *„Cărări și gânduri"* Editura „Biserica Ortodoxă" - Alexandria, București, 2000.

P. S. Galaction spune în *Cuvântul despre această carte,* următoarele: „Gândurile sunt scurte reflecții asupra unor autori și texte din filosofie, literatură, religie (din Biblie și îndeosebi din pagini de Pateric).

Tălmăcind titlul cărții, noi am zice că gândurile Autorului sunt cărări ce-l duc spre cititori și care devin apoi cărări și pentru aceștia, ducându-i spre locuri curate, de munte, pentru inimă și suflet.

Citindu-le, mi-am amintit de cuvintele pe care i le-a spus Autorul, pe când acesta era elev, Profesorului său de literatură de la Seminarul teologic din Buzău, Părintele Trifănescu, și reproduse în cartea sa de literatură, *Smochinul neroditor* (Ed. „Cartea Românească", 1986): „Ai stil și povestești frumos. Tu ai putea să scrii!" Și Autorul a adeverit prin scrisul său cele spuse cândva, ca o profeție, de Profesor.

Însoțim și noi această nouă carte a sa în drumul către cititori cu binecuvântări arhierești".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B C.R Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S U.A. (cont nr. 2311.1. - 61.14 U S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S.A., Sucursala Sibiu.

Biblioteca „ASTRA" - SIBIU -

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
1 şi 15
mai
Nr. 17—20
2001

Înălţatu-te-ai întru mărire...

Al doilea praznic împărătesc în legătură cu Sf. Paşti, din cuprinsul anului liturgic este *Înălţarea Domnului* sau *Ispasul* prăznuit la 40 de zile de la Înviere, mai precis în Joia săptămânii a VI-a după Sf. Paşti.

Înălţarea Domnului este în strânsă legătură cu evenimentul pascal al Învierii prezentându-ni-L pe Iisus Hristos Cel Înviat şi preamărit în deplinătatea puterii Sale de Mare Arhiereu şi Împărat al slavei.

El este în strânsă legătură şi cu praznicul Cincizecimii sau al Pogorârii Sf. Duh pentru că numai prin plecarea Sa la Tatăl, Hristos va trimite din cer pe Prea Sfântul Duh inaugurând astfel noul eon soteriologic, acela al Bisericii ca trup tainic al Său şi colaborator duhovnicesc al mântuirii tuturor oamenilor.

Înviat din morţi Hristos intră prin Înălţare în slava Tatălui pe care o avea *„mai înainte de a fi lumea"* (Ioan 17, 24), ridicând totodată la înălţimi nebănuite până atunci de nimeni firea omenească pe care şi-a asumat-o la Întrupare şi pe care a îndumnezeit-o şi a pnevmatizat-o prin întreaga Sa lucrare divin-umană.

Evenimentul petrecut acum aproape 2000 de ani este redat de către Sf. Apostol şi Evanghelist Luca la sfârşitul Evangheliei sale (Luca 24, 50-52) precum şi în Cartea Faptele Apostolilor al cărei autor este tot el, unde evenimentul Înălţării este prezentat pe larg (Fapte 1, 1-11). De asemenea şi Sf. Ev. Marcu ne relatează foarte pe scurt Înălţarea la cer a Mântuitorului Hristos (Marcu 16, 15-19).

Încă de la Cina cea de Taină, Mântuitorul Hristos îi pregăteşte pe ucenicii Săi pentru această despărţire spunându-le: *„În casa Tatălui Meu multe lăcaşuri sunt... Mă duc să vă gătesc loc. Şi dacă Mă voi duce şi vă voi găti loc, iarăşi voi veni şi vă voi lua la Mine ca să fiţi şi voi unde sunt Eu"* (Ioan 14, 2-3). Ba mai mult le spune că e de folos ca El să plece ca să le poată trimite pe Mângâietorul care va fi cu ei în veac, şi *„îi va călăuzi la tot adevărul"* (Ioan 16, 13).

Mântuitorul Hristos, înainte de Înălţare, le încredinţează ucenicilor Săi misiunea de a-i fi martori *„în Ierusalim şi în toată Iudeea şi în Samaria şi până la marginile pământului"* (Fapte 1, 8), misiune reamintită de altfel şi de Sf. Ev. Matei la sfârşitul Evangheliei Sale: *„Drept aceea, mergând învăţaţi toate neamurile botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sf. Duh. Învăţându-i să păzească toate câte v-am poruncit vouă"* (Matei 28, 19).

După ce a vorbit cu ei şi a petrecut împreună cu ei Mântuitorul *„i-a dus afară până spre Betania şi ridicându-şi mâinile i-a binecuvântat. Şi pe când îi binecuvânta S-a despărţit de ei şi S-a înălţat la cer"* (Luca 24, 50-52)... iar Ev. Marcu adaugă: *„Şi S-a înălţat la cer şi S-a aşezat la dreapta*

(Continuare în pag. a 3-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Hirotonia şi instalarea P.S. Sale Daniil Stoenescu în postul de episcop-vicar al Mitropoliei Banatului şi administrator al Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia

În urma recentei decizii luată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, reunit în zilele de 19—23 februarie a.c., la recomandarea Înalt Prea Sfinţiei Sale Nicolae, Mitropolitul Banatului, s-a hotărât alegerea arhimandritului Daniil Stoenescu în funcţia de episcop vicar al Mitropoliei Banatului, cu sarcina de administrator al Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia, precum şi trecerea Episcopiei de aici sub dependenţa acestei Mitropolii.

Născut la 23 septembrie 1957 în satul Hăţăgel, comuna Densuş, judeţul Hunedoara din părinţii Atanasie şi Victoria, şcoala primară şi gimnaziul le-a urmat în comuna natală după care a frecventat cursurile Seminarului teologic din Caransebeş între anii 1972—1977. După satisfacerea stagiului militar a urmat cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu pe care l-a absolvit în anul 1982, luând licenţa în Teologie la disciplina Patrologie.

Între anii 1982—1985 a urmat cursurile pentru doctorat la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, secţia Teologie istorică, disciplina Patrologie, susţinând în februarie 1988 examenul aprofundat de admisibilitate pentru doctorat la acelaşi Institut.

Datorită rezultatelor obţinute, în perioada anilor 1993—1996 a fost bursier al Bisericii Ortodoxe din Grecia, la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universităţii din Tesalonic, susţinând teza de doctorat în octombrie 1996 cu tema „Învăţături dogmatice în Apophthegmata Patrum". Intră în monahism la 25 martie 1987 în mânăstirea Hodoş-Bodrog din cadrul Eparhiei Aradului, fiind hirotonit preot pe seama aceleiaşi mânăstiri la 1 aprilie 1984. Din 1991 este cadru universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad, disciplina Patrologie şi Literatura Postpatristică. În perioada aprilie 1986 — septembrie 1996 a slujit ca preot la mânăstirea Prislop judeţul Hunedoara, după care a fost numit preot la biserica monument istoric din Densuş.

A publicat studii şi articole de specialitate în revistele şi periodicele bisericeşti, elaborând în manuscris un Curs de teologie patristică şi o lucrare intitulată „500 Capete gnostice, teologice şi practice". Cunoaşte limbile greacă şi franceză. Între anii 1999—2000 a ctitorit schitul „Retezat" cu hramul „Schimbarea la Faţă" din Munţii Retezat.

Festivităţile religioase legate de hirotonirea P.S. Sale Daniil au început sâmbătă, 31 martie, odată cu oficierea vecerniei de către mai mulţi preoţi, având-l în frunte pe noualesul episcop-vicar. La această slujbă au asistat I.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae, Prea Sfinţiii Episcopi Timotei al Aradului, Laurenţiu al Caransebeşului, Sofronie al Gyulei, Lucian, episcop-vi-

(Continuare în pag. a 2-a)

ADRIAN CAREBIA

In memoriam

Se împlinesc în aceste zile scăldate în lumina binefăcătoare a Învierii Mântuitorului 7 ani de când venerabilul arhipăstor al Eparhiei Dunării de Jos, Dr. ANTIM NICA, a trecut în Patria Cerească, după o viaţă pilduitoare închinată lui Hristos, Bisericii şi poporului celui dreptcredincios.

A trecut dincolo, în zările veşniciei încărcat de ani şi de alese vrednicii după o lungă şi grea suferinţă exact în ziua Sf. Paşti, când întreaga suflare ortodoxă prăznuia Învierea Mântuitorului Cel care a călcat cu moartea pe moarte şi celor din morminte viaţă dăruindu-le.

A închis ochii la vârsta căruntelor cinstite, sălăşluindu-se întru odihna cea fericită a aleşilor lui Dumnezeu în al 86-lea an al vieţii sale pământeşti dintre care 50 i-a închinat slujirii altarului străbun ca arhiereu.

S-a mutat *„la casa cea de lut a strămoşilor săi"*, după cuvântul mitropolitului cărturar Varlaam al Moldovei, lăsând în urmă o eparhie înfloritoare cu *„sate şi preoţi"* ataşaţi de credinţa şi de glia străbună, cu mânăstiri şi schituri, dar ne-a lăsat nouă celor de astăzi pilda şi icoana unui ierarh luminat, a unui sacerdot pătruns de sublimitatea chemării de a sluji lui Dumnezeu şi semenilor.

Chipul vrednicului Antim ne apare azi majestuos, plin de har şi de înţelepciune îndrumând în chip nevăzut corabia Bisericii de pe aceste binecuvântate plaiuri dunărene spre zările Împărăţiei lui Dumnezeu.

Vlădica Antim a fost omul providenţial ales şi trimis de Dumnezeu să slujească Bisericii în vremuri tulburi, de multe ori potrivnice credinţei.

A străbătut toate treptele ierarhice, de la aceea de preot şi monah până la cea a arhieriei, încununându-şi în chip strălucit studiile cu titlul de doctor în teologie al Universităţii din Iaşi cu o teză pe deplin actuală şi astăzi.

A fost rânduit de Dumnezeu în vremuri grele să-i păstorească pe românii din Basarabia istorică pentru ca numai după 7 luni de slujire, odată cu retragerea administraţiei româneşti de acolo, după 1944, să ia şi el calea pribegiei, fiind ultimul episcop al străvechiului scaun eparhial din Cetatea Albă - Ismail, din sudul Basarabiei, scaun ce a fost înfiinţat de către un alt mare ierarh cărturar Melchisedec Ştefănescu.

A fost ani îndelungaţi episcop-vicar patriarhal cu titlul de „Târgovişteanul" fiind colaborator apropiat şi devotat al patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina. În această calitate l-am cunoscut şi eu, fiind apoi vreme de trei ani colegi în slujirea de episcopi-vicari patriarhali şi vecini cu chiliile la Mânăstirea Antim. A fost un om de caracter, uneori poate prea intransigent, un bun liturghisitor, un bun administrator, şi un om al rugăciunii, un bun misionar, un bun condeier şi un ecumenist în adevăratul sens al cuvântului.

Dumnezeu l-a ales apoi să reînnoade firul ierarhilor de la Dunărea de Jos, înscriind şi aici pagini alese şi realizări de excepţie în viaţa bisericească de pe aceste meleaguri. Munca şi strădania sa îi este continuată astăzi cu osârdie şi dragoste de către actualul Intâistătător al Eparhiei Dunării de Jos, P.S. Casian Crăciun devotat ucenic şi colaborator al său în ultimii săi ani.

Acum la acest pios popas de pomenire al lui, ca unul care ne-am învrednicit a primi marele dar al arhieriei şi prin mâinile şi prin rugăciunile Sale îi aducem un smerit omagiu şi rugăm pe Părintele Ceresc să-i aşeze sufletul său în ceata bineplăcuţilor Lui şi Să-l învrednicească de cununa cea neveştejită a slavei Sale iar amintirea lui, faptele lui, slujirea şi pilda vieţii lui să ne fie tuturor un far călăuzitor întru slujirea lui Dumnezeu şi a semenilor.

Veşnică să-i fie pomenirea!

† **ANTONIE**
Mitropolitul Ardealului

Crearea lumii şi crearea omului. Provocări şi probleme la sfârşit de mileniu*

„Al Domnului este pământul si plinirea lui; lumea şi toţi cei ce locuiesc în ea" (Ps. 23, 1)

Sfânta Mare Biserică a lui Hristos, Patriarhatul Ecumenic de Constantinopol, a reunit, în Constantinopol — Regina cetăţilor — o conferinţă ştiinţifică internaţională asupra temei: *„Crearea lumii şi crearea omului. Provocări şi probleme ale anului 2000"*. Conferinţa a fost organizată în contextul celebrărilor consacrate celei de a două mii aniversări a Naşterii lui Hristos Mântuitorul.

Pe parcursul sesiunilor Conferinţei, mai mult de 150 de participanţi, veniţi din lumea întreagă, reprezentând la scară internaţională, în egală măsură gândirea ortodoxă şi cunoaşterea ştiinţifică contemporană, au examinat sub toate aspectele chestiunile majore care preocupă comunitatea ştiinţifică în ansamblul său. Participanţii au dezbătut, în special, teme privind umanitatea şi mediul ambiant pe baza surselor învăţăturii ortodoxe şi a cuceririlor ştiinţei moderne. Acest eveniment a adunat reprezentanţi ai Tronului ecumenic, ai Bisericilor Ortodoxe surori, ai sfintelor mânăstiri, ai Şcolilor şi academiilor teologice, precum şi delegaţi ai vechilor Biserici orientale, ai Bisericii romano-catolice, ai Bisericilor şi comunităţilor ieşite din Reformă, ai organizaţiilor eclesiastice internaţionale, ai fundaţiilor şi asociaţiilor culturale.

Lucrările Conferinţei au fost axate pe ideea că suntem în prezenţa unui plan măreţ al lui Dumnezeu pentru lume şi umanitate. Acest plan, rod al iubirii creatoare, unificator şi comunicativ al Sfintei Treimi, constituie contextul în care omul creat „după chipul" lui Dumnezeu, va fi condus spre „asemănarea" cu Dumnezeu.

Tematica, în ansamblul său, dezbătută pe parcursul lucrărilor conferinţei, a urmărit să arate cu câte probleme universale suntem confruntaţi noi, creştinii, şi ce poziţie trebuie să adopte Biserica şi teologia ei vis-à-vis de acestea. Asupra acestui punct, s-a constatat că, la nivel mondial, se manifestă un interes crescând, cu privire la lumea naturală (creată), evidenţiindu-se, pe de o parte optimismul pentru progresele considerabile ale ştiinţelor naturale, iar pe de altă parte, exprimându-se îngrijorarea pentru degradarea tot mai accentuată a mediului natural.

De altfel, dogma creării lumii „din nimic" („ex nihilo") merită astăzi o aten-

(Continuare în pag. a 2-a)

Traducere: Pr. prof.
D. ABRUDAN

* Sub genericul unei astfel de teme s-a desfăşurat, între 28.VIII—2.IX 2000, o Conferinţă ştiinţifică internaţională, la sediul şi sub patronajul Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol. Dată fiind actualitatea şi importanţa temei, vom reda, în traducere românească, cuprinsul Mesajului final al acestei conferinţe, publicat în „Episkepsis" nr. 587 din 30 septembrie 2000.

Iisus din copilărie

Iisuse, ca să te urci la Ierusalim de Florii,
Treceai şi prin oraşul unde eram la şcoală.
Cum te-aşteptau sufletele de copii să vii,
Plângând pe la gazde-n cămăruţa goală!
Tu ne mântuiai şi ne trimiteai iar la părinţi,
Cu brişci şi căruţe pornindu-ne acasă
Sub soarele cu luciri fierbinţi
Pe drumuri domoale de plasă.
Şi ajungeam la cuiburile noastre prin sate
Înaintea rândunelelor întârziate.
Amurgurile îşi ardeau în cer răşina
Prin nori întruchipând răstigniri şi vedenii.
Clopotele mâhnite înmormântau lumina
Şi lin o coborau amestecând-o-n denii.
Toată săptămâna ţi-o închinam numai Ţie
Şi patimilor Tale minunate,
Dar bătea în noi, ascuns, tainica bucurie
Că toate sunt un joc măreţ şi Tu le birui pe toate.
Joi porneam în cete la pădure
S-adunăm călţunaşi şi viorele,
Umpleam de chiot şi cântec dealurile sure,
Uitând că eşti mort şi c-o să Te împodobim cu ele.
Zăceau pe sfânta masă biete flori vinete,
încă înfrigurate,
Şi printre ele lucea, vie, zugrăvită pe icoană,
Roşia floare a coastei tale însângerate
Şi stropii de sânge picuraţi din coroană.
Dar dacă zarzării erau înfloriţi, făceam jaf,
Şi te-năbuşeam sub troiene de cununiţe
Pe Tine şi tot alaiul de pe sfântul epitaf,
Iosif, Nicodim, mironosiţe
Şi Maica Domnului cu mahrama pe cosiţe.
Vineri Te prohodeam apoi de-a bine.
Biserica era o slavă de fum şi pară,
Vădanele boceau toţi morţii pe-afară.
Mama mă strângea la piept cu suspine
Şi muream şi noi toţi cu Tine,
Până ce duminică înviam iară:
Tu ca să te urci la cer şi să Te schimbi la faţă,
Noi să ne-ntoarcem jinduiţi la viaţă,
La ouă, la miel, la cozonaci
Şi la scrânciobul aninat între copaci.

Mângâietorule încununat de spini,
Oricâte amărăciuni am înghiţit pe cale,
Mi-s încă stupii sufletului plini
De toată mierea amintirii Tale.

VASILE VOICULESCU

Academica

Încununarea unor susţinute strădanii

Sâmbătă, 12 mai 2001, a avut loc, la sediul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, examenul de doctorat al preotului Cristian Ştefan, lector universitar la Facultatea de Teologie a Universităţii de Nord, din Baia Mare.

Candidatul a prezentat tema: „Misiunea creştină în Apus şi Răsărit, în secolele V—X".

Conducătorul ştiinţific al lucrării a fost pr. prof. dr. Aurel Jivi, iar din Comisie au mai făcut parte: pr. prof. dr. Mircea Păcurariu (Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna"), Arhid. prof. dr. Constantin Voiçu (Facultatea de Teologie a Universităţii din Oradea), prof. dr. Pompiliu Teodor (Facultatea de Istorie a Universităţii „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca) şi pr. prof. dr. Dumitru Abrudan (de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu) — preşedinte.

Fundamentată pe mărturii extrase dintr-o vastă bibliografie de specialitate, lucrarea de doctorat a candidatului pr. Cristian Ştefan oferă bogate mărturii privind misiunea creştină în Apus şi Răsărit, în răstimpul dintre secolele V—X. Este vorba în fapt de evanghelizarea populaţiilor din Peninsula Britanică, în Olanda, Norvegia, Suedia, Finlanda, Germania, făcută de misionari de la Roma, şi de vasta activitate misionară pornită din Bizanţ, în Moravia şi în rândul bulgarilor, sârbilor şi ruşilor. A fost, de asemenea, prezentată dubla operă misionară de la Bizanţ şi Roma care a avut drept obiectiv încreştinarea ungurilor în Câmpia Panonică.

Prestaţia candidatului a fost apreciată de comisie cu calificativul „Foarte bine".

Proaspătul doctor în Teologie este licenţiat şi doctorand al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu şi a beneficiat de o bursă de studii la Universitatea din Leeds, Colegiul Teologic din Mirfield, Marea Britanie.

Pe lângă activitatea didactică îndeplineşte şi funcţia de păstor duhovnicesc al credincioşilor din parohia Şurdeşti.

D.A.

Vicenţiu Fântână — dirijorul corului Bisericii „Sf. Arh. Mihail şi Gavril" din Sibiu

La sfârşitul anului trecut, pe 29 decembrie 2000, a plecat dintre noi unul dintre reprezentanţii de seamă ai vieţii muzicale sibiene, profesorul, dirijorul şi compozitorul Vicenţiu Fântână.

S-a născut la Slimnic, în ziua de 14 octombrie 1922, într-o familie de oameni harnici, cu dragoste de neam şi cu o viaţă trăită în limitele moralei creştine. Bunicul compozitorului, patriot şi gospodar de frunte, a participat la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918 şi a fost primar al Slimnicului după marele act al Unirii, iar tatăl compozitorului, de asemenea, a fost primar până la 23 August 1944.

Urmează primele clase la şcoala din sat şi apoi, Şcoala Normală „Andrei Şaguna" din Sibiu, unde are ca îndrumători în domeniul muzicii pe Timotei Popovici şi Dumitru Eremia. În perioada 1946—1950, ca student al Conservatorului de Muzică „Gh. Dima" din Cluj, beneficiază de o bună pregătire profesională din partea unor dascăli de elită: Mihail Vulpescu, Sigismund Toduţă, Lucian Surlaşiu, Romeo Ghircoiaşu, Tudor Jarda, Ana Voileanu.

După terminarea studiilor, în anul 1950, se întoarce pentru o scurtă perioadă în Slimnic, profesor la şcoala unde, cândva, a învăţat şi el. În anul 1951 se

(Continuare în pag. a 4-a)

NICOLAE SCUTEA

(Urmare din pag. 1)

ţie sporită din punct de vedere ortodox, căci ea ne sensibilizează şi asupra pericolului distrugerii ei latente, (a întoarcerii în neant), ca urmare a crizei ecologice. Existenţa lumii nu este un scop în sine, pentru că ea nu-şi găseşte sensul şi plenitudinea decât în relaţia sa cu Dumnezeu, relaţie care se realizează prin mijlocirea omului. Lumea, ca realitate creată, primeşte de la Dumnezeu substanţa, forţa şi viaţa sa pentru a exista, a se menţine „în fiinţă", şi a participa la „fericirea veşnică". Relaţia sa cu Dumnezeu este necesară, pentru ca ea să poată ajunge la desăvârşire, deoarece altfel este inevitabil pericolul dispariţiei ei.

În tradiţia ortodoxă, conflictul între ştiinţă şi teologie a fost evitat în măsura posibilului graţie dublei metodologii epistemologice a sfinţilor părinţi ortodocşi, fondată pe distincţia ontologică dintre creat şi necreat.

Astfel, Biserica se bucură de reuşitele ştiinţifice ale umanităţii. Ea consideră cu respect amestecat însă cu teamă, cu atenţie şi prudenţă, mijloacele de cercetare ştiinţifică şi aplicaţiile ingineriei genetice moderne, ale bio-medicinei şi ale bio-tehnologiei; ea aspiră în mod egal a instaura un dialog esenţial cu ştiinţa, împărţind cu ea responsabilitatea de a uşura soarta omului „care geme sub greutatea poverii".

Totodată, ea aminteşte că tot ceea ce anulează respectul faţă de creaţie, ca miracol al iubirii şi libertăţii lui Dumnezeu, alterează criteriul biblic şi patristic al adevărurilor etice, tulbură relaţiile umane, limitează liberul arbitru şi degradează unicitatea persoanei.

Descoperirile ştiinţifice care uşurează suferinţa umană, ameliorează sănătatea fizică şi prelungesc viaţa umană, sunt cu adevărat daruri ale lui Dumnezeu destinate omului. Datoria Bisericii nu este de a împiedica progresele ştiinţifice, ci de a mântui omul şi de a apăra valorile morale.

Viaţa veacului ce va să vină este viaţa împărăţiei lui Dumnezeu. Această viaţă începe „în timp" şi se desăvârşeşte în veşnicie. Timpul istoriei devine locul de întâlnire cu veşnicia. Prezentul mântuitor al împărăţiei lui Dumnezeu se oferă „în Biserică" şi durabilitatea (caracterul peren) al Bisericii se află în împărăţia lui Dumnezeu. Viaţa prezentă nu este numai o pregătire pentru viaţa viitoare ci şi o pregustare a aceleia prin credinţă, prin participarea la Tainele Bisericii şi prin respectul faţă de poruncile lui Dumnezeu. Cu cât mai mult omul respectă porunca îndoită a iubirii (faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele), cu atât el anihilează egocentrismul său şi găseşte adevărata sa persoană în întâlnirea şi comuniunea cu Dumnezeu şi cu aproapele.

Omul, în calitatea sa de persoană, se împlineşte trăind în Hristos unitatea genului uman, urmând modelul de unitate a persoanelor Sfintei Treimi. Viaţa sfinţilor este un veritabil exemplu de experienţă a veşniciei, mărturie diacronică cu valoare universală. Graţie lor (sfinţilor), noi ştim că într-adevăr căutarea veşniciei, din timpul vieţii pământeşti, îl conduce pe om la posibilitatea de a se elibera de frica de moarte şi de a se împăca cu întreaga creaţie. De altfel, conform teologiei ortodoxe, nu numai omul ci toată creaţia, în calitate de nouă creaţie, participă la împărăţia lui Dumnezeu celui în Treime.

Teologia ortodoxă, fundamentându-se pe presupoziţiile teologice sus-menţionate, poate discuta, fără prejudecăţi, cu ştiinţele aplicate şi în colaborare cu acestea să răspundă chestiunilor care, mai ales cele care în ultimii douăzeci şi cinci de ani ai secolului trecut (al XX-lea), au alimentat dezbaterea socială, ca spre exemplu cea privitoare la instituţia familiei, ca atare, la raporturile familiale, precum şi la procesul de reproducere umană.

Nimeni nu poate contesta că „misterul" vieţii, din stadiul celular şi până la formarea unui organism complex, este centrat pe noţiunea de existenţă. Sarcina este deci o etapă de dezvoltare a unui organism viu dintr-o dată autonom, a unei existenţe umane care, indiferent ce va deveni, se va împlini într-o etapă ulterioară. În consecinţă, nu e nici o îndoială că, după credinţa ortodoxă, întreruperea sarcinii este un act care trebuie evitat pentru mai multe motive. Luarea de măsuri preventive şi de susţinere permanentă va permite nu numai de a ameliora calitatea vieţii familiale, ci şi de a remedia problema denatalităţii.

Între altele, tradiţia liturgică a Bisericii pune în evidenţă calitatea pluridimensională şi plurivalentă a Tainei căsătoriei. Prin acest fapt, Biserica poate, în mod cert, să contribuie la soluţionarea acestor probleme, la întărirea rolului şi a importanţei familiei pentru a forma celule sociale sănătoase.

După aceste presupuneri teologice, este posibil de a răspunde altor probleme majore ale bioeticei, cum ar fi eugenia, transplanturile de organe, clonarea şi eutanasia.

Pentru acest motiv, teologia ortodoxă nu poate aborda bio-etica independent de învăţătura sa dogmatică. Bioetica nu poate exista fără bio-teologie.

Bio-genetica nu trebuie să se angajeze doar pe calea şi să urmeze gândirea lui Asclepios şi a lui Hipocrat, ci să ţină de asemenea în mod serios cont de principiile fundamentale ale Evangheliei. Caracterul antropologic şi filantropic nu trebuie să fie neglijat în cercetările şi aplicaţiile din acest domeniu.

Opinia publică nefiind suficient mobilizată pentru a formula o bază juridică comună pentru soluţionarea acestor probleme, se impune ca Biserica Constantinopolului, care deţine primul rang, să ia iniţiative la nivel atât interortodox, cât şi intercreştin, pentru a elabora un limbaj juridic clar, conform cu preceptele evanghelice.

Mulţumind cu gratitudine lui Dumnezeu în Treime pentru darurile Sale cele bogate şi reculegându-ne în faţa misterului creaţiei, noi îl slăvim pe Dumnezeu şi aşteptăm „ceruri noi şi un pământ nou, în care să locuiască dreptatea" (II Petru 3, 13).

Crearea lumii şi crearea omului

(Urmare din pag. 1)

car al Arhiepiscopiei Timişoarei, precum şi numeroşi preoţi şi credincioşi.

Duminică, 1 aprilie s-a desfăşurat în catedrala mitropolitană din Timişoara ceremonia hirotoniei noului episcop vicar, fiind prezenţi ierarhii amintiţi, alături de reprezentanţi ai celorlalte culte din Timişoara şi judeş.

Îndată după otpustul sfintei Liturghii a luat cuvântul Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae care a făcut referire la importanţa deosebită a acestei zile pentru întreaga Biserică şi toţi credincioşii din această parte a ţării, prin hirotonirea unui episcop-vicar pentru a administra Episcopia Ortodoxă Română din Iugoslavia. Înalt Prea Sfinţia Sa a încercat să explice tuturor că vremurile pe care le trăim necesită o contribuţie mai deosebită din partea tuturor credincioşilor la aşezarea societăţii noastre pe temeiurile morale de dreptate şi adevăr. Toate nedreptăţile, crimele, furturile, nelegiuirile sunt săvârşite de oameni care probabil formal se consideră a fi credincioşi ai unei Biserici, confesiuni sau ai unui cult creştin.

De aceea se impune ca toţi cei ce cred în Dumnezeu, indiferent cum îl mărturisesc, să-şi dea mâna pentru a contribui la redresarea societăţii noastre de pretutindeni, nu numai din ţara noastră sau continentul nostru, ci din întreaga lume.

În încheiere a luat cuvântul noul ales, Prea Sfinţia Sa Daniil Stoenescu. Prea Sfinţia Sa a menţionat: „Acum se încheie un capitol din viaţa mea şi începe altul. De aceea în tonul Sfintei Evanghelii de astăzi care vorbeşte de cererea fiilor lui Zevedeu făcută Mântuitorului Hristos, rog pe Bunul Dumnezeu ca de acum înainte, de-a dreapta şi de-a stânga mea pe drumul arhieriei să-mi stea dragostea şi smerenia. Dragostea faţă de Dumnezeu, de Mântuitorul Iisus Hristos, faţă de Biserică şi smerenia în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor".

„Toate zilele vieţii mele de până acum le înţeleg ca premergătoare, pregătitoare şi înaintemergătoare acestei zile în legătură cu care pot spune că „aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim într-însa".

„Voi purta în inima şi sufletul meu mahrama Sfintei Veronica pentru a şterge faţa însângerată a poporului iugoslav. Mă duc cu ramura de măslin, cu dragostea noastră a tuturor pentru că poporul român şi cel sârb sunt asemeni lui Luca şi Cleopa care împreună merg spre Emaus după Înviere fiind însoţiţi întotdeauna de Mântuitorul Iisus. Prin tot ceea ce doresc să fac nu vreau altceva decât să fiu un porumbel al păcii, al dragostei lui Hristos din partea poporului român pentru poporul sârb."

★

Duminică, 8 aprilie a.c., s-a desfăşurat în biserica ortodoxă din Vârşeţ (Iugoslavia), instalarea Prea Sfinţitului Daniil Stoenescu, încredinţat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cu administrarea Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia, în cadrul sfintei Liturghii arhiereşti săvârşită de Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae al Banatului şi de mai mulţi preoţi asistaţi de numeroşi credincioşi prezenţi.

La sfârşitul sfintei Liturghii arhiereşti a luat cuvântul Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae al Banatului care între altele a spus: „Ziua de astăzi este un eveniment deosebit de important pentru creştinii români din Iugoslavia. Potrivit rânduielilor bisericeşti, acolo unde este episcopul, acolo este şi Biserica, unde nu este episcop nu este nici Biserică. După ce vreme îndelungată credincioşii ortodocşi români din Iugoslavia n-au avut parte de episcop, cu toate că exista aici din veacurile trecute o episcopie românească, astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române comunităţile ortodoxe române din Iugoslavia au dobândit un episcop în persoana Prea Sfinţitului Daniil. Momentul acesta prin care toţi preoţii, credincioşii, toate comunităţile din această parte a Iugoslaviei vă împărtăşiţi acum de un episcop trebuie să contribuie la preamărirea lui Dumnezeu şi la mântuirea noastră a oamenilor. În încheiere aş adresa Prea Sfinţitului Daniil un cuvânt de încurajare la acest început de drum, dar şi asigurarea că vom fi toţi alături de el, în ceea ce priveşte consolidarea Episcopiei de aici, continua dezvoltare a vieţii religioase şi bisericeşti a tuturor românilor din această ţară binecuvântată de Dumnezeu. Cu aceste cuvinte vi-l încredinţez pe Prea Sfinţitul Episcop Daniil, cu convingerea că veţi fi permanent alături de el, aşa cum el va fi alături de dumneavoastră cei ce vă aflaţi aici, şi cei care din bine uvântate pricini n-au putut să vină astăzi aici, formând o singură familie.

Prea Sfinţitul Părinte Daniil Stoenescu a arătat că: „Vin la voi cu credinţa puternică în acelaşi Hristos, Dumnezeu adevărat şi Om adevărat, care şade de-a dreapta Tatălui, că El Arhiereul cel veşnic (Evrei 4, 14), ne va ajuta, întări şi călăuzi în lucrarea pe care El o săvârşeşte de acum înainte în noi, prin Duhul Său cel Sfânt. Vin la voi cu nădejdea sigură a unei împreună şi rodnice lucrări şi colaborări cu toţi preoţii, credincioşii şi intelectualii români din Banatul iugoslav, din Voivodina şi întreaga Iugoslavie, spre binele tuturor în cadrul Bisericii şi neamului nostru. Vin la voi cu dragostea jertfelnică a lui Hristos care a murit pentru noi toţi pe cruce, ca să ne răscumpere din moarte şi păcat şi să ne dea viaţă veşnică prin înviere.

Vă mulţumesc pentru prezenţa dumneavoastră aici, pentru numărul mare în care aţi venit să mă primiţi şi să mă întâmpinaţi cu ramurile de finic ale bucuriei creştine, ale păcii, dragostei, frăţietăţii care trebuie să se sădească între noi. Bunul Dumnezeu să vă binecuvânteze. Ne vom vedea de acum înainte aici ca şi în toate bisericile româneşti, ne vom vedea aici la deniile din săptămâna patimilor, ne vom vedea aici în noaptea sfânta Paştilor, a Învierii Domnului nostru Iisus şi la orice praznic şi sărbătoare, şi la orice invitaţie căreia voi da curs şi răspuns dorinţei şi dragostei de a veni în mijlocul dumneavoastră. Bunul Dumnezeu să vă binecuvânteze şi sfintele Paşti, care se apropie de noi şi noi de ele, să fie mai luminate decât oricând în viaţa noastră a tuturor".

Prin cele prezentate anterior considerăm şi noi că s-a înscris o nouă pagină de istorie în cronica Arhiepiscopiei Timişoarei, dar nu numai, iar consecinţele ce vor decurge din evenimentul la care ne-a ajutat Bunul Dumnezeu să luăm cu toţii parte, sperăm să le vedem într-un viitor nu foarte îndepărtat.

Hirotonia şi instalarea P.S. Daniil

Cărturari sibieni de altădată

„Apostolatul" lui Gheorghe Lazăr la Sibiu

Așa își intitulase tânărul profesor Nicolae Colan, viitorul episcop de la Cluj, apoi mitropolit la Sibiu, o conferință rostită la Avrig, în 1923, cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la trecerea la cele veșnice a marelui dascăl al întregului neam românesc. Nici nu se putea găsi un titlu mai potrivit, căci Gheorghe Lazăr, într-adevăr, făcuse în Sibiu slujbă de „apostol", deși mulți din contemporanii lui sibieni nu l-au înțeles; sau, mai corect ar trebui să spunem, că l-au invidiat... Patimile și invidiile n-au lipsit niciodată în decursul istoriei...

Cel mai distins fiu al Avrigului s-a născut la 5 iunie 1779 în familia unor țărani, Gheorghe și Maria Lăzăroae. După unele cercetări, s-ar fi născut numai la 9 ianuareie 1782. A învățat în satul natal, apoi și-a continuat studiile la Gimnaziul călugărilor piariști din Cluj (1799-1801), continuând la Gimnaziul din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr"), în 1801-1802 (în registrele matricole ale Gimnaziului sibian figura ca fiind de 18 ani). În 1802 s-a reîntors la Cluj, unde a făcut studii de Filosofie și Drept până în 1806. Încă de la începutul anului 1806, fiind încă la studii în Cluj, a solicitat Consistoriului din Sibiu un „stipendiu" pentru continuarea studiilor la Viena. În urma recomandării vicarului Nicolae Hușovici (scaunul episcopal fiind vacant), i s-a acordat un stipendiu anual în valoare de 200 florini anual, din așa numitul „fond sidoxial" al eparhiei („sidoxia" era o taxă anuală pe care o plătea fiecare familie ortodoxă pentru nevoile Bisericii). Gheorghe Lazăr se angaja ca la terminarea studiilor să lucreze ca profesor al „candidaților de preoție" la Sibiu.

Potrivit condițiilor impuse de Consistoriu, Gheorghe Lazăr s-a înscris la Facultatea de Teologie catolică a Universității din Viena, la care a urmat cursuri de Exegeza Vechiului și Noului Testament, Dogmatică, Apologetică, Morală, Filosofie, Istorie bisericească, Pastorală și Drept canonic. Pe lângă acestea, biblioteca lui Gheorghe Lazăr - cunoscută parțial - arată că în perioada studiilor vieneze a fost preocupat de probleme de Matematică, Fizică, Chimie, Inginerie, Medicină și altele.

Cu o asemenea pregătire enciclopedică, după trei ani de studii teologice la Viena, Gheorghe Lazăr se reîntoarce la Sibiu, se pare cu intenția de a candida la scaunul episcopal vacant de aici, care urma să fie completat, potrivit unei rezoluții imperiale din 25 mai 1809. De la Sibiu, a fost trimis însă, la Carlovit, pentru a face studii de teologie ortodoxă, în vederea hirotonirii întru preot. Din nefericire, mitropolitul sârb Ștefan Stratimirovici nu l-a acceptat în Seminarul din Carlovit, se pare în urma unor intrigi și reclamații care-l aveau ca autor principal pe protopopul Gheorghe Haines din Sibiu, devenit „director al școlilor naționale neunite din Ardeal", care desigur nu vedea cu ochi buni ascensiunea tânărului teolog din Avrig.

În această situație, Gheorghe Lazăr s-a reîntors acasă, iar la începutul anului 1810 a plecat din nou la Viena, unde a continuat să audieze cursurile de Teologie pastorală și s-a ocupat cu traducerea în românește a unor lucrări cu conținut popular - moralizator, între care: *Învățăturile morale pentru băieți* ale pedagogului Johann Heinrich Campe, *Istoria lui Ioan Moritz și a copiilor săi, Istoria morală a împăratului Octavian și a soției sale, Învățătura ortodoxă sau Catehismul* mitropolitului Platon Levșin al Moscovei (din nemțește), din nefericire toate pierdute.

Din această nouă perioadă a studiilor sale la Viena se cunosc mai multe memorii pe care le-a adresat Curții imperiale, prin care solicita „un ajutor în bani și grabnică aplicare la neamul său care zace în adâncul întuneric". În mai 1810 primea 300 de florini, iar în septembrie același an 100 de florini. La 23 februarie 1811 i se acordau alți 100 de florini, ca bani de călătorie spre casă cu îndrumarea de a se prezenta la noul episcop Vasile Moga, pentru ca „să fie instruit în cunoștințele dogmatice și rituale ale Bisericii sale", ca apoi „să poată fi promovat în trepte mai înalte, dacă, în urma moralității și a însușirilor inimii sale și a altor calități necesare, este vrednic de aceasta".

Părăsind Viena, Lazăr se reîntoarce la Sibiu, unde se prezintă la Gheorghe Haines, pe atunci „directorul școlilor ortodoxe din Ardeal". Deși nu va fi fost încântat de reîntoarcerea acestui tânăr atât de bine pregătit după 12 ani de studii, totuși, l-a încredințat cu pregătirea candidaților la preoție, pe care o făcuse, provizoriu, dascălul Simion Jinariu, la școala sa de pe lângă biserica „Bunavestire" („din groapă") ctitoria lui Hagi Constantin Pop. Activitatea lui Gheorghe Lazăr la cursul de preoție de la Sibiu a început la *15 martie 1811*, așa cum reiese dintr-o declarație dată de el însuși. Este greu de spus dacă Lazăr a început să pregătească o nouă serie de candidați care trebuia să urmeze cursurile timp de șase luni, ori a preluat o serie de la Simion Jinariu, completându-le pregătirea.

În acest răstimp, nou alesul episcop Vasile Moga se găsea în mânăstirea sârbească Cruședol, unde își făcea noviciatul, în vederea călugăririi, care a avut loc la 18 aprilie 1811. Peste câteva zile, la praznicul Sfântului Gheorghe, a fost hirotonit arhiereu în catedrala din Carlovit, de către mitropolitul Ștefan Stratimirovici. Reîntors acasă, la 29 iunie 1811 a fost instalat la Cluj, unde i se fixase sediul prin decretul imperial de numire. Dar la scurt timp, a cerut Guvernului transilvan acordul ca să-și stabilească reședința în Sibiu, cerere pe care Curtea din Viena a admis-o. Drept aceea, după scurt timp și-a stabilit sediul în Sibiu, într-o casă închiriată, așa cum procedaseră înaintașii săi sârbi; la 10 august 1811 aducea la cunoștința clerului numirea și instalarea sa ca episcop.

Probabil numai după ce s-a stabilit în Sibiu îl va fi cunoscut pe tânărul profesor de la școala de preoție. Nu se știe ce neînțelegeri vor fi survenit între ei sau care au fost motivele reale care l-au determinat pe Gheorghe Lazăr să părăsească Sibiul și să plece la Brașov, ca să-și caute o altă ocupație. Episcopul Vasile a așteptat o vreme reîntoarcerea lui, dar la 26 decembrie 1811 se plânge Guvernului transilvan. La 9 ianuarie 1812, Guvernul ordonă primarului din Brașov să-l caute pe Lazăr, să-l ancheteze în legătură cu motivele care l-au determinat să-și părăsească postul și apoi să fie trimis „sub pază" la Sibiu. La anchetă, Lazăr se plânge că de la 15 martie 1811 și până la 1 noiembrie 1811 i s-a plătit salariul în bilete de bancă devalorizate, încât din salariul său lunar de 25 de florini i s-a plătit doar o cincime, deci 5 florini pe lună. Reieșea clar că dorea o slujbă mai bine retribuită, deci un salariu corespunzător pregătirii și muncii pe care o presta. În urma raportului primarului din Brașov, Guvernul dispune să i se achite salariul de profesor, începând cu data de 15 martie 1811, în valoarea încincită a bacnotelor, adică 125 de florini lunar, cu excepția timpului petrecut la Brașov.

Se pare că și-a reluat cursurile, cu o nouă serie, încă din ianuarie 1812, căci la 3 februarie 1812 se plângea Consistoriului de lipsa de interes și punctualitate a candidaților, cerând „să li se impună să respecte cu strictețe orele stabilite pentru lecții și să nu lipsească fără a fi anunțat". Mai solicita să se stabilească și anumite norme sau reguli de care să se conducă în munca de profesor. Așadar, Lazăr voia să fie la înălțimea chemării sale de dascăl și să formeze tineri cât mai bine pregătiți pentru viitoarea lor misiune preoțească. Din nefericire, Lazăr a întâmpinat greutăți atât din partea episcopului - care hirotonea mulți tineri înainte de terminarea cursurilor de șase luni - cât și din partea „diecilor" săi care nu aveau nici o pregătire corespunzătoare și nici nu arătau prea mult interes pentru studiu. Se cunosc chiar câteva cazuri când Lazăr a eliminat de la cursuri pe anumiți tineri care nu corespundeau așteptărilor, dar aceștia se plângeau apoi episcopului de profesorul lor. Din „protocoalele" (procesele verbale - n.n.), ședințelor consistoriale, rezultă că au existat mai multe neînțelegeri între episcopul Vasile și profesorul Lazăr, culminând cu un memoriu adresat de cel din urmă direct Guvernului din Cluj, prin care se plângea de episcop și „consistoriali", cerând ca școala de preoție să fie subordonată direct Guvernului din Cluj sau Primăriei din Sibiu.

În cele șase luni de pregătire, Gheorghe Lazăr „teolog și profesor candidaților de preoție neuniți", cum semna el însuși, le preda un curs de Dogmatică și de Morală, probabil după Catehismul lui Platon al Moscovei pe care l-a tradus el însuși la Viena. La aceste două discipline, se mai adăugau Cântările bisericești, Tipicul și Practica liturgică, încât avea câte 6 ore zilnic. De aceea, în mai 1814 se plângea de greutatea predării Cântărilor bisericești și a Tipicului, fapt pentru care episcopul a chemat de la Viena pe Moise Fulea, care a fost numit „director al școalelor naționale neunite", în locul lui Gheorghe Haines († 1812), fiind încredințat să predea și Cântările bisericești și Tipicul.

În perioada destul de scurtă a activității sale la Sibiu, Gheorghe Lazăr a încercat să remedieze - măcar în parte - și lipsa manualelor necesare într-o școală teologică. Așa se face că la 17 octombrie 1814, a înaintat Guvernului traducerea pe care o făcuse la Viena a cunoscutului *Catehism* al mitropolitului Platon Levșin al Moscovei, după o versiune germană. Guvernul cere avizul episcopului Vasile. Acesta, - probabil ofensat că Lazăr ceruse acordul pentru tipărire direct Guvernului - recomandă să fie tipărită o lucrare trimisă de Consistoriul sibian, propunere cu care Guvernul a fost de acord. Și astfel, traducerea lui Lazăr a rămas în manuscris și s-a pierdut.

La 15 martie 1815, Lazăr prezintă Guvernului un nou manuscris, și anume un *Compendiu de Geografia Transilvaniei.* De data aceasta, Guvernul și-a dat aviz favorabil și a trimis manuscrisul episcopului Vasile spre a fi tipărit și întrebuințat în școlile românești până se va alcătui un manual și mai bun. La 18 aprilie 1815 înaintează Guvernului a treia lucrare, *Gramatica româno-germană;* manuscrisul a fost înaintat Consistoriului spre revizuire, cu îndrumarea ca pe viitor Lazăr să respecte calea ierarhiei. Din păcate și aceste două manuscrise s-au pierdut, fără să fi văzut lumina tiparului.

În toată această perioadă, raporturile dintre Vasile Moga și Gheorghe Lazăr s-au agravat, mai cu seamă datorită faptului că acesta îi nesocotea cu totul autoritatea de ierarh. La un moment dat, Lazăr a fost bruscat și lovit de „diacul" Ioan Fechetici, omul de încredere al episcopului, fără ca acesta să ia vreo măsură disciplinară.

Ulterior Lazăr devine un adevărat acuzator al episcopului Vasile, în cadrul unei anchete efectuate de autoritățile locale sibiene, dar acuzațiile lui sunt considerate ca neîntemeiate.

Situația lui Lazăr a fost definitiv compromisă în urma unui raport înaintat de șeful poliției din Sibiu, la 4 iulie 1815, prin care era acuzat că duce o viață dezordonată și că a ridicat paharul în „grădina publică" a orașului în cinstea împăratului Napoleon. O asemenea atitudine nu putea fi tolerată de autoritățile de atunci, cunoscute fiind permanentele războaie ale Imperiului habsburgic cu Napoleon. Guvernatorul Transilvaniei, Gheorghe Bánffy, înaintează Curții vieneze un raport, prin care propunea o mustrare aspră pentru Gheorghe Lazăr, cu 10 zile de închisoare, în care, în două zile să fie pus la un regim de pâine și apă, iar după executarea pedepsei să se prezinte la episcop și să dea o declarație că-și va schimba atitudinea față de el. Dar Cancelaria aulică din Viena a considerat pedeapsa prea ușoară, drept care, la 15 septembrie 1815, a propus împăratului Francisc I suspendarea lui Lazăr din postul de profesor.

Împăratul aprobă sentința la 22 octombrie 1815, dar cu precizarea ca episcopul să-l pedepsească conform canoanelor și să fie pus sub supravegherea poliției. La 8 noiembrie 1815, Lazăr încerca o reabilitare, înaintând Guvernului transilvan un memoriu, în care relata toate neplăcerile pe care le-a îndurat din partea episcopului Vasile Moga, recomandând transferul școlii de preoție de la Sibiu la Cluj. Dată fiind sentința imperială din 22 octombrie, memoriul său a trebuit să fie pus la dosar. Cu aceasta, se încheia activitatea lui Gheorghe Lazăr la Sibiu.

A fost dureros că n-a fost înțeles și ajutat de oamenii Bisericii de atunci, căci munca lui ar fi putut contribui din plin la ridicarea nivelului intelectual al viitorilor preoți ardeleni, la îndrumarea lor în probleme spirituale, culturale, social-naționale sau de altă natură. Plecarea lui la București a fost o pierdere pentru Biserica din Ardeal, dar un mare câștig pentru întreaga cultură națională, contribuind, prin munca sa, la „regenerația românilor", cum scria Ioan Heliade Rădulescu.

De la Sibiu, Gheorghe Lazăr a plecat la Brașov, ca dascăl în familia logofetesei Ecaterina Bărcănescu, venită din Țara Românească. În 1816 a trecut munții, stabilindu-se la București, unde își va consacra întreaga activitate pentru dezvol-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Nicolae Vulcu, SATUL DIN VALE,
Oradea 2000, 208 pag.

Satul din Vale este comuna Rahău de lângă Sebeș Alba. Descriind satul, autorul grupează materialul în următoarele capitole: 1. Satul, 2. Popa, 3. Vasile Muran, 4. Ana Muran, 5. Întoarcerea lui Vasile Muran, 6. Epitropii bisericești, 7. Viața în sat, 8. În loc de Epilog.

Autorul, Nicolae Vulcu este din Rahău. A părăsit satul ca „să se facă domn". După terminarea studiilor s-a stabilit la Oradea, în Strada Luminii. A colaborat la revista orădeană „Lumina".

În capitolul: „Satul" descrie geografia satului, caracterul oamenilor, iubitori de pământ, celebritățile satului, personalitățile, clădirile care se impun, cum este Școala măreață. În capitolul „Popa" îi descrie pe preoții satului care s-au impus, și dintre care îl amintim pe preotul Nicolae Cărpinișan, care a scris monografia satului premiată de „Astra" din Sibiu. Autorul se ocupă, apoi de atâtea alte celebrități precum Bâscă Simeon, pictor iconar, Costandă Ioan, care a urmat Belle Artele la Budapesta, ca și de poetul Ion Răhoveanu alias Ion Bâscă, care a lăsat în urma sa peste 24 de volume, proză și poezie. La fel, se cuvine a fi amintiți: profesorul Dr. Sădean Avram, doctor în drept și filosofie, Ioan Floca, profesor la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" Sibiu, Neaga Nicolae, profesor universitar, Ing. Ioan Gosia, Nicolae Ghibu, medic, Gh. Goția, interesantul preot Hoagea, care umbla în costum românesc, și numai după barbă și pălărie cunoșteai că este preot, Ioan Cărpinișan (azi în Blaj), profesorul Ioachim Rodeanu și alții. Interesantă este viața lui Vasile Martin și a Anei Muran. Într-adevăr, cei din satul din Vale iubesc pământul chiar mai mult decât cei din alte sate. Aș exemplifica aceasta cu un caz:

„Am dus în pețite, la un țăran bogat, un prețios profesor universitar de mai târziu și doctor honoris causa, la șapte universități. Acesta, țăranul, de teamă că va cere pământ — mi-a șoptit de 3 ori: spune-i, te rog că nu vând și nu dau pământ, nici măcar de zestre".

Așadar dragostea de pământ a fost mai mare decât fericirea copilei sale.

Constatăm din cele scrise de autor, că epitropii bisericești sunt așa cum cade bine bisericii și nu interesului personal.

Cartea se impune prin bogăția informației și cursivitatea exprimării. Se impune și prin talentul autorului Nicolae Vulcu, care s-a documentat și în arhive, dar și din tradiția locului.

Pr. Prof. Dr.
NICOLAE NEAGA

Înălțatu-te-ai întru mărire...

(Urmare din pag. 1)

lui Dumnezeu" (Marcu 16, 15-19). Sf. Ev. Luca ne arată că Iisus *„s-a înălțat și un nor L-a luat de la ochii lor"* și că, după lămuririle date de cei *„doi bărbați îmbrăcați în haine albe"*, cu siguranță doi îngeri, apostolii închinându-se Lui *„s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare"* (Luca 24, 52).

De ce oare s-au umplut de bucurie ucenicii Domnului la Înălțare în loc să fie triști de despărțirea de Învățătorul lor? Tocmai pentru faptul că primiseră făgăduința Sf. Duh, a Mângâietorului care va fi cu ei. Apoi pentru că știau că Cel care plecase la Tatăl era viu și că S-a dus să le pregătească și lor loc lângă Tatăl și că Cel care s-a înălțat luase cu El întreaga fire omenească asemenea firii lor pe care o îndumnezeise și că prin trupul Său Hristos va face cale liberă spre cer tuturor oamenilor care vor crede într-însul.

Prin înălțarea Sa Hristos unește iarăși cerul și pământul și împacă firea omenească cea stricată prin patimi și prin păcat cu Creatorul ei. Înălțarea la Cer desăvârșește lucrarea Fiului lui Dumnezeu începută prin întruparea Sa când a luat chip de rob și *„s-a smerit pe Sine ascultător făcându-se până la moarte și încă moarte pe Cruce"* (Filipeni 2, 6-11).

Prin smerenia, prin chenoza Sa Hristos intră în slava Tatălui și odată cu El și întreaga umanitate a cărei fire este înălțată, preamărită și așezată pentru totdeauna de-a dreapta lui Dumnezeu. Patimile, umilirea și moartea lui Hristos sunt poarta spre biruința Învierii și apoi a Înălțării și a revărsării de har în ziua Cincizecimii. Pentru tot ceea ce a făcut și a suferit pentru mântuirea noastră *„Dumnezeu L-a preaînălțat - pe Iisus și I-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume."* (Filipeni 2, 9), *„ca în numele lui Iisus tot genunchiul să se plece al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt"* (Filipeni 2, 10). Și pentru noi, cei de astăzi, ziua Înălțării Domnului trebuie să fie ca un *memento* pentru *misiunea* pe care o avem de îndeplinit în lume ca ucenici și *„martori"* ai lui Hristos, ca *„apostoli"* ai păcii și ai bunei învoiri între oameni.

Este de datoria noastră să fim convinși de misiunea la care am fost chemați, aceea de a fi martori ai Credinței, ai nădejdii și ai dragostei propoveduite de Mântuitorul.

Să cântăm și noi împreună cu Biserica imnul de biruință ce răsună în această zi în toate sfintele locașuri ca un prinos de mulțumire pentru întreaga lucrare mântuitoare a Domnului: *„Înălțatu-te-ai întru mărire, Hristoase, Dumnezeul nostru, bucurie făcând învățăceilor Tăi cu făgăduința Sfântului Duh, încredințându-se ei prin binecuvântare că Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii"*. AMIN.

Copiii îl aleg pe Dumnezeu. Ce aleg demnitarii din Republica Moldova?

Mult aşteptata Lege cu privire la „educaţia moral-spirituală", adoptată anul trecut de Parlamentul Republicii Moldova, nu satisface aşteptările părinţilor, elevilor, ale clerului bisericesc. În loc să soluţioneze o problemă atât de imperioasă, ea generează mai multe disensiuni.

Problema introducerii educaţiei religioase a început să fie mediatizată acum câţiva ani. Nu este un lucru absolut nou pentru Republica Moldova, or se ştie, că până la 1940 religia a fost un obiect de studiu în şcolile din Basarabia. Urmând acest exemplu, mai multe şcoli din capitală, în special cele private, au introdus în programele lor studierea facultativă a religiei, fapt salutat atât de elevi, cât şi de părinţi. Astfel încât iniţiativa grupului de deputaţi ai Frontului Popular Creştin Democrat de a introduce religia ca obiect de studiu în învăţământul de stat a fost ceva firesc. Propunerea a fost pe larg mediatizată în presa naţională, fiind susţinută nu numai de populaţie, de clerul bisericesc, dar şi de funcţionarii de stat. În cadrul discuţiilor pe marginea proiectului respectiv de lege se profila crearea unui sistem complex de predare, bazat pe sistemele existente deja în Grecia, România, Bulgaria, alte state post-sovietice şi post-socialiste, care au readus deja religia în şcoală.

Şi iată că, în sfârşit, Legea a fost adoptată, dar într-o formulă modificată, care stipulează introducerea nu a religiei ca obiect de predare în şcoală, ci a unui curs de educaţie moral-spirituală. La adoptarea ei în Parlament Gheorghe Duca, preşedintele comisiei pentru cultură, ştiinţă, învăţământ şi mass-media, a declarat, că denumirea obiectului nu va influenţa nicidecum conţinutul lui. Dar implementarea legii respective denotă o situaţie inversă.

Recent M.E.Ş. a acceptat ca proiect de predare a cursului de educaţie moral-spirituală două concepţii, care urmează să fie aplicate de la 1 septembrie 2001 în şcolile din Moldova. Aceste concepţii se bazează, conform M.E.Ş., pe valori general-umane, naţionale, culturale etc. În acelaşi timp ministerul de resort a respins concepţia elaborată de Biserica Ortodoxă din Moldova în baza programelor din România. Mitropolia şi-a exprimat în multiple rânduri poziţia sa faţă de obiectul în cauză şi faţă de tratarea lui de către M.E.Ş. Problema a fost abordată şi la o recentă conferinţă de presă, la care au participat reprezentanţi ai Mitropoliei, M.E.Ş., părinţi, elevi.

Tatiana Neculce, specialist principal la Direcţia învăţământ preşcolar, primar, gimnazial şi liceal de la M.E.Ş. a infirmat existenţa unei legi, care ar stipula predarea religiei în şcoală ca obiect obligatoriu. Şi ea are dreptate, combătând astfel afirmaţia parlamentarilor precum că denumirea nu influenţează conţinutul. Ea a mai spus, că colegiul ministerial nu are de gând să facă vreo schimbare în concepţiile adoptate şi că religia va fi studiată doar opţional.

Un alt oficial, Vladimir Guţanu, şeful direcţiei respective, a afirmat într-o conferinţă de presă, că M.E.Ş. sprijină predarea religiei doar ca cultură, şi nu ca dogmă şi canoane.

Doctorul în teologie Nicolae Fuştei susţine, că în ambele concepţii, aprobate de M.E.Ş., se vorbeşte de „Dumnezeu", „rugăciune", „cruce", care de asemenea, sunt nişte dogme. În acest caz statul îşi asumă drepturi ce aparţin exclusiv Bisericii, deoarece explicarea noţiunilor religioase nu poate fi făcută de persoane fără studii teologice. În opinia Domniei sale, cele două concepţii, acceptate de M.E.Ş., nu aduc nici un folos spiritual copilului, ci doar fac mai dificil procesul de studii. Pe când religia în şcoală îşi propune să educe un om creştin, conştient de faptele sale, capabil să deosebească adevăratele valori spirituale. „Sunt trei factori, care educă personalitatea, - a spus dl. Fuştei -, Familia - Şcoala - Biserica. Excluderea unuia din aceşti factori - în cazul dat - Biserica - face această educaţie nedesăvârşită". Acest fapt conduce la îndepărtarea copiilor de credinţa poporului lor şi nerespectarea dreptului constituţional la studierea propriei confesiuni. „Credinţa, istoria şi limba poporului nostru sunt strâns legate între ele şi constituie tezaurul naţional, care trebuie studiat şi valorificat", - a mai spus dl. Fuştei. Această idee a fost susţinută şi de părinţii elevilor, care nu sunt de acord cu poziţia ministerului.

Nu ştiu care este motivul, că M.E.Ş. a respins programul Mitropoliei privind predarea religiei. Toată cultura noastră se bazează pe valorile religiei ortodoxe. De ce atunci nu învăţăm ce ne aparţine? În programul propus de M.E.Ş. figurează sintagma „rugăciune la Dumnezeu", dar nu este specificat - la care Dumnezeu - Allah, Budda, Crişna? Învăţăm copiii să se roage neştiind care este Dumnezeul lor adevărat. Nu este oare o absurditate? O asemenea tratare a educaţiei spirituale, a religiei în şcoală este chiar păgubitoare.

Decât aşa, mai bine deloc. Or, astfel este deschisă calea liberă oricăror curente religioase şi pseudo-religioase străine poporului nostru.

Pe de altă parte, N. Fuştei este de părere, că adoptarea unei sau altei concepţii nu depinde de conţinutul ei, ci ţine mai degrabă de anumite interese financiare. Or, pentru editarea manualelor necesare sunt alocaţi şi nişte bani, care pot fi gestionaţi cu un anumit profit de către cineva. Astfel, Mamona dictează, în ultima instanţă şi conţinutul educaţiei moral-spirituale.

A consemnat,
Drd. OCTAVIAN MOŞIN

Vicenţiu Fântână

(Urmare din pag. a 2-a)

transferă la Şcoala generală nr. 15 din Sibiu. În perioada 1960—1973 este profesor la Liceul „Gh. Lazăr" din Sibiu şi apoi, până la pensionare, în anul 1983, profesor şi director al Liceului de Muzică şi Arte Plastice. Începând cu anul 1987, până la trecerea sa la cele veşnice, s-a apropiat de corul Bisericii „Sf. Arh. Mihail şi Gavril" din cartierul sibian „Trei Stejari", pe care l-a îndrumat cu competenţă şi pentru care a compus mai multe piese religioase — pricesne, cântece liturgice, colinde. „Sosirea la corul acestei biserici, notează Vicenţiu Fântână în *„Amintirile"* sale, a constituit pentru mine un mare şi unic experiment în viaţă. Regretul meu este că întâlnirea cu această practică muzicală, de creaţie şi înstruire muzicală bisericească s-a întâmplat puţin târziu dar, zic eu, bine că totuşi s-a întâmplat". Împreună cu profesorul Ion Vizeteu, au încercat să ridice calitatea repertoriului şi cea a interpretării reuşind ca, la sfârşitul anului 1989, de Crăciun, să poată organiza, după modelul Catedralei Mitropolitane, un concert de colinde apreciat de numărul mare de credincioşi prezenţi în biserică. Multe dintre colindele, pricesnele şi alte cântece religioase create de Vicenţiu Fântână au fost interpretate în primă audiţie de corul Bisericii din cartierul „Trei Stejari".

În creaţia sa religioasă, Vicenţiu Fântână urmează linia strălucitoarelor realizări ale înaintaşilor săi — Gheorghe Dima, Timotei Popovici, Gheorghe Şoima, Ioan Popescu — motivându-şi întreaga sa operă printr-o formaţie muzicală bogată şi serioasă şi o îndelungată experienţă dirijorală şi componistică. Armonia pieselor sună plin, folosind cu pricepere registrele favorabile ale coriştilor, piesele sale sunt accesibile şi vocilor mai puţin şcolite. Economia folosirii vocilor dovedeşte multă măiestrie, mai ales în scurtele dialoguri polifonice din unele lucrări — *Heruvicul, Iubi-Te-voi Doamne, Pe Tine Te lăudăm, Axionul* etc. — sau în unele pricesne. Întotdeauna textul, atât de important în slujbele religioase, este bine pus în valoare prin diferite procedee componistice folosite — *Sfânt, Sfânt, Sfânt, Veniţi să ne închinăm, Sfinte Dumnezeule* — cântările religioase create de el dând impresia unui stil echilibrat, armonios şi stenic, calităţi apreciate în primul rând de credincioşii bisericii „Sf. Arh. Mihail şi Gavril", acolo unde aceste lucrări au fost cântate duminică de duminică în ultimii ani.

Vicenţiu Fântână a acordat o mare atenţie, în activitatea sa de creaţie dar şi dirijorală, colindei, specie ceremonială cu certe rezonanţe magice ce evocă atmosfera plină de optimism şi încredere în care se desfăşoară colindatul de Crăciun. Cele treizeci şi cinci de colinde prelucrate de el pentru cor mixt sau cor pe voci egale constituie un mic tablou al vieţii de basm pe care o trăieşte comunitatea creştină în preajma sărbătorii Naşterii Domnului, atmosferă creată de prezenţa colindătorilor care apar ca nişte vrăjitori, „oaspeţi buni" cu puterea de a săvârşi miracole, aducând în fiecare gospodărie sănătate şi fericire. Simţi cum pulsează în fiecare colindă — *Astăzi prorociile, Colindătorii, Culcă-te-mpărat ceresc, Deschide uşa creştine, În sara de Moş Ajun, Magii daruri au adus, Noi în sara de Crăciun, Sus la poarta raiului* etc. — universul lumii rurale cu acei „juni colindători" pe care compozitorul i-a cunoscut, cu siguranţă, în copilărie, adevăraţi depozitari magici ai norocului, ai bogăţiei, sănătăţii şi longevităţii, atât de aşteptaţi şi primiţi cu mare dragoste în fiecare casă. Atras, deopotrivă, de colindele religioase şi de cele profane, compozitorul reţine elementul comun ambelor specii, sărbătorescul, acel duh al sărbătorii care străbate lucrările sale de la prima până la ultima notă.

Acesta a fost Vicenţiu Fântână, om de o apreciată cultură generală, fire aleasă, meditativă, mereu atent cu cei din jur dar şi cu sine însuşi. Bun, prea bun coleg, cum îl caracteriza mai vârstnicul său prieten, profesorul şi compozitorul Gheorghe Şoima, el s-a bucurat de preţuirea şi dragostea colaboratorilor săi şi de admiraţia tuturor iubitorilor de muzică. Va rămâne o pildă vie de ceea ce a însemnat chezăşia unui prestigiu demn de noblеţea idealurilor de frumos şi adevăr pe care le-a cultivat întotdeauna.

În Editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a apărut recent ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC pe anul 2001. Preţul unui exemplar este de 30 000 lei, iar comenzile se pot face pe adresa: *Arhiepiscopia Sibiului, str. Mitropoliei nr. 24. 2400 - SIBIU.*

● În editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut recent o nouă ediţie a OCTOIHULUI MIC, solicitat foarte mult de către cântăreţii de strană din Transilvania. Preţul unui exemplar legat este de 100 000 lei. Comenzile se pot face pe adresa: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24, 2400 SIBIU.

„Apostolatul" lui Gheorghe Lazăr la Sibiu

(Urmare din pag. a 3-a)

tarea învăţământului românesc. Desigur, la solicitarea lui, Eforia şcolilor din Ţara Românească a hotărât numirea lui ca dascăl de Aritmetică şi Geometrie la şcoala românească de pe lângă biserica „Sfântul Gheorghe Vechi". În februarie 1818 Lazăr - sprijinit de banul Constantin Bălăceanu - pledează în Divanul ţării pentru predarea unor discipline umaniste şi exacte la nivel superior în limba română. Drept urmare, la 24 martie 1818, domnitorul de atunci, Ioan Caragea, aprobă „anaforaua" Eforiei şcolilor privind deschiderea unei şcoli superioare româneşti la Bucureşti. Ea s-a şi deschis, în august 1818, în chiliile mânăstirii „Sfântul Sava" în centrul Bucureştilor, pe locul actualei clădiri a Universităţii. Într-o „Înştiinţare" către „De toată cinstea vrednică tinerime", noul profesor, exprimându-şi admiraţia pentru trecutul ţării şi pentru bogăţiile ei, arăta că „patria" trebuie să fie preocupată de formarea „mădularelor următoare", fapt pentru care invita pe toţi la „izvorul tămăduirii" din noua şcoală românească. Expunea apoi programul de studii, desfăşurat pe patru cicluri, ultimul incluzând Dreptul şi Filosofia.

Se punea accentul pe o serie de alte discipline, ca Limba română, Istoria naţională (care figurează pentru prima oară, ca obiect de studiu), Matematica. În felul acesta şcoala superioară de la „Sfântul Sava" va forma jurişti, profesori de discipline umaniste, dar şi primii ingineri „hotarnici" din Ţara Românească. Pe lângă Lazăr, vor mai fi numiţi profesori noi, ca Eufrosin Poteca, Ioan Heliade Rădulescu, Petrache Poenaru. Lazăr preda Matematica şi Filosofia, la cursurile sale asistând - pe lângă elevi - şi auditori din afară. Desigur, la sugestia sa, Eforia şcolilor a decis, în 1820, trimiterea câtorva tineri la Universităţile din Paris şi Pisa, pentru desăvârşirea studiilor lor, între care şi călugărul Eufrosin Poteca, până atunci el însuşi profesor, tineri care îi vor continua apoi activitatea la şcoala de la Sfântul Sava.

Pentru trebuinţele elevilor săi, Lazăr a întocmit şi câteva manuale, din păcate rămase în manuscris. În 1822 încerca să tipărească un curs de matematici, compilat după Chr. Wolf şi după alte manuale germane; s-au păstrat doar *Aritmetica matematicească* şi *Temeiurile trigonometriei cei drepte*, precum şi un capitol de *Geometrie*. A alcătuit şi cursuri de *Filosofie generală, Logică* şi *Metafizică*, prelucrate după Kant, dar s-au pierdut. Abia după un secol, o parte din lucrările sale au fost publicate de G. Bogdan-Duică şi G. Popa-Lisseanu (în lucrarea *Viaţa şi opera lui Gheorghe Lazăr*, Bucureşti, 1924). Iar mai târziu, profesorul de Matematică Axente Creangă, de la Liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, a editat lucrarea *Scrierile matematice ale lui Gheorghe Lazăr* (Bucureşti, 1968), ca un binemeritat omagiu adus patronului spiritual al Liceului sibian, în care a învăţat el însuşi.

Gheorghe Lazăr s-a implicat şi în viaţa social-politică şi bisericească a Ţării Româneşti. De pildă, la 20 mai 1819, a rostit un *Cuvânt* la înscăunarea mitropolitului Dionisie Lupu, primul ierarh pământean după trei mitropoliţi greci, cu îndemnuri de emancipare naţională a păstoriţilor săi români, cu aluzii critice la adresa regimului fanariot care a dus la decăderea ţării. „Ajungă lacrimile patriei, ajungă jugul robiei, vreme este de când cu oftare aşteaptă căzuta seminţie cuviincioasă izbăvire, ţărâna strămoşească cu drept cuvânt pretende acum mântuirea căzuţilor strănepoţi. Fără sfială, întinde-ţi pasul spre descoperirea brazdei strămoşeşti; aici frica n-are rost, sfiala zace moartă, călcată la pământ ... noi toţi cu bucurie îţi urmăm". La 30 iulie 1822, tot „profesorul Lazăr, învăţătorul şi directorul şcoalelor româneşti din Bucureşti", a rostit un nou cuvânt, la înscăunarea primului domn „pământean", Grigorie Ghica, după înlăturarea regimului fanariot, prin care urmărea o redeşteptare a sentimentelor naţionale.

Gheorghe Lazăr s-a implicat în mişcarea revoluţionară condusă de Tudor Vladimirescu. Se pare că l-a cunoscut prin intermediul episcopului Ilarion al Argeşului. Mulţi contemporani dau mărturie cu privire la participarea directă a lui Lazăr la mişcarea revoluţionară din 1821. De pildă, Ioan Heliade Rădulescu şi Christian Tell scriau că era zilnic la Cotroceni, unde îşi instalase tabăra Tudor Vladimirescu, dând îndrumări cu privire la modul de folosire a tunurilor sau la producerea unor arme noi, încât Lazăr putea fi considerat ca un adevărat sfetnic militar al lui Tudor. Cărturarul venit din Ardeal era un luptător prin cuvânt, ostaşul venit din Oltenia era luptătorul cu sabia, amândoi uniţi în gând şi simţire pentru emanciparea socială-naţională şi culturală a neamului.

Activitatea atât de prodigioasă a lui Gheorghe Lazăr în Bucureşti a încetat pe neaşteptate în 1823. Fiind grav bolnav s-a retras la un văr al său care stătea - în condiţii mai mult decât modeste - într-o vie la marginea Bucureştilor. De acolo, în iunie 1823 a fost dus de un frate al său, Onu, în Avrigul natal, petrecut până la Băneasa de elevii săi I. Heliade Rădulescu şi Christian Tell, viitor general şi ministru, împreună cu părinţii lor. Şi-a sfârşit viaţa în ziua de 17 septembrie 1823. Două zile mai târziu, era redat pământului în cimitirul din faţa bisericii din Avrig, în care a fost botezat şi în care s-a rugat în anii copilăriei.

Moartea lui a impresionat profund pe foştii săi discipoli. Ioan Heliade Rădulescu, de pildă, a înfiinţat o tipografie chiar pe locul casei din via în care stătuse Lazăr bolnav; în acea tipografie s-a editat ziarul „Curierul românesc" şi diferte lucrări ale lui.

Iar un alt elev, Scarlat Rosetti (implicat mai târziu în aşanumita „luptă pentru canonicitate" din timpul lui Alexandru Ioan Cuza), îi va ridica un monument funerar la Avrig, pe care se pot citi până azi cuvintele: „Precum Hristos pe Lazăr din morţi a înviat / Aşa tu România din somn ai deşteptat".

Viaţa şi opera sa au fost cercetate de mulţi istorici ai culturii şi învăţământului românesc de la moartea sa şi până azi. Toţi au avut numai cuvinte de apreciere faţă de opera sa de organizator al învăţământului, autor de manuale şcolare şi orator. Nicolae Iorga, de pildă, îl considera „cel dintâi învăţător de ideal naţional". Nu trebuie trecut cu vederea nici faptul că în şcoala întemeiată de Lazăr se vor forma o seamă de cărturari de pe întreg spaţiul geografic şi etnic românesc, ca Nicolae Bălcescu, Ion Ghica, Cezar Bolliac, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, viitorul mitropolit al Moldovei Iosif Naniescu şi atâţia alţii, toţi însufleţiţi de marea personalitate a fiului de ţăran din Avrigul Transilvaniei. Un liceu din Bucureşti şi unul din Sibiu (în care a învăţat el însuşi), îi poartă numele, păstrând un adevărat cult pentru acest „apostol" al neamului.

El trebuie să rămână un model vrednic de urmat pentru orice tânăr intelectual român şi mai cu seamă pentru sibieni, un exemplu de dăruire până la jertfa vieţii pentru neam, pentru emanciparea politică, socială şi culturală a românilor de pretutindeni.

Întâlnirea Grupului Internaţional URM (Urban Rural Mission), Dakar, Senegal, 25 februarie–5 martie 2001

Mandatul programului Consiliului Ecumenic al Bisericilor intitulat *Comunitate şi Dreptate în Misiune (Community and Justice in Mission)* este acela de a activa pentru ca Bisericile să înţeleagă şi să practice *misiunea* şi în sensul solidarităţii cu cei săraci şi marginalizaţi din întreaga lume.

Misiunea Urbană şi Rurală (Urban Rural Mission - URM) este instrumentul prin care Consiliul Ecumenic doreşte implementarea acestui mandat. *URM* a fost parte integrantă a implicării în *misiune* a Consiliului, începând cu anii '60 după Adunarea Generală din New Delhi.

URM se auto-defineşte ca o mişcare ecumenică a solidarităţii cu cei marginalizaţi, exploataţi, sau refugiaţi, în vederea construirii unor comunităţi bazate pe dreptate şi lipsa oricărei discriminări, în perspectiva Împărăţiei lui Dumnezeu. *URM* consideră că această căutare a *comuniunii,* în contextul globalizării, însoţită de fragmentarea societăţii, marginalizare, negarea identităţilor şi a drepturilor, individualismul crescând, constituie o problemă misiologică centrală. De aceea *URM* încurajează, asistă şi sprijină Bisericile implicate în viaţa celor necăjiţi prin:

- participarea la eforturile celor care au devenit săraci şi marginalizaţi datorită structurilor nedrepte.

- construirea, organizarea şi sprijinirea comunităţii celor aflaţi în necazuri şi dureri.

- proclamarea vieţii, a speranţei şi a dreptăţii într-o lume a deznădejdii şi a nedreptăţii.

Călăuzită de aceste principii, *URM* s-a dezvoltat, devenind o reţea *(network)* a organizatorilor de comunităţi, şi a tuturor celor ce vor să se implice în efortul de a construi comunităţi umane inclusive, primind aspectul unei „familii" unite în diversitatea contextelor în care activează în cele şase regiuni: Africa, Asia, America Latină, America de Nord, Europa, Orientul Apropiat. Deşi organizate diferit, fiecare regiune are un grup de lucru/contact sau un comitet, ales de obicei de o adunare regională. Aceste comitete sunt alcătuite din organizatori de comunităţi din diferite ţări aparţinând unei regiuni. În cadrul acestei structuri fiecare regiune este îndrumată de munca şi reflecţia grupului de contact. Planificarea activităţilor cât şi evaluarea lor se desfăşoară la nivelul regiunilor. Comitetele regionale răspund pentru păstrarea principiilor comune, strategiile fiind discutate la întâlnirile anuale ale *Grupului Internaţional URM.* Acesta din urmă este format din reprezentanţi aleşi de fiecare regiune şi din cei numiţi de *Comisia de Misiune şi Evanghelizare (Commision on World Mission and Evangelism - CWME)* a Consiliului Ecumenic, în faţa căreia răspunde *Grupul Internaţional.* Actuala *CWME* constituită după Adunarea Generală a Consiliului Ecumenic din Harare (decembrie 1998) a ales la prima sa întâlnire (Morges, Elveţia, martie 2000) pe trei dintre membrii săi pentru a face parte din *Grupul Internaţional URM:* Prof. Violeta Rocha, Nicaragua, Rev. Nono Kepatou, Cameroun şi Pr. lect. univ. dr. Nicolae Moşoiu, România, Facultatea de Teologie «Andrei Şaguna» din Sibiu. Programul *URM* este coordonat de părintele Kwame Labi, preot ortodox din Ghana, absolvent al Facultăţii Sfântul Vladimir din New York.

URM promovează credinţa şi viaţa creştină în mod *holistic,* realizând legătura dintre doctrină şi practica misionară. De faptul însuşi - termenul *misiune* implică o înţelegere *holistică (holon*=întreg): *proclamarea* şi împărtăşirea Evangheliei prin cuvânt - *kerygma,* fapte - *diakonia,* rugăciune şi cult - *liturgia* şi prin mărturia de zi cu zi a vieţii creştine - *martyria; învăţarea* credincioşilor în vederea zidirii şi întărirea legăturii lor cu Dumnezeu şi între ei; şi *tămăduirea* lor pentru a deveni integri din punct de vedere trupesc şi sufletesc, şi reconcilianţi în vederea comuniunii - *koinonia* cu Dumnezeu, comuniunii între ei, şi comuniunii cu întreaga creaţie.

Rostul *URM* în lumea de astăzi este evident. Se ştie că o faţetă majoră a contextului misionar contemporan este globalizarea - un fenomen relativ recent, corelativ dezvoltării economice, schimbării mijloacelor de comunicare şi în consecinţă impunerii unei mono-culturi şi a unui nou set de valori (ierarhii a valorilor) majorităţii societăţilor umane. Aceste tendinţe nu sunt absolut noi, dar schimbările politice de la sfârşitul anilor '80 le-au permis să influenţeze întreaga lume, fără a fi oprite de vreo altă forţă globală.

Un aspect important al globalizării este accentuarea liberalizării economiei caracterizată prin transferul nelimitat de capital la nivel mondial în scopul obţinerii profitului maxim în termen cât mai scurt. Aceste operaţiuni financiare au propriile lor reguli, de cele mai multe ori fără legătură cu producţia reală de bunuri sau servicii. Ele au efecte imprevizibile şi subminează economiile naţionale, nelăsând guvernelor şi instituţiilor naţionale posibilitatea de a le influenţa. În acest sens globalizarea este o provocare şi ameninţă înseşi temeliile societăţii umane.

În urma colapsului comunismului, piaţa liberă a devenit singurul sistem economic funcţional. Economia a devenit un criteriu major în relaţiile umane. Întregul tărâm al realităţii sociale prezente, inclusiv oamenii, sunt definiţi şi clasificaţi în categorii economice şi financiare. În economia de piaţă oamenii contează în măsura în care sunt consumatori. Doar cei care sunt mai puternici şi mai competitivi supravieţuiesc. Cei care nu au valoare pentru acest tip de economie - cei săraci, bolnavi, şomeri şi fără putere - sunt pur şi simplu marginalizaţi. Excluderea acompaniată de violenţă fizică şi spirituală a atins niveluri intolerabile în multe părţi ale lumii. Impactul globalizării asupra aşaziselor ţări sau regiuni în curs de dezvoltare este o problemă de viaţă şi de moarte: asigurarea necesităţilor umane fundamentale ca: adăpost, sănătate, alimentaţie şi educaţie în rândul celor săraci este mai deficitară decât era acum 30 de ani. Aceasta a dus la creşterea „migraţiei economice" a muncitorilor, ţăranilor şi populaţiei autohtone, porniţi în căutarea unor locuri de muncă sau ca rezultat al expulzării de pe pământurile lor.

Printre consecinţele acestor tendinţe este şi creşterea degradării mediului. Natura este în multe locuri exploatată în mod sălbatic, ducând la crize ecologice şi dezastre care ameninţă însăşi perpetuarea vieţii pe planeta noastră.

Al doilea aspect al globalizării este legat de noua tehnologie informaţională şi de posibilităţile de comunicare în masă a căror dezvoltare şi creştere accelerată transformă relaţiile umane şi sociale. La prima vedere străvechiul vis de a face lumea una pare a deveni în final o realitate. Planeta pare să fi devenit foarte mică. Oameni din toate părţile lumii pot şi chiar beneficiază de noile dezvoltări tehnologice. Comunicarea interumană înfloreşte. Descoperirile ştiinţifice şi medicale recente pot fi împărtăşite instantaneu la nivel global. Noile mijloace de comunicare electronică pot fi folosite pentru progresul uman, pentru crearea unei lumi mai deschise şi mai transparente, pentru răspândirea informaţiilor legate de abuzuri asupra drepturilor omului şi crime ale dictatorilor. Totodată acestea ajută asociaţiile şi Bisericile din întreaga lume să fie în contact permanent. Dar sunt de asemenea folosite de grupuri criminale şi rasiste şi în special de cei care în timp de câteva secunde pot transfera milioane de dolari acolo unde vor fi capabili să obţină cel mai mare profit. Cei care nu au acces la această nouă reţea de comunicare sunt din nou excluşi.

Prin procesul globalizării, „valorile" *postmodernismului* care îşi au rădăcinile în culturile din Vest, se răspândesc rapid pe tot globul. Identităţile popoarelor sunt în pericol de a fi slăbite sau diluate în creuzetul foarte ispititoarei şi atractivei mono-culturi cu noul ei set de valori. Însuşi conceptul de naţionalitate este grav ameninţat. Individualismul este preferat vieţii în comunitate. Valorile tradiţionale care până acum erau trăite ca valori publice sunt considerate chestiuni personale, private. Chiar şi religia este tratată în principal ca o problemă personală. Experienţa proprie ia locul raţiunii, cunoştinţei şi înţelegerii. Imaginile sunt preferate cuvintelor şi au un mai mare impact asupra oamenilor în ce priveşte publicitatea, promovarea sau transmiterea unor idei şi bunuri. Importanţa momentului este accentuată; trecutul şi viitorul nu mai contează. Oamenilor li se induce convingerea că ei sunt stăpânii propriei lor vieţi, de aceea sunt liberi să aleagă şi să ia ceea ce li se potriveşte.

Forţele centripete ale globalizării sunt însoţite de forţele centrifuge ale *fragmentării,* care se simt din ce în ce mai mult. Fragmentarea este trăită la nivel personal, naţional şi internaţional. Modelele familiale tradiţionale se descompun. Divorţurile înregistrează rate fără precedent şi familiile cu un singur părinte se înmulţesc în numeroase locuri. Totodată oameni care au trăit împreună de generaţii nu mai pot vieţui laolaltă. Identităţi culturale şi etnice sunt folosite pentru a opresa alte identităţi. „Purificarea etnică" şi genocide au loc în multe locuri producând suferinţe imense.

După multe decenii de dialog ecumenic şi împreună-vieţuire, asistăm la o paradoxală resurecţie a confesionalismului, care este, indubitabil, în relaţie cu procesul fragmentării. Prozelitismul practicat de vechile şi mai recentele mişcări religioase proliferează peste tot.

Acesta ar fi contextul în care Biserica trebuie să mărturisească Evanghelia şi să dezvolte alternative viabile fiind pe deplin fidelă misiunii „la modul lui Hristos".

Biserica va trebui să reafirme cu curaj şi perseverenţă *valoarea unică şi eternă a oricărei persoane umane.* În contextul reducţionismului uman şi al captivităţii spirituale, există semne ale căutării sensului existenţei, aspiraţiei după desăvârşire şi viaţă duhovnicească în general. Se constată existenţa unui entuziasm misionar şi se întemeiază noi comunităţi creştine.

„Viaţa în Hristos" implică redescoperirea identităţii umane depline şi autentice, de aceea nu poate fi o chestiune privată ci, dimpotrivă, va modela întreaga perspectivă a vieţii, oferind în acelaşi timp căi spre relaţiile inter-umane. Creştinii nu pot duce o viaţă dihotomică: viaţa religioasă şi cea seculară constituie o singură realitate. Viaţa însăşi trebuie să fie o continuă *liturghie după liturghie,* o comuniune de iubire cu Dumnezeu, cu semenii şi cu întreaga creaţie. De aceea toate realităţile cu care se confruntă omul, trebuie să fie subiecte de reflecţie teologică. Credinţa trebuie să atingă toate domeniile vieţii - inclusiv justiţia socială şi economică, politica, etica, genetica şi mediul înconjurător - şi să facă posibilă oferirea unor răspunsuri şi îndrumări profetice.

O altă provocare la care misiunea creştină trebuie să răspundă este *individualismul,* care tinde să penetreze şi să influenţeze toate sferele vieţii. Mulţi concep chiar şi mântuirea ca o problemă individuală, ignorând rolul comunităţii, al Bisericii. Viaţa de comuniune intratrinitară este sursa şi modelul pentru diversitatea, alteritatea şi relaţiile fundamentate pe iubire, proprii unei comunităţi creştine. Biserica îl aşează pe om în relaţie cu lumea, într-o manieră care nu este determinată de legile biologice. Creştinii primelor veacuri, care aveau clară şi pură conştiinţa fiinţei Bisericii, au exprimat depăşirea relaţiilor determinate de ipostasul biologic, transpunând în Biserică numirile proprii familiei. Astfel, pentru ei tată nu era în primul rând şi în exclusivitate cel după trup, ci Cel din ceruri, de asemenea mamă, nu doar cea după trup, ci Maica Domnului; fraţi, erau consideraţi toţi creştinii şi virtual toţi oamenii. Nu este vorba de relaţii convenţionale, ci de conştiinţa unei *consangvinităţi mistice,* conştiinţa de a avea prin Sfânta Împărtăşanie acelaşi sânge, sângele lui Hristos.

Discriminarea rasială nu are nici un temei, orice *cultură* este concepută ca rezultat

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. NICOLAE MOŞOIU
Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna"
Sibiu

Între Roma şi Constantinopol: Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului — o viaţă, o istorie, un destin (I)

„Şi cei înţelepţi vor lumina ca strălucirea cerului şi cei care vor fi îndrumat pe mulţi pe calea dreptăţii vor fi ca stelele în vecii vecilor" (Dan. 12, 3).

Personalitate complexă, cu o istorie tot pe-atât de zbuciumată, figura Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului, a dominat întreaga perioadă a celei de-a doua jumătăţi a sec. al IX-lea, continuând până în zilele noastre să trezească curiozitatea, admiraţia, dar şi împotrivirea.

Supranumit încă de timpuriu „cel Mare" şi înzestrat cu o genială eficacitate şi capacitate intelectuală, Sf. Fotie a reuşit să restaureze şi să înnoiască moral şi intelectual Biserica Răsăriteană, înfăptuind totodată, prin tenacitate şi energie personală, opera de misionarizare a bulgarilor şi a ruşilor. Datorită acestora, dar nu numai, Sf. Fotie a fost considerat ca unul dintre marii Sfinţi Părinţi ai Bisericii Ortodoxe.[1]

1. *Naşterea, copilăria, anii tinereţii şi cariera politică*

Despre anul naşterii, copilăria şi anii tinereţii patriarhului Fotie nu avem date certe. Ipotezele avansate în legătură cu această temă se bazează exclusiv pe diverse conjuncturi şi evenimente datate cândva în perioada de dinaintea numirii sale în demnitatea de patriarh al Constantinopolului.[2]

Cercetători mai vechi, precum Hergenröther şi Ziegler propun ca şi „terminus ante quem" pentru naşterea lui Fotie anul 827.[3] Hergenröther îşi întemeiază punctul de vedere bazându-se pe data hirotonirii lui Fotie în treapta episcopală şi anume, 857 sau 858. Pe baza acestei ipoteze avansează Hergenröther ideea conform căreia, Fotie, ca şi candidat la treapta episcopală şi conform prescripţiilor canonice, trebuia să fie în vârstă de cel puţin 30 de ani (altfel i s-ar fi făcut vreun reproş oarecare cu prilejul sinodului antifotian, lucru despre care însă, nu există nici cea mai mică dovadă). Tocmai de aceea, Hergenröther avansează anul 827 (sau puţin mai devreme) ca dată a naşterii lui Fotie. Aceasta trebuie în orice caz să fi avut loc cândva în perioada ultimului an de guvernare a împăratului Leon al V-lea, sau în cea a lui Mihail al II-lea (816-826). Hergenröther îşi dezvoltă mai departe teoria, sprijinindu-se şi pe aceea că, binecunoscutul misionar Constantin sau Chiril, care s-a născut în anul 827 şi a murit 42 de ani mai târziu (869), a fost un foarte bun şi apropiat prieten al lui Fotie, ceva mai tânăr decât acesta, şi a putut chiar beneficia de cursurile pe care Fotie le-a ţinut la universitatea din Constantinopol, binecunoscut fiind faptul că, în jurul anului 850 Fotie era deja profesor.[4]

Dvornik, Fritz, Beck, Erbse şi Reichert aşează data naşterii lui Fotie cândva în jurul anului 820.[5] Cercetători mai noi (Ahrweiler, Treadgold, Lemerle) merg dimpotrivă, până în anul 810. Aceleiaşi păreri se raliază şi Stéphanou şi Moschos.[6] Tinnenfeld, care îi citează pe Ahrweiler şi Treadgold, optează tot pentru anul 810, ca dată a naşterii lui Fotie.[7] Ahrweiler îşi întemeiază părerea ţinând cont de anumite evenimente ivite pe parcursul vieţii lui Fotie şi anume, persecuţia iconoclastă şi delegaţia trimisă la curtea arabă, premise care conduc la datarea ceva mai timpurie a naşterii lui Fotie.[8] Alţi istorici şi cercetători nu pot să dea o dată precisă, oscilând între 810 şi 820. Ca exemplu, putem cita aici pe Capizzi şi Hoffmann, care aşează chiar mai devreme, anume între 810 şi 815, anul naşterii lui Fotie.[9]

Membru al unei familii de vază, Fotie s-a născut în Constantinopol. Tatăl său, Serghie, a fost un înalt funcţionar şi se înrudea îndeaproape (frate sau văr) cu patriarhul Tarasie, cel care a prezidat lucrările celui de-al doilea sinod (al şaptelea ecumenic) de la Niceea din anul 787. Fotie însă nu l-a cunoscut pe Tarasie, acesta murind înaintea naşterii sale. Mama lui Fotie se numea Irina.[10]

Dvornik ne oferă informaţia conform căreia familia lui Fotie nu era doar o familie grecească, ci ea aparţinea dinastiei macedoniene, deci era o familie nobilă.[11] Pentru ataşamentul său ferm faţă de cultul icoanelor, ea a avut mult de suferit sub domnia iconoclastului Leon al V-lea (813-820) şi a fost exilată de către împăratul Teofil (829-842).[12] Fotie însuşi îşi elogiază ambii părinţi,[13] arătând că aceştia au mărturisit neclintit credinţa cea adevărată în timpul persecuţiei, dobândindu-şi astfel prestigiul unor martiri.[14] El venerează virtuţile lor şi supunerea lor în faţa lui Dumnezeu. Din cauza credinţei sale, tatăl lui Fotie şi-a pierdut toate avuţiile sale, funcţia şi poziţia sa socială şi a murit în exil.[15]

Se presupune că Fotie, în vârstă de 20 de ani a intrat ca profesor de filosofie la universitatea imperială din Constantinopol.[16] Educaţia şi cultura sa cuprinzătoare i-au permis să predea nu numai filosofie, ci şi logică, dialectică, matematică, teologie etc.[17] Strânsele şi bunele relaţii ale fraţilor săi, Tarasie şi Serghie (soţul Irinei, sora mai tânără a împărătesei Teodora) cu palatul imperial, i-au înlesnit şi lui intrarea în viaţa curţii imperiale. Nu mult după aceasta, Fotie a fost numit în postul de secretar imperial, în rangul primului ofiţer al gărzii imperiale şi curând în cel de prim-ministru.[18]

În anul 838 Fotie a făcut parte din delegaţia trimisă la curtea arabă, pentru a mijloci pacea cu Bizanţul. Unii cercetători vorbesc chiar de două astfel de călătorii, una împreună cu Constantin Filosoful, în anul 845 sau 851 (după opinia unora, în anul 855, dată care este însă puţin probabilă) în Mesopotamia (Bagdad), la curtea califului Mutawakil sau Al-Watiq.[19]

Anul în care Fotie a intrat în viaţa Curţii imperiale nu ne este cunoscut cu certitudine. Se presupune însă că, după moartea ultimului împărat iconoclast, Teofil (842), Fotie şi-a putut începe, după toate probabilităţile, viaţa la curtea imperială unde, văduva împăratului,

(Continuare în pag. a 6-a)

LUCIAN D. COLDA

După înălţarea lui Iisus la cer, sfintii apostoli n-au avut alt mijloc mai adecvat pentru consolare decât întreţinerea legăturii prin rugăciune, cu mirele înviat din morţi, plecat din mijlocul lor. În cei trei ani şi mai bine, de contemporaneitate cu Iisus, în care l-au urmat de aproape, şi-au întipărit chipul Fiului Omului, ceea ce le-a permis cu atât mai mult, să intre la măritul Domn Iisus, prin legătura intimă, personală, de rugăciune. Iată deci temeiul alegerii celui de al 12-lea apostol, înaintea pogorârii Duhului Sfânt, la ziua Cincizecimii — şi anume Matia — dintre bărbaţii care împreună cu cei 11 apostoli s-au adunat, de la botezul lui Iisus de către Ioan, până în ziua când s-a înălţat la cer (Fapte 1, 21—22).

Prin contrast, apostolul Pavel, convertit de la iudaism la creştinism, pe drumul Damascului — cel mult în anul 37 — nu l-a cunoscut pe Iisus după trup, adică pe Iisus, omul istoric, ci pe Fiul lui Dumnezeu, înălţat la cer, întru mărirea Tatălui (Heiler Fried, Das Gebet, V-te Auflage, München, 1923, p. 241).

Înainte de convertirea la creştinism — asemeni coreligionarilor săi — Pavel a adresat rugăciuni lui Iahve, singurului Dumnezeu, creatorul cerului şi al pământului, stăpânul absolut al creaţiunii. Convertit la creştinism, Pavel adoră şi cheamă într-ajutor pe acelaşi Dumnezeu, adorat în sânul iudaismului. În mod explicit, se roagă Dumnezeului lui Israel, pentru mântuirea poporului său, căci — zice ap. Pavel despre sine — „şi eu sunt israelit, din sămânţa lui Avraam, din spiţa lui Veniamin“ (Rom. 11, 1).

Dumnezeu pe care ap. Pavel îl adoră şi îl cheamă într-ajutor, este acelaşi pe care îl adorase şi-l invocase şi în sânul iudaismului, dar este de asemeni Dumnezeu al umanităţii (V. Ermoni, Saint Paul et la Prière, II-ème èd., Paris, 1907, p. 9). Acestui Dumnezeu îi aduce mulţumiri pentru Romani, care — deşi erau robi păcatului — s-au supus din toată inima dreptarului învăţăturii cu care s-au deprins (Rom. 6, 17). Lui îi aduce mulţumiri, pentru că a sădit în inima lui Tit, aceeaşi râvnă pentru Corinteni (II

Rugăciunea în epistolele pauline

Cor. 8, 16). Aceluiaşi Dumnezeu îi aduce închinăciune, pentru grija ce le-o poartă Corintenilor, căci „într-adevăr Dumnezeu este în mijlocul vostru“ — mărturiseşte ap. Pavel (I Cor. 14, 25).

Prin dragostea sufletului său, ap. Pavel se înalţă la Dumnezeu, în rugăciunile sale, stăpânit fiind de sentimentul recunoştinţei pentru binefacerile oferite prin el în comunităţile creştine (Fil. 1, 3—5). Îi sfătuieşte pe Filipeni să nu fie împovăraţi de griji şi — prin rugă cu mulţumiri — cererile lor să fie arătate lui Dumnezeu, căruia i se cuvine mărire în vecii vecilor (doxa is tus eonas ton eonon) (Fil. 4, 6 şi 20). Cu gândul de mulţumire la izvorul a tot binele, Pavel raportează roadele mântuirii la Cel ce l-a chemat la apostolat şi-i aduce mulţumiri.

Intrând în creştinism, ap. Pavel a ajuns la deplina conştiinţă, că Dumnezeu este Tatăl tuturor oamenilor, căruia, cu evlavie, i se adresează ca unui Tată, căci „toţi câţi sunt mânaţi de Duhul lui Dumnezeu, fiii lui Dumnezeu sunt“ (Rom. 8, 14). Este drept, că paternitatea lui Dumnezeu este exprimată şi în V. T.: „Tu, Doamne, eşti Tatăl nostru“ — a grăit evanghelistul V.T. (Isaia 63, 16). Duhul legii vechi însă este duh de robie şi de frică; al legii celei noi este duh de înfiere, prin care strigăm: Abba! (Părinte!) (Rom. 8, 15). Venind în lume, Fiul lui Dumnezeu ne-a acordat înfierea morală, făcându-ne astfel fii adoptivi ai lui Dumnezeu (Ermoni V., op. cit., p. 13—15).

În multe pasaje din epistolele sale, ap. Pavel îi adresează rugăciuni şi proslăviri Domnului Hristos (o Kirios), Domnul meu!, Domnul nostru! (Dominus noster!), pentru că prin învierea sa a dobândit stăpânire asupra împărăţiei cerurilor. „Pentru aceasta a murit şi a înviat Hristos, ca să aibă stăpânire şi peste morţi şi peste vii“ (Rom. 14, 9). Ca stăpân al întregului neam omenesc, din înălţimea cerului, Iisus împarte darurile sale celor ce-i solicită ajutorul. Ca răsplată pentru smerenia şi ascultarea sa, „Dumnezeu l-a prea înălţat şi i-a dăruit lui numele care este mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de desubt şi toată limba să mărturisească (faptul), că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl“ (Filip. 2, 9—11).

Apostolul Pavel a afirmat de multe ori, că Dumnezeu este Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos (Efes. 1, 3) şi iarăşi: „Bine a voit (Dumnezeu) să descopere pe Fiul său întru mine, ca să-l propovăduiesc între neamuri... fără să mă sfătuiesc cu nici un om“ (Gal. 1, 15—16). Ca urmare, Mântuitorul este mereu prezent în gândirea ap. Pavel. Aproape niciodată, sufletul acestui apostol nu s-a înălţat spre Dumnezeu, fără ca — într-un fel oarecare — să treacă prin Iisus. În acest sens, solicită el: „Toţi laolaltă şi cu o singură gură, să preamăriţi pe Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

*

Între Roma şi Constantinopol

(Urmare din pag a 5-a)

Teodora, înrudită cu mama lui Fotie, guverna deja împreună cu logotetul Teoctist, în numele fiului ei minor, Mihail al III-lea. În anul 856 însă, prin asasinarea lui Teoctist, Cezar Bardas, fratele Teodorei, şi-a însuşit regenţa şi a exilat-o pe Teodora într-o mânăstire.[20] Mihail, în vârstă de aproximativ 17 ani,[21] reprezentase pentru Bardas cel mai bun mijloc pentru satisfacerea ambiţiilor sale politice. Teodora fusese de fapt total depusedată de putere, atunci când fusese dusă cu forţa în mânăstire.

Patriarhul Ignatie al Constantinopolului a dezaprobat însă în mod public acest comportament inuman al lui Bardas şi nu a făcut din aversiunea sa faţă de acesta nici un secret. Mai mult: când s-a răspândit zvonul, conform căruia Bardas trăia în incest cu soţia fiului său decedat, Ignatie, fără a verifica exactitatea faptelor, l-a exclus pe Bardas, în mod public, de la primirea euharistiei. Când s-a văzut şi în situaţia de a-i acorda chiar el fostei împărătese voalul monahal, Ignatie a refuzat categoric, probabil şi din loialitate faţă de cea care îl ridicase la demnitatea de patriarh.[22] Pentru Bardas a fost însă acum măsura plină. La 23.11.858 îl acuză pe Ignatie de înaltă trădare şi-l exilează pe insula Terebinthos.[23] Ignatie însuşi, în interesul bisericii demisionează, sub condiţia că, noul patriarh va recunoaşte legitimitatea patriarhatului său şi hirotoniile episcopale pe care le săvârşise. Chiar el va fi cel care îi va stimula pe adepţii săi să aleagă un nou patriarh.

Împotriva lui Ignatie, numit şi „zelotul“, ca unul care făcea parte din partidul ultraconservator al călugărilor studiţi, Cezar Bardas s-a folosit de partidul „moderaţilor“, aflat sub conducerea arhiepiscopului Grigorie Asbestas al Syracusei.[24] Acesta fusese bruscat chiar de către Ignatie în timpul ceremoniei de instalare a sa în demnitatea de patriarh, şi la scurt timp după acest episod, depus şi excomunicat, pe baza unor nefondate acuzaţii, conform cărora, arhiepiscopul Grigorie săvârşise unele hirotonii necanonice, din însărcinarea fostului Patriarh, Metodie, între timp decedat. Prin aceste ilegitime şi abuzive măsuri însă, Ignatie făcea primul pas spre o dispută cu Roma (care şi-a însuşit cazul lui Grigorie Asbestas al Syracusei, care se adresase Romei pentru clarificarea situaţiei, în baza dreptului de apel existent), dispută care va degenera într-o ceartă cu un final tragic (cunoscută în istorie sub numele de schisma fotiană), antrenând într-o furtună extraordinară nu doar nume precum Fotie, Grigorie şi Ignatie, ci destinul a două Biserici: cea a Romei şi cea a Constantinopolului.[25]

(continuare în numărul viitor)*

1 K. Fritz, art. Photius, în: EKL 3 (1959) 213.

2 J. Hergenröther, Photius, Patriarch von Konstantinopel. Sein Leben, seine Schriften und das griechische Schisma 1 (Regensburg 1867) 315.

3 F. R. Gahbauer, Photius - Heiliger und Feind Roms? Gelehrter, und Ökumeniker auf dem Patriarchenstuhl von Konstantinopel, în: Der christliche Osten. Amtliches Mitteilungsblat der Catholica Unio Deutschlands und der Schweiz 53 (1998) 184. Vezi de aceea şi K. Ziegler, art. Photios (13), în: PRE 20/1 (1941) 667-737 şi art. Photius, în KP 4 (1979) 813.

4 J. Hergenröther. op. cit., 315-316.

5 F. Dvornik, art. Photius, Patriarch, în: LThK² 8 (1963) 484; K. Fritz, art. Photius în: EKL 3 (1959) 213; H. - G. Beck, art. Photius, în: RGG³ 5 (1961) 363; E. Reichert, art. Photius, Patriarch von Konstantinopel, în: BBKL 7 (1994) 557; H. Erbse, art. Photius în: LAW 2 (1995) 2317.

6 P. Stéphanou, art. Photius, patriarche de Constantinopole în: Dsp 12 (1984) 1397; D. Moschos, art. Photios, în: MarL 5 (1993) 208.

7 F. Tinnenfeld, Art. Photius, în: TRE 26 (1996) 586 şi art. Photios, în: LMA 6 (1993) 2109. Vezi de aceea şi H. Ahrweiler, Sur la carrière de Photius avant son patriarcat, în: Byz 58 (1965) 348-363; W. T. Treadgold, The Nature of the Bibliotheca of Photius (Washington 1980) (=DOS 18); P. Lemerle, Le premier humanisme byzantin (1971) (=BByz.E 6) 177-204.

8 F. R. Gahbauer, art. cit., 184.

9 C. Capizzi, art. Photios, hl., Patriarch von Konstantinopel, în: LThK³ 8 (1999) 267; G. Hoffmann, art. Photius, Patriarch, în: LThK¹ 8 (1936) 254.

10 F. Dvornik, art. cit., 484; F. Tinnenfeld, art. cit., 586.

11 F. Dvornik, Le schisme de Photius. Histoire et légende (Paris 1950) 31.

12 É. Amann, art. Photius, în: DThC 12 (1935) 1537; F. Dvornik, art. cit., 484; Idem, op. cit., supra, 31; F. R. Gahbauer, art. cit., 184; P. Stéphanou, art. cit., 1397.

13 Phot., ep. 63 (în ed. Montacut., ep. 234, p. 347), în: PG 102, 971 D.

14 Idem, ep. ad Eccl. Antiochen., în: PG 102, 1020 A.

15 J. Hergenröther, op. cit., 320-321.

16 C. Capizzi, art. cit., 267-268.

17 E. Reichert, art. cit., 557; J. Hergenröther, op. cit., 324-327.

18 G. Hofmann, art. cit., 254-255.

19 F. R. Gahbauer, art. cit., 185; C. Capizzi, art: cit., 268; G. Hofmann, art. cit. 255; F. Dvornik, art. cit., 484; P. Stéphanou, art. cit., 1397; V. Yioultsis, art. Photios, în: EncRel 11 (ed. M. Eliade, New York 1987) 318.

20 F. Tinnenfeld, art. cit., 587; Idem, art. cit., în: LMA (v. supra), 2109; G. Hofmann, art. cit., 255; F. Dvornik, art. cit., 484; C. Capizzi, art. cit., 263; P. Stéphanou, art. cit., 1398.

21 H.-G. Beck, Geschichte der orthodoxen Kirche im byzantinischen Reich (Göttingen 1980) (=KIG 1) 97.

22 Ibidem, 97-98.

23 F. Dvornik, art. cit., 484.

24 C. Capizzi, art. cit., 268.

25 H.-G. Beck, Die byzantinische Kirche im Zeitalter des photianischen Schismas, în: HKG 3/1 (Freiburg, Br./Basel/Wien 1985) 199.

* Citările au fost făcute după normele internaţionale în vigoare: prima cifră reprezintă numărul volumului, cifra dintre paranteze reprezintă anul apariţiei iar ultima cifră indică pagina sau coloana din care s-a făcut citarea; cifra micşorată ce însoţeşte uneori publicaţia citată, reprezintă numărul ediţiei respective; semnul = indică seria publicaţiei respective.

Abrevieri: **BBKL** - Biographisch-bibliographisches Kirchenlexikon; **ByZ** - Byzantinische Zeitschrift; **Bbyz.E** - Bibliothèque Byzantine. Études; **DOS** - Dumbarton Oaks studies; **Dsp** - Dictionnaire de spiritualité; **DThC** - Dictionnaire de théologie catholique; **EKL** - Evangelisches Kirchenlexikon; **EncRel** - Encyclopedia of religion; **HKG** - Handbuch der Kirchengeschichte; **KIG** - Kirche in ihrer Geschichte; **KP** - Kleine Pauly; **LAW** - Lexikon der alten Welt; **LMA** - Lexikon des Mittelalters; **LThK** - Lexikon für Theologie und Kirche; **MarL** - Marienlexikon; **PG** - Patrologie cursus completus. Accurante Jaques-Paul Migne. Series Graeca; **PRE** - Paulys Real-Encyclopädie der classischen Alterthumwissenschaft; **RGG** - Religion in Geschichte und Gegenwart; **TRE** - Theologische Realenzyklopädie.

Întâlnirea Grupului Internaţional URM

(Urmare din pag. a 5-a)

atât al harului lui Dumnezeu cât şi al creativităţii umane. Cultura include totalitatea elementelor constitutive vieţii, tot ceea ce este esenţial pentru înţelegerea relaţiei cu Dumnezeu, cu semenii şi cu natura. Religia este parte a culturii, adesea inima acesteia. Desigur, orice cultură poate exprima iubirea lui Dumnezeu şi nici una nu are dreptul să se considere noma exclusivă pentru legătura lui Dumnezeu cu omul. Când Evanghelia interacţionează în mod autentic cu o cultură, se înrădăcinează în acea cultură, afirmând unele aspecte ale respectivei culturi, dar în acelaşi timp va critica şi transforma altele. Prin astfel de procese culturile pot fi transfigurate, dar pot şi ilumina şi îmbogăţi înţelegerea Evangheliei. În orice cultură Evanghelia trebuie proclamată folosind limba şi simbolurile respective.

Pluralismul religios a devenit una din cele mai serioase provocări pentru misiunea creştină în secolul următor. Datorită emigrărilor, pluralismul religios este un fenomen prezent în ţări şi zone tradiţional creştine. Apar astfel, în mod inevitabil, probleme teologice cu privire la mântuirea însăşi, deoarece nu putem pune limite lucrării mântuitoare a lui Dumnezeu, chiar dacă afirmăm că unicul Mântuitor este Iisus Hristos, Arhetipul şi împlinirea omului.

Un alt fenomen care poate afecta receptarea mesajului creştin este *relativismul* dezvoltat în special printre filozofii şi oamenii de ştiinţă din Occident. Potrivit concepţiei post-moderne, noţiunea de adevăr absolut şi universal, în politică, ştiinţele sociale, economie sau chiar în domeniul religios, este aşezată sub semnul întrebării sau respinsă. Adevărul este privit ca o chestiune de discernământ individual, ca o preferinţă, experienţă şi decizie de genul „alege şi serveşte-te“. Nu mai există un adevăr obiectiv, universal şi absolut, ci „adevăruri“ care sunt paralele, dar coabitează. Există voci care cer să se renunţe la atitudinea „arogantă“, manifestată prin prezentarea creştinismului ca unicul adevăr care duce la mântuire, şi cer să fie considerat doar unul din multele adevăruri existente în diferitele religii şi în creaţie în general.

Societatea post-modernă impune *dialogul* ecumenic şi chiar cel inter-religios. Dar orice încercare de a-L mărturisi pe Hristos împreună este subminată de prozelitism şi de pericolul relativizării învăţăturii de credinţă (v. documentul *Mission and Evangelism in unity Today* al *CWME).*

Primii creştini stăruiau în „învăţătura Apostolilor - te didahe ton Apostolon, doctrina Apostolorum, în părtăşie - te koinonia, communicatione, în frângerea pâinii - te klasei ton arton, fractionis panis, şi în rugăciuni - tais proseuhais, orationibus“ (F. Ap. 2, 42). Succesiunea este de la sine grăitoare. Nu putem fi în deplină comuniune prin împărtăşirea din acelaşi Potir, cât timp nu avem aceeaşi credinţă şi viaţă frăţească. Creştinii se pot ruga împreună pentru unitate şi pot face fapte bune, pregătind astfel atmosfera propice receptării unor viitoare posibile convergenţe doctrinare.

În acest context misionar *URM* este mai mult decât „vocea celor fără voce“, scopul său este mai degrabă acela *de a permite celor fără voce să aibe propria lor voce,* pentru a deveni propriii lor apărători. Astfel oamenii îşi pot redobândi încrederea în ei, demnitatea pierdută, îşi pot croi un rost nou în viaţă.

Recenta întâlnire a *Grupului Internaţional URM* în Dakar, Senegal a oferit posibilitatea revederii vechilor membri, dar şi prezentarea celor noi. Vizita de două zile întreprinsă de grup în sudul Senegalului, în regiunea Casamance, a prilejuit cunoaşterea situaţiei din această zonă de conflict, cauzat de lupta pentru secesiune. După cum se ştie împărţirea teritorială a Africii s-a făcut adesea conform interesului colonial, de aici anumite conflicte ivite ulterior cuceririi independenţei. După ce au fost primiţi cu mult entuziasm de un mare număr de tineri, membrii grupului au participat împreună cu ei la un marş pentru pace. Apoi au fost primiţi şi au purtat convorbiri atât cu autorităţile locale cât şi cu şeful mişcării secesioniste, abatele Augustin Diamacoune Senghor, aflat în domiciliu forţat într-o clădire a Bisericii Romano-Catolice, păzită de armată. Lucrările grupului au continuat în Dakar, unde s-au prezentat rapoartele celor şase regiuni şi s-a stabilit strategia şi programul pentru următoarea perioadă, de asemenea şi locul viitoarei întâlniri din martie 2002 (Brazilia). Ospitalitatea africană a fost copleşitoare, grupul fiind deosebit de impresionat şi de colaborarea creştinilor cu musulmanii în special de asociaţia culturală *ACAPES* care promovează solidaritatea atât între elevii şcolilor pe care le coordonează, cât şi între părinţii lor.

Delegaţii au avut prilejul de a se familiariza cu problemele Africii, datorită participării la *Forum*-ul african, desfăşurat în clădirea *UNESCO* din Dakar în ziua de 2 martie, unde s-a vorbit despre *renaşterea* celui mi oropsit continent. Vizitarea insulei Goree, aflată în proximitatea portului Dakar, locul de pe care, timp de peste trei secole (până în 1848), zeci de milioane de africani au pornit pe drumul fără întoarcere al sclaviei. Aceste tragice realităţi l-au determinat pe reprezentantul român să vorbească despre importanţa unei „culturi a restituţiei“; cei care au profitat atât de mult timp de pe urma exploatării populaţiei Africii ar trebui să se simtă obligaţi să contribuie la vindecarea rănilor trecutului, şi din păcate adesea, şi ale prezentului, deoarece *astăzi există noi forme de sclavie,* de aceea Biserica nu poate să tacă, ci trupul ecclesial reacţionează profetic (v. I Cor. 12). Ideea promovării acestei „culturi a restituţiei“ de către Bisericile din ţările bogate a fost extrapolată şi la nivelul Europei, deoarece popoarele din est au suferit, au fost victimele unor aranjamente politice arbitrare (de la Yalta la Malta). Ideea va fi reluată şi susţinută la întâlnirea *URM* pentru Europa din Germania, august 2001, prima întâlnire a unui grup de zece membri aleşi la întâlnirea *URM* pentru Europa (din Huissen, Olanda, ianuarie 2001), pentru a îndruma formarea unei *mese rotunde* privind misiunea *URM* în Europa.

În viitorul apropiat estul Europei va constitui o preocupare majoră pentru *URM,* iar România, se doreşte a fi *centrul pilot* de unde se vor putea extinde programe *URM* şi în celelalte ţări ortodoxe europene. Nu e vorba de programe prestabilite, ci doar de sensibilizare, de împărtăşirea unor gânduri şi experienţe, de asistenţă şi sprijin deoarece *URM* este o mişcare ce emerge din interiorul Bisericii, Duhul Sfânt revarsă mereu darurile Sale în Biserică, noi trebuie să fim disponibili pentru a le primi, de aceea toţi credincioşii sunt chemaţi să fie membri activi, vii ai Trupului Domnului şi să facă misiune „la modul lui Hristos“ Cel Care spune:

„Duhul Domnului este peste Mine, pentru care M-a uns să binevestesc săracilor; M-a trimis să vindec pe cei zdrobiţi cu inima; să propovăduiesc robilor dezrobirea şi celor orbi vederea; să slobozesc pe cei apăsaţi“ (Lc. 4, 18).

Lumină spre desăvârşire

Din teascurile străvechii Tipografii Arhidiecezane din Sibiu, întemeiată cu 150 de ani în urmă de mitropolitul Andrei Şaguna, a ieşit recent o nouă lucrare a Întâistătătorului Mitropoliei Ardealului Dr. Antonie Plămădeală intitulată sugestiv *„Cuvinte duhovniceşti"*, Sibiu, 2000, 390 pagini.

Lucrarea aceasta este o verigă din lanţul de aur al celor peste 25 de lucrări ale Înalt Prea Sfinţiei Sale şi care-l plasează în galeria iluştrilor ierarhi cărturari şi patrioţi pe care i-a avut Biserica noastră în general şi Biserica transilvană în special.

„Cuvinte duhovniceşti" se vrea să fie în acelaşi timp un prinos de mulţumire pe care ierarhul transilvan îl aduce Bisericii ardelene şi deopotrivă un prinos de recunoştinţă pentru atâtea mari figuri ale teologiei şi spiritualităţii româneşti.

Lucrarea cuprinde modele de întruchipat pentru viaţa duhovnicească şi pentru desăvârşirea cea întru **Hristos, dar şi metode şi** căi prin care se poate ajunge la viaţa îmbunătăţită şi anume: asceza, ostenelile duhovniceşti, renunţările de tot felul, rugăciunea inimii şi a minţii, etc.

Autorul se ocupă pe larg în paginile acestui adevărat tratat de teologie mistică, tratând despre ascultare şi despre libertate în tradiţia ortodoxă, despre ascultare şi disciplină, despre iertare şi despre smerenie, despre mândrie ca păcat luciferic, despre paza gândurilor şi despre rugăciunea făcută din inimă. Este subliniat rolul de căpetenie al îndrumătorului spiritual, respectiv al duhovnicului în viaţa duhovnicească a creştinului, în capitolul intitulat atât de sugestiv *„Dumnezeu ascultă pe cel care-şi ascultă duhovnicul"*.

Nu lipsesc paginile despre rugăciune şi despre necesitatea împletirii ei cu postul şi cu faptele cele bune, despre paza simţurilor, despre conştiinţă ca far călăuzitor al nostru de la Dumnezeu şi despre viaţa în Hristos.

Lucrarea cuprinde adevărate pagini de catehism, de morală creştină şi de teologie dogmatică şi chiar de teologie biblică.

Portrete admirabile face autorul în ea unor mari personalităţi ale vieţii duhovniceşti din primele veacuri creştine, unor *„eroi ai credinţei"* cum ar fi Sf. Antonie cel Mare, avva Moise cel din pustie, Sf. Efrem Sirul, Avva Amona, dar şi unor mari duhovnici ai epocii noastre cum ar fi Părintele Paisie din Moldova, de la Sihla şi părintele Dometie Manolache de la Râmeţi.

Nu sunt trecute cu vederea nici marile praznice ale anului bisericesc, care sunt explicate şi aprofundate în înţelesul lor mistico-liturgic şi în contextul vieţii creştine actuale.

Iată pe scurt cuprinsul bogat şi variat al acestei lucrări recente a Î.P.S. Mitropolit Antonie, care ne îmbie la bucuria lecturii unei cărţi de căpătâi în spiritualitatea ortodoxă românească.

Iată ce spune în prefaţă chiar Î.P.S. Sa: *„Cred că această carte e mai mult decât folositoare. Trebuie citită cu multă atenţie şi nu trebuie să ne grăbim. Trebuie să intrăm în ea cu răbdare. Să ne oprim când am citit o pagină, când am terminat de citit un studiu. Să-l trecem prin tot studiul nostru şi apoi să mergem mai departe. Căci cartea aceasta e mai mult decât o carte.*

Doresc tuturor cititorilor ei o lectură bună, liniştită, fiindcă această carte e o carte de învăţătură. Mai mult decât o carte de lectură care se citeşte o dată şi apoi se lasă bibliotecii. E o carte care trebuie reluată mereu".

Să ne străduim să o citim şi mai ales să ne modelăm sufletele şi inimile noastre după cuvintele de har şi de credinţă ale acesteia întru dobândirea vieţii celei noi şi a mântuirii.

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- **29 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a primit un grup de studenţi teologi de la **Colegiul Învierii** din Mirfield - Anglia, aflaţi în vizită la Sibiu.
- **30 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană, hirotonind întru diacon pe tânărul teolog Cristinel-Nicolae Husarciuc.
  — Seara a săvârşit tot acolo Denia Acatistului Maicii Domnului.
- **31 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Săcădate, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
  La timpul potrivit a hirotonit întru preot pe diaconul Cristinel Husarciuc pe seama acestei parohii. A cercetat şi biserica „Botezul Domnului" din aceeaşi parohie precum şi şantierul noii biserici din Sibiu - Mihai Viteazu (Preot paroh Achim Băcilă).
  — Seara, a săvârşit Vecernia în Catedrala mitropolitană.
- **1 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Adormirea Maicii Domnului" din Bradu, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
  P.C. Pr. paroh Vasile Nechifor a fost hirotesit întru sachelar.
  — A cercetat în aceeaşi zi şi a predicat în bisericile parohiale din Şelimbăr, Bungard şi Veştem, prot. Sibiu.
  — Seara a participat la Concertul coral de Paşti susţinut în Catedrală de Corala mitropolitană din Sibiu.
- **2 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a susţinut o conferinţă având ca temă **„Săptămâna Patimilor"** la Grupul Şcolar din Copşa Mică.
  — A cercetat biserica Sf. Ioan Botezătorul din Copşa Mică şi şantierul noii biserici din Slimnic, prot. Sibiu.
- **4 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
  — A participat la vernisajul expoziţiei de icoane şi ouă încondeiate, deschisă la Muzeul Artelor din Sibiu, rostind un cuvânt de învăţătură.
- **6 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
  — Seara a slujit Pavecerniţa Mică şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **7 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A săvârşit un Te-Deum la Şcoala de Aplicaţie şi rachete „Ioan Vodă" din Sibiu cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la înfiinţarea acesteia.
  — La orele amiezii a săvârşit slujba parastasului pentru Arhim. Sofronie Achim la Mânăstirea Orlat şi a predicat.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **8 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală (Duminica Floriilor).
- **9-15 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârşit toate serviciile divine din Săptămâna Patimilor** în Catedrala mitropolitană Sibiu.
- **15 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a oficiat slujba **Învierii** şi Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — A săvârşit în sobor, seara slujba Vecerniei în Catedrală (A doua Înviere) la care s-a citit Evanghelia în 12 limbi.
- **16 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Mediaş, rostind cuvânt de învăţătură. A înmânat P.C. prot. Ioan Găban Crucea Patriarhală, oferită de **P.F. Teoctist.**
  — A cercetat noua biserică din Mediaş, cartierul Vitrometan, aflată în construcţie şi şantierele bisericilor „Sf. Dumitru" din Mediaş şi „Învierea Domnului" din oraşul Dumbrăveni.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi a predicat în biserica „Sf. Arhangheli" din Dumbrăveni (Pr. Paroh Erneanu Cornel).
- **17 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în monumentala biserică din Jina, prot. Sălişte, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A oficiat un parastas pentru preotul Crăciun Poplăcean, fostul paroh al bisericii.
  — Seara a slujit şi predicat la slujba Vecerniei în biserica „Sf. Arhangheli" din Rod, prot. Sălişte (preot paroh Sorin Bucur).
  — A cercetat în aceeaşi zi bisericile parohiale din Poiana Sibiului.
- **19 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
- **20 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Brâncoveanu" - Sâmbăta de Sus, cu prilejul hramului „Izvorul Tămăduirii", hirotonind întru diacon pe monahul Daniel Breban.
  — În aceeaşi zi a cercetat canonic cele două biserici parohiale din Cârţişoara şi Mânăstirea de maici de la Cârţişoara unde s-a construit recent o nouă biserică.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **21 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană la care a asistat şi un grup de studenţi de la Conservatorul din Graz - Austria cu care a avut apoi o întâlnire protocolară.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.
- **22 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a noii picturi din biserica „Sf. Gheorghe" a mânăstirii Bunești şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Monahul Dometie Comănici a fost hirotonit întru ierodiacon.
  — Seara a slujit şi predicat la Vecernie în biserica „Sf. Treime" din Rupea (Pr. paroh Dorin Străulea).

Arhid. VASILE AVRAM

Rugăciunea în epistolele pauline

(Urmare din pag. a 6-a)

Iisus Hristos" (Rom. 15, 6) şi „toate să le faceţi în numele Domnului Iisus şi prin el să mulţumiţi lui Dumnezeu şi Tatăl" (Col. 3, 17), (Heiler F., op. cit., p. 242).

Din epistolele pauline şi din relatările Faptelor apostolilor reiese, că sf. ap. Pavel s-a distins şi prin practica rugăciunii, oriunde era cazul, cu toate că nu ne-a transmis nici un model de rugăciune, asemănător Rugăciunii domneşti. Pavel, împreună cu presbiterii bisericii din Efes, „a îngenunchiat şi s-a rugat cu ei toţi" (Fapte 20, 36). Împreună cu tovarăşii de călătorie, „la ţărmul mării am îngenunchiat şi ne-am rugat" (Fapte 21, 5). La Ierusalim, ap. Pavel s-a rugat în templu şi — fiind răpit în extaz — L-a văzut pe Domnul (Fapte 22, 17—18). Văzând pe fraţii care au venit de la Roma, până la Forul lui Apiu... ca să-l întâmpine, Pavel a mulţumit lui Dumnezeu (Fapte 28, 15). Fiind răpit până în al treilea cer, ap. Pavel mărturiseşte despre sine: „De trei ori am rugat pe Domnul, ca să-l depărteze (pe îngerul Satanei) de la mine" (II Cor. 12, 8). În epistolele sale, ap. Pavel face şi referiri, cu caracter general, la rugăciunile efectuate: „în rugăciunile mele" (Rom. 1, 10), „în toate rugăciunile mele, mă rog pentru voi toţi cu bucurie" (Fil. 1, 4), „noaptea şi ziua ne rugăm cu ardoare" (I Tes. 3, 10).

În cea mai mare parte a rugăciunilor şi a doxologiilor sale, ap. Pavel asociază pe Dumnezeu Tatăl şi pe Domnul Hristos, în raporturi ale căror nuanţe permit mai buna sesizare a importanţei acestui mod de a proceda (Ermoni V., op. cit., p. 22—23). „Dar vouă şi pace de la Dumnezeu Tatăl şi de la Domnul nostru Iisus Hristos" (Col. 1, 2). „Mulţumim Tatălui celui ce ne-a învrednicit pe noi să luăm parte la moştenirea sfinţilor... El ne-a scos de sub puterea întunerecului şi ne-a strămutat în împărăţia Fiului iubirii sale" (Col. 1, 12—13). „Ne rugăm pururea pentru voi, ca Dumnezeul nostru să vă facă vrednici de chemarea sa... ca să se preamărească, în voi, numele Domnului nostru Iisus..." (II Tes. 1, 11—12).

În biserica creştină a fost continuată datina evreilor de a face rugăciuni la orele din zi şi din noapte. „Trebuie să mânecăm, (Doamne), şi să-ţi mulţumim mai înainte de răsăritul soarelui şi să ne rugăm ţie din revărsatul zorilor" (Înţel. lui Sol. 16, 28). La rândul său, ap. Pavel mărturiseşte: „Noaptea şi ziua ne rugăm cu ardoare..." (I Tes. 3, 10). De asemeni, este atestată rugăciunea întru multă răbdare, din timpul veghei de noapte, slujitorii lui Dumnezeu făcându-se astfel cunoscuţi (II Cor. 6, 4—5).

Unele rugăciuni de mulţumire, din epistolele pauline, sunt personale, spre exemplu: „Mai întâi mulţumesc Dumnezeului meu, prin Iisus Hristos, pentru voi toţi, fiindcă credinţa voastră este vestită în toată lumea" (Rom. 1, 8). Altele sunt impersonale, ca următoarea: „Mulţumită lui Dumnezeu, Celui ce ne dă nouă biruinţa, prin Domnul nostru Iisus Hristos!" (I Cor. 15, 57).

Ca principal obiect al rugăciunii ap. Pavel a fost dorinţa de a-i vedea pe credincioşii săi: „... cerând, în rugăciunile mele, pururea, să am, prin voinţa lui... prilej de drum până la voi să vă văd" (Rom. 1, 10). Prin rugăciune, a cerut pentru efeseni (1, 17) duhul înţelepciunii: Dumnezeul Domnului nostru Iisus Hristos, Tatăl slavei, să vă dea vouă duhul înţelepciunii şi al descoperirii, spre cunoştinţa lui". Romanilor (15, 30) le-a cerut ap. Pavel, prin epistolă, şi să se roage lui Dumnezeu pentru el: „Vă rog, fraţilor, pentru Domnul nostru Iisus Hristos şi pentru iubirea Duhului Sfânt, să luptaţi pentru mine în rugăciunile voastre către Dumnezeu".

Rugăciunea în duh, calitate a rugăciunii evanghelice (Ioan 4, 24), este calitate şi a rugăciunii sf. ap. Pavel. Se cere prin aceasta, ca rugăciunea să fie lăuntrică, spirituală, să izvorască din adâncurile conştiinţei, spre a se ridica spre Dumnezeu ca un strigăt al slăbiciunii, dar cu încredere şi cu nădejde. Principiul interior mişcă sufletul, conducându-l pe calea evlaviei. Ca o condiţie de bază, în adevărata rugăciune, omul renunţă la propria voinţă şi se încredinţează în mâna Providenţei, acţionând în conformitate cu voinţa divină. Aşa a propovăduit sf. ap. Pavel, convins fiind de adevărul filozofic, că în această lume nimic nu se întâmplă fără îngăduinţa voinţei divine. Prin voinţa lui Dumnezeu a fost chemat Saul la apostolie (Efes. 1, 1). Este lăudată dărnicia creştinilor din Macedonia, care „ei singuri pe sine s-au dat Domnului, mai întâi şi nouă, apoi, prin voinţa lui Dumnezeu" (II Cor. 8, 5). Cel mai eclatant exemplu l-a dat Domnul Hristos, care „după voia lui Dumnezeu... s-a dat pe sine pentru păcatele noastre" (Gal. 1, 4). Tot ap. Pavel precizează sentenţios, că „voinţa lui Dumnezeu aceasta este: sfinţirea voastră" (I Tes. 4, 3) (Ermoni V., op. cit., p. 43—45).

Tonul divin al rugăciunii, adică lucrarea lui Dumnezeu prin rugăciune, o găsim bine lămurită prin cuvintele sf. ap. Pavel, care vorbind despre zbuciumul întregii firi, slăbite din cauza păcatului, zice: „Duhul vine slăbiciunii noastre într-ajutor, căci să ne rugăm cum trebuie, nu ştim, ci singur Duhul se roagă pentru noi cu suspinuri negrăite... căci el se roagă pentru sfinţi după voia lui Dumnezeu" (Rom. 8, 26-27). Marii închinători creştini, referindu-se la această mărturisire a apostolului neamurilor, au afirmat, că rugăciunea nu este invenţie omenească, ci revelaţie dumnezeiască, nu lucrare omenească, ci darul lui Dumnezeu (Heiler F., op. cit., p. 227). Duhul se roagă pentru noi, după voia lui Dumnezeu, iar „Hristos, cel ce a murit, ba mai bine cel ce a înviat... mijloceşte pentru noi" (Rom. 8, 34), intervenţii însă care nu se fac, fără voia noastră.

Ca dovadă a dragostei frăţeşti, i se cere celui ce se roagă, să facă pomenirea aproapelui sau cel puţin să-şi aducă aminte de el. „Nu încetez a mulţumi pentru voi — zice sf. ap. Pavel — pomenindu-vă în rugăciunile mele" (Efes. 1, 16) şi cf. Rom. 1, 9. Rugăciunea este deci un mijloc puternic în favoarea credincioşilor şi a slujitorilor Bisericii, spre a-l îndupleca pe Dumnezeu într-o cauză a adevărului şi a dreptăţii.

În epistolele pauline este recomandată cu căldură rugăciunea reciprocă, adică deopotrivă să se roage unii pentru alţii, spre a se reuşi astfel „ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vie" (I Tim. 2, 4) şi cf. II Cor. 1, 11.

În rugăciunea sf. Pavel, se revarsă din belşug suflul puternic de care era străbătut acest suflet de apostol. Această rugăciune se adaptează tuturor împrejurărilor vieţii religioase şi tuturor nevoilor apostolatului la neamurile păgâne, spre a întreţine comuniunea sufletească dintre credincioşi.

Sf. ap. Pavel a fost pe deplin încredinţat, că Mântuitorul, după moartea sa dureroasă şi învierea sa biruitoare, s-a reîntors în cer, spre a lua locul de slavă, de unde mijloceşte la Tatăl pentru noi. Iată de ce este adecvat corolarul lui V. Ermoni (op. cit., p. 62), care spune că — spre a învăţa să te rogi — după ce l-ai ascultat pe Domnul Hristos, să intri în şcoala sf. ap. Pavel.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SĂLIŞTE

— **Parohia ortodoxă română JINA - la transferări**
— **Parohia ortodoxă română POIANA I - la transferări**

Termen de concurs: 1 MAI - 1 IUNIE 2001.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului. Vechimea în preoţie trebuie să fie de minimum 5 ani.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

† ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier Ad-tiv Bisericesc

Cu prilejul Sf. Sărbători ale Paştilor din acest an, Arhiepiscopia Sibiului a oferit ajutoare băneşti şi materiale Caselor de Copii din Sibiu, Centrelor de plasament şi altor persoane fizice în sumă de 17.550.000 lei *din Fondul Filantropic Eparhial. Şi la nivel de parohii au fost organizate de Sf. Sărbători acţiuni de ajutorare cu bani şi alimente a celor aflaţi în nevoi.*

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 2 APRILIE 2001 — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. Valentin Hondrea din București.

● **Miercuri, 4 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Arhid Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 5 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. Ing. pensionar Octavian Pătroiu, fost angajat al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu.

— A primit pe Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

— A primit pe Maica Eufrasia Bularcă și pe sora Irina Matei, angajate ale Schitului Păltiniș.

● **Duminică, 8 APRILIE — Duminica Floriilor — Î.P.S. Sa** a asistat la Sf. Liturghie săvârșită în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învățătură.

— În după-masa aceleiași zile **Î.P.S. Sa** a primit la Reședința mitropolitană pe Dl. Dr. Liviu Telea și pe fiul acestuia Asistent univ. Dr. Marius Telea de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia.

● **Marți, 10 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Sf. Liturghie săvârșită de **P.S. Visarion Răşinăreanu,** Episcop-vicar, în Capela Facultății de Teologie.

— A primit pe Ierom. Lavrentie de la Sf. Mânăstire Frăsinei și pe Dl. Director al Societății „COMPA" S.A., ing Ioan Deac.

● **Vineri, 13 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a acordat un interviu reporterului Adriana Hodârnău de la Radio Contact Sibiu, legat de Pastorala Învierii Domnului Iisus Hristos.

● **Duminică, 15 APRILIE a.c., — „Sfintele Paști" — Î.P.S. Sa** a primit la Reședința mitropolitantă în sala de protocol pe Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultății de Teologie din Oradea, Pr. Prof Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" Sibiu, Prof. Dr. Ilie Crăciun, Decanul Facultății de Medicină din Sibiu, preoți și profesori, slujitori ai Catedralei mitropolitane, preoți parohi din Sibiu, alte persoane care au ținut cu ocazia Sf. Paști să adreseze **Înalt Prea Sfințitului Mitropolit** creștineasca urare de **„Hristos a Înviat!"** A fost de față **P.S. Visarion Răşinăreanu,** episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

● **Luni, 16 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe dl. Teodor Răpan, Director în Ministerul de Externe din București.

— A primit pe dl. Nicolae Lazăr din Sibiu.

● **Joi, 19 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** s-a deplasat la Mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, vizitând șantierul de construcție a noii Academii Teologice.

● **Vineri, 20 APRILIE a.c., — „Izvorul Tămăduirii"** — Hramul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, **Î.P.S. Sa** a participat la Sf. și dumnezeiasca Liturghie oficiată de **P.S. Visarion Răşinăreanu** înconjurat de un număr de 70 de preoți și diaconi și o numeroasă asistență. La sfârșitul Sf. Liturghii **Î.P.S. Sa** a rostit un cuvânt de învățătură.

— În după-masa aceleiași zile a primit pe Maica Stareță a Mânăstirii Cârțișoara, Monahia Elisea Papacioc

● **Sâmbătă, 21 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Mânăstirea Brâncoveanu pe Dl. Nicolae Lazăr cu familia, din Sibiu

● **Marți, 24 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Reședința mitropolitană din Sibiu pe Protos. Gherasim Stavarache, duhovnicul Mânăstirii Rătești, jud. Buzău și pe Pr. prof. Pană Sorin, Directorul Seminarului Monahal Rătești.

● **Miercuri 25 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Ierom. Matei Bilăucă, preot slujitor la Mânăstirea Boholț-Băcel, prot. Făgăraș.

● **Luni, 30 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Arhid. Ezechil Oancea, Consilierul economic al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ALEASĂ CINSTIRE

Duminică, 6 mai a.c. la Sibiel, așezare pitorească din Mărginimea Sibiului, a avut loc un eveniment de excepție. Muzeului de icoane pe sticlă întemeiat aici prin strădania fostului preot paroh Zosim Oancea i-a fost atribuit numele acestuia.

Dimineața a fost oficiată în biserica satului cu hramul „Sf. Treime", monument istoric și de artă, Sfânta Liturghie arhierească de către P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un ales sobor de preoți și diaconi. La slujbă au participat autorități civile și culturale ale județului Sibiu și mulți credincioși îmbrăcați în frumoase costume populare din Mărginime. În cuvântul său P.S. Sa, după tâlcuirea Sf. Evangheli, a făcut un portret venerabilului preot Zosim Oancea.

După oficierea Sf. Liturghii s-a mers în procesiune la sediul Muzeului de icoane pe sticlă aflat în grădina bisericii parohiale, unde P.S. Sa a binevuvântat placa omagială așezată pe frontispiciul clădirii. Au luat cuvântul apoi reprezentanți ai Inspectoratului de Cultură Sibiu, ai Muzeului ASTRA din Sibiu, ai Protopopiatului Sălișteai asociației Sibiel 2000, organizație locală care s-a și ocupat de organizarea acestei festivități.

La sfârșit a luat cuvântul nonagenarul preot Zosim Oancea, care a reliefat crâmpeie din activitatea sa ca preot paroh la Sibiel și mai ales cu privire la înființarea acestui muzeu care este unic prin patrimoniul său.

De menționat că temeliile acestui locaș de cultură au fost puse în anul 1970, mai întâi într-o clădire modestă din spatele vechii biserici, apoi construindu-se cu fonduri de la Consiliul Ecumenic al Bisericilor o modernă clădire cu etaj care adăpostește peste 700 de icoane pe sticlă vechi, zeci de cărți de cult de patrimoniu, obiecte de artizanat ș.a.

Sibielul, grație Muzeului de aici ca și bisericii sale, este cunoscut atât în țară cât și în străinătate, fiind vizitat anual de sute de turiști din Europa și de peste ocean.

Preotul Zosim Oancea este cunoscut și ca scriitor, având câteva cărți scrise, unele cu caracter autobiografic — a fost condamnat la 17 ani de temniță grea pe care i-a executat în întregime — apoi ca un predicator versat, fiind autorul unor volume de predici apreciate de slujitorii Bisericii.

De remarcat faptul că pe teritoriul Protopopiatului Ortodox Român din Sălișteai mai există încă două muzee bisericești — cel din Cacova (Fântânele) și cel din Sălișteai de la Sediul Protopopiatului.

PARTICIPANT

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Arhiepiscopiei Sibiului publică *Îndrumătorul Bisericesc* pe anul 2001 și retipărește *Octoihul Mic.*

Îndrumătorul anului 2001 păşeşte în al 149-lea an de apariție neîntreruptă la Sibiu (din 1852), încercând și de data aceasta să-și facă drum în conștiința clericilor și a credincioșilor de pe aceste meleaguri, readucându-le în memorie amintirea unor fapte mari ale înaintașilor și crestând pe fila prezentului faptele vremilor noastre, cu oamenii și problemele lor.

După o sută patruzeci și nouă de ani, încă viu și reîntinerit, *Îndrumătorul Bisericesc* își păstrează calitatea de instrument de informație și de îndrumare a clerului și a credincioșilor noștri, și sperăm ca și acesta din 2001 să fi reușit să răspundă așteptărilor și încrederii cititorilor.

* * *

● Gala Galaction, *Opere.* Minunea din drumul Damascului. Sionismul la prieteni. Viața lui Eminescu. Meditare la Rugăciunea Domnească (vol. al VI-lea), ediție îngrijită, note și comentarii de Teodor Vârgolici, Editura Minerva, București, 2000, 405 pag.

E o carte care nu mai are nevoie de nici o prezentare. Este *Opera* în proză a scriitorului, bună pentru orice bibliotecă.

* * *

● Semnalăm lucrarea de doctorat: *Antropologia Sfinților Părinți Capadocieni,* de Asist. univ. Dr. Marius Telea, cu un bogat *Cuvânt înainte* semnat de Arhid. Prof. univ. Dr. *Constantin Voicu* (pag. 5-9), Ed. „Reîntregirea" Alba Iulia, 2001, 465 p.

„Lucrarea își propune prin folosirea de mijloace specifice Patrologiei ca disciplină istorică, prezentarea concepției despre om a celor mai importanți Părinți Capadocieni: Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nazianz și Sfântul Grigorie de Nyssa, trăitori în veacul al IV-lea, cu precizarea învățăturilor comune dar și a diferențelor în abordarea acestei probleme. Criza de identitate a lumii contemporane a impus ca un imperativ de prim ordin reconsiderarea problemei omului, căruia atât filosofii cât și, moraliștii au căutat să-i aducă o cât mai adecvată rezolvare. Iată de ce, din multitudinea de învățături și concepții despre om, autorul caută să aprofundeze gândirea și învățătura despre om a celor mai importanți Sfinți Părinți ai *„veacului de aur"* - Părinții Capadocieni - pentru care taina creștinătății este taina înomenirii lui Dumnezeu și a îndumnezeirii omului. În comuniune cu ceilalți Sfinți Părinți ai Bisericii ei au devenit apărători neînfricați ai demnității umane, au luptat spiritual împotriva păcatului și a patimilor individuale și colective care degradează pe om, lucrând pentru mântuirea lui".

Este o lucrare solidă care își merită din plin aprecierea. Felicităm autorul și îi dorim putere de muncă.

* * *

● Constantin Necula publică cartea: *Iată, Mirele vine...* (predici și meditații duhovnicești radiodifuzate) - perioada Triodului și a Penticostarului - apare cu un *Cuvânt înainte* de *P. S. Visarion Răşinăreanu,* episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Editura „Tehnopress", Iași, 2001, 195 p.

Este o carte de predici care răspund necesităților vremii. Îi dorim autorului tot succesul pentru viitor.

* * *

● Editura Diecezană Caransebeș publică cartea: *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase* de P.C. Pr. prof. Dr. Ene Branişte și Prof. Ecaterina Branişte, tipărită cu binecuvântarea *P. S. Laurențiu,* Episcopul Caransebeșului, care și deschide acest *Dicționar* cu un *Prinos de recunoștință,* pag. 3-4.

Cuvântul înainte aparține D-lui *Acad. Virgil Cândea* care printre altele spune: „Cartea de față a fost întocmită cu rigoare, și mai ales cu intenția folosului ei duhovnicesc, cu gândul permanent și bine intenționat la cititorii care o vor folosi în scopuri educative și culturale, și în primul rând pentru împlinirea lor spirituală. Dicționare de informație religioasă s-au mai publicat și, probabil se vor mai publica la noi, din diverse perspective și cu felurite scopuri. Cel de față are privilegiul unei tradiții doctrinare și al unei binecuvântări unice".

Iată ce scrie în prefață *D-na prof. Ecaterina Branişte:* „Problemele dezbătute au caracter instructiv-informativ și, îmbrăcate adesea în haina catehezei, ele urmăresc și un scop educativ-formativ, în spiritul doctrinei și moralei creștine (prin ilustrarea cu texte din rugăciunile cultice și din scrierile Sfinților Părinți). Credinciosul dornic să cunoască și să înțeleagă îndatoririle sale, prevăzute de învățăturile și ritualurile Bisericii (Ortodoxe, în special) va afla aici îndrumările și lămuririle necesare legate de: Sfintele Taine (Botez, Împărtășanie, Sf. Mir, Spovedania, miracolul Sfântului Maslu, etc.), rânduielile pentru sfârșitul vieții omului, cu ritual tradițional: rugăciuni (stâlpii); parastase și pomeni, vămile văzduhului, Judecata de apoi, raiul și iadul (în concepția creștină și a altor religii), slujbe și ierurgii care intră în practica vieții creștine (sfeștanii, acatiste, sărindare, soroace ș.a.); învățături despre: post, sărbători, icoane, calendar, importanța slujbelor bisericești (explicarea Sfintei Liturghii). În scop informativ, unii termeni se referă la: organizarea bisericească, treptele clerului creștin (cu specificul fiecărei confesiuni) și clerul altor religii; probleme de istorie universală (privind: sinoade, apariția confesiunilor creștine și a sectelor - cu doctrinele lor); istoria religiilor, cu doctrinele și specificul lor; arta religioasă (stiluri arhitectonice bisericești, iconografie, muzică psaltică, veșminte sacerdotale); cele mai importante mânăstiri din România, vestite biserici din București etc., mitologie și folclor religios, precum și variate noțiuni legate de viața religioasă și formele ei de manifestare.

Este o carte necesară oricui, fie din domeniul religios, fie din cel laic. E o carte binefăcătoare și clarificatoare.

* * *

● *Patericul Mânăstirii Ciolanu.* La 400 de ani de la atestarea documentară (1600-2000). Lucrare și studiu introductiv de P.C. arhim. dr. Iosaf Popa, Editura „Valahia", București, 2000, 222 pag.

Lucrarea se bucură de un *Cuvânt înainte* semnat de *P. S. Eftimie Luca,* episcopul Romanului, care spune următoarele: „Într-adevăr lucrarea părintelui Iosaf este o înregistrare directă auditivă și vizuală a luminatelor figuri duhovnicești cu care autorul și smerenia noastră am viețuit, am dialogat cu aceștia față către față, le-am sorbit povețele și ne-am străduit să-i urmăm fiecare în felul nostru în locurile și condițiile rânduite de Dumnezeu. Astfel împlinim cuvântul „Aduceți-vă aminte de mai marii (adică înaintașii) voștri . . .; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința" (Evr. 13, 7).

E o carte pe care numai părintele Iosaf o putea scrie. Îl felicităm și o recomandăm tuturor viețuitorilor din mânăstiri.

Ne pare bine că îl amintește aici și pe părintele Dometie Manolache, care mi-a fost coleg și cu care am și intrat în monahism îndată după licență, la Mânăstirea Prislop în anul 1949. A fost un mare om și e păcat că l-a luat Dumnezeu atât de devreme.

* * *

● *Biserica și neamul în diaspora,* de Mircea Basarab, Editura „Limes", Cluj, 2001, 270 pag.

Cartea cuprinde șase capitole: I. *Amvonul Românesc în Diaspora;* II. *Biserica și Lumea;* III. *Diaspora Românească;* IV. *Evanghelie și Cultură;* V. *Hristos în mijlocul nostru;* VI. *Biserica Ortodoxă și uniatismul.*

Iată ce spune autorul în *Cuvântul înainte:* „Majoritatea temelor tratate constituie răspunsuri la diferite întrebări cu care am fost confruntat de-a lungul anilor din partea credincioșilor, dar și din partea germanilor, în mijlocul cărora trăiesc de mai bine de 25 de ani. Alte teme mi-au fost sugerate de preocupările mișcării ecumenice sau de evenimente din istoria Bisericii Ortodoxe Române. Cele mai multe dintre ele au rămas până azi actuale, fapt ce m-a determinat să le public în volum și, pe această cale, să le încredințez celor ce au ridicat întrebările, ca și celor ce m-au ascultat, în speranța că cel puțin pentru o parte dintre ei vor fi încă de folos".

Această carte este bună mai ales pentru străini, dar tot atât de bună și pentru cei din țară.

* * *

● Sf. Ambrozie, *Viu va fi sufletul meu,* părți alese din Comentariul la Psalmul 118, traducere, adaptare și introducere de Pr. asistent Canstantin Necula, cu un *Cuvânt înainte* de *P.S. Visarion Răşinăreanu,* Editura Oastea Domnului - Sibiu, 2000.

Este o nouă lucrare a părintelui Constantin Necula de la Facultatea de Teologie din Sibiu care a văzut lumina tiparului de curând.

În *Cuvântul înainte, P. S. Visarion* spune:

„Dintre lucrările sale, Comentariile la Psalmii lui David s-a bucurat și se bucură de o atenție deosebită. Sf. Ambrozie, la fel ca și alți Sfinți Părinți, s-a aplecat cu dragoste și cu venerație asupra acestei cărți de căpătâi a evlaviei creștine și mai ales ortodoxe, care este *Psaltirea.* Și aceasta, pentru că și atunci, în vechime, ca și astăzi, Psaltirea era cartea nelipsită a fiecărui creștin care tindea spre desăvârșire întru sfințenie.

Avem bucuria de a saluta astăzi apariția în limba română a unor părți alese din Comentariul la Psalmul 118 al Sf. Ambrozie prin osârdia *P.C. Pr. asist. univ. drd. Constantin Necula, de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna"* din Sibiu. Acest psalm, cel mai lung dintre cei 150 de psalmi, se constituie în catisma a 17-a din cuprinsul Psaltirii. El este citit la toate slujbele de noapte din mânăstiri. în cadrul rânduielii Miezonopticii, la slujba înmormântării mirenilor, iar versetele sale se citesc în taină înaintea troparelor Prohodului Domnului, în Vinerea cea Mare".

E o carte ce se recomandă de la sine pentru toți iubitorii de frumos și de liniște sufletească.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2,11.1 -61 15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută. B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149

SIBIU

1 şi 15 iunie

Nr. 21—24

2001

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Praznicul Rusaliilor — Taina întemeierii Bisericii celei una*

Nu am de gând să vă ţin o cuvântare lungă, dar aş vrea totuşi să spun cât de însemnată este în Biserica noastră această zi: Pogorârea Sfântului Duh, peste Sfinţii Apostoli, Cincizecimea sau Rusaliile.

Este un fel de încercare de zidire şi de înmulţire a creştinismului, pentru că, iată, ne aflăm acum la zece zile după Înălţarea Domnului şi la cincizeci de zile de la Învierea Domnului şi, fiind într-o zi ca aceasta la Ierusalim, am luat cunoştinţă toţi de existenţa Sfântului Duh. Ştiam şi mai de mult acest lucru, de la Botezul Domnului (Fapte 1, 5).

Într-o zi ca aceasta, se face cunoscut oamenilor în mod clar, declarat, că există şi Duhul Sfânt, acela care vrea să reverse peste toţi cei aleşi, Harul lui Dumnezeu: *„Şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt şi au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi“* (Fapte 2, 4). Cei care-i ascultau, deşi erau de foarte multe naţionalităţi, *„din tot neamul de sub cer“*, scrie autorul Faptelor Apostolilor, locuitori din Capadochia, Pont şi din Asia, Egipt, Siria, etc. ..., toţi îi înţegeau. E mare lucrul acesta. Ştim că în acea zi s-au botezat circa trei mii de suflete, întemeindu-se astfel în chip văzut Biserica lui Hristos.

Prăznuind Pogorârea Sfântului Duh, prăznuim taina Bisericii celei una, sfântă, sobornicească şi apostolească, temeluită în jertfa de pe Cruce a Fiului lui Dumnezeu cel întrupat. De aceea noi serbăm această zi, îndeosebi, ca zi în-

(Continuare în pag. a 2-a)

* Cuvânt la Rusalii, rostit în biserica din Valea Aurie — Sibiu, cu ocazia hramului, la 3 iunie 2001.

† **Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA**
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Bucurie pentru copilăria fericită. Întristare pentru soarta copiilor năpăstuiţi*

„Cine nu va primi Împărăţia lui Dumnezeu ca un copil nu va intra în ea“ (Marcu 10, 15).

„Iubiţii mei,

În viaţa fiecăruia dintre noi există perioade distincte în care locul şi rolul nostru este circumscris într-o arie specifică de vârstă şi activitate.

Pentru vârsta copilăriei specifică este inocenţa, expresie a purităţii sufleteşti la care face referire şi Mântuitorul Iisus Hristos prin cuvintele: „De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi precum pruncii, nu veţi intra în împărăţia cerurilor“ (Matei 18, 3).

Copilăria este vârsta biologică caracterizată prin stare de linişte, lipsă de griji, la care se adaugă dragostea cu care copiii trebuie să fie înconjuraţi de părinţi, Şcoală, Biserică, societate, de toţi factorii interesaţi în instruirea, educarea şi formarea lor. Numai într-o asemenea ambianţă putem realiza climatul sănătos în care ei trebuie să trăiască şi să se dezvolte.

Copilăria este asemenea stării paradisiace, copiii bucurându-se de dragostea părintească şi împărtăşind-o în aceeaşi măsură, precum era în Rai comuniunea de dragoste a omului cu Dumnezeu. De aceea, Sfânta Scriptură aduce adesea în prim plan copilul, viaţa lui şi grija pentru el, iar prin Întrupare, Mântuitorul, ca Prunc, a devenit simbolul copilăriei.

Importanţa acestei etape de viaţă a determinat ca la nivel mondial să se consacre o sărbătoare copiilor din întreaga lume, care să aducă în prim plan toate aspectele de viaţă, educare, formare şi conturare a personalităţii lor.

1 Iunie — Ziua Internaţională a Copilului — evidenţiază, şi la acest început de secol şi de mileniu, tocmai preocuparea pentru soarta copiilor lumii, exprimând bucuria pentru cei cu o copilărie fericită, dar şi îngrijorarea pentru soarta celor năpăstuiţi.

Starea normală a copilăriei este aceea de inocenţă, de manifestare a dragostei, de joacă, de fericire. Toate acestea exprimă lipsa de griji, totala detaşare de orice constrângere şi încorsetare socială, pe care copilul nu le realizează, toate acestea fiind preluate de cei cărora le revine protejarea lui. De aceea, el îşi revarsă, prin zâmbetul şi jocul său, dragostea faţă de cei care îl îngrijesc şi în acelaşi timp este receptiv la tot ce este în jur, integrându-se într-o comunitate specifică, în devenire, bazată pe valori care îi asigură ordinea şi armonia.

Apreciem că, în general, toţi factorii antrenaţi în acest proces manifestă interes şi preocupare pentru soarta copilului.

Adesea se manifestă însă reversul, în care unii copii, din păcate tot mai mulţi, nu se bucură de aceste condiţii, iar dragostea şi grija pentru ei sunt înlocuite cu violenţa.

Violenţa, întâlnită cel mai frecvent sub forma bătăii, a constrângerilor în plan moral, a umilinţelor de tot felul, nu trebuie să-şi aibă locul în creşterea şi educarea copilului. Dacă se vorbeşte de dragoste părintească, etalon valoric în relaţia părinte-copil şi nu numai, este de neconceput ca aceasta să fie înlocuită cu violenţa.

Manifestările violente au urmări grave asupra copilului. Vătămările corporale, traumele psihice, suferinţele de tot felul, umilinţa şi minimalizarea reprezintă îngrădirea drepturilor legitime ale copilului şi determină formarea unui copil fără personalitate, dezorientat, speriat, care nu-şi poate valorifica posibilităţile sale native de dezvoltare armonioasă şi echilibrată.

Oare cei care manifestă violenţă faţă de copii se uită mai întâi în ochii lor, sau au propriii ochi întunecaţi de furie? Realizează ei disproporţia dintre forţa fizică şi condiţia firavă a copilului, iar în furia dezlănţuită înţeleg spaima şi neputinţa celui lipsit de apărare?

Într-o asemenea situaţie, atitudinea celui care recurge la astfel de mijloace este sub condiţia umană, antrenând şi copilul într-un asemenea climat, determinându-l să devină şi el rău, dușmănos, nesociabil şi înstrăinat de preocupările specifice vârstei şi devenirii sale.

Creştinismul este religia dragostei, Mântuitorul Iisus Hristos este chipul blândeţii şi, prin Biserică, învăţătura Sa urmăreşte să realizeze pe pământ „pace şi între oameni bunăvoire“, iar atunci când El a zis „Lăsaţi copiii şi nu-i opriţi să vină la Mine, că a unora ca aceştia este împărăţia cerurilor“ (Matei, 19, 14) a avut în vedere ca ei să fie primii beneficiari ai acestei stări de pace şi bunăvoire.

Iată de ce, în numele acestor valori, chemăm pe cei cu inima împietrită să-şi deschidă sufletul şi să convertească împietrirea inimii în dragostea pentru copii, întunecarea minţii în lumina pe care să o reverse asupra lor şi răutatea, care nu se justifică, în bunătate şi înţelegere şi să ia aminte la cele spuse de Mântuitorul: „cine va sminti pe unul dintre aceştia mici care cred în Mine, mai bine ar fi să i se atârne de gât o piatră de moară şi să fie afundat în adâncul mării“ (Matei 18, 6).

Reflectând asupra acestor lumini şi umbre în viaţa copiilor, cu nădejdea că lumina va birui întunericul, dorim ca Ziua Copilului să fie prilej de bucurie pentru toţi copiii ţării şi ai lumii, să fie ziua liniştii sufleteşti atât pentru cei care au fost violentaţi, cât şi pentru cei ce au recurs la violenţă, să fie într-adevăr o sărbătoare închinată copilului, inocenţei şi dragostei pe care el le exprimă.

Îmbrăţişându-Vă cu dragoste, doresc tuturor copiilor viaţă liniştită şi lipsită de griji şi rog pe bunul Dumnezeu să binecuvinteze strădaniile celor care manifestă grijă faţă de copii şi să reverse peste toţi harul Său şi dragostea Sa nemărginită.“

* Mesajul Prea Fericitului Părinte **Teoctist** adresat cu prilejul Zilei Internaţionale a Copilului.

† **TEOCTIST**
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

P.S. Justinian Chira al Maramureşului şi Sătmarului - octogenar

Prinos de cinstire

Aniversarea împlinirii a 80 de ani de viaţă, ne oferă prilejul plăcut de a-i adresa *Prea Sfinţiei Sale JUSTINIAN CHIRA*, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, cele mai alese urări de sănătate şi fericire, precum şi noi împliniri arhiereşti în slujirea sfintei noastre Biserici şi a poporului român celui binecredincios de pe binecuvântatele plaiuri ale Maramureşului şi Sătmarului.

Chemat de Dumnezeu să păstorească turma cea cuvântătoare, mai întâi ca episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, alături de venerabilul arhiepiscop *Teofil Herineanu*, iar din 1990 ca episcop titular al nou-reînfiinţatei episcopii a Maramureşului şi Sătmarului, *Prea Sfinţitul JUSTINIAN* s-a identificat întru totul cu năzuinţele păstoriţilor săi şi a lucrat *„cu timp şi fără timp“* la păstrarea credinţei străbune, la temeluirea unei vieţi bisericeşti şi culturale autentice, pe deplin ancorate în realităţile societăţii româneşti contemporane.

A slujit Biserica lui Hristos vreme de 60 de ani, punându-şi toată priceperea sa în slujba unităţii de credinţă şi de neam, a românilor ortodocşi din această parte de ţară.

A slujit altarul străbun cu toată dragostea şi dăruirea, dar în acelaşi timp a slujit şi semenilor săi aflaţi în suferinţe sau în încercări, mai ales în vremurile pe care le trăim.

Acum la împlinirea celor 80 de ani de viaţă, chipul vlădicii *JUSTINIAN* ne insuflă tuturor dragostea faţă de Dumnezeu, credinţa neştirbită, iubirea faţă de pământul strămoşesc, evlavia şi slujirea jertfelnică a Bisericii şi a Patriei.

La ceas de sărbătoare ne alăturăm şi noi bucuriei Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului şi îi facem urări de ani mulţi cu pace, cu binecuvântare şi cu spor duhovnicesc în numele ierarhilor, al preoţilor şi al credincioşilor din Mitropolia Ardealului.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

† **Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA**
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

La ceas aniversar

Cu ajutorul şi binecuvântarea lui Dumnezeu, arhipăstorul Maramureşului şi Sătmarului, P. S. JUSTINIAN CHIRA, împlineşte venerabila vârstă de 80 de ani.

Este o vârstă şi o culme la care nu mulţi sunt cei învredniciţi să ajungă şi o vârstă cu care nu prea mulţi se pot bucura de realizările lor de excepţie.

Prea Sfinţitul JUSTINIAN CHIRA a fost ales de Dumnezeu din fragedă tinereţe să-i slujească lui Hristos şi Bisericii Sale, mai întâi ca monah, apoi ca preot şi 27 de ani ca arhiereu.

A bătut de mic copil la poarta mânăstirii Rohia din ţinutul de legendă al Maramureşului, fiind primit ca frate de vrednicul de pomenire stareţ *Nifon Matei*, un om ales cu o viaţă sfântă.

A străbătut toate treptele ascultării şi slujirii călugăreşti, până la cea de ieromonah, de arhimandrit şi de stareţ, treapta în care a depus o muncă jertfelnică şi stăruitoare pentru bunul mers al mânăstirii Rohia, cât şi la păstrarea dreptei credinţe în sufletul credincioşilor maramureşeni.

A trecut prin multe încercări şi greutăţi, dar întotdeauna a răzbit prin încrederea neclintită pe care o avea în Dumnezeu şi în Maica Domnului, faţă de care nutrea o evlavie deosebită.

Impus în ochii tuturor ca un bun gospodar şi ca un slujitor desăvârşit, a fost ales de Sfântul Sinod în luna iunie a anului 1973, la recomandarea arhiepiscopului de atunci *Teofil Herineanu*, ca episcop-vicar.

Vreme de 17 ani, Vlădica JUSTINIAN a lucrat la Cluj cu mult spor duhovnicesc, cercetând aproape toate parohiile şi filiile Eparhiei, slujind, hirotonind preoţi şi diaconi, binevestind cuvântul lui Dumnezeu, târnosind biserici, şi toată această lucrare a făcut-o cu dăruire şi cu conştiinţa că a fost che-

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Pe urmele Sf. Apostol Pavel
Călătoria Papei Ioan Paul al II-lea în Grecia, Siria şi Malta (4—9 mai 2001)*

Papa Ioan Paul al II-lea a întreprins, între 4—9 mai a.c., o călătorie-pelerinaj pe urmele Sf. Apostol Pavel, ca semn de pioasă cinstire a memoriei Apostolului neamurilor.

Astfel, vineri, 4 mai a.c., la orele amiezii, suveranul pontif a sosit la Atena şi a fost primit la palatul prezidenţial de către Dl. Kostas Stephanopoulos, preşedintele Republicii Elene, care i-a adresat oaspetelui un cuvânt de bun venit.

Răspunzând, papa a arătat că dat fiind evenimentul împlinirii a două milenii de la Naşterea Mântuitorului Hristos, a dorit să marcheze acest moment făcând un pelerinaj la locurile legate de istoria mântuirii. Acest pelerinaj a cuprins Sinaiul şi Ţara Sfântă şi a fost legat de Sărbătorile Crăciunului.

De această dată, scopul întâistătătorului Bisericii romano-catolice a fost acela de a călca pe urmele Sf. Apostol Pavel *„a cărui importantă figură domină cele două mii de ani de istorie creştină“*.

La Atena, Sf. Pavel a întemeiat una dintre primele comunităţi creştine. Tot aici a angajat el un dialog între mesajul creştin şi cultura elenistică. *„Acest dialog a modelat în mod decisiv civilizaţia europeană“*.

În continuare, papa a omagiat poporul grec şi a reliefat aportul excepţional al acestuia la răspândirea

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

* Informaţii preluate după „L'Osservatore Romano“ nr. 19/8 mai, 20/15 mai şi 21/22 mai a.c.

Între Roma şi Constantinopol: Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului — o viaţă, o istorie, un destin (II)

2. PRIMUL PATRIARHAT ŞI DESTITUIREA

Căutarea unui candidat pentru scaunul patriarhal al Constantinopolului, de acum vacant, nu a fost deloc uşoară. În cele din urmă, s-a ajuns la un compromis şi alegerea a fost făcută în favoarea lui Fotie. El s-a găsit dispus şi pregătit să accepte condiţiile cerute de către Ignatie la demisia sa şi astfel, (în perioada noiembrie/decembrie) înainte de Crăciunul anului 858 (nu 857 precum susţine Hergenröther), Fotie a putut primi hirotonia şi instalarea ca nou patriarh al capitalei imperiului. Cu toate că înainte de acest eveniment Fotie nu a fost nici călugăr şi nici cleric, a putut direct din starea de laicat să urce pe cea mai înaltă treaptă a slujirii bisericeşti. În şase zile a primit consacrările necesare până în treapta de episcop.[1]

Hergenröther propune următoarele date: în prima zi (20 decembrie) Fotie a fost tuns în cinul monahal, a doua zi a fost hirotesit în treapta de lector (citeţ), a treia zi în cea de subdiacon (hypodiacon), a patra zi a fost hirotonit diacon, a cincea zi preot, iar în ziua de Crăciun (25 decembrie) a fost consacrat în treapta episcopală. Probabil această sărbătoare a fost aleasă special, tocmai pentru că, în urmă cu 73 de ani, unchiul lui Fotie, Tarasie, fusese hirotonit episcop şi instalat ca patriarh al Constantinopolului.[2]

Hirotonia aceasta grăbită stătea însă în contradicţie cu prevederile canonului 13 al sinodului de la Sardica (342/343), conform căruia, numai un preot cu o oarecare vechime în treapta sa putea să devină episcop. Canonul acesta nu a fost însă receptat ca atare în Bizanţ.[3] Hirotoniile foştilor patriarhi ai Constantinopolului, Pavel al III-lea (686), Tarasie (784) şi Nichifor (806) s-au ivit tot în momente de criză ale Bisericii, ca acesta, şi astfel, ei au putut direct din oficiul sau starea de laicat să acceadă la cea mai înaltă demnitate sacerdotală.[4]

Ca şi episcopi consacratori, Fotie a ales doi episcopi aderenţi ai grupării ignatiene (şi nu pe Petru de Sardes şi Evlampie de Apameea, aderenţi ai săi, precum susţin unii istorici) şi pe arhiepiscopul Grigorie Asbestas al Syracusei. După toate probabilităţile însă, acesta nu a fost consacratorul principal, ci numai participant. Consacratorul principal trebuia să fie, conform unui vechi obicei, deja statornicit ca drept, mitropolitul de Herakleia, sau în lipsa acestuia, întâistătătorul scaunului Cezareei Capadociei; este foarte posibil, ca unul dintre cei doi episcopi ignatieni să fi fost purtătorul unuia dintre aceste două titluri.[5]

În ceea ce-l priveşte pe Asbestas, trebuie menţionat faptul că, depunerea nefondată şi condamnarea lui de către patriarhul Ignatie, nu a fost de prima dată recunoscută de către Roma. Deoarece el se adresase însă Romei, în baza dreptului de apel existent, trebuie că luase depunerea sa în mod serios, nerecunoscând, desigur, măsura îndreptată împotriva lui. Decizia definitivă a Romei s-a lăsat însă aşteptată mai mult de zece ani, iar teoria conform căreia, Asbestas ar fi fost considerat în acest timp de către Roma ca depus şi excomunicat, este mai mult decât îndoielnică (şi neacceptată de cercetările recente), el exercitându-şi pe mai departe prerogativele sale episcopale, fiind nestingherit de nimeni.

În felul acesta, Fotie s-a putut vedea salvat din punct de vedere canonic. Afrontul a rămas însă în orice caz, pentru ignatienii radicali. Întrebarea care se ridică este aceea dacă, nu cumva potrivnicii lui Ignatie au fost de acord cu alegerea lui Fotie numai sub condiţia participării lui Grigorie Asbestas la actul hirotoniei. În orice caz, extremiştii rigorişti, membri ai fracţiunii monahale studite, nu au fost de acord atât cu demisia forţată a lui Ignatie, cât şi cu înlăturarea Teodorei de la putere, evenimente pe care ei le-au considerat şi interpretat drept persecuţie religioasă, căutând în felul acesta să arunce întreaga răspundere a celor întâmplate nu atât asupra lui Bardas, cât asupra lui Fotie. Este însă prea puţin probabil, că Fotie s-ar fi arătat de acord cu măsurile respective, mai ales că el însuşi s-a plâns împăratului în repetate rânduri cu privire la tratamentele inumane la care au fost supuşi Ignatie şi Teodora. Cu toate acestea, ignatienii s-au întrunit în Biserica Sf. Irina, declarându-l pe Fotie depus şi recunoscându-l pe Ignatie ca patriarh legitim. Din nefericire, Ignatie însuşi nu a protestat împotriva acestei reabilitări necanonice, lăsând astfel să se înţeleagă, că ar fi de acord cu mişcarea antifotiană.[6]

Fotie a convocat şi el în anul 859 un sinod în biserica Sf. Apostoli, la care au fost invitaţi chiar şi aderenţii fracţiunii potrivnice lui. Cu toate acestea, lucrările sinodului au fost întrerupte des de manifestări şi demonstraţii furtunoase, pe care însă împăratul, datorită substratului lor politic, s-a văzut nevoit să le înăbuşe în sânge. Fotie a protestat şi de această dată şi l-a ameninţat pe Bardas cu demisia sa din demnitatea de patriarh. După restabilirea liniştii şi ordinii, s-au continuat lucrările sinodului în Biserica din Vlaherne.[7]

Sinodul a declarat hotărârile partidei extremiste cu privire la reinstalarea lui Ignatie ca nule, neavenite şi fără valabilitate, Ignatie însuşi fiind declarat de data aceasta ca depus definitiv din demnitatea patriarhală, iar cei care ar refuza aceste hotărâri, au fost ameninţaţi cu excomunicarea. Chiar şi alţi clerici, aderenţi ai lui Ignatie şi tulburători ai păcii în cadrul Bisericii Constantinopolitane, au fost destituiţi, în special stareţi, care au trebuit să plece din mânăstirile lor, fără a fi însă mai departe prigoniţi.[8]

Abia în anul 860 a putut Fotie să-i trimită papei Nicolae I epistola lui sinodală, aşa-numita „intronistică" (ep. 82), în care el a explicat, că a acceptat demnitatea patriarhală nu cu plăcere, şi aceasta abia după ce predecesorul său, Ignatie, a plecat (gr. - „tou pro hemon hypexeltontos"), aşadar, abia după ce acesta a demisionat. Împăratul Mihail al III-lea a trimis şi el o scrisoare papei, în care arată că patriarhul Ignatie a plecat în cele din urmă, din impuls propriu, părăsindu-şi turma lui încredinţată, şi de aceea a şi fost destituit şi condamnat de către sinodul constantinopolitan.

Doi episcopi (Radoald de Porto şi Zaharia de Agnani) va trimite papa Nicolae I la Constantinopol pentru a cerceta situaţia la faţa locului, împuternicindu-i cu hotărâri definitive. Papa a trimis însă aceşti doi episcopi în capitala bizantină şi cu însărcinarea de a readuce Iliricul de Est, sudul Italiei şi Sicilia de sub jurisdicţia Bizanţului înapoi sub cea a Romei, jurisdicţie pe care, alături de cea asupra posesiunilor din Calabria, împăraţii iconoclaşti au aşezat-o cu de la sine putere, sub custodia Constantinopolului.[9]

Bizantinii au privit însă problema patriarhului Ignatie întotdeauna ca o problemă internă a Bisericii Constantinopolului, deja definitivată prin procedură sinodală, şi nu ca o problemă ce reclama intervenţia papei de la Roma. Cu toate acestea, la sosirea legaţilor papali, sinodalii din Constantinopol s-au declarat dispuşi să reia procesul lui Ignatie, dar numai pentru a fi confirmată şi de către reprezentanţii Romei, în numele papei, hotărârea deja luată. Legaţii papali au interpretat această atitudine drept recunoaştere a papei ca cea mai înaltă instanţă în Biserică şi drept urmare, într-un sinod întrunit în anul 861, au confirmat destituirea lui Ignatie.

Biserica bizantină nu a acceptat însă canoanele Sinodului de la Sardica din 343, prin care apelul la Biserica Romei fusese recunoscut şi astfel, aceste canoane au fost trecute cu vederea. Ignatie însuşi, deşi s-a supus în cele din urmă hotărârii, a protestat împotriva amestecului Romei, zicând legaţilor papali: „Ego non appellavi Romam nec appello, quid vultis iudicare?", adică „Eu nu am apelat la Roma şi nici nu apelez, pe cine vreţi deci să judecaţi?" Cu toate acestea, papa nu a fost mulţumit de decizia legaţilor săi şi, excomunicându-i, a pretins noi dovezi pentru justificarea sentinţei. Lui Fotie însă, nu i-au parvenit niciodată aceste decizii ale papei.[10]

Conflictul a izbucnit din nou, când o parte a aderenţilor lui Ignatie, sub conducerea stareţului Teognost, au ajuns la Roma (spre sfârşitul anului 862 ori începutul lui 863) şi au înaintat papei un apel sau o petiţie, prin care au reuşit să-l determine pe acesta să convoace (în iulie ori în decembrie 863) un sinod în Biserica Sf. Petru şi mai târziu în Lateran, prin care Ignatie a fost recunoscut ca patriarh legitim şi Fotie excomunicat. Acesta din urmă nu a reacţionat nici într-un fel. Probabil s-a bazat pe o scrisoare de ameninţare a împăratului Mihail al III-lea trimisă papei Nicolae I doi ani mai târziu, în 865, la care papa a răspuns, punct cu punct, la 28.09.865, prin Anastasie Bibliotecarul.[11]

Acest nou conflict a adus cu sine noi distanţări, separări şi deosebiri între Roma şi Bizanţ, în al cărui curs au fost reaccentuate deosebirile tradiţionale de doctrină, mai ales adaosul „filioque" din simbolul de credinţă şi divergenţele de practică cultică ivite între cele două Biserici cu ocazia misionarizării şi consolidării vieţii bisericeşti în Bulgaria.

Între timp, conducătorul bulgarilor, Boris (852-888) s-a aliat cu regele Ludovic Germanul împotriva Bizanţului şi a fost pregătit să primească creştinismul în tradiţia romană. Curând însă, prin ameninţare militară. el a fost silit să-şi schimbe planurile şi astfel, a primit botezul în ritul bizantin, din însărcinarea patriarhului Fotie, luându-şi numele Mihail, punându-şi astfel ţara la dispoziţia misionarilor bizantini. Fotie însuşi a alcătuit pentru Boris în perioada 865/866 o lungă scriere despre îndatoririle unui principe creştin, neaprobând însă dorinţa arzătoare a acestuia, de a-i trimite un patriarh numai pentru Bulgaria.

Într-o astfel de situaţie, Boris se adresează în aprilie 866 papei Nicolae I, cerându-i ajutorul pentru misionarizarea pe mai departe a Bulgariei, astfel încât clerul bizantin a trebuit să părăsească ţara.

Un sinod întrunit la Constantinopol în 867, a condamnat amestecul şi greşelile de doctrină ale misionarilor latini, iar în august/septembrie 867, la un alt sinod, papa a fost declarat destituit, depus şi anatemizat.

La 24 septembrie însă, Vasile, un aventurier şi intrigant de la curtea imperială din Constantinopol, l-a asasinat pe Mihail al III-lea şi s-a autoproclamat împărat. Pentru că se temea, datorită nelegiuirii sale, ca nu cumva să intre în conflict cu papa, noul împărat, Vasile I a ordonat destituirea lui Fotie şi readucerea lui Ignatie pe scaunul patriarhal.

Între octombrie 869 şi februarie 870, Ignatie şi Vasile I au convocat, în asentimentul noului papă, Hadrian al II-lea, reprezentat prin episcopii Donatus şi Ştefan, precum şi prin diaconul Marinus, un sinod în Constantinopol, care în Apus a fost socotit drept al VIII-lea Sinod Ecumenic, şi prin care Fotie şi susţinătorii lui au fost condamnaţi.[12]

(continuare în numărul viitor)*

LUCIAN D. COLDA

1 H.-G. Beck, op. cit., 200; F.R. Gahbauer, art. cit., 185.
2 J. Hergenröther, op. cit., 379.
3 F. R. Gahbauer, art. cit., 185.
4 F. Dvornik, op. cit., 92-93.
5 Ibidem, 93-94.
6 H.-G. Beck, Geschichte der orthodoxen Kirche im byzantinischen Reich (=KIG 1, D) (Göttingen 1980) 99-100.
7 F. Dvornik, art. cit., 485.
8 H.-G. Beck, Geschichte der orthodoxen Kirche im byzantinischen Reich (=KIG 1, D) (Göttingen 1980) 100.
9 C. Capizzi, art. cit., 268-269.
10 F. Dvornik, art. cit., 485.
11 C. Capizzi, art. cit., 269.
12 F. Tinnenfeld, art. cit., 587; F. Dvornik, art. cit., 486.

* Pentru lucrările citate şi modalităţile de citare ale acestora, să se consulte numărul trecut, în care a apărut prima parte a acestui articol.

La ceas aniversar

(Urmare din pag. 1)

mat de Dumnezeu, să-i slujească în acele vremuri care nu au fost întotdeauna prielnice Bisericii şi credinţei.

Ca elev seminarist, l-am cunoscut bine pe vlădica JUSTINIAN şi de multe ori m-am ospătat la masa lui.

L-am cunoscut ca pe un om al slujirii şi al rugăciunii, ca pe un om al ascezei şi al nevoinţei călugăreşti şi mai presus de toate ca pe un om apropiat tuturor şi în primul rând al seminariştilor.

Era nelipsit la Catedrală, la Vecernie sau la Sfânta Liturghie, atunci când nu era plecat pe teren.

Era nelipsit şi la slujbele dumnezeieşti din vechea Capelă a Seminarului, unde slujea, predica şi ne îmbărbăta. Liturghiile slujite de P.S. Sa erau adevărate bucurii duhovniceşti şi impuneau prin evlavie, prin sobrietate şi prin dragoste faţă de sfântul altar.

După 1990 a fost chemat să reînoade firul străvechii Eparhii a Maramureşului, astfel că s-a reîntors la maramureşenii săi dragi, pe care îi iubea atât de mult, socotindu-i aidoma unor voievozi ai istoriei.

La Baia Mare, P. S. Sa a desfăşurat o muncă asiduă pe plan misionar, bisericesc, cultural şi filantropic, dovadă stând realizările de excepţie din eparhie, zecile de noi biserici, noile vetre monahale temeluite, şcolile teologice, presa bisericească şi multe altele.

La ceas aniversar rugăm pe Dumnezeu să-i hărăzească multă sănătate, puteri sporite întru cârmuirea turmei cuvântătoare maramureşene şi sătmărene pe calea mântuirii şi a păstrării dreptei credinţe pe aceste binecuvântate plaiuri, a slujirii lui Dumnezeu şi a semenilor.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

Praznicul Rusaliilor

(Urmare din pag. 1)

semnată de fondare a creştinismului.

Într-o zi ca aceasta deci, ucenicii au luat şi ei putere de la Dumnezeu, în mod deosebit, ca să fie de atunci încolo propovăduitori ai Evangheliei. Şi să scrie profund. Şi să scrie frumos.

Am ţinut să fac aceste precizări pentru că ziua aceasta în care este şi hramul Bisericii acesteia, înscrie în istoria creştinismului o zi de început, o zi cum nu mai este alta, după Naşterea Mântuitorului, desigur, ziua în care ne-am născut ca Biserică creştină ortodoxă.

Aş vrea să ştim toţi acest lucru şi, să nu plecăm înainte de a şti, că astăzi s-a născut creştinismul. Apostolii care au primit pe Duhul Sfânt au ieşit în faţa mulţimilor şi au început să vorbească. Primii propovăduitori au fost Petru şi Ioan, dar şi ceilalţi erau cu ei (F. Ap. 14). Mai întâi a luat cuvântul Petru, a trecut la tema propriu-zisă, la împlinirea mandatului de a-L propovădui pe Hristos.

Confirmarea darurilor Cincizecimii îndată după eveniment, a constatat-o şi Sfântul Pavel (I. Cor. 12, 10).

Sfântul Pavel mărturiseşte că şi el avea darul vorbirii în limbi, aceasta se înţelege din textul care urmează: *„în biserică voiesc să spun mai bine cinci vorbe pricepute, ca să se folosească şi alţii, decât să rostesc un potop de vorbe în limbi"* (I Cor. 14, 19). Sf. Pavel în Epistola către Galateni, ne spune cât de multe şi cât de importante sunt roadele Duhului în viaţa noastră: *„iubirea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare, bunătatea, milostenia, credinţa, blândeţea, înfrânarea poftelor"* (Gal. 5, 22). Prezenţa Sfântului Duh e nevăzută, e invizibilă. Călătoriile Sf. Pavel în Apus şi a celorlalţi Apostoli, la noi în părţile dobrogene a propovăduit Sf. Andrei, au structurat încetul cu încetul o Biserică care, iată, a ajuns până în zilele noastre.

Se cuvine să mulţumim dar lui Dumnezeu, pentru o zi ca aceasta, pentru că nu e lipsit de însemnătate, faptul că într-o zi ca aceasta, se structurează Biserica, se întemeiază Biserica care avea să dureze până în zilele noastre, şi va dura de acum încolo până la sfârşitul veacurilor.

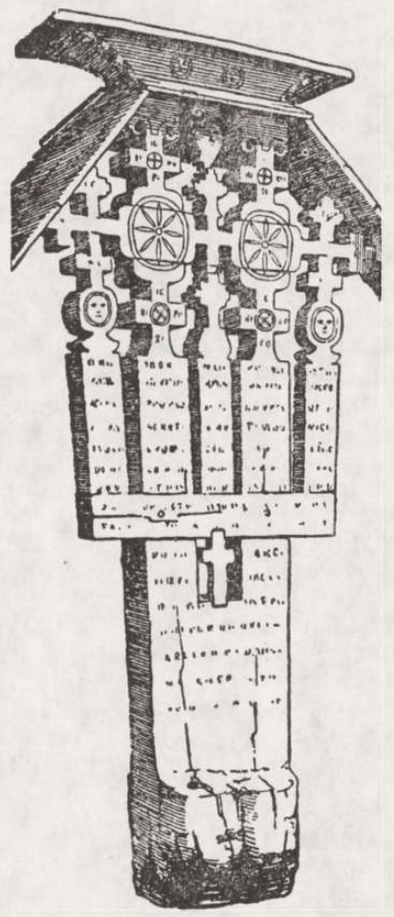

N-am vrut să adaug prea mult, de fapt nu aveam de adăugat mai nimic la cele ce v-a spus Părintele Abrudan, Decan al Facultăţii de Teologie, dar am ţinut să întăresc prin cuvântul meu cele spuse de P.C. Sa.

Să-mi daţi voie acum, aşa s-a nimerit să fie în ziua aceasta, şi eu cred că s-a nimerit bine, pentru că ne aflăm aici în faţa unei biserici, în al unsprezecelea an de când se zideşte, şi care va fi terminată cu ajutorul lui Dumnezeu, de aceea am ţinut să fiu prezent astăzi, cu toată neputinţa mea, şi să-i acord părintelui paroh Simion Săsăujan din partea Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *„Crucea patriarhală"*, care este o decoraţie a Bisericii noastre pentru ostenelile deosebite în activitatea Bisericii.

Dumnezeu să te ajute în continuare, P.C. Părinte, să termini Biserica aceasta, iar credincioşilor le urez ani mulţi, sănătate şi toate cele bune, pentru slujirea Bisericii lui Dumnezeu.

Duhul Sfânt să se pogoare peste noi toţi, în viaţa noastră şi în viaţa lumii, şi să ne dea tuturor care astăzi suntem prezenţi într-un număr atât de mare, linişte, bucurie şi bună înţelegere, în familiile dumneavoastră, şi să ne lumineze mintea ca să-l putem preamări pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sf. Duh, Treimea cea de-o fiinţă şi nedespărţită, în vecii vecilor, Amin.

Dumnezeu să vă binecuvânteze!

Un preot român condamnat la moarte în 1917: Coman Baca din Poplaca († 1921–2001)

Alte popoare şi alte Biserici ştiu să-şi cinstească eroii şi martirii mai mult decât o facem noi, românii. Iar atunci când ne aducem aminte de această elementară îndatorire a fiecărui român şi creştin faţă de înaintaşi, îi cinstim numai pe cei mari, pe conducători, pe când cei mici, cei din marea masă a fiilor unui neam, rămân, în continuare, într-un nemeritat „anonimat". Aşa a fost cazul şi cu preotul Coman Baca din Poplaca, sat mare, situat la aproximativ 5 km de Sibiu, pe un drum paralel cu cel care duce spre Răşinari. Satul Poplaca, străveche aşezare românească, este atestat documentar încă din anul 1468, fiind menţionat mereu în actele medievale şi mai noi, precum şi în diferite „conscripţii" (statistici) bisericeşti. De pildă, în conscripţia efectuată din dispoziţia generalului Bukow din 1761-1762, în Poplaca apar şase (!) preoţi uniţi la numai 22 de familii; în schimb erau 231 de familii ortodoxe, dar fără preot (cf. Virgil Ciobanu, *Statistica românilor din Ardeal făcută de administraţia austriacă* ... Cluj, 1926, p. 78-79). După patru decenii, în 1805, satul avea 421 de familii ortodoxe, cu trei preoţi: Radu Neagră, Ioan Neagră şi Ioan Bădilă (Matei Voileanu, *Contribuţii la istoria bisericească din Ardeal*, Sibiu, 1928, p. 100-101).

Tatăl preotului de care ne ocupăm, numit tot Coman Baca, s-a născut la 6 august 1830, fiind fiul lui Oprea Baca şi al Mariei Muntiu; a absolvit Institutul Teologic din Sibiu în 1854, fiind coleg cu viitorul economist şi om politic Visarion Roman. La 24 octombrie 1857 s-a căsătorit cu fiica preotului Radu Neagu (desigur descendentă din familia lui Radu Neagră, cel menţionat în 1805), iar în 1858 a fost hirotonit preot de Andrei Şaguna pentru parohia Poplaca; probabil de la absolvire până la hirotonie funcţionase ca învăţător, aşa cum se obişnuia pe atunci. A slujit ca preot în Poplaca până la moarte, survenită la 8 septembrie 1890. Unul din fiii lui Coman Baca sen. şi al preotesei Maria s-a născut la 4 aprilie 1866 şi a primit, la botez, acelaşi nume ca şi tatăl său, Coman. A făcut şcoala primară confesională din sat care, potrivit prevederilor Statutului Organic şagunian, era condusă chiar de preotul Coman Baca sen., în calitate de director. A fost înscris apoi la Gimnaziul maghiar de stat din Sibiu, pe atunci cu limba de predare maghiară, unde a urmat numai şapte clase (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr"). Între anii 1887-1890, a urmat cursurile Institutului Teologic din Sibiu, între cei 25 de colegi ai lui numărându-se şi Ilie Cristea, viitorul patriarh Miron şi Ioan Stroia din Cacova, viitorul episcop al Armatei. Între profesorii lor trebuie să-i menţionăm pe pedagogul Ioan Popescu, compozitorul şi dirijorul Gheorghe Dima, viitorii memorandişti Dimitrie Comşa şi Daniil Popovici Barcianu, profesorul de Cântări bisericeşti Dimitrie Cunţan şi alţii. La 8 septembrie 1890 s-a stins din viaţă tatăl său, încât, organizându-se concurs pentru alegerea unui nou preot, tânărul absolvent de teologie Coman Baca jr. a fost ales cu unanimitate de voturi. După căsătoria cu Dobra din Răşinari a fost hirotonit de mitropolitul Miron Romanul ca diacon la 25 martie 1891, iar ca preot la 6 aprilie 1891, fiind instalat apoi de protopopul Sibiului, Ioan Papiu. A păstorit în Poplaca aproape un sfert de veac, slujind la altarul Bisericii de acolo - pe care a şi refăcut-o, îndrumând întreaga viaţă pastorală şi culturală a satului (ca „director" al şcolii), implicându-se însă şi în probleme de interes naţional ale românilor. Pin străduniile lui, s-au efectuat şi ample lucrări de restaurare la biserica satului. Dumnezeu i-a binecuvântat familia cu cinci copii; din nefericire, doi au fost ucişi de două obuze căzute în curtea casei lor, în cursul primului război mondial; din cei rămaşi în viaţă, unul a devenit medic veterinar, altul impiegat de mişcare în gara Mediaş, iar fiica, Constanţa, s-a căsătorit cu profesorul Ioan Isac din Sibiu.

Nenorocirile asupra familiei Părintelui Baca au venit odată cu izbucnirea primului război mondial în cursul căruia, după cum se ştie, au fost închişi ori deportaţi în judeţul Şopron din Ungaria şi în Sombor, în nordul Serbiei, sute de preoţi români; alţii - mai ales din judeţele Sibiu şi Braşov - au fost nevoiţi să se refugieze în vechea Românie, unii din ei ajungând în Moldova, în Basarabia şi chiar în Ucraina; mulţi au murit în închisoare, în deportare sau curând după eliberare.

Părintele Coman Baca a avut, însă, o soartă mult mai tristă. Imediat după izbucnirea primei conflagraţii mondiale, activitatea serviciilor de spionaj austro-ungare s-a intensificat. Între alţii, a fost angajat de acestea şi un evreu cu numele Rafael Mendel, care, în vara anului 1915, l-a contactat pe învăţătorul David Pop din Hărman, de lângă Braşov, prezentându-se sub numele de Stoica, subofiţer într-o unitate a armatei de la Azuga. Deşi, în cele din urmă, David Pop a aflat că „Stoica" este „agent secret", totuşi, slab de înger şi mai cu seamă tentat de cele 50 000 de coroane care i se ofereau ca recompensă pentru serviciile aduse, acceptă să-i dea numele mai multor intelectuali români consideraţi ca „duşmani" ai patriei maghiare. Şi astfel, începând cu ziua de 23 octombrie 1915, au fost arestaţi succesiv 16 intelectuali români - între care şi Părintele Baca - majoritatea din Braşov sau din împrejurimi. Despre Părintele Baca se spune că ar fi fost arestat noaptea de jandarmii unguri care au venit în sat îmbrăcaţi în haine de călugări şi ar fi intrat în curtea unui ţăran, cerând găzduire. Celor arestaţi li s-a intentat un proces de „trădare de patrie", cu acuzaţia că ar fi avut legături cu armata română, între altele şi pentru ca să le faciliteze trecerea clandestină a Carpaţilor, în vechea Românie.

Procesul s-a judecat la Cluj, din toamna anului 1915 până la 5 martie 1917, când s-a pronunţat sentinţa. Este bine să prezentăm în aceste rânduri şi numele celor condamnaţi la moarte sau la închisoare. Nouă dintre acuzaţi au fost condamnaţi la moarte prin spânzurătoare: Dr. Spiridon Boita, avocat din Braşov, Dr. Zaharia Muntean, avocat din Alba Iulia, Pompiliu Dan, revizor (inspector) şcolar în Zărneşti, Romul Cristoloveanu, învăţător şi director şcolar în Râşnov, Victor Pop, farmacist în Alba Iulia, Nicolae Hamzea, învăţător în Târlungeni - Braşov, Părinţii Coman Baca din Poplaca şi Ioan Coman din Întorsura Buzăului, dar şi învăţătorul David Pop, cel care îi trădase.

Alţi opt au primit pedepse cu închisoare, însumând 45 de ani: Dumitru Greceanu din Hărman, Iosif Popovici din Sfântu Gheorghe, Preoţii Gheorghe Negoiescu din Întorsura Buzăului, Ioan Modroiu din Vama Buzăului şi Ioan Nan din Sânpetru - Braşov, Ioan Suciu, funcţionar în Sibiu, Romul Popescu, funcţionar de bancă în Sibiu şi Elisabeta Boita, soţia avocatului Spiridon, amintit mai sus. Executarea sentinţei pentru cei condamnaţi la moarte prin spânzurătoare s-a amânat mereu, până la 12/25 octombrie 1918, când au fost „graţiaţi" de ultimul împărat al Austriei, Carol IV. Din nefericire, doi au murit curând după eliberare. Aşa a fost cazul Părintelui Ioan Coman din Întorsura Buzăului, mort după trei săptămâni, la 6 noiembrie 1918.

Părintele Coman a avut aceeaşi soartă tristă. Îndată după eliberare, şi-a reluat slujba la parohia sa, Poplaca. La 17 octombrie 1918, fostul său coleg de teologie, acum protopop al Sibiului, Dr. Ioan Stroia, intervenea la Arhiepiscopie pentru a i se acorda un ajutor financiar, întrucât gospodăria şi casa i-au fost jefuite de ostaşi din armata germană. La 22 octombrie, Consistoriul sibian i-a şi „votat" un ajutor de 400 de coroane din „Fondul Rudolfin". Arătam în paginile anterioare că doi copii i-au fost ucişi de obuze germane în curtea casei părinteşti din Poplaca. Curând, i-a urmat şi Părintele Coman pe acelaşi drum al veşniciei, din cauza suferinţelor şi maltratărilor din cei trei ani de detenţie. A avut, totuşi, parte de bucuria adusă de ziua „învierii neamului românesc", la 1 decembrie 1918. Bucuria i-a fost, însă, de scurtă durată. A trecut la cele veşnice la 27 februarie 1921. A fost prohodit în biserica în care slujise aproape un sfert de veac, la 1/14 martie 1921, de un ales sobor de preoţi, format din asesorul Matei Voileanu din Sibiu, Ioan Baptist Boiu din Sibiu (fost coleg de Teologie), Ioan Manta sen. şi Ioan Manta jun. din Gura Râului, Maniu Lungu, Emilian Cioran (tatăl viitorului filosof Emil), Emil Dancăş din Răşinari şi Gheorghe Modran din Poplaca. Din cuvântarea asesorului Matei Voileanu reiese că pe lângă pierderea celor doi fii, preoteasa Dobra cu ceilalţi copii a fost nevoită să ia „drumul pribegiei", casa le-a fost pustiită şi distrusă, ca şi alte case din Poplaca, fiind „sfărâmate de gloanţe, sabie şi foc". În aceeaşi cuvântare funebră, făcea şi o succintă caracterizare a Părintelui Coman, adevărat martir al neamului său, care fusese „iubit şi stimat de parohieni pentru îngrijirea turmei sale credincioase şi pentru zelul cu care o conducea pe căile bune, iubit în familie pentru îngrijirea cu dragoste părintească faţă de ai săi", fiind o adevărată „pildă vie pentru preoţimea noastră".

Părintele Coman Baca poate constitui „o pildă vie" şi pentru preoţii de azi, care au datoria morală de a se gândi mereu şi la cei ce au suferit în primul război mondial, dar mai ales sub regimul comunist şi să nu-i uite în pomenirile pe care le fac în taină la proscomidie. „Pomenirea Părintelui Coman să fie din neam în neam"!

Pr. prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Demnitatea de împărat a Domnului Hristos

Pe baza învăţăturii de credinţă, Hristologia ne arată, că pentru mântuirea lumii, Iisus Hristos a îndeplinit trei serviri: de profet, de arhiereu şi de împărat. „Pentru noi s-a făcut Iisus înţelepciune de la Dumnezeu, şi dreptate şi sfinţire şi răscumpărare" (I Cor. 1, 30). Întreita servire a lui Iisus este nedespărţită, centrul ei fiind slujirea de arhiereu, pentru împăcarea omului cu Dumnezeu. Abordarea separată a acestor slujiri, funcţiuni sau demnităţi, este solicitată de cerinţe de studiu, pentru cercetarea lor. Dacă pentru răscumpărarea neamului omenesc, Mântuitorul a îndeplinit cu necesitate servirea de învăţător prin excelenţă, ca Fiu al lui Dumnezeu, i se cerea să-şi vădească slava sa divină, prin cea mai ilustră funcţiune omenească şi anume prin cea de împărat.

Într-adevăr, Domnul Hristos a fost împărat, dar nu în înţelesul obişnuit al cuvântului. „Ştiţi că domnitorii păgânilor stăpânesc peste ei şi cei mari au asupra lor toată puterea ... între voi nu va fi aşa ..." le-a zis Iisus apostolilor săi (Matei 20, 25-26). Şi iarăşi: „Împărăţia mea nu este din lumea aceasta", i-a zis Iisus lui Pilat (Ioan 18, 36). Psalmistul l-a văzut pe Unsul Domnului ca împărat peste Sion, muntele cel sfânt al Domnului. „Cere de la mine şi-ţi voi da neamurile: moştenirea ta, şi marginile pământului: stăpânirea ta" (Psalm 2, 8). Profetul Isaia (9, 6) l-a văzut pe Mesia că „va împărăţi pe tronul lui David şi peste împărăţia lui, ca s-o întărească ... până în veac". Proorocul Ieremia (23, 5) l-a prezis pe Mesia ca „odraslă dreaptă lui David, un rege care va domni cu înţelepciune". Cu deosebită claritate vesteşte proorocul Zaharia (9, 9-10) intrarea lui Iisus în Ierusalim: „Bucură-te foarte, fiica Sionului, ... căci, iată, împăratul tău vine la tine, drept şi mântuitor, smerit şi călare pe asin. El va vesti popoarelor pacea, şi împărăţia lui se va întinde ... până la marginile pământului".

Vestindu-i Prea Sfintei Fecioare Maria zămislirea dintr-însa a Fiului lui Dumnezeu, îngerul Gavriil confirmă cele spuse de prooroci, că împărăţia ce o va întemeia nu va avea sfârşit (Luca 1, 33). Magii de la răsărit, venind la Ierusalim, au întrebat: „Unde este împăratul Iudeilor cel ce s-a născut?" (Mt. 2, 2). Ajungând la Iisus, au căzut la pământ şi s-au închinat Lui, oferindu-I daruri, ca unui mare împărat (Matei 2, 11). Predicând, în pustiul Iudeii, Sf. Ioan Botezătorul le cerea celor ce au venit la el să se pocăiască (metanoite), că s-a apropiat împărăţia cerurilor (Matei 3, 2), împărăţie în care va domni Mesia-Hristos.

Demnitatea împărătească a Domnului Hristos s-a făcut cunoscută prin multele minuni, pe care El le-a săvârşit. Fiind cu ucenicii în corabie, pe mare, pe timp de furtună, la cererea lor, Iisus a liniştit marea pe deplin, certând vânturile. Miraţi, cei de faţă s-au întrebat: „Ce fel de om este acesta, că şi vânturile şi marea ascultă de El!" (Matei 8, 27). După săturarea minunată, în pustie, a mulţimii de cinci mii de bărbaţi, afară de femei şi de copii, cu cinci pâini şi doi peşti, norodul era decis „să-L ia cu sila, ca să-L ridice împărat" (Ioan 6, 15). Şi-a vădit astfel Iisus puterea sa asupra naturii.

După învierea fiului văduvei din Nain, precum şi a fiicei lui Iair, vuiau văile şi înălţimile de marea putere a lui Iisus. Uimiţi fiind de acestea, ziceau că „prooroc mare s-a ridicat între noi şi că Dumnezeu a cercetat pe norodul său" (Luca 7, 16). Mai mult decât prin aceste două minuni, prin învierea lui Lazăr, cel mort de patru zile, şi-a arătat Iisus puterea sa asupra morţii.

A doua zi, după ungerea cu mir de mare preţ, auzind mulţimea, că Iisus vine în Ierusalim, la praznic, i-a ieşit în întâmpinare cu stâlpări de finic, aclamându-l cu cuvintele: „Osana! Bine este cuvântat, cel ce vine întru numele Domnului, împăratul lui Israil!" S-au împlinit atunci cele prezise fiicei Sionului, despre venirea împăratului său, şezând pe mânzul asinei (Ioan 12, 13-15).

Iisus şi-a vădit demnitatea sa împărătească mai ales prin minunile săvârşite asupra sa însuşi. Pe muntele Taborului, ucenicii săi: Petru, Iacob şi Ioan, au văzut slava dumnezeiască a lui Iisus; faţa lui a strălucit ca soarele, iar hainele lui erau albe ca lumina. Dumnezeu fiind, şi-a dovedit puterea de a sta de vorbă cu Moise şi Ilie, prooroci ai T.V. Din nouri s-a auzit atunci mărturia lui Dumnezeu Tatăl: „Acesta este fiul meu cel iubit, întru care bine am voit; pe acesta să-l ascultaţi" (Matei 17, 5).

O altă mărturie despre demnitatea sa împărătească a prezentat-o Iisus prin coborârea întru cele mai de jos ale pământului, dezlegând veşnicele legături, care îi ţineau pe dreptii T.V. Ca un Dumnezeu, coborând cu sufletul în iad, după biruinţa de acolo, a ieşit călcând cu moartea pe moarte, spre a învia din morţi, a treia zi. Aceasta este dovada prin excelenţă a demnităţii sale împărăteşti. În virtutea puterii sale dumnezeieşti, după învierea sa din morţi, Iisus i-a investit pe apostolii săi cu putere de sus, grăindu-le: „Datu-mi-s-a toată puterea în cer şi pe pământ ..." (Matei 28, 18). Aceasta a fost confirmată de Ap. Pavel, care în I Tim. 6, 15-16, îl consideră pe Iisus ca pe „singurul stăpânitor, Împăratul împăraţilor şi Domnul domnilor, Cel ce singur are nemurire şi locuieşte întru lumina cea neapropiată". Săvârşind lucrul încredinţat, Iisus s-a adresat Părintelui ceresc, cu cuvintele: „Şi acum, la Tine însuţi mă preamăreşte, Tu, Părinte, cu slava pe care la tine am avut-o, mai nainte de a fi lumea" (Ioan 17, 5).

La patruzeci de zile de la învierea sa din morţi, de pe muntele Eleon, Domnul Hristos s-a înălţat la cer. Pentru desăvârşita sa ascultare, „Dumnezeu l-a prea înălţat şi i-a dăruit lui numele care este mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt şi toată limba să mărturisească faptul, că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl" (Filipeni 2, 9-11).

După cum mărturisim în Crez, înălţându-se la ceruri, Iisus, Fiul lui Dumnezeu, şade de-a dreapta Tatălui. Sfântul Ioan Damaschinul ne spune, că nu poate fi vorba de o dreaptă spaţială a Tatălui. Cum ar putea să aibă o dreaptă spaţială cel ce este necuprins? A sta de-a dreapta Tatălui, are înţelesul de a fi în slava Dumnezeirii, în care Fiul, deofiinţă cu Tatăl, se află din veşnicie. Cu trupul întru nestricăciune; cu care a înviat din morţi, înălţat la ceruri, este slăvit de toată creaţia, într-o singură adoraţie (Sf. Ioan Damaschinul, Dogmatica, ed. a III-a, trad. de D. Fecioru, Bucureşti, 1993, p. 147-148).

În derâdere, cei fărădelege au pus pe capul lui Iisus, nu coroană de împărat, ci cunună de spini. Hlamidă roşie au pus pe umerii lui şi lovindu-l cu trestia peste cap, i s-au închinat Lui. Răstignit fiind apoi pe lemnul crucii, pe o tăbliţă pusă deasupra capului Său, au scris: Iisus Nazarineanul, împăratul Iudeilor (Ioan 19, 19).

Potrivit iconomiei dumnezeieşti, venind în lume, Iisus a înfiinţat împărăţia sa, de natură spirituală şi morală, al cărei cap este Iisus însuşi. După cuvântul Sf. Ap. Pavel, „Dumnezeu l-a dat pe el cap Bisericii, ca una care este trupul lui" (Efeseni 1, 22-23).

Prin parabola grăuntelui de muştar, Iisus a arătat modul în care s-a dezvoltat împărăţia cerurilor. Din grăuntele mărunt de muştar, sămănat în ţarină, răsare, creşte şi se face un copac, în ale cărui ramuri, păsările cerului venind se sălăşluiesc. În acelaşi mod cu concursul apostolilor, Biserica, împărăţia întemeiată de Domnul Hristos, a crescut dintr-un mic nucleu şi sporeşte treptat prin veacuri, ca biserică luptătoare, pe pământ şi biserică triumfătoare, în ceruri. În biserică, cei ce au împlinit voia lui Dumnezeu îşi află odihna şi fericirea sufletelor lor (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 227).

O ultimă mărturie a demnităţii împărăteşti a lui Hristos va fi la împlinirea făgăduinţei exprimate prin cei doi bărbaţi (Fapte 1, 11), că „Iisus care s-a înălţat de la voi la cer, va veni în acelaşi fel, precum l-aţi văzut ducându-se la cer". Ap. Pavel ne spune, că la această a doua venire „însuşi Domnul, cu strigare mare, la glasul arhanghelului şi întru trâmbiţa lui Dumnezeu, se va pogorî din cer ..." (I Tes. 4, 16). Atunci, la sfârşitul timpului, va fi „naşterea din nou a lumii, când Fiul Omului va şedea în jeţul măririi sale" (Matei 19, 28), ca să judece lumea, viii şi morţii. „Tatăl nu judecă pe nimeni, că toată judecata a dat-o Fiului, ca toţi să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl" (Ioan 5, 22-23). Domnul Hristos va înnoi cerul şi pământul şi va fi un cer nou şi un pământ nou (Apoc. 21, 1). În împărăţia sa, adică în Biserică, despre care a spus, că „porţile iadului nu o vor birui" (Matei 16, 18), Domnul va împărăţi, în continuare, cu aleşii împărăţiei sale, în vecii vecilor (is tus eonas ton eonon), adică la nesfârşit (Andrutsos H., op. cit., p. 232). Iisus Hristos, „Domnul împăraţilor pământului, capul nevăzut al Bisericii, adică al împărăţiei sale spirituale, a fost, este şi va fi, în mod neîndoielnic, împărat, atât în cer, cât şi pe pământ.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

(Urmare din pag. 1)

și consolidarea creștinismului în spațiul european și în întreg bazinul mediteranian, prin aceea că limba greacă, în care a fost tradus Vechiul Testament, în sec. III—II î.d.Hr., și a fost scris Noul Testament, a constituit vehiculul răspândirii noii credințe. În plus, dialogul creștinismului cu filosofia platonică a favorizat sistematizarea și dezvoltarea teologiei și misticii creștine răsăritene. În egală măsură a beneficiat și Apusul de dialogul cu filosofia și cultura greacă. Prin Toma d'Aquino, care a aprofundat filosofia lui Aristotel, s-a ajuns la o „magistrală sinteză teologică și filosofică", ce constituie specificul creștinismului apusean.

În partea a II-a a discursului său, papa Ioan Paul al II-lea a stăruit asupra oportunității de a milita cu toată dăruirea pentru restabilirea armoniei și unității dintre partea orientală și partea occidentală a Europei, între creștinismul din Orient și Occident, astfel încât *„Biserica să poată respira prin cei doi plămâni ai săi"*.

În după-amiaza aceleiași zile, papa a făcut o vizită de curtoazie Prea Fericirii Sale Christodoulos-Christos Paraskevaidis, Arhiepiscop al Atenei și al întregii Grecii.

În cuvântul de întâmpinare, întâistătătorul Bisericii Greciei a spus: „Un papă al Romei vizitează Atena pentru prima dată în istorie. Acest eveniment ne umple de bucurie. Dar, din nefericire, bucuria noastră este umbrită prin separarea noastră. Diferențele dogmatice și eclesiologice, care există de un mileniu, au înveninat atmosfera și afectează condițiile necesare pentru ca vizita pe care o faceți să fie fructuoasă și să aducă rezultate. Anatemele au fost ridicate prin harul lui Dumnezeu, dar nu și cauzele care au dus la acelea.

În pofida unei atari stări de lucruri, Biserica Greciei dorește, prin intermediul persoanei mele, să vă adreseze cuvinte de iubire și adevăr, lipsite de orice formă de curtoazie convențională, dacă într-adevăr trăim „după adevăr și în dragoste" (Efes. 4, 15) și sperăm ca recunoscând greșelile noastre să putem ajunge la unitatea credinței".

Referindu-se la reacțiile pe care vizita papală le-a trezit, în rândul credincioșilor ortodocși, a clerului de mir și a monahilor, arhiepiscopul Atenei a arătat că „o mare parte a pleromei Bisericii Greciei *se opune prezenței Voastre aici*". Explicând care ar fi motivația acestei atitudini, vorbitorul a făcut pomenire de acele „experiențe traumatizante care au decurs din atitudinea nefrățească a lumii creștine occidentale față de popoarele ortodoxe, pe tot parcursul celui de al doilea mileniu, după marea schismă din 1054. ... Poporul grec ortodox, mai mult decât celelalte popoare ortodoxe, a precizat în continuare Prea Fericirea Sa, resimte mai intens în conștiința sa religioasă și în memoria sa națională experiențele traumatizante care au lăsat răni deschise în corpul său viguros, prin mania destructivă a cruciaților și a întregii perioade de dominație latină ca și prin procesul ilegal de prozelitism susținut de uniații latini. Aceasta cu atât mai mult cu cât, până astăzi, nici o cerere de iertare n-a fost încă făcută".

„Într-adevăr, a accentuat arhiepiscopul Atenei, în nenumărate ocazii din cursul istoriei noastre, poporul grec a remarcat cu amărăciune că puternica Biserică a Romei a ignorat (chiar a negat) această cerere de iertare în cursul unor perioade dificile; că ea și-a înnăbușit constant conștiința eclesială și și-a discreditat-o, chiar și în ce privește problemele de interes național. Ar fi inutil, a subliniat vorbitorul, ca noi să alcătuim o listă a evenimentelor, atât a celor care aparțin de acum trecutului cât și a celor care au rămas ca o amărăciune pentru trupul istoric al Bisericii".

În mod expres, arhiepiscopul Christodoulos a arătat că *„problema uniaților constituie rațiunea fundamentală a întreruperii dialogului teologic între catolici și ortodocși"*. Apoi a continuat spunând că „dialogul în adevăr, între Biserica romano-catolică și Biserica ortodoxă, trebuie să se fundamenteze pe credința apostolică comună Bisericii nedespărțite a celor șapte sinoade ecumenice și pe tradiția noastră patristică". Exemplul ilustru al Părinților Bisericii din Răsărit și Apus, din primul mileniu creștin, trebuie să lumineze calea către adevărata unitate. „Aceștia au iluminat și continuă să ilumineze, prin mijlocirea cuvintelor și faptelor lor calea spirituală a Bisericii în această lume... Prin glasul lor, *comuniunea credinței a fost întărită prin legătura dragostei*".

Reflectând asupra prezentului, arhiepiscopul Christodoulos a precizat că „dorim a lucra, cu binecuvântarea Domnului, *în vederea formării unei Europe unite*. A sosit timpul, a subliniat vorbitorul, ca să acționăm împreună pentru primirea popoarelor slave, baltice și a altor popoare europene, a celor care sunt ortodoxe sau nu..., în sânul Europei unite".

Apoi, Prea Fericirea Sa a adăugat că este de asemenea necesar să fie coordonate eforturile spre a asigura ca Europa să rămână un pământ creștin, departe de tendința care se observă de a transforma națiunile sale în state atee (state laice), negându-se astfel identitatea lor creștină.

Și minorităților trebuie să li se acorde și să li se recunoască drepturile lor legitime, astfel încât credința, limba, cultura, tradițiile și identitatea lor spirituală, să nu fie în nici un fel îngrădite.

Readucând din nou în atenție problema relațiilor dintre Biserici, arhiepiscopul Christodoulos a ținut să sublinieze că este o datorie morală pentru fiecare de a evita recurgerea la măsuri care să vizeze creșterea influenței unei Biserici în detrimentul alteia sau de a impune superioritatea uneia pe baza unor criterii seculare, străine duhului evanghelic. Prioritară să fie preocuparea de a reîmplanta în sufletul omului contemporan speranța, credința și pacea interioară, cu atât mai mult cu cât bunurile materiale și cuceririle tehnologice care îl asaltează nu-i garantează fericirea.

Pe urmele Sf. Apostol Pavel

După cuvântul de întâmpinare al primatului Greciei, papa Ioan Paul al II-lea a adresat urări cordiale membrilor Sf. Sinod al Bisericii Greciei, clerului, cinului monahal și credincioșilor ortodocși. În mod expres a exprimat dragostea și considerația Bisericii Romei față de Biserica Atenei, cu care împreună împărtășește credința apostolică în Iisus Hristos.

Nici suveranul pontif n-a ezitat să se refere la povara controverselor trecute și prezente și la neînțelegerile persistente. „Într-un spirit de dragoste și înțelegere reciprocă, a subliniat solul Bisericii apusene, acestea pot și trebuie să fie depășite, pentru că un astfel de lucru ni-l cere chiar Domnul". În numele fiilor și fiicelor Bisericii romano-catolice, papa a cerut iertare de la Dumnezeu pentru orice păcat sau neajunsuri săvârșite de aceia contra fraților și surorilor lor ortodocși. Între aceste păcate, papa a enumerat asaltul cruciaților din Apus împotriva Constantinopolului, atunci când aceia și-au fixat ca obiectiv eliberarea locurilor sfinte. Față de un asemenea fapt, la care au participat creștinii latini, săvârșind o mare nedreptate, sufletele catolicilor de azi sunt stăpânite de „un profund regret".

Îndreptându-și însă speranța spre un viitor în care dificultățile, obstacolele și dezbinările să fie depășite, papa a vorbit despre un *„ecumenism al sfințeniei"*, care va conduce în final spre deplina comuniune, ecumenism ce nu trebuie să fie nici absorbție și nici fuziune ci o regăsire în adevăr și dragoste.

★

În continuarea vizitei în Grecia, papa Ioan Paul al II-lea a avut, în aceeași zi, o întâlnire cu membrii Conferinței episcopilor catolici la Nunțiatura apostolică din Atena, unde a fost omagiat de către președintele Conferinței Mgr. Nikolas Foscolos, după care a urmat vizita particulară la catedrala catolică Sf. Dionisie Areopagitul din Atena.

În faptul serii, s-a desfășurat pelerinajul la Areopagul din Atena, unde Sf. Apostol Pavel s-a adresat membrilor acestui for, în urmă cu aproape două milenii, vestindu-l pe Iisus Hristos și aducând mărturie despre Învierea Sa din morți*. Papa a fost însoțit de Arhiepiscopul Christodoulos al Atenei. Acolo, în Areopag, s-a dat citire Declarației comune a celor doi reprezentanți ai Bisericilor: ortodoxă greacă și Romano-catolică asupra *„Rădăcinilor creștine ale Europei"*.

Vom reda, în rezumat, fragmente din această declarație, care reflectă responsabilitatea pe care și-o asumă creștinii în fața problemelor grave ale contemporaneității.

Astfel, în paragraful 2 se spune textual: *„Noi reproducem*, cu un singur glas și o singură inimă, cuvintele Apostolului neamurilor: „Vă îndemn, fraților, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toți să vorbiți la fel și să nu fie dezbinări între voi; ci să fiți cu totul uniți în același cuget și în aceeași înțelegere" (I Cor. 1, 10). Ne rugăm pentru ca acest îndemn să fie ascultat de către întreaga lume creștină în așa fel încât pacea să se instaleze între „toți cei care cheamă numele lui Iisus Hristos" (I Cor. 1, 2). Condamnăm orice recurs la violență, la prozelitism și fanatism, în numele religiei. Afirmăm, în mod special, că relațiile între creștini trebuie să fie împregnate de onestitate, prudență și cunoaștere reală a tuturor chestiunilor divergente".

În paragraful următor al declarației se spune: „Observăm că evoluția umană socială și științifică n-a fost succedată de o aprofundare, în sensul cel mai deplin al cuvântului, a valorii vieții, care, în toate împrejurările, este un dar al lui Dumnezeu, nici de o apreciere a demnității unice a ființei umane, creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu: Din contră, de dezvoltarea economică și tehnologică nu profită de o manieră echitabilă toată umanitatea ci doar o mică parte din ea. În plus, îmbunătățirile condițiilor de viață n-au angajat deschiderea inimii oamenilor spre semenii lor care suferă de foame și de sărăcie. Suntem chemați să lucrăm împreună pentru a face să prevaleze dreptatea, spre a veni în întâmpinarea nevoilor și pentru a-i sluji pe cei care suferă, având totdeauna în minte cuvintele sfântului Pavel: „Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt" (Rom. 14, 17).

Făcându-se referire la stările conflictuale din diferite părți ale lumii, în declarație se spune: „Suntem consternați de a constata că războaiele, masacrele, tortura și martirajul constituie o teribilă realitate cotidiană pentru milioane de frați ai noștri. De aceea, ne angajăm noi înșine pentru a lupta pentru progresul păcii în lume, pentru respectul vieții și al demnității umane și pentru solidaritatea cu toți cei care sunt în nevoie. Suntem fericiți de a asocia vocile noastre la vocile multor oameni din întreaga lume care și-au exprimat speranța că, cu ocazia Jocurilor olimpice care vor avea loc în Grecia, în 2004, va reînvia tradiția antică greacă a armistițiului olimpic, în sensul de a înceta toate războaiele și de a se opri terorismul și violența.

O problemă majoră a contemporaneității și anume mondializarea sau globalizarea și-a găsit de asemenea locul cuvenit în declarația celor doi conducători spirituali din Apus și Răsărit. Referitor la aceasta s-au precizat următoarele: „Urmărim cu atenție și nu fără neliniște ceea ce vrea să fie mondializarea. Sperăm ca aceasta să dea roade bune. Cu toate acestea, dorim să punem în evidență că roadele sale s-ar putea dovedi periculoase, dacă ceea ce am putea numi „mondializarea fraternității" în Hristos nu va fi realizată în toată sinceritatea și eficacitatea.

În sfârșit, o ultimă problemă abordată în Declarația comună a fost cea a succesului și progresului Uniunii europene. Semnatarii declarației și-au exprimat satisfacția față de perspectiva acestui organism, ținând însă să avertizeze că, în cadrul acestei entități civile, trebuie să se evite pericolul ca popoarele să-și piardă propria lor conștiință, tradițiile și identitatea lor națională. Precizarea a fost necesară întrucât se observă o tendință din ce în ce mai evidentă ca unele țări din Europa să fie transformate în state secularizate, fără de nici o referință la religie. Această constatare reprezintă în opinia semnatarilor declarației un motiv pentru care concomitent cu sprijinul pentru unificarea Europei să existe și grija pentru păstrarea intactă a rădăcinilor creștine ale Europei și a sufletului ei creștin.

Prima zi a vizitei papei în Grecia s-a încheiat cu o recepție la Nunțiatura apostolică din Atena, unde a fost prezent și Arhiepiscopul Christodoulos.

Sâmbătă, 5 mai, la ora 8,15 a fost oficiată de către suveranul pontif, o missă în palatul sporturilor din Centrul olimpic al Atenei. Președintele Conferinței Episcopilor catolici din Grecia, Nikolas Foscolos a rostit o alocuțiune, iar papa o Omilie.

Imediat după aceasta, papa Ioan Paul al II-lea s-a îndreptat, pe calea aerului spre Siria.

La Damasc, suveranul pontif a fost întâmpinat de președintele Republicii, Dl. Bashar Al-Assad, care i-a adresat un cuvânt de bun venit, iar oaspetele a rostit un discurs, în care a spus printre altele: „Astăzi, când am pus piciorul pe pământul Siriei, sufletul și inima mea se îndreaptă spre figura lui Saul din Tars, marele apostol Pavel, a cărui viață a fost transformată pentru totdeauna pe drumul Damascului. Slujirea mea ca episcop al Romei este legată în mod special de mărturia Sfântului Pavel, încoronat cu martirajul la Roma".

Referindu-se apoi la evenimente foarte importante din perioada apostolică și mai târzie, care s-au derulat în Siria, papa Ioan Paul al II-lea a spus: „Cum voi putea să uit măreața contribuție a Siriei și a regiunii înconjurătoare la istoria Creștinismului? Chiar de la începutul noii religii au existat aici comunități creștine înfloritoare. În deșertul sirian s-a dezvoltat monahismul creștin; apoi nume ale unor sirieni precum Sf. Efrem și Sf. Ioan Damaschinul sunt gravate pentru totdeauna în memoria creștină. Câțiva dintre predecesorii mei s-au născut în această regiune".

Dat fiind caracterul islamic al civilizației siriene contemporane, papa a făcut referire la datoria de a cultiva un nou spirit de dialog și cooperare între creștini și musulmani. „Împreună, noi recunoaștem pe unicul și nevăzutul Dumnezeu, creator a tot ceea ce există. Împreună, trebuie să proclamăm lumii că numele unicului Dumnezeu este un nume al păcii și un imperativ al păcii", a spus suveranul pontif.

Inevitabil, oaspetele a atins și punctul nevralgic al regiunii: tensiunile și conflictele care copleșesc de foarte multă vreme regiunea Orientului Mijlociu. „Este momentul crucial — a subliniat vorbitorul, de reîntoarcere la principiile legalității internaționale: interzicerea acaparării de teritorii prin forță, dreptul popoarelor de a dispune de ele însele, respectul față de rezoluțiile O.N.U. și a convențiilor de la Geneva".

La ora 17,45 a avut loc o vizită de curtoazie a papei la palatul prezidențial din Damasc, iar la ora 19,00 s-a derulat o întâlnire ecumenică la catedrala ortodoxă Adormirea Maicii Domnului, în prezența patriarhului ortodox grec Ignatie I Hazim al Antiohiei și al Întregului Orient și a patriarhului siro-ortodox Ignatius Zakka I Iwas al Antiohiei și Întregului Orient, șef suprem al Bisericii siro-ortodoxe universale.

Într-un astfel de cadru, în discursul pe care l-a rostit, papa a ținut să risipească unele nedumeriri și neliniști pe care un prelat catolic de la Vatican le-a stârnit printr-o declarație recentă în care respingea valabilitatea apelativului de „Biserici-surori" aplicat Bisericilor ortodoxe. În mod expres, suveranul pontif a arătat că: „În virtutea succesiunii apostolice, Preoția și Euharistia unesc cu adevărat, prin legături foarte strânse, Bisericile noastre particulare, care se numesc și le place să se numească „Biserici-surori". Papa a mai adăugat apoi: „Această viață de Biserică-soră noi am trăit-o pe parcursul secolelor, celebrând împreună sinoadele ecumenice, care au apărat depozitul credinței contra alterării. Acum, după o lungă perioadă de separare și neînțelegere reciprocă, Domnul ne hărăzește șansa de a ne redescoperi ca Biserici-surori, în pofida obstacolelor care s-au interpus între noi". Iată de ce astăzi, în pragul celui de al treilea mileniu, când noi căutăm să restabilim deplina comuniune, este necesar să tindem spre acest statut de Biserici-surori, pe care ni-l recunoaștem.

Ocazia care a fost dată în acest an ca toți creștinii să prăznuiască Sfintele Paști la aceeași dată, l-a stimulat pe suveranul pontif să stăruie pentru a se ajunge cât mai repede posibil, la o decizie a tuturor reprezentanților Bisericilor ca această mare sărbătoare să nu mai fie un factor de diviziune.

Cuvântul de bun venit la catedrala ortodoxă a Adormirii Maicii Domnului, din Damasc a fost rostit de către Prea Fericitul Ignatie IV Hazim, patriarhul grec ortodox al Antiohiei și al Întregului Orient. Între altele, vorbitorul a dorit să definească statutul Bisericilor ortodoxe așa cum se raportează acesta la perioada primară, de dinainte de marea schismă (1054). Referitor la aceasta patriarhul a arătat că: „în pofida nevredniciei membrilor lor, Bisericile ortodoxe știu că învățătura lor este conformă cu Tradiția Părinților și cu credința Sinoadelor ecumenice. Noi credem de aceea, cu toată smerenia, că Biserica ortodoxă, întemeiată de Hristos, con-

(Continuare în pag. a 5-a)

---

* Areopagul este o colină aproape de Acropole, partea cea mai înaltă, care domină întregul oraș Atena. Aici își desfășura lucrările tribunalul suprem al Greciei antice.

Mărturii despre activitatea „Reuniunii Sodalilor" din Sibiu 1867—1918

În acest studiu am căutat să oglindim pe baza izvoarelor edite și inedite, unele din cele mai semnificative aspecte din trecutul istoric al „Reuniunii Sodalilor* Români" din Sibiu, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și primele decenii ale secolului următor care au dus la desăvârșirea unității Statului Național Român. În această perioadă de istorie politică, economică și culturală zbuciumată a românilor din monarhia dualistă austro-ungară, această asociație profesională de ajutor reciproc și culturalizare a tinerelor vlăstare țărănești, a jucat un rol însemnat în viața viitorilor meseriași români, ce vor forma treptat clasa de mijloc în dezvoltarea socială a tuturor românilor din Transilvania și Banat.

Odată cu constituirea acestei „reuniuni" a apărut prima formă de organizare modernă a meseriașilor români din Transilvania și „s-a pus temei în dezvoltarea unei clase (sociale - n.n.), care românilor din cauza vitregității timpurilor din trecut le lipsea fiindcă nu le era permis să o creeze"[1] sub dominația regimului politic habsburgic.

Trebuie să subliniem că după modelul de organizare al sodalilor din Sibiu au fost înființate în decurs de 51 de ani un număr de 24 reuniuni de sodali români în Transilvania și Banat (Brașov, Cluj, Făgăraș, Arad, Lugoj etc.).

Tot în acest context se cuvine să fie menționate legăturile profesionale ce s-au înfiripat între sodalii sibieni și reuniunile de profil similar, care în condițiile de opresiune socială și națională ale regimului dualist austro-ungar, au resimțit permanent nevoia de a strânge relațiile și de a acționa în coordonare cu centrul sibian, căruia i-a revenit în unele perioade și rolul de a centraliza și conduce activitatea acestor reuniuni de calfe și meseriași.

Dacă examinăm activitatea „Reuniunii" din Sibiu, în raport cu activitatea desfășurată de celelalte reuniuni similare transilvănene, vom constata că autoritatea și prestigiul acestei „reuniuni" s-a datorat în primul rând, în special preocupărilor ei multilaterale care au cuprins pe lângă „convenirile sociale" și alte forme concrete de manifestare: expoziții de produse industriale, publicarea de lucrări de specialitate, organizarea de cursuri profesionale pe categorii de meserii, înființarea unui despărțământ feminin, etc.

Spre deosebire de studiile și lucrările de specialitate ce au apărut până în prezent despre sodalii sibieni, în care au fost utilizate unele din documentele „Reuniunii", în această lucrare am căutat să valorificăm și alte mărturii inedite din arhivele sibiene.

Orientarea spre această temă de cercetare, cu caracter local și de interes social-economic transilvănean, a fost determinată de rolul ei activ de propagator al culturii naționale în rândul meseriașilor români și de factor de propășire socială și națională a poporului român.

ÎNFIINȚAREA „REUNIUNII"

Premise social-economice

După înăbușirea revoluției de la 1848-1849, în Transilvania au apărut, odată cu abolirea iobăgiei și restrângerea privilegiilor breslelor meșteșugărești, perspective mai favorabile pentru dezvoltarea relațiilor de producție capitaliste în toate ramurile economiei, cu toate că acest proces obiectiv era încă frânat de puternice rămășițe feudale.

Confirmarea actului din 1848, de desființare a iobăgiei prin patentele urbariale din 1853 și 1854, a însemnat primul pas făcut în direcția dezvoltării relațiilor capitaliste în agricultură, unde în deceniile următoare mulți mici producători s-au ruinat și au fost „nevoiți să-și vândă forța de muncă".[2] De asemenea în dezvoltarea industriei, menținerea breslelor cu caracterul lor exclusivist „pe care stadiul pătrunderii relațiilor moderne de producție le golise de conținutul lor economic",[3] constituia o piedică în creșterea forțelor de producție capitaliste. Din această cauză în Transilvania procesul de trecere de la producția meșteșugărească la producția de fabrică, se va dezvolta destul de lent. În aceste împrejurări istorice, care au devenit specifice unei provincii, căreia politica economică habsburgică i-a destinat în primul rând rolul de furnizoare de materii prime și de piață de desfacere pentru mărfurile austriece, reprezentanții gândirii economice românești, dintre care menționăm pe Gheorghe Barițiu, P. Vasici, N. Cristea, Ioan Roman și B. Baiulescu, deși au subliniat în scrierile lor superioritatea industriei față de manufacturi și meserii, au fost nevoiți, din cauza situației social-economice și naționale în care se găseau românii transilvăneni, să acorde o atenție sporită meseriilor.

Prin promovarea în rândul poporului român a meseriilor s-a urmărit nu numai consolidarea forței economice și politice a burgheziei românești, ci și formarea unei clase de mijloc care urma să facă legătura între „inteligență" și clasa țărănimii noastre. Constatând lipsa acestei clase sociale de mijloc, Bartolomeu Baiulescu arată că, prin formarea acesteia noi „facem un serviciu însemnat nu numai indivizilor respectivi, asigurând multor români pâinea de toate zilele, dar ne creem și o burghezie, creiem factori care să ne arate orașe românești, creiem o clasă mijlocie, creiem sucursale comercianților români, creiem puterea țării".[4]

Dacă până la revoluție, regulamentele de breaslă interziceau primirea la meserii a fiilor de iobagi români, după 1851, o dată cu publicarea „instrucțiunii provizorii" de către guvernul absolutist de la Viena, s-a produs „prima mare breșă în privilegiile breslelor"[5] și s-a deschis un câmp larg de activitate pentru toți locuitorii Transilvaniei care puteau proba că au învățat o meserie.

Din această epocă, când dezvoltarea relațiilor capitaliste a grăbit fenomenul de dezagregare a breslelor conservatoare, s-a desfășurat în toată Transilvania, din dispoziția episcopului Andrei Șaguna, „în tot locul și în toate prilejurile" acțiuni sistematice de lămuriri în popor a celor mai importante prevederi din această dispoziție. Concomitent s-a desfășurat în această direcție și o susținută propagandă, în presa sibiană, unde s-au publicat o serie de articole, despre însemnătatea meseriilor.[6]

O dată cu formarea unei pături de meseriași români se trece, din 1857, la primele îndemnuri concrete de organizare a meseriașilor noștri, în reuniuni cu caracter profesional și cultural.[7]

Deși au existat în perioada absolutismului habsburgic, asemenea preocupări de asociere a meseriașilor români, acestea nu s-au putut realiza din cauza opoziției vechilor bresle conservatoare.

Abia în timpul regimului liberal habsburgic, începând din 1861, vechile propuneri de asociere a meseriașilor români, au fost transpuse în viață de către profesorul Nicolae Cristea, redactor la ziarul „Telegraful Român".[8]

Încă din anii de studii de la Lepzig, el a urmărit cu deosebită atenție sistemul de organizare al meseriașilor germani, pe care l-a comparat, după ce a revenit la Sibiu, cu starea de inferioritate social-economică a meseriașilor români transilvăneni, care singuri, neorganizați, aveau de întâmpinat din partea autorităților habsburgice și a breslelor, încă destule greutăți în practicarea liberă a meseriilor.

Începând din 1866, Nicolae Cristea a trecut, atât prin activitatea de propagandă desfășurată în cadrul Telegrafului Român, cât și direct prin diferite deplasări la atelierele meșteșugărești, să lămurească pe meseriașii români din Sibiu și din împrejurimi, să constituie o reuniune profesională. După o serie de consultări cu meseriașii români s-a constituit un comitet provizoriu pentru a elabora statutele de organizare ale reuniunii profesionale. La începutul lunii martie 1867, comitetul provizoriu a prezentat autorităților

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. LIDIA și MIRCEA STOIA

* Denumirea de „SODAL" provine din limba latină și înseamnă în sens general, tovărășie, frăție, reunire etc. În secolul al XIX-lea, odată cu folosirea ei de către meseriași sași, a căpătat un dublu sens, unul general, cel definit de termenul latin „SODALES" și un sens mai restrictiv, de precizare a unei anumite categorii de asociere sau tovărășie, adică o tovărășie de calfe. În această variantă mai restrânsă, cuvântul sodal a devenit în Transilvania sinonim cu cel de calfă a meșteșugarilor autorizați.

1 Apel public, publicat în ziarul „Tribuna", nr. 84/1892, p. 334-335.

2 Istoria României, vol. III, Ed. Academiei, București, 1964, p. 1010.

3 Ioana Cristache Panait, **O cerere a meseriașilor și negustorilor din București de la 1866 pentru repaos duminical,** în revista Studii nr. 2/1969, p. 303.

4 B. Baiulescu, **Despre unele mijloace care ar putea ameliora starea materială a poporului român** în Rev. Transilvania nr. 20, 15 oct. 1975, p. 227.

5 C. Göllner, **Contribuții la istoricul luptei calfelor, din Transilvania împotriva regimului reacționar al breslelor (1849-1860),** în rev. **Studii** nr. 4/1968, p. 124.

6 V. Roman, **Culegere de învățături pentru popor,** în Telegraful Român nr. 62, 63, 64/1857, p. 248, 252, 256; 260.

7 V. Roman, **Reuniunile binefăcătoare,** în ziarul Telegraful Român, nr. 99, 100, 101, 102/1857.

8 Despre viața și activitatea lui N. Cristea (1834-1902) s-au scris până în prezent puține lucrări, deși el a fost în mișcarea națională românească din Transilvania, o fire dinamică și întreprinzătoare în lupta de emancipare social-economică și culturală a poporului român. Din cauză că referirile bibliografice despre el sunt încă destul de sumare, am considerat că sunt utile unele informații privind preocupările lui publicistice, economice și politice.

S-a născut la 26 octombrie 1834, într-o familie de țărani din comuna Ocna Sibiului, unde a urmat cursurile școlii primare ortodoxe. După absolvirea, în 1857, a gimnaziului de stat din Sibiu, a urmat în localitate cursurile Seminarului teologic, unde deosebitele sale calități intelectuale au fost remarcate de episcopul Andrei Șaguna, care l-a numit în 1859 funcționar în dioceza consistorială din Sibiu. În această calitate el a devenit unul din colaboratorii lui Șaguna și la recomandarea acestuia a primit o bursă de studii de 300 florini pe an pentru a frecventa în străinătate, Universitatea din Leipzig. În anii de studii, între preocupările sale, mai constante au rămas istoria și aplicația pentru științele politice. Tot aici a desfășurat o vie activitate extrașcolară, studiind cu deosebită atenție modul de organizare a meseriașilor germani și a devenit membru activ în cadrul societății „Allgemeiner Wissenschaftlicher Verein".

Revenit în 1863 la Sibiu, a fost numit profesor la Seminarul Andreian iar din 1865 redactor la „Telegraful Român", unde a desfășurat o intensă activitate publicistică pentru apărarea drepturilor sociale și naționale ale poporului român.

Prin activitatea desfășurată, dar mai ales datorită gândirii sale social-politice, el a stârnit nemulțumirea autorităților dualiste austro-ungare, care l-au recuzat, în 1883, în funcția de redactor la Telegraful Român, iar mai târziu, în 1894, l-au implicat, în calitate de fruntaș al Partidului național român din Transilvania, în procesul memorandist, când a fost condamnat la 8 luni închisoare.

Demn de relevat este faptul că un asemenea publicist care a făcut „epocă strălucită" în istoria Telegrafului Român iar în viața politică românească a avut un rol important, a fost ctitorul Reuniunii sodalilor români din Sibiu, unde a funcționat ca președinte timp de 30 de ani.

Ținem să subliniem că în timpul procesului memorandist și a condamnării lui N Cristea, sodalii sibieni au fost solidari cu actele politice ale președintelui „Reuniunii", cu toate că acest gest ar fi putut amenința existența asociației lor.

În această calitate, el a avut un rol important în constituirea și sprijinirea reuniunilor de sodali români din Transilvania, în recrutarea copiilor de țărani, în instruirea profesională și cultural-religioasă ortodoxă și națională a meseriașilor români, care au format clasa de mijloc a societății românești și au consolidat în același timp baza economică și politică a burgheziei românești din orașele transilvănene.

Pe urmele Sf. Apostol Pavel

(Urmare din pag. a 4-a)

tinuă să subziste en plenitudine, în Biserica ortodoxă". Precizarea a fost făcută desigur, nu în sens exclusivist ci tocmai spre a respinge acest sens pe care îl pun în evidență unele declarații oficiale ale Bisericii Romano-Catolice când se are în vedere problema de perspectivă a refacerii unității creștine. Această refacere este concepută ca o revenire la sânul acelei Biserici și mai puțin ca o reîntoarcere la credința Bisericii nedivizate.

În legătură cu această problemă a refacerii unității, patriarhul a ținut să amintească faptul că la Balamand, în 1993, reprezentanții Bisericii catolice împreună cu cei ortodocși, care au participat la dialogul teologic dintre cele două Biserici, au afirmat împreună că *„uniatismul nu poate să fie un model de unitate"*. După acel moment, consensul la care s-a ajuns acolo, pare a se fi erodat iar pozițiile par a se fi crispat din nou. Trebuie să veghem, a spus vorbitorul, pentru a nu se redeschide răni care sunt încă rău cauterizate. Multe Biserici ortodoxe se plâng de reluarea prozelitismului (din partea Bisericii Romano-Catolice), pe care ele îl califică drept agresiv. Noi înșine, aici în Siria, ne simțim jenați de *practica sălbatică* a ospitalității euharistice, pe care o resimțim ca un prozelitism latent".

Pe lângă prozelitism, un alt motiv care amenință sistarea dialogului teologic dintre cele două Biserici este cel al anatemelor formulate la Conciliul II Vatican contra celor care nu recunosc infailibilitatea papală. „Suntem cumva obiectul acelor anateme?" a întrebat direct patriarhul Ignatie.

În continuare, vorbitorul s-a referit la starea conflictuală din Orientul Mijlociu și a arătat că atât creștinii cât și musulmanii trebuie „să se roage fără încetare pentru ca pacea să domnească în Ierusalim și în Palestina" și pentru ca dreptatea să fie respectată pentru toți care suferă opresiuni și discriminări.

În egală măsură, vorbitorul a ținut să arate că „după atâtea secole de masacre, de anateme și de tot felul de refuz al altuia (refuz de a trăi și gândi altfel), comunitatea creștină este chemată să încarneze din ce în ce mai mult mesajul lui Iisus pentru cei săraci; nu numai pentru indivizi ci și pentru toate popoarele sărace. Trebuie, a accentuat vorbitorul, ca noi să găsim cuvintele și mijloacele practice pentru a reaminti națiunilor bogate că bunurile pământești trebuie să fie împărțite ca pentru împărăția lui Dumnezeu, unde... totul aparține lui Dumnezeu și unde toți trebuie să se îndestuleze de bunurile Sale, fără a exclude pe nimeni ... Ca și Mântuitorul, creștinii trebuie să spele picioarele tuturor oamenilor, indiferent de religia sau rasa lor. Noi suntem chemați să ștergem lacrimile tuturor celor care plâng".

Duminică, 6 mai a.c., pe Stadionul Abbaisin din Damasc a fost oficiată o missă, în cadrul căreia, patriarhul greco-melkit Grigorie al III-lea Laham, care este și președinte al Adunării episcopilor catolici din Siria, a rostit cuvântul de omagiere.

La rândul său, papa s-a referit, în cuvântul pe care l-a rostit, la *„devoțiunea filială"* a Siriei față de Sf. Maria, Maica Domnului. Un aspect interesant a fost reținut din cuvântul papal, anume că nu numai creștinii din Siria au o mare iubire filială și o profundă venerație față de Fecioara Maria, ci *„în egală măsură și frații noștri musulmani o respectă"*.

Anticipând finalul vizitei sale în Siria, papa Ioan Paul al II-lea a adus mulțumiri patriarhilor și episcopilor catolici din Siria, apoi „iubiților frați" — patriarhii și episcopii ortodocși, tuturor responsabililor altor Biserici și coordonatorilor eclesiali, care s-au asociat catolicilor spre a pregăti și cinsti vizita sa în acea țară, unde Sf. Pavel, din prigonitor al Bisericii lui Dumnezeu a devenit slujitor devotat al ei, țară unde adepții lui Hristos s-au numit pentru prima dată creștini (F. Ap. 11, 26).

În după-amiaza aceleiași zile, programul vizitei la Damasc s-a derulat astfel:

— la ora 13 — Întâlnire cu patriarhii și episcopii Patriarhatului greco-melkit din Damasc.

— la ora 17 — Întâlnire în catedrala siro-ortodoxă din Damasc cu clericii, călugării și călugărițele ortodocși și catolici din Damasc și deopotrivă cu credincioși aparținând celor două confesiuni, în prezența Sanctității Sale Ignatie I, Zakka Iwas, patriarhul siro-ortodox din Antiohia.

— 18,15 — Vizită la memorialul Sf. Ioan Botezătorul, în sala de rugăciune a marii Moschei a Omeizilor din Damasc. Apoi, în curtea acestei Moschei, papa a avut o întâlnire cu comunitatea musulmană din Damasc, fiind omagiat de către marele muftiu al Damascului Sheikh Ahmad Kuftaro.

Și ziua de 7 mai a fost petrecută de suveranul pontif în Siria. Astfel, după o missă oficiată la ora 8 în capela Nunțiaturii apostolice din Damasc, la 9,15 a avut loc vizitarea bisericii Sf. Pavel din Damasc și, în continuare o vizită la memorialul Sf. Pavel din acel oraș.

Tot înainte de prânz, papa s-a aflat la Quneitra, în Podișul Golan, unde în biserica greco-ortodoxă din acea localitate a înălțat o rugăciune pentru pace în Orientul Mijlociu.

La ora 17,45 papa a avut o întâlnire cu tinerii, în catedrala greco-melkită din Damasc.

Marți, 8 mai a.c., după oficierea missei private, în capela Nunțiaturii, papa s-a îndreptat spre aeroportul internațional din Damasc, unde a avut loc ceremonialul plecării, în prezența președintelui Republicii arabe siriene.

În aceeași zi, la ora 14,00 avionul papal a aterizat pe aeroportul internațional din Malta, în prezența președintelui Republicii, Guido Di Marco. La ora 18,00 a avut loc vizita de curtoazie la palatul prezidențial al Marilor Maeștri din La Valetta, capitala Republicii.

Miercuri, 9 mai a.c. s-a derulat ceremonialul de beatificare a unor mărturisitori ai credinței creștine în acele locuri. Arhiepiscopul de Malta, Joseph Mercieca, i-a adresat papei cuvântul de omagiere.

La ora 16,30 a avut loc vizita la mormântul uneia dintre persoanele beatificate (Dom George Preca) și o întâlnire cu membrii „Societății pentru Doctrina Creștină".

La ora 18,00, papa a încheiat vizita sa în Malta, fiind condus la aeroport de către președintele Republicii.

Spre edificare asupra acestei ultime etape a călătoriei papale se cuvine a lectura capitolele 27 și 28 din cartea Faptele Apostolilor. Aici vom afla întâmplările legate de naufragiul corăbiei, care îl transporta pe apostolul neamurilor, în călătoria numită a captivității, spre a fi judecat de către cezarul, la Roma, unde petrece timp de doi ani de zile, învățând cele despre Domnul Hristos, cu toată îndrăzneala" (F. Ap. 28, 31).

Vom căuta să prezentăm în numerele următoare, ale publicației noastre, ecouri ale acestei importante călătorii papale pe urmele Sf. Apostol Pavel.

Adevărata pricină a suferinţei — păcatul

Una dintre ideile fundamentale ale religiei creştine este cea referitoare la atotprezenţa lui Dumnezeu, prin aceasta definindu-se faptul că universul întreg şi omul deopotrivă sunt locuite de prezenţa Lui. Începând de la cea mai umilă vietate şi până la sublimul suflet omenesc toate sunt scăldate de harul divin, fără a se contopi însă cu ele, cum greşit susţineau panteiştii.

Dumnezeu, fiinţa spirituală absolută, Creatorul cosmosului şi al omului, Puterea care le însufleţeşte şi le susţine pe toate în drumul lor spre împlinire, este şi rămâne într-o permanentă comuniune cu ele prin energiile necreate izvorâte din fiinţa Lui.

În pofida acestei realităţi, omul este adeseori încercat de sentimentul că Dumnezeu s-a îndepărtat de el. Această senzaţie insolită şi dureroasă de golire a fiinţei sale de divinitate se datorează păcatului.

Nimic nu este însă mai dificil decât a încerca să-i vorbeşti omului de astăzi despre realitatea păcatului. După ce a ajuns la nişte performanţe deosebite, fie în cultură sau în artă, spre a nu aminti decât descinderea pe lună, străpungerea sistemului solar sau pătrunderea în infrastructura materiei, toate acestea te fac să te întrebi în ce măsură este dispus omul acestui sfârşit de secol atât de puternic marcat de amprenta scientismului, să se aplece asupra unei chestiuni de ordin teologic? Un lucru este evident: în ştiinţă, în artă şi în cultură, omul a făcut progrese uriaşe, dar în plan spiritual am înaintat în vreun fel? Putem afirma cu certitudine că am crescut şi în acest domeniu sau dimpotrivă, sufletul a rămas acelaşi dintotdeauna cu aceleaşi nostalgii şi nelinişti, cu aceleaşi înfrigurări şi pasiuni, cu farmecul şi misterul lui?

Mulţi dintre contemporanii noştri nu acceptă să li se vorbească despre păcat pe considerentul că n-ar fi decât o chestiune anacronică sau ceva mult prea vag, scuturându-se doar la amintirea numelui său, aşa cum te scuturi de umbra unui gând neplăcut care te bântuie şi-ţi dă târcoale şi de a cărui prezenţă ai vrea să scapi. Pentru ei păcatul nu este decât o închipuire care poate duce cel mult la crisparea conştiinţei, o stavilă care se interpune între noi şi viaţa care-şi cere cu impetuozitate dreptul de a fi trăită. Păcatul este o problemă de prea mult timp depăşită şi cu totul nepotrivită spiritului vremii noastre, ca să mai merite atenţie, sau dacă chiar există, atunci, în nici un caz nu trebuie luat în seamă, fiind prea neînsemnat pentru a ne mai sinchisi de prezenţa lui.

Şi totuşi, el există atâta timp cât va exista omul, iar faptul acesta îl confirmă cu prisosinţă atât realitatea vieţii de zi cu zi, cât şi propria noastră existenţă căci, dacă am fi sinceri cu noi înşine, va trebui să recunoaştem că el există în fiinţa fiecăruia dintre noi, fie că-l numim păcat, fie că-l definim într-alt fel. Indiferent însă de modul în care-l desemnăm, trebuie finalmente să recunoaştem că el există şi că face parte din însăşi structura noastră cea mai intimă: *„găsesc deci în mine, care voiesc să fac bine, legea că răul este legat de mine... Văd în mădularele mele o altă lege, luptându-se împotriva legii minţii mele şi făcându-mă rob legii păcatului, care este în mădularele mele“* (Rm. 7, 21—23).

Am putea spune, într-un anume fel, că ne definim ca oameni în măsura în care conştientizăm realitatea păcatului, iar acest sentiment va exista atâta timp cât noi înşine existăm, şi cum la calitatea de om nu poţi renunţa nicidecum, oricât de mult te-ai strădui, conştiinţa păcatului va rămâne vie şi trează în fiecare dintre noi. Poate aceasta şi explică drama omului contemporan, care în loc să-şi recunoască cu sinceritate şi să-şi asume cu responsabilitate propria-i realitate existenţială, încearcă mereu să o escamoteze, afundându-se tot mai mult în deşertăciunea lumii exterioare, care nu-i poate asigura niciodată altceva decât gustul amar al nimicniciei. Fie că-i contestă cu vehemenţă prezenţa, fie că-l ignoră din inconştienţă, păcatul subzistă în firea lui ca o rană dureroasă şi nevindecabilă pe care te temi să o atingi sau să o priveşti căci s-ar putea să te îngrozească prin hidoşenia ei. Oricât de mult te vei lăsa prins în vertijul lumii exterioare, încercând să fugi de această prezenţă lăuntrică nedorită, ceva nelămurit, ca un foc ce arde mocnit sub cenuşă, va stârni mereu nelinişte înlăuntrul fiinţei tale.

Teologic, păcatul înseamnă „greşirea ţintei“, deci înstrăinarea şi îndepărtarea de la scopul pentru care ai fost creat şi pe care Dumnezeu l-a imprimat existenţei tale — îndumnezeirea. Deci păcatul este o pervertire atât a funcţiilor fiziologice, cât şi a celor spirituale. Dacă, spre exemplu, hrana este una din condiţiile fără de care n-am putea exista, atunci îmbuibarea este păcat pentru faptul că nu mai este decât o dereglare a instinctului de autoconservare; la fel, procurarea hranei este una dintre reperele majore ale existenţei noastre, avariţia însă, nu mai este decât o denaturare grosolană a simţului proprietăţii, aducătoare în acelaşi timp de infinite suferinţe.

Copleşit de suferinţe şi dureri dintre cele mai diverse, pe care nu şi le poate explica, omul recurge la cele mai stranii mijloace spre a-şi afla măcar alinarea, dacă nu izbăvirea de sub imperiul acestora. Întrebarea firească pe care ne-o punem în faţa unei atari situaţii, aparent fără ieşire, este dacă avem vreo posibilitate prin care să ne putem elibera de suferinţă?

Oamenii de ştiinţă recunosc în genere că principala cauză a majorităţii bolilor şi a suferinţelor nu este una de natură fizică, ci mai degrabă de natură spirituală. La un moment dat, ceva se rupe în sufletul omului, pierzându-şi astfel capacitatea de a mai lupta, lăsând astfel câmp liber bolii. Dar, chiar dacă ştiinţa recunoaşte, sau mai bine zis intuieşte această realitate, de cele mai multe ori însă, ea este obligată să se declare neputincioasă.

Marea greşeală a ştiinţei constă în faptul că abordează lucrurile dintr-o perspectivă greşită, aşezând efectul înaintea cauzei, deci în loc să lucreze la anihilarea cauzei pentru a obţine suprimarea efectului, procedează invers. Spre a obţine vindecarea unei boli, trebuie eliminată mai întâi cauza sa reală. Or, se ştie că la rădăcina tuturor suferinţelor şi bolilor se găseşte o cauză mult mai profundă decât cea pe care o presupune ştiinţa, şi deci cu atât mai greu de detectat cu mijloace omeneşti, şi tot pe atât de greu de definit cu

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot NICOLAE STOIA

Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava

La 2 iunie Biserica îl pomeneşte pe Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, unul dintre sfinţii ale căror moaşte se află pe pământul ţării noastre. La Suceava, în vechea cetate de scaun a Moldovei, într-o ctitorie mușatină, moaştele acestui mare Sfânt mucenic sunt venerate în fiecare zi de o mulţime de credincioşi. În decursul vremurilor, acest Sfânt mucenic şi-a câştigat supranumele de ocrotitor al ţinutului Sucevei şi împreună cu Sfânta Prea Cuvioasă Parascheva, al întregii Moldove. Prăznuit în fiecare an la 2 iunie, Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou are şi o altă zi de cinstire la 24 iunie, când Biserica aminteşte de aducerea sfintelor lui moaşte în cetatea Sucevei, sărbătoare suprapusă naşterii Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul. În această zi numită şi a Sânzienelor, oraşul Suceava este mai animat ca niciodată. Străzile din preajma mânăstirii sunt practic paralizate. Oamenii petrec noaptea din ajun în aer liber. Maramureşenii, cu portul lor specific, se remarcă printre miile de pelerini care privegheză în curtea încăpătoare a mânăstirii. După Liturghia sărbătorii, racla cu sfintele moaşte străbate oraşul aflat în sărbătoare. Împreună ierarhi, preoţi şi mulţi, mulţi credincioşi, transformă această zi în sărbătoarea de suflet a unei cetăţi cu o bogată şi veche istorie.

Aşa este pomenit la Suceava un mărturisitor al învăţăturii creştine. Faima acestei sărbători a trecut de mult graniţele ţării. Aşa se face că an de an, tot mai mulţi clerici şi credincioşi din alte locuri au venit la Suceava să-l venereze pe acest *„prieten“* al Mântuitorului Hristos.

În 1982, la ziua aducerii moaştelor Sfântului Ioan cel Nou, într-un mare sobor de arhierei a slujit la Suceava patriarhul Diodor al Ierusalimului († 2000). În timpul Sfintei Liturghii care s-a săvârşit afară, o ploaie torenţială a vrut parcă să strice frumuseţea acelei zile. Patriarhul Diodor s-a uitat către poarta cea mare, dar nimeni nu s-a mişcat în timpul ploii care a durat câteva minute bune. Aceasta l-a făcut să remarce în cuvântul său: *„Am rămas mirat de credinţa şi statornicia voastră. Aici este Ierusalimul şi voi spune tuturor ce-am văzut astăzi“*. Rămaşi credincioşi învăţăturii Mântuitorului Hristos, mulţi credincioşi din Bucovina şi din alte zone întâmpină pomenirea Sfântului Ioan cel Nou cu o mare bucurie.

Sinaxarele ne spun că Sfântul Ioan s-a născut în Cetatea Trapezunta de lângă Marea Neagră. Era negustor şi călătorea mult. Se ruga îndelung, postea şi făcea milostenie. Era un creştin râvnitor şi nu-şi ascundea credinţa nici atunci când întâlnea potrivnici ai învăţăturii celei adevărate. Vremurile erau tulburi. Turcii trimiteau uşor la moarte pe cineva care nu le împărtăşea credinţa. Călătorind pe mare, tânărul creştin Ioan a întâlnit un apusean răuvoitor şi depărtat de Dumnezeu. Ajungând la Cetatea Albă care era atunci păzită de turci (1332), apuseanul acela s-a dus la dregător cu o pâră mincinoasă, spunându-i: *„Este o, dregătorule, un bărbat, care a venit aici cu mine şi vrea să se lepede de părinteasca lui predanie şi de creştineasca credinţă a se înstrăina şi de credinţa voastră a se apropia şi părtaş predaniilor voastre vrea să fie. Pentru care, cu multe jurăminte, s-a făgăduit mie, mergând pe mare. Pentru aceasta să faci în grabă, cele de trebuinţă pentru el, ca să primeşti mare laudă, fiindcă este de rang slăvit, printre cei dintâi din Cetatea Trapezunta“*. Auzind acestea dregătorul s-a bucurat şi de faţă cu mulţi locuitori ai cetăţii i-a spus tânărului creştin Ioan: *„Destul am auzit despre tine, că vrei să te apropii de credinţa noastră, fiindcă credinţa noastră atrage pe cei cu gând curat, iar pe credinţa voastră, să o laşi şi să o blestemi înaintea poporului...“*. Fericitul Ioan cu tărie a răspuns dregătorului: *„...Să nu fie mie să mă lepăd de Hristosul meu... Deci, lasă tu, dregătorule, înşelăciunea necredinţei sufletului tău şi primeşte haina dumnezeiescului Botez, care străluceşte mai mult decât soarele, şi crede în Domnul nostru Iisus Hristos...“*.

Acestea auzindu-le dregătorul s-a aprins de ură şi a poruncit să-l întindă pe creştin la pământ şi să-l bată cu toiege fără milă. Seara l-a legat cu două lanţuri şi l-a aruncat în temniţă. A doua zi, după refuzul lepădării de credinţă, Ioan a fost bătut cumplit. Sinaxarele spun că slugile dregătorului *„se schimbau“* bătând pe plăcutul lui Dumnezeu, în timp ce acesta rostea rugăciuni. Mai târziu, a fost legat de un cal sălbatic care l-a purtat prin toată cetatea. După atâta suferinţă, capul i-a fost tăiat de sabie. Sângele lui a curs pe pietrele cetăţii iar Sfintele lui moaşte au rămas pe uliţă, pentru că nimeni nu îndrăznea să le atingă. În noaptea aceea multe făclii s-au văzut arzând şi trei bărbaţi luminaţi cântau cântări negrăite, cădindu-l şi un stâlp de foc se vedea deasupra trupului Sfântului. Dregătorul auzind de minunile ce s-au făcut şi temându-se, a poruncit să fie îngropat la loc de cinste trupul Mucenicului.

La locul pătimirii sale şi la mormânt s-au întâmplat multe fapte minunate. Auzindu-le, voievodul binecredincios al Moldovei, Alexandru cel Bun, a ţinut sfat cu boierii şi cu mitropolitul Iosif şi a adus de la Cetatea Albă sfintele moaşte, aşezându-le în biserica domnească din Suceava, în anul 1402.

Mai târziu, mutându-se tronul Moldovei şi Mitropolia din Suceava la Iaşi,

(Continuare în pag. a 7-a)

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Mărturii

(Urmare din pag. a 5-a)

sibiene, trei exemplare din proiectul de statute, împreună cu cererea meseriaşilor sibieni de înfiinţare a „reuniunii“. Concomitent cu demersurile făcute pentru aprobarea statutelor, comitetul provizoriu condus de N. Cristea a lansat un apel către românii sibieni şi din alte localităţi pentru a sprijini material înfiinţarea acestei asociaţii de meseriaşi.[9]

La 4 aprilie 1867, Guberniul Transilvaniei din Cluj, după ce a examinat cererea meseriaşilor români, anunţă că a trimis „la dispoziţia onoratului magistrat sibian două exemplare din statutele Reuniunii sodalilor români din Sibiu, prevăzute cu clauza de confirmare“,[10] ordonând ca unul din exemplare să fie predat lui Nicolae Cristea. Pe baza aprobării guberniale nr. 6181, comitetul fondator, constituie legal „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“.

La prima adunare generală a „Reuniunii“, din 12 mai 1867, care s-a ţinut în sala Seminarului Andreian din localitate, au participat, pe lângă cei 28 de sodali şi 2 maiştri, un numeros public, încât sala era arhiplină.[11] Cu acest prilej festiv, Nicolae Cristea a vorbit despre apariţia şi dezvoltarea meseriilor la diferite popoare europene, subliniind totodată şi cauzele care au împiedicat dezvoltarea meseriilor în rândurile poporului român din Transilvania.

După constituire „Reuniunea“ a început să desfăşoare la Sibiu o intensă activitate profesională şi culturală alături de „Astra“ şi celelalte aşezăminte de interes naţional românesc din localitate, bucurându-se în tot cursul existenţei sale de sprijinul şi ocrotirea lor.

9 Până la 9 martie 1867, listele de subscriere au fost completate de către intelectualii şi meseriaşii români din Sibiu. Cu acest prilej, judecătorul Ioan Maxim, unul din colectorii voluntari, anunţă comitetul fondator că a strâns pentru „reuniune“ suma de 61 florini. La 10 martie 1867 N. Cristea mulţumeşte în numele sodalilor sibieni, tuturor celor care au sprijinit această „intreprindere“ cf. **Telegraful Român** din 12 martie 1867.

10 Arhiv. Stat. Sibiu, fond comitatul Sibiu, doc. nr. 53/1879.

11 Telegraful Român, 16 mai 1867, etc.

Gudrun-Liane Ittu, MUZEUL BRUKENTHAL DE LA CONSTITUIREA COLECŢIILOR PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE, Sibiu, Forumul Democrat al Germanilor din România, 2000, 112 p.

Cartea cercetătoarei sibiene Gudrun-Liane Ittu — doctorand în Istoria Culturii, în acest moment — este binevenită în peisajul cultural sibian şi transilvan, prin natura subiectului tratat. De menţionat faptul că această carte apare sub patronajul Forumului Democrat al Germanilor din România, fiind inclusă în *Convergenţe transilvane*, adică în seria de materiale şi documente privind istoria şi cultura transilvană. Seria, ajunsă astfel la vol. 9, are menirea de a familiariza cititorul român necunoscător de germană cu temele de istorie şi cultură transilvană ce au constituit obiect de studiu şi preocupare pentru generaţiile de învăţaţi anterioare nouă. Structurată pe 11 capitole, cu materialul elegant „dozat“ pe domenii, de la cel de istoria artei, la cele de istorie, numismatică, patrimoniu de colecţii ori arhitectural, cartea îşi propune să prezinte Muzeul Brukenthal în evoluţia lui. Autoarea foloseşte materialul de arhivă existent în colecţia de manuscrise a Bibliotecii Brukenthal, înglobând pentru prima dată o traducere integrală în română a *Testamentului* baronului von Brukenthal, redactat în 1802.

După *Argument*, care are rolul capitolului introductiv, următoarele trei abordează etapele importante din existenţa Muzeului Brukenthal, biografia fondatorului, baronul Samuel von Brukenthal, în calitate de iluminist transilvănean şi, respectiv, originea colecţiilor acestuia, colecţii ce au constat iniţial din pinacotecă şi cabinet de stampe, bibliotecă şi colecţie numismatică şi au luat naştere, în principal, în intervalul 1759—1774. Urmează prezentarea Palatului Brukenthal ca reşedinţă a guvernatorului şi loc de păstrare a colecţiilor acestuia, opiniile unor vizitatori străini care au văzut colecţiile respective, prezentarea testamentului baronului von Brukenthal — repetăm, pentru prima dată într-o traducere integrală în română — şi consecinţele sale, analizate în următorul capitol (al 7-lea), intitulat *Muzeul Brukenthal după Brukenthal*. De asemenea interesante, prin materialul inedit, sunt următoarele trei capitole, despre muzeu în prima jumătate a secolului al XX-lea şi până la naţionalizare, apoi de la actul naţionalizării la revoluţia din decembrie 1989, în fine, după decembrie 1989. Ultimul capitol *(Anexe)*, util istoricului de azi, cuprinde o întreagă serie de documente de arhivă pe care autoarea le-a folosit în munca sa. Informaţie bogată şi nu de puţine ori inedită, serios argumentată bibliografic, lectură alertă, antrenată, iată numai câteva din caracteristicile cărţii recenzate.

[CLEMENT]

Moonismul – o provocare serioasă pentru creştinismul din Basarabia

După ce a devenit un adevărat poligon pentru zeci de secte, comunităţi şi grupări religioase din Occident şi Orient, acum aici prinde rădăcini Biserica Unificării, considerată una din cele mai reacţionare din lume.

Biserica Unificării sau pionierii Noului Ev mai este cunoscută în lume ca secta lui Moon. Acesta este fondatorul şi conducătorul ei, considerat de adepţii ei drept un nou Mesia. Sun Myung Moon s-a născut în 1920 în Coreea de Sud. El a fost exclus din Biserica Penticostală, fiind acuzat de imoralitate. În 1954, împreună cu soţia sa, fondează biserica Unificării, declarându-se „părinţii adevăraţi" ai omenirii. Ideologia sectei este reflectată în lucrarea sa fundamentală, intitulată „Începutul divin". Potrivit ei, Iisus Hristos nu a reuşit să-şi îndeplinească misiunea pe pământ, de aceea este nevoie de un nou Mesia. Acesta trebuie să fie neapărat descendent dintr-un stat oriental, traversat de paralela 38. Orientale, conform acestei lucrări, sunt doar statele asiatice, iar la paralela 38 sunt doar trei ţări: Japonia, China şi Coreea. Prima este considerată militaristă, a doua comunistă şi deci nu pot fi patria unui Mesia. Şi doar Coreea este ţara cea mai indicată, iar Moon noul Mesia.

În literatura de specialitate secta moonistă este considerată drept una din cele mai păgâne, amorale, care exercită un impact negativ asupra personalităţii şi a societăţii, sectă, al cărui scop suprem este crearea unui „stat în stat" — „Imperiul Moon". Membrii sectei contribuie în modul cel mai direct la crearea şi prosperarea acestui imperiu prin acumularea pe diferite căi a mijloacelor financiare. Secta dispune de mai multe întreprinderi industriale, bănci, alte instituţii şi unităţi economice în Coreea de Sud, Europa occidentală, SUA. Prin mituire şi corupţie Moon a reuşit să se facă recunoscut în cercurile politice şi ştiinţifice din mai multe ţări. Altele, însă, cum ar fi Franţa, Belgia, au interzis activitatea mooniştilor pe teritoriile lor.

În Republica Moldova moonismul a început să pătrundă în anul 1995. La început secta era reprezentată de Federaţia Internaţională-Interconfesională pentru pace în lume şi Federaţia familiilor pentru unificare în lume.

Pentru a racola mai mulţi membri ambele organizaţii afişează cele mai nobile scopuri, pe care le denotă însăşi denumirile lor — consolidarea familiei, a rolului ei în societate. Ei sunt acei care ne întâmpină pe stradă cu un zâmbet larg, prietenos, ne întreabă, dacă avem familie şi ne propun tot felul de anchete. Dar şi acele organizaţii, care au organizat conferinţe somptuoase în cea mai mare sală de ceremonii — Palatul Republicii, la care au participat şi demnitari de stat.

Pradă acestei secte cad, în primul rând, tinerii. Vladimir Griţcu şi Sergiu Chirsanov sunt doi dintre aceşti tineri racolaţi în 1995, dar care au reuşit să părăsească ulterior secta. Iată ce a relatat Vladimir Griţcu la o conferinţă de presă:

Eram student în anul întâi la Facultatea de Istorie. Ca şi alţi tineri de vârsta mea, eram preocupat de filozofie, eram în căutare de sine, a sensului vieţii. M-a impresionat mult sistematicitatea doctrinei mooniste. Am părăsit universitatea, m-am distanţat de societate, am intrat practic într-un conflict social, dar a fost alegerea mea conştientă. În sectă auzeam tot timpul, că noi, moldovenii, suntem o naţiune inferioară, că poporul coreean este cel ales de Dumnezeu. Timp de doi ani, cât m-am aflat în această sectă, mi-am dat seama că acolo se produc lucruri urâte. Totul se concentrează în jurul personalităţii lui Moon, care are interesele sale politice, economice, şi pe care tinde să le atingă prin orice mijloace legale sau ilegale, morale sau imorale. Astfel, Federaţia Femeilor are drept scop sarcina să racoleze soţiile demnitarilor de stat, iar Federaţia Familiilor — să-i atragă pe înşişi aceşti demnitari. Personal am fost martor când au fost mituiţi funcţionari de stat. Deseori aceştia nici nu şi-au dat seama cu cine fac cârdăşie, nu ştiu ce reprezintă această sectă. Ce-i drept, ştiu şi o persoană cu funcţie înaltă, care nu s-a lăsat convinsă de moonişti şi a refuzat nişte favoruri, care i se propuneau.

Vladimir Griţcu ajunsese să ocupe şi o funcţie — organizator şi translator — în una din subdiviziunile sectei. Fire curioasă şi meticuloasă, a încercat să afle mai multe detalii despre structura acesteia, dar nu a primit nici un răspuns. Structura ierarhică a sectei este o taină pentru mooniştii de rând. Se ştie doar, că toată comunitatea mondială este împărţită în zone. Republica Moldova face parte din acelaşi grup de state cu ţările baltice, Rusia, Mongolia. Se face racolaj de membri. Cei din Rusia activează în ţara noastră, moldovenii — în Rusia. În Moldova sunt trei conducători de diferite ranguri: unul este coreean, altul japonez şi altul englez sau american.

Vladimir Griţcu spune, că nu ştie precis, câţi membri are secta moonistă din Moldova, dar crede că sunt în jur de o sută. Ei desfăşoară diverse activităţi. Racolează noi membri, organizează tot felul de conferinţe pentru a se infiltra mai lesne în societate, dar şi adună mijloace băneşti. În acest scop se practică chiar şi cerşitul. Astfel, Sergiu Chersanov a fost delegat în acest scop la Moscova. Aici el lucra câte 12 ore pe zi. „Lucrând" la un hotel din metropola rusă, a avut un conflict cu poliţia. Băiatul cinstit şi educat, le-a promis poliţiştilor, care îl reţinuseră pentru cerşit, că o să părăsească zona. Dar conducătorul grupului l-a trimis din nou acolo, spunându-i că pentru atingerea scopului suprem sunt scuzabile toate mijloacele, inclusiv şi minciuna. Sergiu Chersanov spune, că el într-adevăr, era convins la început că serveşte o cauză nobilă. Apropo de morala acestei secte. Aici sunt acceptate de rând cu minciuna, violenţa, asasinatele, falsul, corupţia, teroarea, destrăbălarea. Mesia Moon recomandă poligamia. Pentru a ajunge „mamă" spirituală o membră a sectei trăieşte în comun cu toţi „taţii" spirituali. Nu am încercat să aflăm, cum s-a derulat activitatea în acest sens a celor doi tineri, aceasta fiind o temă prea delicată. Dar am înţeles, că unul dintre ei a trăit o adevărată dramă sufletească.

Iată aşa, trecând prin mai multe încercări, Vladimir Griţcu şi Sergiu Chersanov s-au convins de adevărata esenţă a acestei pseudo-religii. Ambii tineri au părăsit secta. Totodată ei încearcă acum, pe toate căile, să împiedice propagarea moonismului în Basarabia. Ei merg prin locurile publice, unde mooniştii fac agitaţie, şi combat deschis spusele acestora. Deseori sunt agresaţi, ameninţaţi cu răfuială fizică. Dar mooniştii folosesc şi alte mijloace de racolare. Iată ce a spus la aceeaşi conferinţă de presă Sergiu Chersanov: Una din metodele cele mai cruciale este introducerea în şcoală a unui curs de morală şi etică, intitulat „Lumea şi Eu". Materialul este expus în aşa mod, încât copilul află mai întâi despre Buda, Alah, Mohamed, alţi prooroci din diverse religii şi abia mai apoi, undeva spre sfârşit, printre altele se vorbeşte despre Iisus Hristos. Iar la cursul superior, elevilor li se spune direct că noul Mesia este Moon, ei iau cunoştinţă de un discurs de-al acestuia. Chirsanov spune, că mooniştii au desfăşurat seminarii pentru pedagogii chişinăueni în vederea introducerii acestui obiect facultativ. O şcoală a acceptat acest curs.

Conducerea eclesială consideră că pătrunderea în şcolile moldoveneşti a acestei şi a altor învăţături sectariste este facilitată şi de o nouă concepţie de educaţie moral-spirituală, acceptată de Ministerul Educaţiei şi Ştiinţei. Ori însăşi sintagma „educaţie moral-spirituală", şi nu creştină, deschide calea oricăror învăţături, religii şi pseudo-religii, străine poporului nostru, care este preponderent creştin-ortodox. Decât o asemenea educaţie moral-spirituală, mai bine să nu fie introdus deloc un asemenea curs. Cât priveşte pătrunderea diverselor secte în Moldova, statul trebuie să aibă o poziţie mai fermă în faţa comunităţilor religioase care solicită înregistrare în ţara noastră. Departamentul Cultelor, abilitat cu această activitate, ar trebui să dea dovadă de mai mult discernământ, să studieze cât decât esenţa, caracterul comunităţilor religioase, care solicită înregistrare, lucru care practic nu se face. După paravanul „democraţiei", al „drepturilor omului", al „libertăţii de conştiinţă" sunt înregistrate tot felul de culte, care nu au nimic comun cu spiritualitatea noastră. Astfel, se ajunge la situaţii paradoxale, când, spre exemplu, într-o localitate rurală a fost permisă deschiderea unei case de rugăciuni pentru o singură familie de baptişti, sosită din alt sat. Sau alta: tinerii moldoveni intră în diverse secte doar pentru a evita satisfacerea serviciului militar. Toate acestea vorbesc, în primul rând, de imperfecţiunea legislaţiei naţionale în acest domeniu. Legea privind prozelitismul, adoptată acum câţiva ani, nu funcţionează deloc. Tocmai de aceea în R. Moldova activează curente religioase şi pseudo-religioase care au fost interzise în majoritatea ţărilor pentru impactul lor negativ asupra organismului uman în plan fizic şi psihic, dar şi asupra societăţii în general. Este vorba de menţionata deja biserică a Unificării, dianetica lui Habbard şi a. Autorităţile Bisericii Ortodoxe din Moldova sunt foarte îngrijorate de sănătatea spirituală a populaţiei, care în proporţie de 90 la sută confesează religia creştin-ortodoxă.

OCTAVIAN MOŞIN,
doctorand în teologie

Sf. Ioan cel Nou

(Urmare din pag. a 6-a)

au fost aduse la Iaşi şi sfintele lui moaşte. În anul 1686, din pricina tătarilor, Mitropolitul Dosoftei al Moldovei a dus cinstitele moaşte în Polonia, la Jolkiew, unde au rămas 97 de ani, până în 1783, când s-au întors la Suceava prin stăruinţele Episcopului de Rădăuţi, Dositei.

Astăzi, într-o vreme când mulţi se leapădă de adevărata credinţă pentru avantaje trecătoare, pătimirea şi râvna pentru dreapta credinţă a Sfântului Ioan cel Nou trebuie să fie pentru noi toţi o icoană, un exemplu de statornicie şi de fidelitate.

Pomenirea sa este un prilej de a aminti că nimic nu contează mai mult decât şederea în preajma lui Dumnezeu şi păstrarea credinţei celei adevărate, după modelul pe care ni l-a oferit noul mucenic de la Cetatea Albă, Sfântul Ioan.

Adevărata pricină a suferinţei

(Urmare din pag. a 6-a)

concepte din sfera ştiinţelor pozitiviste, şi anume păcatul. Una dintre noutăţile de dată relativ recentă — psihoterapia, propune o abordare a lucrurilor dintr-o altă perspectivă decât cea consacrată în domeniul ştiinţelor tradiţionale, încercând să vindece trupul de metehnele sale lucrând asupra sufletului. Rezultatele, chiar dacă sunt remarcabile în felul lor, sunt totuşi, departe de ceea ce se doreşte.

Noi, oamenii, gândim nu cu mult diferit de felul în care gândeau fariseii din vremea Mântuitorului. Aceştia, puşi în faţa *vindecării slăbănogului* (Mc. 2, 1—12), pe care patru bărbaţi I l-au adus înainte, au fost scandalizaţi de cuvintele cu care Hristos îl va întâmpina pe slăbănog: *„ţi se iartă păcatele"*. Modul în care proceda, precum şi ordinea de abordare a lucrurilor li se părea absolut nefirească, ba, mai mult, nu puteau înţelege de ce trebuia să-L implice pe Dumnezeu într-o treabă strict omenească. Nu, hotărât lucru, ceva nu era cum se cuvine în această întâmplare, şi în cugetul lor nu ezită să-L acuze pe Hristos că *„huleşte"*.

Privind lucrurile din perspectiva Legii vechi în care fariseii se găseau şi după canoanele căreia judecau, raţionamentul nu era câtuşi de puţin incorect, pentru că Legea decreta clar că *„nimeni nu poate ierta păcatele, fără numai unul Dumnezeu"* (Mc. 2, 7). Cine îndrăznea să-şi asume o atare responsabilitate se făcea vinovat de păcatul cel mai grav, al blasfemiei, şi în consecinţă devenea vrednic de a fi lapidat.

La prima vedere, Iisus se punea într-o situaţie delicată, din care, aparent nu exista ieşire, iar lucrul acesta nu putea decât să-i bucure pe farisei. Aşa Îi mai adăugau încă o piesă la dosarul pe care I-l pregăteau.

Aşa cum procedase şi-n alte momente la fel de delicate, şi de data aceasta îi va lăsa pe ei înşişi să răspundă la întrebare şi să dea ei soluţia ieşirii din dilemă: *„Ce este mai uşor: a zice slăbănogului: Iertate îţi sunt păcatele; sau a zice: Scoală-te, ia-ţi patul şi umblă"?* (Mc. 2, 9). Sigur că numai Dumnezeu putea să ierte păcatele, lăsa Iisus să se înţeleagă, confirmând astfel ceea ce afirmau fariseii. Dar de ce alătura iertarea păcatelor de vindecarea trupului? Şi de ce aşeza mai întâi iertarea păcatelor, şi ce legătură tainică, care scăpa puterii lor de înţelegere, putea exista între ele? Erau acestea câteva din întrebările care le colindau prin minte, fără să poată găsi însă un răspuns mulţumitor. Copleşiţi de neputinţa de a răspunde, se vor închide într-o tăcere vinovată, aşteptând cu înfrigurare să vadă deznodământul acestei întâmplări atât de neobişnuite.

În acel moment, întorcându-se spre cel care zăcea ţintuit pe targă, Iisus îi va spune: *„Scoală-te, ia-ţi patul şi umblă!"*. Acolo, sub privirile mulţimii uimite, slăbănogul s-a ridicat, uimit el însuşi de ceea ce se întâmpla cu el.

A fost o lecţie prin care Iisus le demonstra fariseilor cum trebuie privite lucrurile şi care este adevărata lor ordine: la baza tuturor suferinţelor se găseşte păcatul, iar de sub stăpânirea acestora nu ne putem elibera decât atunci când ne eliberăm de robia păcatului.

Or, procedând mai întâi la iertarea păcatelor, rezulta că tocmai aceasta era adevărata pricină a suferinţei slăbănogului. Vindecarea de boală nu era decât efectul unei cauze mai subtile care nu se putea însă verifica cu mijloace omeneşti. Întâmplându-se însă faptul extraordinar al vindecării, Hristos demonstra — printr-un fapt material verificabil —, că pricina sa încetase. Având deci puterea să ierte păcatele, rezulta că Cel care le-a iertat avea calitatea, pe care numai Dumnezeu o avea, şi că deci El însuşi era Dumnezeu.

Prin această minune a vindecării slăbănogului, Iisus avea să împlinească ordinea Legii celei vechi, instituind mai apoi o altă ordine, care nu contravenea celei vechi, în care puterea de a ierta păcatele va fi conferită urmaşilor săi nemijlociţi — apostolii: *„Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit şi Eu pe voi. Şi zicând aceasta, a suflat asupra lor şi le-a zis: Luaţi Duh Sfânt, cărora veţi ierta păcatele, le vor fi iertate şi cărora le veţi ţine vor fi ţinute"* (In. 20, 21—23).

Minunea vindecării slăbănogului este şi pentru noi o lecţie şi un răspuns la întrebarea pe care ne-o punem în legătură cu posibilitatea de a ne izbăvi de suferinţă. Dacă Iov spunea că suferinţa este inevitabilă şi că *„ne naştem suferinţa aşa cum vulturul se înalţă în zbor"* (Iov 5, 7), această întâmplare vine să ne arate o cale, o posibilitate de a ne izbăvi de suferinţă. Da, omul poate ocoli suferinţa, i se poate sustrage dacă va şti să evite cauzele care duc la suferinţă, şi anume păcatele. Nu întâmplător, multora dintre cei pe care îi vindeca, Mântuitorul le adresa îndemnul *„de acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu ţi se întâmple şi mai rău"* (In. 5, 14).

Ion Popescu Argeşel, MÂNĂSTIRI ŞI BISERICI DIN MUSCEL LA CUMPĂNA DINTRE MILENII, Bucureşti, 2000, 266 p.

Semnalăm apariţia unui volum deosebit de util pentru cei ce doresc să îşi formeze o imagine completă şi complexă totodată asupra lăcaşurilor de cult existente în Muscel, „judeţul cu faţa către Soare".

Această publicaţie constituie o zestre spirituală de nepreţuit nu numai pentru musceleni, ci pentru toţi acei care trăiesc pe pământul românesc, milenară vatră a creştinismului.

Profesorul Ion Popescu Argeşel pune în valoare prin această carte-ghid toate cele 203 biserici de mir, mânăstiri, schituri, capele, durate cu evlavie şi dor de Înalt, de sacru, scoţându-le din anonimat. Nu poate fi trecută sub tăcere existenţa lor deoarece constituie „locurile noastre sfinte", fiecare monument bisericesc reprezentând o filă de istorie, un moment aparte al acesteia.

Bine documentată, lucrarea oferă date interesante cu privire la fiecare edificiu în parte, nefiind omis detaliul semnificativ. Un element binevenit este prezentarea slujitorilor altarelor lăcaşurilor de cult supuse cercetării.

Ne exprimăm convingerea că această carte, care mărturiseşte peste timp credinţa acestui popor materializată în sfinte monumente, nu va rămâne fără ecou, pătrunzând în repertoriul de referinţă al literaturii de specialitate.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 1 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C: Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, însoțit de Ierom. Daniel Breabăn de la aceeași Mânăstire.

● **Miercuri, 2 MAI a.c.,** — A primit pe Maica Stareță Stavrofora Filofteia Potcoavă de la Mânăstirea Bunești, Protopopiatul Rupea, și pe sora Ana Suciu de la aceeași Mânăstire.

● **Joi, 3 MAI a.c. — Î.P.S. Sa** a efectuat o vizită de lucru la Șantierul „Academiei Teologice" de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

● **Vineri, 4 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la reședința mitropolitană în prezența **P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar** și a Permanenței Arhiepiscopiei Sibiu pe Dl. Ing. Ilie Carabulea și pe D-na economist Maria Belașcu, în legătură cu cauza Hotelului Bulevard.

● **Duminică, 6 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Monahia Eusebia de la Reședința Episcopală Buzău.

● **Luni, 7 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** s-a întâlnit cu **P.S. Visarion Rășinăreanu**, P.C. Consilier Ezechil Oancea și P.C. Consilier Ioan Floca.

● **Marți, 8 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a prezidat la Reședința mitropolitană lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.

● **Miercuri, 9 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe secretarul Mânăstirii Frăsinei, P.C. Ierom. Ioanichie și pe P.C. Ierom. Lavrentie.

● **Joi, 10 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Monahia Irina Călin, stareța Mânăstirii Pissiota, jud. Prahova.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediașului, jud. Sibiu.

● **Vineri, 11 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a făcut o vizită la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus unde s-a întâlnit cu Arhitect Modran Victor, Arhitect Alexe Plămădeală și Ing. Ioniță toți din București, responsabili ai proiectului de construcție a Academiei Teologice de la Mânăstirea Sâmbăta.

● **Luni, 14 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P. C. Consilier Arhid. Ezechil Oancea.

● **Miercuri, 16 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Romul Roșca, Protopopul de la Sălișteud. Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Drd. Victor Neamțu, Directorul Seminarului Teologic din Brașov.

● **Joi, 17 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** s-a întâlnit cu D-na Rodica Bălașa din Tg. Mureș.

● **Vineri, 18 MAI a.c.,** — A primt pe P.C. Pr. Tiflea de la Capela Spital din Tg. Mureș.
— S-a întâlnit cu P.C. Pr. Alexandru Comșa, protopopul de la Rupea.
— A primit pe P.C. Pr. Vasile Zărnescu, parohul Bisericii „Bartolomeu" — Brașov.

● **Duminică, 20 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Sf. Liturghie în Capela Spitalului Universitar din Tg. Mureș.
— A primit vizita P.C. Arhim Ioan Iovan și a Maicii stareță stavrofora Cristina de la Mânăstirea Recea, jud. Mureș.

● **Luni 21 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit vizita P.C. Pr. Silviu Negruțiu din Tg. Mureș.

● **Marți, 22 MAI a.c., —Î.P.S. Sa** a primit pe **Î.P.S. Andrei Andreicuț**, Arhiepiscopul Alba Iuliei, însoțit de P.C. Pr. Protopop Nicolae Șincan din Tg. Mureș.
— **Î.P.S. Sa** s-a întâlnit cu **P.S. Visarion Rășinăreanu**, episcopul vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Miercuri, 23 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus și pe P.C. Pr. Valentin Sicoe, Secretar eparhial.

● **Joi, 24 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** s-a întâlnit cu Dl. Adrian Păunescu, scriitor și poet, Senator de Dolj și cu Dl. Prof. Ioan Nicolaescu, Senator de Tg. Mureș.
— A primit pe Dl. consilier ec. Mircea Solovăstru, din Tg. Mureș.

● **Vineri, 25 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Prof. Ing. Dr. Dumitru Șoaită, Decanul Facultății de Inginerie „Petru Maior" din Tg. Mureș cu familia.
— A primit pe P.C. Pr. Silviu Negruțiu și pe Dl. ec. Mircea Solovăstru din Tg. Mureș.

● **Sâmbătă, 26 MAI a.c.,** — A avut o întâlnire particulară cu dl. prof. univ. dr. Ioan Pascu, Șeful Secției de Neurologie din Tg. Mureș.

● **Marți, 29 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilier ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Miercuri, 30 MAI a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. lector Dr. Mircea Ielciu de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

● **Joi, 31 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Vasile Cheslărean de la Parohia Aciliu, Protopopiatul Sălișteț.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA
— Parohia Ighișul Vechi — numiri

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAȘOV
— Parohia Holbav — numiri

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU
— Parohia Turnișor I — examen concurs
— Parohia Broșteni — numiri

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN MEDIAȘ
— Parohia Florești — numiri

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SĂLIȘTE
— Parohia Rod — numiri
— Parohia Poiana I — la transferări

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGĂRAȘ
— Parohia Recea — numiri

Termen de concurs: 1 IUNIE - 1 IULIE 2001

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopești anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Oficiile Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, situația socială (domiciliul, copiii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Vechimea în preoție trebuie să fie de minimum 5 ani, la transferări.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier ad-tiv bisericesc

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

● **23 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica Schitului Foltea cu hramul „Sf. Gheorghe" rostind cuvânt de învățătură. A săvârșit apoi în sobor slujba sfeștaniei și taina Sf. maslu.

● **24 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană cu prilejul zilei Sf. Ierarhi Ardeleni.

● **27 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a vizitat mânăstirea Vladimirești, jud. Galați și Mausoleul de la Mărășești.

● **28 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a participat la invitația **P.S. Casian Crăciun** la lucrările Simpozionului organizat de Episcopia Dunării de Jos cu prilejul împlinirii a 7 ani de la trecerea la cele veșnice a arhiepiscopului **Antim Nica.**
— A vizitat mânăstirea de maici de la Lacul Sărat și biserica Precista din Galați.

● **29 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care au săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala episcopală din Galați și slujba parastasului pentru arhiepiscopul **Antim Nica** al Dunării de Jos.

● **1 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu iar seara Vecernia și Acatistul Învierii în Catedrală.

● **4 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **5 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— A vizitat noua biserică cu hramul „Pogorârea Sf. Duh" din Sibiu - Valea Aurie.
— Seara slujește Vecernia în Catedrală.

● **6 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica monument istoric „Sf. Treime" din Sibiel, prot. Sălișteț, rostind cuvânt de învățătură.
— A participat la festivitatea de atribuire a numelui Pr. Zosim Oancea muzeului de icoane pe sticlă din Sibiel.
— A cercetat canonic bisericile parohiale din Cristian și Orlat vorbind credincioșilor prezenți la slujba Utreniei.
— Seara a săvârșit slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Schimbarea la față" din parohia Valea Lungă - prot. Mediaș (pr. paroh Marius Custelcean), rostind cuvânt de învățătură.

● **8 MAI a.c., — P.S. Sa** a participat la deschiderea festivă a manifestării **„Zilele Educației Naționale"** desfășurate la Sibiu.
— A luat parte la lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Învierii în Catedrală.

● **9 MAI a.c., — P.S. Sa** a făcut o vizită canonică la Schitul Păltiniș.

● **10 MAI a.., — P.S. Sa** a făcut o vizită canonică la biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul" din Sibiu aflată în șantier de construcție.

● **12 MAI a.c., — P.S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Craiova și slujba parastasului pentru vrednicul de pomenire, Mitropolitul **Nestor Vornicescu** al Olteniei.

● **13 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Treime" - Bariții Brașov rostind cuvânt de învățătură și a înmânat Crucea patriarhală P.C. prot. Zenovie Moșoiu.
— A săvârșit taina Sf. Cununii tinerilor Florin și Bianca Gârlonța în biserica „Sf. Paraschiva" din Brașov.
— Seara a slujit Vecernia și a predicat la biserica „Înălțarea Domnului" din Brașov și a acordat Crucea Patriarhală P.C. Pr. prof. Victor Neamțu parohul bisericii.
— În aceeași zi a cercetat și bisericile parohiale din Șona, prot. Făgăraș.

● **15 MAI a.c., —P.S. Sa** a săvârșit Vecernia și Acatistul Învierii în Catedrală.

● **17 MAI a.c., — P.S. Sa** a prezidat lucrările Conferinței preoțești din protopopiatul Mediaș.

● **19 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
— A vizitat noul Muzeu al Satului din Tălmăcel, prot. Avrig.

● **20 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Împărați" de la mânăstirea Boholț-Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură.
Ierod Daniel Breabăn a fost hirotonit întru preot pe seama mânăstirii „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.
— Seara a slujit și predicat la Vecernie în biserica „Sf. Trei Ierarhi" din Făgăraș - Combinat (Pr. paroh Ioan Onciu).
— A cercetat și șantierul noii catedrale aflate în construcție în Făgăraș.

● **21 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Împărați" din orașul Victoria (Pr. paroh Octavian Smădu), rostind cuvânt de învățătură cu prilejul zilei hramului.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul „Sf. Împărați" în Catedrală.

● **22 MAI a.c., — P.S. Sa** a prezidat lucrările Conferinței preoțești din protopopiatul Rupea.
— A cercetat canonic și mânăstirea „Sf. Gheorghe" din Bunești și a vizitat Mânăstirea Recea.

● **24 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Înălțarea Domnului" din Vișlea de Jos, prot. Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Ioan Năftănăilă a fost hirotesit întru sachelar.
A fost sfințită și noua troiță ridicată în comună în memoria eroilor căzuți în cele două războaie mondiale. Seara a slujit Vecernia și a predicat la mânăstirea din Berivoii Mari cu hramul „Înălțarea Domnului".

● **26 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
— A vizitat Capela Militară de la U.M. 01336 - Zalău.
— A participat la programul festiv organizat la Teatrul Dramatic din Baia-Mare cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață ai **P.S. Episcop Iustinian Chira.**

● **27 MAI a.c., — P.S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Baia-Mare.
— A luat parte la recepția oficială oferită de Consiliul Eparhial al Episcopiei Maramureșului în onoarea **P.S. Episcop Justinian.**

● **29 MAI a.c, — P.S. Sa** a prezidat lucrările Conferinței preoțești din protopopiatul Brașov.
— În aceeași zi a cercetat canonic și mânăstirea Bucium, prot. Făgăraș.

● **30 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela Seminarului Teologic din Făgăraș.
— A prezidat examenul de atestat teologic de la același seminar.

● **31 MAI a.c., — P.S. Sa** a prezidat lucrările conferinței preoțești din protopopiatul Sibiu la care au participat și preoții din prot. Avrig, Sălișteț și Agnita.

Arhid. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Humanitas publică *Psihologia lui Platon*, de Yvon Brès, traducere din franceză de Mihaela Alexandra Pop, București, 2000, 469 p.

„Studiul lui Yvon Brès, profesor la Universitatea Paris VII, propune o lectură în cheie psihanalitică a Dialogurilor, focalizată asupra problemei erosului la Platon.

La capătul unei analize de o desăvârșită rigoare, certătorul ajunge la concluzia că opera platonică dezvăluie o experiență a iubirii și un mod de a o înțelege pe care abia modernitatea le-a redescoperit. Platon pare astfel să vestească ponderea psihologiei abisale în gândirea secolului XX.

Iată m-am oprit puțin asupra capitolului VII care se ocupă cu: *Lumea de dincolo*. Ce va vrea oare să ne spună? Și voi cita următorul pasaj:

„Este știut de multă vreme că meditația filozofică despre moarte nu are decât foarte rar drept cauză teama justificată de o moarte apropiată (boală, bătrânețe) sau spectacolul morții altuia. Reacția asupra morții - eveniment nu este, în majoritatea timpului, decât expresia preocupărilor filozofice sau spirituale privitoare la sensul vieții umane în actualitatea, și nu în limita ei. De la Platon însuși la Sartre, această ambiguitate a reflecției despre moarte poate fi urmărită în operele lui Epicur, Montaigne, Bossuet, Rilke și Freud.

Ni se pare mai verosimil că Platon a folosit moartea lui Socrate ca temă pentru trei dialoguri în momentul în care desfășurarea propriei sale cercetări îl obligă să abordeze tema filozofică a morții".

Cartea cuprinde XII capitole care merită citite cu mare interes.

★

● *Onisie Morar - o credință, un drum, o viață* - ediție îngrijită de: Prof. Rodica-Ana Dan (n. Morar), Prof. Valeria-Gemma Moraru, volum tipărit cu binecuvântarea *Î.P.S. Bartolomeu Anania*, Arhiepiscop al Clujului, Editura „Renașterea", Cluj-Napoca, 2000, 235 p.

Părintele Onisie Morar a trecut la cele veșnice în 1995, după ce a fost la început greco-catolic, iar în 1958 la 8 septembrie a trecut la ortodoxie, și a fost Vicar-administrativ al Arhiepiscopiei Clujului între anii 1974-1979.

A fost un preot bun și a rămas credincios ortodoxiei până la moarte.

Cartea aceasta e o amintire despre dânsul scrisă de prieteni și admiratori. E o carte bună despre un preot revenit la ortodoxie, pe care a iubit-o și a slujit-o până la moarte.

Iată ce spune într-o Confesare din 1994: „Pe lângă licențele obținute în urma studiilor universitare, am dobândit suprema licență în experiența vieții pentru care nu pot prezenta un act scris, însă o am în inima și sufletul meu, drept călăuză în viață".

L-am cunoscut și am prezidat examenul de doctorat al ginerelui său Alexandru Moraru.

Să ne amintim de dânsul cu dragoste.

★

● *Scrisori* de Ioan Alexandru și Iustinian Chira, Baia Mare, 2001.

Până la pagina 133, avem scrisorile lui Ioan Alexandru, iar mai departe până la pag. 315 sunt scrisorile lui *Iustinian Chira* către el.

„Viața lui Ioan Alexandru a fost o chemare, o sfântă și înaltă chemare spre lumină, spre viață, spre harul cel mai presus de tot ce este creat, de tot ce este trecător și zadarnic".

Prea Sfințitul *Justinian Chira*, care a corespondat cu poetul Ioan Alexandru, își face o datorie de demnă prietenie publicându-i aceste scrisori care ne arată sufletul mare al lui Ioan Alexandru.

Acest poet credincios își arată toată credința lui în Dumnezeu și neamul său.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.

★

● Editura „Almarom" - Râmnicu Vâlcea publică: *În dar ați luat, în dar să dați*, de P.C. arhim. dr. Chesarie Gheorghescu, Mânăstirea „Dintr-un Lemn", 2000, 355 pag. E o adunare de articole și predici bune, care merită citite.

Semnalăm și cea de a doua lucrare cu titlul: *Învățătura ortodoxă despre iconomia divină și iconomia Bisericească*. Este teza de doctorat în teologie, ediția a II-a, a părintelui Chesarie Gheorghescu, lucrare foarte bună care îi face dreptate.

Iată ce spune P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: „Tema este tratată atât de extins și de bogat și pentru faptul că autorul o concepe ca identificându-se cu toate aspectele operei de mântuire înfăptuită de Dumnezeu în Hristos. Considerăm că autorul a făcut un lucru bun, trecând în revistă studiile de teologie românească referitoare la iconomie, deși, ni se pare, că, din această «listă» au rămas pe dinafară unele studii din teologia românească mai veche.

Lucrarea este însă merituoasă prin abundența de material concentrat în ea și prin problemele de mare interes pe care le pune și care pot suscita noi preocupări cu tema iconomiei în Biserica Ortodoxă, temă atât de caracteristică acestei Biserici".

E păcat că prea cuvioșia sa n-a ajuns la vreme în ierarhia superioară a Bisericii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S U.A. (cont nr. 2,11.1 -61 15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S A., Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
1 şi 15 iulie
Nr. 25—28
2001

Asigurări Divine

„Luminătorul trupului este ochiul. Deci, dacă ochiul tău va fi curat, tot trupul tău va fi luminat; iar dacă ochiul tău va fi rău, tot trupul tău va fi întunecat. Aşa dară, dacă lumina, care e în tine, este întuneric, atunci cum e întunericul?" (Mt. VI, 22—23).

Duminica a III-a după Rusalii

Una dintre cele mai obişnuite stări din viaţa omului pământean, dacă nu chiar cea mai obişnuită, este grija. Grija trupului, grija pâinii, grija îmbrăcămintei — grija zilei de mâine, apoi grija copiilor, grija gospodăriei, grija măririi sau dacă eşti mare grija căderii, grija sănătăţii, grija păzirii legilor — deci grija libertăţii. Griji, griji, griji din toate părţile. Aşa-i de hărţuit bietul om, că n-are nici zi nici noapte binecuvântată de tihnă, fără de griji.

Duhul acesta al „grijii de multe", aşa-numit de Sfântul Efrem Sirul în cea mai scurtă, mai frumoasă şi mai cuprinzător creştină rugăciune, — rugăciunea pe care o rostim plecându-ne genunchii în timpul Postului mare — duhul acesta este un duh viclean şi înşelător, un diavol. Şi e diavol cu cele mai mari înlesniri de izbândă asupra omului, pentru că îl îndeamnă pe om la gânduri şi fapte oarecum fireşti, în aşa fel că sărmanul om nu-l miroase pe dumnealui şi, dacă nu-l miroase nici nu-l alungă.

Căci, să ştiţi, cum spun Sfinţii Părinţi că cea mai iscusită metodă a diavolului de a-şi face ucenici, e aceea de a-l face pe om să creadă că nu există diavol. Căci ce e mai nevinovat dar şi mai înşelător decât ca din umbră să rostească la urechea cugetului omului:

Ce vei mânca oare? Eşti, şomer, ce vei face mâine? Ai nevastă, copii, şi ai datoria să-i hrăneşti şi să-i îmbraci. Fă-ţi socoteală bună. Nu ştii proverbul: „Dumnezeu dă, dar în traistă nu pune". Nu-i drept?

Frământă-te, îngrijeşte-te din vreme. Munceşte, adună. Oare nu Sf. Scriptură spune că „cine nu vrea să muncească nici să nu mănânce!" Şi uite aşa şopteşte diavolul acesta al grijii. Şi cu toate acestea, vrând omul să-şi îndreptăţească cugetele şi faptele, face voia diavolului. Nu degeaba învaţă Psalmistul: *„Că nu se va îndreptăţi înaintea Ta (Doamne) tot cel viu, că a prigonit vrăjmaşul sufletul meu"*.

Dar lucrul trebuie adâncit şi lămurit.

Două sunt lumile în care e hărăzit omul să trăiască: lumea aceasta, pământească — scurtă, precum o vedem şi lumea cealaltă, cerească — veşnică precum o dorim şi ne-o învaţă Sf. Scriptură. Dar ţinta, osteneala unde este, şi anume: dobândirea vieţii veşnice în Împărăţia lui Dumnezeu. Căci nu avem aici pe pământ cetate stătătoare, precum spune Apostolul, ci suntem străini şi călători aici, pentru o vreme, iar

(Continuare în pag. a 2-a)

† **Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA**
Mitropolitul Ardealului

Apel către toţi românii din ţară şi din lume

Acum, la intrarea în cel de-al treilea mileniu, noi, toţi românii, fie că suntem pe pământul moşilor şi strămoşilor noştri, fie că suntem cetăţeni loiali ai altor state, avem datoria să ne gândim la destinul naţiunii române, la viitorul ei, într-o lume aflată în profundă schimbare.

Societatea românească trece prin mari transformări şi se confruntă cu numeroase greutăţi de ordin economic, social şi politic. Dificultăţilor inerente oricărei schimbări - şi mai ales ale uneia de amploarea şi profunzimea celei începute prin Revoluţia din decembrie 1989 - li se adaugă efectele deceniilor de guvernare totalitară, care au separat România de Europa Occidentală.

Avem mai mult ca oricând nevoie de solidaritate, de muncă inteligentă şi îndârjită, de un proiect de viitor care să răspundă aspiraţiilor noastre fireşti de pace, prosperitate şi dezvoltare.

Cu toate greutăţile trecutului şi ale prezentului, graţie unor oameni care şi-au păstrat şi apărat idealurile, Românii nu şi-au pierdut credinţa în Dumnezeu, identitatea naţională şi culturală, ataşamentul faţă de valori precum democraţia, libertatea, toleranţa, respectul demnităţii umane. Românii pot fi mândri de valorile lor naţionale, de tradiţiile şi de obiceiurile lor, de umanismul lor, de apartenenţa la creştinătatea ortodoxă. Aceasta este zestrea pe care o aduc ei în proiectul Europei Unite, o zestre bogată şi originală.

Viaţa generaţiilor noastre, a semnatarilor acestui Apel, nu a fost una uşoară. Am văzut multă durere şi multă suferinţă, am văzut visuri prăbuşite dar şi speranţe împlinite. Am văzut cum din trupul României Mari, înfăptuită prin jertfa de sânge a părinţilor şi bunicilor noştri, au fost rupte teritorii. Am suferit alături de cei care au suferit din cauza totalitarismelor.

Nu vrem ca românii, oriunde s-ar afla ei, să mai sufere precum au făcut-o cei din generaţiile trecute. Avem multe de făcut pentru a ne împlini această dorinţă.

Pentru săracii şi pentru copiii României, fiecare din poziţia sa şi după puterile sale, am hotărât să ne unim eforturile în acţiuni conjugate în favoarea celor nevoiaşi. Vă chemăm pe toţi să vă alăturaţi acestui efort. Să arătăm lumii că nouă ne pasă de copiii orfani şi de bătrânii singuri. Să demonstrăm solidaritate şi ataşament faţă de valorile general-umane. Doar aşa vom reuşi să ne atingem idealul împărtăşit de toţi românii - de integrare europeană şi euro-atlantică.

Diferenţele de idei şi disputele politice rămân esenţa oricărei democraţii. Românii din interiorul ţării şi cei din lumea întreagă nu au numai dreptul, dar trebuie să fie încurajaţi să analizeze cât mai profund posibil viitorul naţiunii noastre, compoziţia guvernelor şi alegerea politicienilor noştri. Totuşi, aceste dezbateri trebuie să fie călăuzite de interesele noastre istorice. În viitorul apropiat România se va afla în faţa unor momente majore. Fără progres economic nu vom realiza integrarea ca membru deplin în Uniunea Europeană; fără sprijinul dumneavoastră, cererea României de integrare în NATO nu ar avea acelaşi ecou. Împlinirea acestor două deziderate ne priveşte pe noi toţi, şi se aşează deasupra oricăror calcule politice sau personale.

Vom dedica toate eforturile noastre pentru împlinirea acestor ţeluri. Şi aşa cum ţările din regiunea noastră au reuşit să fructifice creativitatea diasporei lor pentru binele naţiunilor lor, facem apel la toţi românii să ne ajute pentru a reuşi în marile încercări care ne stau în faţă.

Procesul început în secolul al XIX-lea, prin mişcarea de renaştere naţională, trebuie să se împlinească în secolul nostru, astfel încât românii să devină parteneri egali în familia europeană a naţiunilor.

Ca semn al acestei voinţe comune, dorim să contribuim practic la împlinirea câtorva mari proiecte de asistenţă socială şi de marcare a identităţii noastre creştin-ortodoxe. Un prim proiect pe care dorim să-l sprijinim, şi în folosul căruia îi chemăm pe toţi românii cu posibilităţi să ni se alăture, este schimbarea în bine a vieţii copiilor României, inclusiv prin adopţii ca alternativă la orfelinate, şi a bătrânilor, tot mai lipsiţi de posibilităţi. Ne gândim de asemenea, să sprijinim ctitoriile româneşti de peste hotare, lăcaşuri de închinare în limba noastră şi mărturii ale credinţei neamului românesc, cum ar fi Aşezămintele de la Ierusalim şi Ierihon. Astfel, ne facem datoria de oameni cu credinţă în Dumnezeu şi în valorile creştine şi lăsăm un semn al trecerii noastre prin lume.

Aceasta este o datorie nu numai faţă de strămoşii noştri, care au luptat şi au murit pentru independenţa noastră, ci şi faţă de generaţiile viitoare, care trebuie să aibă garanţia că niciodată nu vor mai îndura ceea ce generaţiile anterioare au îndurat.

Aşa să ne ajute Dumnezeu!

Regele
M I H A I I

Prea Fericitul
T E O C T I S T
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

ION ILIESCU
Preşedintele României

Catedrala Mitropolitană din Sibiu
— 95 de ani de la Sfinţire —

Se împlinesc în acest an, 95 de ani de la sfinţirea măreţei Catedrale Mitropolitane din Sibiu, monument de arhitectură reprezentativ pentru stilul bizantin din Transilvania şi din întreaga ţară.

Au trecut 95 de ani de când un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi avându-l în frunte pe vrednicul de pomenire mitropolitul Ioan Meţianu într-o dimineaţă senină de primăvară au săvârşit slujba de târnosire a acestui Sion al Ortodoxiei româneşti simbol al credinţei şi al dragostei neamului românesc faţă de Biserica străbună şi faţă de pământul strămoşesc.

Evenimentul de acum 95 de ani încununa într-un fel toată lupta şi toate strădaniile românilor ortodocşi din Ardeal de a-şi afirma identitatea lor naţională şi confesională şi totodată apartenenţa lor cu trupul şi cu sufletul la aceste plaiuri pe care ei dintotdeauna le-au locuit.

Ideea ridicării unei catedrale ortodoxe în oraşul de reşedinţă al Mitropoliei - Sibiu, a aparţinut mai întâi marelui mitropolit Andrei Şaguna cel care a fost aici în Ardeal *„începător întru toate"* şi care printr-o circulară trimisă în eparhie în preajma Crăciunului anului 1857, după ce în toamna aceluiaşi an a obţinut aprobarea Împăratului Francisc-Iosif I, îi îndemna pe preoţi şi pe credincioşi să jertfească din puţinul lor pentru înălţarea unei sfinte catedrale în oraşul Sibiu, care *„să fie maica tuturor bisericilor din eparhia noastră..."* şi care să fie zidită *„spre mărirea lui Dumnezeu şi spre binele vostru"*, cum se exprima el.

În urma apelului făcut s-a început organizarea Colectei propriu-zise, primul donator fiind însuşi împăratul Francisc-Iosif I care a donat 1 000 de galbeni, urmat apoi de guvernatorul Transilvaniei cu 50 de galbeni, de Mitropolitul Andrei cu 2 000 de florini şi de mulţi alţii.

Din cauza vitregiei vremurilor mitropolitul Andrei a adormit întru Domnul fără să-şi poată vedea visul împlinit. Sub urmaşii săi a continuat strângerea de fonduri pentru catedrală, astfel că sub păstorirea mitropolitului Ioan Meţianu (1899-1917) s-a pus piatra de temelie a actualei biserici catedrale în str. Mitropoliei nr. 33. Pentru degajarea locului, a fost nevoie de demolarea câtorva case din jur precum şi a vechii bisericuţe greceşti din Sibiu care până atunci servea drept catedrală episcopală.

Lucrările au început în anul 1902 şi au continuat până în 1904, când biserica a fost pusă sub acoperiş, fiind coordonate de către arhitectul Sibiului de atunci Iosif Schussnig. Planul catedralei a fost acceptat în urma unui concurs la care s-au prezentat 31 de arhitecţi, fiind declarat câştigător planul arhitecţilor Virgil Nagy şi Iosif Konemer.

În ziua de 13 decembrie 1904 au fost sfinţite şi aşezate în cele două turnuri cele 4 clopote. S-au confecţionat apoi iconostasul şi strănile în Bucureşti la firma lui Constantin Babic, a fost introdusă lumina electrică şi a fost pictată cupola. Pictura acesteia ca şi a

(Continuare în pag. a 4-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Ecouri ale „pelerinajului" papal în Grecia şi Siria*

Redăm sub acest titlu câteva aspecte şi ecouri ale vizitei Papei Ioan Paul al II-lea, în special în Grecia, la începutul lunii mai.

Astfel aflăm că Biserica Ortodoxă Greacă s-a opus mult timp acestei vizite, mai precis din iunie 1999 când papa şi-a exprimat dorinţa de a călca pe urmele paşilor Sf. Apostol Pavel, cu prilejul jubileului anului 2001. Până la urmă, invitarea papei s-a făcut în calitate de şef de stat de către preşedintele Republicii elene, Dl. Costis Stephanopoulos, în ianuarie 2001, iar sinodul Bisericii Ortodoxe din Grecia şi-a ridicat veto-ul său abia în martie 2001.

Nici un reprezentant al Bisericii ortodoxe n-a fost prezent la aeroport. Mai mult, manifestaţii de protest au avut loc la Atena, iar în mânăstiri au fost arborate drapele negre. Şi cu o săptămână înaintea vizitei manifestaţiile contra vizitei papale au adunat mii de credincioşi, între care mulţi călugări şi călugăriţe. În 2 mai, la apelul comunităţilor monahale din Athos, a avut loc un marş de protest în centrul Atenei. Au fost prezenţi nu numai ierarhi şi clerici, dar şi foarte mulţi credincioşi veniţi din toată ţara, care purtau pancarte cu inscripţii ca: „Nu venirii Papei", „Noi protestăm contra acceptului Bisericii noastre pentru vizita papală şi contra participării ierarhiei la această vizită". Un reprezentant al Muntelui Athos a citit un mesaj de aspru rechizitoriu la adresa papalităţii.

În Siria, în schimb, papa s-a bucurat de o mai bună primire. Astfel, încă, în ajunul sosirii sale la Damasc, Patriarhul Ignatie al IV-lea al Antiohiei şi primat al Bisericii Ortodoxe din Siria, Liban, Irak şi Kuweit a acordat presei un interviu în care a ţinut să sublinieze importanţa acestei vizite pentru comunităţile creştine locale. El a spus între altele: „Papa Romei vine să viziteze ţara creştinătăţii autentice. Vizita sa va fi foarte utilă... căci prin aceasta papa va spune oamenilor că religia creştină este din punct de vedere istoric autentică în această ţară şi că nu e doar un fenomen efemer".

Redăm, în continuare, şi un ecou al vizitei, venit de această dată, de la Paris, din partea lui Jean-François Colosimo, conferenţiar la Institutul de Teologie Ortodoxă din Paris (Institut Saint-Serge), care a acordat în 5 mai, un interviu ziarului „Le Monde". În opinia interlocutorului vizita papală a avut drept con-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

* Am preluat aceste ecouri din S.O.P. (Service Orthodoxe de Presse) nr. 259, Paris, iunie 2001.

In memoriam

Se împlinesc în aceste zile 15 ani de la trecerea la cele veşnice a doi dintre marii ierarhi ai Bisericii noastre. Este vorba de patriarhul JUSTIN MOISESCU şi de fostul mitropolit al Ardealului NICOLAE MLADIN.

Amândoi au fost ierarhi luminaţi, bine şcoliţi la Universităţi celebre din Apus, ambii au fost mari profesori de teologie care au luminat şi au pregătit de-a lungul carierei lor zeci de generaţii de studenţi teologi deveniţi apoi preoţi slujitori în ogorul Domnului.

După ce au intrat în ierarhia bisericească ca şi arhierei amândoi au fost la înălţimea chemării lor, aceea de a fi slujitori ai lui Dumnezeu şi ai oamenilor. Au ilustrat împreună în chip strălucit, deşi patriarhul JUSTIN doar pentru un an, scaunul mitropolitan din Sibiu, scaunul istoric al lui Andrei Şaguna şi al lui Nicolae Bălan, înscriind în vremurile acelea destul de grele şi de potrivnice credinţei, pagini de adevărat misionarism, de cultură şi de veritabilă teologie românească.

Ambii au fost mari ecumenişti, înscriindu-şi numele lor printre pionierii ecumenismului practic din România şi făcând cunoscut numele Bisericii noastre peste hotarele ţării, ca delegaţi ai acesteia.

Au plecat dincolo, în zările veşniciei la un interval de aproape două luni, unul de celălalt, în anul Domnului 1986, lăsând în urmă un „nume bun" şi o figură luminoasă vrednică de urmat şi de întruchipat.

Au rămas în conştiinţa ierarhilor, a clerului şi a credincioşilor ca doi ierarhi devotaţi cauzei lui Hristos şi Bisericii Sale şi ca două făclii care au luminat la altarul strămoşesc în vremuri de cumpănă şi de încercare.

Acum, la împlinirea celor 15 ani de la trecerea lor dincolo, să le urmăm pilda vieţii şi a slujirii lor, să rugăm pe Marele arhiereu Hristos Domnul să le facă odihnă în ceata dreptţilor şi să le aprindem smerit o lumânare la mormintele lor din Catedrala patriarhală din Bucureşti şi de la Mânăstirea Bâncoveanu, Sâmbăta de Sus, de la poalele Făgăraşului, rostind creştineasca rugăciune: *„În veci pomenirea lor".*

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-Vicar
Sibiu

Penticostarul — izvor al predicii şi catehezei

Cultul creştin constituie şi a constituit întotdeauna o sursă extraordinară pentru propăvăduirea creştină. Fără predică nu s-ar desfăşura normal echilibrul liturgic al cultului creştin. Bogata imnologie bisericească constituie pentru orice credincios un prilej de a reflecta la aspectele cele mai variate ale învăţăturii creştine în forma în care Biserica le-a păstrat şi le-a transmis dintotdeauna. De cele mai multe ori cultul a fost un instrument important de luptă împotriva ereziilor, în toate componentele cultului creştin, dar mai ales în Sfânta Liturghie. Părintele Petre Vintilescu spune despre imne că ele reprezintă „credinţa cântată", iar condacele au fost definite îndeosebi ca predică poetică sau o poezie în care este transpusă dogma.

Penticostarul ca şi carte de cult îşi are originile în Sfânta Scriptură a cărei învăţătură este exprimată în scris de către Sfinţii Părinţi ca un omagiu închinat lui Dumnezeu. De aceea cred că înainte de a spune că Penticostarul este izvor al predicii şi catehezei trebuie spus că Sfânta Scriptură reprezintă prin excelenţă sursa din care autorii Penticostarului se inspiră. Este de la sine înţeles că Evangheliile sunt principala sursă dacă admitem că Penticostarul ca perioadă liturgică se concentrează asupra marelui eveniment al Învierii Domnului. Unii evanghelişti au cunoştinţe mai simple despre fapte, alţii din contră le cunosc mai în amănunt adăugând şi fapte noi pe care Penticostarul le preia în întregime. Important este că Scriptura ne transmite totul în lumina adevărului. Din această sursă aflăm că toate personajele aflate în preajma Mântuitorului după Învierea Sa din morţi au primit cel mai puternic şi mântuitor sprijin pentru Dumnezeu. Exemplul cel mai elocvent al mesajului pe care trebuie să-l primim în această perioadă este scos în evidenţă tot de o predică; este vorba despre predica Sfântului Apostol Petru de la Cincizecime care arată că: „Dumnezeu a înviat pe Acest Iisus, Căruia noi toţi suntem martori. Deci, înălţându-se prin dreapta lui Dumnezeu şi primind de la Tatăl făgăduinţa Duhului Sfânt L-a revărsat pe acesta, cum vedeţi şi auziţi voi". (F. Ap. 2, 32—33).

În ce priveşte perioada imediat următoare primului veac creştin, documentele existente oferă destul de puţine informaţii în ce priveşte cultul creştin dar există destul de multe în ceea ce priveşte propovăduirea creştină pe care se fundamentează şi o parte a cultului creştin. Constituţiile Apostolice ne informează că duminica în cinstea Învierii Domnului, pe când se lumina de ziuă, în Biserică se făceau rugăciuni şi cereri către Dumnezeu. Cultul se continua cu citiri şi explicări ale pericopelor evanghelice sau vetero-testamentare. De asemenea Testamentum Domini ne informează că sâmbăta spre duminică credincioşii se adunau la biserică unde se făceau cântări şi citiri din psalmi iar episcopul sau preotul predica.

În primele patru secole creştine când oratoria clasică creştină era mai înfloritoare decât orice altceva din cultul divin, şi aceasta deoarece gândirea creştină era frământată de probleme foarte importante cum ar fi hristologia sau triadologia, foarte multe cuvântări ale marilor părinţi ai Bisericii au intrat în uzul liturgic. Aşa se face că Sfântul Ioan Damas-

(Continuare în pag. a 7-a)

Drd. EMIL-RADU MOCIOIU

Ecouri ale „pelerinajului" papal în Grecia şi Siria

(Urmare din pag. 1)

secinţă o dezbinare şi o provocare a ortodocşilor. În orice caz, a subliniat vorbitorul, „în Grecia şi Rusia, papa are cele mai puţine motive să se impună, atâta vreme cât acolo, creştinismul nu este atât de apropiat pe cât de divergent de acela pe care el îl reprezintă (papa). Apoi, ortodocşii nu pretind neapărat ca Ioan Paul al II-lea să ceară iertare cât mai ales să facă un gest clar, de respingere definitivă a oricărei forme de uniatism şi de prozelitism".

Întrebat asupra manifestaţiilor ostile din Grecia, faţă de vizita papală, Jean François Colosimo a subliniat că acestea au fost datorate „ambiguităţii vizitelor papei", care îi irită pe ortodocşi. „Când el (papa n.n.), nu este invitat ca şef religios, el se face invitat ca şef de stat. Aşa s-a întâmplat înainte în Georgia iar acum în Grecia şi se va întâmpla în viitor în Ucraina". „Memoria ortodoxă" păstrează despre papalitate amintirea unei „prăzi spirituale", caracterizată prin „tentative uneltite de către Roma, pe parcursul ultimelor patru secole, de cucerire a unor poziţii şi de convertire a unor populaţii în ţări ortodoxe". Din această cauză, încrederea în papă este „foarte zdruncinată".

În continuare, cel intervievat a arătat că: „ceea ce îi împiedică pe catolici şi ortodocşi de a se împăca este tocmai figura papalităţii, anume aceea a „păstorului" cu pretenţie universală".

La întrebarea „cum anume (în Grecia), Biserica ortodoxă poate să se dedea la un naţionalism atât de puternic, chiar dacă legitim din considerente istorice şi pentru suferinţele suportate, care naţionalism însă este totuşi puţin compatibil cu integrarea europeană", Jean François Colosimo a răspuns subliniind că atâta vreme cât „grecii au sentimentul de a fi izolaţi şi rău înţeleşi în Europa (pentru că, n.n., sunt ortodocşi) ... Biserica lor refuză o Europă care ar nega specificitatea sa ortodoxă, ... o Europă tehnocratică ce ar nega identităţile, o Europă care nu va fi fidelă mărturiei sale biblice, de apărare a valorilor comune şi a unei convieţuiri fără de care s-ar cădea în barbarie". Interlocutorul a insistat asupra legăturilor strânse care unesc populaţia de cler, amintind că „grecii nu vor putea uita niciodată că Biserica ortodoxă a fost aceea care a asigurat dăinuirea culturii şi limbii lor, le-a garantat libertatea pe parcursul aproape a patru secole de ocupaţie otomană, a instruit naţiunea, a propagat ideile de emancipare, iar în secolul al XIX-lea s-a aflat în fruntea luptei pentru independenţă... Cum s-ar putea ca în aceste condiţii Biserica să nu fie populară? Cum să ne mai mirăm că ea face ca 500 000 de persoane să iasă în stradă, la Atena, pentru a-şi apăra rădăcinile? Dacă în Franţa, omul care zice nu globalizării este neapărat un ţăran: şi anume José Bové, în Grecia, omul acela este neapărat un preot, un episcop. Arhiepiscopul Christodoulos este José Bové al Greciei".

O altă personalitate din Franţa, intervievată de această dată de cotidianul italian *„L'Avvenire"*, a fost binecunoscutul teolog Olivier Clément, profesor şi el la Institutul Saint Serge din Paris.

Întrebat în legătură cu această vizită, catalogată în mass-media occidentală drept „istorică", profesorul O. Clément a spus între altele că dintru început vizita a fost rău privită şi aceasta datorită faptului că Biserica locală, pe care urma să o viziteze papa (respectiv Biserica Greciei) nu l-a invitat pe oaspete ci s-a autoinvitat prin mijlocirea guvernului. „Mulţi greci au avut deci impresia unui vizitator care s-a impus" şi astfel toată afacerea a fost fără îndoială politică, derulată oarecum împotriva voii arhiepiscopului Atenei. „Un pelerinaj pe urmele Sf. Apostol Pavel", au spus catolicii. În schimb ortodocşii s-au întrebat: „Ce fel de pelerinaj cu o escortă de o sută douăzeci de echipe de televiziune?". Au existat apoi demonstraţiile ostile, cu pancarte pe care numele papei era prezentat ca opozant al lui Hristos.

„Această teamă, această mânie vin dintr-o istorie tragică, afirmă profesorul Clément. Se cuvine a reaminti drama din 1204, când a avut loc cea de a patra cruciadă şi când cruciaţii au îngenunchiat Constantinopolul, papa de la Roma din timpul acela, numind în Bizanţ un patriarh latin. Seniorii occidentali şi-au împărţit, atunci între ei imperiul bizantin, iar Grecia de azi se revendică drept moştenitoarea acelui imperiu. „Imperiul n-a fost prin urmare distrus numai de Otomani, ci mai întâi de către Latini. În epoca modernă, îmbrâncitura uniată a fost cea care a detaşat vaste regiuni ale lumii ortodoxe, spre a le supune Romei, având doar atâta grijă de a le conserva ritul oriental". Şi acum, în secolul al XX-lea grecii vin cu unele mărturii ale implicării Vaticanului în diferite situaţii dramatice pentru ortodocşi precum: latinizarea forţată a Insulei Rodos şi a Dodecanezului, cedarea în favoarea Albaniei a Imperiului de Nord, înjumătăţirea Insulei Cipru în favoarea turcilor şi nu în ultimul rând, recunoaşterea pripită de către Vatican a republicilor catolice provenite din muribunda Iugoslavie.

„Toate acestea au fost reamintite în mod viguros papei Ioan Paul al II-lea printr-o lungă scrisoare a arhiepiscopului Atenei. Cu toate acestea, papa a persistat în intenţia sa de a vizita Grecia".

Profesorul Olivier Clément apreciază totuşi pozitiv această vizită arătând că papa, care a văzut în Grecia „inima închiderii (rezistenţei n.n.) ortodoxe", aici în Grecia a voit el să aducă un cuvânt de reconciliere şi pace. „Şi într-adevăr, în Grecia a rostit el cuvinte decisive: a cerut iertare pentru drama de la 1204, a renunţat în mod solemn la orice prozelitism şi a lăsat foarte clar să se înţeleagă că uniatismul nu a fost o bună metodă pentru reunificarea Bisericii". În pofida declaraţiei „Dominus Iesus", papa a folosit expresia de Biserici surori, vizându-le pe cele ortodoxe.

Concluzia profesorului francez a fost aceasta: „Nu pot fi distruse atât de uşor prejudecăţi colective, indiferent de care parte ar fi acestea. Cu toate acestea, speranţa este posibilă şi această călătorie a ajutat-o".

(Urmare din pag. 1)

casa noastră, obârşia noastră este în ceruri, de unde am venit odată cu strămoşul Adam.

Două sunt şi părţile alcătuitoare ale omului: trupul — pământul organizat de mâna lui Dumnezeu şi sufletul, care însufleţeşte trupul.

Trupul din pământ vine şi în pământ se întoarce. Iar sufletul se întoarce la Dumnezeu, de unde a venit. El nu moare, nu dispare. Sufletul, gândul, mintea, simţirea, dorul, iubirea noastră, trăieşte. Şi numai cu această nădejde ne mai mângâiem pe malul gropii noastre către care clipă de clipă ne tot prăvălim. Căci noi toţi vrem cu tărie să trăim veşnic. Şi aşa de mult vrem, că ne înşelăm şi ne vine adesea să credem că noi, poate numai noi nu vom mai muri. Că e drept lucrul acesta, ne stau dovadă grijile cele multe pe care le punem în slujba vieţii de pe pământ.

Şi aşa ne descoperim necredincioşi şi îndoielnici.

Oare din vrerea şi cu puterea noastră am venit noi la viaţă aici pe pământ? Oare am venit cu un scop al nostru aici pe pământ? Cu siguranţă nu. Nici gând.

Învăţătura Bisericii Ortodoxe însă spune aşa: că Dumnezeu nu numai că a creat lumea, ci o şi conduce, îi poartă de grijă, iar grija lui Dumnezeu faţă de lume se cheamă *Pronie* sau *Providenţă.*

Învăţătura minţii omului însă, nu prea crede în Providenţă, şi toată necredinţa e în paguba omului. Căci în loc să-şi afle omul rosturile cele adevărate pe pământ, rosturile cele către Împărăţia Cerurilor, în loc să-şi trăiască viaţa senin, trândăveşte după agonisite trecătoare, de care se leapădă când moare, căci nici nu-i încap în mormânt, şi nici nu-i trebuiesc acolo.

Acolo trebuieşte altceva. Despre aceste trebuinţe esenţiale, pentru veşnicie, a învăţat lumea Iisus Mântuitorul: *„Nu vă îngrijiţi pentru viaţa voastră, cu ce vă veţi îmbrăca... pentru că Tatăl vostru cel ceresc ştie că aveţi trebuinţă de toate acestea".*

„Priviţi la păsările cerului: ele nici nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în grânare, şi Tatăl vostru cel ceresc le hrăneşte".

Acesta este cuvântul lui Iisus: Nu vă îngrijoraţi căci nu suntem singuri pe lume şi n-am venit de capul nostru. Iar cel ce ne-a trimis ne poartă de grijă. Aşa cum poartă de grijă păsărilor cerului, crinilor câmpului, fiarelor pădurilor. Aşa are şi grija noastră.

Asigurări Divine

Cu toate aceste cuvinte frumoase, pe lume sunt oameni care n-au mâncare şi n-au îmbrăcăminte, nu au case, stau prin canale, gări, parcuri. Copii abandonaţi, copii maltrataţi, bătrâni alungaţi de propriii copii. Azilele, casele de copii, sunt pline şi nimeni nu le deschide uşa. Sunt uitaţi. Dar Dumnezeu îi mângâie, îi binecuvintează, prin cadrele sanitare care îi îngrijesc.

Dumnezeu e Duhul Adevărului, e Adevărul însuşi. Cuvintele Lui sunt adevărate. Şi dacă pe lume mai sunt neajutoraţi, apoi pricina stă nu în Dumnezeu, ci în oameni. Căci iată ce spune Mântuitorul: *„Căutaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, şi toate celelalte se vor adăuga vouă".*

Condiţia pe care o pune Dumnezeu este clară şi categorică, tot aşa ca şi asigurarea pe care ne-o dă: de vom căuta mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu, de vom recunoaşte pe Dumnezeu ca Tată, toate ni se vor adăuga pe urmă. Toate trebuiesc căutate pe urmă, nu înainte şi împotriva Împărăţiei lui Dumnezeu.

Oare pentru cei ce caută Împărăţia lui Dumnezeu, pentru credincioşii cei buni şi drepţi, e de ajuns să fie buni şi cinstitori, şi încolo să stea cu mâinile în sân şi să aştepte totul de-a gata de la Dumnezeu? Să nu se mai îngrijească de nimic?

Cuvântul Domnului trebuie înţeles bine. Avem în Cartea Facerii poruncă să muncim: *„în sudoarea frunţii tale îţi vei mânca pâinea ta".* (Facere 3, 19). Sfântul Pavel spune clar: *„cine nu vrea să muncească nici să nu mănânce".*

Grija de căpetenie să ne fie întoarcerea *„acasă, în Împărăţia lui Dumnezeu".* De lepădăm grija lumească, — Dumnezeu ia asupra Sa grija trebuinţelor noastre pământeşti, ne asigură de împlinirea lor, veşnic îndestulate şi frumos gătite. Şi aşa ne arată drumul către Raiul cel atât de dorit de noi toţi.

De aceea ne spune Mântuitorul că Împărăţia Cerurilor e în noi, că începe de aici de pe pământ. Că de nu începe de aici, nu mai începe niciodată.

Să ne ajute Dumnezeu ca toţi să ne putem vedea în Împărăţia Cerurilor.